T. HRUBÝ
V SOUMRAKU
LIDSTVA
I
SAHARSKÉ
SLUNCE

TOMÁŠ HRUBÝ

V SOUMRAKU LIDSTVA

I

SAHARSKÉ SLUNCE

TOMÁŠ HRUBÝ

V SOUMRAKU LIDSTVA

TRILOGIE BUDOUCNOSTI

ČÁST I.

SAHARSKÉ SLUNCE

---

1 9 2 7

NAKLADATEL B. KOČÍ, KNIHKUPEC
PRAHA I., MASARYKOVO NÁBŘEŽÍ 14

První vydání 1924
Knihtiskárna Jiřího Jelena na Mělníce N. Labem

Druhé vydání 1927
Knihtiskárna Jos. B. Zápotočný v Rokycanech.
9570

Ilustrace k druhému vydání Václav Čutta

PROLOG.

S teskným citem patřím do mlžin Tvé budoucnosti, lidstvo! Do duše padají stíny strastí, bojů a vášní, jimiž prošly bědné Tvoje děti, a krví srdce zachvívá touha po štěstí pro Tebe, Ale bolestná obava se týčí z temna minulostí nad slabou nadějí. V Tvé srdce vložil osud zlo a duši přírodě dal tvrdou. Byla Ti strohou matkou; ale ve Tvých prsou jiskra ducha vzplála a Ty’s zbilo zemi, podnoží svojí učinilo’s její tvorstvo a smělou rukou sáhalo jsi po hvězdách a světech – a zatím rvalo’s vlastní srdce a rdousilo jsi v bratrech sebe. Budeš dále v krvavých křečích svírat svoje hrdlo, zatím co bude tvrdnouti chladnoucí srdce matky Tvojí? Kdys usmívala se snad přece na Tě macecha Tvá mladá, dokud’s bylo slabým, usměvavým děckem, v plenkách pohýčkala Tě snad matka země. Snad doufala, že s věky zemře zloba v srdci Tvém. Ale zcizovala se Ti, když jsi k nebi rostlo, a krutou bude po tisíciletích, až ochabne její i Tvůj vzmach a zloba nepohasne v duši obojí. Pak bojím se o zdar Tvůj a Tvoje bytí. Proto teskně hledím k vám, vy bratři a sestry, kteří přijdete! Vidiny hrozné duší táhnou, jimž marně duše se vzpírá, chabě brání. A přec nezoufám! Ta jiskra ve Tvých prsou, lidstvo drahé, bude planout dál a výš! Jí neudusí bouře,

které zalomcují světem, nad troskami bude kmitati svit Tvého genia. A snad je pravdou, veliký že úkol je Ti určen a že Tě bude potřeba. Ale potom bude státi po Tvém boku kdos, před níž skloní se i věky i světy.

SAHARSKÉ SLUNCE.

DÍL I.

I.

Podivný nepokoj zachvěl Markem Hartmanem. Odhodil knihu, kterou četl, vstal a přistoupil k otevřenému oknu.

Rozlehlý sad ležel před ním, zasněný, opojený kouzlem vlahé jarní noci. Ticho a šero se prostíralo nad ním. Vše spalo, stromy a keře, prosvitající květy, bílé pěšinky, stemnělá plocha trávníku i žlutavá pláň na konci zahrady, ohraničená v zadu neurčitými obrysy hangáru. Jen květnový větřík bděl a nesměle občas kdesi zašelestil. A ze zadu, od východu stoupal měsíc a přes dům vrhal své měkké světlo na vzdálenější část stichlého sadu, zatím co poblíž domu se táhl neurčitý stín.

Mladého Hartmana neupoutal tento luzný obraz. Jeho zrak přeletěl šerem sadu, pak utkvěl na bílých skvrnách domů, jež na rozlehlých stráních pozadí matně svítily ze zeleně zahrad. Neuklidněn, neuspokojen, puzen něčím, čemu sám nerozuměl, odstoupil od okna svého pokoje. Vykročil na chodbu a z ní vešel do prostorné jídelny, jejíž okna se otvírala na druhou, přední stranu otcova paláce.

Markův zrak nespočinul na zářící dráze dlouhé ulice, jež se táhla podél domu, lemována jasnými body světel. Také pominul tlum budov a zahrad, jež ležely na druhé její straně, a upřeně se zahleděl dál a níže, kde zelení vroubena se středem údolí táhla lesklá hladina Berounky.

Na jednom místě, tam asi, ano, tam – na břehu řeky zahrada mohutných stromů a uprostřed ní domek, žlutavý, matný. Drobný se zdá odtud a skoro splývá se skvrnou pískavé plochy, jež leží před ním.

A teď, opravdu? Co to? Zableskla se to světluška v letu, či cos –? Anebo se odrazil paprsek měsíční na mosazné klice dveří?

Kdo však hnul dveřmi? Mark Hartman by byl vykřikl, zaťatými pěstmi udeřil, až tam – až –

Najednou vzpomněl postavy, kterou zahlédl, když dnes k večeru odcházel ze zahrady. A pochopil nyní své rozrušení, nevysvětlitelný neklid.

Neváhal však dlouho. Vrátiv se do svého pokoje, chopil se klobouku, krátkou zbraň vsunul do kapsy kabátu. Vyrazil na osvětlenou chodbu a seběhl po schodišti. Dveře domu se bez hluku otevřely a Mark vyběhl rychle na ulici.

Několik jen kroků a z hlavní třídy odbočovala příčná ulice v pravo. Rychle se nížila, klesala k řece. Pak široká třída, vroubená na straně k Berounce ozdobnými ploty sadů. Mark běžel prázdnou ulicí, míjel vchody nádherných,

přepychových zahrad. U dveří jedné z nich, patrně skvostnější ostatních, stanul Mark. Tiše otevřel a vešel.

Omamná vůně květů vanula mu vstříc. Mladý Hartman se okamžik zarazil a ostře pozoroval tajemné zášeří sadu. Teprve po chvíli tiše vykročil. Polostmělou alejí došel k volné prostoře, zalité měkkou měsíční září. Nepustil se na ni. Přitisknuv se k okraji bujného křoví, dlouho pozoroval vchod i okna pavillonu pohádkového slohu, stojícího uprostřed prostranství.

Nic se nepohnulo. Nic nebylo pozorovati, co by mohlo buditi podezření. Mark opustil své stanoviště a několika kroky přistoupil ke vchodu do zahradního domku. Vsunul klíč do dveří, otevřel.

Mark Hartman vstoupil do chodby. Rázem však mráz mu projel tělem a údy stuhly leknutím.

Na podlaze chodby asi uprostřed její délky a na levé stěně ležel pruh světla.

Mark stál ohromen, křečovitě svíraje pravicí okraj dveří, které se bál zavřití, aby nezpůsobily hluku. Krev se mu hrnula do hlavy, před očima zakolísala chodba a světlý pruh na ní i v levo na stěně.

Někdo byl zde! V budově, která osamělá a nepřístupná mu byla tajnou pracovnou a kryla jeho nejsmělejší plány. – Tak stál jako socha, malý okamžik. A najednou se vrhl v před.

Tichými skoky, jak lovící šelma.

Proběhl chodbou až ke dveřím po pravé straně. Byly pootevřeny a úzký pruh světla jimi se linul na temnou chodbu.

Prudce vrazil do dveří, celou tíhou těla na ně padl.

Rozletěly se, otevřely pohled dovnitř.

Mark Hartman viděl svou pracovnu osvětlenu – u stolu neznámý muž – papíry před ním.

Divoký výkřik se vydral se rtů Markových a než se cizinec mohl obrátiti, dopadla zběsilá rána na jeho hlavu. Přece však postřehl hluk, trhl sebou, úder se svezl. A obratem se muž vzchopil, obrátil a neobyčejnou silou odrazil Marka.

Mark se zapotácel, dopadl na dveře a hlava jeho tupě zaduněla o ně.

Ale šílený vztek i strach přemohly bolest a mdlobu – nový skok – a cizinec zasažen mocným úderem do spánku se skácel k zemi.

Mark se rozhlédl, nebylo po ruce nic vhodnějšího, i utrhl dráty, na nichž visela naslouchátka telefonu, a svázal jimi pevně ruce nezvaného.

Teprve teď si oddychl. Vztýčil své mohutné tělo a setřel pot, jenž zalil jeho nízké čelo a široké líce.

Syn tajemníka Uhelného svazu měl nezdolnou sílu. A vyčerpalo jej více rozčilení než krátký zápas s vetřelcem, jenž nyní ležel nehybně u jeho nohou.

Sehnul se k němu a zdvihl bezvládné tělo a položil je do lenošky. Chvíli pozoroval rysy muže; zjistil, že je mu úplně neznám.

Sáhl pak do schránky ve zdi, plné různobarevných lahviček, a chopiv jednu z nich, přidržel ji k nosu omdlelého.

Neznámý se lehce zachvěl a otevřel oči.

Setkav se s pohledem Markovým, zašeptal zmateně:

»Ach – co – kdo –?«

»Kdo?« řekl Mark a ostře se zasmál. »Pán, zde –. A vy?«

Cizinec zatékal zraky dokola. Neodpovídal.

Pohnul však sebou živěji, když Mark s prudkou zlobou znovu se ptal, zabodávaje divoký zrak v ochablou tvář cizincovu:

»Kdo jste? Co tu chcete? Mluvte!«

Muž pohlédl na pouta, jichž teprve teď si všiml, a odpovídal pomalu, skoro klidně:

»Kdo jsem? Ani by vás nezajímalo. A co jsem tu chtěl? Zbohatnouti, snadno a lehce – nebo alespoň něco získati.«

A když Mark neodpovídal, pokračoval:

»Nenašed však peněz, prohlížel jsem zde – toto –«

A ukázal na papíry před sebou.

Markova víčka se zachvěla. Ale přemohl se a řekl na oko klidně:

»A našel jste v tom nějakou cenu?«

»Vše má cenu, zpeněžiti lze leccos –«

»Cože? Vy jste pochopil?«

A Mark se zježenými vlasy a zaťatými pěstmi skočil k zajatci.

Ten mimoděk se schýlil jako před úderem. Okamžik jeho zrak udiveně a nechápavě těkal sem a tam.

»Nevím – nechápu,« omlouval se. »Prohlížel jsem to, pravda –«

»A co's shledal?« tázal se Mark, vise pohledem na rtech neznámého.

»Nějaký veliký podnik,« zněla odpověď, »na Sa –«

Nedopověděl – ruka Markova mu sevřela hrdlo.

Zoufale sebou trhl a zahryzl se v ruku Markovu.

Mladý Hartman zaúpěl bolestí a povolil.

»Proč – toto –?« zachroptěl zajatec. »Že jsem – řekl – že na Sa –,« ale nedopověděl uchopen poznovu.

Nadlidským úsilím se vyvinul. Vztek jím zalomcoval.

»Sa –,« pokusil se vykřiknouti znovu, ale hlas jeho udušen po třetí.

Ustal, hlava se zvrátila v zad.

Mark povolil.

»Nezabiju tě – ještě,« řekl trhaně a usedl oddychuje prudce.

»Poslali tě oni?« zeptal se po chvíli, ostře sleduje každý rys ve tváři zajatcově.

»Kdo – oni –?« odpověděl tento otázkou, dosud těžce lapaje vzduch.

»Oni – druzí.«

»Nerozumím. Jací – druzí?« tázal se spoutaný muž s napjatou, zvědavou tváří.

Mark se zamlčel a po krátkém přemýšlení, prohodil sám k sobě:

»Hm, myslil jsem si to. Nemají tolik ducha, na takovou myšlenku.«

Po chvilce pak zřejmě uklidněn pokračoval v otázkách:

»Jak jsi se sem dostal?«

»Jako ty,« zněla výsměšná odpověď cizince, který se zřejmě zotavoval a nabýval smělosti.

»A klíče?«

»Mne právě přivedly na myšlenku, sem –. Viděl je dělati kdosi, koho jsem znal. Byly tak zvláštní, tušil jsem, že něco –«

»A stopoval jsi?«

»Ano. K čemu jsou. Dlouho jsem se neodvažoval, ale ta osamělost a obezřetnost, myslil jsem opravdu, že tu –«

»A zatím tu –« ozval se Mark, když se cizinec odmlčel.

»Nu?«

Mark chvilku váhal, pak řekl krátce, ledově:

»Smrt!«

Cizinec se zachvěl a vytřeštil zrak.

»Pro to?« ptal se s uděšenou nedůvěřivostí.

»Pro to!« ukázal Mark očima na papíry na stole.

Zajatec pochopil. Svěsil hlavu. Teprve po chvíli se ozval třesoucím se hlasem:

»Mám dítě, opuštěné. – Pro ně jsem chtěl –«

Ale Mark zakroutil hlavou:

»Ne! Marno! To’s neměl –« ukázal na papíry na stole. A dodal tvrdě: »Nyní odtud vede jen – smrt!«

Neznámý neodpověděl. Shroutil se, schoulil, zrak utkvěl nehybně. Najednou však se nozdry muže lehce zachvěly. Pozdvihl hlavu a zkoumavě vdechl nosem. Hrůza zkřivila jeho tvář. Ale hned se změnily její rysy a divoká radost jimi zahrála.

»Smrt! Ano!« zvolal. »Ale – pro oba!«

A zvrátil se zpět, zachvácen křečovitým smíchem.

Markovi ledový pot vyrazil na čele. Pozoroval strašnou jistotu ve slovech svého vězně. Ale snaže se tvářiti lhostejně, pravil:

»Pro oba? Nemožno! Jsi příliš dobře spoután, ty ne –«

»Já ne,« chechtal se podivně cizinec –, »ale kérosit –«

Mark mimovolně povstal.

»Ano, kérosit,« sípal neznámý. »Měl jsem jej v lahvičce, tuto na prsou, a rozlila se v zápase. Cítím jej, je tu, ve vzduchu, okolo nás – a vraždí! Vraždí! Proti němu není –«

A hlava mu klesla vzad.

I Mark cítil v tu chvíli podivnou vůní a zdálo se mu, jako by se mu byla zatočila hlava mdlobou.

Rychle se obrátil a ze schránky ve zdi vyňal malou červenou fiolu. Skočil k umývadlu – tam stála sklenice s vodou. Okamžitě nalil do ní temné tekutiny z fioly.

»Marno!« chroptěl cizinec, znovu zdvíhaje hlavu. »I ty – i ty –«

»Já ne!« zarazil jej Mark. »Vidíš, to je protijed, jen mně známý a několika!«

A napiv se ze sklenice pokročil k vězňovi a přisunul sklenici až k němu. Zasmál se, krátce, posměšně, vítězně.

»Cítíš tu vůni – ach – to je život –«

A opět se dlouze napil.

»Blázne!« pokračoval ke svému protivníku. »To's měl ještě – počkat –«

Hned na to však těžce dopadl do svého sedadla. Cítil, jak nohy a ruce mu tuhnou a chladnou, zatím co se v útrobách rozlévá horko.

Cosi se s ním zatočilo. Ale zloba převládla. Posunul znovu sklenku k zajatci, ukázal na ni.

A tento se vzepjal poslední silou, puzen zoufalou touhou po životě, jenž byl tu, tu, v té sklence – a nenávistí k vrahu, jenž mu jí nepodal.

Bezvládně však sklesl zpět, překonán účinkem jedovatého plynu, který plnil místnost.

V tom však třeskot se dotkl jeho sluchu.

Mark povstal, aby unikl z otráveného ovzduší. Zavrávoral, pravice jeho klesla bezvládně. A z ní

se vysmekla sklenka se zbytkem protijedu. Rozstříkla se, kalná tekutina se rozlila po podlaze.

Mark však polo ve mdlobách dopadl na dveře. Podařilo se mu stisknouti kliku. Otevřely se. Mladý Hartman z hluboká vydechl. Svěží vzduch jej na okamžik vzpružil. Potácivým krokem proběhl chodbou, vyrazil dveře.

A sklesl na prahu pavillonu.

„Cítíš tu vůni — ach — to je život“ . . .

V jeho pracovně ozval se ještě jednou podivný šramot. To spoutaný muž v posledním záchvatu se pozdvihl v lenošce. Strhaný zrak snad spatřil podivnou skvrnu na zemi.

Oči se vytřeštily ve zbrázděné tváři, tělo snažilo se marně se zdvihnouti. Nemělo již sil, nachýlilo se jen vpřed a svezlo se těžce k zemi. Hlava zaduněla o podlahu, jak dopadla vedle usychající skvrny.

A pak bylo ticho. Ticho všude.

Opodál jen šuměla řeka, někde v sadě šelestila osyka.

Dlouho bylo ticho.

Také Mark seděl tiše, bezvládně, s hlavou opřenou o studenou stěnu. Nehýbal se, v jeho nitru však zápasil život se smrtí.

Stíny stromů sunuly se zvolna po cestách, čas prchal, měsíc stoupal na bílé obloze.

Blížila se půlnoc, umlkla skřehotavá píseň žab.

A v nitru Markově dobojovávala smrt, podléhajíc životu.

Když měsíc zaplál v zenitu, Mark povstal.

Přetřel si čelo chladnou dlaní, vzpomínaje, co se s ním dělo. Pak se rychle obrátil. Zavrávoral, ale chopil se dveří, vzpřímil se a pak již pevným krokem vešel do pavillonu.

Vstoupiv do pracovny, stiskl knoflík ventilace. Byl překvapen, že nespatřil zajatce v křesle. Zděšeně pohlédl na stůl – upokojil Se však, papíry byly na něm. A nehybné tělo leželo na zemi vedle

střepin rozbité sklenice. Sebral papíry, pečlivě srovnal a skryl do náprsní kapsy. Pak se sklonil k cizinci a rozvázal jeho spoutané ruce.

Nyní stanul nerozhodně, v okamžiku však úsměv zkřivil jeho rty.

Sehnul se znovu k tělu, vyprázdnil kapsy neznámého. Vhodil drobnosti do kamen, ani je neprohlížeje a zapálil pod nimi papíry, v kamnech nashromážděné.

Pak teprve se chopil těla a vlekl je kamsi ven, kde řeka šuměla.

Mark měl sílu v mohutných svalech. Provlékl se lehce křovinami se svým břemenem až ku břehu Berounky.

Chvilku čekal, opatrně vyhlédl z křovin. Nebylo nikoho na žádném z břehů.

I vystoupil, sešel k řece a rozhoupav tělo hodil je daleko do proudu.

Dopadlo na záda, voda se rozstříkla a hlasně šplouchla.

V matném svitu měsíce zahlédl Mark ještě obličej cizincův podivný, zkřivený. Měl dojem, že hlava temenem dopadla na mělčinu nebo na kámen. Voda však přece se zavřela nad ní, třeba později, než nad ostatním tělem. Markovi se zdálo, že voda zrudla, ale byl to asi klam, vlny plynuly hned dále, stejně jako dříve.

Mark se vrátil upokojen do své pracovny.

Zhasil světlo, zavřel dvéře a opustil pavíllon.

Když otvíral bránu sadu, naposled se mu zatočila hlava mdlobou. Přidržel se mříže plotu, aby se vzpamatoval.

Tu dolehlo k jeho sluchu šumění řeky. V duši se mu vynořil obraz tváře, zkřivené a bledé, jak se hrouží do vln.

Ale to byl jen okamžik.

Přešel a mladý Hartman pevným krokem zaměřil vzhůru k paláci svého otce.

II.

Když se Mark probudil druhého dne z rána, malátně usedl na svém lůžku a podepřel si dlaněmi hlavu, těžkou po dojmech uplynulé noci.

Nepoddával se však dlouho únavě. A ještě méně se zabýval úvahami. Toho neměli Hartmanové ve zvyku, ani otec, ani syn. Znali jen svůj cíl a vše cenili dle toho, pokud to prospívalo nebo škodilo jejich záměrům.

Proto Mark nemyslil na události poslední noci více, než bylo třeba. Cosi se vpletlo do cesty, snad ani ne úmyslně. Snad mohlo uškoditi. Ale neuškodilo. Bylo odsunuto s cesty, odstraněno. Věc nemohla míti následků. Byla tedy vyřízena.

Mark se osvěžil studenou vodou, oblékl se a otevřev okno ložnice, vyklonil se v nádherný slunný den.

Před ním se hemžily davy lidí na široké ulicí, kterou téměř bez hluku projížděla elektrická

tramway. Lehké, aluminiem se lesknoucí její vozy přímočaře se nesly ulicí, nížily se, menšily, zatím co jiné vedle rostly a rostly, obletovány s prava i s leva drobnými samochody, jež blýskajíce dráty lehkých kol kmitaly se ulicí.

Mark lhostejně zdvihl zrak od pouličního ruchu; nezajímaly ho ani svižné aeroplány, jež nejrůznějšími směry se míhaly ve vzduchu, ani mohutný aerobus, označený daleko patrným nadpisem »Praha-Orient,« mířící ke zlíchovské stanici.

Mark jen letmo utkvěl na luzném obraze, jaký skýtalo rozsáhlé zahradní město osmadvacátého století se svými, většinou jednopatrovými bílými villami, potopenými v zeleni zahrad, s prostrannými ulicemi a širokými, rozlehlými sady.

Zrak mladého muže se svezl k lesklému pásu řeky a po ní k místu, kde bělavý pavillon se zdvihal z bujné zeleně. Viděl i odtud, že je tam vše, jak bylo, a tedy v pořádku. Ostatně, co mohlo býti?

Vzpřímil se, hluboce vdechuje vonný, jarní vzduch. Pohled jeho utkvěl při tom na velkých větrnících, jež tři nebo čtyři zvolna se otáčely na protějším vysokém břehu Vltavy. Byly posledními zbytky z přečetných motorů, jimiž před léty se lidstvo pokoušelo využíti energie sluneční, jevící se v pohybu vzduchu, větru. Neosvědčily se, výkonnost jejich neodpovídala nákladu a časté poruchy je zbavovaly důvěry. Prudké bouře zle

mezi nimi řádily a zvláště divoký orkán před několika léty smetl jich naráz velkou většinu.

Několik jích z těch, co tehdy byly ušetřeny, stálo dosud a čerpaly vodu do zahradních nádrží.

Mark pohleděl na ně, jako by útrpně. V zápětí však zablesklo v jeho očích.

»Takovými hračkami si hledí pomáhati lidstvo,« zahučel sám pro sebe, »a zatím vynález nedozírného dosahu leží nezužitkován, uzavřen! Vynález, který je mocí, nekonečnou mocí! A který by mohl být můj!«

»A který můj bude!« doložil najednou prudce. »S Manonou, nebo bez ní! Přes všecky obtíže, které nás nutí k takovým podnikům!«

Obrátív se dovnitř pokoje, přešel chvatným krokem místnost sem a tam. Tím uklidnil trochu své náhlé pobouření; usedl k malému stolku u zdi a stiskl jeden z knoflíků po jeho straně. Okamžik, pak stěna nad stolkem se rozevřela a malé vytahovadlo samočinně vysunulo podnos, na němž byla připravena snídaně.

Mark s chutí se chopil číšky s mlékem a kusu bílého chleba. Pojedl a očividně osvěžen vsunul podnos zpět do výklenku ve zdi, který ihned uzavřel. Slabý šelest nasvědčoval, že vytahovadlo se již pohnulo, aby vrátilo nádobí kuchyni.

Pohleděl na hodinky, bylo devět.

Zavzněl měkký, tlumený hlas zvonku. Mark chopil se naslouchátka telefonu a krátce poslouchal.

»Ano, přijdu hned,« odvětil pak a vyšel ze svého pokoje.

Přešel chodbu, pokrytou měkkým kobercem, a vešel do dvéří jednoho z pokojů. Octl se v místnosti, jejíž úprava svědčila, že její pán se zabývá mnoho otázkami technickými. Na stěnách byly rozvěšeny mapy, plány, díagrammy, na velkém stole mezi dvěma okny vedle několika knih leželo vedle sebe několik velikých náčrtků. V pozadí na menším stolku stálo několik měřících přístrojů, podél zdí pak dlouhé a vysoké stojany s četnými příhradami, plnými knih.

Na zdí vedle okna, na dosah od křesla, přistaveného k užší straně velkého stolu, visela naslouchátka domácího telefonu a telefonu bezdrátového.

V místností byli tři mužové; stáli vedle velikého stolu pokuřujíce a zabrání v živém hovoru.

Nejstarší z nich, statný šedesátník vysoké, silné postavy, pokročil vstříc Markovi. Když stanuli proti sobě, bylo na prvý pohled patrno, že oba mužové jsou otec a syn. Týž mohutný vzrůst, rozložitá ramena, stejný tvar lebky s temným vlasem, se širokým, nízkým čelem, povysedlé lícní kosti v energické, hladce vyholené tváři s ostrou, do předu vybíhající bradou.

Podali si ruce a Mark se obrátil hned ke druhému, pohyblivému chlapíkovi s růžovou, kulatou lící, z níž blýskala dvě potměšilá, malá očka.

»To je dost, Merte!« řekl k němu »už jsem pochyboval skoro o vás –«

»Neprávem, pane Marku,« odpověděl oslovený uctivě, »vše v pořádku a dokonale!«

Mark však obrátil se již a patrně s větší úctou ke druhému hostu. Byl prostřední, štíhlé postavy, asi čtyřicátník, bledé, podlouhlé tváře, vroubené plavým vlasem a přiryšavělým vousem na dlouhé, energické bradě.

»Buďte vítán, pane inženýre!« řekl Mark. »Právě jste asi přijel z jihu, nemýlím-li se.«

»Ano, pane, dnes ráno přes Marseille. A ihned jsem se ohlásil u pana tajemníka.«

»Pan inženýr Strucks nám podá pak laskavě svou zprávu, až vyslechneme pana Merta. Bude aspoň informován hned, jak se věc má zde,« řekl otec Markův a obrátil se ke jmenovanému.

Mert pochopil, že nemá slyšeti výklad Strucksův. Uklonil se a s ochotným úsměvem řekl:

»Prosím. Jsem k službám.«

»Nuže,« řekl otec Hartman, »máte naprosto jasno vše, co je s plány Nekolovými?«

»Ano,« zněla odpověď.

»Víte, kde je původní plán a kolik je kopií, kde jsou uloženy?«

»Ano, naprosto přesně.«

»Nebylo v nich nic změněno? Jde hlavně o místo kolonie. Zůstalo totéž, které jste nám sdělil původně a s nímž počítáme při našem podniku?«

»Zajisté. Vše je v pořádku.«

»To je věc nesmírně důležitá! Naše práce jsou v proudu. A pro další má obrovský význam, počne-li Nekola v naší blízkosti, ale po nás!«

»Mám přesnou kopii plánu,« pravil Mert, »mýlka není možná!«

»Máte kopii?« živě sebou pohnul Mark. »Ukažte!«

»Nemám ji s sebou, pánové,« řekl Mert s lhostejnou tváří, »nenapadlo mne vzíti ji s sebou.«

Oba Hartmanové pohlédli na sebe. Otec pak prohlásil úsečně a ostře:

»Zbytečná opatrnost, Merte! Tajemník Uhelného svazu platil vždy dobře a spolehlivě.«

»Vím, vím,« přerušil jej Mert, »však se dohodneme. Toť přec maličkost, zcela vedlejší věc.«

»Dobře,« řekl starší Hartman, »tedy dále! Dá se něco dělat? Má nějaký smysl návrh, který jste nám učinil?«

»Já –?« podivil se zaražen Mert. »Myslím, že –«

»Nu, na tom nezáleží!« vskočil do hovoru Mark. »Víte, přec, o čem jsme tu jednali!«

»Ano, ano!« navazoval Mert další hovor, očividně přemýšleje o čemsi. Konečně se vzchopil a pravil:

»Věc je naprosto jista a já připravil už vše dle vašich –«

»Dobře!« přerušil jej tajemník. »Krátce! Kolik je plánů?«

»Nejprve originál,« řekl Mert.
»Kde je uložen?«
»Nosí jej Nekola u sebe ve dne v noci.«
»Potom?«
»Jedna kopie.«
»Kde?«
»U mne. V mém majetku.«
»Dobře. A pak?«
»Pak nic. Leda –«
»Nuže?«
»Jest ještě kdesi tento plán –«
»Kde? Nu?«
»V Nekolově hlavě!« řekl Mert zdánlivě bez důrazu.
»Hm, pravda!«
A všichni tři pohlédli na sebe významně.
»A jste naprosto jist, že dosud nikdo nezná podrobností Nekolova vynálezu?«
»Úplně! Nekola zachoval si tajemství svého vynálezu pro sebe. Nesdělil jeho podstatu ani Kmentovi. Provádí právě zkoušky s ním – a výsledek je opravdu velkolepý –«
Mert se odmlčel a jistě ne bez důvodu.
»A? Pokračujte!« pobízeli jej oba Hartmanové netrpělivě.
»Ale předpis pro hlavní součást, pro tajuplný roztok totiž, nesdělil nikomu. Připravil jej vždy sám, bez cizí pomoci.«
»Takže –« řekl tajemník skoro jako pro sebe.

»Takže celá myšlenka by mohla – jedním rázem –« dopověděl jeho myšlenku Mert.

Než Mark měl přece ještě pochybnosti.

»Jste naprosto jist,« ptal se agenta, »že není kopií více?«

»Naprosto! Nekola je opatrný a zná cenu své myšlenky. Zhotovil plán jediný a ten nedává nikdy od sebe.«

»A jak jste tedy mohl zhotoviti kopií?« zeptal se náhle Mark.

Mert se usmál.

»Lidé také spí,« řekl lhostejně. »A nemusí-li se šetřiti prostředky –. Ovšem, je tu námaha, i nebezpečí – a třeba mnohých nocí –«

Tajemník Hartman přerušil jeho výklad. Pravil synovi:

»Mertovi můžeš v téhle věci důvěřovati. Znám jej dlouho a dobře.«

A obrátiv se k agentovi, řekl:

»Vaše námaha bude plně odměněna. Nyní však povězte, co zamýšlíte!«

»Snad bych se měl spíše já tázati,« namítl Mert zchytrale. »Já –«

»Nehrajme se slovy!« řekl tajemník důtklivě. »Víte vše, co zamýšlíme, naše žádost byla určitá a jasná.«

»Zajisté!« potvrdil Mert. »A mohu vás ujistiti, že vaši žádost vyplním naprosto spolehlivě.«

»Tak tedy! Vaši kopií dostaneme!«

»Ano,«

»Kdy?«
»Řekněme – pozítří.«
»Čas?«
»Tuto dobu,«
»Platí. Zůstanou pak?«
»Dva plány. Oba – originály!«
»A ty?«
Mert nahlédl na kalendář, visící nad velkým stolem.
»Máme dnes 23. května. Ode dneška za týden, právě v 10 hodin je ustavující schůze Společnosti.«
»A?«
»Při ní – oba originály – zmizí –«
»Naprosto bezpečně?«
»Ručím svou hlavou.«
»Dobře! Toto ručení přijímáme.«
A tajemník Hartman pohleděl ostře na svého agenta.
Mert se uklonil. V očích jeho zablesklo. A tajemník, ač hlava Mertova byla v tom okamžiku schýlena, postřehl trhnutí očních jeho víček.
Než v tom se šťastně vmísil do hovoru Mark.
»Pro jistotu však, myslím, nebylo by záhodno v kanceláři Nekolově –?«
Mert už vzpřímený, se jen usmál:
»Učiněno opatření,« řekl prostě.
Tajemník Hartman podal ruku Mertovi.
»Jste obdivuhodný muž, Merte,« řekl, »jsem přesvědčen, že vykonáte svůj úkol bezvadně.«

»Vím to. Buďte bez starosti!« řekl Mert, obraceje se k odchodu.

»Tedy třicátého května,« řekl Mark, vytahuje z kapsy drobné hodinky, »ode dneška za týden a za hodinu –«

»Bude vše odbyto,« dodal prostě Mert.

»A pozítří této doby na shledanou zde, ke konečné domluvě!« řekl otec Hartman, louče se s Mertem.

»Budu v čas k službám,« odpověděl agent a ukloniv se přítomným odešel.

»Znamenitá síla, tenhle Mert,« ozval se Mark, jakmile se dvéře zavřely, »ale –«

Odmlčel se však, postřehnuv důtklivý pohled otcův.

»Ano, Mert je výborný,« řekl tajemník Hartman klidně, »důvěřuji mu. Nevylučuji ovšem náhody a počítám se vším. Proto jsem dal panu inženýrovi pokyn, aby neprodleně zahájil přípravy. Musíme býti na onom místě před Nekolou, to může býti pro nás časem velmi důležitým. Nevímeť, jak se vše vyvine.«

Inženýr Strucks, který až dosud stál vedle zdánlivě bez účasti, pokročil blíže k oběma Hartmanům a pravil živě:

»Podnik na jihu je v proudu. Místo je zaujato, první budovy se staví a dělnictvo se najímá, Bude-li podniku toho třeba, je vše v pořádku a nic není zameškáno. V případě opačném je možno

obratem, či volněji a nenápadně jej likvidovati. Vše lze zaříditi dle průběhu věcí zde.«

Tajemník Hartman stiskl pravici inženýrovu. »Díky vám!« řekl. »Znám vás a věřím vám neobmezeně. Vy jste přítelem naším, pracujete s láskou k věci, s nadšením vědce a s neohrožeností bojovníka. Nejste služebníkem naším, jste druhem, přítelem!«

Strucks se uklonil. Jeho bledé líce zaplanulo nachem, sivé oči se zaleskly radostí.

»Věřím ve vaši hvězdu,« pravil prostě, »Můj otec vám sloužil oddaně, jeho odkazem bylo přání, abych vám sloužil se stejnou věrností. Podniku Nekolovu nedůvěřuji, mám o něm mnoho pochybností. Náš podnik nechápu, pokud se týče jeho účelnosti. Pravím vám to přímo. Ale okouzluje mne svou velkolepostí. Budu hrd, budu-li moci jej provésti dokonce. Ostatně mi stačí, že vy si jeho provedení přejete, nebo že vám prospěje. Víte, že jsem vaší rodině oddán bezmezně.«

Tajemník Hartman byl pohnut těmito slovy.

»To jste vy, Struckse! A takový býval váš otec. Nezapomenu vám toho nikdy! Než nechme sentimentality –«

»Ano!« řekl Strucks usmívaje se a nenápadně otíraje oči, jež se mu zarosily při vzpomínce na otce. »Máme ještě mnoho vážných věcí!«

»Nejdůležitější, myslím, je otázka vyčištění kraje,« obracel hovor do nové koleje Mark.

»Ano,« řekl inženýr. »I zde je vše připraveno, dosud však jsem neučinil prvních kroků. Snad mi to schválíte, pane tajemníku. Chtěl jsem vyčkati výsledku Mertova pokusu. Byl bych nerad, aby bez naprosté nutnosti –«

»Souhlasím úplně,« řekl na to tajemník vlídně. »Uvidíme za týden, jak věc dopadne; bude snad potom ještě času dosti –«

»Zajisté,« přisvědčoval Strucks. »Zkoušky byly provedeny tak důkladně, že není nejmenší pochyby.«

»Je výsledek určitý?« tázal se Mark.

»Naprosto!« tvrdil Strucks. »Začneme ovšem nenápadně, pozvolna. Oběti budou hrozné – záleží konečně na těch lidech tam – buď ustoupí, nebo –«

»Myslím, že nelze jinak,« mínil otec Hartman chladně.

»Nelze,« dosvědčoval Strucks, »neměli bychom jinak potřebné bezpečnosti.«

»A my, a naši lidé?« ptal se Mark trochu starostlivě.

»Očkování, docela lehké a nebolestné, poskytuje naprostou ochranu. Provádíme je už teď u všech přijatých lidí. Přimícháváme ochrannou látku do sera proti neštovicím.«

»Po té stránce není, myslím, třeba míti starosti,« soudil otec Hartman.

»Ne,« zněla Strucksova odpověď, »ovládáme bacila úplně a budeme moci říditi bezpečně průběh celé věci.«

»Dobře, pane inženýre! Vím, co vy řídíte, že je v dobrých rukou.« –

Když asi po půl hodině opustil inženýr Strucks pracovnu tajemníka Uhelného svazu, pravil otec Hartman vřele:

»Opravdu oddaná duše! Tomu lze důvěřovati do krajnosti.«

»A Mert?« zeptal se Mark s podivným úsměvem.

»Slouží za peníze,« řekl krátce otec zamysliv se.

»Otče!« ozval se najednou Mark. »Nebylo vše pravda, co řekl Mert.«

»Nuže?«

»Nejsou jen tři plány Nekolova podniku.«

»Vlastně jen dva,« opravil otec.

»Třetí je v hlavě Nekolově,« trval na svém Mark. »Ale jest ještě čtvrtý.«

»A ten je?«

»V hlavě Mertově!« řekl Mark důtklivě. »A já myslím –« dodal.

»Nevím, nevím –« rozpakoval se otec. »Mert nám byl vždy prospěšný, snad ho budeme ještě potřebovati.«

»Ale bude teď nebezpečný!« namítl syn. »Ať dopadne věc za týden tak, či onak –«

»Nu, uvídíme!« odkládal věc tajemník. »Povíme si ještě o tom –«

»Nediv se, otče, že jsem nedůvěřiv! Dnes v noci byly naše vlastní plány ohroženy a s nimi celý náš podnik –«

A Mark vyprávěl otci své dobrodružství, které se sběhlo v zahradním domku u Berounky.

»Zvláštní!« prohodil otec, když dokončil. »A jsi jist, že to byla obyčejná loupež? Nemyslíš, že –?«

»Nemyslím, otče! Vždyť nemohou míti ani potuchy o našich úmyslech zkřížiti jejich plány! Ostatně muž ten pochopil očividně teprve během naší rozmluvy, oč jde.«

»Je tedy opravdu čas, aby se věc rozhodla,« pronesl tajemník spíše pro sebe. »Doufejme –«

»Ano,« přerušil jej Mark, »ode dneška za týden může být věc rozluštěna.«

»Snad,« mínil opatrně otec. »Bylo by kratší, vyřídí-li ji Mert. Ne-li, je tu Strucks.«

»Nekola nesmí zvítěziti!« vzkřikl Mark a hrozivě pozdvihl pravici. »Šílím přímo, když vzpomenu, co strojí slepý osud. Jen jednomu a jednomu by nahrnul slávu, moc, a jakou, nekonečnou, pohádkovou moc, kterou mu přinese Manon a její dědictví –«

»Mírni se, Marku!« přerušil jej otec. »Manon je v našich rukách!«

»Jest! Ale jeho miluje, po něm touží, nezapomíná ho a nezapomene –!«

»Opravdu zvláštní,« řekl polohlasně otec, »on a zase on!«

»Ano,« vybuchl vášnivě Mark. »Nekola a zase Nekola! Snad od kolébky mne provází, vždy mi byl protivný, vždy byl mým sokem a vždy mne překonal. Už jako děti jsme se nenáviděli a rvali a pokaždé on vyhrál. Když jsme navštěvovali kolej, byl prospěchem vždy první, já hned za ním, ale nikdy před ním. Já byl tělesně silnější, Nekola mne však vždycky přemohl úskočností a obratností. Když jsme dospívali, byl on oblíben a docházel přízně u všech dívek, které se mi líbily. Pak přišel dokonce do našeho domu. A když jsem na vaši radu upjal zraky k Manoně, té šťastné dívce, které hodlá osud k nohám položití moc nad světem, zjistil jsem k svému překvapení, že už má ráda jeho! Ah, Nekola!«

»Utiš se, synu!« vkládal Hartman konejšivě ruce na rámě Markovo.

»Řekni mi pravdu, máš Manonu opravdu tolik rád?«

»Ach, rád, otče? Věru ani nemohu říci, ale toužím po ní, žhavě, nenasytně, pomstít se jí chci, nenávidím ji, protože –«

»Protože miluje jeho –?«

»Ano, snad to je příčinou mé vášnivé touhy po ní. Neboť vzpomenu-li, že jeho líbala, on, Nekola že to zase byl, který se mi postavil v cestu, upadám v zuřivost a věř, zabil bych ji –«

Tajemník Hartman klidně se usmál a pohlédnuv na kalendář pravil: »Ode dneška za týden je třicátého!«

Mark nabyl rázem rovnováhy, výsměch zahrál kolem jeho silných rtů:

»Máš pravdu, otče! Však se vše spraví! A den je volen výborně – jubilejní –!«

Zlý smích dvou mužů zahlaholil místností.

»Potom –« ozval se po chvíli otec.

»Potom Manon pocítí!« zahrozil Mark.

»A svět bude u naších nohou, synu!« vzpřímil se hrdě tajemník Hartman. »Co bude potom proti nám hračka Nekolova, co krtčí usilování Uhelného svazu o drobek vlivu. V našich, v našich rukou bude moc!«

III.

Svěží jarní den, plný slunce a jasu se rozesmál nad Prahou. Vlahý ranní vzduch, prosycený vůní květů, lehce se chvěl nad zelení zahrad a nad bílými domy rozlehlého města.

Třicátý květen.

V rozkvetlém sadu Hartmanova domu v radotínské čtvrti na lavičce polozakryté omamně vonícím šeříkem, seděla Manon Lesinová. Rozmarný větřík pohrával plavým jejím vlasem, jenž zachvívaje se mazlivě se vinul kol podlouhlé, přibledlé líce půvabné, ztepilé dívky.

Drobná její ručka lehce svírala zábradlí lavičky a velké modré oči s podivnou prázdnotou hleděly do změti zelených křovin a trávníků, pestrých barev květů a daleké modři nebes.

Myslila? Vzpomínala?

Nevěděla ani. Bylo jí jen teskno. Tak podivně, tklivě teskno, jak jí často bývalo, od kdy?

Nevěděla.

Snad od onoho dne, kdy –

Snad – ale bývalo jí už před tím snivě teskno, jenže jinak, šťastněji –

A teď je jí stále k pláči smutno.

Co s ní je? Co se s ní děje? Což úplně již propadla osudu, je ztraceno vše a nevrátí se nikdy, co bývalo?

Ach, bývalo. – Nyní jen stále Mark se jejímu zraku vtírá, vnucuje se jí a ona ho tolik nenávidí.

Proč? Protože tu je a není tu on. – Ivo –

Ach, proč jen ji tehdy líbal, v onen nešťastný den!

Dnes tomu rok!

Měli se přece rádi už dávno, vyrostli spolu. Ivo byl druhem jejích dětských let, milým druhem, velmi milým –

Bývali tak šťastní spolu!

A když přišly ony hrozné dny, oh, co tu smutku, když maličká, ani ne tříletá Manon ztratila mamičku i otce zároveň – tehdy zbyl jí jediný přítel, jediná útěcha, Ivo.

Zůstal jí jediný ze všeho, co milovala, a mladá její duše upjala se k němu.

Vzali ji k sobě Hartmanovi, kteří byli nyní její jediní příbuzní. Ale Manon nepovolila, prosbami, pláčem a šílenými nářky prosadila, že s ní do domu Hartmanova musil jíti také Ivo, syn otcova zahradníka.

Tak spolu rostli. Vlastně tři, vedle nich byl Mark, syn Hartmanův, Ale vždy jen vedle nich! Nepřilnuli k němu, neměli ho rádi, ani Manon, ani mladý Ivo Nekola.

Nemohli, byl zlý, prudký, ba i divoký. Nedovedl si nikdy dětsky hráti, zábavou byla mu rvačka, týrání druhých. Všem ubližoval, i maličké Manoně, všichni se ho báli. Byl silný, útočný, surový.

Jediný Ivo se ho nebál.

Manon dosud si pamatovala jejich první srážku, jež povstala k vůli ní.

Hrála si na kraji plochy, určené ke vzletu a k přistávání letadel. Trhala květiny na trávníku zahrady, zapichovala je do písku letiště; dělala si zahrádku svým dětským způsobem.

Mark ji napodobil. Ač starší, o devět let, hrál si dosud a napodoboval Manoniny hry. Ale jemu se nedařilo, Manonina zahrádka byla hezčí, pestřejší, úpravnější.

To ho rozzlobilo, i skočil do zahrádky dívčiny a pošlapal ji, aby ji zničil.

Manoně bylo líto zahrádečky. Slabýma ručkama se pokusila odstrčiti Marka. Náhoda byla, že se právě nachýlil nějak neobratně. A jak do něho Manon strčila, upadl na zemi.

Rozzuřen vyskočil a surově udeřil dívčinku do tváře.

Manon zaplakala a mimovolně vykřikla:

»Ivo! Ivo!«

Ivo vyřezával cosi ze dřeva opodál – od malička robil stroje a podobné věci.

Okamžitě přiběhl a postavil se proti Markovi, právě když chtěl udeřiti Manonu podruhé, rozzloben jejím voláním po Ivovi.

Zakročení Ivovo jej rozzuřilo, i pokusil se s druhé strany udeřiti na děvčátko.

A tu po něm skočil Ivo.

Slabší byl, ale mrštnější. A pláč Manonin mu dodal síly.

Ráz – a svalnatý Mark se válel na zemi.

Vyskočil, zuřivě se vrhl na Ivu – ale v okamžiku byl na zemi znovu.

Od té doby důvěřoval si Ivo a Mark se bál. Srážky se několikráte opakovaly, obyčejně k vůli Manoně, ke které se Mark stále choval hrubě. Hoši již dávno studovali, do jedné školy chodili, ale nesblížili se. K dosavadním rozporům přistoupil zápas o přednost v učení. A zvláštní, i zde vítězil Ivo.

Manon ovšem milovala Ivu. Byl jí bližší, rozuměli si lépe, opravdové přátelství je spojovalo.

»Ty jsi hodný, Ivo, ale Mark je zlý!« říkávala Manon a v tom byl vyjádřen poměr těchto tří dětí i jeho důvod.

Rychle však z dětí vyrůstali všichni. Manon dorostla do školy a Ivo jí pomáhal v učení. Učil jí i později, když navštěvovali kolej.

A jak oba přestávali býti dětmi, začínalo jejich přátelství býti láskou.

Nevěděli o ní dlouho.

Léta plynula, z Manony stala se dívka a mladý Nekola byl dávno inženýrem a znenáhla se stával známým, významným mužem. Zařídil si svoji kancelář, často však docházel, ba skoro pravidelně do domu Hartmanova, k Manoně.

A ani si neuvědomovali zvláštní stav, jenž mezi nimi znenáhla nastával, rozpaky při mnohém, co dříve bylo samozřejmé, teplou radost, když byli pospolu, a podivný stesk při odloučení.

Ale byli šťastni. Vídali se, hovořili spolu, stýkali se denně, a když se rozešli, věděli, že se opět sejdou.

O lásce nehovořili.

Až najednou!

Za krásného jarního dne, zrovna před rokem, 30. květen byl.

Seděli spolu na této lavičce. Hovořili o obyčejných věcech, ale oba cítili, že duchem jsou jinde, ne při tom, o čem hovoří.

Ivo hleděl na ni tak podivně; už dříve, dávno již občas takto se na ni zahleděl, ale to bylo letmo, úkradkem.

Tehdy však jakoby cosi v něm propuklo. Uchopil, ji za ruce a počal jí mluviti divná slova. Že jí má rád, že myslí a sní jen o ní, jí že posvětil svou práci, své snažení.

A připojil, že učiní ji slavnou, že jí k nohám položí myšlenku, vynález, který je oba učiní nesmrtelnými.

Manoně nebylo tehdy ještě sedmnáct let a sotva chápala řeč Ivovu.

Věděla jen, že je krásná, a cítila, že totéž už dávno se ozývá v jejím srdci k němu.

A když ovinul své rámě okolo její šíje, a přitiskl ji k sobě, sevřela jeho hlavu a nebránila se jeho vřelým, horoucím rtům –

V tom zazněl smích – Markův smích, na který do smrti nezapomene!

A od té doby neviděla Ivu Nekolu.

Rok, plný rok smutku –

Den za dnem stejný, chmurný, bez zásvitu radosti, bez záblesku naděje.

Byla vězněm v domě Hartmanově. Marné byly prosby i hrozby. Dům i zahrada byly pro ni úplně volné, ale mimo ně jí nedovolen krok. Chtěli od ní, aby prohlásila, že se nesetká s Nekolou. Věděli,

že Manon slova neruší, byli by bývali jisti, kdyby je byla dala.

Odmítla však. Prohlásila přímo, že vyhledá Ivu, jakmile vykročí z domu. Bouřila se proti násilí, hrozila – vysmáli se jí. A stejně upřímně jí řekli, že nesmí Ivu míti ráda, že bude ženou Markovou.

Sami se zhrozili následku, jaký měla tato slova na Manonu. Záchvat, málo se lišící od šílenosti, uvrhl ji na lůžko, týden zmítala se v horečkách a potácela mezi životem a smrtí.

Když se počala uzdravovati, pozorovala jejich péči o ni, ba přímo strach o její život. Divila se tomu, nechápala to, neboť věděla, že v domě strýcově jí nemiluje nikdo. Po vypuzení Ivově nikdo. Nedovedla však se domysliti pravé příčiny. Neměla sil, byly zlomeny zármutkem i nemocí.

Tak plynuly týdny. Marně doufala, že Ivo si proklestí cestu k ní, čekala marně. Pak pochopila příčinu toho.

Jednoho dne, když už trochu zesílila, vyzval ji strýc – tak nazývala tajemníka Hartmana od mládí – aby s ním vyjela v aeru na svěží vzduch venkova. Vyhověla, oblékla se do sportovního šatu a sešla do sadu a k volné prostoře, určené pro vzlet aeroplánů.

Tato prostranství ležela za sady velkých domů a to tak, že pojila se k sobě v dlouhý, úzký pruh, na kterém letadla pohodlně mohla vzlétnouti i snésti se k zemi.

Jednotlivá letiště nebyla od sebe zvláště oddělena, jen velké různobarevné tabule po obou stranách a v noci světla označovala na dlouhém pruhu místo, patřící k určitému domu.

Odtud čekala vždy Manon zprávu od Ivy, s této strany byl dům přístupný a dlouho doufala smutná dívčina, zamlkle sedající v sadě, že tady se objeví milovaný Ivo.

Čeho se všeho nedomýšlela, čeho se nebála! Nejhroznější myšlenky se jí rojily hlavou při tomto marném čekání, nejrůznější výklady si sestrojovala a omluvy, proč milý nepřichází.

Teprve tehdy, při vyjížďce se strýcem, vypozorovala příčinu toho. Jak se aero rozjelo a zdvihajíc se od země dostalo se na okraj plochy, patřící k domu Hartmanovu, spatřila hlídajícího muže za živým, hustým plotem, který kryl Hartmanův sad. A stejně, když se vraceli a snášeli k zemi nad dlouhým pruhem, zahlédla druhého hlídače na protější straně sadu.

Manon byla přímá a neohrožená.

»Zvláštní opatrnost,« pravila, ukazujíc na strážce, »nikde jinde není start hlídán, jen u Hartmanů!«

Ale tajemník nebyl z lidí, jež lze snadno překvapiti.

»Asi to nikde jinde není třeba!« odpověděl s naprostým klidem.

Dívka neřekla na to slova a mlčky odešla do svého pokoje.

Byla od té doby klidnější, neboť pochopila, že Ivo nemůže k ní proniknouti. Ale nezmenšila se tím její touha po milovaném muži a obavy, že nebude míti dosti moci a síly, aby ji vyrval z jejího vězení.

Pojednou však přece paprsek světla se kmitl jejím pustým životem.

Přiblížil se podzim, měsíc září chýlil se ke konci a léto umíralo v krásných, slunných, tichých dnech. Jednoho takového odpoledne procházela se Manon po sadě. Byla v něm sama, náhodou vše bylo zaměstnáno jinde.

Právě prohlížela záhonek vadnoucích květin, když lehký šelest se ozval přímo nad ní. Zdvihla hlavu a spatřila předmět jakýsi, neurčité barvy, jak se zvolna snáší k zemi.

Zapadl nedaleko do záhonku, u kterého stála.

Utrpení zocelilo nervy dívčiny. Pohlédla na místo, kam záhadný předmět dopadl, aby si je dobře zapamatovala. Obrátila se pak na druhou stranu, prošla sem a tam, aby zjistila, zda někdo nepozoroval, co se stalo.

A nevidouc nebezpečí, vrátila se ke květinám, prošla pomalu okolo nich, shýbajíc se tu a tam. Tak došla až k místu, kam předmět dopadl.

Snadno jej našla. Byl to šíp zvláštního způsobu, sestrojený tak, aby letěl co nejpřesněji, aby však nedopadl s rychlostí příliš velikou. Když jej zdvihla, neviděla na něm nic. Marně pátrala po něčem, co by jí přinášelo zprávu, po které toužila.

Až najednou si všimla, že kolem šípu je ovinut papírek, těžko pozorovatelný proto, že měl stejnou barvu jako šíp.

Opatrně jej odvinula, tvářic se, jako by vytrhávala plevel mezí květinami, a svírajíc papírek v rukou, vmáčkla šíp do měkké prstí a vzpřímila se, aby se odebrala do malé, kryté besídky, která byla jejím nejčastějším útočištěm.

Sotva došla k tomuto svému oblíbenému místečku. Srdce jí divoce bilo v prsou, závrať se jí zmocňovala, když nenápadně pohlédla k obloze a spatřila cosi jako drobný stín, jenž rychle prchal vysoko po modři oblohy.

Rozhlédnuvši se opatrně kolem, rozevřela drobný lístek, jejž křečovitě svírala rukou.

Četla:

»Milovaná! Marně snažil jsem se proniknouti k Tobě. Nezoufej však, buď klidná a pevná! Doba Tvého vysvobození se blíží. Pracuji na vynálezu, který mi otevře brány světa, ale také mříže vězení, ve kterém úpí dívka, mnou nade vše milovaná. Tvůj I. N.«

Dočetla a příval horkých slz zaplavil její ubledlé líce.

A Manon plakala, plakala radostí, štěstím, nadějí i obavami.

Pozdě si uvědomila, že je třeba větší opatrnosti. Otřela oči, vstala a vrátila se ke svému záhonku, aby zdvihla šíp, jenž přinesl jí tak šťastné poselství. Nenápadně jej dopravila do

besídky a rozlámala na drobné kousky, jež rozházela po odlehlých místech zahrady.

Od té doby žila Manon nadějí. Vzpomínala a doufala, těšila se.

Přišla zima, její sněhy, divoké vichry, všechna její bílá, studená krása. Manon chápala, že ji musí přečkat, že nepřišel dosud čas.

Ale roztály ledy, zeleň vystřídala bělostné pláně – a Manon čekala, čekala stále. Již dobouřily jarní vichřice, zahrady i luhy zastkvěly se květnatou, pestrou nádherou – květy umíraly, na zemi hynuly bílé lístky – a Manon čekala stále marně.

S jarními květy vadla radostná naděje. A zatím co slunko počínalo hořeti letním žárem a příroda se halila temnou zelení, jež věští plody, zatím chmurné zoufání počínalo haliti ubohou dívku ve svou šerou náruč.

A pak cosi, co ji ohromilo. Něco, čemu nerozuměla. Otřáslo jí, rozechvělo, vyštvalo a vybičovalo obrazotvornost, její umdlelé ochablé srdce až k šílenosti.

Před třemi dny setkala se náhodou v zahradě se strýcem. Dal se s ní do hovoru o všedních jakýchsi věcech, zavedl však brzy řeč do jiných kolejí. Vychvaloval Marka a slovy jí ne dosti pochopitelnými počal horovati o velké budoucností, která ho čeká; o moci a slávě.

Manon rozuměla z toho jen tolik, že by se prý měla spojiti s Markem v zájmu jich obou, zároveň však na prospěch všeho lidstva.

Jako obyčejně odmítla rozhodně každou podobnou myšlenku.

A ve svém rozhorlení vytkla strýci i Markovi ukrutnost, se kterou ji vězní jako nevolnicí.

»Je tomu rok,« zvolala plna hněvu, »co jsem nemohla opustiti tyto zdi. Hanebně omezujete mou svobodu, násilí se dopouštíte –«

Tu usmál se Hartman způsobem, který jí byl dobře znám, a odpověděl jí s úsměškem, ve kterém se pojil hněv, nenávist se škodolibostí a s vědomím převahy.

»Nu dobrá, dobrá!« řekl. »Že už je to rok od oné krásné scény zde?«

»Pravda, bude třicátého, za tři dny. Budiž tedy, abys nás přestala mít za své mučitele – třicátého odpůldne jsi volná, můžeš se pohybovati dle své vůle!«

Manon užasla. Nežli však mohla se ozvati, odcházel již strýc od ní, pronášeje s uštěpačnou výhrůžkou tato slova:

»Doufám, že se vrátíš brzy, velmi brzy!«

Tato rozmluva připravovala Manoně útrapy dohadů a obav bez ustání. Marně se snažila uhodnouti smysl strýcových slov. Byla přesvědčena, že něco zamýšlí, něco strojí, věděla, že to může býti jen nebezpečím pro toho, kdo jejímu srdci byl tak blízký.

Byl ovšem také možný prostý výklad. Uplyne již rok od osudného dne, snad strýc předpokládá, že zapomněla již, že zacelila se bolestná rána v její hrudí.

Manon však nebyla tak důvěřivá, aby se spokojila s tímto výkladem. Ostatně způsob, jakým strýc mluvil, vylučoval jej naprosto.

A tak chvěla se Manon strachy celou tu dobu a obavy její rostly a tíživě ležely na jejích prsou.

Dnes, třicátého května, ve výročí onoho dne, tak krásného a zase tak hrozného, dnes duší dívčinou zmítal prudký neklid, divoký nepokoj. Jako by jí cosi táhlo, volalo, pudilo, štvalo ven!

Blížilo se k desáté a Manony zmocnila se nevysvětlitelná, neodolatelná úzkost. Vstala, prošla zahradou a chystala se vkročiti do domu.

U vchodu potkala čínského sluhu Tinga. Vycházel právě, aby se odebral do garáže, ležící vedle prostory pro start.

Spatřiv Manonu, Číňan usmál se na ni přátelsky. Byla oblíbena u lidí tajemníkových, kteří pozorovali její osud a cítili s ní upřímnou soustrast.

»Tingu,« řekla k němu Manon, odpovídajíc na jeho pozdrav, »připrav mi moje aero, chci si vyjeti! Snad ještě poletí.«

»Rád, slečno Manon, rád – odpoledne. Pán povídal odpoledne!«

»Jdu právě k němu,« odvětila Manon, »aby mi dovolil vyjeti hned, je tak krásně!«

»Když pán dovolí a vzkáže, ihned!«

A Číňan se obrátil ke garáži.

»Připravím hned aero, přeje-li si slečna.«

»Ano, připrav, Tingu!« řekla Manon a vkročila do domu.

Vystoupila do prvního poschodí a stanula před pracovnou strýce Hartmana. Býval dopoledne vždy doma, kdežto odpůldne úřadovali v paláci Uhelného svazu.

Zaklepala. Z komnaty ozývaly se hlasy – přidušené, opatrné, zdálo se jí. Nebylo lze rozeznati, bylo-li odpověděno na její klepání, myslila však, že ano, a stisknuvši knoflík u dveří vešla.

V pokojí byl strýc se synem. Seděli vedle sebe u stolu a cosi hovořili.

»Strýče,« ozvala se Manon, blížíc se k oběma, »dovolil jsi před třemi dny, abych si vyjela dnes odpoledne. Jest však tak hezky, ráda bych si vyjela teď, hned.«

Zarazila se. Zpozorovala teprve nyní, že vyrušila otce a syna ze zajímavého rozhovoru. Postřehla podivný, výsměšný výraz v jejich tvářích, který však vystřídán byl zřejmým uleknutím, když pronesla své přání.

Všimla si, že oba pohlédli na hodiny.

»Deset hodin,« řekli oba najednou – a vskutku – stroj zahrčel – cink – cink – bilo deset.

Otec Markův hleděl se vzpamatovati dříve. Nepodařilo se mu to, očividně rozrušen povstal a pokročil proti dívce.

»Ne, dítě, teď ne, odpoledne, nebo později, vyjedu si snad s tebou!« hovořil zmateně a laskavě sice, ale důtklivě a s ukvapeným chvatem vytlačil dívku z pokoje.

Manon užasla.

Cítila, že se něco děje, něco velkého!

Proč ji nepustili?

Proč byli tak zmatení, poděšení? A oba pohlédli na hodiny!

V komnatě tajemníkově dozněl úder desáté a Manon stála dosud užaslá za dveřmi, opřena o stěnu.

V tom zaslechla své jméno uvnitř – nezdržela se – zbystřila sluch.

Zachytila jen úryvky – to otec Hartman chodil sem a tam a Mark hovořil k němu:

»Manon – přijít k úrazu – právě dnes – deset patnáct – Nekola –«

Dech Manonin se zatajil, když uslyšela jméno poslední, a mimovolně přitiskla hlavu ke dveřím.

A slyšela opravdu lépe – to Mark se smál, ďábelsky smál –

»– Bylo by zajímavé, kdyby byla při tom, až v deset patnáct – stroj ve stole –«

S Manonou zatočil se svět.

Zapotácela se, opřela o stěnu – v tom však jakoby jí hlavou projel zvuk – desátý úder hodin, jenž před okamžikem dozněl.

A Manon se šíleným chvatem spěchala do svého pokoje.

Přehodila přes sebe cestovní plášť, aby zastřel její donací šat, a úprkem seběhla se schodů.

U vchodu do zahrady se zastavila, oddechla zhluboka a pomaleji zamířila ke garáži.

IV.

Předposlední květnový den roku 2975. Ranní slunce právě se vyhouplo nad širé plochy saharských pustin, když mezi bujně zelenými korunami palem v oase taudenské k modré obloze se vznesl veliký žlutavý avion. Svižně jako pták se přenesl přes oasu a zamířil rychlým letem k jihovýchodu.

Vedle řidiče seděl astronom Bertrand a se zájmem pozoroval kraj pod nimi ležící. Šířil se pod strojem do daleka, padal zvolna kamsi, jak letadlo stoupalo, zatím co se v daleku jeho okraje zdvihaly a výš a výše vyvstávaly.

V pravo mizela do dálky nezřetelně bělavá stužka cesty k Timbuktu, po jejích stranách a před nimi, i na levo až k dalekému obzoru se prostírala nekonečná, jednotvárná, žlutavá plocha. Občas objevil se odlišně zbarvený pruh,

snad písečný násep, místy se zatemnělo koryto kamenité, vyschlé říčky.

Zatím aero stoupalo, kraj dole splýval, obzor se šířil a po levé straně v daleku se vynořily jako nadechnuté na modři ranního nebe šedavé stíny mohutného Ahaggaru.

»Veliká poušť! Sahara!« polohlasem se ozval Bertrand. Najednou zvroucněl a sesmutněl jeho hlas:

»To bývala Francie, Sime!« řekl dojat. »Až sem sahala naše vlast, Sime!«

Sim neodpověděl. Tichý jeho vzdech utonul v souzvuku, ve který splývalo vysoké bzučení vrtule a temnější hukot elektrického motoru.

Také Bertrand se odmlčel. Stichl a nepohnutě hleděl v nesmírné písčité pláně, tiché, mlčící, slabě zvlněné, jež do daleka šedly a zase slabě rudly v jasu ranního slunce tam, kde v neurčitu se zdvihaly a mizely, splývajíce s nejasnou modří vzdálené oblohy.

Po chvíli položil Bertrand ruku na rameno svého průvodce.

»Nespěchej tak, Sime!« řekl mu. »Nežeň tolik náš Meteor! Hleď, jak poušť je krásná!«

»Ano, pane!« odpověděl Sim a sáhl levou rukou na páku.

Stroj zmírnil svůj let a zraky obou mužů spočinuly znovu na širokých, rozlehlých pláních, jež stále zřetelněji se obrážely v paprscích stoupajícího slunce. Pusté a jednotvárné blížily

se, letěly jim vstříc a mizely zas pod jejich strojem. V pravo, v levo se nořily určitější obrysy písečných dnu a v daleku tu a tam vyvstávaly a opět se ztrácely sytě zelené skvrny vzdálených oas.

Tak tiše plul oteplujícím se vzduchem jejich stroj a pod ním ubíhala žlutavá poušť, zalévána horkými paprsky dopoledního slunce. Blížilo se k nim s leva pobledající modří oblohy. Stoupalo, aby prošlo nadhlavníkem těchto míst, od nichž zase pomalu se vzdalovalo k severu, k obratníku raka.

Ani nepozorovali a krajina po levici oživla. Opodál se zdvihaly nesčetné kopce, zelenavé, s vrcholy do šeda, a mezi nimi svěže zelené plochy údolí, jež nechávaly tušiti život a ruch na kraji němých pustin.

»Adrár!« řekl Sim, nespouštěje rukou z řidítek aeroplánu. A pohleděv dopředu živě hnul hlavou:

»A zde Telia, pane!« ozval se znovu, »naše nejbližší stanice dráhy,«

Bertrand pohleděl bystřeji vpřed. Za táhlým korytem Vadí Tilemsi, jež mizelo daleko na jihu, běžela temná linie dráhy. Skrývala se v drobné zelenavé ploše, na jejímž jižním pokraji se rýsovalo několik skromných budov. Od nich dále k jihu šla dráha, jejíž koleje v tom okamžiku se zaleskly na dlouhé prostoře odrazem paprsků slunce.

A již ztrácela se oasa telijská pod jejich strojem a nová jednotvárná pláň běžela jim vstříc.

»Zde bych byl mohl vystoupiti, kdybych nebyl volil směr přes Adagir,« poznamenal Bertrand.

»Ano,« souhlasil Sim. »Odtud je k Venuši asi dvěstě kilometrů. Zakrátko se ukáží její obrysy.«

Mladý hvězdář se lehce zasmušil. V podlouhlém obličeji přísných, pevných tahů bylo patrno, že duchem zaletěl kamsi daleko. Tenké jeho rty pod malým světlým knírem se ještě více sevřely, modré oči se upřely kamsi do neurčita.

Teprve po chvíli se vytrhl z myšlenek. Sňal cestovní čapku s vysokého čela a pravicí urovnal světlý dlouhý vlas, jenž zavlál v prudkém proudu vzduchu, rozvířeného ochrannou deskou skleněnou. Sim totiž otevřel přední i postranní okna kabiny Meteoru; bylo toho potřebí, neboť jinak by byly paprsky letního slunce proměnily ji ve žhavou výheň.

Bertrand přejel pravicí čelo; snad tím zahnal myšlenky, jež ho odváděly od luzného obrazu pouště. Zahleděl se tam, kam Meteor spěl ranním vzduchem.

Ukázal k jihovýchodu a řekl:

»Tam bude nyní naše sídlo na měsíce. Zde, uprostřed pouště. Nebude ti tu smutno, Sime?«

Také Sim jakoby se byl vytrhl z polosnění.

»Nebude, pane!« odpověděl. »Zamiloval jsem si poušť v těchto týdnech, co jsem dohlížel na stavbu Venuše.«

Odmlčel se, ale najednou sebou živěji pohnul:

»Však se již objevuje na obzoru, vizte, pane!«

»Opravdu,« řekl Bertrand radostně a nazdvihnuv se ve svém sedadle upřel zrak na obzor.

Tam jakoby temný bod byl utkvěl na zahnědlé půdě pouště, malý, nevtíravý. Ale jak se blížil Meteoru, ostřely jeho obrysy, vynikaly podrobnosti, rostl, šířil se. A po čtvrt hodině volného letu jevil se oběma cestovatelům obraz, jím sice dobře již známý, ale přece znovu a znovu poutavý.

Rozlehlé písečné pláně v šíř i dál, až daleko k obzoru. Uprostřed této planiny nevysoký pahorek, skalisko spíše, jak svědčí načernalé jeho boky na straně severní. Zde spadají stěny kopce jako mohutná starobylá zeď a pod nimi zeje setmělá prohlubeň.

Tato přechází v nevelikou kotlinu, přeplněnou bujnou a svěží zelení stromů a křovin. Jako překvapující pohádka kypícího života zdvihá se tu uprostřed mrtvých tišin pouště kouzelný palmový háj, kývá svými větvemi a vrcholky korun v ranním vánku a září v paprscích slunce jako nádherný, jiskřivý smaragd, pohozený v žlutém písku pouště.

Zelené pásmo oasy stáčí se k východu okolo pahorku, obklopujíc jej takto se dvou stran. A na pahorku, jenž kvapem se blíží, roste bělavý

domek, úhledný, s drobnou kulatou kopulí po jedné straně.

»Hle, naše observatoř! Naše Venuše!« zvolal hvězdář a napřáhl ramena jako na pozdrav.

»A již nás zpozorovali! Káro nám běží vstříc!« ukazovali Sim a stočil směr stroje na pravo.

Meteor zmírnil rychlost a volně se přenesl přes oasu, znatelně klesaje ke korunám jejích palem. Snášeje se stále níže obletěl nevysoký kopec, na kterém stála observatoř, a spouštěl se na druhou stranu na rovinu pod kopcem.

Zahlédli, jak bělavý jakýsi bod jim běží vstříc, ale přejeli jej, zůstal daleko za nimi. Teprve, když kola jednoplošníku se dotkla písku a stroj se zastavoval pod pahorkem, před nízkou kůlnou, patrně určenou za hangár, uslyšeli blížící se veselý štěkot.

Bertrand první seskočil se stroje. Sotva se dotkl země, vrhl se na něho zezadu s radostným štěkáním veliký chrt, jehož bělostná srst byla spestřena světle šedými kostkami. Krásné, statné zvíře, jež v mladém astronomovi s radostí vítalo dobrého pána.

Bertrand se obrátil a pes se mu znovu vrhl vstříc. Vypadalo, jako by se byli spolu objali, však Bertrand se smíchem odstrčil hned psa, který mu v radosti svým studeným čenichem vjel až do obličeje.

»Nezpůsobo, mírni se!« zlobil se na oko a opět jej odháněje řekl:

»Což pak jsi se zbláznil, divochu?«

Ale hned se chopil hlavy psa, který schlípl uši a zaraženě, nerozhodně se na něho podíval, vyplazuje dlouhý, červený jazyk z udýchané huby.

»Nu, pojď sem, pojď!« hovořil konejšivě. »Vždyť to nemyslím tak zle. Jsme přece staří kamarádi, ale olizovati mne nesmíš, to víš, to nejde, brachu! Tady je voda vzácná, jsme zde uprostřed Sahary, na osmnácté rovnoběžce! A to již něco znamená. Ale hádati se proto spolu nebudeme, viď! Tak pojď, pojď!«

A tak spolu kráčeli. Bertrand držel ruku na bílé hlavě psa, a Káro opět a opět obracel své moudré oči po něm, dosud dýchaje rychle a těžce od běhu, jak se hnal za přistávajícím aeroplánem.

Ještě se ohlédli po Simovi. Bertrand se zeptal kapitána, zda-li snad nepotřebuje pomoci při uklízení Meteoru, Sim však s úsměvem poděkoval za nabízenou pomoc.

Šli tedy spolu zvolna strmou cestou na pahorek, nad nímž se zdvihala světle šedá stavba observatoře, nazvané pyšným jménem Krasopaní, nejkrásnější hvězdy našeho nebe, planety Venuše.

Byli asi uprostřed svahu, kráčejíce vedle nízké zdi, jež dělila cestu od srázu, když s radostným štěkotem jim přiběhl vstříc druhý pes, statný, ryšavý vlčák.

»Ah, Labax nás jde také uvítat,« smál se vesele Bertrand a pohladil psa, jenž s Karem ihned radostně se rozběhl zpět k Venuši.

Sim zatím vsunul Meteor do kůlny na úpatí návrší a zamknuv dvéře její, pospíchal za astronomem. Současně došli ke bráně a vešli na podlouhlý dvorek Venušin.

Stanuli zde. Bertrand rozhlédl se zpytavě kolem a patrně uspokojen obrátil se k Simovi:

»Vidím, že jste se přičinili. Je vše opravdu v pořádku, opomenuto nebylo, myslím, ničeho.«

Sim zřejmě šťasten pochvalou, odpověděl:

»Dělali jsme, co jsme mohli, pane. Zde bránu jsme pečlivě zřídili a opevnili –«

Bertrand se usmál a přerušil výklad Simův otázkou:

»Myslíte stále, že toho bude zapotřebí?«

»Nevím, pane,« odvětil Sim, »ale počítali jsme se vším. Je sice kolem poušť, ale není daleko Air a Tuaregové. Dlužno se připraviti na vše, aspoň Arek, náš černý sluha, má z Tuaregů velký strach, a stále nás pobízel, abychom Venuši opevnili co nejlépe.«

»A vy jste to provedli, jak pozoruji, dokonale! Dráty, střílny, kulomety, brána samé železo, nu, nemám nic proti tomu a nemůže to uškoditi, i když toho nebudeme potřebovati.«

»Váš přístroj také jest namontován,« ukázal Sim na druhou stranu dvorku, kde na pevném podstavci stál stroj zvláštního, bubnovitého tvaru.

»Zkoušeli jste jej?« ptal se mladý astronom se zájmem.

»Ano, funguje bezvadně. Nepřál bych –«

V tom však vyšlo několik lidí ze dveří observatoře; spěchali vstříc Bertrandovi, aby uvítali svého velitele.

Byl to správce domu Malin, statný padesátník vysoké, mohutné postavy, pak kuchař Vranka, mladý, veselý chlapík, černovlasý, povídavý a stále se smějící, a konečně černý sluha Arek, prostřední, štíhlé postavy, příjemné, dobromyslné tváře. K němu přidružil se Labax, jenž viděl svého pána brzy v něm, brzy zase ve Vrankovi, a poslouchal vždy některého z nich, pokud se mu to líbilo.

Bertrand se pozdravil srdečně se všemi, pohovořil s každým a pak je propustil po jejich práci, aby pokračoval se Simem, strojníkem a řidičem jeho Meteoru, v prohlídce Venuše.

Obzvláštní pozornost věnoval přístroji, o němž posledně hovořil se Simem. Prohlédl jej důkladně ze všech stran, několikrát otočil spouštěcí pákou a pozoroval jeho chod, jeho tiché bzučení, podobné drnčeni transformátoru.

»Kabel je patrně v pořádku,« řekl k Simovi.

»Ano,« řekl Sim, »je pečlivě proveden. A elektrárna pracuje přesně a bez vady, jak je vidětí.«

Elektrárna pracuje přesně a bez vady.

Pokročili k nízkému stavení na kraji dvorku; stálo v jeho rohu nad prohlubní, aby bylo co nejdále od observatoře, jejíž astronomické přístroje nesměly být rušeny výbuchy motoru.

Nebylo však třeba těchto obav; motor běžel bez hluku, bez otřásání a dynamo, které živilo světla a všechny stroje na Venuši, otáčelo se tak pokojně, že nebylo lze poznati, zda stojí či běží.

»Benzín se přivádí přímo ze skladiště?« ptal se Bertrand.

»Ano, rourou podzemní a elektrickou pumpou,« řekl Sim a vedl astronoma podél nízké zídky, jež se připojovala k elektrárně a oddělovala dům od prohlubně pod Venuší.

Několik kroků dále vedly schůdky dolů nad propastí a obracely se ke vchodu do skladiště benzínu, jež bylo vytesáno do skály. Jeho vchod byl obrácen směrem k prohlubni, takže v případě explose výbuch se musil vrhnouti tímto směrem, do prázdna a od budovy observatoře.

Stejně bylo zařízeno skladiště třaskavin, jež bylo umístěno ve stěně skály na druhém nejvzdálenějším rohu dvorku.

I sem vešel Sim se svým pánem. Avšak zde pozastavil se Bertrand a pátravě se zahleděl na bedny, ve kterých byla uložena prudká třaskavina, dyno, používané při stavbě Venuše.

Zdálo se mu, že jest této výbušné látky příliš málo. Bylo jí více, když posledně obhlížel stavbu,

a soudil, že nemohlo se jí spotřebovati tolik od oné doby.

Ale Sim tvrdil, že mnoho práce dala úprava brány a vchodu k Venuši, a Bertrand spokojil se s tímto výkladem. Vrátili se na dvůr, prohlédli pumpu, která čerpala vodu ze studně dole pod skalou, a pokračujíce v obhlídce observatoře, sestoupili do sklepních místností, kde vedle skladišť a zásobáren byly místnosti, určené vědeckým účelům. Nejdůležitější byly síně seismografů, jemných to přístrojů, které zaznamenávaly i nejslabší záchvěvy a otřesy země.

Venuše byla skvěle zařízena a vypravena nejlepšími stroji, které znalo třicáté století.

Stavba sama byla stará. Před dávnými léty bývala zde již observatoř, kterou vystavěla zde francouzská společnost astronomická. Čistý vzduch saharských plání byl velice příhodným k pozorování zjevů nebeských, a proto zde byla vybudována tato stanice. Osvědčila se a byla z nejdůležitějších v síti stanic na severní polokoulí:

Ale přišly pohnuté doby, sociální bouře se přivalily. Ve velkém zničení světa byla opuštěna také saharská tato stanice; pozvolna pustla a se rozpadávala.

Teprve po dlouhé době vzpomenuto na ni znovu. Blížil se rok 2976 a v něm nastati měl vzácný a důležitý zjev, přechod Venuše přes kotouč sluneční.

Je řídký tento úkaz, opakuje se v mezerách po 8, 1051, 8 a 1211 roku, a to vždy v měsících červnu a prosinci. Nepřízní osudu nemohl býti pozorován v prosinci roku 2854 vůbec, v prosinci roku 2846 pak jen nedokonale.

Měl tedy být pozorován v červnu roku 2976 přesněji poprvé od června roku 2741, tedy poprvé po 235 letech.

A bylo mnoho důvodů, aby tentokráte bylo provedeno pozorování co nejpřesnější a pokud možná na rozličných místech zeměkoule. Jeť možno z nich vypočísti vzdálenost slunce i jeho velikost.

Astronomové tehdejší doby pak tvrdili souhlasně, že je nutno z dobrých důvodů přeměřiti tyto veličiny co nejdokonaleji.

Francouzská astronomická společnost konala i v této věci svoji povinnost. Mezi četnými stanicemi, zřízenými k pozorování Venušina přechodu, byla také stanice saharská. Byla obnovena, opatřena prvotřídními stroji, nazvána Venuší, a svěřena učenci, vynikajícímu astronomovi Bertrandovi.

Bertrand dovedl oceniti vyznamenání, kterého se mu tím dostalo. Těšil se na vědeckou práci, pro kterou sotva bylo možno najíti místa příhodnějšího nad observatoř, ležící uprostřed mlčících plání a pod nebem průzračným, téměř bez ustání prostým oblaků.

Milerád svolil nastoupiti místo ihned, aby si zvykl na podnebí a aby seznal dokonale přístroje na Venuši i způsob astronomické práce v tropu.

A tak spěchal více než rok před vzácným nebeským úkazem na svou observatoř, aby se na ní trvale usídlil.

Byl dříve již několikráte na Venuši, řídil práce, spojené s jejím obnovením a dával pokyny Simovi, který dohlížel na toto dílo. Znal již na Venuši každý kout; prohlídku dnešní podnikl po svém příchodu proto, že poprvé přicházel do observatoře po jejím úplném dohotovení. Chtěl se přesvědčiti, zda vše až do konce bylo provedeno dle jeho přání a zda nic nechybí.

Shledal, že vše je v pořádku, a uspokojen rozloučil se se Simem, jenž vkročil do přízemní budovy, určené pro mužstvo stanice.

Bertrand zatím stoupal po schodišti do prvního poschodí. Přišed na krátkou, neširokou chodbu, minul vchod do svého bytu, spojeného s knihovnou, a vkročil dveřmi napravo na obdélníkovou terasu.

Přešel jí po délce a vkročil do vlastní hvězdárny, jež se skládala z několika místností pro pozorování a pro přístroje. Nad největší z nich se zdvihala kupole. Otáčivá, aby výřezem v ní se mohlo pozorovati kterékoli místo oblohy, ležela nehybně a rýsovala svůj krátký stín na podlaze terasy.

Bertrand prohlédl přístroj za přístrojem, místnost za místností. Byl spokojen s úpravou hvězdárny, provedenou podle jeho návrhů.

S nitrem, chvějícím se tichou radostí, se vrátil na terasu. Opřel se o její zábradlí a s rozníceným zrakem se zahleděl do širých dálek pouště, třesoucích se horkým vzduchem, rozpáleným poledním již skoro saharským sluncem.

V.

Hlavní třída v letenské čtvrti. Obvyklý pouliční ruch, zvědaví však od rána udiveně patří na novotu, které včera ještě nebylo.

Na čísle desátém, velké, zánovní budově, od rána září na průčelí i nahoře na střeše velká zlatá písmena, lesknoucí se v paprscích slunečních.

Tři písmena – S. S. S.

Teprve dnes, třicátého května v časných ranních hodinách byly sem umístěny tyto značky, jimž rozumělo jen málo lidí, pramálo z těch, kdož se v proudech hrnuli ulicí.

Před desátou hodinou byl patrný čilý ruch u domu číslo deset. Mnoho lidí vcházelo, vystupovali po schodech, živě rokujíce, a mizeli za dveřmi rozsáhlé síně v prvním poschodí.

Málo před desátou hodinou byla dvorana plna.

Byl tu zastoupen hlavně kruh finančníků, blízkých Dopravní unii, ale četni byli také plnomocníci bankovních firem, sloužících

Potravinovému sdružení a Všeobecnému svazu práce.

Většinou ředitelové nebo prokuristi bank, jež vlivem hospodářského vývoje se staly součástmi svazů odborových. Účastnili se však také činovníci organisací odborových, jejich předsednictva byla přítomna téměř celá.

V širokých křeslech seděli vážní, bělovlasí starci, zaujímajíce hlavně první řady. Vedle nich starší, hladce holení mužové, někteří i mladší. Z očí a pevných rysů všech hleděla zkušenost i odhodlání.

Mezi muži porůznu seděly ženy, s jichž tváří vážnost a energie nedovedly setříti půvabného pelu ženskosti. Žena totiž byla rovnoprávná s mužem, bylo jí otevřeno každé místo, na kterém dovedla soutěžiti s mužem. Ale rozvrat, který lidstvo hubil ve třetím tisíciletí, ponížil ženu více než muže a vrhl ji zpět o mnoho dále. Proto pomalu se probíjela žena ke dřívějšímu postavení a dosud jen nejsilnější jedinci z žen se stavěli mužům po bok jako pracovníci rovnocenní.

A tak i ve schůzi v čísle desátém byly ženy ve značné menšině proti mužům.

Poslední účastnící vešli, dveře se zavřely.

Hodiny mezi otevřenými okny po straně síně, do nichž nahlížely jabloně růžovými haluzemi, zahrčely a ozval se úder, druhý, třetí –

Bilo deset.

U stolu na vyvýšeném pódiu se zdvihl starší, šedovlasý muž, přerušiv svůj polohlasný rozhovor s mladým, asi sedmadvacetiletým mužem, jenž seděl po jeho levém boku.

»Přátelé!« promluvil zvučným hlasem.

»Vítám Vás k ustavující schůzí našeho sdružení a děkuji Vám za důvěru, kterou jste věnovali mně a našemu mladému učenci a vynálezci. Povolili jste prostředky na přípravné práce, jichž účel a smysl Vám byl jen zhruba naznačen. Věřili jste mým slovům, že jde o podnik velkolepý, významu obrovského pro lidstvo Evropy. Pověřili jste mne, abych sledoval práce pana inženýra Nekoly a učinil Vám dle jejich výsledku návrh. Odpověď viděli jste již při svém příchodu:

Na tomto domě, který byl určen za sídlo našeho sdružení, viděli jste hrdě vztýčená významná písmena – tři S.

To je můj návrh. Dovolil jsem si jej takto veřejně vyznačiti, předpokládaje Váš souhlas. Mám jej za jistý, protože zkoušky a pokusy pana inženýra Nekoly dopadly tak stkvěle, že jim přičítám význam epochální a navrhují Vám, abyste se ujali jeho myšlenky, umožnili její provedení a osvobodili tak Evropu od tyranství, pod kterým úpí!

Navrhuji Vám, abyste založili společnost, jejíž počáteční písmena již září na této budově:

Společnost saharského slunce.

Dříve však, než rozhodnete, prosím, abyste vyslechli výklad pana inženýra Nekoly o podstatě jeho velkolepého vynálezu!«

Domluvil a usedl.

V prostorné dvoraně bylo hluboké ticho.

Na pódiu zdvihl se mladý muž příjemné, výrazné tváře. Když stanul za stolem, svěží, pěkně urostlý, rozhrnul pravicí svůj hustý, krátce přistřižený vlas a rozhlédl se hnědýma očima v okrouhlé, důvěru vzbuzující tváři, zjasnily se mimovolně líce všech.

A když se ujal slova, lpěly zraky všech na jeho rtech.

»Vážené dámy, vážení pánové!« ozval se jeho silný, ale milý hlas.

»Nejprve mi dovolte, abych i já vám vzdal dík za důvěru, kterou jste projevili ke mně a k mé myšlence. Učiním vše, abych jí nezklamal. A jsem pevně přesvědčen, že jí nezklame ani můj vynález. Jdeť opravdu o věc, která může míti veliký význam pro lidstvo Evropy.

Víme všichni, co ohrožuje Evropu. Je to smrt, smrt zimou a hladem, nedostatkem uhlí.

Bylo již dávno známo, že zásoby uhlí v útrobách země jsou omezené. Vědělo se, že se vyčerpají, zejména v Evropě, soudilo se však, že okamžik ten nadejde později.

Mezinárodní kongres geologů v Torontu v Kanadě odhadl roku 1913 světové uhelné zásoby

na 7.458 miliard tun a soudil, že by při tehdejším stavu těžby vystačily na 5700 let. Z odhadnutých zásob připadalo na Ameriku 5.100, Asií 1.300 a na Evropu 800 miliard tun.

V Evropě mělo největší zásoby Německo s 350, Velká Britanie se 190 miliardami tun, pak přišly Rusko se 60, Československo s 50 a Francie s 18 miliardami tun.

Soudilo se tehdy, že Evropa vydrží se svými uhelnými zásobami aspoň 15 století. Někteří však doufali, že se tato doba značně prodlouží; byli totiž přesvědčeni, že bude včas nalezen způsob, který by umožnil plně využití síly, utajené v uhlí.

Neboť v parních strojích tehdejší doby se zužitkovala jen nepatrná část uhelného tepla. Jen 16 procent z něho využitkoval parní stroj, a jestliže se teplo spáleného uhlí měnilo v elektřinu pomocí parního stroje a dynama, utrpěly se další ztráty přeměnou v dynamu a konečný výsledek byl, že se v elektřinu proměnilo jen asi 12 procent energie uhlí.

Potřeboval tedy parní stroj na jednu koňskou sílu a hodinu přibližně 1 kg uhlí, ač při jeho výhřevnosti 6000-9000 kalorií byla by stačila pouze šestina kilogramu.

Kdyby se bylo podařilo využíti této síly úplně, byla by se výstační doba uhlí šestkrát prodloužila.

Avšak vynález tento přišel pozdě. Snad o 600 let později.

A zatím se přivalila pohroma. Nastal rozvrat světa a jeho velké zničení. Při něm bylo rozplýtváno a zničeno tolik statků, jež nahromadila staletí.

Ale bylo z velké částí zničeno také uhelné bohatství v nitru země. Když vzplanuly boje mezi lidstvem a jeho třídami, vznikla hrozná myšlenka v čísi hlavě. A ve zmatku, kdy hynul svět, vzňaly se uhelné doly slezské. Není pochyby, že byly zapáleny.

A šílená myšlenka měla následovníky. V témže měsíci hořely doly české, německé a ruské. Brzy na to vzplanuly doly na britských ostrovech. Pak přišla na řadu Amerika.

Nemáme odhadů, jakých ztrát utrpělo lidstvo. Ale byly doly, že hořely několik desítiletí. Mnohé byly vypáleny do posledního kusu uhlí. A jsou dodnes jámy, jež dýmají, ač přešlo tolik staletí.

Lidstvu zbyly trosky z bohatství, které se zdálo nevyčerpatelným. Nadešlo křísení kultury člověka. Ponenáhlu budoval člověk společnost novou. A když jeho rozmach dospěl bývalé výše, pocítil, že stojí na kraji propasti.

Bez přestání stoupal počet strojů, které buď nahrazovaly práci lidskou, anebo ukájely nové, stále se zvyšující potřeby člověka. Spotřeba síly stoupala a uhlí ubývalo.

Vy víte, velevážení, že lidstvo učinilo vše, aby buď odvrátilo anebo aspoň oddálilo nebezpečí, spočívající ve vyčerpání uhlí.

Byly zachyceny všechny vodní síly, kde to útvar pobřeží dovoloval, bylo využito i přílivu a odlivu mořského, i síly vln. Ale to jsou jediné spolehlivé prameny energie. Neosvědčilo se zužitkování sil větru pomocí větrníků, selhaly snahy o upotřebení atmosférické elektřiny pro nákladnost a neustálé poruchy.

Mnoho se čekalo od myšlenky, použití tepla zemského nitra. Provedení však její bylo těžké a pracné a krásná jinak myšlenka ztroskotala.

Stejně se vedlo ostatním četným pokusům a zkouškám, prováděným v nejrůznějších směrech. Všechno úsilí bylo marné, lidstvo nenašlo zdroje, který by nahradil sílu, dřímající v černém démantu.

Nepomohlo ani nahrazování uhlí petrolejem a benzínem. Mělo jen výsledek, že se téměř úplně vyčerpaly naftové prameny.

Pozdě teprve se dostavil objev, po kterém se dávno a dávno toužilo. Byl sestrojen elektrický článek, ve kterém se energie uhlí mění přímo v elektrickou sílu. A hned na to byl vynalezen akkumulátor, v němž je možno nahromaditi úžasné množství elektrické síly při nepatrném jeho rozměru a malé váze.

Bohužel však byly tyto dva neobyčejné objevy hledány příliš dlouho, takže přišly až v době, kdy uhlí bylo téměř pryč.

Nyní, jak se zdá, mohl by pomoci jen zázrak. A není vyloučen, neboť je nevyčerpatelný pramen, o

kterém se počalo mluviti již ve století dvacátém. Jíž tehdy se pracovalo o myšlence, jak uvolniti sílu, utajenou v atomech hmoty, a jak jí užíti ve službě člověka.

Kdyby se tento objev podařil, byl by záchranou lidstva. Poskytl by mu neobmezený zdroj energie a otevřel by možnosti, o kterých se lidstvu dosud ani nesnilo. Převrátil by úplně dosavadní tvářnost našeho života a postavil by jej na jiný základ.

Snad se dostane tohoto štěstí lidstvu. Snad mu je přinese dosti blízká budoucnost. Je třeba v to doufati, je nutno pracovati k tomu, protože pouze rozluštění této otázky zabezpečí bytí lidstva.

Ale to jsou naděje a nadějemi se nedá žíti. Skutečnost je neúprosná a nečeká, nebezpečí naléhá zejména na Evropu přímo. Evropa je nejvíce ohrožena ze všech zemědílů, obzvláště její pevnina. Evropské zásoby uhlí byly nejmenší a spotřeba značná. A katastrofa, jež stihla doly hned na počátku velkého zničení, poškodila nejvíce evropskou pevninu. Na ní byla zmařena největší část jejích uhelných zásob. Anglie se zachránila zatopením dolů, Amerika se vzchopila včas k nápravě a uhasila požáry, kdežto asijské doly zůstaly skoro beze škody.

Proto je postavení Evropy nejhorší a nebezpečí přede dveřmi. Našeho uhlí ubývá stále rychleji a blíží se k svému vyčerpání.

Vedle toho však se stalo kořistí jedné, nepatrné vrstvy občanstva, která nelítostně využívá své

moci a vydírá ostatní obyvatelstvo přímo neslýchané.

Zaměstnanci uhelných dolů zneužili nedostatku uhlí k svému prospěchu. Tyjíce z nouze a bídy lidstva, založili na ní svůj blahobyt a stali se panskou, vládnoucí třídou. Bez ohledu na to, že rozvrátili hospodářský vývoj lidstva a znemožnili výstavbu společnosti na rovnosti a spravedlností.

Uhelný svaz vyrostl v hroznou organisaci, v upíra, který ssaje krev z hrudi slábnoucí Evropy. Je nutno setřásti toto jho a učiniti konec zločinu, který se páše na lidstvu.

Ale je také nutno uchrániti lidstvo dalších a nových hrůz, které ho čekají. Neboť i kdybychom snesli krutovládu Uhelného svazu, přece neodvratně přijde doba, kdy hodíme do kamen anebo pod kotel poslední kus uhlí. A když se zastaví naše dráhy, odmlčí továrny, uhasnou světla v ulicích, krámech a bytech a vychladnou ohně v našich krbech.

Zůstane nám sice bílé uhlí, vodní síla našich toků. Ale ta nestačí naší potřebě, která se o tolik zvýšila. Proto v den, kdy zůstanou bez uhlí velké tepelné centrály, jež dávají teplo, světlo a sílu celým zemím, dolehne na lidstvo zima, tma a nedostatek. A také hlad, až poklesne napjetí elektrických sítí, které podporují vzrůst plodin na našich rolích.

Před tímto osudem se třese evropská pevnina; očekává jej v dohledné době, protože jiné země, šťastnější, uzavřely úplně vývoz uhlí, starajíce se o svou budoucnost.

Učinila tak Anglie a Amerika, kde uhlí stačí dosavadní spotřebě ještě na několik set let. Ale učinila to i žlutá republika, Čína, jejíž zásoby lze ještě dnes odhadnouti na tisíc miliard tun. Asie netrpěla tolik sociálními bouřemi, její uhelné bohatství nebylo poškozeno, Kdyby chtěla, mohla by na dlouho zachrániti Evropu od záhuby.

Ale čínská vláda ve své sobeckosti nechce vydati ani zlomku, ze svých uhelných zásob. Brání se poukazováním, že by i její uhlí bylo brzy u konce, kdyby se o ně měla děliti s Evropou a později snad i s Amerikou.

Zároveň prohlásila, že učinila všechna opatření, aby svůj uhelný poklad uhájila mocí.

Tak zůstala evropská pevnina odkázána na sebe. Jedinou její nadějí zůstává věda, která, ušlapána v dobách velkého zničení, znovu povstala a postavila se do služeb člověka.

Věda zachrání lidstvo. Pomůže mu k nekonečnému blahobytu, až rozluští otázku, jak rozbíjeti atomy hmoty a zužitkovati energii tím uvolněnou. Dosud však stojíme bezmocně před touto záhadou. Je proto nutno hledati jiný pramen, třeba skrovnější. Byl také hledán, bohužel dosud marně.

I já jsem se pokusil o tento problém. Zabýval jsem se jím od dětství, pracoval jsem o něm přes deset let. Konečně jsem nalezl způsob, jak opatřiti Evropě aspoň část potřebné energie, jak jí zachrániti od katastrofy.«

Nekola na okamžik ustal, neboť stále se stupňující napjetí posluchačstva přešlo v pozorovatelné vzrušení. V okamžiku však se rozruch utišil a Nekola pokračoval:

»Podařilo se mi objeviti způsob, jak je možno přímo přeměniti energii slunečního záření v elektřinu. Není při něm třeba ničeho jiného, kromě drátu, vody a písku, takže výlohy zřizovací i náklad na udržování budou naprosto nepatrné.

Na zahradě tohoto domu je mělká nádržka, čtverec o straně asi pěti metrů. Upozorňoval vás na ni pan předseda Kment, když jste sem vstupovali, neřekl vám však, nač je, jaký má účel. Nuže, je ukázkou, zkouškou vynálezu, který vám dnes předkládám.

Nádržka je elektrický článek a spolu akkumulátor. Svítí-li slunce na její hladinu, pohlcuje roztok v nádržce paprsky sluneční. Zvláštním pochodem chemickým se mění tepelná i světelná energie těchto paprsků v elektrickou sílu, z níž části možno ihned použíti, kdežto druhá část se utajuje a hromadí v článku.

Proud z článku vycházející má ovšem slabé napjetí. Vede se k měniči, kterým se napjetí zvýší, od něho pak jdou dráty k elektrickému vedení v

tomto domě. Uzavru-li proud, hle – rozsvítí se lampy. Svítí v nich síla slunečních paprsků, jež venku dopadají na povrch nádržky.«

Skutečně – všechny lampy ve dvoraně se rozzářily a svítily světlem, které sice bylo bledé v denním jasu, ale patrně nebylo o nic slabší, než světlo vyvozené proudem obvyklé síly z elektrárny.

Nekola se dotkl vypínače stojícího na stole, lampy uhasly.

Ve shromáždění bylo hrobové ticho a úžas a obdiv se obrážely ve vznícených zracích účastníků.

Nekola s radostí pozoroval údiv posluchačů. Rozradostněn počal hned mluviti dále:

»Takto je možno využíti sluneční energie kdekoliv, i zde v Evropě. Avšak Evropa má velice málo míst, kde by se nevyužitkovalo slunce způsobem jiným. Nehledě k tomu, že sluneční záření je v našich krajích poměrně slabé a pro častou oblačnost nestálé.

Daleko lepší podmínky shledáváme v krajích tropických anebo subtropických. Tam slunce svítí kolmo na zemi po značnou část roku, po dobu ostatní pak téměř kolmo. Vedle toho je nebe jen zřídka zahaleno mraky, ba jsou kraje, kde ani není dešťů a slunné počasí trvá nepřetržitě skoro po celý rok.

Proto jsem se rozhodl s vaší pomocí využíti bohatství sluneční energie tam, kde jest jí

množství nesmírné a kde je úplně bez užitku. Chci využíti slunečního žáru, jenž mohutnou silou pere do písků saharské pouště, chci převésti do Evropy saharské slunce –«

Sotva dořekl – z chodby dolehl do dvorany hluk.

Oči všech se obrátily ke dveřím, jež náhle se rozlétly –

Objevila se v nich mladistvá dívka, podobná šílené.

»Ivo, prchni!« vzkřikla a zraky její se obrátily k hodinám mezi okny.

Shromáždění ztrnuli, Nekola ztuhl v sloup.

Poznal Manonu.

»Prchni!« vzkřikla tato znovu klesajíc vysílením a s hrůzou ve tváři ukazujíc na stůl před Nekolou.

»Ve stole – stroj – v deset patnáct –«

Ve dvoraně v tu chvíli seděly nehnuté, kamenné sochy.

Ale jen okamžik.

Nekola první se pohnul, prudce uchopil zásuvku stolu.

Byla zamčena.

Pohleděl na hodiny, s ním očí několik.

Ukazovaly přesně čtvrt na jedenáct –

Nebylo uniknutí!

V tom Nekola náhlým vzmachem uchopil desku stolu.

Ozvalo se prasknutí prkna, deska kamsi dopadla.

Nekola držel v ruce objemný, černý předmět –

V tom zahrčel stroj hodin – dvoranou teprve teď se ozval jediný výkřik –

Nekola však skočil k oknu – předmět se mihl –

Ráz – šleh ohně – děsný výbuch zahřměl –

Dým vzletěl – zlověstný svit se v něm chvěl – okamžik temna a pekelného rachotu – praskot zdi, oken – řinkot skla na stropě, pak dole – svištění kusů cihel, kamenů – a dunivý hřmot dopadu něčeho ve dvoraně i venku. –

Okamžik ticha, hrozného ticha.

Pak světlo – vyraženými otvory okenními i dlouhou trhlinou, jež zela ve zdi do sadu.

Zavanul průvan vyraženými dveřmi a čpavý zápach třaskaviny.

Nekola s opáleným vlasem a tváří zkrvavenou se zdvihl se země a vrhl se k omdlelé dívce – a v tom již ve dvoraně zamlžené dýmem a prachem ze strašlivého zmatku trosek a třísek vstávaly potácivé postavy s bledými, krví potřísněnými tvářemi.

Ozvaly se výkřiky, tlumené sténání, tu a tam křečovitý vzlyk a pláč.

A náhle jakoby se rozjasnilo.

Předseda Kment se zdvihl na pódiu, opřel se o rozbitý stůl.

»Přátelé!« ozval se jeho chvějící se, ale silný, zvučný hlas.

»Přátelé!« volal. »Naše dílo jest dobré – temné moci útočí na nás a nebesa nás chrání – anděla poslala, aby nás ochránil. Jemu, této statečné dívce buď dík!«

A Kment sestoupil k dívce, jež dosud ve mdlobách ležela v náručí Nekolově, a chopiv se její bílé ruky, dotkl se jí rty.

V tom dolehly hlasy z venku, lidé se počali sbíhati k místu neštěstí.

Ozvaly se výkřiky.

A muž jakýsi vběhl dovnitř volaje:

»Pane inženýre – vaše kancelář hoří – vše v plamenech!«

Kment vyskočil mladickým skokem na pódium.

»Přátelé,« rozlehl se znovu jeho hlas, »naše dílo je velké! Tyto zločiny ukazují jeho velikost. Nás však neodstraší.

Chceme dobro lidstva a platíme krví za to. Ale nepovolíme! Přísaháme!«

»Nepovolíme! Přísaháme!«

A z trosek dvorany se zdvihaly k rozpraskanému stropu, z něhož se šumotem se sypala omítka, ruce krví zarudlé.

»Díky, přátelé!« ozval se znovu Kment. »Je třeba dalšího rokování? Přeje si někdo debaty?«

»Nikdo!« zahučelo jednohlasně dvoranou.

»Díky! Přikročíme tedy ihned k projednání návrhu. Navrhuji založení Společnosti saharského slunce za účelem využití energie sluneční na

saharské poušti se závodním kapitálem jedné miliardy franků. Kdo souhlasí?«

»Všichni!« zahřmělo mohutně z dvorany.

»Díky! Navrhuji dále, aby se ihned počalo se stavbou podle plánů pana inženýra Nekoly, jehož jmenujeme technickým ředitelem svého podniku, na místě jím určeném, to je na poušti Sahaře na jihovýchod od ohbí toku Nigiru, na 17. stupni severní šířky, asi jeden stupeň východně od Greenwichského poledníku –. Kdo souhlasí?«

»Všichni!«

»Děkuji vám srdečně, přátelé! Do týdne svolám druhou schůzi k vyřízení ostatních záležitostí, schůzi dnešní pak vzhledem k nenadálé nehodě končím. Dík vám a našemu dílu zdar!«

»Zdar!«

VI.

Zpráva o výbuchu v budově Společnosti saharského slunce rozlétla se bleskem po Praze.

Do Informační kanceláře došlo hlášení o této události ihned o čtvrt na jedenáctou. Úředník u telefonu spojil se se zpravodajem v letenské čtvrti; tento právě přikročil k aparátu, aby podal kanceláři zvěst. Potvrdil, co se stalo, dodal, že po výbuchu dosud nikdo z domu nevyšel.

Víc nevěděl a ubíral se hned k místu neštěstí.

Ještě nebyl tento hovor ukončen, hlášen byl požár v Nekolově kanceláři.

Necelou minutu po události zazněly aparáty informační kanceláře po celé Praze; oznámily stručně, co se stalo, zapisujíce zprávu současně na papírový pruh, odvinující se z válce.

Ještě nedozněly a již hrčely ze dvou nejbližších strážnic požární hotovosti k hlavní třídě. Zahýbajíce do ní z postranních ulic, spatřily, jak před domem již stanula auta záchranné stanice.

Když dojely k cíli, počal se před číslo desáté vraceti proud lidstva a povozů, který v okamžiku výbuchu se rozstříkl a zastavil nerozhodně opodál na obou stranách ulice.

Před domem Společnosti saharského slunce bylo však dosud široké místo prázdné. Ač výbuch se udál na vnitřní straně domu, vnikl přece tlak vyraženými dveřmi do předních místností; v průčelí zely vyražené rámy okenní, na chodnících i v jízdní dráze leskly se na slunci skelné střepiny.

Nad střechou domu zvolna stoupal k obloze a rozplýval se šedivý oblak dýmu.

A opodál, asi padesát kroků od domu v jízdní dráze leželo nehybné tělo muže.

Když vbíhali hasiči do budovy, uzavírala stráž ulici na obou stranách. Ve vestibulu potkali již zřízence záchranné stanice, kteří vyváděli z domu poraněné účastníky památné schůze. Za nimi se vyvalil na ulici proud ostatních, lehčeji poraněných, v němž pozornost obecenstva, stojícího za kordonem stráže, vzbuzovaly zkrvavené tváře některých a ruce zarudlé krví z

mokvajících šátků a útržků, jimiž nakvap rány obvázány.

Rozruch, údiv a rozhořčení zachvělo davem.

V tom pozornost se obrátila do středu ulice. Dva členové záchranné stanice a jeden strážník zdvihali tělo muže z dlažby.

»Je mrtev –,« pravil jeden z nich.

A slova ta prolétla a otřásla davem.

Ze shluku dral se do předu muž a křičel nervosně silným hlasem:

»Toho zabilo auto tajemníka Hartmana. Viděl jsem je, třikrát tu projelo, až potkalo toho člověka – vyhýbal se, ale najelo přímo na něho, přímo, plnou silou. Řidič byl cizí, ale znám číslo – 335/18 –«

»Pusťte mne dopředu, dovolte!« ozval se hlas.

Zástup se pohnul.

»Myslím, že ho znám,« dodával hlas a tlum se rozevřel.

»Ano! To je Mert! Hartmanův agent!« vykřikl neznámý, dostav se blíže ke kordonu.

»Asi mnoho věděl!« soudilo několik hlasů najednou.

»Bídáci! Ničemové!«

Dav se zvlnil, ryk hlasů otřásl ulicí a zaletěl do daleka.

Z vestibulu Společnosti vyšel nový shluk lidí. Stařec bělovlasý belhal se ven, podporován kýmsi. Tiskl poraněnou pravici pod plášť na prsa,

aby zakryl ránu. A přidržoval plášť levicí, na které se rděla krev.

Ze zástupu se ozval bolestný dětský výkřik:

»Dědoušku! Dědoušku!«

A hoch asi šestiletý pronikl kordonem, vyrval se strážníkům, kteří jej chtěli zadržeti, a vrhl se k starci prázdnou prostorou ulice.

V tom zraky všech utkvěly na štíhlé postavě mladistvé dívky, kterou bledou a omdlévající vyváděli z domu dva zřízenci. Dívka byla oděna v sněhobílý šat. Levicí svírala poraněnou hlavu, ale zatím z ruky jí srčela krev, stékala na bílý šat a nachem hořela na něm.

Obrovské vzrušení zalomcovalo zástupem, který vzrůstal na tisíce.

»To je dílo Uhelného svazu! Hartman a společníci!«

Ozval se protest hloučku, který dosud stál opodál před budovou, na které se leskl štít filiálky »Uhelného svazu.«

V okamžiku byl hlouček obklopen hustým davem, ozvaly se výkřiky, vřava. Objevily se hrozivě vztýčené ruce, napřažené hole. Ohrožení se protlačili ke dveřím domu, s námahou unikli dovnitř a dvéře zapadly.

Současně ostrý zvuk projel ulicí – třesk – úder a řinčení padajícího skla.

Pokřik a dav se tlačí od domu, do něhož buší rána, třetí, pátá.

Ozývá se rezavý praskot tříštících se tabulí okenních, tu a tam temný, tupý úder do zdi, teď zaduněl kámen o široké dvéře.

Stráž zakročuje a počíná tlačiti rozčilené davy od napadené budovy. V celé ulici začínají rachotiti železné závěsy výkladních skříní, i ze sousedních ulic ozývá se jejich hrčení.

. . . omdlévající vyváděli z domu dva řízenci.

Informační kancelář hlásí podrobnosti neštěstí v domě Společnosti saharského slunce. Oznamuje nález mrtvoly Mertovy, shluknutí davu, útok na filiálku Uhelného svazu.

V 11 hodin sděluje:

»Nesmírné vzrušení v celém městě. Davy kupí se ve všech čtvrtích, srážky ve všech částech města. Rozzuřený lid útočí na filiálky Uhelného svazu.«

Pak krátký výkřik:

»Jsme napadeni! Boj u vchodu!«

A ticho několik minut za horečného napjetí celého města.

V tom zazněly zvonky kanceláře znovu.

»Útok odražen. Několik útočníků těžce raněno, jeden z našich zřízenců zabit. Útočníci byli lidé Uhelného svazu.«

A hned další zpráva:

»Davy se valí k Ústřednímu paláci Uhelného svazu. Zoufalá námaha stráže o jich zadržení.«

O půl dvanácté nová zvěst:

»Bezpečnostní ředitelství přejímá zpravodajství.«

A za ní dále:

»Kladno žádá záruku, že Ústřední palác nebude napaden.«

»Odpovídáme, že záruka nemožná. Voláme milici!«

»Kordony stráže prolomeny. Davy demolují Ústřední palác. Tajemník Hartman a syn uprchli. Jejich palác v radotínské čtvrti obsazen milicí.«

»Ústřední palác hoří. Zakročuje hasičstvo.«

A hned na to:

»Aerobusy kladenských uhlokopů vzlétají ku Praze.«

A v zápětí:

»Dopravní unie soustřeďuje létadla proti Uhelnému svazu.«

»Potravní sdružení mobilisuje. Nařizuje útok na Kladno, Most, Duchcov, Radnici.«

»Vojenská bitevní létadla nad Prahou.«

»Nepokoje v Ostravě, Krakově, Brně.«

»Kladenský aerobus v boji s berounským. Obě létadla poškozena, přistávají.«

»Boje u Plzně, u Loun –«

A najednou zpráva, která rozhoduje situaci: »Vzdušné loďstvo Dopravní unie nad Kladnem. President Kment navrhuje okamžitý klid a konferenci, Všeobecná strana práce se připojuje.«

Několik minut očekávání, pak osvobozující novina:

»President Uhelného svazu Böhm přijímá, obě strany odvolávají své síly.«

Vlna vzkypěla, vír zabouřil střední Evropou. Utichl krátce, ale vlnění probíhalo světem a jen pomalu se klidnilo. Zachvělo románskými státy, Německem i Ruskem. A jen včasná zpráva o

příměří v Praze způsobila, že se nerozvinul obrovský, hrozný boj.

To byla dohra atentátu na Společnost saharského slunce.

A co dalo se zatím s hlavními osobami, nejvíce súčastněnými při této příhodě, která snadno mohla skončiti neštěstím nedozírného rozsahu?

V bytě přítele Nekolova, presidenta Dopravní unie Kmenta, v tiché ulici na pokraji města, na pohovce dřímá Manon. Sem uchýlil se Nekola po násilném přerušení schůze a po vypuknutí nepokojů v městě.

Zkušený Kment pochopil, že osoba Nekolova se musí uchrániti všeho nebezpečí, i zadržel mladého vynálezce, toužícího vrhnouti se ven, mezi lid, do víru událostí. Zadním vchodem odvedl z domu Společnosti saharského slunce Nekolu i chvějící se, k smrti znavenou dívku. Jeho dům byl v zátiší podál ruchu města, takže si nikdo nevšiml malé společnosti, jak vešla vchodem velké zahrady.

Nyní Manon dřímá. Usnula únavou a na jejích víčkách a lících dosud se chvějí slzy strachu, hrůzy a radosti. Bylyť události dnešního rána nad síly dívčiny.

Poznání nebezpečí, jež hrozilo Nekolovi, otřáslo celou její bytostí. Rozhodná však, jako vždy, unikla z domu strýcova, aby zachránila Nekolu.

Ting, čínský sluha v garáži, usnadnil jí velice její podnik. Spokojil se jejími slovy, že strýc jí dovoluje vyjeti hned ráno. Nepřekvapovalo jej to, když měla vyjeti odpoledne. Manon usedla za jeho pomoci do svého letadla, zvolna, s pokojným vzezřením, přemáhajíc s napjetím všech sil své rozechvění.

Spustila motor, avšak tak volným tempem, že její stroj popojel daleký kus po startu a zdvihl se až hodně opodál domu Hartmanova.

Nechtěla totiž, aby strýc anebo Mark zpozorovali její útěk; strachy se však otřásla, slyšíc za sebou Tingův smích a volání:

»Slečna zapomněla lítat!«

Byla však již mimo dosah moci Hartmanovy; zapjala motor na největší rychlost a vrhla se vpřed. Ale kam? –

Teprve nyní si uvědomila, že neví, kde má Nekolu hledati, že jí není známo, kde mu je úklad nastrojen, kde na něho čeká nebezpečí, smrt.

A nastala zoufalá honba, zoufalé hledání, při němž míjela minuta za minutou a šílený strach otřásal duší ubohé dívky. Do Informační kanceláře, co redakce největšího denníku, do redakce hlavního odborného listu –

A tam jí řekli adresu Nekolovy kanceláře.

Šipkou se mihlo její aero přes moře zahrad a domů. A štěstí jí přálo, tam jí pověděli, že inženýr Nekola jest ve schůzí ve hlavní třídě letenské, v čísle desátém. Blížilo se ke čtvrti na jedenáctou.

Šíleným letem se vydala k cíli – nebylo to daleko a znala tuto čtvrt.

Vlétla nad hlavní třídu letenskou, zahlédla číslo desáté – prudce zabočila přes dům a zpět – bez rozmyslu zamířila se svým aerem do mezery mezi stromy a přímo padla s ním do zahrady čísla desátého.

Cítila, jak jedno z křídel zachytilo větve jabloní, slyšela praskot – v tom však stroj dopadl na cestu přímo před zadním vchodem, rozjel se po ní a roztříštil se o zeď domu. Manon však vyskočila již z něho a přes jeho trosky vběhla do domu. Slyšela, že na některé věži nedaleko uhodily hodiny čtvrt.

A se šíleným chvatem vyběhla po schodech a vpadla do dvorany. –

Nyní bylo po nebezpečí, její zásluhou, ona zachránila Nekolu i jeho přátele. A unikla zároveň ze tvrdých rukou strýcových.

Usmívajíc se zaslzenýma očima složila v domě Kmentově hlavu na ruce, dosud se chvějící rozrušením, a usnula.

Kment zatím opustil dům; události, řítící se jako lavina, vyžadovaly nezbytně jeho přítomnosti v kanceláři Dopravní unie.

Nekola zůstal s dívkou sám. Sklonil se nad spící a se srdcem plným něžnosti se zahleděl na její krásnou tvář, vroubenou plavým, zářícím vlasem. Víčka její se chvílemi chvěla, démanty na nich zableskly.

A Nekola vzpomínal jako ve snách, vzpomínal na celé své mládí, na svou mladou lásku, na tu chvílí, šťastnou i neblahou, kdy poprvé zlíbal milovanou Manonu. Vášnivá touha mu zahořela v duši, touha dotknouti se aspoň růžových rtů spící dívky.

Zdržel se však.

»Spí, tak tiše spí,« sjelo polohlasně s jeho rtů, »k smrti znavená pro mne!«

A mladý inženýr, dlouhým, láskyplným pohledem patře v milou Manoninu tvář, usedl vedle ní, jakoby chtěl střežiti její spánek.

A jeho myšlenky znovu se rozběhly v let; mžikem přehnaly se před jeho duševním zrakem bouřlivé výjevy dneška. Hluboce se zamyslil, když se duší jeho mihla otázka: »Proč? Proč tohle? Taková nenávist, tak žhavá!«

Vrátil se v duchu ke své práci, uvědomoval si, jak povstával a se rodil plán, který měl býti jeho životním dílem. Snad při něm působila touha po slávě, snaha, učiniti jméno svoje slavným. Ale i kdyby, kdo by mu mohl zazlívati tento odlesk touhy po nesmrtelnosti, kterou příroda vložila v srdce člověka?

Však byla-li při jeho tvoření činnou takováto naděje, což neměla původ v nejčistším citu, v oddané, horoucí lásce k bytosti, kterou tolik miloval a kterou tak z nenadání ztratil?

To snad bylo pravda, snad chtěl vyniknouti, získati slávy a moci a dobýti Manony, dívky svých dětských snů a mladičkých tužeb.

Ale důvod hlavní, proč tak usilovně pracoval, proč nedbal rozdílu mezi nocí a dnem, proč se namáhal a lopotil dlouhé týdny a měsíce, vlastní příčina jeho snažení byla touha pomoci lidstvu, zachrániti je od bídy, která mu hrozila.

Teprve teď si uvědomoval, že všechny osobní důvody, které se mu nyní hlavou mihly, že sice snad spolu působily, ale že si jích nebyl vědom, když tvořil. Nyní cítil, že mu je bude svět podkládati. Nedivil se tomu, chápal, že by to bylo přirozené, vždyť právě by byl sám přiznal, že jimi veden byl.

A přece tomu nebylo tak, cítil to každým nervem své bytosti, vzpomínaje na chvíle své práce. Jak mizelo mu tehdy vše, jak do pozadí ustupovala jeho vlastní bytost a jeho zájmy před velkým cílem, k němuž hořely jeho tužby!

Bujná fantasie vynálezcova zatočila jeho mladou hlavou a Nekola jako kdyby se byl přenesl zpět, vrátil se do své pracovny a k myšlenkám, které tak často vířívaly jeho hlavou.

A znova probíhaly jeho myslí obrazy chmurné budoucnosti, snad až příliš blízké. Viděl opuštěné, zpustlé doly, živořící se zbytkem dělnictva. Viděl mrtvé třídy měst, odpočívající dráhy, nehybné lodi, mlčící stroje, prázdné role. Zřel setmělá okna pustých továren, vyhaslá okna domů, ulic,

měst – kostmi mu probíhal mráz vychladlých krbů a do duše se zařezával pláč dětí třesoucích se mrazem a ston matek, zahřívajících chvějící se děti na studených prsou.

Děsivé příšery, temné a chladné se zdvíhaly před ním a jeho duše znovu se choulila hrůzou. To mráz a tma a hlad se týčily, rozpínaly šeré náruče, aby sevřely ubohé děti lidské, opuštěné, bez pomocí vydané záhubě.

Ale náhle jakoby se byl opřel o matku zemi, on sám počíná zdvíhati hlavu k zemi přitisknutou, zdvihá ji výš a výše, směle a beze strachu se dívá ve tvář hrůzám, které hrozí lidstvu.

Temnoty se trhají, tam kdesi světlo, v daleku slunce žhavé, saharské slunce! Žhne a pálí, pere a bije svými ohnivými paprsky do vyprahlého písku pouště – než to není písek – zářivé plochy, bleskotavá zrcadla se staví slunci v tvář a z nich jeho síla proudí, sem, k pólu proudí, nezdolná síla, světlo, teplo, život!

A v továrnách se kola točí, okna září bleskem světel, planou krby, okolo nichž veselé děti se točí a spokojené matky, zatím co venku na ulicích bouří vířný, bujný proud života, v jehož tepnách bije žár dálného slunce, saharského slunce.

Kment otevřel právě dvéře, vraceje se. Viděl Nekolu, vztýčeného a rozníceně vztahujícího paže k slunci, jež oknem nad pohovkou zářilo do místnosti. Před Nekolou seděla procitnuvší

Manon a se zraky, planoucími obdivem a nadšením, patřila na Nekolu.

Ten všiml si jí právě, sklonil se něžně nad ní a pozdvihuje ji k sobě, řekl:

»K velikým cílům směřuji, Manon. Cesta snad těžká, nebezpečná. Chceš býti mojí družkou v práci, mojí podporou, hvězdou?«

»Chci býti vším, čím budeš chtít mne míti,« odpovídala Manon, zdvihajíc se ke druhu svého mládí. »Cítím v prsou nezdolnou sílu, kterou mi dodává láska k tobě a tvé nadšení. A věřím v tebe, jako v boha věřím!«

»Duše moje!«

»Drahý můj, milý!«

A rty dvou mladých lidí splynuly v něžném, omamném políbení.

Teprve po chvíli hnul dveřmi starý přítel obou a vkročil zvolna do jizby, zavíraje za sebou.

Manon i Nekola se ohlédli po něm, nepouštějíce se z náručí.

»Boj je přerušen,« ohlašoval jím předseda Dopravní unie, »ustoupili, když naše bitevní vzducholodi pronikly nad Kladno.«

A stručnými slovy jím vylíčil, co se mezitím událo.

Když ukončil svůj výklad, zeptal se ho Nekola:

»A co nyní? Připadá mi nějaký úkol v jednání, které nyní bude?«

»Nikoli,« odpověděl Kment, »Bude, myslím, nejlepší, když provedeme svůj plán, jak jsme

zamýšleli. Odvezete svoji snoubenku ke své matce, vrátíte se sem a zítra se vydáte do Afriky, kde ihned započneme se stavbou. Čeho bude zde třeba, obstarám já. Také odpolední konference se účastním za Unii, až se vrátíte, budu vám snad moci sděliti výsledek.«

V tom otevřely se dvéře a v nich se objevil mladý muž asi třicetiletý. Vysoký, snědý, úhledné, plné tváře, příjemného zevnějšku, v němž se zamlouvala dobrota spojená s přímostí, rozvanou a silou.

»Aero je připraveno,« řekl a pokročil blíže k nim, ukláněje se Manoně a podávaje ruku Nekolovi.

»Srdečně ti děkují, Jiří!« řekl Nekola, tiskna ruku mladého přítele.

»Díky vám!« připojila Manon a dodala krátce: »Pojďme!«

Přehodila přes sebe svrchní šat, který ležel připraven na židli vedle pohovky, a chopivši se ramena Nekolova zamířila ke dveřím.

Ruku v ruce vyšli do zahrady, prošli jí, provázeni jsouce majitelem domu a jeho synem. V zadní části zahrady na startu čekal drobný, štíhlý jednoplošník. Manon poděkovala srdečně Kmentovi za pohostinství a vkročila do kryté prostory létadla, Nekola vstoupil za ní. Ještě stisk rukou, několik vřelých slov a přání zdaru, Nekola se chopil volantu a stiskem nohy spustil motor.

Aero se rozjelo a ihned se odloučilo od země. Zabočil stranou, přehouplo se lehce přes nízký plot a zmizelo za korunami stromů.

Kment se synem vrátili se do domu, vyšli však ihned na ulici a zamířili na levý břeh vltavský. Šli pěšky a zvolna, pozorujíce ruch na ulicích pražských a náladu lidu, který je plnil. Nespěchali, neboť konference, které se měl účastniti předseda Dopravní unie, měla započíti až o hodině šestnácté.

Zatím davy rozčileného lidu se valily městem z míst, kde se udaly srážky. Na jejich místo spěchaly nové a nové zástupy, shlédnout stopy krátké bouře, jež toho dne přeletěla nad Prahou. Zvláště ústřední palác Svazu na Hřebenkách se těšil zvláštní pozornosti, stejně pak dosud pevně uzavřený dům tajemníka Hartmana v radotínské čtvrti.

Znenáhla však se počal zájem přesunovati ke konferenci, jež v určenou hodinu se sešla v Úřadu práce na Malé Straně. Stráž musila uzavříti přístup do této čtvrti, aby zabránila přerušení dopravy na pouliční dráze.

Jednání konference trvalo dlouho, napjetí a očekávání bylo veliké. Nejdivočejší zprávy se počaly trousiti městem a lid se bouřil poznovu. Informační kancelář, která se ujala zase zpravodajské služby, vyvrátila hned tyto pověstí a jakýs takýs klid znovu nastal.

Konečně za obrovského rozčilení nejen v Praze a v celé zemi, nýbrž v celé Evropě byla vydána o devatenácté hodině tato zpráva:

»Konference zástupců Uhelného svazu, Dopravní unie, Potravinového sdružení a Všeobecné strany práce za předsednictví zástupce státu se shodla v tom, že je zapotřebí zachovati klid ve státě a vyhnouti se všemu, co by mohlo vésti k rozbrojům. Uhelný svaz prohlašuje, že nemá nic společného s atentátem na Společnost saharského slunce. Nemíní klásti překážek jejímu pokusu. Schvaluje snahy, směřující k nalezení nových zdrojů energie a ohlašuje sám svůj podobný podnik. Súčastněné strany odsuzují všechno násilí, dnešního dne provedené, bez zkoumání otázky, s které strany byl k němu zavdán popud. Zříkají se náhrady za utrpěnou škodu a vyslovují přání, aby bylo zamezeno opakování podobných případů.«

Zpráva tato byla přijata radostně v nejširších kruzích obyvatelstva Prahy. Roznesla se ještě večer po celé zemi, ráno ji hlásily všechny evropské listy.

Jméno Nekolovo se rázem stalo slavným, k jeho vynálezu se obrátila pozornost milionů. A všude vyprávěno o jeho lásce ke krásné Manoně a o statečnosti mladé dívky.

Zasvěcenci však nebyli spokojeni s narovnáním, které se stalo. Vyprávělo se, že jednání na konferenci bylo velmi obtížné, že bylo

dlouho bojováno o každé slovo. A soudilo se z toho, že Uhelný svaz jedná obmyslně, že pod obratnými slovy skrývá svoje cíle. Tím spíše, že jej vedle presidenta Böhma zastupoval tajemník Hartman.

Co však přímo ohromilo, bylo překvapující sdělení, které v konferenci učinil Hartman. Že Uhelný svaz sám připravil a již v chod uvedl obrovský podnik, sledující podobný cíl jako Společnost saharského slunce, ulehčiti lidstvu Evropy, strádajícímu nedostatkem uhlí.

A oznámil – dříve než se Kment slovem zmínil, kde míní Společnost saharského slunce založiti svůj podnik – že Uhelný svaz počal již s prácemi velkého rozsahu na ohbí Nigiru.

President Kment nebyl schopen slova, když tuto zprávu slyšel. Nemohl však také nic namítati, neboť Uhelný svaz již se svými pracemi počal, dříve než Společnost na místě jí zvoleném. Nemohl protestovati proti tomu, že podnik Hartmanův se umístil v blízkosti místa, které si vybrala Společnost. Neboť Uhelný svaz byl na místě první. A nemohl mu dokázati, že znal místo vyvolené Společností, neboť až do dnešního dne bylo naprostým tajemstvím.

Proto odcházel Kment ze schůze zřejmě rozrušen. Odebral se rovnou do svého domu, kde na něho čekal syn Jiří s Nekolou, právě se vrátivším ze své cesty.

Vylíčil jim jednání na konferenci a vyložil své podezření a obavy. I Nekolu zarazila zpráva o podniku Uhelného svazu na Nigiru. Odmítl však myšlenku, aby vyvolil jiné místo pro kolonii saharského slunce. Byl přesvědčen, že mu Hartmanové nemohou ublížiti, třeba si byli tak blízko navzájem. Věřil, že se neodváží něčeho podobného.

Vedle toho nebylo také snadno nalézti místo jiné, které by mělo všechny potřebné podmínky. Proto po krátkém rozhovoru se přátelé shodli, že provedou usnesení, které se stalo dopoledne ve Společnosti saharského slunce.

Bylo ustanoveno, že Nekola hned příštího dne se vypraví do Afriky, aby započal s prováděním plánu. Několik inženýrů a zřízenců mělo jeti s ním, ostatní lidi a potřebný materiál, pokud by se obé nedalo opatřiti na jihu, měl býti posílán za ním dle jeho pokynů.

»Bude mi chyběti Mlakov,« vzpomněl si Nekola.

»Ruský inženýr, o němž jste nedávno vyprávěl?« ptal se Jiří.

»Ano, z Kyjeva,« odvětil Nekola,

»Přijal určitě vaši nabídku?« tázal se Kment.

»Ano, mám od něho dopis.«

»Pak přijde na zprávu, že podnik váš bude uveden ve skutečnost. Uvědomíme jej a pošleme za vámi.«

»A Manon?« zeptal se náhle Nekola jakoby mimovolně.

»Přejete si vzíti svou snoubenku s sebou?« otázal se Kment.

»Nikoli, nesnesla by tropického podnebí, je chabého zdraví.«

»Kdy míníte mít svatbu?« ptal se Jiří s přátelským úsměvem.

»Shodli jsme se cestou na tom,« odpovídal Nekola, »že ne dříve, dokud nebude hotov první díl kolonie saharského slunce. A to nebude před rokem. Nebude ostatně dříve plnoletá.«

»Slečně jistě poslouží klid a pobyt mezi hlubokými lesy jihočeskými,« řekl president Kment. »Vám však jde patrně o její bezpečnost.«

»Ano,« pravil Nekola, »mám obavy – Hartman je dosud poručníkem jejím!«

Kment se usmál a řekl:

»K sňatku vám ovšem svolení nedá. Ale jinak buďte bez obav! Slečna je na břehu Rožmberku u vaší matky dobře ukryta. A za její bezpečnost vám ručím já!«

VII.

Příhoda letenská a událostí po ní byly znakem dusného napjetí, které těžce leželo na lidstvu od několika století. Bylo to vzdálené, hluboké zahřmění nové, zvolna se blížící bouře.

Vlna za vlnou táhla mračna oblohou lidstva; tu a tam krátký zásvit slunce a jíž nová vichřice lomcovala světem, nový příval dral tvář matky země.

Po celé třetí tisíciletí křesťanské víry bylo lidstvo otřásáno mohutnými převraty. Byly to krise, těžké krise, jimiž churavěla duše lidská.

Ubohá duše člověka! Bůh, osud, anebo příroda – kdo chce, ať si hraje se slovy – vložila v duši člověka touhu po dobru, ale dobra tak málo! A dala mu v duši zlo, mnoho zla, a s ním nenávist ke zlu.

Jak krutý osud! Co bídy a strastí! Jakou kletbou se musilo státi člověku poznání dobra a zla, které ho povzneslo nad všechny tvory a za to zbavilo ho klidu duše!

Od svého počátku bojoval člověk se zlem ve svém nitru. Měl vždycky snahu vytrhnouti se zlu, probíti se k lepšímu, ušlechtilejšímu životu. Potíral zlo a propadal mu opět a opět, toužil po dobru a byl ho stále dalek.

Dobro je láska. Člověk, touže po dobru, přál si obejmouti svou láskou celý svět. A zatím rozséval okolo sebe zlo, bolest a smrt; ruce jeho byly krev, nohy jeho nesly zkázu, ubíjel a ničil, nevyjímaje ani sebe sama.

Celé druhy tvorů i rostlin vymíraly pod jeho krokem, nejrychleji hynulo, co člověk miloval. A svět se prázdnil před jeho pohledem.

Člověk nedovedl přivésti štěstí ani člověku, bratru. Snil vždy o ideální lidské společnosti, ve které by všichni byli šťastni. Toužil zbudovati takovou společnost, představoval si, že by si v ní všichni lidé byli rovni, že by si byli bratry, že by se milovali, pracovali jeden pro druhého a obětovali se navzájem.

Člověk se snažil poctivě a upřímně o takové společenské zřízení. Ale nikdy ho nedocílil, protože rovností mezi lidmi nebylo a bratrství, láska a obětavost byly ideály, vznešené a čisté, ale příliš slabé, aby zvítězily nad sobectvím, vrozeným člověku.

Sobectví, láska k sobě samému a touha po vlastním prospěchu, proniklo a proniká podstatu člověka a maří jeho snahy, nesoucí se k prospěchu celku bez ohledu na jednotlivce.

Člověk cítil, že sobectví je mu překážkou v jeho touze po ideálním útvaru lidské společnosti. Od okamžiku, kdy se rozum stal spolurozhodující součástí jeho bytosti, snažil se vymýtiti sobectví ze svého srdce.

Marně! Příroda pracuje účelně. Ví, co dělá, a nemění svých zařízení bez nutného, nezdolného důvodu. Sobectví vložila v srdce člověka proto, aby obstál v těžkém existenčním boji životním, aby se udržel jako jednotlivec i jako rod. Vložila je stejně v duši ostatního tvorstva, živočichů i rostlin. Jen člověku však dala neštěstí, aby je chápal.

Z těch důvodů nezdařilo se člověku ani za dlouhá tisíciletí vypleniti sobectví ze svého srdce, neboť bylo součástí lidské bytosti.

Sobectví určilo ráz a tvářnost lidské společností.

Prvním jeho společenským výtvorem jest rodina. Jejím základem je muž a žena, kteří ovládli druh druha navzájem, odloučili jej od ostatních a učinili svým majetkem, výhradním vlastnictvím, žárlivě střeženým. Rodinný svazek vedl ovšem k vypěstění citů družnosti, přiměl člověka k obětavosti a zapírání sebe. Ale i tato ušlechtilejší hnutí kotvila v sebelásce. Muž zdobil svoji ženu a byl hrd na její krásu, neboť to byla jeho žena, její půvab ke cti byl jemu, obdiv, který se k ní upíral, povznášel jeho.

A dopustila-li se žena provinění, nepřevládl u muže soucit s její slabostí, zřídka se dovedl postaviti na povznesené, čistě lidské stanovisko. Netruchlil nad poklesnutím bližního, byl rozhořčen, protože on, jeho osobnost, jeho já bylo odstrčeno, podceněno, potupeno. Muž trestal svoje pohanění, hanbu, způsobenou jemu. Dovedl vražditi to, o čem dříve říkal, že to miluje.

A stejně sobecky jednala žena.

Nejiný byl poměr lidí k dětem. I v nich miloval člověk sebe. A tím milejší bylo dítě člověku, čím jasněji v něm viděl svůj obraz, obnovení, znovuožití svých rysů, svých vlastností. Dobrých ovšem, neboť svých špatných vlastností člověk si

je zřídka vědom. Proto přirozeně bylo těsnější a vřelejší pouto mezi dítětem a matkou, která v dítěti viděla tělo ze svého těla, část svého vlastního já.

Zkrátka, člověk cítil, že jeho život pokračuje v jeho dětech, a proto byl pro ně schopen nejvyššího sebezapření. Ale v zásadě byla jeho základem sebeláska.

A jako člověk hledal své osobní znaky na členech své rodiny a pro příbuznost s vlastní bytostí je více miloval než jiné, tak spojoval v jeden celek, sobě bližší, ze svého širšího okolí ony, kteří mu byli rovni původem, osídlením, řečí. Člověk přirozeně miloval více lidí, kteří byli z jeho krve a mluvili jeho řečí, miloval je více než jiné, protože v nich bylo více jeho vlastního já.

Tak povstávala soudržnost národní, tak se vyvinul pojem národa a státu. Stát je rodina ve velkém, důvody jeho bytí jsou tytéž jako důvody pro existenci rodiny. Cílem jeho je prospěch velkého celku lidí jedné národnosti, anebo aspoň stejné státní příslušnosti.

Lidstvo si bylo vědomo, že rodina i stát jsou výtvory egoismu. Proto opět a opět se ozývaly hlasy, že rodina zabraňuje plnému rozvoji schopností a výkonnosti právě tím, že čím člověka sama cílem jeho života a jeho práce. Vytýkalo se jí, že je proto závadou pokroku, že rozptyluje ducha a odvádí od práce pro lidstvo.

A odtud plynuly snahy po odstranění rodiny. Myšlenku tu měl již řecký filosof Plato ve IV. století před Kristem, později vyskytovala se opětovně koncem druhého tisíciletí.

Ale v úsilí tom byl omyl, následek byl pokládán za důležitější příčiny. Neboť rodina je plodem sobectví a to se neodstraní, zničí-li se rodina. Tak jako nepřestane v podzimu vadnouti strom, odmete-li se pod ním spadané listí.

Rodina tudíž se udržela, nezanikla během věků, jsouc ostatně nejvhodnější formou pro život člověka. Z téhož důvodu pak se udržel stát, potřebný pro volný život národa na ochranu jeho zájmů.

Bezvýsledny zůstaly také pokusy o zničení svérázu národních jazyků. Národy zůstaly, i rozbroje mezi nimi. Třebaže tedy spory národnostní se během časů značně zmírnily, přece nepřestaly úplně. Nemohly přestati, dokud jednotliví národové zachovávali svou odlišnost a dokud byly různosti mezi nimi. Neboť kde je různost, je vždycky boj, který ovšem veden může býti nejrůznější formou. Formy se tedy zmírnily, ale věc trvala.

Bez účinku však snahy nivellisující nezůstaly. Národové si byli bližší, mezery, jež je dělily, pozbyly na hloubce a příkrosti. Mnoho v tom působila i společná dorozumívací řeč, jednoduchá, lehká, ale výrazná a libozvučná,

která zakrátko se stala běžnou v celé Evropě a uplatnila se v celém světě.

Přes to však nevytlačila jazyky národní; zůstaly a jich člověk používal dále v rodině, ve společnosti, ve chvílích radostí i bolu.

Nejvíce ovšem sblížil národy přímý styk jejich příslušníků. Pokrok v dopravnictví překonal všechno očekávání, co bylo by se kdysi jevilo pohádkou, stalo se skutečností!

Jeden čas ovšem se zdálo, že světová doprava bude téměř znemožněna. Bylo to v době, kdy se počaly vyčerpávati zásoby petrolejové a motorům vzducholodí začal hroziti nedostatek energie. Nedošlo však přece k očekávaná pohromě, zamezil ji epochální vynález akkumulátoru, který při nepatrné poměrné váze dovedl soustřediti ohromné množství elektrické energie. Od té doby téměř neslyšně se šinuly po obloze i největší aviony, hnány silou, nahromaděnou v akkumulátorech; docházelo však často k nehodám, ježto kapalina, plnící akkumulátory, byla prudce hořlavá.

Vynález tento však umožnil značné zrychlení dopravy, neboť ujeti 500 kilometrů za hodinu nebylo nyní nikterak nesnadné. A tak mohl si Pražan v prázdné chvíli vylétnouti k Baltickému moři anebo k Adrii a stačila mu hodina na cestu tam. Za dvě hodiny se octl v Londýně nebo v Neapoli, za tři v Petrohradě.

Tím se lidstvo poznalo navzájem, sblížilo se, lépe si porozumělo. Přirozeně nastala pak i změna ve tvářnosti států. Lidstvo se povzneslo ve svých názorech na národnost a stát, chápalo obojí s vyššího, čistšího stanoviska. Dovedlo se přenésti přes menší rozdíly a sloučiti se ve větší celky. Obraz Evropy se změnil dle toho a výrazem této pokračující solidarity bylo seskupování malých států a přikloňování jich k státům velkým.

Myslí se zde ovšem konečný výsledek tohoto rozmanitého a mnohotvárného procesu, který se dál v Evropě během třetího tisíciletí. Není možno vylíčiti zde všechna jeho období, vždyť byly za neustálých převratů nesčíslné změny, ba doby, kdy ani států nebylo, snad ani rodin a ani lidí!

Ale v době, o které mluvíme, v posledním století třetího tisíciletí, zaujímaly Evropu pouze tři velké státy: Slovanské spojené státy, Anglosaská republika čili Severský spolek, a Románská unie. A i tyto státy tvořily jakousi jednotu, volnou sice, ale vedenou stále více se uplatňujícím vědomím evropské soudržnosti.

Při tom však jednotlivé součásti těchto států měly značnou míru hospodářské volnosti, jak jsme viděli z toho, že Anglie uzavřela své hranice vývozu uhlí, bez ohledu na ostatní, i pro území Severského spolku.

Podobně se utvářily poměry v Americe, kterou zaujaly státy dva, Spojené státy severoamerické a jihoamerické, a v Asii. Tam nejmocnějším státem

byla Žlutá republika, obsahující území někdejší Číny a Japanu, vedená Číňany po nenadálém, rychlém upadnutí japonského živlu asi v polovině třetího tisíciletí.

Vedle této Žluté, také Čínské republiky menší význam měla republika indická, zaujímající jih, a iránská, obsahující západ Asie. Sibiř byla součástí Slovanských spojených států.

Austrálie tvořila jediný stát, naproti tomu Afrika se rozpadala na několik barevných republik významu menšího.

Tak byly poměry zjednodušeny, lidé i národy si byli bližší, ale přes to nedospělo se dosud tak daleko, aby si byli tím, čím by si být měli, totiž bratry.

O sbratření národů snilo lidstvo dávno. Nejšlechetnější duše horovaly pro ně, věnujíce mu prácí a úsilí celého nadšeného života. Nedošlo k němu. Jako zájmy jednotlivců, tak i zájmy národů a států se křížily, docházelo k rozporům, jež opět a opět propukaly v krvavé války.

Byla to zase síla, hmotná, hrubá síla, která bývala posledním důvodem a rozhodovala.

Lidstvo ovšem v theorii vzpíralo se válce svou celou podstatou. Války také stávaly se řidšími, stále v delších mezerách časových k nim docházelo. Propukávaly tak, jak záchvaty šílenství anebo vášně u jednotlivce. Přes to však nadšení přátelé míru nezoufali, odmítali tvrzení pochybovačů, že války budou, pokud lidstvo bude.

Čerpali naději z okolnosti, že války stávaly se opravdu výjimkou v životě národů; marně jím ukazovali pessimisté, že člověk se nezlepšil, nezměnil během tisíciletého vývoje, že nepozbyl ničeho ze svých špatných vlastností.

V tom byl zásadní spor mezi oběma směry, že jeden z nich pokládal člověka za tvora dobrého, schopného zušlechtění až k dokonalosti, kdežto druhý viděl v člověku týž výtvor přírody, jakým jsou ostatní živočichové, se všemi jejich pudovými sklony, z nichž, jak jsme poukázali, hlavní je pud sebezachování, z něhož vyplývá sobectví.

Tento druhý směr nevěřil, že by člověk byl schopen dokonalosti; připouštěl, že výchovou zjemní se povaha lidstva, nikdy však že se nevykoření ze srdce lidského vášně, jež vložila do něho příroda. Prostě proto, že nelze měniti zařízení přírody.

Spisovatel dvacátého století vyslovil toto přesvědčení větou: Věřím, že bude možno vybudovati lidskou společnost na základě naprosté volnosti, rovností a čistého bratrství, až se podaří vypěstovati slunečnici, která otáčejíc se za sluncem, bude se ohlížeti, aby její stín nepadl na jiné, slabší rostlinky.

Nelze se diviti tomuto temnému nazírání. Dějiny jsou hroznou obžalobou lidstva. Jsou psány krví a slzami, mluví jen o vítězích a poražených, pánech a otrocích. Útisk a utrpení, přepych a bída a věčný zápas vyplňují život lidstva jako

celku. Ta trocha lidské lásky a soucitu jest jako bledá bludička ve hlubokých, nekonečných tmách.

Bylo tak po tisíciletí. A jestliže i po nich několik ušlechtilých srdcí věřilo v lepší lidstva, musily naději tuto ubíti události třetího tisíciletí po Kristu.

Stalo se nekonečnou křížovou cestou, které chyběla jen Golgotha, na níž by bylo ubito zmučené lidstvo.

Prvním jejím zastavením byly hrůzy světové války na počátku století dvacátého a sociální otřesy, které nadešly za ní a po ní. Tehdy z bažin prolité krve, smíchané se slzami dětí země, se vyrojily zárodky choroby, jež hrozila zničiti lidstvo. Byla to choroba; jakýsi druh šílenství, jenž zachvátil společnost lidskou. Nelze aspoň za nic jiného pokládati záchvaty, ve kterých lidstvo hledajíc štěstí pro sebe a slibujíc blaho světu, ničilo podmínky svého bytí, drásalo své vlastní tělo a ubíjelo se až do smrtelné mdloby.

Po světové válce byly to jednotlivé státy, jež touto nemocí utrpěly. Rozruch a neklid byl však po celém světě. Ale když se vyrovnaly škody a ztráty, způsobené zuřivostí světové války, nastalo uklidnění a pronikla důvěra, že je možné štěstí všech bez rozdílu a že lze k němu dojíti bez útisku a bez násilí.

Několik desítiletí se bralo lidstvo touto cestou; byly učiněny obrovské pokroky v oboru sociálním

a zdálo se, že opravdu se splní sny těch, kdo věřili v lidstvo a jeho genia.

Znenadání však nová divoká vichřice zalomcovala světem. Náhle, jako když blesk z jasna projede, strhla se válka odvetná. V okamžiku, kdy se Německo domnívalo, že již jeho síly stačí ke zdolání protivníků. Bylo neštěstím lidstva, že válka ta, musilo-li k ní již dojíti, vypukla v době, kdy síly obou stran byly v rovnováze. Kdyby byla přišla dříve, byla by skončila porážkou Němců; přijíti později, byli by patrně zvítězili Němci a dali světu kulturu svou. V obou případech však bylo by lidstvo uchovalo nějakou kulturu.

Němci však a jejich spojenci se přepočetli; nemohli překonati své nepřátele, ale také oni nemohli zdolati je. A tak došlo k zápasu, který nemohl míti konce. Celý svět byl stržen do něho. Vlna války se kymácela sem a tam a drtila pod svými kolesy kulturu člověka. Celé země byly jí proměněny v pouště, až na nepatrné zbytky byli vybiti celí národové. Práce tisíciletí byla zmařena, statky, jež nashromáždilo lidstvo od nepamětných věků, duševní i hmotné, byly rozmetány a zničeny.

A největší, nezměrné byly škody mravní na duši člověka. Jestliže několik let světové války hrozně zdemoralisovalo povahu lidí, ubila nekonečná válka odvetná snad všecko dobro,

které v duši lidskou vložila příroda a které v ní vypěstila pečlivá výchova nesčetných pokolení.

Zubožený tvor, který tehdy bloudil po zdeptaných polích, vyhledával zbytky lesů a zalézal do zřícenin měst a vesnic, byl horší než tygr, protože k jeho dravosti přistupoval záblesk rozumové mohutností. Ale byl také horší než hyena, protože neznal strachu. Neměl k němu důvodu, neměl co ztratit, neboť i život byl pro něho bez krásy. A pudový strach ubilo v něm utrpení, jakému nikdy nebyl vysazen žádný z tvorů země.

A tehdy vypukla poznovu ona nemoc s bezmeznou zuřivostí. Byl to šílený záchvat, při němž davy rázem se odpoutaly od dosavadních zvyků, řádů a zákonů, zvrátily platný pořádek a setřásly všechnu autoritu. Byl to výron nespokojenosti a bídy; ukázal massám jejich moc a vedl k tomu, že se mstily za tisíciletý útisk, účtovaly se vším, co nenáviděly, a ničily vše, co se jím nelíbilo.

Nastala bouře, jež zaduněla celým světem, nesouc zničení a zkázu. V krvi a v požárech tonuly země, smeteno vše, co vynikalo, v tomto velkém ničení a s vinnými odpykaly miliony nevinných chyby minulosti a zběsilost přítomnosti.

Zhouba vystála v krajích, zpustošených odvetnou válkou. Zachvátila ostatní svět, rozbořila lidskou společnost a dobila kulturu člověka. Význačným jejím znakem bylo, že

působila jako divoká vichřice. Bořila, ale nestavěla.

Jí byly zmařeny poslední statky, které zanechala válka trvající desítiletí. Byly zničeny také prostředky k opatření hodnot nových. A byla dovršena mravní zhouba duše člověka.

Tak skončil krásný sen o štěstí lidstva, sen tolika věků a tolika ušlechtilých srdcí. Byl zmařen nepochopením pravé podstaty lidské duše, vírou, že člověk je tvor dobrý. Neboť odtud vyšla nauka, jež zvrhnuvši se zničila lidstvo. Nejvíce utrpělo v této bouři bílé plémě. Vraždíc se mezi sebou, bylo vražděno po celé zeměkouli, pykajíc za viny předkův. Svět otřásal okovy, lámal jha a bil jimi do čel utlačovatelů, otroci stávali se děsnými mstiteli – a bílý člověk měl své barevné bratry za otroky od pólu k pólu.

Když tedy v Evropě a v Americe ubíjely massy vše, co bylo nad nimi, osvojili si vykořisťovaní kmenové ostatních dílů světa totéž právo. Zdvihla se černá rasa v Africe, žlutá a hnědá v Asii a na Polynesii. A ušlapali vše, co bylo cizí a jim vládlo, jako stádo splašených slonů.

Jak skončil tento hrozný záchvat? Asi jako oheň, když ztráví vše, co může hořeti. Když byla smetena v sutiny dosavadní kultura a ze všeho zbyly jen zříceniny, v nichž bídně živořil zubožený zbytek lidstva. Děsný požár se udusil ve vlastních dýmech a zhasl, když narážel všude jen na svoje spáleniště.

Bylo temno a století mlčky táhla dýmající pouští.

A přece lidstvo nezhynulo! Nelze zbádati všechny podrobnosti o tom, jak seřídlé a rozptýlené, zbídačené duševně i tělesně, počalo znenáhla z trosek budovati novou společnost. Jisto však je, že zase plynula staletí, že každý krok vpřed opět byl placen lety marného úsilí a bolestmi potu, krve a umírání.

Poměrně rychleji než druzí drali se vzhůru obyvatelé Evropy. Byli zase v čele lidstva svou duševní mohutností, prací a jejími výsledky.

Ale nebylo již převládajícího postavení bílého člověka. Bouře velikého ničení osvobodila porobené, zbavila je nadvlády a práce ve prospěch cizí. Vzbudila v nich vědomí rovnocennosti, naučila je pracovati pro sebe a neděliti se o výsledek své práce s nikým. Snad to byl její smysl, snad proto připustil ji osud.

Tím ovšem se zhoršilo postavení obyvatelstva evropského, jež až dosud tylo z práce svých osad. Hodnoty, kdysi bez velké práce opatřované z osad, buď chyběly a musely se vyrobiti v Evropě, anebo se dovážely, ale musily se nahraditi jinou skutečnou hodnotou, jež vyžadovala práce. A tak těžké břímě práce nyní doléhalo tísnivěji na bedra evropského člověka.

Přirozeně hleděl člověk práci tu si ulehčiti. Těže z výsledků duševní činnosti předků sestrojoval stále důmyslnější stroje, které

přebíraly za něho práce hmotné obor za oborem. Zejména se člověk dovedl téměř úplně sprostiti těžké ruční, svalové námahy.

Ale stroje potřebovaly hnací síly, musily míti pramen energie. A tu byla nová překážka, která hrozila během času se státi nepřekonatelnou. Zdroje energie se počaly vyčerpávati, a to tím rychleji, čím více přibývalo strojů a čím šíře stroj nahrazoval ruce člověka.

Brzy po restauraci lidské společností počal se jeviti nedostatek petroleje. Spojené státy severoamerické zakázaly zavčas vývoz nafty, prameny na ostrovech sundských, na Borneu a Sumatře pozbyly pro Evropu významu po světovém převratu. Dolehla tedy celá tíha lačné evropské spotřeby na území Slovanských států; Kavkaz a Karpaty hradily čtyři pětiny této spotřeby. Zbytek dodaly z převážné části Sdružené státy anglosaské, hlavně Hanoversko a severní Pomořany, nepatrné množství pak Státy románské z Italie a z Elsas.

Brzy však chudla jáma za jamou; nepomáhaly vrty sebehlubší; marně také bylo hledáno na jiných, nových místech anebo v jiných krajích. Byl konec, v Evropě nafty téměř nebylo. Země, které ji dosud měly, čerpaly poučení z nouze Evropy a uzavřely své hraníce vývozu petroleje, bylo-li možno, ještě těsněji.

Tak zbývalo Evropě uhlí jako jediný zdroj energie, který udržoval její život, protože vodní

síla, pokud jí bylo lze využitkovati, nehradila ani polovinu spotřeby.

Avšak evropských uhelných zásob bylo namále. Zapálení dolů v době velkého ničení poškodilo nejvíce Evropu; ztratila dle všeobecných odhadů větší část svého uhelného pokladu, než jí zbyla. V době našeho vypravování byly celé uhelné pánve opuštěny, z ostatních většina slojí byla vyčerpána, jen tu a tam byly nacházeny menší, nevydatné žíly.

Tak se stával dohledným okamžik, kdy doly nestačí krýti uhelnou potřebu Evropy.

Evropa, vyjímaje Anglii, která se opatrně se svými zásobami uzavřela pro sebe, kráčela vstříc nebezpečí, jehož si v celém jeho dosahu nebyla vědoma.

Cítila však je a vývoj hospodářských poměrů ji nutil, aby si je uvědomovala citelným způsobem.

Již koncem druhého tisíciletí počalo lidstvo řešiti problém práce tím způsobem, že výrobní prostředky odňalo jednotlivým majitelům a je i výtěžek práce učinilo společným vlastnictvím zaměstnaných.

Byl to čin spravedlnosti a další krok v uvolnění a sebeurčení člověka. Přes to však se potkal s mnohými a velikými obtížemi. A nevedl hned k hospodářskému uklidnění ani k sociálnímu míru.

Zlepšil jistě poměry, ale ne v té míře, jak se očekávalo. Patrně proto, že mravní stav lidstva se dosud nepovznesl na výši potřebnou pro takovou

úpravu výroby. Snad by jí bylo lidstvo dospělo, kdyby nebylo došlo ke zkázonosným převratům ve třetím tisíciletí. Rozvrat těchto dob způsobil, že se lidstvo zdrželo ve svém vzestupu, Bylo vrženo o staletí zpět a počínalo vlastně budovati svoji kulturu znova.

Ale tlak dávných myšlenek způsobil přeměnu hospodářského řádu dříve, než bylo lidstvo pro ni zralé. A tu došlo k věcem, jichž se už před staletími obávali někteří myslitelé.

Podniky přejaté dělnictvem se zpočátku těžko držely. Prospívaly nestejně. Z toho důvodu a také proto, aby se nepoškozovaly vzájemnou soutěží, musily se sdružovati ve velké celky. Přirozeně se spojovaly závody stejného odvětví, Povstaly silné svazy, v nichž vládla tuhá kázeň a které prováděly organisaci práce ve svém oboru.

Nyní bylo třeba, aby se zabránilo zneužívání hospodářských poměrů těmito svazy. Bylo nutno i je uvésti v soulad, aby pracovní podmínky a zisk dělnictva různých oborů byly stejné. Aby nevykořisťoval dělník dělníka.

Bylo by jistě i k tomu došlo. Zabránila tomu však příležitost, kterou poskytovala nouze o uhlí. Uhlí se stalo drahocennou věcí. Od něho závisela všechna výroba. Míti v ruce uhlí, znamenalo míti v ruce moc. Nevyužíti však moci ke svému prospěchu dovede jen člověk dokonalý. A takovým člověk nebyl.

I povstala organisace, která sloučila všechny zaměstnané dobýváním uhlí. Dělníky i úředníky. Vzali do svých rukou doly, ovládli výrobu uhlí. Zařídili prodejny uhlí, určili jeho ceny. Ze začátku si vedli opatrně. Rostli zvolna. Utužovali své postavení. Najednou se ukázalo, že proměnili v pevnosti důlní okrsky a města. Že vyrostlí v moc, která je nepřekonatelnou. Tím nepřekonatelnější, že drželi v šachu i vlastní zaměstnance soutěží žlutého dělnictva, které v značném počtu převedli do Evropy.

To byl Uhelný svaz. Byl organisací mezinárodní. Ústředním jeho sídlem byla Praha, ležící v srdci Evropy. Praze podléhaly přímo doly v západní části Slovanských spojených států a doly v bývalém Německu, vyjímaje pánve západní. Ty spravovala spolu s francouzskými Uhelná ústředna pařížská. Jih Evropy řídila Uhelná dovozní společnost v Římě, kdežto ruské doly patřily odbočce kijevské.

Dohromady tvořily tyto organisace Uhelný svaz, řízený, jak řečeno, z Prahy. Uhelný svaz byl velmocí. Spoléhaje na svou sílu a těže z nouze o palivo vyhnal ceny uhlí do závratné výše. Zlepšil postavení svých zaměstnanců na úkor ostatních, učinil z nich aristokraty mezi dělnictvem. A při tom hromadil ze svých zisků kapitál, o jehož velikosti se vyprávěly po Evropě pohádky.

Uhelný svaz zotročil lidstvo. Překročil míru možnosti, pohrdaje právním citem lidstva a

vysmívaje se požadavkům spravedlnosti. Opíraje se o svou moc ukazoval, že se nebojí a nestydí.

Zapomínal, že není moci, která by mohla zotročiti trvale.

Lidstvo se vzpíralo jeho nadvládě. Činilo zoufalé pokusy, jak uniknouti z jeho železného objetí. Dlouho marně. Blížila se však doba konce, míra byla dovršena.

Svaz toho nepozoroval. Zvykl si na nenávist, nepřekvapovala ho a nelekala. Nepozoroval proto ani, že dostoupila nejnebezpečnějšího vrcholu. Neviděl, že Evropa je podobna přetopenému kotli, jehož stěny se chvějí a třesou napjetím.

Bylo to vinou lidí, kteří ho řídili. Ale byl to také Osud, který si upravoval věci tak, jak je potřebovala konečná spravedlnost.

Předsedou Uhelného svazu byl Böhm. Dobrý člověk, byl výjimkou mezi lidmi, kteří řídívali Svaz, Neboť lidé to byli, kteří učinili z Uhelného svazu zařízení nemravně kořistící z lidské bídy a proto tak žhavě nenáviděné.

Böhm nebyl zlý, V duši jeho všechno se vzpíralo proti řádění Svazu. Ale byl slabý člověk. Neměl síly, aby zvrátil směr mohutné organisace, trvající po staletí, A nedovedl zase odhoditi věc, o které věděl, že špiní jeho ruce, třísní je potem a slzami, ne-li krví. Nedovedl se zříci lesku a cti, býti v čele nejsilnějšího sdružení evropského světa.

A tak byl pouhým představitelem Svazu.

Duší Svazu byl tajemník Hartman. Člověk jen zevnějškem, patří-li k pojmu člověka také srdce a cit. Hartman neměl srdce, neměl citu. Svou tvůrčí sílu všechnu využila u něho příroda na úžasné rozumové nadání, na důvtip, jakého zřídka nalézáme u člověka.

To byl Hartman, rozum bez citu.

A stejný byl jeho syn.

Dva muži. Jich intelligence řídila celý Svaz. Ovládala jím Evropu. A nespokojovala se tím, toužila a dychtila výše. Na sebe chtěla strhnouti moc a vládu nad světem. Vedouc od úspěchu k úspěchu Svaz, pracovala pro sebe. A byla ochotna zničiti jej a postaviti se na jeho místo.

A v tom kvapném vzletu vzhůru dopouštěli se chyby, časté u těch, kteří příliš chvátají. Patřili jen kupředu a nedívali se okolo sebe.

Neviděli, co se děje okolo nich.

Veřejnost postřehla, že zloduchem Svazu je Hartman. Jestliže byl Uhelný svaz žhavě lidstvem nenáviděn, byl jeho tajemník i se synem proklínán tisíckráte denně od všech bez rozdílu, nevyjímaje ani okruh Uhelného svazu.

Nenávist sama ovšem dosud nikomu neuškodila. Ale lidstvo se neomezovalo na pouhou nenávist. Lidstvo pracovalo, strojilo se, zbrojilo. A aniž kdo z lidí věděl, blížila se chvíle súčtování.

Nebylo to známo. Jedni v to nedoufali, druzí se toho nebáli. Ale přispívali k tomu všichni; i strana

ohrožená pomáhala svou bezstarostností a svými chybami.

Proti Uhelnému svazu během let se tvořila protiváha. Jeho příklad nemohl zůstati nepochopen. Ostatní odvětví práce utvořila podobné organisace, které přirozeně byly k Svazu v poměru nepřátelském.

Nejmocnější z nich byla Dopravní Unie, která slučovala všechny zaměstnance při jakékoli dopravě, veřejné čí soukromé. V době našeho vypravování byl jejím předsedou Kment, oblíbený i se synem Jiřím pro umírněný způsob, se kterým řídil Dopravní Unii.

Neboť také Unie byla by mohla sobecky využíti své moci a diktovati ceny své práce podle vzoru Uhelného svazu. Toho však předseda Kment nepřipustil. Odsuzoval činnost Svazu i Hartmanovu a chtěje ji znemožniti, utvořil mocný spolek, jenž se obrátil proti Svazu.

Vedle Svazu a Unie bylo ještě Potravinové sdružení, ve kterém se spojovali všichni, kdož byli zaměstnáni při výrobě, zpracování a prodeji potravin všeho druhu, a pak Všeobecná strana práce, zahrnující pracovníky všech ostatních odborů, tedy všechny, kteří nepatřili k žádné ze tří již jmenovaných organisací.

Tyto tří organisace se podařilo Kmentovi spojiti k spolupráci a k obraně i výboji proti organisaci čtvrté, proti Uhelnému svazu. Boj se vedl zjevně i skrytě a plnil hospodářský život

ustavičným neklidem. Věci však uzrávaly a strojilo se k rozhodujícímu utkání mezi oběma stranami. Obě zbrojily a rozmnožovaly své síly přílivem žlutých, Asiatů. –

Protivníci Svazu s nadšením uvítali myšlenku Nekolovu, neboť mohla zlomiti převládající moc Svazu. Přijali ji za svou a zasadili se o její provedení. Měli na své straně celou veřejnost, za jejíž zájmy se bili.

Uhelný svaz měl zase Hartmana a jeho úskočného syna Marka. Oba byli odhodláni zmařiti Nekolův podnik za jakoukoliv cenu. Bez ohledu na prostředky.

Ne však k vůli Svazu. Jediní snad chápali poměry a cítili, že se sláva Uhelného svazu blíží k svému konci. I hájili zájem svůj a strojili se – vynikající postavení Svazu zlomiti sami.

Nikdo o tom nevěděl. Nejméně Svaz, který jim dal k použití své neomezené prostředky.

Proti sobě.

VIII.

Prvního června asi o deváté hodině ranní zařinčel dlouze zvonek v ložnici Markově.

Mladý Hartman právě posnídal. Bez prodlení opustil svůj pokoj a odebral se k otci, k němuž ho volal zvonek.

Tajemník Hartman přecházel prudce po své pracovně, zřejmě rozrušen. Když vstoupil k němu

syn, sáhl na stůl, na němž ležel dopis jakýsi, zřejmě tam ve zlosti položený.

»Čti,« řekl ostře tajemník; »přesvědčíš se, že obyčejně bývají otcové chytřejší svých synů!«

Mark zaražen ostrým tonem otcova hlasu chopil se dopisu. Otevřel jej a s rostoucím údivem a nepokojem četl:

Pane tajemníku!

Jsem z chytrých lidí. Vím to. Vám je to také trochu známo, jinak byste byl ostatně sotva používal mých služeb. Ale přes to pozoruji, že podceňujete můj důvtip. Mám obavy, opravdové obavy o vás i o sebe. Pozoruji, že chcete se mnou zahráti jakousi hru, ve které mne nemine prohra. Přemýšlel jsem dlouho o všem; výsledek bylo přesvědčení, že vám neuniknu, zvítězí-li u vás pošetilá – uvidíte, že velice pošetilá! – myšlenka, zbaviti se mne. Bude to bláznovský kousek, provedete-li jej, neboť mohl bych vám býti i nadále velmi užitečným, ať dopadne váš podnik jakkoliv. A naopak budu vám hrozně nebezpečným, budu-li mrtev, pravím, hrozně nebezpečným. Vypadá to tak k smíchu, že? Ale vy se nebudete smáti, budete-li toto psaní čísti. Neboť budete je čísti jen tehdy, budu-li já mrtev. A pak vám přejde smích, když uvážíte, že čtete psaní mrtvého, vámi usmrceného, který věděl, že ho dáte zabít, který s tím počítal a podle toho se zařídil.

A vy víte, že já vím mnoho. Jen proto mne chcete odstranit, že vím mnoho. Abych nepověděl. Jaký to blud! Nebyl bych nikdy prozradil slůvka, co bych byl živ, i kdybych v bídě hynul a kdybych se svíjel v mukách. Nevíte, co je ničema-gentleman; neboť sám jím nejste. Nebyl bych, opakuji, nikdy mluvil za živa, ale budu mluviti mrtvý. Ovšem tehdy, až za dobré uznám.

To jsem vám chtěl říci.

Tento dopis vám pošle třetího dne po mé smrti, když mne dáte zabít, což určitě učiníte, osoba mně blízká a vám neznámá. Mohl bych vám říci upřímně. Nehledejte jí, nenajdete! Ale nevěřili jste mně, nevěřili byste zase. Hledejte ji tedy!

Bylo by pro vás důležitější, než si myslíte, kdybyste ji našli. Neboť její úkol není skončen posláním tohoto dopisu. Svěřil jsem jí ještě jeden list, ve kterém jsem vylíčil nejdůležitější, co o vás vím. A nařídil jsem jí, aby předala toto moje tajemství veřejnosti, jež vás, pane tajemníku, tolik miluje, až přijde váš čas. Až se začne sesouvati půda pod vašima nohama. Tehdy se dovíte o mém druhém listu. První, tento, vás rozruší, zbaví klidu na dlouhé neděle. Druhý vás dobije. Vzpomenete si pak na mne a uznáte, že není dobře zabíjeti, že se to mstí. Ale já si to pak už budu moci dovoliti, vaší zásluhou.

Právě mi napadá a mohl bych tím ukončiti: Váš syn je horší vás, myslím, že se vám zvrhl. Vy jste chytrák a při tom ničema, on je ničema a při tom

chytrák. Ale přes to, jak se obávám, bude váš osud stejný. Nesouhlasil bych s tím, neboť cosi mně praví, že váš syn mně byl větším nepřítelem než vy.

Tím však nechci říci, že bych vám nepřál nejhoršího osudu. Doufám naopak, že vás stihne, a učinil jsem vše, co bylo mi možné, abych k tomu přispěl.

Že ho jeho naděje nezklame, pevně věří

vámi odpravený

Mert.

Praha 29. května 2975.

Mark dočetl a spustiv ruku s dopisem, pohlédl zaraženě na otce,

»Nu?«, ušklíbl se tento. »Co tomu říkáš?«

Mark odhodil dopis na stůl a hledě se stavěti lhostejným, pravil:

»Nepřikládám tomu mnoho důležitosti. Nebál jsem se nikdy Merta, nebojím se ho zase. Co nám může provésti?«

»Muž, který tak dobře uměl prohlédati lidi – a nás prohlédl dobře, uvaž, že pochopil i to, kdo z nás je mu větším nepřítelem – takový muž dovede mnoho.«

»Byl to nebezpečný člověk. A představ si, jak bychom se ho musili báti, kdyby žil!«

»Bojím se ho více takto, Kdyby žil, zaplatilo by se mu. A mohl nám ještě v mnohém prospěti.«

Mark neodpověděl. Tajemník dodal po několika okamžicích:

»Věru, v tomhle jsem tě neměl poslechnouti!«

Tu sebou trhnul Mark a prudkým hlasem se tázal otce:

»Opravdu nechápu tvé starosti. Co může obsahovati jeho výhrůžka? Vždyť vše, co ví a co může světu oznámiti, ví každý vrabec na střeše!«

»Pravdu máš, veřejnost ví, že my vězíme za tím, co se stalo. Ale nemá důkazu. A Mert jim jej dá.«

»Pochybuji, otče! Důkaz přece není možný, nemá a neměl od nás slůvka psaného, pranic, čím by se mohl vykázati. Může se nejvýše objeviti nějaké jeho prohlášení, ale to nemá průkazné síly. A může se klidně prohlásiti za lež.«

»Nezapomeň, Marku, na celý běh událostí. Jemu se bude spíše věřiti, než nám. Ostatně si všimni jeho úmyslu! Proč nepřichází hned se svým odhalením? Protože ví, že by teď s ním mnoho nesvedl. Ale chce počkati, až se počne sesouvati půda pod našima nohama. Vidíš, to dokazuje chytrost jeho, i vážnost věci pro nás. V takovém okamžiku stačí maličkost, aby způsobila katastrofu. A jeho výpověď nebude maličkost, nebude za ni pokládána.«

»Můžeš míti pravdu, otče. Ale přece ani my nejsme dnešní. Někdo přece musil tento dopis vypraviti. Jistě to je někdo z jeho přátel, patrně se stýkal s Mertem, byl by v tom ďas, abychom jej

nenašli. A uznáš, že osoba ta bude míti v rukou i slibované odhalení.«

»Nemám naděje v to,« zatřásl Hartman hlavou. »Mert byl bystrý muž, zařídil jistě vše bezpečně. Je to viděti z toho, že nás uvědomuje o tom, co proti nám chystá. Toho by neučinil, kdyby si nebyl úplně jíst.«

»Pak nám zbývá jediné,« řekl Mark.

»Nuže? Co míníš?«

»Musíme hleděti, aby se nám nesesouvala půda pod nohama!«

»Výborně!« zvolal tajemník a jeho tvář se rozjasnila. »To jest jediné řešení, možné v našich poměrech. Je třeba pracovati a odrážeti všechny útoky. Budeme sice při tom pátrati po důvěrníku a vykonavateli Mertovy vůle, ale nebudeme počítati s výsledkem.«

»A Manon?« tázal se Mark, chtěje patrně obrátiti řeč od nemilé věci.

»Vím o ní právě tolik, co ty,« odpovídal otec Hartman. »Nemám však obav, že bychom jí nenalezli.«

»Jaký je tedy tvůj plán?«

»Týž, jaký byl od počátku. Nyní ovšem přistupují nám dva úkoly: Najíti důvěrníka Mertova, což se asi sotva zdaří, a najíti Manonu, což se zdařiti musí!«

»Jak se vše táhne, tak líně, neživotně! A překážek přibývá stále!« povzdechl si Mark.

»Velké dílo není najednou,« pokáral slova Markova otec.

»Vím,« odpovídal syn. »a přece – nemohli bychom snad učiniti nový pokus v Národní bance?«

Tajemník Hartman se zamyslil. Po chvíli se ozval:

»Od posledního pokusu opravdu již uplynul skoro plný rok. Kdož ví, uvidíme. Ačkoliv mnoho naděje nemám, při tamních opatřeních –«

Mark popuzen, přeměřil pracovnu otcovu několika rychlými kroky.

»Nezdar a zase nezdar,« zahučel zlostně, »aby pak na konec –«

Otec Hartman však zůstal kliden.

»Nevím o tolika nezdarech,« řekl pokojně, jen s nepatrným nádechem ostrosti. »Až dosud se nestalo nic, co by stálo za řeč, vyjímaje právě události jediného dne, třicátého května. Ale i to se spraví a vítězství bude naše. Což ti nestačí, že nám, nevěda ovšem, pomáhá Uhelný svaz?«

Rozesmál se uštěpačně a Mark se připojil se svým krátkým, zlým smíchem.

»Došly nové zprávy o nigirském podniku?« otázal se Mark, jakmile utišil smích.

»Dosud ne,« odvětil otec, »ale vše je jistě v pořádku, o tom svědčí právě nedostatek zpráv odtud.«

»Četl jsi již ranní noviny?« ptal se náhle Mark.

»Nikoli, byl jsem zabrán v jakýsi výpočet pro Svaz. Co tam je?«

A Hartman dychtivě sáhl po časopisu a zahleděl se na místo, na které mu ukázal syn.

Četl polohlasně:

»Záhadná epidemie v Timbuktu. Nová, dosud úplně neznámá nemoc vypukla v těchto dnech v okolí černošského města Timbuktu na řece Nigiru. Nemoc se počíná příznaky malarickými, které se rychle stupňují, a končí smrtelně ve všech případech bez výjimky již druhý den po onemocnění. Je prudce nakažlivá, zachvacuje a dáví celé rodiny v několika dnech, neboť její inkubační doba je neobyčejně krátká. Proti nemoci té není léku a lékaři jsou úplně bezmocní. Epidemie se šíří s velikou rychlostí podél řeky Nigiru. Je podezření, že bacily této nemoci je nakažena řeka, proto obyvatelstvo s velikou rychlostí opouští břehy nigirského veletoku a prchá do vnitra saharských pustin.«

Tajemník Hartman odložil noviny se zasmušilou tváří.

»Hrozné,« řekl, »ale nelze jinak.«

Mark však byl nadšen; zapaluje si tabákový smotek, pravil vesele:

»Strucks je chlapík, to se mu musí nechati! A rozumí své věci.«

Když otec neodpověděl, přešel Mark místností, pak stanuv před otcem řekl:

»A já bych teď snad mohl se odebrati za Strucksem, otče. Zde mne třeba nebude a dole bych nerad chyběl.«

»Nesečkal bys ještě několik dní,« odvětil Hartman starostlivě, »až přejde epidemie?«

»Ah, po té stránce buď bez obav! Věc je bezpečna, řekne-li Strucks, je to pravda; jsem přece očkován.«

»Snad máš pravdu. Nu, myslíš-li, jeď! Ale buď opatrným!«

»Samozřejmě, otče! Víš, že se mám dostatečně rád. Ostatně nemohu již otáleti déle a nechávati podnik bez hlavy. Vždyť jsou to moje plány, moje práce!«

»Ovšem, ovšem,« souhlasil otec.

»A pak, víš, Strucks je výborný člověk, což o to, ale přece bych rád organisoval hned od počátku celý tábor sám. Jde mi hlavně o kázeň, neboť kázeň tam musí býti železná, ježto tajemství podniku a jeho cíle musí býti udrženo za každou cenu.«

»Od toho závisí úspěch,« podotkl otec. »Kdy tedy odjedeš?«

»Dnes večer, s Hekatou,« řekl Mark.

V tom se ozval zvonek bezdrátového telefonu.

Tajemník přiložil naslouchátka k uchu.

Tvář jeho se rozjasnila.

»Strucks,« řekl synovi, »od Nigiru.«

»Vše v pořádku,« dodal ještě s úsměvem, čta zvědavou otázku ze synovy tváře.

IX.

»Rozhodně už není saharské pouště, pane,« pravil Sim.

Sestoupil právě z mohutného nákladního automobilu, na němž přivezl potřebné zásoby pro Venuši z oasy telijské. Až tam se totiž udržoval provoz saharské dráhy, odkudž podél Nigiru vedla k Timbuktu.

Dále na jih se neodvážil nikdo ani krokem, zrovna tak jako na karavanní cestě agadirské se provoz zastavil v Taudeni. Příčinou byla hrozná epidemie, která vyvraždivši a rozehnavši Timbuktu vrhla se na jeho okolí. Tajemná smrt z Timbuktu – tak nazvali domorodci neznámou nemoc – napadla nejprve Araván a způsobila strašlivou hekatombu mezi jeho obyvatelstvem. Tři čtvrtiny z něho zahynuly za necelý týden. Jejich mrtvoly ležely po domech, po úzkých, vyprahlých ulicích, u sporých studánek i na plochých střechách domů a bělaly se do daleka po cestách v okolí Aravánu.

Tak prchajíce hynuli v houfech jak mouchy v podzimu.

Prchali k východu, k západu, hlavně však na sever, k Taudeni. A všichni se vyhýbali jihu, neboť odtud, od Timbuktu se přivalily davy, sta lidí, snad tisíce. Prchali před tajemnou smrtí timbuktskou – a nesli ji s sebou, ve svých

útrobách, umírali na ni cestou, a když nezemřeli na poušti, dorazili do Aravánu a zhynuli tam. A s nimi sta jiných, kteří se nakazili od uprchlíků.

Z Timbuktu do Aravánu jsou necelá dvě stě kilometrů. Z Aravánu do oasy taudenské dobrá čtyři sta. Proto uprchlíci z Aravánu nedospěli až do Taudeni. Zhynuli cestou a bílá jejich roucha jako vločky sněhu lemovala cestu na sever.

Timbuktu a jeho okolí spustlo v dlouhém pruhu podél veletoku Nigiru. Kabara, přístav timbuktský, kde se vlastně nemoc ukázala nejdříve, ale i Baruva, vesnice Tossay a Burem na východ od Timbuktu. Ale také na západ se rozšířila nemoc a přímo vyvraždila poříčí Nigiru v několika dnech až skoro ke stanici Bamako. Tam se zastavila dráha senegalská, počínající v Dakaru u Zeleného mysu.

Také saharská dráha nemohla udržeti provozu až k Nigiru. Zastavila jej v Telii, přenechavši zkáze Tabankort. Byl sice zachvácen i ten, ale mírněji. Postrach však byl tak veliký, že nebylo lze nikoho příměti k cestě na jih od Adraru. A bylo patrno, že bude trvati snad léta, než se vrátí život do krajin postižených.

Zvláštní však bylo, že se udrželo Gao, ač leželo na Nigiru, který měli všichni za příčinu neštěstí. Věřiloť se, že jeho voda nese smrt a že se řine z jeho výparů.

Obyvatelé Venuše sledovali s úžasem pochod této hrůzné nemocí.

Zaradovali se, když se zastavila, vyhnavši člověka z poříčí Nigiru počínaje ohbím jeho na více než sedm set kilometrů proti proudu. Pro ně ovšem největší význam mělo, aby zůstala bez pohromy aspoň Telia, když ne Tabankort, který jim byl bližší. Telia byla nyní jejich zásobovací základnou, sem byly jim dováženy zásoby a odtud je odvážel Sim nákladním automobilem, zvláště stavěným pro službu v poušti.

Bylo tedy jejich zásobování nerušené, třebaže nedaleko odtud celé kraje pustly. Ale v této části, na východ od ohbí Nigiru, bylo živěji než kdykoli jindy. Venuše byla sice tichým sídlem, její obyvatelé se starali více o nebe než o zemi. Ale pravidelné spojení se světem udržovala od svého nového osídlení a přispívala k oživení kraje.

Větší ruch ovšem způsobovala kolonie Nekolova, na jihozápad od Venuše ležící. Když Sim jednoho dne hned na začátku června přijel do Telie se svým Ahaggarem – tak nazval Sim svůj nákladní automobil podle mohutného horstva uprostřed Sahary – uviděl na malé stanici tlačiti se několik zvláštních vlaků.

Spatřil již vyloženou a obtěžkanou řadu automobilů, podobných jeho Ahaggaru, která se rozjela k jihu, vyhýbajíc se patrně Tabankortu, tehdy epidemií napadenému.

Vídal je tam i později často a poznal je snadno podle jejich znaku – tří velkých – S, – znaku to, který burcoval miliony evropského lidstva k nové

naději a současné rozpoutával vír sváru a ohlašoval bouři.

Občas se objevovala i veliká nákladní vzducholoď, stejným znakem opatřená a nesoucí vedle toho název Mamut. Přilétala dopoledne a zdvihala se okolo třetí hodiny odpolední, když úpal polevil.

Zamířila k jihu, kde uprostřed pouště povstávala osada Nekolova, také zvaná kolonií saharského slunce. Lidské mraveniště se tu rozlézalo v nehostinné stepi, sta a sta lidí se tu scházela, aby pracovala na důmyslném díle.

Uprostřed něho snášel se Mamut a zastavoval se před ústředním skladištěm. Bývalo na sklonku dne, tedy ještě včas, aby přivezené zásoby mohly být uloženy do skladiště.

Byla sice možnost zásobovati se z místa bližšího. Asi sto kilometrů na západ leželo na toku Nigiru město Gao. Až k němu byl již Nigir splavný od svého ústí. Nekola původně zamýšlel posílati své zásoby po lodích k ústí Nigiru a odtud je dopravovati vzhůru proti vodě na menších lodicích až do Gao.

Nedošlo však k tomu. Slyšeli jsme, že v poradě po atentátu na Společnost saharského slunce dověděl se Kment překvapující věci. Hartman oznámil, že Uhelný svaz již zahájil podnik nesmírného dosahu, jehož úkolem je přinésti úlevy strádajícímu lidstvu Evropy. Odmítl přirozeně prozraditi myšlenku, o kterou šlo.

Pověděl jen, že Uhelný svaz již staví rozsáhlý tábor na ohbí Nigiru, na sever od Gao, které bylo zvoleno za zásobovací základnu celého podniku.

Protivníci Uhelného svazu byli bezmocní proti tomu, co slyšeli. Podezření dralo se jím na mysl, nořily se obavy, že blízkost podniku Hartmanova může býti nedozírným nebezpečím pro kolonii Nekolovu.

Bylo tak nepřirozeno věřiti, že je to pouhá náhoda, že si Uhelný svaz, anebo spíše Hartman, vybral místo pro svůj podnik v téže krajině co Nekola, jen asi stopadesát kilometrů daleko. Naproti tomu však bylo těžko možno připustiti něco jiného, než náhodu. Vždyť Nekola svých plánů nikomu neprozradil, měl je ve dne v noci u sebe. Jak by se byli mohli Hartmanové dopátrati místa pro sluneční kolonii zvoleného? Vždyť přece nejsou vševědoucí!

Ostatně Nekola hleděl na tu věc klidně, nepřipouštěl si obav ze sousedství s Hartmany. Předseda Dopravní unie Kment sice radil, aby změnil místo kolonie a umístil ji do větší vzdálenosti od Nigiru a jeho kolena. Ale Nekola se vzepřel proti tomuto návrhu a prohlásil jej za neproveditelný.

»Pro moji kolonii není místo jako místo,« pravil rozhodně. »Poloha mnou navrhovaná má výhodu, jaké jsem nenašel nikde jinde. Má vodu, bohaté zásoby spodních vod, které si otevřeme studněmi artézskými. Bez nich je můj podnik nemožný.

Budeť vyžadovati značného množství vody, hlavně pro nádržky, které budou stále vysazeny slunci.

Bude se tedy voda stále odpařovati a bude třeba často a vydatně ji doplňovati. Množství vody k tomu potřebné jsem shledal na jediném místě. Je to naše místo a nevím, proč bychom je měli opouštěti. K vůli Hartmanovi? Nemám chuti ustupovati před ním,«

Na tom také zůstalo a plán byl změněn jen potud, že Gao bylo přenecháno Uhelnému svazu a že kolonie se zásobovala ze stanice telijské.

Sim setkal se tam s jejím velkým avionem toho dne, o němž jsme počali vyprávěti na počátku této kapitoly. Uvědomil si při tom, jaké změny nastaly za posledních dnů v mlčícím srdci pouště. Vzpomněl si na kolonii saharského slunce, která vzbudila zájem celé Afriky. Pak mu na mysl přišly tajuplné práce v nigirském táboře, o kterém se vyprávěly skoro pohádky v dalekém okolí.

A konečně jejich Venuše, která ovšem byla jen skromnou, tichou domácností, přes to však přece pomáhala oživovati tyto kdysi pusté končiny.

Proto měl Sim pravdu, když po svém příjezdu z Taudeni si postěžoval Bertrandovi, že už není saharské pouště, protože přestala býti pustinou.

Bertrand mu také nikterak neodporoval. Naopak usmál se a pravil hlasem zdánlivě starostlivým:

»Máš pravdu, Sime! Myslili jsme, že jsme tu sami a opravdu jako na poušti. A zatím abychom se ustrojili svátečně a rozjeli se po návštěvách!«

»Opravdu,« smál se Sim, »nezbude nám nic jiného. Vždyť tu máme nyní sousedy – jak daleko je kolonie saharského slunce?«

»Asi dvě stě kilometrů na jih.«

»Tedy necelá půl hodina pro náš Meteor,« vypočítával Sim.

»A což Nigir?« ptal se dále.

»Nigir?« opáčil astronom. »Asi tři sta kilometrů od nás na jihozápad. Ale tam, nevím –«

»Tam jistě nepojedeme, pane,« smál se, ale hned přecházel ve vážný tón Sim. »Víte již, vypravoval jsem vám – nemyslím, o epidemii, ačkoli bych nerad zbytečně vysazoval kůži. Ale co se jinak povídá o nigirském táboru – husí kůže naskakuje po těle. Jak je uzavřen, nepřístupný pro cizí a uvnitř kázeň horší nežli železná. Kde kdo se bojí přiblížiti se táboru, který se všeobecně nazývá nigirským peklem. Ne, tam nepojedeni, pane!«

»A kde je tvá zvědavost, Sime?« smál se hvězdář.

»Přešla mne tentokrát, docela. Kolonii bych rád viděl, mám tam i známé, slyšel jsem o nich v Taudeni, ale Nigir –«

»Nuže, tvé přání bude vyplněno,« odvětil Bertrand. »Dnes odpoledne pojedeme do kolonie.«

»Opravdu?« radoval se Sim. »A budou státi o nás? Budeme vítáni?«

»Docela,« ujišťoval Bertrand. »Před chvílí jsem se domluvil s panem inženýrem Nekolou –«

»Telefonem?«

»Ano.«

»A nigirský tábor? Promiňte, že se ptám! S tím spojení nemáte?«

»Ne,« odpověděl Bertrand. »Nepokoušel jsem se o ně. A myslím také, že by o rozhovor s námi nestálí.«

»Snad vědí, jak je tu nenávidíme,« řekl Sim tvrdě.

»Ty také, Sime?« ptal se Bertrand.

»Neptejte se ani, pane! Kdo pak by mohl nemíti v nenávisti toto zřízení, založené na bezcitném vydírání a hamižném zisku z krve a potu bližních? Oh, pane, kdyby se mohl celý ten Svaz uchopiti rukou, najednou, takhle –«! A Sim sevřel ruku v pěst s takovou silou, až klouby v prstech zapraskaly. –

A ták se stalo, že za horkého odpoledne – bylo začátkem července – se u hangáru pod Venuší zdvihl žlutavý Meteor, vyhoupl se do vzduchu, jenž se chvěl nad rozpálenou plání pouště, a zamířil k jihu.

Letěl nad jednotvárnými písečnými plochami, pod oblohou modravou, zamlženou letním úpalem. A stanul na ploše, označené

běločerveným praporem, právě před kanceláří inženýra Nekoly.

Příjezd jeho způsobil patrný rozruch. Sám inženýr Nekola vyšel vstříc příchozím a vřele vítal Bertranda, děkuje mu za jeho návštěvu.

»Přece přítel v této pustině,« pravil dojatě a vřele stiskl ruku mladého hvězdáře, který navzájem mu děkoval za laskavé pozvání.

Maličko jen poseděli v kanceláří Nekolově. Pak vyšli, aby obhlédli dílo Nekolovo.

Bertrand s úžasem a s obdivem patřil na zázrak, jenž vyrostl zde v poušti. Okolo domku, v němž bydlel Nekola a měl svou kancelář, kupily se domky inženýrů a úředníků.

»Jsou z betonu,« řekl Nekola na otázku Bertrandovu. »Vidíte táhlý kopec na východě od kolonie. Běží rovnoběžně s ní, činí dojem pískového násypu. Ale vnitřek je vápenec, složení pro nás velice vhodného. Je v něm přimíšen jíl, takže vypálen dává znamenitý cement, románský ovšem. A jak vidíte, kolem dokola je štěrk a písek, mícháme cement s tímto dosti hrubozrnným pískem a máme beton výborné jakosti. A z něho jsme vystavěli tyto domky. I ony,« a ukázal dolů po rovině, lesknoucí se zrcadly nádržek. Tam, ve značné vzdálenosti, kupily se jiné domky, ale byly i po obou stranách, lemujíce široký obdélník nádržek.

»Ale jak vyrábíte tento cement. Pece, uhlí –?« divil se Bertrand.

»Pece máme, tamto pod kopcem, uhlí nepotřebujeme, vytápíme pece elektřinou, proudem, který nám dává slunce.« –

»Počátky ovšem byly skrovné,« usmál se Nekola, vida údiv hvězdářův.

»Něco cementu jsme si přivezli s sebou. S jeho pomoci jsme vybetonovali několik nádržek. Tyto nejhořejší,« ukazoval, »byly první. Tak jsme si opatřili proud, vystavěli jsme pece a v nich jsme si pálili nový cement. Toho jsme použili nejprve pro další nádržky. A když jsme měli dostatek síly elektrické, vyrobili jsme si cementu tolik, že jsme si mohli vystavěti pohodlné a chladné domky. A potom již to šlo. Vrtali jsme artézské studně – neboť malá studánka, která zde bývala, přirozeně nám nestačila. A majíce vodu, stavěli jsme nové a nové nádržky, připojovali je na měniče proudu, transformátory a vedli proud k velikým akkumulátorům, jejichž potřebné součásti nám přivážely naše automobily a Mamut z Telie. Mamut je náš nákladní avion, však jej brzy uvidíme, přiletí z Telie.«

»A kde jste našli dříví na stavbu?« tázal se Bertrand.

»To byl dosti těžký oříšek, jak je opatřiti. Nejprve jsme vyplenili – bohužel – všecky oasy na blízku kolonie. Ostatek dodal nám Air, úrodný kraj na východ od vás, Tuaregy obývaný, znáte jej jistě.«

»Nebylo by blíže k Nigiru?«

»Snad,« řekl Nekola, »ale tam je Gao, přístav Hartmanův. Vyhýbáme se západu, jak můžeme.«

Zatím pokročili hlavní, prostřední cestou mezi nádržkami. Řada jejich se táhla k jihu. Půda se zde zvolna svažovala, zdálo se, jakoby rovina nádržek, široká asi dva kilometry, byla bývala kdysi dlouhým ostrovem uprostřed řeky tekoucí k jihu. Bylo dosud viděti úžlabiny po obou jejích stranách, za východní strouhou pak se zdvihal táhlý hřeben, pokrytý pískem. Bertrand zahlédl tam nevysoké pece a za nimi stěny vápencového lomu.

Ale hned obrátil svou pozornost k nádržkám, mezi nimiž kráčeli. Byly nehluboké, asi půl metru, nebo něco málo víc; pod hladinou vodní byly patrný dráty, napjaté po délce nádržky. Bertrand si všiml, že jsou dvojí, svrchní těsně pod hladinou, druhé blízko dna.

Od nádržky k nádržce šly roury, které přiváděly do nich vodu. Jednoduché zařízení plovákové řídilo její přítok.

Vedle toho z každé nádržky vycházelo po dvou drátech, jimiž se vedla elektrická energie do transformátoru. Neveliké tyto přístroje, úplně kryté, aby do nich nevnikal prach, přijímaly proud vždy z jedné skupiny dvaceti nádržek. Skupina sestávala ze tří řad; v prvé řadě bylo sedm nádrží, stejný počet jich byl v řadě třetí. Řada druhá měla nádržek jen šest, místo pro nádržku prostřední bylo volné a na něm byl umístěn transformátor.

Byl nízký, aby jeho stín nepadal na plochy nádrží sousedních. Transformovaný proud byl veden od měničů skupinových k velkým, hlavním transformátorům, jež se táhly v dlouhé řadě po obou krajích nádržkového pole.

Mezi nimi bělaly se budky mohutných akkumulátorů, které mohly přijímati proud z nádržek a podle potřeby jej zase vysílati do hlavních měničů. Sítě pro proud vysokého napjetí táhly se na betonových sloupech oběma postranními třídami, přijímajíce proud z hlavních měničů.

Nahoře za správními budovami se obě větve pojily v jednu; řada bělavých betonových sloupů s lesklými dráty mizela v daleku v poušti směrem severovýchodním.

»S touto sítí, která povede proud do Evropy,« řekl Nekola, »jsme počali hned od prvních dnů. Ale chybí nám ještě mnoho k moři, k Tunisu.«

»Kabel se Sicílie do Tunisu jest již položen, četl jsem o tom,« pravil Bertrand.

»Ano. A ježto Sicílie byla již přes úžinu messinskou spojena se sítí evropskou, připneme se v Tunisu k drátům, na nichž leží také Paříž, Praha, Berlín i Moskva.«

»Úžasné dílo, příteli!« řekl Bertrand vřele a položil pravici na rameno Nekolovo.

Inženýr však se jen usmál a pravil:

»Pouhé počátky, příteli! Cíl dosud daleko.«

A slabá chmura přelétla jeho tváří.

Bertrand však se zastavil a s obdivem se rozhlédl po soustavě nádrží.

Utkvěv znovu na mohutném hlavním vedení, tázal se:

»Do Evropy povedete proud o napjetí milionu voltů, nemýlím-li se.«

»Ano,« zněla odpověď. »Myslím, že stačí toto napjetí, zavedené již u dálkových vedení evropských.«

»A na střídavý měníte proud teprve v hlavních měničích?«

»Ano. Měniče skupinové mění proud z nádrží přicházející jen na vyšší napětí.«

»Rozměry nádržek máte, myslím, desetkrát dvacet metrů,« ptal se Bertrand, patře zkoumavě po nádržkách.

»Tak jest.«

»A jakou sílu dává jedna nádrž? Kolik kalorií vysílá v této zeměpisné výšce slunce na 1 metr plochy?«

»Poměry jsou příznivější, než jsem čekal,« počal Nekola svůj výklad. »Víte, že nejteplejší kraj není na rovníku, jako není největší zima na točnách. Pás největšího tepla se táhne v Africe na sever od zemského rovníku, jeho střed se klade obyčejně asi na 10° severní šířky. Soudím však, že leží ještě o něco severněji a že my zde na sedmnáctém stupni severní šířky nejsme od něho příliš vzdáleni.«

»Měříte zde ovšem pravidelně sílu slunečního záření.«

»Od prvního dne, co jsme zde. Chtěli jsme se přesvědčiti o pravdivosti čísel, která se udávala pro jeho intensitu. A musím říci, že jsme byli velice překvapeni,«

»A příjemně.«

»Ano. Neboť obyčejně se udávala sluneční konstanta, to jest množství energie vysílané sluncem na 1 cm^2, na 4 malé kalorie za jednu minutu.«

»A počítávalo se, nemýlím-li se,« pravil Bertrand, »že ovzduší z nich pohltí 25-35%, ne-li více,«

»Někteří tvrdili, že ztráty v ovzduší jsou ještě větší,« řekl Nekola. »Ale dle našich odhadů nepřekročují zde čtvrtinu energie vysílané sluncem. Počítám, že průměrné dopadá v tomto kraji přes 30 velkých kalorií na 1 m^2 plochy za minutu.«

»Ovšem zde máte vzduch naprosto čistý.«

»A suchý!« zdůrazňoval Nekola. »Proto jsem umístil osadu sem, daleko od Nigiru. Vodní výpary pohlcují teplo slunce a byly by snižovaly výkonnost nádržek,«

Bertrand okamžik přemýšlel. Pak řekl:

»Třicet kalorií! Kdyby se přeměnily bez ztrát v energií mechanickou –«

»Přeměňují se,« usmál se Nekola, »Nepatrná jen část odpadá na chemický proces, který se děje

v kapalině těchto elektrických článků nebo akkumulátorů, čí ještě správněji článků a zároveň akkumulátorů.«

Ale Bertrand už skoro neposlouchal. Počítal.

»Třicet velkých kalorií za minutu,« mluvil napolo sám k sobě, »jest půl kalorie za vteřinu. Jedna velká kalorie se rovná 428 kilogrammetrům, koňská síla 75 kilogrammetrům, to znamená, že jeden čtvereční metr nádržky zachvacuje téměř 3 HP,«

»Po dobu záření slunce,« podotkl Nekola.

»To je značná síla,« divil se Bertrand. »Při dvanáctihodinovém slunečním záření –«

»Je možno počítati zde s ročním průměrem 12 hodin,« souhlasil Nekola. »Jsme zde v kraji úplně prostém dešťů. Málo od nás na jih začíná již území navštěvované pravidelnými letními dešti, také v Adraru se dostavuje období jejich, zde však je patrně obloha bez oblaků po celý rok.«

»Ale to je pak úžasné množství energie,« divil se Bertrand. »Tři koňské síly na jeden čtvereční metr –«

»Necelé,« přerušil jej Nekola.

»Jedna koňská síla se rovná 736 wattům,« počítal Bertrand dále, »dá tedy čtvereční metr na 22 kilowattů, při 12 hodinách slunečního záření skoro 24 kilowattové hodiny.«

»Dvacet tři a půl,« opravil Nekola.

»To činí ročně –«

»Přes 8500 kilowattových hodin.«

»Takže takováhle jedna nádržka se svými dvěma sty čtverečních metrů vyrobí do roka přes jeden milion sedm set tisíc kilowattových hodin.«

»Správně počítáte.«

»A takováhle soustava dvaceti nádržek o 4000 m^2.«

»Vyrobí přes 34 miliony kilowattových hodin do roka.«

»To už je krásná elektrárna,« žasl Bertrand. »Kdo by to řekl, když se tak podíváme po této prostoře, na kterou slunce klidně svítí, že jeho paprsky mají v sobě takovou sílu.«

Nekola se usmál.

»Jistě překvapuje,« pravil, »k jakým výsledkům se přijde, když se přeměňuje energie tepelná v mechanickou. Na první pohled se člověk zarazí, vypočte-li na příklad, jakou sílu má v sobě polínko dřeva ve váze jednoho kilogramu. Jedna velká kalorie zdvihne kilogram hmoty do výše 428 metrů. Kilogram dřeva má kalorií 3000, shoří-li, vyvine sílu, kterou by mohlo sama sebe pozdvihnouti do výše 1284 kilometrů.«

»A vám padají zde s nebe tři tisíce kalorií za minutu na plochu sta metrů. Jak úžasné síly pak získáte z jednoho čtverečního kilometru!«

»Jistě úžasné,« souhlasil Nekola, »Počítali jsme 34 miliony kilowattových hodin ze čtyř tisíc metrů. Kilometr čtvereční musí dáti dvě stě padesátkrát více.«

»Přes osm miliard!« žasl Bertrand.

»Osm a půl, příteli!«

»Vždy jsem záviděl technikům,« vzdychl Bertrand.

»Nezapomeňte, že rosteme a tyjeme z věd ostatních!« utěšoval ho Nekola. »Ze všech! Všechny musí být na výši, aby mohla zkvétat každá jednotlivá z nich. Jak často se učíme od vás, hvězdářů! A nepodceňujeme ani těch, kteří hledají pod drobnohledem pravdy, ani těch, kteří řežou neživá těla, ale také ne oněch, kteří rozebírají slova a učí mluvit i myslit. My máme výhodu, že náš úspěch je hned viděti.

Ale je viděti i neúspěch, a to je zase nevýhoda pro nás. Co jsem já zde vytvořil v poušti, dařilo se, až dosud. Ale také se nemusilo zdařiti – a byl bych hotov.«

»Jste přece jen lidé štěstěny –«

»A závidíme vám, kteří prohlížíte daleké světy, hledíte do minulosti věků a pracujete možná pro naši budoucnost lépe než my.«

»Inu, snad! Ale udělati dvacet louží, nechat na ně svítit sluníčko, a vyvolat z nich elektrickou sílu o dvanácti tisících koní – počítám snad dobře, metr čtvereční sám dává 3 HP, vašich dvacet louží, promiňte, že je tak nazývám, má čtyři tisíce m^2 –«

»Dobře počítáte, ale nechte již těch počtů!«

»A navěsit na to dráty na tyčích a pustit tu sílu do Evropy, vzdálené přes čtyři tisíce kilometrů, toho bych nedovedl.«

»Nezapomeňte však jednoho,« pravil zpola žertem a zpola vážně Nekola. »Přijde snad čas, že i tam ta energie nahoře dojde, jako dochází energie, čerpaná ze země, uhelná. A potom přijde řada na vás. Pak zase pomůžete vy a doufám –«

»Já nedoufám,« smál se Bertrand. »Pak bude asi konec a my to nevytrhneme.«

»Kdož ví? Nepodceňuji astronomii –«

»Já také ne,« pravil Bertrand. »Ale kdybychom pak chtěli něco podniknouti, zase to nepůjde bez vás. Pořád jen vy, technici!«

Nedal však Nekolovi dopověděti a pokračoval rozmarné:

»Však aspoň trochu máte pravdu. Také my máme trochu moci. Hleďte, slunce se sklání k západu. Maličko, nechám je zapadnouti a vaše nádržky budou hotovy.«

»Podívejte se,« smál se dále. »Zde je vedení od jedné vaší skupiny. Jeden m^2 – tři koně – čtyři tisíce metrů čtverečních, to je dvanáct tisíc koní z jedné skupiny – až vám tamhle moje slunce zajde – nic, nikde nic. Vidíte, že to bez nás, nebíčkářů, nejde!«

»Rád bych vám přisvědčil,« smál se zase Nekola. »Ale nemohu, bohužel –«

»Cože?« hrozil se žertem Bertrand. »Napálíte i slunce, vy techniku?«

»Skoro,« pravil Nekola. »Dovolíte-li, vyložím vám krátce činnost svých nádržek –«

»Budu vám opravdu vděčen,« pravil Bertrand již vážně. »Nechtěl jsem vám o to říci, neodvažoval jsem se –«

»Zbytečně, příteli, nečiním tajností ze svého vynálezu víc, než je nutno. Chtěl jsem vás upozorniti hned, jak jste řekl, že těmito dvěma dráty od jedné nádržkové skupiny prochází dvanáct tisíc HP.«

»Není to snad správné?« ptal se Bertrand se zvědavostí vědce.

»Není. Těmi dráty prochází jen polovina síly, vámi udané.« –

»A druhá polovina?«

»Bude procházeti v noci.«

»V noci?«

»Až slunce zajde.«

»Tomu nerozumím.«

»Řekl jsem vám před chvílí,« pravil Nekola vlídně, »že tyto nádržky jsou elektrické články, anebo akkumulátory.«

»Ach, již chápu! Část energie sluneční se mění v elektřinu a část se jí tají!«

»Ano, tak je tomu. Paprsky sluneční dopadají na roztok, trochu zkalený, hleďte –«

»Opravdu, teprve nyní si všímám, že to není čistá voda.«

»Není, je ztemněna, aby se paprsky v ní zachycovaly. Proto zůstávají v roztoku a vzbuzují v něm zvláštní chemický pochod. Při něm se tvoří

sloučenina, která se usazuje na jednom pólu, asi tak jako při akkumulátoru.«

»Oba póly jsou tvořeny těmito dráty,« ukazoval Bertrand.

»Ano, vrchní dráty jsou pól kladný, spodní je záporný.«

»A na něm se usazuje ona sloučenina?«

»Ano. Při tom se však polovina energie slunečního záření přeměňuje na elektrickou sílu, kterou odvádějí dráty, v roztoku napjaté.«

»Měděné?«

»Hliníkové. Námi zde vyrobené.«

»Tento děj probíhá, dokud sluneční záření dopadá na plochy nádrží.«

»Ano.«

»A když slunce zapadne?«

»Nastane pochod opačný.«

»Látka se rozkládá.«

»Ano.«

»A budí se elektřina, v ní utajená.«

»Ano.«

»Ale co se děje v době mezi tím? Síť je bez proudu?!«

»Není,« usmál se Nekola. »Zatím jí sytí proudem akkumulátory. Proto tu jsou.«

»Přes to však je proud v této době slabší,« namítal Bertrand.

»Jistě. Ale to se vyrovná působením vodních elektráren evropských. Ve dne budeme zásobovati síť my, hydrocentrály pak budou

nadržovati vodu. Se soumrakem začne jejich činnost. Naše ochabne a jejich se bude stupňovati na nejvyšší bod.«

»A jak nadejde noc, začnete zase vy?«

»Ano.«

»Noční proud je ovšem směru opačného?«

»Ovšem. Ale stačí jednoduchý obraceč proudu, konvertor.«

»Už mlčím.«

A Bertrand stiskl pravici Nekolovu.

»Vám může býti lidstvo vděčno,« řekl pohnutě.

»Rád bych lidstvu prospěl,« odpověděl Nekola vřele. »A činím, co mohu.«

»Váš vynález opravdu ohromuje,« doznával Bertrand.

„Rád bych lidstvu prospěl“, odpověděl Nekola vřele . . .

»A přece je v počátcích,« řekl Nekola. »Studuji stále, zkouším.«

»A co ještě, prosím vás?«

»Vše možné. Kolik drátů musí býti nutně, by se využila veškerá energie. Jak hluboko mají být v roztoku, jak daleko od sebe. A jiné a jiné věci, které nedá člověku výpočet. Zkusiti se musí.«

»Máte ještě jiné plány? Jiné naděje?« ptal se Bertrand s účastí.

»Mám. Řeknu vám to přímo. Jest ještě možné zdokonalení. Pracuji o něm, doufám, že se zdaří.«

»Nechci se ptáti. Nechci vyzvídati. Ale pravím vám přímo: Co jste zde vykonal, ohromuje. Máte-li však cos dalšího, vyššího, neváhejte, pravím. Vzhůru! A dál!«

Ruce obou vřele se stiskly.

Za tohoto hovoru došli k širokému prostranství, které přerušovalo řady nádrží. Na volné prostoře stály zde další správní budovy, hlavní pak bylo rozsáhlé skladiště.

»Zde je většina našich zásob,« pravil Nekola. »Však vidíte náš nákladní avion, Mamuta. Před chvílí patrně přiletěl, nyní se zboží z něho vykládá. Automobily jsou už prázdné, přijely dříve.«

Prošli mimo skladiště, kraj za ním se otevřel před nimi. Dále se skláněl k jihu a mraveniště práce se hemžilo na něm.

»Tudy rozšiřujeme se dále, jak vidíte,« ukazoval Nekola.

Čas však prchal, slunce se nížilo na obzoru. I obrátili se, a kráčeli volně druhou postranní cestou k obydlí inženýra Nekoly.

Chvíli šlí mlčky, oba zamyšleni.

Pak se najednou ozval Bertrand:

»Pěkné množství uhlí ušetří tyto vaše nádržky lidstvu.«

Nekola se usmál:

»Není to nyní tak slavné. Před lety, ano. Byly by znamenaly víc!«

Podíval se na Bertranda, jenž zase na něho hleděl nechápavě.

»Myslím to takto,« řekl Nekola. »Před nalezením uhelného článku bylo třeba přibližně jednoho kilogramu uhlí na jednu koňskou sílu a hodinu.«

»Pravda.«

»Ježto tedy vysílá jeden čtvereční, kilometr našich nádržek nepřetržitě po celý rok skoro jeden a půl milionu koňských sil, byl by tehdy vyvážil na 12.5 milionů tun uhlí ročně.«

»Opravdu k neuvěření!« divil se Bertrand. »Celá uhelná těžba Francie byla asi 35 milionů tun uhlí do roka. Energie v nich obsažená byla by se tedy dala nahraditi zachycením slunečního záření na necelých třech kilometrech Sahary.«

»Tehdy ovšem nejlepší stroje dovedly zužitkovati necelou čtvrtinu energie uhelné,« pravil Nekola. »Nyní se poměr obrátil a pracovní výsledek spáleného uhlí stoupl víc než třikrát. Má

tedy také síla zde získávaná uhelnou hodnotu aspoň tolikrát menší.«

»Může být,« připouštěl Bertrand. »Jenže nyní zase uhlí stouplo ve vážnosti a má cenu aspoň desetkrát větší nežli dříve.«

»Pravda, tím je věc vyrovnána,« souhlasil Nekola.

A zval mladého přítele, aby vešel do jeho domu a alespoň chvílí u něho poseděl.

Ale Bertrand se bránil přátelsky sice, ale rozhodně.

Den se také již značně nachýlil; a tak musil Nekola připustiti, aby Bertrand vstoupil na Meteor.

Srdečně se rozloučili, ještě vřelý stisk ruky a Meteor poskočil, vznesl se a zakroužil nad domkem Nekolovým.

Pak zamířil k severovýchodu.

V tom však Sim se obrátil:

»Promiňte, pane!« řekl. »Nepřál byste si navštíviti druhého souseda?«

Bertrand se usmál:

»Jsi příliš laskav, Sime. Ale nestojím o to.«

»Příležitost byla by vhodná. Je večer,« sváděl Sim.

Bertrand zvážněl: »Není to tak jednoduché, jak si myslíš,« řekl. »Až jindy, snad –«

Sim se odmlčel.

Teprve po chvíli se obrátil znovu:

»Máte pravdu, pane! Nemá člověk při každém výjezdu jistotu, že se vrátí.«

Řekl a sklonil se k řidítkům stroje. Stiskl páku a Meteor dlouze skočil dopředu vlahým večerním vzduchem.

Hnal se k domovu.

A dole pod nimi ztrácely se stíny písečných náspů a osamělých skalisk.

Soumrak houstl a noc jímala poušť ve svou temnou náruč.

X.

Mark Hartman usedl ke svému pracovnímu stolu.

Stiskl zvonek, černý sluha se objevil ve dveřích.

»Zavři okno, Nuppe!« řekl Mark. »A zavolej pak pana inženýra Struckse!«

Negr přivřel okno, kterým hlučně zaléhal do Markovy kanceláře hlomoz rušného nigirského tábora. Zmizel pak ve dveřích. Okamžik a vešel inženýr Strucks.

Osmahlejší, tváří zapadlých únavou. Jen šedé jeho oči planuly neztenčeným leskem.

Uklonil se Markovi a na jeho pokyn usedl do křesla proti Hartmanovi.

»Struckse, musím vám říci, že se mi to takhle nelíbí!«

Promluvil ostře. Ale zvuk jeho hlasu nebyl vyčítavý ani káravý. Bylo patrno, že nechce viniti Struckse z toho, co se mu nelíbilo.

Inženýr Strucks také tak chápal jeho slova a odpověděl:

»Věřím, pane. Dvě chyby v rozpočtu najednou – my pomaleji, on rychleji, než jsme čekali,«

»Ano, je tomu tak. A nedá se dělati nic? Pranic?«

Strucks pokrčil úzkými rameny:

»Zde děláme, co možno. Ale rozsah skály, která stojí v cestě, směrem dolů stoupá daleko více, než bylo předpokládáno. Celý tento levý břeh Nigiru je jednotlivá, rozlehlá hmota. A tvrdá, po každém výstřelu se utvoří malý otvor a je třeba vrtati a stříleti znovu.«

»Proklaté dílo!« zaklel Mark. »Budeme vůbec včas hotovi?«

»Včas!«

A Strucks rozhrnul pravící své dlouhé světlé vlasy, jež mu padaly do čela.

»Budeme hotovi v dobu, v našem plánu stanovenou. V dobu letních dešťů příštího roku ovšem. K našim účelům to naprosto dostačí, a nebylo by nám nic platno, i kdybychom byli hotovi dříve.«

»Jistě správné,« řekl Mark. »Ale bude pro nás nesporně horší, bude-li Nekolova kolonie do té doby v činnosti, třeba jen částečně.«

»Zajisté. Uvažuji o tom již delší dobu. Zprávy z kolonie jsou pro nás velmi nepříznivé.«

»Kolik lidí tam máme nyní?«

»Tři. Ale spolehlivé muže.«

»Myslíte, že informují dobře?«

»Vím o každém hnutí v kolonii, pane! Včera odpoledne na příklad měl Nekola návštěvu.«

Mark sebou živě pohnul:

»Koho pak?«

»Bertranda.«

»Z Venuše!«

»Ano.«

»To jsem čekal.«

A mladý Hartman povstal a rozčileně přešel kanceláří.

»Tohle přátelství,« řekl po chvilce, »by nám mohlo býti nepříjemným.«

»Provedeme-li svůj plán přesně,« řekl Strucks, »ani Venuše jej nezhatí. Ale bude jistě dobře, dáti si pozor na tyto styky.«

»Sesilujete dále činnost našeho vrhače vln?«

»Ano, pane! Kdykoli dostaneme zprávu, že Nekola uvedl v činnost další skupinu nádržek, sesílí se proud.«

»Je však nutno uvésti brzy v činnost přístroj druhý,« napomínal mladý Hartman, »Porucha není vyloučena a mohl by stačiti krátký okamžik, aby pochopili –«

»Je téměř hotov, ve dvou, třech dnech bude zapjat. Zde je vše v pořádku, tak, jak bylo stanoveno. Ale starost mi působí tam –«

A Strucks mávl rukou k jihovýchodu.

»Jejich rychlý postup?!« tázal se a zároveň odpovídal Mark.

»Ano,« děl Strucks zachmuřen. »A chtěl jsem vám navrhnouti – třebaže –«

»Mluvili jsme již o tom. Žádal jsem vás, abyste věc prostudoval.«

»Ano. Uvážil jsem všecky okolnosti,«

»Nuže?«

»Jsou, myslím, dvě možnosti.«

»A to?«

»Kolonie sama a pak vedení do Evropy, síť –«

»Víte, jak daleko již pokročili se stavbou sítě?«

»Vím. Způsob navržený Nekolou se opravdu osvědčil. Začali u Tunisu, u Vargly, u Ain Salahu najednou.«

»A k tomu ještě od kolonie.«

»Kdež postupují nejrychleji.«

»Přirozeně,« soudil Strucks, »Elektřinu jim dodává kolonie, pece si staví sami cestou, z cementu hned vyrábějí sloupy – i drát prý se hotoví uprostřed pouště –«

»Postavili proti nám obrovské peněžní prostředky. Nedivil bych se, kdyby se přízeň evropské veřejností klonila k nim –«

»Byla u nich hned od počátku,« poznamenal Strucks nesměle.

»Snad, snad,« připouštěl Mark chladně, maličko se odmlčev. »Ostatně kdo chce dobýti světa, nebude dbáti náklonnosti toho, koho chce ovládnouti –«

»A svět je prodejný, v celku i v částech,« mínil Strucks. »Obdivuje se moci a půjde i v tomto případě za tím, kdo se osvědčí silnějším.«

»To je můj náhled,« souhlasil Mark. »O to však jde, prokázati sílu větší. A proto myslím, že je čas, aby se něco stalo.«

»Opatrně však, pane! I svět má svou sílu. A té nesmíme pobouřiti, aby se neobrátila proti nám. Musíme zkrušiti moc protivníka, ale síla veřejného mínění musí při tom spát!«

Mark se zasmál.

»Nemám nic proti vašim krotitelským názorům,« řekl. »Možná, že bude dobře, že zdržíte moji prudkost.«

»Chci jen váš prospěch –,« uklonil se Strucks.

»Věřím,« pravil Mark. »Nuže, co soudíte o mém nápadu? Víte, že trať Nekolova začíná se již blížiti Tanesruftu,«

»Vím. A doufám, že tam se trochu zdrží.«

»Možná. Ale to je jiná věc. Mne odráží klid, s jakým si namířil nám zrovna před okna.«

Strucks pokrčil rameny, Mark však pokračoval prudce:

»Jak daleko je odtud k Nekolově síti?«

»Asi dvě stě dvacet kilometrů.«

»Nevede nám tedy svoje dráty právě okolo našeho nosu?«

»Skoro.«

»A není to smělost?«

»Rozhodně, jest. Ale je to také ještě něco jiného.«

»Chápu, co chcete říci. Je to právě spoléhání se na sílu světa, jenž se spikl proti nám.«

»Ano. Každý ví, že jsme v tomto kraji my. Nemůže se zde nic přihoditi bez nás. Proto si namířil směle okolo nás, nejkratším směrem k cestě mezi Tunisem a Timbuktu.«

»A vidíte! Já bych mu rád dokázal, že se zmýlil. Jestliže myslil, že se zalekneme veřejnosti. Mám chuť rozházeti mu zde ty dráty a sloupy –«

Strucks se usmál shovívavě.

Marka to popudilo.

»A nač se stále báti?« vzkřikl. »Pořád jen veřejnost, svět? Co se jí stále tolik bojíte, té vaší veřejnosti?«

»Nebál bych se jí,« odpovídal Strucks klidně, »kdyby to nebyly tisíce, ba miliony hlav, ale také rukou tam nahoře, u nás doma. A víte, co vám říkávám o Uhelném svazu. Že to je mahut, slabý, dvounohý tvor, který ovládá mohutného slona. Má v ruce ostrý bodec, může slonu způsobiti bolest a slon se ho bojí. Slon se nechá bodati, trpí a slouží. Ale bodne-li jednou mahut příliš, vydráždí-li slona k zuřivému vzteku anebo jej dožene k zoufalství, přerazí slon mahuta jediným úderem chobotu

anebo jej rozšlápne na špinavou kaší jednou svou tlapou. Proto jsem vám vždy radil –«

»Nesázeti na Svaz jako na jedinou kartu.«

»Ano.«

»Jste jistě dobrý náš přítel, Struckse. A uvidíte, bohdá, že dovedeme ceniti si vašich rad.«

Strucks však odmítaje uznání skromným úsměvem pokračoval:

»Proto se osměluji říci vám, že já bych na vašem místě nerozmetal Nekolovo vedení, které drze táhne právě okolo nás.«

»A co byste tedy udělal na mém místě?«

»Počkal bych, pane. Počkal bych, až přijde řádná bouře, samum, ale ne naproti nám zde, nýbrž o něco výše, před Tanesruftem. Trochu obratnosti, nu, a tak dále, vždyť víme, co samum dovede.«

»Struckse! Jaký to výborný nápad!«

»Bude tím také dokázána vratkost pomoci, kterou slibuje lidstvu Evropy vynález Nekolův.«

»A tedy bude skoro lépe, bude-li již trať v provozu,« mínil Mark.

»Skoro,« dotvrzoval inženýr, »bylo by však dobře, aby to bylo hodně brzy po začátku.«

»Měli bychom tedy přece se starati, aby se »přítel« Nekola tolik nehnal do předu.«

»Ano, pane. A právě dnes jsem vám chtěl předložiti jakýsi plán.«

A Strucks sahal do náprsní kapsy svého bílého kabátu, v níž se zabělely papíry.

V tom však jej Mark zadržel pokynem.

V předsíní se ozval šum. Oba pohlédli na hodiny, bylo devět,

»Až potom,« řekl Mark Strucksovi. »Nerozuměli by sice, nikdo v táboře nemluví německy. Ale nerad bych je nechal čekati. A potom bude více času.«

Vstal, pokročil ke dveřím a otevřel je.

Objevil se tlum postav: Dva běloši, dva negři, všichni v pracovních oblecích a stejně všichni čtyři v poutech. Pět ozbrojenců okolo nich, čtyři policisté, s puškou na rameně, revolverem za pasem, pátý velitel jejích, taktéž revolverem ozbrojený a s šavlí po boku. A za nimi vzadu několik dalších osob.

Velitel pozdravil Marka vojensky a beze slova podal list, seznam mužů, které předváděl.

Mark zavedl si přísnou soustavu stráže, důkladný a přehledný pořádek. Aby odstranil zbytečné mluvení, jeho podřízení hlásili, jen co bylo nutno, a mluvili, byvše tázáni.

Mark přelétl zrakem list papíru.

»Čtyři,« řekl. »A pěkné věci!« dodal se zachmuřeným čelem.

Najednou sebou trhl:

»Ah, také váš sluha, Struckse!«

Strucks pobledl.

»Ano, pane, prosil jsem vás včera zaň.«

Mark přivřel dvéře a obrátil se ke Strucksovi.

»Vzpomínám si, říkal jste, že je jistě nevinen.«

»Jsem o tom naprosto přesvědčen.«

»Proč jste jej tedy udával?«

»Neudal jsem jej, vykládal jsem vám včera, jak se vše sběhlo. Setkávám se občas s velitelem stráže. Hovořili jsme spolu včera ráno o negrovi, který byl zde – kterého i jste – vyslýchali – jako vyzvědače. A tu jsem řekl veliteli, že by takhle mohl obviniti i mého Fohla, že jsem ho zahlédl, jak měl v ruce pootevřené moje desky na listiny. Ale řekl jsem mu hned, že oprašoval moje desky, že je naprosto spolehlivý, věrný. – A přece jej v půlhodině potom zatkli.«

»Nejste příliš důvěřivý, Struckse? Proč prohlížel vaše desky? Co v nich hledal?«

»Neprohlížel je, pane. Vím to. Uklízel stůl, jako obyčejně.«

»Uvidíme, vyslechneme ho.«

»Prosím však, – pane – ne vedle!«

»A kde pak? Zde?«

Mark promluvil ostře. A dodal se shovívavým úsměvem:

»Jste velké dítě, Struckse!«

Obrátil se znovu ke dveřím a zvolal na velitele stráže:

»Tak, jak jsou napsáni!«

Velitel se uklonil, obrátil se ke svým lidem a cosi nařídil.

Dva muži pokročilí, prostřed nich spoutaný negr.

»Zloděj. Kradl. Pravda-li?« ptal se Mark.

»Ano. Druhovi mzdu za poslední týden. Dříve než ji dal do táborové banky –«

»Přiznáváš se? Máme zavolati svědky?« tázal se Mark.

»Přiznávám. Netřeba –« zahučel negr.

Mark změřil si negra od hlavy k patě. Byl silný, zdravý.

»Sto ran holí!« pronesl Mark rozsudek.

Negr zavyl, počal sebou trhati, vzpíral se –

Odvlékli jej však, jeho uděšené skřeky utichly na schodišti.

Přivedli druhého vinníka, bělocha.

Mark se prudce na něho obořil:

»Tebe jsem udělal strážcem vchodu mezi dvojím oddělením. Svěřil jsem ti důležitý úkol. Neměl jsi nikoho propustiti bez průkazu anebo obzvláště naléhavé příčiny, A propustíl’s. Propustil?«

»Propustil –« odpověděl běloch slabým hlasem.

»Propustí se z tábora,« řekl krátce a ostře Mark, obrácen k veliteli stráže.

Velitel se uklonil.

A běloch pozdvihl hlavu a s radostným úsměvem patřil na Marka. Chtěl se vrhnouti k němu, děkovati –

Ale Mark jen pokynul.

A ušklíbl se, když rozveseleného odváděli.

A přišel na řadu zase negr.

Těžce poranil druha v hádce, snad na smrt. Přiznal se k tomu.

A Mark znova rozhodl:

»Propusťte jej z tábora! S těmi dvěma, co včera žádali o propuštění z práce.«

I odvedli i tohoto plného radosti.

Mark však zavolal k sobě velitele:

»Ode dneška jim dáte ne provazy, nýbrž drátěná lana. A dobře kameny uvázat!«

Velitel se uklonil.

»Slyšel jsem,« pravil provinilým hlasem, »prý v Gao zahlédli – uvolnil se asi některý –«

»Ano,« řekl Mark ostře, »opatrnost musí býti větší, nerad bych –«

A zatím co dva poslední odváděli do domku na břehu Nigiru, vstupoval do místnosti Strucksův sluha Fohl.

Byl Švéd, mladý, krásný hoch, vysoko rostlý.

Sloužil Strucksovi léta, byl od malička u něho.

Mark zahleděl se na obviněného dlouhým, zkoumavým pohledem.

»Cos hledal v Strucksových papírech?« zeptal se ho najednou.

Hoch, jehož oči těkaly od Marka ke Strucksovi, smutně stojícímu vedle stolu, odpovídal pomalu:

»Nic. Neprohlížel jsem je, čistil jen.«

Mark vstal a přikročil k obviněnému:

»Vyslýchali tě již, na strážnicí?«

»Ano, vyslýchali! Mučili mne – ale nemohl jsem povědět víc – nejsem vinen, pane – věřte –!«

A spínal obě ruce k Markovi.

Ten obrátil se k veliteli.

»Učinili jsme vše možné,« hlásil tento, »ale nepřiznal se. Myslím, pane –«

Ale umlkl, když jej stihl přísný pohled Markův.

Tu učinil Strucks nový pokus: »Znám jej, pane, byl pořád u mne, s nikým nemohl přijíti do styku –«

Mark však svraštil čelo a odbyl ho jediným slovem:

»Uvidíme! A dodal k veliteli stráže: Rozvažte mu ruce!«

Pokročil ke dveřím, jež byly ukryty ve stěně vedle vchodu.

Stiskl knoflík, otevřely se. Za nimi zela černá místnost, malá, se stěnami kol dokola tlustě vycpanými – Vkročil dovnitř, rozžehl elektrické světlo.

Strucks chvěje se, s čelem spoceným se přiblížil a prosil:

»Pane, prosím vás – k vůli mně – k vůli –«

Mark nenechal jej domluviti.

»Sem!« kázal a velitel vešel, táhna Fohla za sebou.

»Vy pojďte také!« dodal Mark a Strucks vešel poslušně za ním.

Mark zavřel dvéře.

Obrátil se potom k Fohlovi.

Po jedné straně místností visela na dlouhých šňůrách dvě držadla.

»Podrž je!« řekl.

A Fohl poslechl, neodvažuje se odporovati.

V tom dotkl se Mark jakési kliky na podlaze.

Světlo u stropu zamrklo – současně však ozval se divoký výkřik a Fohl učinil zoufalý skok.

A srdcelomný nářek zazněl znovu.

Teprve nyní bylo viděti, jak se kroutí údy hochovy, jak se zmítají ruce jeho, křiví klouby a bolestí strhaná tvář se stahuje k bolestnému křiku.

A Mark znovu pohnul nohou, posunul dále kliku.

Silnější proud projel tělem ubohého hocha, šílený ryk otřásl malou místností.

Nový pohyb Markův a nelidsky zaryčel Fohl zmítaje se na pevných šňůrách, kterých nemohl pustiti, jak elektrický proud svíral jeho dlaně.

Tu přiblížil se k němu Mark:

»Mluv! Kdo tě najal? Cos hledal? Mluv!«

»Nic – nikdo – nevin –« řval Fohl divoce se zmítaje.

Markova tvář zrudla hněvem. A prudce pohnul klikou.

Světlo znova zamrkalo – Fohl vydal ohlušující řev a padl na zem zmítaje se na ní a svíjeje se jako rozdrcený červ.

»Mluv! Co’s dostal? Co’s hledal?«

Mark řval nyní divoce jako jeho oběť, aby přerušil její zoufalý nářek.

Ale Fohl vyrážel jen nesouvislé slabiky, zmítaje sebou v nevýslovných mukách,

»Ne – ne – ne –!«

Mark se rozrušil.

Znovu kopl do kliky, znovu – a znovu –

Řev Fohlův přešel v chraplavý sten –

Tělo jeho divoce sebou bilo o podlahu –

Ale ani slova přiznání!

A Mark znovu kopl do kliky –

Na konci šňůr se zablesklo – z rukou ubožákových se vyvalily obláčky kouře.

A puch škvařeného masa zavanul kolem.

Mark se znovu schýlil:

»Mluv! Mluv!« řičel, chtěje přehlušiti chraptivé ječení umírajícího –

V tom však sebou hnul Strucks.

Stál v pozadí, smrtelně bled, chvěje se jako prut a třeště slzami zaplavené očí na ječící a kouřící změť u nohou Markových.

A jediným pohybem padl na kliku, chopil se jí jako šílenec a točil – točil – divoce točil –

Ozval se praskot.

Ohnivý pruh se mihl na podlaze – vyskočil plamen.

Fohl utichl – hořel však plamenem – hořely šňůry – dým se převalil –

A žárovka na stropě zhasla.

Velitel stráže vyrazil dvéře, světlo z kanceláře padlo na hrůzné divadlo.

Mark sáhl na rozvodnou desku, přerušil proud.

Pruh na podlaze zhasl, jen šat na ubohé oběti dosud planul a tu a tam žhnul.

Strucks se vzpřímil a vytřeštěným zrakem hleděl na zbytky člověka, jež tu čpěly před ním na zemi.

Mark jej chopil za rameno a vyvedl jej do své kanceláře.

Obrátil se pak znovu k veliteli stráže a nařídil:

»Otevřte tam ventilaci! A to odkliďte – druhými dveřmi!«

Strucks se chvěl jako osykový list.

Nepromluvil slova.

»Chtěl jste mi předložiti svůj návrh o kolonii,« pravil Mark.

»Nemohu – pane – nemohu!«

A Strucks zakryl si oči oběma rukama a sklesnuv na židli, vypukl v hysterický pláč.

Mark prudce vstal a pokročil proti inženýrovi:

»Struckse!« zvolal tak velitelsky, že oslovený se vzchopil a stanul před ním.

»Struckse!« opakoval Mark. »Do práce! Povinnost vás volá!«

»Nemohu – nemohu –« koktal Strucks. »Ta hrůza – hrůza –!«

»Musila býti, Struckse! Musil jsem znát pravdu! Nesmíme nechati ohroziti svůj podnik! A náš podnik je příliš veliký, než abychom váhali obětovati mu život jednoho člověka. A ne jednoho, set – tisíc!«

»Posaďte se, Struckse! A mluvte, co jste chtěl podniknouti!«

A Strucks, služebník, poslušný a oddaný do poslední krůpěje vlastní krve, poslechl.

Usedl.

Vyňal ze záňadří papír, rozprostřel jej po stole. Počal mluviti, těžce, trhaně, zhluboka oddychuje:

»Zde – plán – kolonie – a – tuto – lom – vápenky –«

XI.

»Zvláštní!« zahučel inženýr Mlakov odkládaje naslouchátka bezdrátového telefonu a shasínaje lampu v přístroji.

»Opravdu zvláštní!« řekl pak nahlas obraceje se k inženýru Nekolovi.

»Před třemi nedělemi, když jsem cestoval sem k vám, uvázl jsem v Taudeni, protože jsem se vás zde nedovolal. Ale zaslechla mne Venuše a pan Bertrand mne upozornil, že bych se mohl dostati na Venuši jeho nákladním avionem, Ahaggarem. A z Venuše jsem se docela dobře dohovořil s kolonií, s vámi.«

»Nu?« otázal se Nekola pozdvihnuv hlavu od své práce.

»Je mi nápadno,« řekl Mlakov, »že dnes mohu mluviti s panem Bertrandem jen velmi ztěžka. Rachotí a drnčí v naslouchátkách, že vše splývá a slova zanikají v pusté směsi.«

»Ze začátku jsme mluvili docela pohodlně s Prahou i se severní Evropou,« odpovídal Nekola.

»Pak se počal ozývati šelest, sesiloval se a spojení na větší vzdálenosti znemožňoval.«

»A přičítáte to opravdu jen činnosti našich nádržek?«

»Hlavně vlivu transformátorů. Pozoroval jsem, že se šelest vždy sesílil, když jsme uvedli v činnost další nádrže a měniče.«

»Podle toho budeme co nevidět úplně odříznuti od světa.«

»Patrně,« připouštěl Nekola.

»A bude to pro vás velikou nevýhodou,« s obavou připomínal Mlakov.

»Pomýšlel jsem již dorozuměti se s Bertrandem.«

»Má spojení s Evropou nerušené?«

»Ano. A mohl by nám vypomoci v případě potřeby. Snad bychom s ním mohli promluviti. Navštíví nás zítra?«

»Ano. Přijede odpoledne, až přejde úpal.«

»To se hodí. Ráno přiveze nám Šipka pana předsedu Kmenta, odpoledne prohlédneme s panem předsedou kolonii a projednáme své záležitosti. A odpůldne si pobesedujeme s panem Bertrandem.«

»Rád se s ním seznámím,« pravil Mlakov, »slyšel jsem mnoho o něm.«

»I já ho uvidím rád. Však zde byl jen jednou, právě v den před vaším příjezdem. Jsou tedy tři týdny tomu.«

»Na Venuši jste nebyl?«

»Nikoli, neměl jsem času. Snad to bude možno nyní, co mám vás. Ulehčilo se mi opravdu značně. Ostatní pánové jsou sice také dobří pracovníci, ale nemají zkušeností a znalostí zdejšího kraje jako vy. Jsem nyní volnější a při tom bez starosti. A dovolíte-li, navrhnu zítra panu předsedovi, aby vás společnost jmenovala mým zástupcem, místoředitelem kolonie.«

Mlakov děkoval za uznání své práce. Podotkl, že milerád se účastnil díla Nekolova a vrátil se na Saharu, kterou si zamiloval z dřívějších pobytů v ní. A dodal, že s nadšením věnuje své síly dílu tak velkolepému, jako jest vynález Nekolův.

»Však bude pan předseda Kment jistě potěšen tím, co jste zde v tak krátké době vykonali. Má zásluha na tom je ovšem nepatrná, jsem zde tři neděle,« pravil zdvihaje se, aby se odebral k nádržkám.

Měl pravdu, dílo dosud vykonané v osadě saharského slunce překvapovalo.

Překvapilo i Kmenta, jenž přijel opravdu druhého dne s úsvitem. Vyjel z Prahy na Šipce o osmé hodině večerní a před pátou hodinou vítal jej už Nekola na stupních své kanceláře.

Vcházeli dovnitř, aby usedli ke krátké posnídávce. Tu však zadržel Kment mladého přítele:

»Vidím ve vašich očích otázku, snad abychom hned vyřídili nejdůležitější –«

Nekola zčervenal a s upřímnou vděčností řekl:

»Jak jste laskav, pane předsedo!«

»Žádné díky, příteli! Býval jsem také mlád!«

A zasmušiv se lehce, pokračoval:

»Slečna Manon vám posílá upřímný pozdrav. Je živa a zdráva, má se dobře a vzpomíná na vás.«

A usmál se přívětivě na Nekolu, který se dychtivě otázal:

»Viděl jste ji poslední dny? Kdy, smím-li prositi?«

»Navštívil jsem ji předevčírem,« vykládal Kment. »Ovšem opatrně, jel jsem přes Stráž a zastavil se ve vesničce asi půl hodiny na sever od Smitky.«

»Vím, znám ji,« živě vzpomínal Nekola. »Při poslední návštěvě došli jsme s Manonou dlouhou alejí až na pokraj lesů, které dokola obklopují vesnici.«

»Nuže,« pravil Kment, »touto alejí jsem pěšky došel k Rožmberku a překvapil vaši krásnou nevěstu. Seděla na lavičce před domkem a vzpomínala asi –«

»Bývá jí smutno, stěžovala si mi také,« povzdychl Nekola.

Kment však sebou živě pohnul:

»Jen ne příliš měkce, přátelé! Nebude to trvati věčně. A zatím se nedá nic dělati, plnoletá není a poručníkem jejím je Hartman.«

»Vím, vím,« souhlasil Nekola.

»Však váš čas přijde!« těšil Kment. »Nyní je slečna v dobrých rukou, můžete ji navštíviti občas.«

»Mívám přece o ni obavy.«

»Jistě zbytečné. Slečna je dobře ukryta ve vašich jihočeských lesích. Vaše paní matka se o ni stará jako o vlastní, sama mi řekla vaše snoubenka, že se cítí na Smítce jako doma.«

»Věřím, v posledním dopise psala mi Manon –«

»Vidíte, abych nezapomněl!«

A Kment sáhl do náprsní kapsy kabátu a podal Nekolovi dopis.

»Skoro bych byl naň zapomněl. A možná že je tam vše, nač jste se ptal. Ne-li dokonce víc!«

Přívětivě se usmál na Nekolu, jenž lačně se chopil dopisu.

»Jen klid, příteli!« pravil mu. »Nyní, i těch několik měsíců! Bude vám pak tím veseleji.«

A usedl ke stolu, aby něco pojedl. Přicházel Mlakov, usedl také, po chvilce přibyl k nim i Nekola, zřejmě rozradostněný a upokojený Manoniným dopisem.

Ale zatím byl již Kment po jídle.

I vstali všichni a vyšli, aby předsedovi Společností saharského slunce ukázali stavby kolonie. V průvodu obou inženýrů procházel Kment celou osadu, bedlivě prohlížeje i každou podrobnost, každou maličkost.

Nejprve procházel její hořejší část; pozoroval nádržky, činnost měničů i akkumulátorů. Zvláštní

pozornost věnoval přístrojům, které měřily proud, dávaný nádržkami.

Shledával, že síla proudu se srovnává s Nekolovými výpočty a že se jeho myšlenka znamenitě osvědčuje. Potěšen děkoval Nekolovi a přál mu dalšího zdaru.

Nekola použil příležitostí, upozornil na Mlakova a navrhl, aby Společnost ocenila výborné služby jím prokazované. A došel plného souhlasu; Kment ostatně znal již dříve jméno Mlakovovo a slyšel o jeho schopnostech.

Ale zatím slunce postoupilo na obloze, jeho žár se stával prudkým. Blížila se desátá hodina, o které se práce přerušovala, aby se znovu započalo o třetí. Byloť pozorováno i v této šířce, že záření sluneční nabývá největší síly asi o půl jedenácté, pak okolo poledne že trochu slábne, patrně vlivem výparů, které způsobují menší prostupnost ovzduší. A že dostupuje druhé výše o hodině druhé, po níž pak zase klesá.

Proto od desíti hodin do tří práce se přerušovala. Dělníci odpočívali ve svých domcích, v poledne pojedli ze společných kuchyní a po novém odpočinku se vydávali do práce, jež trvala až do setmění. Zrovna tak, jako ráno začínala od prvního úsvitu.

Parno tedy blížilo se k svému vrcholu. Jas slunce oslepoval, nestačila jej ani stlumiti černá oční skla. S nebe padal žár, vzduch přímo hořel a třásl se nad rozžhavenou půdou. Země pálila pod

nohami. A na obloze planulo slunce, zalévala vše ohněm a sytě žlutým, plamenným světlem, jež padalo přímo shůry a nechávalo jen nepatrné, krátké stíny.

»Úžasné vedro!« vzdychal Kment otíraje spocené čelo.

»Míváme půdu rozpálenou na 60-70°,« poznamenal Nekola.

»Jak zde vydržíte, přátelé?« mínil Kment, oddychuje těžce při pochodu prostřední hlavní cestou, jež zvolna sice stoupala zpět ke kanceláři Nekolově, přece však dosti, aby unavila při chůzi v takovém horku.

»Zvykne se, pane předsedo!« usmál se Nekola. »Také byste si zvykl.«

»Ach, těžko, taková výheň!«

»Noci nás ochlazují,« vykládal Nekola. »Jsou dokonce někdy až citelně chladné. Nevěřil byste ani, že noční chlad u nás dostoupí i 2-3°.«

»Věru bych nevěřil, že jsou zde možné takové rozdíly mezi teplotou denní a noční.«

»Příčinou je naprostá suchost vzduchu. Všechen žár slunce prochází zdejším suchým ovzduším a dopadá k zemi, pokud slunce svítí. Ale jak zajde, vyzařuje zase všechno teplo bez překážky do vzduchu a teplota prudce klesá.«

»Opravdu se mi zdá,« bručel Kment, »že všechen žár slunce dopadá k zemi. A hlavně na má záda.«

A přejel si rukou bílý cestovní kabát, jenž se pražil v paprscích slunce.

Nekola se usmál:

»Někde se musí bráti ty tisíce koňských sil, které chceme posílati do Evropy. Zde jsou, tady, v tom úpalu se snášejí na naše nádržky.«

»Však se také pod nimi prohýbám,« smál se nyní Kment. »Nemohl byste mi vypočíst, kolik koní mi zrovna sedí na zádech?«

Nyní se rozesmál Nekola.

»Nu, vypočítat se to dá. Zastíníte jistě, pane předsedo, třetinu čtverečního metru –«

»To snad. Bříško v to počítaje –«

»Nuže, pak vám dopadá na tělo síla slunce, rovná přibližně síle jednoho koně.«

»Věru, koně bych snad unesl snáze,« mínil Kment a dodal:

»Odpůldne vám nevyjdu dříve, dokud se slunce neumoudří.«

»Vyjdeme později, pane předsedo,« pravil Nekola, prodíraje se proudem dělníků, kteří se hrnuli z práce. Neboť zatím se ozvaly zvonce po celé osadě a hlásily polední přestávku,

»Prohlédneme si nejprve vápenky,« vykládal Nekola dále, »a pak si vám dovolím ukázati část posledně dohotovenou a území, které nyní přijde na řadu.«

»Zatím si však odpočineme. Posadíme se někam ven, na volné prostranství a do stínu.«

Tu se vmísil do hovoru Mlakov, který dosud mlčky kráčel po levici Kmentově.

»Není u nás stínu, pane předsedo,« řekl. »Vybral jste si zrovna význačnou dobu u nás.«

»Jakou pak?« ptal se Kment.

»Dnes přechází znovu slunce nad naší hlavou,« odpovídal Mlakov. »Je pátého srpna, slunce vrací se od obratníku a dnes je máme znovu v nadhlavníku.«

»A kdy jste je tu měli poprvé?« tázal se Kment.

»Před třemi měsíci, právě pátého května.«

»Nejdále bude 21. prosince. Pak ovšem poklesne síla našich nádrží.«

»Ne mnoho,« odpovídal Nekola, »na štěstí není rozdíl ve slunečním záření v naší krajině příliš značný.«

Zatím vešli do domku Nekolova a usedli v chladné místnosti, s okny k severu obrácenými. Hovor stočil se na Evropu a Nekola dychtivě se vyptával na poměry v ní. Dostával sice denní listy pravidelně přes Telii, ale přiznal se, že často jich nečte několik dní po sobě.

»Není času, dílo zde zabere celý den a večer unaven usínám již nad večeří,« smál se dokládaje, že se mu při tom daří docela dobře a že je zdráv jako ryba.

Na to Kment počal vyprávěti, co se děje u nich doma.

»Bouře, která vypukla po nezdařeném atentátu na nás,« pravil, »vzduchu nevyčistila. Je dusno

stále a veřejnost je v napjetí. Čeká se, jak dopadnou věci zde. Převážná většina se kloní na naši stranu a přeje zdaru našemu podniku. Ale jsou mnozí, kteří dobře smýšlejí s námi a nevrazí na Uhelný svaz, a přece pochybují o možnosti naší myšlenky.

Tisk je přirozeně rozdvojen; dosti značná část jeho je koupena Svazem a brojí proti nám, buď zjevně, nebo záludnými poznámkami, jimiž hledí zviklati důvěru v nás.

Náš tisk přirozeně trhá toto předivo pletich a uvádí na pravou míru. Celkem se jeho práce daří a na straně Svazu je, myslím, velice málo lidí kromě jeho příslušníků.

Ovšem se cítí moc Svazu. Uhelný svaz dusí dále výrobu, pro některé druhy uhlí zvýšil znovu sazby a omezil jejich odběr. Veřejnost posuzuje tento čin různě, ale vesměs nepříznivě. Dle některých si chce Svaz vynahraditi, co vydá na nigirský podnik. A hned se dokládá, že asi tedy Svaz ví, že na tomto podniku nic nezíská. Neboť prohlašování, že Svaz chce nigirským podnikem pracovati nezištně ve prospěch lidstva, nevěří přirozeně nikdo.

Jiní zase míní, že Svaz proto zvýšil ceny, aby ukázal, že nebojí se soutěže, ale také že se neleká rozhořčení veřejnosti. A toto mínění převládá a napjetí mezi Uhelným svazem a veřejností jen vzrostlo.

Je posilováno pověstmi, že nigirský podnik je buď veliký podvod, nebo veliká ničemnost. A mám skoro dojem, že jen otázka tohoto podniku, jeho tajemství, zadržuje výbuch, kterým bude Svaz ne rozdrcen, nýbrž přímo smeten.«

»Co se ví v Evropě o Hartmanových úmyslech na Nigiru?« tázal se Nekola, když se Kment odmlčel.

»Nic,« odpověděl krátce předseda Dopravní Unie a tázal se navzájem:

»A co víte o nich vy zde?«

»Nic. Naprosto nic,« odpověděl nyní zase Nekola.

»To je chyba,« mínil starostlivě Kment. »A nebylo by snad nemožno něco vyzvěděti. Jste přece vedle.«

»Snadnou věcí by to nebylo,« namítal Nekola. »Nigirský tábor je přísně uzavřen, cesta vede jen tam a žádná odtud. Nestalo se ještě, aby odtud byl propuštěn některý z mistrů nebo úředníků. Jediný Mark Hartman a posádka jeho Hekaty a pak inženýr Strucks, to jsou jediní lidé, kteří uviděvše tábor dostali se zase z něho. A to jsou lidé tak oddaní Hartmanům, že je vyloučen pokus něco z nich vyzvěděti. Nevím tedy více, než jsem řekl.«

Předseda Kment zavrtěl hlavou.

»Vždyť jsou i jiné možnosti. Snad z aeroplánu by se dalo –«

»Snad,« připouštěl Nekola, »zde přítel Mlakov chtěl to zkusiti, ale nenechal jsem ho, přiznám se –«

»A proč?« divil se Kment.

Nekola byl v rozpacích a trvalo chvílí, než odpověděl:

»Inu – myslil jsem – řeknu to, nezdálo se mi slušným vyzvídati, když tak zřejmě chtějí uchovati své tajemství –«

»Ah, jaké pak ohledy!« rozhorloval se Kment. »Myslíte, že Hartmanové dbají stejných ohledů k vám?«

»Myslím. Neshledal jsem aspoň –«

»Neshledal, možná. Jen abyste neshledal pozdě!«

Nekola pohlédl překvapeně na Kmenta. Ten však pokračoval s rostoucím rozhorlením:

»Věřte, pane inženýre, já bych se divil, kdyby neměli Hartmanové vyzvědače v kolonii!«

»Vyzvědače? Zde?«

Nekola se usmál:

»Co by tu vyzvídali? Vše je viděti, vše je jasno, přístupno –«

»To je právě to! A nemyslím, že by to bylo správné,« mírnil se Kment, pozoruje, jak je Nekola zaražen. »Tím právě otvíráte cestu vyzvídání.«

»Ale kudy by se sem vyzvědači dostali? Jak?« bránil se Nekola v rozpacích, počínaje uznávati pravdivost předsedových slov.

»Jak přijímáte nové dělníky?« tázal se Kment.

»Mamut – náš nákladní avion i automobily – jezdí denně do Telie, přivážejí odtud také dělníky, kteří se přihlásí –«

»Nu, vidíte!« zvolal Kment, »Budu-li chtít poslati vraha na vás, pošlu ho do Telie a vy si ho sem přivezete na Mamutu! Neboť že najímáte dělníky v Telii, je jistě známo po půli Afriky.«

»To je, ovšem,« nejistě souhlasil Nekola. Přece však se pokusil o poslední obranu:

»Jak jsem měl sehnati lidí jinak? A hledím urychliti stavbu, proto sháním lidi –«

»Vím, chápu. Rozumím vám a nechci vám vytýkati. Ale nyní máte jistě lidí dosti. Neberte nových, dobře si prohlédněte všechny, které již máte, a přidělte je spolehlivým lidem, ať je střeží a jsou za ně zodpovědni!«

»Úkol ten má již zde přítel Mlakov. Přiznám se, je to jeho myšlenka, měl obavy stejné, jako vy, a dohodli jsme se právě na těchto opatřeních –«

»A jistě ku prospěchu nejen věci, nýbrž i vás samotného. Věřte, mám obavy zde o vás. Víte, jaké je přesvědčení mnohých lidí u nás o nigirském podniku?«

»Nuže?«

»Soudí se, že je velkým nebezpečím pro vás a pro kolonii.«

»Není možno!« řekl Nekola rozhodně. »Je přece na 150 kilometrů od nás!«

»Stopadesát kilometrů!« odtušil Kment. »Mnoho a snad málo! Ale jedno je jisto. Hartmanové nedělají nic nadarmo. Co dělají, má jistě smysl. A jaký? Vyložte mi, co tropí tam na ohbí Nigiru!«

Nekola byl opět v rozpacích.

»Je tam soutěska, Burrum se jmenuje. Snad chce zužitkovati vodní síly Nigiru. Nigir valí spousty vod, zvláště v době plíště.«

»Snad. Ale uznáte, že nemůže býti tato síla tak značná. Rozhodně není úměrná obrovskému nákladu, o kterém se mluví.«

»Nigir je mohutná řeka.«

»Budiž! Dejme tomu! A jaký má spád u té vaší soutěsky?« ptal se Kment.

»Může býti značný; v Timbuktu je hladina Nigiru 225 m nad mořem a u Burrum 170, ovšem je vyloučeno, že by se mohlo využíti celého tohoto výškového rozdílu.«

»Také myslím. To není Niagara, jejíž síla se odhadovala na sedm milionů koňských sil, anebo dokonce vodopády Viktorie na Zambezi, se silou daleko větší. Ale jest ještě jiný důvod, proč pochybuji, že jde Hartmanovi jen o zužitkování vodní síly Nigiru?«

»Nač ta tajemnost,« ptal se, »nejde-li o nic jiného? Proč uzavřel tábor zdí, proč nepustí nikoho ven?«

»Je pravda,« souhlasil Nekola, »mnohé mne zaráží při Hartmanovu podniku. Ale můj náhled

byl, že snad i on má nějakou myšlenku, která by mohla prospěti lidstvu. Ať jí provede! Nemrzelo by mne, i kdyby byla lepší než myšlenka moje.«

»Nic bych neměl proti tomu ani já,« řekl živě Kment, »míti jen jistotu, že nejde o nic jiného. A té nemám, jak znám oba Hartmany.«

Tu teprve se vmísil do hovoru Mlakov.

»Dovolíte, abych pronesl své mínění,« pravil, »soudím také, že je třeba opatrnosti. A byl bych ochoten podniknouti let –«

Kment radostně mu vskočil do řeči:

»To by bylo nejsprávnější. Snad se aspoň něco zjistí! A já, přiznám se, přijel jsem hlavně proto, abychom promluvili o této věci a abych varoval.«

»Ovšem musíme počítati s tím, že také Hartman ví, že je do jeho práce viděti shora. Učinil jistě opatření. A dnes nebo zítra bych ani neradil –« upozorňoval Mlakov.

»Proč pak?« namítl Kment zklamaně. »Byl bych rád –«

Ale také Nekola zakýval hlavou, jako by nesouhlasil, a Mlakov řekl přímo:

»Vy se nesmíte vysaditi takovému nebezpečí. Ostatně má-li Hartman zde vyzvědače, ví také, že jste zde, a bude připraven,«

Ale Kment byl tvrdošijnější, než myslili, a nenechal se jen tak odbýti.

»Uvidíme,« řekl, »zítra je také den. Ostatně počkáme ještě na úsudek pana Bertranda. Je zde již delší dobu, jak vím, a je to náš přítel –«

Nedořekl a stín přeletěl okny.

Nekola přiskočil k oknu a zahlédl již jen trup letadla, jež se přeneslo přes střechy domků. Poznal však je.

»Je to Meteor,« řekl, »Bertrand je zde.«

A také byl a v několika okamžicích rozmnožil kruh dobrých přátel.

Rozvinul se hovor, čile se pokračovalo v rozmluvě o věcech, o nichž bylo jednáno již před tím.

Tak za milé zábavy uběhla polední přestávka; oběd byl ukončen, a ježto slunce zatím přeskočilo jih, vyšla malá společnost, aby se ještě poohlédla po osadě saharského slunce.

»Půjdeme levou postranní cestou, pánové,« hlásil Nekola, »prohlédneme si vápenky a podíváme se pak po posledních nádržkách, které se zrovna dohotovují.«

Přešli širokou prostorou nad nejhořejšími nádržkami, odkud přehlédli celou horní část kolonie. Ale i je bylo dobře viděti z celé této části, i od vápenek po levé straně pod kopcem.

Volně kráčejíce občas se zastavili, pohovořili o něčem a zase se hnuli dále. Tak vešli na levou postranní cestu a zabočili po ní dolů, k vápenkám.

A tu potkali Sima.

Šel s jakýmsi známým, zavěšen do jeho ramene, ze zdola proti nim. Vesele se smál na Bertranda a pozdravil jeho společnost.

Bertrand na něho přátelsky zakýval a zvolal:

»Jdeme k vápenkám, Sime! Neodcházej mi příliš daleko, rád bych se brzy vrátil.«

Sim přisvědčil a chtěl jíti dále. Také Bertrand se svými přáteli se dal na další cestu.

Ale tu zarachotil vozík polní dráhy, jež vedla po straně cesty dolů k vápenkám a od nich ještě dále a níže, k novým nádržkám.

A tu cosi napadlo Sima, sám nevěděl co.

»Počkat! Počkat!« zavolal na muže, který stoje vpředu řídil vozík polní dráhy.

Muž počkal a Sim zavolal na Bertranda a jeho druhy:

»Nebylo by libo sjeti dolů, pánové? Vůz tu jede náhodou touž cestou.«

Zasmáli se a uposlechli.

Vkročili do nízkého vozíku a rozjeli se dolů, děkujíce se smíchem Simovi za jeho nápad.

Cesta dosti ostře padala, vozík se rozběhl, jen se kolem kmitaly domky a budky na levé straně a lesklá zrcadla nádrží na druhé straně. Ve dvou minutách zarazili u vchodu do vápenek.

»Ušetřili jsme aspoň deset minut,« smál se Kment. »A snad by mohl zde na nás chvilku počkati, budeme jistě v pěti minutách zase venku.«

»Máme pak už jen několik set kroků,« upozorňoval Nekola, »nová pole jsou hned tuto,«

»Nu tak ať jede, když jste tak šetrný!« zasmál se Kment.

I jel vozík dále a společnost kráčela k vápenkám.

»Zde se vápenec láme,« vysvětloval Nekola, ukazuje na právo, kde nahoře na svahu stěny několik mužů kopalo kámen. »Tam je totiž nyní nejvhodnější kámen pro naši potřebu, dříve byl těsně u vápenek. A vozí se na kolečkách k vápenkám, není to právě daleko a nestálo by za to, stavěti snad dráhu.«

Kment a jeho přátelé se obrátili k naznačenému místu. Viděli na ně již od Nekolovy kanceláře, nyní patřili zblízka na lidi, kteří kopali, druhé, kteří nakládali kameny do koleček, jichž se chápali jiní, aby je dovezli k vápenkám.

Tito poslední ovšem kráčeli pomalu se svým těžkým břemenem. Odpočívali si však u vápenek, kde vyjížděli po prknech vzhůru k jícnům pecí. Tam šlo vyprazdňování vozíků pomalu, i kupilo se jich tam stále několik a čekali, až na ně dojde řada.

Naši přátelé se zde nezdrželi dlouho. Podívali se ještě do vozíků, které jeden po druhém vyjížděly zdola od vápenek a od drtičů s hotovým cementem, který po úzkých kolejích dopravovaly na místo potřeby.

Vrátili se k postranní cestě a zamířili po ní dále, k místu, kde se hemžilo lidmi, zaměstnanými stavbou dalších nádržek a domků.

Šli rychleji po mírném svahu.

A byli asi čtyři sta kroků od vápenek –

Prudký, nevýslovně krátký, ostrý třesk –

Děsný náraz vzduchu – ticho –

Temno zvířeným prachem a pískem –

Postavy mužů s cesty zmizely – vrženy k zemi.

A nad nimi zahřměla nyní táhlá, dunivá ozvěna – ze zadu – od vápenek.

Porůznu se zdvihali, potácejíce se pomáhali jeden druhému. Hlavně předsedovi Kmentovi, jehož čelo krvácelo, narazivši patrně na kámen.

S výkřiky hrůzy se obraceli k vápenkám.

A ztrnuli.

Nebylo vápenek.

Nebylo domků proti nim, nahoru i dolů.

A nebylo nádržek v dlouhém okruhu.

Pustá, umetená zem a nad ní rozlehlý žlutavý oblak.

»Přátelé, to patřilo nám,« řekl Kment chvějícím se hlasem.

»A byli jsme tam, nebýt Sima,« dodal Nekola.

»Ano, oněch deset minut – jinak bylo dobře počítáno,« podotkl kdosi.

Jen Mlakov stál nepohnutě.

Patřil k vápenkám. Viděl lidí utíkající od místa výbuchu. Pak se zastavovali, ohlíželi.

A počal se ozývati křik, tu a tam, a potom hlaholil dlouze po celé kolonii.

Mlakov se vzchopil.

»Pánové!« vzkřikl. »Za pachatelem! Nemůže býti daleko. A jistě unikl.«

Obrátili se k němu.

Kment pokrčil rameny.

Ale Mlakov počal prudce, rozčileně:

»Musil to být někdo z lomu, s té stráně. Viděl nás vycházeti, vstupovati na postranní cestu. Měl vše vypočteno. Hodil třaskavinu do vozíku, jak jede jeden za druhým, mezi kámen.«

»To je možno. Pravděpodobno!« ozvaly se hlasy.

»Ne, toť jisto,« odpíral Mlakov. »Že jsme jeli, byli jsme pryč dřív, než přišla třaskavina do pece. Ale pachatel jistě nečekal na výbuch, hleděl se zachrániti. Prchal –«

»Ale kam?«

»Sotva sem –« a Mlakov ukázal na kolonii, »spíše pryč, za kopec – tam bylo jistěji –«

Nedořekl –

»Tam, tam –« vzkřikl.

»Výborně! Sime! Sem – sem!«

Nahoře nad domky, nad Nekolovou kanceláří, se objevil Meteor.

Rostl, rostl, až divokou rychlostí zasvištěl nad jejich hlavou. –

Bylo slyšeti Simův jásot:

»Zdrávi, zdrá –«

Ostatní zamlklo v daleku.

Ale již se obrátil, Sim zahlédl kývání Mlakovovo, třeba sotva mohl slyšeti jeho opětovné volání:

»Sem, sem – Sime – sem!«

A v mžiku se snesl na cestu, několik kroků za nimi.

A již zase vzlétl.

Mlakov úprkem se hnal proti Meteoru, chytil se ho ještě v letu a skočil do něho. Marně křičel Bertrand, běže za ním, jakmile pochopil jeho úmysl, marně křičeli ostatní.

»Vzhůru! Honem! Tam!« křičel Mlakov na Sima, ani ještě nebyl na stroji. A Sim poslechl. Meteor se vyhoupl jako míč k zemi šikmo vržený a přeskočil hřeben kopce –

Okamžik stáli na cestě – Kment s Nekolou – a kus dále Bertrand, hledíce za zmizevším avionem. Vzpamatovali se však a úprkem se drali na kopec.

Tu kdosi volal za nimi. Nekola se ohlédne; spatřil jednoho z inženýrů, jak běží k místu neštěstí.

»Řiďte záchranné práce!« vzkřikl Nekola na něho a dal se za druhy.

Když dorazili na vrchol, širá pláň se jim otevřela. V daleku nad ní Meteor. Mizel, mizel –

Spatřili, jak se kmitl nad nehlubokým zářezem, táhlým, mezi dvěma písečnými náspy. A viděli, že zakroužil a vrhl se jako dravec k zemi, do úvalu.

»Oh!« vzkřikli.

A obrátili se, pohleděl jeden na druhého.

»Nemůžeme nic dělati. A jsou dva!« těšil oba druhy Kment.

Nekola však již se ohlížel po kolonii. A viděl spoustu, jeho přátelé s ním. V okruhu asi pěti set

metrů bylo zničeno vše. Smeteno, srovnáno se zemí.

»Dílo aspoň dvou měsíců pryč!« vzdychl Nekola. »A zdržení, jaké!«

»A co životů zničeno!« Dodal Kment smutně.

»Co byli u vápenek a nablízku – všichni –«

V tom je přerušil Bertrand ohlédnuv se k východu.

»Vracejí se!« vzkřikl.

Vskutku! Žlutavý Meteor se hnal prudkým letem nízko nad dunami k nim.

Letěl, letěl, pak zmírňoval rychlost. Již se skoro vlekl. A nad posledním náspem zakroužil a pomalu zapadl za jeho hřeben.

Přátelé udiveně se dívali jeden na druhého. A první pochopil Nekola:

»Za nimi! Nechtějí sem, mají asi proč.«

Poslechli a jak mohli, rychle vydali se na cestu. Trvalo však dlouho, než seběhli s kopce, překročili rovinku pod ním a vylezli na svah písečného náspu.

Udýchání tam dorazili.

A jak překročili hřeben, uviděli Mlakova a několik kroků za ním níže na svahu Meteor.

Ale užasli nad Mlakovem! Byl zkrvavělý v obličeji, velká boule tkvěla mu na čele nad levým okem.

»Nic se nedivte!« konejšil je Mlakov, trochu rozmrzelý jejich údivem.

»On vypadá hůř,« dodával, veda je k aeroplánu.

»Měl jsem pravdu,« vykládal horlivě, »prchal tudy a chtěl se ukrýti tam, za náspem.«

Tu se vmísil do hovoru Sim. Jakoby se omlouval, že nemůže za poranění inženýrovo, pravil:

»Pan inženýr skočil po něm s aera.«

. . . inženýr skočil po něm s aera . . .

»Přímo na krk jsem mu padl!« honosil se Mlakov.

»Já nemohl s Meteoru, aby se neroztříštil,« omlouval se dále Sim. »A než jsem k nim přiběhl, bylo z nich jedno klubko.«

»Bylo,« svědčil Mlakov, »chlap se bránil jako tygr! A sílu má!«

»Ale jak jsem po něm skočil také já,« mluvil zase Sim, »ani necekl.«

»Pravda,« dokončoval Mlakov. »A zde je!«

Ukazoval na Meteor.

»Myslil jsem,« rozkládal dále, »že nemusí nikdo vědět, že ho máme. Jistě nebyl sám, bude jích u nás několik –«

»Výborně, pane inženýre!« chválil Kment. »To je myšlenka! Ten nám může býti dobrý.«

Zatím došli k Meteoru. Na podlaze kabiny leželo tělo muže, tvář opuchlá, čelo zkrvavené. Ruce měl svázány lokty k sobě, i nohy byly spoutány, drátem, který patrně měl Mlakov při sobě.

Kment se sklonil k zajatci, který na něho obrátil oči v opuchlých víčkách, ale nepromluvil slova.

»Vy jste způsobil ten hrozný výbuch?« tázal se Kment přísně.

Nedostal však odpovědi.

Vzpřímil se a řekl:

»Ovšem prchal! Proč? Jistě měl důvod.«

A skloniv se znovu k neznámému, ptal se dále:

»Kdo jste? Jak jste přišel do kolonie?«

Tu za cizince odpověděl Nekola:

»Byl mezi našimi lidmi, vzpomínám si na jeho podobu.«

A najednou se shýbl a uchopil ruku spoutaného muže.

»Hleďte!« pravil. »Bílá, měkká ruka!«

Mlakova něco napadlo. Postavil se před zajatce a z nenadání ho oslovil:

»Pane inženýre –!«

A zajatec sebou udiveně trhl, docela znatelně.

»Vidíte!« zajásal Mlakov, klada si dlaň levé ruky na bouli, jež ho patrně zabolela při shýbnutí.

Kment však dosud byl v nejistotě.

»Vše to není důkaz,« pravil rozvážně.

Ale Mlakov pokročil vesele vpřed:

»Já mám důkaz, pane předsedo!«

»Skutečně? Jaký? Jaký?« tázali se všichni udiveně.

»Obrátil jsem mu již kapsy,« řekl Mlakov vítězně, »papíry žádné – ale tyhle zbytky měl v kapsách.«

A vytáhl svinutý papír a rozbalil jej.

Objevila se troška bělavého prášku.

»To je velice krásná věc, tohle!« řekl Mlakov. Podal pak papír s práškem opatrně Nekolovi a poodstoupiv od Meteoru, vyňal z kapsy jiný, větší kus papíru.

A nasypav naň maličko prášku, který vrátil zase Nekolovi, položil velký papír kus dále na

zemi. Pak zapálil okraj papíru a uskočil rychle k ostatním.

Papír hořel, hořel, oheň se blížil, dotkl se prášku –

Třesk!

Krátká, prudká rána, až se všichni otřásli.

A s úžasem viděli, jak ve velikém okruhu se rozlétl písek a jak dosti velké kameny, nemálo vzdálené, poskočily a kutálely se po zemi.

»Bije po zemi,« upozorňoval Mlakov. A bera papír od Nekoly opakoval:

»Velice krásná věc! Prohlédnu si ji, možná že to také dovedeme. Donesete to pak, pane inženýre« – obrátil se posměšně k spoutanému muži – »na Nigir k panu Hartmanovi. Zasloužil by, abychom se mu odvděčili –«

»Všimli jste si barvy?« upozorňoval Bertrand. »Úplně barva vápence; mohl se tedy snadno přimísiti kus mezi kameny, jak soudil pan inženýr Mlakov.«

»Á tohle měl v kapsách?« ujišťoval se ještě jednou Kment.

»Ovšem, jen se podívejte!«

A Mlakov obrátil jednu z kapes zajatcových.

Byly na ní dobře znatelné stopy jako po bělavém prášku.

»Tyhle kapsy si uřízněte jako dokument!« navrhoval Mlakov. »Anebo si uřízněte jen jednu a ke druhé mu přiložte sirku. Uvidíte, že se ten

gentleman rozlítne jako hnilička. A vezměte s sebou jen kapsu!«

»Oh, ne!« namítal Kment. »Toho by byla škoda! Vezmu si ho i s kapsami. A bude dobrý!«

»Myslíte, že bude mluviti?« ptal se Bertrand.

»Bude, jistě!«

Podíval se na zajatého, viděl, jak zavrtěl odmítavě hlavou. –

»I, budete mluviti,« řekl znovu Kment. »Vás Hartman koupil, pane inženýre! A já ho přeplatím. Dám vám víc než on. A vy promluvíte, ne hned, vím. Vše jde podle konjunktury, a až se změní, uvidíme.«

A neohlížeje se již na zajatého, pravil:

»Nevrátím se již do osady saharského slunce. Stačí mi, co jsem viděl. I co práce jste vykonali, i s jakými obtížemi zde bojujete, pánové! Teď bude důležitější zabezpečiti tuto kořist. Pan inženýr Mlakov měl výborný nápad. Ať nikdo se nedozví, že je tento muž v naší moci! Ať Hartmanové nevědí, co máme my v rukou! Budou ho míti za mrtvého.«

»Hle, zde se blíží můj stroj, na kterém jsem přijel sem. Patrně nás již pohřešují.«

»Sem! Sem!« kývali všichni a štíhlé, dlouhé cestovní aero Kmentovo se sneslo a ulehlo vedle Meteoru.

»A můj sluha v něm! Výborně!« zvolal předseda Dopravní Unie.

»Petře, máš svou pistol? Dobrá – naložte mi, pánové, toho gentlemana, tak, dolů, ano. A ty, Petře, si sedni vedle něho a nenech ho ani se hnout. Ale dovézt ho chci živého!«

Mlakov, Petr a Sim přenesli zajatce do spodní kabiny Kmentova aera. A již se zdvihl rychlý stroj a unášel k severu Kmenta, naposled kynoucího přátelům.

XII.

Na chodník a dlažbu ulice, měkce osvětlené paprsky měsíce, padl žlutavý, jasný pruh a potopil v polotemno nejbližší okolí. V pruhu se ostře zarýsovaly temné stíny a několik lidí vyšlo z krčmy »u havíře.«

Dříve však se podél zdi mihla mrštná postava a přitiskla se za sloup na schodišti před vysokým domem opodál.

Tichou ulicí zazněly kroky, hlasy se rozlehly a několika směry se rozptylovaly neurčité, v šeru se ztrácející postavy.

A zase zazářil světelný pruh, v něm stín a osamělý muž vykročil, Jakoby nerozhodně kratičko stanul, pak se obrátil vlevo a pomalým krokem zamířil k sadům, jichž stromoví sleva uzavíralo ulicí.

Nezpozoroval, že stejným směrem se opatrně sune za ním stín, jenž se odloučil od sloupu před

vysokým domem. Šel zvolna, jakoby o čemsi vážném přemýšlel.

Na kraji sadů se zastavil znovu, pravice jeho přejela čelo. Pak trhnuv sebou rychlejším krokem přešel ulici, vedoucí podél sadů a zmizel na úzké pěšině mezi křovinami.

Zadumán zase neviděl, že v křovině blízko pěšiny se choulili dva muži.

Mlčenlivé ticho teplé srpnové noci leželo nad spícím sadem, provívaném slabým vánkem, pod nímž občas tu a tam sebou pohnula větévka, zakývala koruna mladého stromku nebo zašelestila osyka.

Příroda spala, lidé však bděli. Zamlklého chodce v patách sledovali dva muži, obezřele se kradli po krajích křovin a neslyšně a kvapně přebíhali zrosené trávníky mezi nimi.

A ještě obezřetněji se v pozadí kradl muž, jenž dlouho před tím číhal u okna krčmy a skryl se, když z ní počali vycházeti lidé.

O všem tom nevěděl muž na úzké pěšině. Míře dolů k Berounce pokračoval ve své cestě, pomalu, tak jakoby něco těžkého leželo na něm, poutalo jeho myšlenky a drželo kroky.

Došel k místu, kde s levé strany nízká zídka lemovala pěšinu s obou stran sevřenou bujnými křovinami. Pod zídkou lehce šuměly vlny Berounky, a proti zídce na druhé straně pěšinky stála neveliká lavička, křovím pokrytá.

A zde kroky neznámého najednou uvázly. Prudce zdvihl hlavu od země a uleknut stanul.

Z křoví za lavičkou se vynořila postava muže. Mimovolně couvl, ale v tom ucítil, jak obě ruce jeho byly někým jiným zezadu uchopeny a velikou silou strženy vzad.

Chtěl vykřiknouti, ale muž proti němu jsoucí dvěma kroky se octl až před ním a výhružně vztýčil ruku. A vzadu cítil, že jeho ruce jsou něčím pevně připoutány k sobě.

Bezradně stanul a bez odporu se nechal stlačiti na lavičku. Uděšen stěží pozoroval, že jeden z mužů usedl vedle něho, kdežto druhý se postavil na pěšince proti němu.

A tento se ozval přidušeným hlasem:

»Máme s tebou cosi vyjednati, Berko!«

»Vyjednati?« odpověděl chvějícím se hlasem oslovený. »A přepadáte mne jako vrazi!«

»Máš příliš velkou sílu, Berko,« smál se muž na pěšince posupně. »Jedná se s tebou lépe – takto –!«

»A co chcete?« vyrazil ze sebe Berka.

»Slyšel jsi dnes ve schůzi naší odbočky,« zněla odpověď. »Nejdůležitější věcí jsou zrazovány, věc Uhelného svazu tím trpí.«

»Vím, ale co já?« bránil se Berka.

»Víš také, že se hledá zrádce?«

»Vím.«

»A že se musí učiniti neškodným –«

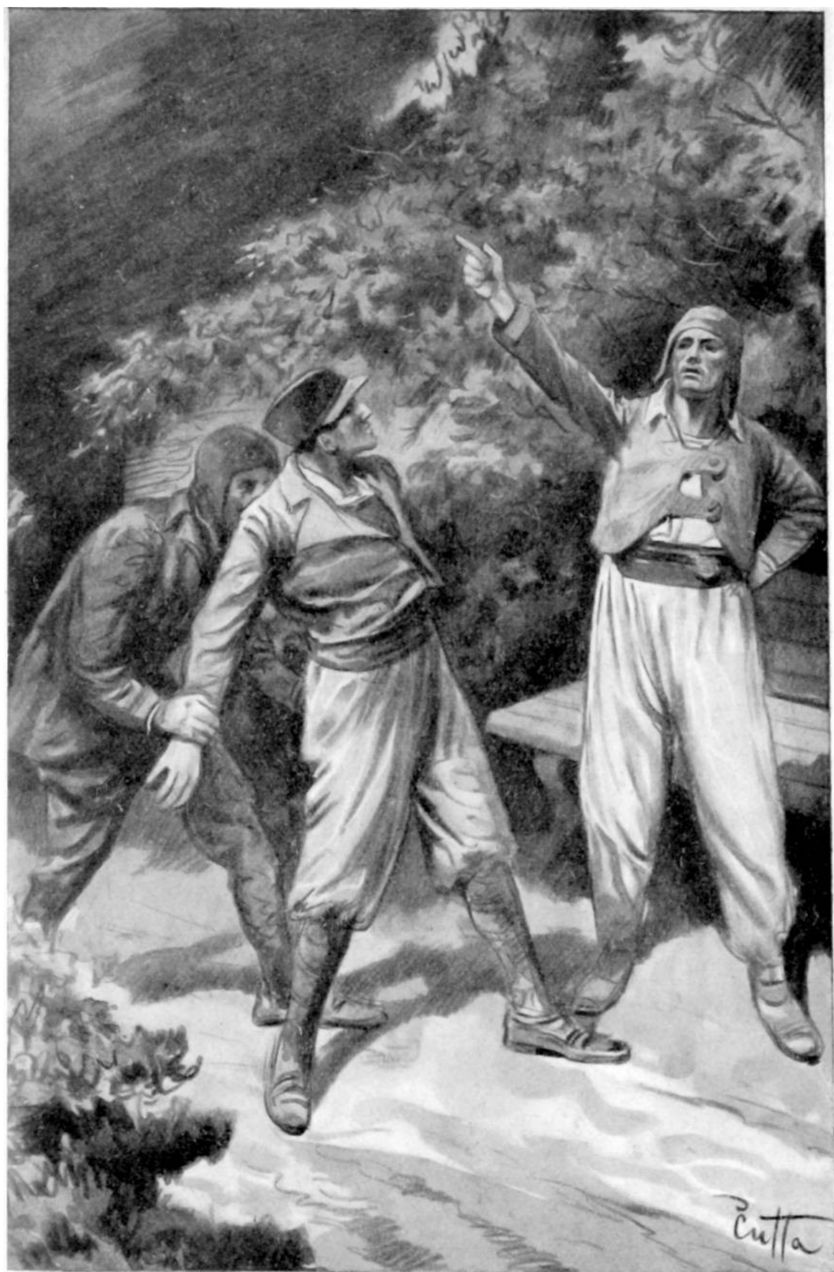
»Ano, ale já –«

»Znáš způsob, jedině možný v takových případech a ve Svazu obvyklý –«

»Znám –«

»Každý má ne právo, nýbrž povinnost odstraniti zrádce!«

»Ach – chápu – Ale nejsem zrádcem –!«

Vyhrůžně vztyčil ruku...

»Vím, vím,« smál se muž stojící na pěšině. »Ale řekni mi, co si bude mysliti každý, zmizíš-li po dnešní schůzi?«

»Ničemo! Ničemo! Proto tvé řeči dnes při schůzi; zarážely mne, ale zdálo se mi šíleným, nemožným, aby někdo myslil, že já –«

»Však budou myslit, budou, až – A já budu mít zásluhu, Berko –!«

Berka sebou divoce trhl,

»Bídáku! Bídný –!« dralo se mu z úst, a ač spoután, vyskočil, aby se vrhl na svého protivníka.

Klesl však ihned stržen zpět mužem, jenž vedle něho seděl, silným, zavalitým.

Dopadnuv na lavičku promluvil přerývaně, těžce oddychuje:

»Proč – tohle – Melzre – proč?«

Okamžik nebylo odpovědi. Pak muž, kterého Berka nazval Melzrem, promluvil ostře s pěšiny:

»Neměl si's brát Janu, Berko!«

Zajatec se shroutil do sebe; teprve po chvíli polohlasem odpověděl:

»Milovala mne. Tebe nikdy neměla ráda, bála se tě. Pro tvou divokost!«

Melzr sebou prudce pohnul. Ale ovládl se; a řekl výsměšně:

»A co myslíš, že bude dělati teď?«

»Teď – co míníš – teď?«

»Po tomto – našem – jednání?«

»Bídáku!« vyjelo z úst zajatcových.

Melzr však se jen zasmál.

»Však tě nemine trest!« zmítal sebou Berka, učiniv nový marný pokus, aby se vytrhl. »Bude se pátrat – pozná se vražda –«

»Bloude!« zasmál se znovu Melzr. »Najdou tě v řece, najdou-li tě. Byl jsi zasmušilý v posledních dnech, já to dosvědčím, zde bratr také, co tedy? Věc vyložená, netřeba –«

A znovu se zasmál blíže se zvolna k zajatci.

Ale jeho krok uvázl v půli.

V křoví za lavičkou cosi zašelestilo, vynořila se ruka –

Temný úder a muž sedící vedle Berky bez hlesu klesl na opěradlo lavičky.

»Jene!« vykřikl Melzr a skočil k bratrovi.

Toho chtěl využíti zajatec, vstával –

Melzr jej srazil na lavičku, vyskočil však ihned a couvl, když z křoví se vynořila postava muže.

Melzr se postavil proti němu, stroje se k obraně. A couvl opatrně, když neznámý se prudce vrhl proti němu.

Srazili se – zase odskočili.

Strojili se k mocnému útoku a nevšimli si, že v tom procitl omráčený bratr Melzrův. Marně ho svým tělem k lavičce tiskl Berka. Odhodil spoutaného a skočil neznámému v týl.

Byl zaskočen.

Ale neztratil klidu, když na něho padli současně zpředu i zezadu. Levicí odrazil ruku Melzrovu. Přední útočník se zapotácel zpět – a v

tom se pozdvihl zajatec s lavice a se zavázanýma rukama vrazil hlavou v bok útočníka.

Utvořili na zemi zmítající se klubko – neznámý chtěl pomoci Berkovi, ale již se mu zatmělo před očima, jak dvě železné ruce mu sevřely hrdlo ze zadu.

Neváhal a – levici dosud vztýčenou – mávl sevřenou pěstí pravé ruky za sebe, prudce, krátce.

Ozval se výkřik, pád.

Uvolnilo se mu; padl na změť před sebou a zachytil pravici Melzrovu, jež se právě hrozivě zdvihla nad hlavou poraženého Berky. Cizinec uchopil ruku útočníkovu, sevřel ji mocnou silou a ohnul zpět – cosi v ní zachrastělo, zavzněl krátký, bolestný sten, jenž ihned utichl –

Neznámý jedním trhnutím přeřízl pouta Berkova. Berka vyskočil a provaz, který dříve poutal jej, ovinul kolem bezmocných rukou přemoženého.

Pak stanul udýchán proti svému zachraniteli a nesouvislá slova díků se mu drala se rtů.

Neznámý však jej přerušil:

»Dovolte!« řekl. »Napřed zde musíme udělati pořádek.«

Shýbl se k muži, který ležel za ním na pěšině.

»Aj, aj!« ozval se po malé chvilce. »Je bez sebe, zasáhl jsem ho trochu neopatrně.«

Potom se obrátil k prvnímu, spoutanému Melzrovi.

»Také omdlel,« řekl, »asi jak jsem mu ruku ohnul trochu náhle –«

Vzpřímil se, rozhlédl se kolem. Přikročil ke křoví, pod nímž tlumeně šuměla Berounka. Pak se sehnul k bratru Melzrovu, zdvihl jej a obrátil se ke křoví.

»Nejlépe bude – takto –« pravil napolo k sobě a napolo k Berkovi.

A rozhoupal tělo, jež držel v rukou, aby je hodil přes křoví do řeky.

V tom zadržel jej Berka:

»Ne tak! Dovolte! Prosím, ne –«

Cizinec se zastavil, pak položil tělo na lavičku.

»Jak myslíte, pane, konečně je to vaše věc, ale –«

»Nerad bych, aby lidský život k vůli mně –«

Cizinec se zasmál:

»A co váš život?« zeptal se. »Rozpakovali se oni? A nepočkají si na vás podruhé – lépe?«

»Neodváží se. Oznámím organisaci, co spáchali, a budete-li vy ochoten dosvědčiti, jak nepokrytě přiznali pravý důvod, proč mne přepadli, jsem proti nim pro vždy bezpečen.«

»Ale jaký trest?« namítal cizinec. »Já jsem pro spravedlnost.«

»Bude těžším trestem, necháme-li je žíti. Smrt, toť příliš snadné vyváznutí!«

»Dobrá, rozhodněte si věc, jak chcete! Co tedy s nimi?«

»Smím-li vás prositi ještě o další službu, zůstaňte zde u nich malou chvíli. Naši lidé budou ještě »u havíře,« doskočím pro ně.«

Stalo se a asi čtvrt hodiny potom viděla krčma »u havíře« nezvyklé divadlo. Soud, jenž skončil odsouzením dvou provinilců; morální popravou, která byla jistě horším trestem než smrt.

Bylo hodně po půlnoci, když Berka podruhé vycházel z krčmy, tentokráte provázen mužem, který mu život zachránil. Ale hned přede dveřmi chtěl se tento muž vzdáliti. Berka však dojat tiskl jeho ruku a hovořil: »Příteli! Zachránil jste mi život. Děkuji vám, děkuji srdečně. A mohu-li pro vás něco učiniti, rád bych –«

»Netřeba díků, pane!« zněla odpověď neznámého. »Příčí se mi podlost, proto jsem zakročil.«

»A nasadil jste pro mne život. Nerad bych vám zůstal tak velikým dlužníkem a byl bych šťasten, kdybych mohl –«

»Nu, konečně, trváte-li na tom,« povoloval neznámý, »mohl byste mi snad prokázati službu. Hledám prácí, jsem strojník, letec a všelicos dovedu –«

»Ah, pane, věřte, že je mi radostí prospěti vám. Jsem Berka, letecký kapitán tajemníka Uhelného svazu Hartmana a správce garáže –«

»Lev Křemen,« představoval se cizinec navzájem. »Jste přijat u nás, pane, šťastnou

náhodou potřebujeme právě dovedného strojníka.«

»Děkuji vám, pane kapitáne!« řekl Křemen a podal pravici Berkovi.

A tak Lev Křemen se stal služebníkem Hartmanů.

XIII.

Byl krásný, tichý večer. Vítr ulehl, poušť usnula a tma se prostřela nad jejími pláněmi. Na černém nebi se rozhořely hvězdy, Arktur vzplanul rudě nad západem a vedle něho se rozzářila Venuše bílým, oslňujícím leskem.

Vysoko na jihu žhavé jiskry metal krvavý Antares, hvězda letních nocí.

Bertrand usedl k dalekohledu. Podíval se nejprve do hledače, menšího dalekohledu o velkém zorném poli, který byl upevněn nahoře na rouře dalekohledu. V temném kruhu zorného pole, černém jako eben, jiskřil Antares právě uprostřed, na průseku vláken nitkového kříže.

Nyní se Bertrand sklonil níže a zadíval se do vlastního dalekohledu. Byl nařízen správně, hlavní hvězda Štíra stála ve středu zorného pole. Bod, pouhý zářivý bod a kolem kruhový pás chvějících se, rudě tryskajících paprsků.

Ale zrak hvězdářův sotva zavadil o tento krásný zjev. Bertrand se chopil rukojeti pro jemný pohyb dalekohledu a zvolna jí otočil. Antares se

posunul na kraj zorného pole, pak zmizel a pohasl i slabý světelný nádech po něm na okraji temného kruhu.

A uprostřed pole se zaleskla drobná hvězdička.

Oko hvězdářovo se zpytavě upřelo na malý bod, jenž se chvěl, pohasínal a zase se rozžehoval na temné obloze. Byla to nová hvězda, Nova Scorpionis.

Před týdnem byla spatřena poprvé s hvězdárny v Nizze a zpráva o jejím objevení se rozletěla světem. Bertrand ji našel druhý den potom, patnáctého srpna. Obdržev telefonickou zprávu o nové hvězdě, nařídil večer svůj dalekohled na určené místo.

A byl překvapen prvním pohledem. Znal tuto krajinu nebes, často ji pozoroval. Věděl, že v ní nebylo dříve jasnější hvězdy kromě Antaresa. Nyní však opravdu vedle této hvězdy první velikosti zářila jiná, lesku a světlosti o málo slabší.

Bertrand se zabral horlivě do studia této záhadné hvězdy, sledoval ji po celý týden noc co noc. Pozoroval, že její jasnosti rychle ubývá, že její světlost klesla brzy na stupeň třetí, potom čtvrtý. Dnes odhadoval ji na stupeň pátý, tak se seslabil její lesk a pohasl.

Dlouho a upřeně pozoroval tajemný zjev. Pak se odklonil od okuláru dalekohledu. Zrak jeho se upřel k jihu průsekem kopule a utkvěl v temnotách.

A jeho duch nesl se do daleka širým prostorem, miliardami a biliony kilometrů.

Co se událo tam na místě, kde vzplanula najednou zářivá hvězda?

Byla tam jistě již dříve, ale nebyla patrná. Snad svítila slabě a její světlo pohlcoval širý mezihvězdný obzor, anebo nesvítila již vůbec, byla vyhaslá, mrtvá. Slunce, ale černé slunce.

Co se nyní udalo s ní?

Explodovala vlastní silou, vlastním napjetím? Když po tisíciletí chladla a se smršťovala, rostl vnitřní tlak v tomto nebeském tělese a vzrostl tak, až přirozenou reakcí se hmota vzepřela a rozskočila se? A vzplanula jak obrovská, hrozná pochodeň, aby se změnila v mlhovinu, jež se znovu bude stahovati, svíjeti, tvořiti nový svět, nový život? Svět a život, jenž by po miliardách let zase uvadl a zase vzplanul, aby opakoval tajemnou a nekonečnou pohádku počátku a konce, pohádku života?

Anebo plulo toto temné, vyhaslé slunce nekonečným prostorem a setkalo se na této cestě s dalekou, ze země neviditelnou mlhovinou? A procházejíc její jemnou látkou rozžhavila se temná hvězda třením a vzplanula a vrhla své světlo do širého prostoru?

A konečně třetí možnost. Nesetkala se ona hvězda, neviditelná dříve pro vzdálenost anebo slabý svit s jiným černým sluncem, jež z nesmírných dálek prostoru se k ní přiblížilo,

prolétlo okolo ní, nebo se přímo s ní srazilo? I tak mohl povstati světový požár, který vzplanul tam v daleku a prozradil těleso, naší zemi dosud neznámé.

Vše to bylo možno. A nebylo lze zjistiti, co z toho bylo pravda.

Mladý astronom znova se sklonil k dalekohledu a dlouho pozoroval novou hvězdu.

Již chtěl odtrhnouti zrak a připojiti k dalekohledu spektroskop, přístroj na rozklad světla, aby znovu zjistil, z jakých látek je složeno tajemné těleso nebeské. V tom však se mu zdálo, jakoby se byl obraz hvězdy zachvěl.

Napjal zrak – a skutečně – bledý bod znatelně poskočil.

Bertrand byl překvapen.

Co to bylo? Všudy bylo ticho, nikde se nic ani nepohnulo, a přece se dalekohled několikráte otřásl. Slabě, ale přec.

Znovu se zahleděl do dalekohledu – a hle – opět – kmit – kmit –

A nový kmit – zdálo se mu, že se strany. A –, »Hartman!« – byla myšlenka druhá.

Vstal, vypjal hodinový stroj, který posunoval rouru dalekohledu s pohybem hvězd. Sáhl na šroub na hřídeli dalekohledu, uvolnil jej a obrátil rouru dalekohledu k jihozápadu. Zároveň stiskl páku a otočil výřez v báni nad dalekohledem, aby se otevřel pohled na západní část oblohy. Usedl znovu a upřel oko do dalekohledu. Nebe v něm

bylo temné, jen několik hvězdiček desáté až čtrnácté velikosti se na něm chvělo.

I otočil rukojetí pro jemný pohyb. Dvě hvězdy čtvrté velikosti se zableskly v temném zorném polí. Nitkový kříž však zůstával neviditelný.

Hvězdář stiskl knoflík elektrického světla a hned slabě osvětlený kříž se nevtíravě promítl mezi bledé hvězdy.

Včas – neboť v tom – kmit – kmit –!

Obě hvězdy poskočily zdola nahoru a mnohem silněji než dříve.

»Opravdu, je to jihozápad. Nigir!« řekl Bertrand sám k sobě.

A aby se najisto přesvědčil, sešel po schodech na chodbu před svou pracovnu a odtud ještě níže do spodních místností, kde byly umístěny seismografy, přístroje pro zaznamenávání otřesů země.

Rozsvítil světlo a upřel zrak na pruh papíru, jenž pomalu se posunoval a navinoval na kotouč, otáčený hodinovým strojem. Rydlo, spojené s těžkým kruhovým závažím, značilo dlouhou čáru na papírový kruh.

A zde – zde – a zase zde – a opět – vlnila se krátce a prohýbala čára.

»Krátké otřesy,« řekl hvězdář sám k sobě, »pravděpodobné výbuchy. A značně silné, neboť vzdálenost – a pohleděl na druhý přístroj – vzdálenost je asi 300 kilometrů. A směr, odkud otřesy jdou, je jihozápad. Patrně Hartman!«

Bertrand shasil světlo a odebral se znovu nahoru na hvězdárnu. Ale nepobyl v ní dlouho, vyšel na plochou střechu vedle obou kupolí a volně se počal procházeti, zhluboka vdechuje chladnější noční vzduch.

A přemýšlel:

»Co podniká tam Hartman? Proč tyhle výbuchy? Pracuje snad v noci, protože ve dne je práce nemožná pro úpal či snad proto, že jeho dílo nesnese denního světla?«

Opět zalétla jeho mysl do dalekého vesmíru. Až tam, kde před několika dny vzplanula neznámá hvězda a zazářila překvapujícím leskem. Před několika dny! Vlastně před mnohými lety, snad sty, tisíci lety, podle toho, jak je od nás vzdálena. Neboť tu dobu potřebovalo světlo, než od ní doletělo k naší zemi.

Tam obrovská katastrofa. Světy hynou a zase povstávají. Život se rodí a zase mizí v nesmírných, nezbadatelných rozměrech, nekonečný, věčný, ve vesmíru bez mezí a hrází, neznámém, tajuplném.

A člověk – drobnohledný prach v té pusté nesmírnosti.

Ale srdce jeho širé, netušené moře snah a tuh a vášní!

Bertrand prudce sebou trhl. Pravicí přejel si čelo.

»Nesmí člověk příliš přemýšleti!« řekl k sobě rázně. »Jsou myšlenky k sešílení, třeba se jím vyhnouti!«

Sešel do svého bytu, svlékl se a ulehl.

Zavřel oči a snažil se vyhnati myšlenky z mozku, všecky! Ale než se mu to podařilo, zavrtala se mu jedna do mozkové tkáně.

Že druhý den, zítra, pokusí se rozluštiti tajemství nigirského podniku. Se Simem. Zkusí to. Snad něco zahlédnou, Zkusí to. Zítra.

S tím usnul. – A úmysl svůj opravdu vyplnil druhého dne.

Ale ne se Simem.

Bylo ráno okolo sedmé hodiny, kdy zaslechl od brány observatoře prudký štěkot Karův.

Vstal, aby se podíval, co se děje. Otevřel dveře a proti němu stanul – Mlakov. Neveliký, statný, kulaté, bezvousé vaře, z níž zářily důvtip, ráznost, ale i dobrota, stál zde ve dveřích a přívětivě se usmíval, snímaje čapku se široké, tmavě kučeravé hlavy.

»Promiňte, že vás jdu rušit!« omlouval se. »Mám cosi za lubem a rád bych měl vás při tom.«

Bertrand uvítal inženýra přátelsky jako starého známého a hned projevil ochotu účastniti se čehokoli s mužem jako je Mlakov.

Inženýr přijal s úsměvem poklonu a řekl:

»Bez dlouhých úvodů a okolků. Nechtěl byste se mnou podniknouti výlet nad Hartmanův tábor na Nigiru?«

Bertrand vstal překvapen.

Mlakov, považuje to za výraz údivu, počal horlivě domlouvatí:

»Vím, není to vyjížďka na procházku. Zpáteční lístek si bráti, mohlo by býti zbytečným výdajem. Ale přes to –«

Astronom však nenechal ho domluviti:

»Ach, ne, tak to nemíním. Ale sotva uvěříte, že jsem chtěl dnes totéž učiniti se Simem.«

A vylíčil, co pozoroval posledního večera, a připojil domněnku, že tajemnost, s jakou si vedou Hartmanové, není sama sebou a že za ní jistě něco vězí.

»Ale co? Jen co? To bych také rád věděl. A jsem tomu opravdu rád, že můžeme takovou výpravu provésti spolu.«

Mlakov byl nadšen souhlasem hvězdářovým. Vykládal, mu hned, že přijel s aerem zvláštní soustavy, uzpůsobené pro všechny možnosti.

»Barva je šedomodrá, takže se ztratí proti obloze. Nemají-li zařízenou hodně bedlivou hlídku, ani nás nezpozorují a my se jim podíváme nerušeně do práce.«

»Ale i když nás zahlédnou, i s tím je počítáno. Můžeme se krýt i bránit. A dokonce i na přímý boj zblízka jsem připraven a věru, rád bych zkusil, jak –«

»Nu, víte,« usmál se Bertrand, »pokud je na mně, nejraději bych se podíval Hartmanům do rukou hezky nepozorovaně a zmizel zase po anglicku.«

»Což o to! I já!« souhlasil Mlakov. »Ale kdyby snad, chtěl jsem říci, že se nemusíme báti ani

nejhoršího. Ne že bychom snad chtěli vyhledávati –«

»Proto! Je zbytečno vydávati se nebezpečí.«

»Ovšem! Ovšem! A také bych rád, aby ani kdyby nás shlédli, nezvěděli, kdo jsme. Myslím proto, abychom je objeli a přiblížili se k jihu.«

Bertrand souhlasil.

Mlakov pak pokračoval:

»Pan inženýr Nekola ani neví, co zamýšlím. Je proti tomu, nerad by se střetl s Hartmany. Ale není to, myslím, dobře, víc ráznosti by u nás neškodilo.«

»Pan Nekola je příliš mírný, zdá se mi,« prohodil Bertrand připravuje se na cestu.

»Výborný člověk, příteli!« začal Mlakov nadšeně. »Jeho myšlenka je velkolepá, způsob, jak ji provádí, je technická báseň, ale povahou příliš dobrý, měkký.«

»Zda-li pak jste zjistili někoho podezřelého po výbuchu, který zničil vaše vápenky? Byl bych se vás rád zeptal již dříve, ale poslední dobou se vás vůbec nedovolám, všechno namáhání je marné.«

»Ach, to je zvláštní věc,« pravil Mlakov vážně. »Dělá ni velké starosti. Jsme odříznuti od světa, v našich telefonech hrčí a drčí a není slova rozumět. Pan inženýr Nekola je přesvědčen, že to činí rozruch, působený naším elektrickým zařízením. Ale mně – mně – Ale abych dal odpověď na vaši otázku!«

»Nuže? Chytili jste někoho?«

»Dva. Jinak docela hloupé chlapy. Pověděli všecko, co věděli, ale nevěděli mnoho.«

»Jak se dostali do osady saharského slunce?«

»Inu, přivezli jsme si je, jak pan předseda Kment řekl, z Telie. Tam je najal muž, kterého znalí, ale ne podle jména, Zaplatil jim, a nedá se ani říci, že bohatě, aby se dali najmouti k nám a aby pak u nás bouřili dělníky a mařili práci.«

»Což ovšem dělali.«

»Ano, ale tak neobratně, že jsme je chytili.«

»Co jste s nimi provedli?«

»Pan vrchní inženýr by je byl pustil –«

»Vy jste ovšem byl proti tomu.«

»Byl. Ale musil jsem je pověsit skoro ve vlastní režii, totiž jen jednoho, druhého jsem nechal se na to podívat, pak jsem jej poslal do Telie.«

»Do Telie?«

»Ano. Aby vyřídil tomu, kdo ho najal, jak to dopadlo, požádal jej, aby přijel k nám sám, že máme ještě místo, nebo aby poslal mladého pana Hartmana –«

»Vy jste žertovný! Dostat vás tak Hartman –«

»Budu hledět, aby ne!« zasmál se Mlakov. »Rád bych to viděl naopak, a je-li ještě spravedlnost – kdo ví –?«

»Nu, maličko a budete si blízko,« řekl Bertrand vesele a vyšel s Mlakovem na dvůr observatoře. Dal potřebné pokyny správci Malinovi a Simovi, sešel pak se svým hostem pod návrší a v malé chvilce vznesl se šedomodrý aeroplán, nevelký,

ale pevně stavěný, do vzduchu, v němž téměř ihned zmizel.

Zamířili k jihozápadu.

Mlakov řídil stroj.

»Chcete je objeti na jihu?« tázal se Bertrand,

»Ano. Na severu jsou všude jejich lidé. Drží se naší sítě jako komáři louže. Ale na jih musíme až za Gao, neboť i tam jsou doma,«

Tak jeli svěžím ranním vzduchem.

Přenesli se přes pustý kraj, který ležel mezi Nekolovou kolonií a Nigirem, nechali daleko po pravé straně Gao a pak zabočili ostře do prava, k dlouhému zelenému pásu, který se jim blížil od západu.

Ve značné výši překročili lesknoucí se pásku mohutného Nigiru, nechali jej i s jeho bujnou zelení daleko za sebou. A obrátili se k severu teprve, když byli zase hodně daleko v poušti a před nimi se objevila vrchovina, za níž leží Bandžagara.

Pluli nyní ve značné výši k severu; zase se objevil šedozelený pruh na obzoru, výšil se a šířil.

Bylo okolo desáté hodiny, když Bertrand, hledící upřeně vpřed kukátkem, ukázal rukou na místo na lesknoucím se toku řeky.

A Mlakov zařídil stroj směrem, kterým ukazoval Bertrand.

Šedozelený pruh se blížil, jeho barva se stávala světlejší a sytější. A bylo již viděti, jak na

nejvzdálenějším místě se ohýbá a stáčí od západu k jihovýchodu.

Tam, na tom místě se objevila plocha, obetkaná bělavou páskou – poznali hned, že je to zeď, obklopující území Hartmanovo. A uprostřed ní –

Před krátkým ještě časem valil tu své vlny mohutný Niger, uprostřed divokého údolí, hluboko se vrývajícího do žlutavé, kamenité pouště. Bil a pral zuřivě do skal, které svíraly jeho tok s levé strany, tlačily jej na druhou stranu, k jihu, opět a opět se mu stavěly v cestu, lámaly jeho tok, až jej zlomily a obrátily docela jinam, než kam mířil, k jihovýchodu.

A dnes? Jaký to úchvatný obraz se prostíral před očima našich letců!

Nad ohybem Nigiru vyrostlo město. Nízké sice domky, dřevěné, s plochými střechami, ale četné, jeden vedle druhého. V dlouhých řadách stály opodál břehu, tvořily ulice, zároveň však jakési skupiny, přehradami od sebe oddělené. A Niger sám?

Údolí jeho rozoráno, do daleka se táhne široký, zpola již upravený úval – mohutná nádržka vodní. Opravdu nádržka, údolní přehrada, neboť tu – hle – na nejužším místě vysoká hráz přepíná řeku. Je dosud nehotová, jen část její stojí a vedle se valí a tříští vlny a padají v ohromném sloupu.

»Údolní přehrada,« řekl Bertrand, pohlížeje s obdivem na tuto obrovskou stavbu, která působila

mocným dojmem i s této výše, s níž se vše jevilo zdrobnělé a sploštělé, jakoby k zemi přitisknuté.

»Ale nač, nač to?« ptal se Mlakov. »Nechce přece využíti vodní síly Nigiru a vésti do Evropy! Kudy? Anebo se připojí k vám?«

A vrtě hlavou sklonil páku a aeroplán v širokých obloucích, pomalu klesaje, volně se vznášel nad soutěskou Burrum. Zlehka jen svíraje levou rukou řídicí páku, přiklonil k očím dalekohled a totéž učinil Bertrand.

Před jejich očima se rozvinul úchvatný obraz lidského mraveniště, vroucího usilovnou prací.

Hlavní činnost byla patrně soustředěna na levém, severním břehu řeky. Tam stály domky, tam těsně u vody se táhly lesklé pásky a tu a tam se černal velký stroj –

»Bagry!« upozornil Mlakov. »Rýpadla.«

»Ano,« souhlasil Bertrand, »na kolejích, A na druhých –«

Bylo tam viděti cosi temného, tu rovného, tu skrouceného, sem tam se pohybovaly drobné hračky –

»Vlaky,« řekl Mlakov.

»Ale nač to vše? Nerozumím tomu –«

»Hráz staví, část je hotova. A používají asi již síly řeky, tu, na levo na břehu, ta budova –«

»Sst!« ostrý svist se ozval kdesi nedaleko, ale ani Mlakov ani Bertrand si ho nevšimli.

»Pravý břeh zvyšují. Vidíte?« ptal se Bertrand.

»Ano. Ale levý také. Tamhle, podívejte se – Vzadu, proti proudu.«

»Sst!«

»Ssst!«

»Sst!«

Mlakov si všiml podivného svištění. Pohleděl na motor, ale ten jen šelestil a pracoval bezvadně.

Upokojen přiložil znovu kukátko k očím.

»Tamo, na severu, hned za zdí, je asi start. Je viděti volnou plochu,« hlásil Bertrand. »Ssst!«

»Tamhle je druhý, větší, na dolejším, jižním konci,« ukazoval Mlakov.

»Vidím, pod hrází.«

»Ano,« řekl Mlakov a objel kukátkem znovu celý tábor.

»Ale řekněte mi,« pokračoval, »chápete něco z toho? Co tím zamýšlejí, kam míří. Já z toho nejsem chytrý.«

»Také nevím,« řekl Bertrand zklamaně. »Hráz, zvýšené břehy, voda, železnice –«

»Hm, hm. To jsem blázen,« divil se Mlakov a znova se podíval kukátkem.

»Ale tamhle, vedle většího startu! Ty stožáry – dráty –«

»Sst!« zasvištělo kolem.

»Sst!« zasyčelo znovu, blíže.

»Asi antény,« řekl Mlakov. »Snad bezdrátová stanice. Ale že tady, směrem k nám! Neboť tam asi leží –«

A skloniv ruku, ukazoval kukátkem k jihovýchodu.

»Dnk! Řink!«

Náraz – kukátko vyletělo z ruky inženýrovy, vyskočilo nad jeho hlavu a pak třesklo dole o kovovou příčku. Pak se i otočilo několikrát ve vzduchu, zablesklo se v paprscích i slunečních a zůstalo kdesi vzadu a dole –

A – »sst! – st! – sst! –« zabzučelo najednou jako roj vos v největší blízkosti. Mlakov rázem pochopil.

»Uviděli nás!« zvolal a ruka rychle se svezla k páce u jeho pravé nohy. Posunul ji, zdola se ozvalo slabé zařinčení a pod nohami letců se rozprostřel tenký, ale pevný plech. Až dosud se skrýval svinut v dolní částí stroje mezi silnými aluminiovými rourami, které tvořily spodek letadla.

A již – tnk! – tnk! – tnk! – úder za úderem dopadaly dobře mířené střely na ochrannou plochu.

»Jen dál!« zasmál se Mlakov. »Teď se vás nebojíme.«

A jako na posměch zakroužil ve velkém oblouku nad nigirským táborem.

Najednou však Bertrand položil ruku na jeho rameno.

»Pozor!« zvolal. »Aero!«

A ukázal dolů, do hlubiny.

Mlakov se naklonil stranou. Viděl, jak z jižního cípu tábora se zdvihá velký stroj se žlutými, široce rozpjatými křídly.

»Skutečně! Proti nám!«

A nemeškaje trhnul pákou,

»K jihu!« napomínal ho Bertrand vážně.

Ale malý šedomodrý stroj již zakroužil jako vlaštovka a zamířil na jih.

»Raději se vyhneme,« řekl Mlakov, dávaje motoru největší rychlost. »Nevítězí vždycky obratnější, anebo lepší,«

»Nebylo by výhodnější srazit jej, dokud se nedostane nad nás?« ptal se Bertrand.

»Snad,« odpověděl inženýr, »ale jistější je utéci. Hleďte, již je menší!«

Bertrand neodpověděl. Ohlédl se po stoupajícím žlutém stroji a pak se podíval za sebe, kde viděl připevněnou malou strojní pušku.

Pak mlčel. Byl sice vpředu před nimi skleněný kryt, ale nechránil úplně. A proto nebylo ani možno mluviti, ježto stroj se hnal šílenou rychlostí vzduchem, který šlehal a drásal tvář a oslepoval zrak zalévající se slzami.

Vzpomněl, že nenasadil skel na oči. I přiložil je a skrčil se na sedadle.

Také Mlakov přitáhl skla pevněji a skloniv hlavu řídil stroj svištícím vzduchem. Nestaral se ani, jak se zdálo, o nebezpečí, spit úžasnou rychlostí a omámen vichrem jako v polospánku řídil své páky a hnal stroj vpřed.

Přece však se po chvíli ohlédl.

A nakloniv se k Bertrandovi křičel:

»Jaký to stroj, příteli! Je už nahoře!«

Skutečně, velký žlutý pták byl už ve stejné výši a jako dravec se řítil za nimi.

Šedomodrý však také nelenil, přidal ještě rychlosti, aby unikl pronásledovateli.

Marně. Netrvalo dlouho, Bertrand upozornil inženýra:

»Jsou za námi.«

»Na dostřel?«

Ale odpověď přišla odjinud: S ostrým svistem projelo cosi vzduchem a zapísklo, prchajíc do daleka.

»K čertu!« zahučel Mlakov. »Myslím, že dnes budou někoho dlouho doma čekat. A budeme hledět, aby to nebyli naši!«

Sáhl znovu na páku, plechová stěna se posunula za ně a zakryla je. A hned zadrnčela, zasažena novými střelami.

Tu Bertrand již nečekal. Opatrně se obrátil a nařídil strojní pušku proti úzké střílně, vykrojené v plechové stěně.

Viděl nyní veliký stroj blízko za nimi, viděl dva muže v něm.

Zamířil na ně a uvedl pušku v činnost.

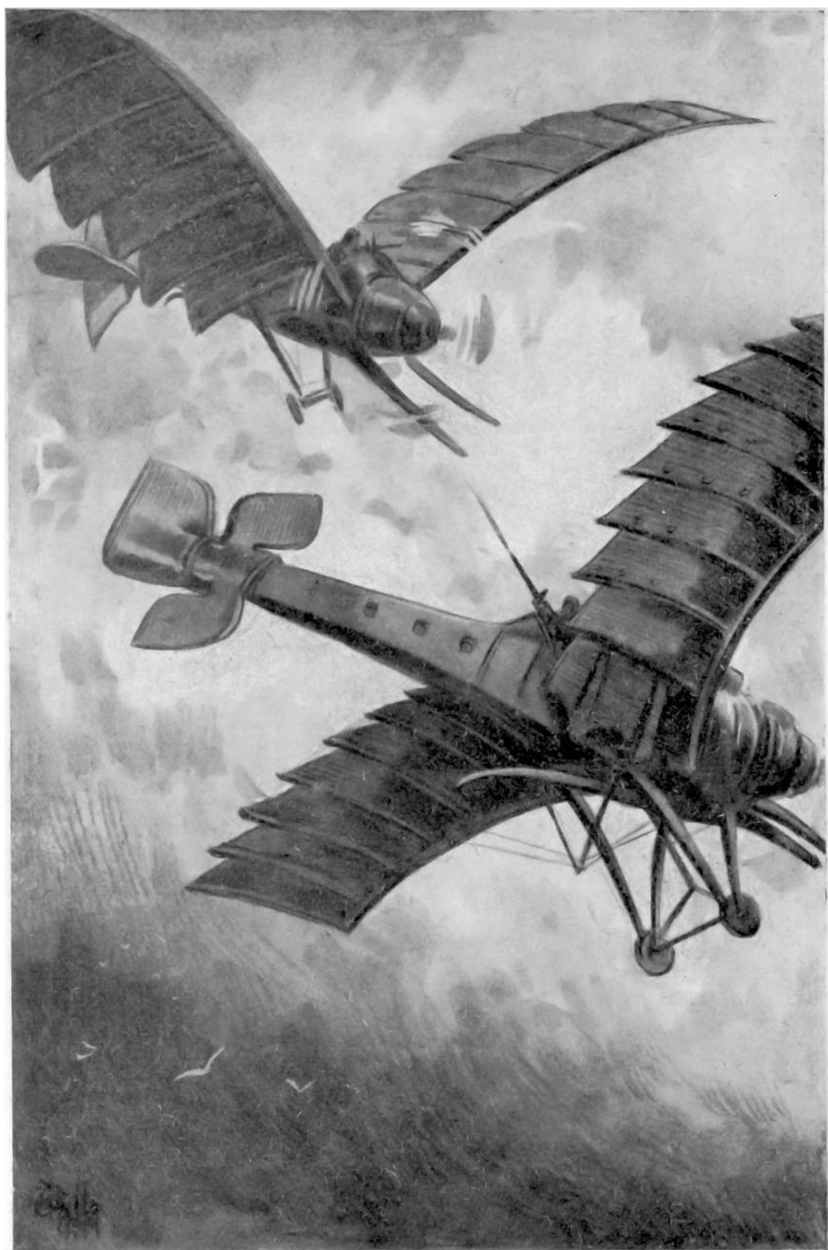
Hned však vzkřikl úžasem:

»Příteli, jsou nad nás! Jsou kryti průhlednou deskou, od které kule odskakují!«

»Proklatě!« zaklel Mlakov.

Bertrand se obrátil znovu k střílně, v zápětí však vzkřikl podruhé:

»Jsou za námi – těsně – dolů!«

S temným zahučením přeletěl žlutý...

Mlakov trhl kormidlem a malý modrý stroj sjel dolů jako šipka –

Nad ním se zatmělo – s temným zahučením přeletěl žlutý.

Ale modrý už dral se vzhůru, s napjetím sil prchal stranou, snaže se při tom dosáhnouti dřívější výše. Také žlutý obrátil za modrým.

A maličko – a Bertrand jej viděl zase těsně za kormidlem.

Tu Mlakov zbledl.

»Dobrá!« zasyčel. A dívaje se do zrcadla, ve kterém viděl pronásledovatele, křičel na Bertranda:

»Chopte se výškového kormidla – jak řeknu teď! Skloňte je na půl –!«

Bertrand poslechl. Objal rukojeť výškového kormidla –

Mlakov hleděl upřeně do zrcadla.

Nepřítel byl na dva, na tři metry, inženýr zahlédl dva dlouhé zobce, které čněly před vrtulemi –

»Teď!« vzkřikl.

Bertrand stiskl výškové kormidlo – modrý stroj vyskočil –

Mlakov zahlédl, jak spodek jeho stroje se octl proti nosné ploše žlutého obra –

Mžikem přehodil páku motoru na zpětný pohyb –

Bzzz! zakvíkla vrtule – Vzzzz! zavýskla znovu z hloubi do vysoka – modrý stroj se zarazil, uvázl.

A žlutý nežli se mohl vzpamatovati, vrazil plnou rychlostí svou nosnou plochou na pevný spodek Mlakovova aera.

I v modrém cosi zapraskalo, ale nepatrně.

Ozval se praskot, skřípění, cosi se drtilo, páralo.

Zakolísal ovšem silně, vržen poskočil a předek jeho se zdvihl, Bertrand však chopil výškové kormidlo oběma rukama a v okamžiku stroj narovnal.

Zakroužili pak zpět a pohlédli na místo srážky.

Spatřili drobné cáry sem tam poletující a klesající – a pod nimi, již daleko, hluboko – cosi neurčitého, žlutavého, znetvořeného.

Padalo, menšilo se, barvu ztrácelo – a najednou na žlutavé ploše pouště utkvěla nepatrná šedavá skvrna.

Mlakov si otřel spocené čelo a usmál se na Bertranda.

Bertrand mu odpověděl úsměvem a řekl:

»Naši tedy čekati nebudou.«

»Ne – pravda –« přitakal Mlakov, »ale – nechtěl bych to znovu – věřte!«

»Však by byli podruhé již připraveni,« mínil Bertrand.

A položiv levici na ruku inženýrovu, pravil:

»A zmírněte trochu rychlost – jede se tak hezky – nyní.«

»Pravda!« souhlasil Mlakov. »A kam jedeme?« zasmál se. »Vždyť musíme domů!«

Obrátil kormidlo k východu.

Vítězný modrý stroj volně se nesl teplým vzduchem v mírném vánku nad oslnivou běložlutou plání pouště.

Zdaleka jej vítal zelenavý pás bujného rostlinstva na březích nigirských.

XIV.

»Je těžko takto bez důkazu obviniti někoho. A jak to, že jste zrovna jeho sledoval?«

»Byl mně podezřelý hned od mého příchodu. Víte, že jsem si bedlivě všímal našich zaměstnanců. U něho mou pozornost vzbudil německý ráz jeho obličeje.«

»Ale proto ještě –«

»Vím, také mu to snad nevytýkám. Třebaže jsem jist, že Němcům lidstvo nikdy nezapomene, že odvetnou válkou rozvrátili a zničili svět.«

Nekola sebou netrpělivě pohnul:

»Proto však ještě nemusí býti nebezpečným každý jednotlivec« řekl důtklivě.

»Nechtěl jsem ani to tvrditi. Chtěl jsem jen upozorniti, že je Němec jako Hartman a že je tedy možná myšlenka, že je s ním spojen.«

»Jmenuje se přece Tursa –«

»Řekl vám to, možná. Stejně bych se vám mohl já představiti jako Strucks. A kdo by mohl pochybovati o pravdivosti toho, nedá-li se nic na

navštívenku, kterou člověku příroda vtiskla do obličeje.«

»Ale Tursa se vykázal papíry, všemi doklady –«

»Jen řekněte a do čtyřiadvaceti hodin vám přinesu všechny doklady, že jsem inženýr Nekola.«

»Jste hrozný, kolego Mlakove!« mrzel se Nekola. »Vždyť Tursu najal Kmentúv správce v Praze, v době, kdy nikdo neměl tušení o našem podniku.«

»Je ovšem otázka, zda neměl.«

»Je vyloučeno, že by byl někdo věděl i nejmenší,« trval Nekola na svém.

Mlakov pokrčil rameny.

»Tvář zřídka klame,« řekl pak. »A jeho tvář není dobrým doporučením.«

»Je však nejpilnějším a nejspolehlivějším z našich dozorců, síla, že nemáme takové druhé.«

»A holubi?« zeptal se Mlakov skoro již popuzen od odporem Nekolovým.

»Viděl jste je opravdu?«

»Ano! Aspoň – myslím –«

»Vidíte!« řekl Nekola vítězně. »Myslíte jen, nemáte naprosté jistoty.«

»Nemohl jsem se klamati. Opravdu jsem viděl –«

»V odraze na skle okénka u půdy!«

»Ano, ale –«

»Jistě uznáte, že takhle není omyl vyloučen. Odraz, obraz v zaprášeném malém okénku, na temné půdě, A při takové vzdálenosti!«

»Kukátko je výborné, pane řediteli! Ukazuje přesně.«

»Ale byl jste přece hned u něho. Šel jste do Tursova domku, prohledal jste půdu a všechny místností.«

»Pravda.«

»A nenašel jste nic. Pranic.«

»Nuže, vidíte! Co chcete s tím počíti? Dle mého soudu je třeba rozhodného důkazu, usvědčení. Dříve by nebylo ani spravedlivo, ale také ani rozumno něco podnikati proti Tursovi.«

Mlakov schýlil hlavu.

»Máte pravdu, pane řediteli!« řekl. »Soudíte rozvážněji než já. Opravdu není přesvědčujícího důkazu a každá ukvapenost by více uškodila, než prospěla.«

»Ale dám si pozor,« pokračoval, »budu jej střežiti ve dne v noci. A neustanu, dokud neopatřím důkazu, jen aby pak nebylo pozdě!«

»Ale aby snad práce tím ne –«

Nekola nedořekl. Sám se zalekl toho, co mu vyklouzlo z úst.

Druh jeho však nevyskočil se svého místa, jak Nekola čekal.

Jako socha seděl několik okamžiků, němě, nehnutě.

Pak zvolna vstal.

»Pane řediteli!« pravil pomalu a těžce. »Jsem vám opravdu a vřele oddán. Smýšlím s vámi tak upřímně, jako snad nikdo zde. Ale vy mi nejste přítelem ode dne, kdy jsem vás upozornil, co nám zde hrozí. Na nedostatek naší kolonie, o který –«

»Ach, nemluvte! Nemluvte!« vzkřikl Nekola vášnivě, tiskna si hlavu oběma rukama.

»Nebudu mluviti, přejete-li si,« souhlasil Mlakov. »Nemohu za chybu, která se stala, možno-li mluviti o chybě. Nebyl jsem zde, neptal se mne nikdo při volbě místa. Byl bych řekl hned, že tu nebude dostatek –«

»Mlčte! Mlčte!« vzkřikl Nekola. »Proč mne mučíte, proč mi stále na oči stavíte –?«

»Mlčím,« řekl Mlakov tiše. »Nechci vás týrati. Také jsem vás neupozorňoval snad ze škodolibostí. Přísahám, že bych sám si z plna srdce přál, abych neměl pravdu.«

»Věřím, věřím,« vzdechl Nekola, »ale hrozné pomyšlení –«

»Vím. Chápu,« hovořil Mlakov smutně. »Ale divím se důsledku, který jste odvodil z mých slov. Jste rozhořčen od té doby na mne, podezříváte mne, nevěříte mi. A to bolí –«

»Promiňte, Mlakove!«

A Nekola podával svému zástupci ruku, zřejmě zahanben a dojat.

»Křivdím vám, vím. Ale odpustil byste, kdybyste pochopil, jak mně jest. Takové dílo, dílo

mého života, tolik nadějí v ně, i naděje v mé vlastní štěstí –«

»Chápu, pane řediteli!« pravil Mlakov chlácholivě. »Jste přepracován, rozčilen –. A snad víc než nutno, snad se najde prostředek –«

Nekola pokrčil rameny.

»Kéž by!« řekl. »Přemýšlím snad ve dne v noci. Ale věru více doufám ve vás –«

»A věříte mi tak málo,« posteskl si Mlakov mírně »Nechci vytýkati,« pospíšil si v obavě, aby snad se příliš nedotkl svého představeného. »Spíše bych vás rád připravil, omluvil se, že přicházím s novou obavou a radou –«

»Mluvte! Jen mluvte!« vybízel jej rychle Nekola. »Čekám věru stále něco, a jak se jen vynoří zdání nového nebezpečí, chvěji se novými obavami. A jest lépe, zvím-li vše raději dříve –«

Mlakov váhal, nevěděl, jak by začal po posledních slovech Nekolových.

Konečně se odhodlal a řekl:

»Pane inženýre, jest ještě jedno nebezpečí, které hrozí –«

»Vím, samum –«

»Ano. Chtěl jsem vás požádati, kdyby byly určitější příznaky –«

»Co pak se dá dělati?« namítl Nekola malomyslně.

»Pravda, nic. Ale bylo by snad dobře, včas do Evropy oznámiti, že bude proud přerušen.«

»Myslíte, že bouře zničí naše vedení? Je tak pevně stavěno!«

»První bouře patrně ano.«

»První bouře? Nerozumím. Proč právě první?«

»Je to zase pouhé podezření, pane řediteli! Nemohl bych ho dokázati –«

Nekola se trpce usmál.

»Odplácíte mi,« pravil, »a máte pravdu. Než to stranou! Vím, že jednáte v nejlepším úmyslu. Zařiďte proto, co uznáte za dobré.«

Podával Mlakovu ruku. Ten však pravil:

»Měl bych ještě jednu prosbu. Nebylo by možno urychliti stavbu naší stanice ultrafialových paprsků?«

»Není třeba mnoho k jejímu dokončení.«

»Právě proto. Kdybychom zvýšili počet pracovních sil, jsme hotovi v několika dnech.«

»A stanice na Monte Baldo je hotova?«

»Úplně, je třeba dokončiti stanici naši a cesta je hotova.«

»Věříte opravdu v úspěch?«

»Věřím. Není příčiny, proč by se věc nezdařila. Musí se zdařiti!«

»Máte pravdu, Mlakove!« řekl Nekola. »Chtít se musí, pevné vůle je třeba a ustoupí i příroda.«

»Ustoupí, jsem o tom přesvědčen,« řekl Mlakov rozradostněn, že Nekola odkládá svou upjatost k pokusu, ke kterému jej Mlakov přiměl.

»A ačkoliv si toho jistě nepřeji,« hovořil dále, »přece myslím, že může na tyto stanice dojíti, ani se nenadějeme.«

»Bylo by pro nás jistě dobře, kdyby se osvědčily. Přál bych to vám i sobě, věřte!«

A podal znovu pravici inženýru Mlakovu. Tak se rozcházeli dva přátelé, jichž přátelství nemohly překonati ani největší svízele a nesnáze.

Nekola vešel do tichého pokojíku vedle své kanceláře a stanul u okna, jež vedlo do pouště, k severu. Zahleděl se do jasného blankytu oblohy a duch jeho se rozletěl přes nekonečné pláně saharských pustin, přes modré moře, smavě zelenou Itálii, přes zasněžené vrcholy Alp do zasněného koutku jižních Čech, kde na kraji temných lesů, u tiché, lesklé hladiny Rožmberka dlí duše tolik milá, Manon.

Jistě vzpomíná jako on, teskní a touží a zase se těší, že Nekolovo dílo roste a blíží se svému dovrcholení. A zatím, kdyby věděla, jak těžké starosti ho tíží, jaké překážky se mu staví v cestu. Těžké překážky – a Nekola přejel dlaní zasmušilé, svraštělé čelo.

A nová myšlenka se vynořila, jasnější.

Pro koho pracuje? Dílo, jakého dosud nebylo, a k osvobození lidstva mířící! Jaké překážky by je mohly znemožniti? Stranou musí, překonají se, musí se překonati! Zvítěziti musí – A sladkou odměnou bude Manon, ta duše něžná, milá!

A Nekola se vzchopil. Pohleděl ještě jednou k severu. A ač se mu zdálo, že nad obzorem jakoby temno vyvstávalo, s myslí vzpruženou, obrozenou novou nadějí svěže vykročil z kanceláře.

A co Mlakov zatím?

Jestliže někdo myslil, že starostlivě hledí po obloze a bádá, co asi věští, měl jen z malé částí pravdu. Neboť Mlakov přelétl opravdu starostlivým zrakem ranní oblohu, ale pak bez meškání vskočil do vozíku, jenž náhodou právě jel dolů postranní levou cestou. V několika minutách se octl v dolní části osady, prohlédl práci dělníků, pohovořil s dohlížejícími a pak s dvěma kolegy inženýry, které zde náhodou potkal.

A za půl hodiny potom – se octl na vrcholu kopce nad vápenkami, novými a nyní o kus níže postavenými. Měl asi svou cestu, kterou se dostával nahoru, neboť ho nikdo nespatřil ani cestou tam, ani potom, když se usadil za dva velké balvany, právě proti mezeře mezi nimi, kterou bylo viděti dolů do kolonie.

Usedl a vyňal kukátko a zadíval se jím na místo, jemu už tak známé, na které často se v poslední době díval z tohoto úkrytu.

Byl to domek dozorce Tursy; a z něho nízká střecha, v níž bylo neveliké, právě otevřené okénko. Bylo sklápěcí, upevněné závěsy na horní straně. Dolejšek se nechal stáhnouti dovnitř, tak se okno otvíralo.

V tomto okénku jako v zrcadle zahlédl Mlakov před několika dny asi dvacátého nebo jedenadvacátého března bylo – nevelikou proutěnou posadu. Stála patrně nedaleko okénka a její obraz se odrážel v pootevřeném okénku zrovna na pahorek nad vápenkami.

Mlakov by byl tehdy přísahal, že zahlédl v posadě několik holubů. Nenašel jich však při prohlídce domku, kterou provedl nenápadně za nepřítomnosti Tursovy.

Nespatřil jich od té doby a neuzřel jich ani dnes. Okénko bylo skloněno, v něm však uviděl obraz prkenné podlahy.

Rozmrzen vstal a uschovav kukátko odcházel, skrývaje se za velikými kameny. Teprve když došel na severní konec kopce, vystoupil na volné místo a rozhlédl se po obloze.

Mlakovu se již delší dobu počasí nezamlouvalo. Pozoroval stále tlakoměr, vlhkoměr, zjišťoval směr větrů, zabarvení oblohy při východu a západu slunce a bedlivě zkoumal sluneční povrch, na němž velká skvrna právě dospívala středu.

Čekal cosi a počítal, že by asi mohlo přijíti dnes.

Obloha mu dávala za pravdu. Nebe bylo jakoby setmělé, slunce se zdálo matně zakaleným a nad západem se zdvihala jen slabě znatelná mlha, jaké jindy nebývalo v těchto dopoledních hodinách.

Mlakov byl rozhodnut. Rychlým krokem sešel po svahu pískového kopce k nové budově, která se dostavovala hned pod ním, nedaleko domu Nekolova. Byla to stavba stanice ultrafialových paprsků.

Před ní potkal Mlakov inženýra, který řídil stavbu, a vyzval jej, aby práci co možná urychlil a přibral lidí, co jich může potřebovati. Pak zamířil ke kanceláři. Pohlédnuv na střechu domku všiml si, že čtyři polokoule větroměru nehybně stojí, oznamujíce úplné bezvětří.

Vešed podíval se na barograf a viděl, jak čára tlaku prudce klesá.

V tom vkročil Nekola.

»Oznámíte přerušení proudu?« tázal se.

»Myslím, že je to nutné,« odvětil Mlakov.

»Čekáte, že samum přijde?«

»Určitě. Ale ne hned. Myslím, že nepřijde před večerem. A také asi ne přímo sem, spíše severněji.«

A obrátil se k telefonu. Na jeho radu totiž natáhli telefonní dráty na sloupy svého vedení od kolonie až do Telie, kde se připojily k lince Suza, Vargla, Ain Salah, podél saharské dráhy. Nekola sice tehdy namítal, že tuto jejich linku bude moci Hartman přerušiti, kdy mu bude libo, ale Mlakov na to odpověděl větou, jejíhož významu nebylo lze podceňovati:

»Aspoň budeme věděti, že je zle, až tento telefon přestane účinkovati.«

Tak mohl Mlakov zavolati ředitelství trati v Syrakusách, jemuž ohlásil, že proud bude přerušen o šesté hodině večerní.

»A nepřijde-li samum?« tázal se Nekola, když Mlakov se obrátil od telefonu.

»Přijde,« řekl Mlakov stručně. A přišel.

Horké odpoledne, ač byl konec března a slunce stálo nad rovníkem.

Pak večer, dusný, těžký. Slunce zapadalo rudě, opouštějíc oblohu, která již několik hodin byla zahalena temnorudým závojem.

A asi hodinu potom se rozpoutala divá vichrová bouře na nedalekém severu a hnala se krajem za svitu krátkých oslňujících blesků a hlubokého, vzdáleného dunění.

Víc nebylo viděti ani slyšeti.

V kolonii jen prudký vichr zdvihal písek v dalekém okolí a metal jej do nádrží, vzduch byl palčivý, plný prachu a tělo i přístroje pociťovaly vliv ovzduší nabitého elektřinou. Asi po půlnoci, jak se zdálo, se přeneslo řádění bouře na západ a ustalo.

A čtvrt hodiny na to hlásila jedna se stanic, chránících vedení, že nemá spojení se stanicemi dalšími, že však pravděpodobně je vedení zničeno na značnou vzdálenost od stanice.

Nekola nepohnul ani brvou, když uslyšel tuto zvěst.

Stiskl jen ruku Mlakovu a pravil:

»Předvídal jste dobře. Díky vám!«

»Co však by se bylo asi stalo,« pokračoval, »kdyby bouře šla přes kolonii?«

»Bylo by asi po našich nádržkách,« řekl Mlakov prostě.

»Také myslím,« souhlasil Nekola, jako by o nic nešlo.

»Víte, co nyní?« tázal se Mlakova.

»Učiníme pokus, abychom trať co nejrychleji opravili. Vrhneme na poušť tolik lidí, kolik jich dovedeme uživiti. A bude-li zatím hotova naše U – stanice –«

»Dobře. Souhlasím úplně. Zařiďte hned vše, ať jsou s východem slunce připraveny auta i Mamut. A na nás ať v touž dobu čeká naše Šipka. Podíváme se, co se tam dělo, a podáme případně do Evropy zprávu, jak dlouho bude porucha trvati.«

»Mohli bychom však –,« uvažoval Mlakov,

»Nu?«

»Nebyla by to velká zajížďka a stálo by za to –. Podívati se cestou na Venuši.«

»Proč? Co zamýšlíte?«

»Mám zase jakési podezření.«

»A máte naději, že je na Venuši prokážete,« poznamenal Nekola.

»Ano.«

»Myslím, že znám vaše myšlenky. A nejsem jich sám dalek. Uděláme tedy, jak si přejete a zajedeme cestou na Venuši.«

»A nyní půjdeme spát,« prohlásil Mlakov zdvihaje se od telefonu, kterým rozeslal rozkazy pro příští den.

Nevyspal se však patrně, bylo to vidět druhého dne zrána. Ještě se ani nerozednilo, když se aeroplán vznesl se startu před Nekolovou kanceláří. Lehce se přesmekl přes okrajové domky a zamířil k severovýchodu, zatím co před skladištěm uprostřed osady se namáhavě zdvihal Mamut, obtížený lidmi i materiálem.

Nekola se ohlédl po kolonii a pak se zachmuřeně zadíval k severozápadu, k Malé poušti. Ale Mlakov již zase spal. A neprobudil se, dokud Helios lehce nenarazil na písek pod Venuší.

Tam teprve prohlédl a ospale se podíval na okna observatoře, která žhavě hořela pod paprsky vycházejícího slunce.

Bertrand nebyl překvapen návštěvou. Bděl již a s terasy Venuše obhlížel poušť a změny, které na ní způsobila noční bouře. Viděl proto blížící se Šipku a vyšel přátelům vstříc po svahu pod branou.

Když uslyšel, že jedou obhlédnouti zničenou část vedení, pravil:

»Vzpomínal jsem vás v nocích. Bouře se hnala přímo přes Venuši a zuřila hrozně. Zde ovšem značnějších škod nenadělala, neboť stavby jsou pevné a nové. Ale pozoroval jsem, že vichřice táhne na Tanesruft; později o něco jižněji na

Malou poušť. A myslil jsem si hned, že asi vaše trať utrpí.«

»Je také nová a pevná, příteli!« řekl živě Mlakov. »A je-li poškozena, nemohou být škody valné. Leda –«

»Leda?« opakoval Bertrand zvědavě.

»– že někdo pomáhal, bouři –,« odvětil Mlakov.

»A proto by přítel Mlakov rád pohlédl na vaše seismografy,« ujal se nyní slova Nekola, »zda-li by nebylo možno zjistiti otřesy.«

»Tak jest,« dodal Mlakov. »Proto jsme si dovolili vás obtěžovati hned po ránu.«

»Nelze mluviti o obtěžování, přátelé!« odpověděl hvězdář. »Pojďte jen a vizte!«

Za malou chvíli stanuli u seismografů a zahleděli se na čáru, kterou přístroj narýsoval uplynulé noci.

Ale zklamaně se od ní odvrátili.

Bylo na ní plno vln a zátrhů, ale zřejmě byly jimi vyznačeny otřesy země, způsobené bouří. Nebylo možno zjistiti mohutnějších otřesů vzdálenějších.

»Škoda, myslil jsem –,« mluvil Mlakov spíše pro sebe než k ostatním.

»Že tam pracovali Hartmanové týmž způsobem, jako u vápenek?« pravil Nekola, »A že to zde bude potvrzeno?«

»Ano,« odpověděl Mlakov. »Myslil jsem, ale nelze nic dokázati zde. Uvidíme tam.«

Ale neuviděli víc než zkázu. Nebylo vedení na dálce několika set kilometrů.

Spoušť, přervané dráty, vyvrácené betonové sloupy, anebo přeražené, hlídací domky zle porouchané. To zjistiti objížďkou tratí. Na místě zvláště poškozeném vystoupili z aera.

Mlakov dlouho bloudil sem a tam a bedlivě zkoumal každou píď země, každý úlomek.

Nebylo stop, vše smeteno do daleka a pusta.

Zklamán vracel se k Nekolovi.

Zastihl ho zamyšleného nad kusem ulomeného sloupu, který ležel opodál trati, většinou zavát v písku.

»Hleďte!« pravil Nekola, když Mlakov se přiblížil.

Ukázal na místo, kde povrch sloupu byl zřejmě poškozen. Bylo znáti rýhu, polokruhovitou, jako by bylo mocně bývalo vraženo čímsi do hořejší části sloupu.

Mlakov se schýlil.

»Poráželi naše sloupy zde, asi rourami, namísto tyčí« řekl vzpřimuje se, zrudlý ve tváři krví, která se mu valila do hlavy, snad při sehnutí, snad hněvem. »A jinde jsou stopy výbuchu nějaké třaskaviny, zvláštní, jistě nové –«

»A přece vše to bude marno!« vzkřikl Nekola vzdorně a zahrozil sevřenou pěstí k jihu, k Nigiru

»Tak! Výborně!« radoval se Mlakov. »Hlavu vzhůru! A kdyby se půl světa spiklo a všichni darebáci v něm, bude to!«

»Musí být!« řekl Nekola pevně.

Zahlédli právě, jak opodál se k zemi snáší veliký stín Mamuta.

Obrátili se k místu jeho přistání. A vstříc jim přišli dva inženýři, z nichž jeden živě pravil k Nekolovi:

»To je hrozné spustošení! Před čtyřmi, pěti nedělemi se náš proud do Evropy nedostane.«

»Uvidíme,« řekl Mlakov. A Nekola dal jen krátký rozkaz;

»Stavte!«

»My pojedeme po trati,« řekl potom k Mlakovu, »až nabudeme telefonního spojení s Evropou.«

XV.

Zpráva o přerušení dodávky proudu z osady saharského slunce se rozšířila po celé Evropě okolo poledne 29. března.

Způsobila nemalý rozruch. S počátku byla ovšem nasycována jen italská elektrická síť proudem ze Sahary. Ale celá střední a jižní Evropa měla sít společnou. Proto když spotřebu Itálie počal hraditi proud saharský, ulehčilo se celé evropské síti. Proud, který dodávaly až dosud do italské sítě údolní přehrady hornoitalských řek Adiže, Piavy, Tagliamenta a Pádu a jejich přítoků, obracel se nyní na sever. Dokonce i vodní síla řek

z Romagne a Toskány stala se přebytečnou a uplatňovala se v sítí zaalpské.

Itálie totiž neměla tepelných elektráren, protože neměla uhlí. Zato využila vodní síly způsobem velkolepým. Ovšem její vodní elektrárny se nezastavily, když saharský proud ukojil sám italskou spotřebu, a sloužily nyní celé Evropě.

Síla jimi vyrobená hnala se nyní mohutným vedením, které šlo údolím Adiže na Trident, Bolzano, Brixen, překračovalo průsmyk brenerský a přes Innomostí a Kufstein dosahovalo spojení na Mnichov. Stejně ovšem přecházela přes Pontebu a Terst a na západě alpskými průsmyky a tunely do Švýcar a Francie.

Proto když přibývalo Nekolova díla a nové a nové nádržky se připojovaly, převzal proud ze Sahary také úkol Rhony, horního Rýna, Innu, a konečně i horního Dunaje.

Uhelné elektrárny zastavovaly svou činnost v západních částech Slovanských států, ale i ve Francii a Německu, takže se ulehčilo i státům románským i severským republikám. Spotřeba uhlí klesala a každý cítil, že se bortí vševládné postavení Uhelného svazu.

Byl slavnostní okamžik, prvního března, kdy po dohotovení elektrického vedení od kolonie až na Sicílii o dvanácté hodině polední měl býti poprvé zapjat proud ze Sahary.

Zástupcové států, obcí a všech veřejných sborů byli shromážděni ve větších městech Evropy a s nimi celá veřejnost až do nejmenších vesniček a samot čekala s napjetím na dějinnou chvíli.

Deset minut před dvanáctou byly zapjaty všechny lampy; světlo zaplanulo v uličních svítilnách, rozžehly se žárovky v kancelářích i v soukromých domácnostech.

A pět minut před dvanáctou přerušily elektrárny proud. Světla pohasla. Půl Evropy chtělo viděti první záblesk světla, vzbuzeného silou saharského slunce. Půl Evropy se zatajeným dechem čekalo a počítalo poslední vteřiny před polednem.

Úder dvanácté.

A v tom okamžiku slabě zažhnuly lampy.

V Paříži, Berlíně, Praze, Varšavě, v Pešti a Bělehradě i v Athénách se ozval společný jásavý výkřik:

»Saharské slunce! Zdar! Buď zdrávo, slunce saharské!«

A světlo ze Sahary slabě rozžhavovalo dráty žárovek, do ruda svítících.

Stačilo je rozežhaviti v polovině Evropy.

V paláci Společnosti saharského slunce v Letenské čtvrti v Praze čekalo slavnostní shromáždění na okamžik, kdy poprvé saharské slunce zaplane v srdci Evropy. Pro nikoho nebyla chvíle významnější, než pro Společnost, Neboť její dílo se tu dovršovalo, její práce se měla osvědčiti.

Když zablesklo světlo v žárovkách, zabouřil jásot rozsáhlou dvoranou. Mimoděk všem prolétla hlavou vzpomínka na první shromáždění Společnosti v téže místnosti před desíti měsíci. S pohnutím vzpomínali minulých útrap a nebezpečí, jež přestáli ve prospěch lidstva.

A slza radosti se objevila i na líci předsedy Kmenta, jenž zvolal v radostném rozechvění:

»Zvítězili jsme, přátelé!«

V tom byl zapjat proud elektráren a plnějším, ostřejším světlem zaplanuly lampy, prudčeji se hnuly stroje, než kdykoli před tím.

Ručičky měřících přístrojů poskočily, stanuly na nezvyklém místě. Ukazovaly přepjetí sítě. Současně bylo hlášeno z Messiny, že v Mazzaře, v níž byl vyústěn kabel mezí Sicílií a Afrikou, prochází proudoměry proud o síle, kterou bylo možno vyjádřiti jen v miliardách voltamperů.

Provozní kancelář středoevropských elektráren v Praze rozesílala jiskrové telegramy. Zastavovala činnost uhelných elektráren jihofrancouzských, bavorských a českých. Nebylo jich nyní potřebí, když odpadla spotřeba Itálie, hrazená saharským sluncem.

A tím byla rozhodnuta otázka, kterou po tři čtvrti roku přetřásala evropská veřejnost. Ve prospěch Nekolovy myšlenky a podniku Dopravní unie a s ní spojených odborových organisací.

V neprospěch Uhelného svazu.

Svaz byl zřejmě poražen. A bylo patrno čím dál tím jasněji, že se blíží konec slávy a moci Svazu. Neboť ve stavbě kolonie saharského slunce se pokračovalo, ba, možno říci, že teprve nyní bylo o ní pracováno s plným úsilím. Přirozeně, neboť bylo patrno, že se Nekolova myšlenka osvědčila a že náklad na stavbu vynaložený není vyhozen.

Ostatně se uvolnily pracovní síly, dosud zaměstnané při stavbě vedení. Všech bylo použito nyní při rozšiřování kolonie a stavbě nových nádrží.

Tak byla postupně vyřazována z tepelných elektráren jedna za druhou a pomalu již docházelo i na mohutné rurské elektrárny, které až dosud zásobovaly energií celé západní Německo.

Nyní umlkal i novinářský boj, který se úporně a dlouho vedl v Evropě. Černý tisk – tak se říkalo listům Uhelného svazu – ponenáhlu ustupoval, až se odmlčel úplně.

Ještě před ukončením boje však podnikl poslední prudký útok proti Společností saharského slunce. Současně všechny listy jeho směru přinesly zprávu, že jedině podnik Uhelného svazu lze nazvati lidumilným, neboť chce zlepšiti postavení evropského lidstva bez naděje na výdělek, úplně nezištně. Toho prý nelze říci o podniku Společnosti, která se postarala o ohromná měřidla proudu a umístila je v Mazzaře.

Avšak ani tento útok neměl účinku. Také proto, že jej předseda Společnosti Kment obratem a pádně odrazil.

Prohlásil, že Společnost, jak už bylo vícekráte zdůrazněno, není podnikem výdělkovým. Proudoměry v Mazzaře že jsou nutné, neboť podle jejich údajů řídí pražská kancelář provoz elektráren uhelných, zastavuje činnost jejich, anebo je zapíná, je-li toho třeba.

Společnost saharského slunce ostatně nemá ani v úmyslu říditi provoz saharské kolonie. Ponese sice náklad na výstavbu její, ale jakmile bude dohotovena, předá ji komisi, která se bude dále o ni starati. Navrhl současně, aby komise měla čtyři členy, a to po zástupci Slovanských spojených států, Severského spolku a Románské unie, vedle zástupce Společnosti saharského slunce.

Tento návrh byl přijat s nadšením a rozptýlil i poslední rozpaky na straně přátel Společnosti. Černý tisk neměl již záminky ani k nejskrytějším narážkám a stichl.

Teprve událost z 29. března mu umožnila zdvihnouti hlavu. Podivným způsobem byly časopisy Uhelného svazu zpraveny o poškození Nekolova elektrického vedení dříve než tisk ostatní. Využily plně této výhody a v milionech výtisků rozhlašovaly po Evropě, jaká pohroma stihla Nekolův podnik.

Bylo velikým štěstím, že bylo přerušení proudu dříve ohlášeno. Bylo z toho patrno, že Nekola nebyl nehodou překvapen. Vedle toho mohly včas počíti s dodávkou proudu do evropské sítě uhelné elektrárny, které nyní sloužily jako záloha. Nebyla tedy v Evropě způsobena značnější porucha, nepovstala ani škoda ani nepříjemnost, a proto nedošlo k rozčilení obecenstva.

Tak prokázal Mlakov Nekolovi i Společností neobyčejnou službu tím, že upozornil na neodvratnou poruchu.

Nekolovi přátelé soudili zprvu, že jde o závadu menšího významu. Zaráželo ovšem, že nebyla udána doba, na kterou se zastavuje dodávka proudu. Proto zprávy z kruhů Uhelného svazu vážně znepokojovaly. Zvláště působilo jejich poukazování, že nehoda svědčí o nespolehlivosti vynálezu Nekolova, o nejistotě, jaké bude vysazena Evropa, odkázaná na saharský proud.

Opravdové zděšení však způsobilo nové zvláštní vydání listů Uhelného svazu, které se rozlétlo Prahou okolo desáté hodiny dopolední. Zprávy jejich zavalily Prahu jako lavina. Objevily se ve výkladech, promítly je světelné přístroje v průjezdech domů, vestibulech bank a úřadů. Zuřivě je vykřikovali po ulicích prodavači novin a hlásila je i kancelář informační.

A před redakcemi černého tisku se kupily davy lidu a četli, co několikapalcovými písmenami psaly reklamní přístroje na velké bílé desky:

»Obrovská katastrofa Nekolova saharského podniku! Větrná bouře, v těchto krajích obvyklá, zničila linky elektrického vedení v délce set kilometrů! Oprava nemožná před uplynutím mnoha měsíců. Pochybnost saharského podniku znovu prokázána!«

Když o těchto zprávách zvěděl předseda Kment, ovládla ho opravdová úzkost. Zvyšovala ji okolnost, že nebylo zpráv z Afriky. Mlčení Nekolovo bylo významné. Nemohlo se mu nerozuměti. A nebylo možno zjednati si jistoty, neboť telefonické volání kolonie bylo zbytečné. Kment věděl, že bezdrátové spojení s kolonií není možné a věřil Nekolovu výkladu, že je toho příčinou činnost nádrží a měničů.

Přes to však se předseda Společnosti saharského slunce nehýbal od telefonu. Počítal, že Nekola i Mlakov budou se snažiti podati mu podrobné zprávy, tušil, že budou hleděti, aby se dostali k místu, od něhož je telefonická linka neporušena.

Nemýlil se. O půl jedenácté ozval se telefon.

Se zachmuřenou tváří poslouchal Kment. Nekola potvrzoval zhruba zprávy o pohromě. Označil sice rozsah její jako značně menší, přiznal však, že oprava vedení bude trvati dlouho.

Hleděl však obrátiti pozornost Kmentovu jinam. Budil naději, žádal však, aby nevydával zprávy toho smyslu.

Předseda Kment byl na rozpacích. Naděje i nedůvěra se střídaly v jeho obličeji. Když vstal od telefonu, okamžik postál zamyšlen. Přece však naděje zvítězila. Rozjasnilo se v jeho líci, když se obrátil k oknu, jímž doléhal pokřik prodavačů novin, kteří roznášeli další vydání černého tisku se zprávami stále divočejšími.

A což teprve druhého dne! Zpráva se rojila za zprávou. Vypočteno přesně na metr, v jakém rozsahu byla trať ze saharské kolonie zničena. Určeno přesně místo, kde bouře se přehnala přes Nekolovy dráty. Evropská veřejnost se dověděla, že na sever od stanice Tabankortu, as na osmnáctém stupni severní šířky; katastrofa počala a dospěla až téměř k Tanezruftu, rozlehlé křídové poušti jižně od Ahaggaru. Sečteny byly snad i sloupy, kolik jich bylo vyvráceno bouří, kolik přeraženo. A zas ukazováno, že oprava potrvá dlouho.

Veřejnost byla zmatena, neboť tisk, blízký Společnosti saharského slunce, se omezoval na zaznamenávání zpráv tisku Hartmanova. Nevyvracel jich, ač leckdy byly zřejmě přehnány, ani nepřičiňoval k nim poznámek. Z toho odvozovány důsledky naprosto si odporující. Kde kdo uvažoval o věci, přel se, dokazoval. Byla v popředí hovorů, všechen zájem se točil okolo ní. Ale nevyznal se v ní nikdo. Tak přišel třetí den. První duben.

Bylo asi deset hodin, kdy se bleskem rozlétla nová vzrušující zpráva Svazu:

»Neúspěch myšlenky inženýra Nekoly! Provedení naráží na nové obtíže! Předsednictvo Společnosti saharského slunce právě se sešlo. Radí se o zrušení podniku!«

Celou Evropou současně zatřásla tato zvěst. Lidstvo její zachvělo se obavou, strachem. A srdce se mu sevřelo nad zklamanou nadějí.

Předseda Kment seděl jako socha prostřed předsednictva Společnosti, které opravdu svolal na desátou hodinu. Když dozněl hlas přístroje, kterým Informační kancelář oznámila zprávu Svazu, povstal.

Byl bled, ale rysy jeho tváře byly pevné, jakoby byly z kamene vytesány.

»Přátelé!« pravil hlasem, který jen nepatrně se chvěl. »Nejbližší okamžik rozhodne nikoli o našem podniku, neboť ten ztracen není, rozhodne však o naší cti. Padneme mravně, nezdaří-li se pokus, který provedeme. A pokryjeme své jméno novou slávou, dáme lidstvu nový cenný dar, jestliže se zdaří. Proste Prozřetelnost o přízeň pro příští chvíli!«

Obrátil se, zapjal proud do jiskrového telefonu.

»Monte Baldo – haló –«

Přátelé Kmentovi – sochy se srdcem divoce bušícím – zaslechli, že v telefonu se kdosi ozval.

»Vše připraveno?« ptal se Kment.

V telefonu se patrně ozvala krátká odpověď.

Kment okamžik zaváhal. Pak řekl rozhodným hlasem:

»Nuže – teď!«

A spustil ruku s naslouchátkem, jakoby síly jeho byly vyčerpány.

Pohleděl na lampu, kterou před chvílí rozžehl. Okamžik – hle –

Světlo lampy se hnulo – zaplanulo – jasněji se stkvělo – Kment zajásal.

»Přátelé! Jsme zachráněni!« zvolal.

A ukazuje na oslnivě planoucí světlo vysvětloval užaslým druhům:

»Zde – slunce saharské zase svítí – saharské slunce!«

»A naše vedení – není možná!« namítal kdosi.

»Bez vedení, pánové!« prohlásil Kment vítězně. »Přenášíme elektrickou sílu ze Sahary do Evropy bez drátu, vzduchem!«

Bylo tomu tak. Od svého příchodu do kolonie pracoval Mlakov pro tuto myšlenku, získav pro ni Nekolu. Aniž zpravili veřejnost o svém úmyslu, provedli své dílo. Uskutečnili dávný sen o přenášení energie bez drátu.

Bylo dávno známo, že kovy nejsou jedinými vodiči elektřiny. Že i plyny se mohou státi vodivými a to hlavně působením silných paprsků ultrafialového světla. Takové plyny se nazývají ionisovanými.

Vědělo se také, že hořejší, řidší vrstvy našeho ovzduší, počínaje asi výškou 15 kilometrů od

povrchu zemského, jsou ionisované a proto vodivé. Patrně působením ultrafialových paprsků, které vysílá slunce a jež jsou pohlcovány z větší části těmito vrstvami ovzduší.

Naproti tomu nižší vrstvy jsou hustší a nevodivé, isolující. Bylo by tedy třeba získati vodivé spojení mezi povrchem země a onou hořejší vodivou vrstvou ovzduší aby se mohla elektrická síla přenášeti na dálku bez omezení.

Vědělo se, že by bylo možno ze silného zdroje vrhati ultrafialové paprsky vzhůru k obloze. Jestliže by byl zdroj dosti silný, povstal by sloup ionisovaného vzduchu mezi zemí a hořejší, vodivou vrstvou ovzduší. Tímto sloupem by se vrhala elektrická energie do vodivého ovzduší a na jiném, libovolně vzdáleném místě by se zase podobným ionisovaným sloupcem sváděla k zemi.

Nepodařilo se však až dosud nikomu najíti zdroj ultrafialových paprsků tak silný, aby skutečně prorazil nevodivou vrstvu vzduchu v síle patnácti kilometrů.

Zdařilo se to Mlakovu, třeba nebyla myšlenka úplně jeho. Přivedl jej na ni Bertrandův přístroj, který postavil francouzský hvězdář na nádvoří Venuše k její ochraně.

Propracovali myšlenku vlastně všichni tři. A výsledkem byla stanice ultrafialových paprsků v kolonii a druhá na Monte Baldo, hoře, strmící mezi jezerem Gardským a údolím Adiže, kterým

šlo vedení vysokého napjetí přes pásmo Alp na Bavory, Mnichov.

Tato stanice měla ssáti energii, vrhanou do ovzduší v kolonii saharského slunce, a měla jí napájeti evropskou síť. Pohroma, která přervala Nekolovo vedení, způsobila, že stanice v kolonii byla rychle dostavěna a uvedena v činnost.

Stalo se v okamžiku, kdy Uhelný svaz honosivě hlásal zmar Nekolova podniku. Ve chvíli, kdy stísněnost dobrých lidí v Evropě dosáhla vrcholu, zaplanulo saharské slunce poznovu Evropou.

Lidstvem prochvěla nová naděje. Tušilo se, že kolonie Nekolova je opět v činnosti. Informační kancelář, zpravená Kmentem, to potvrdila. Uhelné elektrárny nakvap se zastavovaly, kancelář v Messině však posílala zprávu, že proud z Afriky neprochází. A divila se, co že –

Teprve nyní, kdy počínal roztomilý zmatek a podivení, vydala Společnost saharského slunce zprávu, že energie ze Sahary se převádí vzduchem, bez drátu –

A Evropa se rozšířila jásotem a nadšením nad novým úspěchem lidského ducha. Také nad porážkou, kterou utrpěl Uhelný svaz. Byla dokonalá.

Černý tisk umlkl naprosto. Musil, nebo by byl býval udupán veselícím se a šťastným lidem, který proudil v davech ulicemi a jásal, jakoby oslavoval největší svůj svátek.

Téhož dne Republikánský List – přední časopis pražský – přinesl v odpoledním vydání nadšený článek o podniku Společnosti saharského slunce, o poslední krisi, jakož i o skvělé budoucnosti podniku. Článek končil slovy:

»Jsou marny vzteky upírů a bezmocny jejich úklady. Evropa je zachráněna od jejich bezcílného útisku a prosta nebezpečí, které jí hrozilo. Dnes životodárná síla slunce opět proudí ze žhavých krajů Sahary do našich studených končin, aby zahřívala skromné krby prostých domácností i vysoké dvorany paláců, aby hnala drobné stroje nezámožných řemeslníků zrovna tak, jako obrovské kolosy továrních měst. Taví zlato v malém kelímku zlatníkově, ve žhoucí var uvádí kovové balvany v hutích a železárnách, slévá křemen a vápenec ve skelnou hmotu ve sklárnách. Žene kola mlýnů, stoupy barvíren, stavy v tkalcovnách a důmyslné stroje v prádelnách. Saharské slunce září v nádherných obloukovkách na pyšných náměstích, širokých ulicích a nábřežích, září na vysokých věžích a z majáku vrhá varovné světlo o desítkách milionů svíček v širou dál přes rozbouřené vlny, aby ukázalo cestu plavidlům.

A v světle majáků touže silou hnány brázdí moře obrovské parníky, jí puzena projíždějí na jezerech a řekách drobná plavidla a po betonových silnicích nesčetné samochody, drnčící vlaky po železných kolejích i svižné aeroplány a

mohutné vzducholodí čistým, neporušeným azurem.

Saharské slunce hřeje a život vdechuje nedonošeným děckům v kuvesách a svým blahodárným teplem udržuje dohasínající život v chabnoucích tělech starců. Zahřívá ztuhlé údy horského dřevorubce, jenž skřehlý, k smrti znavený se večer do prosté chýše vrací po celodenní klopotné práci na zasněžených úbočích hor, a vyhání svým teplem dnu z ochablých údů lenošného, omrzelého boháče.

Saharské slunce bude dodávati smrtící síly popravním stolicím a stejně bude rozžehovati drát na nástroji v ruce chirurgově. Jeho jiskrou snad ničema vznítí majetek bližního, jeho jiskry užije vrah k ubití oběti, téže jiskry, která bude zářiti v koulích lamp chrámových i v mihotavých světlech náhrobních a drobných světýlkách u jesliček.

Saharské slunce přináší osvobození ujařmené, hnětené Evropě. Vrací život a zdar zuboženému, hynoucímu lidstvu. A samo nebe mu pomáhá, jeho nekonečné výšiny přinášejí k nám jeho blahodárný žár. Vzhůru šíj, a vzhůru hlavu, osvobozená Evropo!

Nebe a slunce je s Tebou a vítězí nad Tvými vrahy. Nad mocnostmi temna vítězi duchové světla!«

A to bylo mínění obrovské většiny evropské veřejnosti.

Tak se dívala na podnik Společnosti saharského slunce. Sledovala jej s nadšením, s nadějí a s láskou.

A vlivem nehod, jež jej stihaly, také se skrytými obavami, které se měnily ve žhoucí nenávist k Uhelnému svazu a jeho zloduchům, Hartmanům.

XVI.

Širá hladina rožmberského rybníka leskla se v teplých paprscích jarního slunce. Slabý větřík vanul z východu a pod jeho dechem se čeřil lehounce povrch rozlehlého rybníka. Vlny měkce šplouchaly o kamenný taras hráze a jejich lahodné šplouchání splývalo s tichým, táhlým šuměním starých dubů na mohutné, starobylé hrázi.

Mezí mladou zelení dubů a křovin se zabělel ženský šat. Manon si vyšla na hráz, jak činívala téměř denně před polednem.

Byl krásný den. Obloha byla svěže modrá, do daleka se pod ní táhla vodní hladina, lemovaná temnými lesy, z nichž svítily bílé domky čistých vesniček. A nad vodami se míhali bílí rackové, v hejnech se zdvihali do modrého vzduchu, s křikem kroužili nad rybníkem a pak snášeli se na vodu. A jako vločky bělostné pěny se houpali na neúnavných vlnách rožmberských.

A přece Manon sotva si povšimla těchto jarních krás. Bloudila snivě po hrázi, smutně patříc do

dáli přes širokou, lesknoucí se hladinu vod. Myšlenky její byly daleko, velmi daleko. Až v pustinách žhavé Sahary, u milého druha, Nekoly.

Uplynul již skoro celý rok od jejího útěku z domu strýcova. Tehdy byl konec května, nyní se opět chýlí květen ke konci. Dvanáct měsíců tedy se zde již skrývá a čeká marně.

Proč nevezme ji Ivo s sebou? Marny jsou její prosby, jen na svou práci ukazuje, na žár saharského slunce a na vše nebezpečí života v tropech, kterému ji nechce vysaditi.

A jí je zde smutno, třeba matka Nekolova je duše tak dobrá a tolik ji miluje, něžně se o ni stará. I jeho bratranec Tomáš pečuje o ni jako o sestru a střeží ji starostlivě. Ale Manon je přece smutná, po Ivovi se jí stýská a ráda by snesla všechny útrapy, jen kdyby mohla býti u něho. Jakoby nevěděl, že by jí i poušť byla rájem, kdyby byl jí nablízku.

Chápe ovšem, není to možno. Jejich sňatek musí počkati, vždyť není plnoletou, teprve asi za půl roku bude jí osmnáct let. A jejím poručníkem je strýc Hartman!

Ale čas plyne zvolna, líné, nekonečně. Den za dnem se vleče, delší druhého, snad proto, že všechny jsou plny vzpomínek a stesků.

Všeho všudy třikráte navštívil Ivo za tu dobu svou nevěstu. Poprvé v podzimu docela nakrátko se zastavil u své matky, pak vánoce strávil ve své rodině. Jaký to byl krásný čas, jak šťastně

uplynulo těch několik dní! Sníh zasypal celý kraj, zavalil lesy, stromy obalil až po koruny. Pak se vyjasnilo, vítr z východu prudce vanul krajem, skučel v korunách dubů a táhlým šumotem hučel ve hlubokých lesích. A za širou, bělostnou plání Rožmberka stálo nízko nad obzorem slunce a hořelo v myriádách drobounkých krystalů, jež ji do daleka pokrývaly.

Manon s Ivou bloudila tehdy bílou krásou zimních dnů se srdcem plným tepla a štěstí. A v tichém stesku vracela se k nim opět a opět, když pominuly.

Pominuly, větry zabouřily od západu, sněhy odplynuly s prudkými jarními vodami, jež s divokým hukotem se řítily po kamenných stupních rožmberského splavu. Vrátila se zeleň zemi a modř nebi, ze sněhových plání zbyly bílé vločky racků na vodách. Do srdcí lidských vracela se touha po štěstí, v duši bledé dívky rostl stesk.

Rostl patrně také v duši mladého inženýra, pohříženého v usilovnou práci uprostřed písečných plání saharských. Včera došel Manony jeho dopis, jejž jí po zvláštním poslu opatrně poslal předseda Kment.

Kolikrát již jej Manon přečetla! Potěšil ji, naplnil její duši novou nadějí. Dílo Nekolovo roste a daří se ještě lépe, než očekával, úspěch jeho myšlenky překonal i nejsmělejší jeho naděje.

Práce pokračuje, první díl, plány jeho vymezený, bude hotov v několika dnech. Stavba

nádrží se stále zrychluje, protože dělnictvo se zapracovalo. Nádržky, články jeho slunečních baterií, pracují bezvadně. Jejich němá činnost působí dojmem zázraku. Jakmile se slunce opře o jejich lesklou hladinu, počne se v nich tajuplný pochod chemický. Oko nepozoruje změny, dál tiše dřímá hladina, po níž je patrná jen soustava drátů; ale proudoměr se pohybuje, jak slunce stoupá, vystupuje nejvýše za poledního úpalu. Pak zase zvolna klesá, jak slunce padá k obzoru. O krátkém soumraku zastavuje se proudoměr na nule. Ale jakmile se setmí, nastupuje novou cestu a ukazuje opačný proud, síly téměř neproměnlivé.

Tak den za dnem pracuje soustava nádrží s naprostou pravidelností, bez poruch a bez seslabení. Jen potřebná voda působí trochu starostí, nádržky spotřebují mnoho vody, neboť se rychle vypařuje v žáru tropického slunce. V zásadě však se myšlenka Nekolova skvěle osvědčila a podaří se jistě překonati i tyto obtíže. Bude pak možno zaplaviti Evropu energií, kterou zde marnotratné slunce plýtvá po vyprahlých skalách a písčinách.

Vždyť již dnes je kolonie saharského slunce pramenem přemocné síly, kterou dodává chladnému severu. Saharské slunce svítí dnes a stroje žene a půdu zúrodňuje a život dává Itálii, Francii a celé střední Evropě.

Jeho, Nekolovou zásluhou! Zásluhou muže, který ji miluje, prostou, ubohou, opuštěnou Manonu.

Jak krásné! Manon může býti hrdá na muže svého srdce!

A přece – tak daleko je od ní!

Jakoby stín jí přeletěl duší při té myšlence. Jakoby se setmělo.

Či snad opravdu mrak zastřel slunce?

Pozorovala stín okolo. Pohlédla ke slunci korunou rozložitého dubu – a opravdu, okolo slunce je mrak!

Rozhlédla se. Jak daleko se dostala v zamyšlení od samoty na konci hráze! Cosi jako strach jí otřáslo a mimovolně sáhla pravicí do kapsy kabátu po zbrani. Podívala se na hodinky, blížila se dvanáctá, když se obrátila k domovu.

Ale v tom se rozsvětlilo. Překvapilo ji to a znovu se zahleděla ke slunci korunami dubů. A náhlý strach na ni padl. Co to je? To není mrak! To je kotouč dýmu, který stoupá od země, zahalil slunce a nyní se vznesl nad ně. Vypadá jako nějaké znamení!

A teď – jaký to zvuk? Jako zašplouchnutí obrovské ryby se ozvalo nedaleko, někde blízko hráze! Jakoby obrovský pták dopadl na hladinu – tak divoká kachna se vrhá na vodu.

Manonu pojal šílený strach, hrozný, protože neznala nebezpečí, jež se na ni valilo.

Ale cítila je, byla si ho vědoma. Zrychlila krok v běh.

V tom však zahlédla vlevo dole, pod hrází stín, který už ji předběhl a dral se vzhůru na hráz, aby jí zamezil cestu.

Pochopila – ten muž ji sledoval – dal znamení kouřem – tam to zašplouchnutí –

A v zoufalé snaze předstihnouti nepřítele, jenž se dral na hráz, jí v cestu, dala se dívka v šílený běh po hrázi.

Nedoběhla.

Najednou vyhoupla se postava muže před ní na hráz. Zabočila vpravo k rybníku – ale muž přeběhl napříč hráze a stanul jí v cestě.

Manon zarazila svůj let a stanula, tisknouc si levici na rozbouřená prsa.

Chtěla osloviti muže, který jí zamezoval cestu, ale muž oslovil ji sám:

»Promiňte, slečno,« pravil, »že jsem Vás tak polekal! Nechtěl jsem tomu. Zabloudil jsem zde, jsem tu neznám, a chtěl jsem vás prositi o sdělení, kudy bych měl jíti dále.«

Manon uklidňujíc se, pohlédla ostře na neznámého. A jak ho uviděla přímo státi proti sobě, vzpomněla si, že tento člověk šel dnes ráno okolo samoty Smitky a že se zvědavě, ač opatrně, obrátil k jejím oknům. Náhodou jej zahlédla záclonou, zastírající okno.

Teď ho poznala a okamžitě jí bylo jasno.

»Kam chcete?« ptala se na oko klidně, ale rychle a rozhodně.

»Přijel jsem vlakem na zastávku zde pod rybníkem a mířím k domkům za samotou, Smítka se jmenuje, nebo tak nějak, prý po hrázi se k ní přijde.«

Cítila, že mluví lež, a neváhala mluviti stejně.

»Na Smitku přijdete po hrázi, tudy –,« řekla a ukázala za sebe, uhnuvši se mu s cesty a hledíc se dostati vpřed okolo něho.

Viděla, že se zarazil; současně však s hrůzou postřehla jakýsi ruch za sebou, jakoby kdosi se rychle blížil po svahu hráze, skrývaje se, aby nebyl viděn.

Rozhodla se, její hlas zostřel.

»Tudy!« vzkřikla velitelsky a nespouštějíc zraků s cizince proklouzla okolo něho a vykročila k samotě.

Muž stanul nerozhodně; pozorovala to a dala se v rychlý krok.

Ale muž pokročil za ní.

»Dovolte!« řekl a vztáhl ruku k ní,

»Zpátky! Jděte, nebo –« vzkřikla dívka.

Ale muž se náhle vzepjal a skočil k ní.

Manon vytrhla pravici z kabátu –

A když již se jí chápala cizincova ruka, třesklo cosi krátce – tupá ozvěna pod korunami dubů – a neznámý se shroutil bezvládně k nohám dívčiným.

Třesklo cosi krátce — tupá ozvěna pod korunami dubů...

Manon však neváhala. Vyhnula se ruce cizincově, která snažila se, jak se jí zdálo, uchopiti ji i ze země a obrátila se k útěku.

Bylo však již pozdě.

Od rybníka vyskočila na hráz jiná postava.

Manon zamířila na ní, ale než vystřelila, sevřely ji ze zadu dvě silné ruce.

Rána vyšla a kule zašelestila v listí dubu,

»Byla byste zastřelila dobrého člověka,« ozval se hlas za ní, zatím co muž před ní se chopil její ruky a s lehkým násilím jí vykroutil zbraň z ruky.

Byl to muž v prostředních letech, úhledné tváře, zarostlé krátkým černým vousem, z níž výrazně vynikaly modré oči pod temným obočím, jemuž odpovídal krátce střižený temný vlas.

Nyní povolil tlak, jenž Manoně svíral ramena, a před ní se objevil druhý muž, letitý již, s očima hnědýma a vlasem plavým, bíle prokvětajícím.

Ten patrně byl vůdcem výpravy, neboť se obrátil směrem k rybníku a ostře zapískl. Tlumený hukot se ozval opodál.

A Manon, pozorujíc beznadějnost svého odporu, obrátila se rychle směrem k samotě a vzkřikla pronikavým, daleko slyšitelným hlasem:

»Pomoc! Pomoc! Tomáši!«

Snad by ji byly mohly zachrániti tyto výkřiky. Nestalo se tak. V okolí nebylo nikoho a sotva se ozval pokřik od samoty a objevily se postavy daleko pod sníženou klenbou stromů, chopili se oba mužové dívky.

Pod hrází zahučel temně motor, žlutavý hydroplán zastavil těsně u břehu. V několika okamžicích byla Manon odvlečena do jeho kabiny.

Starší z obou mužů zůstal u ní praviv mladšímu:

»Jdi a přines tu stvůru!«

Mladší muž se vyšvihl na hráz a pokoušel se zdvihnouti muže, který již bez hnutí ležel na pokraji hráze.

Skočil k raněnému a počal jej zdvíhati. Ale jakoby nemohl, jakoby mu byl muž příliš těžký.

»Berko!« vzkřikl. »Neunesu ho a lidé se blíží!«

Muž držící dívku v kabině, vyskočil rozhněván, proběhl vedle řidiče a spěchal na hráz.

»Běž dolů! Ať neprchne!« křikl na druha, spatřiv při ohlédnutí, že zajatá se pokouší otevříti okno kabiny.

Mladší muž seběhl s hráze, následován mužem, kterého nazval Berkou.

»Máš ty sílu!« pravil Berka, nesa v náručí zraněného a sestupuje po svahu hráze k hydroplánu. »Škoda, že se jmenuješ Křemen!«

Ale Křemen byl již na stroji. Prudce proběhl oddělením předním a vskočil do kabiny k Manoně.

Snad zakopl. Těžce dopadl na sedadlo vedle dívky. A v hluku tom, zatím co odtahoval ruce Manoniny od okna, zaslechla dívka tiše pronesená slova:

»Zápolte se mnou, abych musil zůstati u vás!«

V tom vkročil Berka se svým břemenem do předního oddělení letadla, které ihned se prudce rozjelo a vzneslo nad hladinu, nedbajíc pokřiku blížících se lidí, zejména zoufalého volání Tomášova.

»Je střelen znamenitě!« řekl Berka těžce oddychuje, když své břímě složil v předním oddělení a prohlédl zraněného.

»A není ho škoda,« odpověděl klidně řidič, stáčeje stroj nad hráz a směrem k severu.

»Obvázati ho musím přece,« soudil Berka a pohleděl do zadní kabiny, aby zavolal Křemena ku pomoci. Spatřil však, že s námahou drží dívku, jež se snaží dostati se k oknu kabiny.

Rozmyslel se a řekl:

»Zůstaň u slečny! Víš, že jsme za ni zodpovědní. Já už to zde bez tebe spravím.«

Tomášovi, který upíral zaslzený zrak za aeroplánem, stoupajícím k obloze, promítl se žlutavý pták jako veliký stín proti slunci.

A zdálo se mu, a byl by na to chtěl přísahati, že muž v kabině byl skloněn k Manoně a cosi k ní hovořil.

XVII.

Půl hodiny po skončení krátkého zápasu na rožmberské hrázi zastavil se žlutavý aeroplán s unesenou Manonou na prostranství za domem Hartmanovým.

Byl patrně očekáván, neboť sotva Manon sestoupila se stroje, uvítal ji strýc i se synem. Jako nejlepší přátelé a s milým úsměvem jí podávali ruce, Manon se však tvářila, jakoby podávaných rukou neviděla.

Ale strýc ani brvou nepohnul a klidně řekl:

»Buď vítána, Manon!«

Rysy Manoniny tváře ztvrdly; chladně a ostře se otázala místo odpovědi:

»Od kdy se vítají vězňové?«

A stanula před strýcem mlčky, ale s výrazem hrozivým.

Mark pln úžasu patřil na sestřenku, a otec jeho mimoděk ustoupil o krok před ní.

Hned však zpozoroval, že na výjev pohlíží posádka aeroplánu; znamenal také v jejich zracích, třeba jen letmo, obdiv nad vystoupením mladé dívky a sympatii k ní.

»Pojď dovnitř, Manon!« řekl, aby ukončil trapný výjev. »Tvůj pokoj je připraven.«

Snad čekal ještě odpor; a užasl znovu, když Manon prošla mezi ním a synem a vešla beze slova do domu, o žádného z nich ani pohledem nezavadivši.

Než se vzpamatovali, byla dívka v domě. Pospíšili za ní, ale když vystoupili po schodech do prvního poschodí, byla již Manon ve svém pokoji a její dvéře zavřeny.

Nerozhodně pohlédli na sebe.

»Odpor ráznější, než jsme čekali,« polohlasem pronesl Mark.

»Bude zlomen,« řekl otec tvrdě a přikročiv ke dveřím dívčina pokoje pravil:

»Za půl hodiny bych rád s tebou promluvil, Manon! Připrav se, pošlu pro tě!«

A opravdu se podivil, když uslyšel jasnou a klidnou odpověď:

»Přijdu sama v jednu hodinu.« –

Před jednou hodinou čekal strýc Hartman se synem ve své pracovně na Manonu. Nechápali ani oba, proč jsou tak rozčileni. Přecházeli pokojem, nervosně kouříce smotek za smotkem. A starý Hartman opět a opět upravoval tabákový list, jenž tvořil obal jeho cigarety.

Úderem jedné hodiny zaklepáno na dvéře a vstoupila Manon. S tváří jako z kamene, chladná, odhodlaná.

Vkročivši do komnaty, otázala se strýce:

»Přál jste si se mnou mluviti. Prosím, čeho si přejete?«

Otec Hartman pokynul na sedadlo u psacího stolu:

»Posad se, Manon!«

Ale Manon se rozhlédla pokojem a stáhnuvši brvy na označení nelibosti, otázala se krátce:

»Zde? V tomhle kouři?«

Oba mužové byli překvapeni touto poznámkou. Starší Hartman však se vzchopil ihned a

poukázav na dvéře do pokoje sousedního, řekl s líčenou přívětivostí:

»Ach, promiň! Máš pravdu, nevšiml jsem si.«

A otevřel dvéře před dívkou, jež odcházela do vedlejší komnaty.

Mark jda za nimi vzpamatoval se teprve nyní a prohodil kousavě:

»Ovšem, to’s mohl věděti, slečna sestřenka je teď zvyklá na jiný vzduch a na –«

»– jiné okolí, ano!« doložila Manon tvrdě a na pokyn strýcův usedla.

Na tváři tajemníkově se jevila nerozhodnost, patrně nevěděl, jakým způsobem začíti. Náhle se ozval ostře:

»Mezi námi musí býti jasno, Manon!«

»Již jest!« přerušila jej Manon se stejnou ostrostí.

»Není!« pokračoval Hartman stejným způsobem. »Tys opustila můj dům, Manon –«

»Abych zabránila ničemnému zločinu, který jste vy nastrojili.«

Ale Hartman sebou nepohnul; čekal tuto odpověď.

»Útok, o kterém mluvíš, nastrojil Mert.«

»Váš agent! Kterého váš automobil zabil na ulici, aby nemohl mluviti!« přerušila jej Manon se zraky planoucími nenávistí. »Cesta kostmi vroubená!« řekla ještě jakoby pro sebe.

Strýc Hartman vstal pobouřen a přešel místností.

»Manon,« řekl pak najednou, »ty podléháš mé pravomoci, já jsem tvým poručníkem.«

Manon schválně neodpověděla.

Hartman popleten tím i popuzen pokračoval teprve po chvilce:

»Dospíváš, je čas o tebe se postarati.«

»Stalo se již,« řekla Manon lhostejně.

Ale strýc se rozčiloval jejím klidem stále prudčeji:

»Rozhoduji já!« vzkřikl skoro. »Já vybral jsem ti muže, Manon –«

»Svého syna,« vskočila mu dívka do řečí.

»Ano, svého syna!« vzkřikl. »Muže, kterého –«

»Kterého já nenávidím!« ozvala se Manon ledovým hlasem.

»Manon!« vzkřikl nyní i Mark.

»Ano,« pokračovala dívka, »a kterým z duše opovrhuji!«

A Manon vstala a pokročila proti oběma mužům, kteří byli ohromeni její rázností. A zatím co oba o krok couvli před výhružným jejím vzhledem, doložila dívka s prudkostí, která oběma otřásla:

»Pamatujte si, že dobrovolně nikdy nebudu ženou muže, kterého mám za bídáka, ničemného bídáka! A pokusíte-li se mne nutiti, běda vám!«

A nastalo ticho, za kterého bylo slyšeti chvění obou mužů, ohromených hroznou nenávistí, která čišela z děsivě klidných slov Manoniných.

Pak se Manon obrátila a pevným hlasem se tázala:

»A je-li tohle všechno, co jste mi chtěli říci, mohu snad jíti?«

Teprve nyní se vzpamatoval její strýc:

»Ne, Manon, neodcházej! Neslyšela jsi důvody, kterými se řídí mé jednání. Snad budeš souditi jinak, až zvíš vše. Posaď se!«

»Prosím,« řekla Manon studeně a usedla.

Hartman prošel několikrát pokojem, zatím co Mark s rukama na prsou založenýma se opřel o okno. Pak stanul i on opřev se zády o roh nádherné knihovny.

»Odpusť, Manon,« počal konečně strýc, »že zarmoutím tvé srdce vzpomínkami! Ale konečně je nutno, abys zvěděla vše, co se týká tvé minulosti. Je to nezbytno i proto, že to souvisí s tvou budoucností a snad i s budoucností nás všech. Dovol proto, abych ti směl vyprávěti smutnou historii dvou nešťastných duší.«

»Vím, že se sotva pamatuješ na svoje zvěčnělé rodiče.«

»Tvůj otec, můj nevlastní bratranec, – a budu mluviti co nejstručněji – tvoji rodiče žili nejšťastnějším životem, zahrnovali se něžností navzájem a hýčkali láskou svého jedináčka, maličkou Manonu, tebe.«

»Tvůj otec – snad je ti jen něco o tom známo – byl duch veliký. Zabýval se svým úředním

zaměstnáním, vedle toho však ve chvílích prázdně luštil vědecké problémy nedozírného obsahu.«

»Pracoval usilovně. Cíl, který si vytkl, byl veliký. A již se mu blížil, otázka, kterou se zabývali před ním nejlepší duchové po celé tisíciletí, byla již téměř rozhodnuta jím.«

»Není divu, že tvůj otec pracoval v této době se zimničným úsilím. Věnoval práci dny i noci, lopotil se bez ustání. Marně ho napomínala tvá matka, nepovolil, dokud se mu nezdařilo to, oč usilovaly věky před ním.«

»Scházel ovšem tělesně, vyčerpal všechny své síly a rozrušil k šílenosti soustavu nervovou.«

»Tak se přiblížil den – tobě bylo tehdy asi půltřetího roku – který mu přinesl vytoužené štěstí a s ním hned v zápětí zkázu.«

»Byl krásný den květnový – je tomu patnáct let – po horkém jarním dnu se přivalila krátká, prudká bouře. Tvůj otec byl ve své laboratoři, ty se svou chůvou kdesi u známých. A tvá matka, nepozorujíc valících se mraků, vyšla si na procházku. Byloť odpoledne, slunce zářilo na západě a bouře se hnala od východu.

V daleku zadunělo hřmění, když v laboratoři tvého otce stala se příhoda, jež zůstala světu nevysvětlitelnou. Ozval se křik, jásot, pláč – dvéře otevřeny – lidé vrazivší dovnitř myslili, že otec tvůj zešílel. Uklidnil se však hned, byl jsem náhodou přítomen, a mně jedinému sdělil, co bylo příčinou záchvatu, jenž ho ovládl.

Podařilo se mu právě provésti pokus, který měl podepříti jeho teoretické výpočty. Podařil se a tvůj otec seznal, že učinil objev, který jej učiní nejslavnějším mužem světa, osvoboditelem lidstva a bude-li si toho přáti, jeho pánem, vládcem celé zeměkoule.

Trhanými slovy mi sdělil vše. Šíle radostí, vzpomínaje milované ženy a dítěte, pro které takto pracoval a se namáhal, vytrhl se mi a zavřev laboratoř, utíkal ke své rodině, nedbaje prudké bouře, jež se rozzuřila nad městem.

Blížil se svému domovu, když oslňující blesk šlehl nade městem a zapadl kamsi na okraj města. Tvůj otec přiběhl domů, otevřel dveře bytu a – našel jej prázdný. Okamžik bloudil jím sem a tam – nevysvětlitelný nepokoj zachvěl mu srdcem.

Vyhlédl z okna a spatřil sloup kouře, jak se valí odkudsi na okraji města.

Podivným tušením jat vyběhl ven. Potkal lidí, uděšené, plačící. Volali ho kamsi, mluvili o neštěstí. S lékařem, jenž spěchal k hořícímu domu, běžel ulicemi města, mezi proudícími davy.

A za několik okamžiků klesl u milované ženy, mrtvé, zabité bleskem v domě, do kterého se uchýlila před rozpoutavší bouřkou.

Neplač, Manono, neplač! Musím ti vylíčiti vše, abys rozuměla všemu. Budu ještě stručnější, nechci drásati tvé srdce.

Tvůj otec zešílel. Vyčerpán prací nesnesl děsného otřesu, který jej stihl ve chvíli jeho

největšího štěstí. Tvou matku pohřbili za jeho nepřítomnosti, neboť lékaři neodvážili se pustiti jej z rukou opatrovníků.

Však hodinu po pohřbu unikl tvůj otec z nemocnice. Je těžko říci, kde všude byl v době, než se přiblížil večer. Jisto však je, že v té chvíli jednal tvůj otec s velikým rozmyslem a s jasným vědomím cíle. Obstaral svou závět a zajistil svůj vynález, vše pro tebe.

V noci pak, neznámo jak, vloupal se do svého domu. Vloupal, neboť dům byl uzavřen a ve vašem bytě jsi byla jen ty se svou chůvou a s ošetřovatelkou, kterou jsem ti já obstaral.

Obě spaly. I ty jsi spala podle všeho. Otec tvůj rozloučil se s tebou, naposledy tě zlíbal – to pozorovala jej už ošetřovatelka, která se probudila. Když si jí všiml, prchl otevřeným oknem.

A druhého dne ráno nalezli jej mrtvého na hrobě tvé matky. Hrob nebyl dosud zaházen, jen slabá vrstva hrud kryla rakev. Bylo patrno, že otec tvůj chtěl dostati se do rakve, země na ní byla aspoň rozryta a čerstvě rozhrabána.

Byl pohřben do téhož hrobu a dřímá klidně vedle milované ženy na vyšehradském hřbitově,«

»A jeho dceru mučí nelítostný strýc!« rozplakala se Manon usedavým pláčem, se srdcem rozbolněným nad osudem rodičů i nad strastmi vlastními.

Hartman však ihned zahnal její pláč.

»Nech jen pláče, Manono!« ujal se hned slova. »Je dávno pryč toto neštěstí, třeba není zapomenuto. Nyní však jde o přítomnost a ta je vážná. Nevyprávěl jsem ti nadarmo tyto věci. Mělo to svůj smysl.«

»Víš,« pokračoval, když se dívka uklidnila, »jaký problém luštil tvůj otec? Znáš práce Nekolovy, snad je ti trochu známo, že i my se zabýváme touto otázkou, jak totiž ulehčiti Evropě, postrádající uhlí. Ale všechny tyto naše práce jsou dětskou hříčkou, neboť tato věc – a ty jsi, Manon, třetí z lidí, kteří o tom vědí – tato otázka je rozluštěna!«

»Ano,« pokračoval slavnostně, vida vzrušení dívčino, »otázku tuto rozřešil tvůj otec.«

»Ano,« a tajemník Hartman pokročil k dívce, jež v úžase povstala se svého místa. »Tvůj otec rozřešil záhadu, o kterou se přes tisíc let pokoušely nejbystřejší hlavy lidstva. Záhadu, jak uvolniti energii, skrytou v atomech látky, jak rozbíti atomy a použíti takto uvolněné energie k potřebě člověka.«

»Chápeš, Manon, dosah tohoto vynálezu?«

»Oh, ano, strýče, chápu.«

»Pak snad víš, že míti tento objev ve svých rukou, znamená, míti v rukou svět, celý svět! Znamená, býti pánem a vládcem zeměkoule, největším, nejmocnějším vládcem, jakého kdy lidstvo mělo!«

»Neboť uvaž, jaký převrat způsobí tento vynález, až bude dán lidstvu! Bude jeho vykoupením, neboť je vysvobodí od největšího nebezpečí, jež mu hrozí, od nedostatku energie. Bude možno vybaviti sílu, utajenou v kterékoli látce, bude nadbytek síly, neobmezené množství jí bude, levné, bez práce opatřené, a bude jí lze užíti nejrozsáhlejší měrou ke zpříjemnění i zabezpečení lidského života.

Bude možno jí stavěti, vybudovati nový svět, bude však stejně snadno pomocí její škodit, ničit, bořit i trestat. A kdyby se zlíbilo majiteli této zázračné moci zničiti svět, rozmetati jej na jeden ráz, bude míti moc k tomu, dokáže to!«

»Zkrátka, vynálezem tvého otce se otvírá nové období v životě lidstva, období neohraničených možností, pohádkových výhledů!«

»A tento vynález že je mým?« ptala se dívka, plna úžasu a radosti.

»Ano, Manon, je tvým. Tvým právním majetkem. Avšak poměry jsou takové, že nebudeš moci se uvázati v držení tohoto vynálezu, který ti dá do rukou nekonečnou moc, že ho nebudeš moci využíti, nebudu-li chtíti já.«

»Vy?«

A Manon pohlédla na strýce zrakem plným nepřátelství.

»Já,« odpověděl tento klidně.

»A jakým právem?«

»Právem? Chceš-li, právem moci!«

»Zločin na zločin, strýče!«

Tajemník Hartman se však jenom nuceně usmál a řekl:

»Jak myslíš! Nechci nikterak působiti na tvé smýšlení. Poslyš však, jak se věc má! Tvůj otec znal dosah svého vynálezu. Chtěje zabrániti, aby se nedostal do nepovolaných rukou, učinil zvláštní opatření.

Hlavní částí vynálezu je směs látek, erektor ji nazýval tvůj otec, která zapálena způsobí rozklad atomů určitého množství látky. Míti tuto směs, je míti všechno.

Nuže, tvůj otec sepsal předpis, jak vyrobiti tuto zázračnou směs, avšak ve dvou částech. Polovici popisu uložil v Národní bance pro tebe s ustanovením, aby ti byla vydána buď v den tvé plnoletosti, nebo tvé svatby. Druhou polovici popisu však svěřil mně. Každá z obou polovin je sama o sobě bezcenná, teprve spojením obou se dochází k výrobě zázračné látky, jež bude osvoboditelkou lidstva od smrti zimou a hladem. A tak celá věc je v mých rukou, závisí od mé vůle.«

Manon povstala se svého sedadla, chvějíc se hněvem.

»A co vám uložil můj otec?« ptala se. »Učinil tajemství vaším majetkem, či svěřil vám je pouze a nařídil vám, abyste je v určité době vydal mně?«

»Ano,« odpovídal Hartman s cynickým úsměvem, »tvůj otec mne žádal, abych ti první

polovinu předpisu vydal, až ti soud odevzdá jeho závět s druhou polovinou popisu.«

»Je tedy vaší povinností,« vzkřikla Manon hněvivě, »vydati mi předpis v ustanovené lhůtě!«

»Jest. A já to učiním, ale jen za určitých podmínek.«

»Podmínek? Jakých? A kdo je má splniti?«

»Ty, Manon!«

»Poznávám vás, strýče! To je v krvi vašeho rodu, ničemnost ve všem a všude!«

»Manon!« vzkřikli oba Hartmanové, otec i syn.

»To odvoláš!« zuřil Mark a hnal se divoce proti Manoně.

»Ani slůvka!« zněla odpověď stejně vášnivá. »A nepřibližuj se, varuji tě!«

Otec Markův zatím nabyl rozvahy.

»Zpátky, Marku!« vzkřikl a jeho hlas jakoby byl srazil zpět Marka.

»Uvažujme klidně!« řekl dále, těžce dosud oddychuje a mimovolně uvolňuje límec šatu, který jej dusil.

»Je dlužno,« pokračoval, »počítati s poměry, jak jsou. My počítáme s Manonou, jak ji známe. Nemusíme vykládati, za jakou ji máme. Ale Manon se přesvědčí, že ji známe dobře, a pozná, že jsme se podle toho velice správně zařídili!«

Blesk z očí dívky, jež v rozčilení se byla odvrátila k oknu na protější straně místnosti a nyní se vracela pevná, odhodlaná k dalšímu boji, ho nezastrašil.

Hovořil dále:

»Ale také Manon musí počítati s námi, jakými skutečně jsme. Chce-li, je-li o tom přesvědčena, budiž! Musí počítati s naší ničemností. Já to jmenuji trochu jinak. Podle mého mínění je to rozumné využití situace ve prospěch obou stran. Manon by mluvila o zpupnosti, já o rozhodnosti, pevné, neústupné, řekl bych skálopevné rozhodnosti.«

»Jak pěkná slova! Na konec to bude láskyplnost ke mně a já vám hezky poděkuji.«

A úšklebek se objevil na sličné tváři dívčině.

»Jsi nezlomná,« vybuchl starý Hartman, »ale –«

Ovládl se však a pokračoval, rozhodně však a ostře:

»Mluvme stručně a jasně! V mých rukou je klíč k neobmezené moci, která patří tobě. Já však ti vydám tento klíč jen tehdy, staneš-li se ženou mého syna. Jinak zničím raději věc, která by mohla býti neskonalým dobrodiním lidstva. A pravím přímo: Nedbám práva, v mé ruce je moc a já jsem nezvratně odhodlán jí využíti!«

»Jaká to –«

Manon se odmlčela, ale každý nerv jejího těla se chvěl hněvem nad krutou smělostí člověka, který stál proti ní.

»Jmenuj si to, jak chceš!« dodal strýc na její poznámku. »Ale počítej s tím jako se skutečností, která je nezměnitelná!«

»Mám ještě jiné důvody,« hovořil dále mírně ji, »snad aspoň něco z nich uznáš. Nesmíš docela odsuzovati otce, který se odhodlává ke každému činu pro štěstí svého dítěte. Mark tě miluje a jen v tobě vidí štěstí svého života. Ty, omámená vidinou z mládí, jej odmítáš a chceš podati ruku jeho soku, člověku, který je snad jeho sudbou, neboť jej život vždy a ve všem stavěl do cesty mému synovi. Nyní mám možnost, ziskati tebe pro něho. Nediv se, že jsem odhodlán jí užíti za každou cenu!«

»A hledíte, strýče, jen na zájmy své a své rodiny. Já nejsem nic, nemám míti své vůle, své tužby, mám se podvolovati cizímu přání. A donucovati mne má k tomu něco, co je mým, mým dědictvím po otci, jež bylo zpronevěřeno, ukradeno.«

»Chápu trpkost tvých slov. Není neoprávněná, vím. Ale mýlíš se, myslíš-li, že v této věci mám na mysli výhradně jen zájem náš. Ne, Manon! Ty snad dnes, v této chvíli, mi neuvěříš, ale později uznáš jistě pravdivost mých slov. Vynález tvého otce je moc. Obrovská moc! A patří do rukou lidí, kteří jí dovedou plně využíti, pro sebe i pro ostatní. Jen v rukou člověka velikého ducha, muže vynikajících schopností se stane nesmrtelná myšlenka tvého otce požehnáním lidstva. V rukou člověka průměrného, jakým beze sporu je Nekola –«

»Strýče –!«

»Nechme toho, hádka je zbytečná! Ukáže to nejbližší budoucnost, ale věř mně a o tom jsem skálopevně přesvědčen, že v rukou Nekolových nedojde vynález tvůj nikdy plného využití ani pro jeho majitele, ani pro lidstvo. Takový objev patří do rukou Markových, k vůli tobě i k vůlím samému lidstvu.«

»Domluvil jste, strýče?« tázala se Manon tiše a vážně.

»Ano, Manon. A byl bych rád, kdyby ses rozmyslila, než mi odpovíš. Snad až vše uvážíš, až se uklidníš, snad –«

»Ne, strýče! Odpovím stejně dnes, jako bych odpověděla zítra a třeba i za léta.«

»Nevěř, Manon! Jsi mláda dosud, neznáš života –«

»Ale své srdce znám, strýče! Avšak jednu otázku ještě mi dovolte, přímou, jak je u mne ve zvyku!«

»Prosím! Taž se!«

»Divím se, že jste při své – dalekosahající – řeknu moci – že jste nedovedl se zmocniti druhé části předpisu, uloženého v závěti mého otce. Mohl jste býti neobmezeným vlastníkem vynálezu, o kterém kromě vás a Marka nikdo neměl tušení.«

Tajemník Hartman se zatrpkle usmál a po kratičké pomlčce odpověděl:

»Jsi bystrá dívka, nezapřeš, že jsi z našeho rodu. Řeknu ti pravdu, a je to teď už jedno, neboť jsi naše a zůstaneš jí –«

»Zůstaneš, uvidíš!« pokračoval, vida odmítavý pohyb dívčin. »Tuhle myšlenku jsem opravdu měl a také jsem se pokusil ji provésti. Ale náhoda je proti mně. Závěť tvého otce je chována v oddělení Národní banky, ve kterém jsou důležité listiny, a proto je střežena až příliš dobře. Dva pokusy se staly, jeden z mých lidí úpí již druhý rok v žaláři, druhý byl zabit před měsícem ochranným proudem –«

»Cesta kostmi vroubená!« poznamenala s výčitkou Manon.

Strýc slovy těmi zřejmě zasažen se odmlčel. Ale vzpružil se ihned a pravil odměřeně:

»Třebas, myslíš-li. Ostatně, co ty víš o životě? Ale snad z toho pochopíš, že jdu za svým cílem přímo a nezlomně. Tak jsem se dal cestou prvou; nezdařilo se, zbývá cesta druhá a jediná. Buď jista, že jí půjdu stejně pevně! A touto cestou jsi ty.«

»Nuže,« a Manon se vzchopila a postavila tváří v tvář proti oběma mužům, »slyšte také moje mínění o této věci! Vy jste odhodláni prosaditi své sobecké plány stůj co stůj. Ale já jsem rozhodnuta svých práv, svých zájmů a zejména své svobody uhájiti za každou cenu. Nepodvolím se hanebnému obchodu, který navrhujete,

nezúčastním se žádného smlouvání a ze svých práv neslevím ani čárky.

Neuznávám důvodů, které jste uvedl, strýče. Nevěřím v lásku bratrance Marka ke mně, aspoň ne v opravdovou, upřímnou a čistou lásku, jak já si ji představuji. Od dětství miluji Nekolu. Miluji ho láskou, která je mým životem, a lásky té si budu bránit do posledního dechu.

Pro vás mám jen nenávist. Ale jestliže jsem si někdy tuto nenávist vytýkala jako nevděk proti vám, kteří jste se mne ujali osiřelé a mne vychovali, pak mi dnešní nepokryté doznání vaší bezedné zvrhlosti dává plné zadostiučinění.

Ne, nechte nyní zase mluviti mne!

Dnes mám důkazy pro to, že můj cit nelhal. Neujali jste se mne ze soucitu a milosrdenství, nýbrž ze zištné vypočítavosti. Brali jste si do domu sirotka s úmyslem oloupiti ho o dědictví otcovské! A nyní chcete mi ukrásti mne samu, otrokyni chcete ze mne udělati, pouhou, bezprávnou věc.

Ale zmýlíte se! Budu státi na svém právu, neustoupím vám a pustím se s vámi v boj. Jste mocni, vím, a já jsem slabá dívka. Ale na mé straně je spravedlnost! A vy ji šlapete už příliš dlouho, než aby to mohlo trvati dále!«

»Nepřekonáš nás, nenamáhej se, drahá sestřenko!« ozval se Mark uštěpačně, když rozčilená Manon domluvila. »Není to možno!«

»Je možno, že bude Manon Lesinová koncem slávy Hartmanů!« zvolala Manon výhružně a obracela se k odchodu.

»Jen okamžik ještě, Manon!« zadržoval ji strýc mračně. »Uvážila jsi dobře, co můžeš ztratiti v tomto boji, kterým nám vyhrožuješ?«

»Vím, že mohu ztratiti mnoho,« odpovídala snivě Manon, »ale vím také, že největším pokladem není bohatství a moc, nýbrž tiché, spokojené štěstí. To je mým snem, k tomu směřuji. A jako vy jste schopni všeho pro vykonání zločinu, tak já dovedu vynaložiti všechno na obhájení svého práva na štěstí.«

»A objev svého otce,« tázal se Mark, »přenecháš nám?«

»Nikdy!« vykřikla dívka. »Již proto ne, že vy chcete zneužíti ke svým sobeckým cílům veliké myšlenky otcovy. Proto ji budu hájiti ze všech sil, abych ji dala lidstvu, nezištně, obětavě!«

»A můj návrh tedy zamítáš?« ozval se tajemník Hartman.

»Ano, protože se mi z duše protiví a hnusí!« pevně řekla Manon, chtějíc opustiti síň. Mark se zlostně obrátil k otci:

»To snad stačí! Nač víc řečí?«

»Hned, hned!« odvětil otec. »Jen několik slov ještě! Chci upozorniti Manonu na velikou zodpovědnost, kterou na sebe uvaluje odmítnutím našich návrhů. Jest jediná možnost, aby nebyl zničen objev, na kterém závisí bytí lidstva. Objev

tento byl učiněn po tisíciletých pokusech, které zůstaly bez výsledku. Vím od tvého otce, že se ubíral při svém pátrání cestou, na kterou nevstoupil nikdo před ním. A doznal sám, že za svůj objev nejvíce děkuje náhodě. To znamená, že objev jeho sotva bude opakován, že jej sotva někdo po něm učiní podruhé. Zapadne-li nyní, bude ztracen neodvratně. A zodpovědnost padne na tebe.«

»Uvaž si ji! Rozmysli si, co bídy a co strastí může ušetřiti lidstvu věc, kterou chceš zničiti!«

»Já?« vypukla Manon v trpký smích. »Vy ji chcete zničiti!«

»Ale ve tvých rukou je možnost, ji zachrániti!«

»A není také ve vašich? A vám stačí jen dáti ruce pryč!«

»To je hraní se slovy,« uhýbal se tajemník námitkám Manoniným. »Nač dlouhé rozklady? Chápeš snad, jak hrozný osud čeká lidstvo, až se zásoby uhlí vyčerpají úplně. Vidíš snad, že se chvíle ta blíží neodvratně. To pak nebude cesta kostmi vroubená! To bude širá, rozlehlá pláň země, kostmi posetá! Zaviněná tebou, tvojí tvrdošíjností!«

»Nikdy!«

A Manon vybuchla rozčilením, jež těžko zdržovala při řeči strýcově.

»Je také druhá možnost, aby nebyl zničen objev mého otce. A je bližší, správnější. Není nutno, abych já se nechala oloupiti, znásilniti. Je

třeba, abyste vy dva pustili z rukou lup, krádež, ničemnou, podvodnou krádež, abyste vrátili vlastnictví tomu, komu jste je uchvátili.

To je správné. A neučiníte-li tak, na vás padne vina, vy jste zhoubci a škůdci lidstva. Vy máte spíše povinnost, jednati správně, nežli já závazek, podrobovati se křivdě a ničemnému násilí.«

Strýc Manonin byl zřejmě zmaten vášnivými důvody dívčinými, které jej drtily svou správností. Ale nechtěl ustoupiti, nebyl tomu zvyklý.

»Znáš naši ničemnost,« řekl potlačuje rozechvění a hledě je zakrýti vynucenou ironií, »musíš tedy s ní počítati. My už jsme takoví, nezodpovědní, řekla bys snad. Nepadá tedy odpovědnost na nás, nýbrž na tebe, jež jsi o tolik lepší nás.«

»Snad kdybys byla starší,« pokračoval rozpačitě, vida žár pohrdání, planoucí z očí dívčiných, »snad bys věc jinak posoudila –«

A odmlčel se, zřejmě jsa v nesnázích.

Manon viděla jeho rozpaky, rozuměla jim. A v přirozeném pudu obrany, jež musí ve vhodný čas přejíti k útoku, pronášela břitká slova, která dopadala jako rozžhavené olovo na hlavy jejích protivníků:

»Tahle ironie, strýče, to jsou rozpaky! Co pravíš s posměchem, je skutečná pravda. A já nemám pranic proti tomu, že ani ty, ani tvůj syn nečiníte nároků na mou úctu. Souhlasím, jste

takoví, jací jste. A těší mne, že uznáváte, že jsem jiná. Ale žádám, abyste z toho odvodili důsledky.

Nehodím se k vám, odmítám každé spojení s vámi. A je mi lhostejno, co z toho vzejde. Neuznávám, že bych měla větší povinnost, starati se o lidstvo, než vy. A neustoupím zločinným výhrůžkám, ani když jde o zájmy největší. Nebudu posvěcovati násilí, nepřijmu zodpovědnost za cizí čin. Na vás padne a vy ji odpykáte. Pamatujte si to, těžce odpykáte!«

A Manon vykročila ke dveřím pokoje.

Otec i syn zaraženě patřili na sebe, pak se obrátili za odcházející dívkou.

A zase první se vzpamatoval otec.

»Manon!« zvolal na neteř, když jíž otvírala dvéře. »Přes všechny urážky, které jsi nám vrhla v tvář, důvěřuji ve tvou rozvahu. Jsi rozčilena, odpouštím ti tvou prudkost. Ale za chvíli se uklidníš a snad přijdeš k jinému náhledu.«

»Nuže?« zazněla studená otázka ode dveří, ostřejší než odmítnutí, protože svědčila o tom, že dívka prohlédla úmysl strýcův.

»Za hodinu se tě dovolím zeptati na konečnou tvou odpověď.«

»Dostanete ji.«

»A bude-li záporná, zničím objev tvého otce.«

»Připustí-li Prozřetelnost tak bídný čin, já nebudu s to, abych mu zabránila.«

A Manon sklonila hlavu na pozdrav a vyšla.

Oba mužové se hnuli k oknu a sáhli po schránkách na cigarety.

»Prokleté štěně!« zasyčel otec, zapaluje svůj smotek.

»Ale počkej dnes večer!« zahrozil Mark obraceje se ke dveřím.

Tajemník Hartman uschoval rozžehadlo a prudce přecházeje po pokoji, zuřil:

»Vše tak pěkně smyšleno, tak dokonale. Ale jí nepohne pranic!«

»Však jsou ještě jiné prostředky, otče! Dojde zase na moje návrhy. Tvá přílišná dobrota se neosvědčila, jak vidíš, musíš nyní začíti podle mého předpisu.«

»Nezbude nic jiného,« povoloval otec. »Odpor Manonin se zlomí, ať už jakýmikoli prostředky. Bude naše a s ní velkolepý vynález Lesinův.«

»Nigirský podnik však se musí provésti,« řekl Mark. »Neboť Nekola musí s cesty. Manon by jistě našla jednou cestu k němu a pak by byla katastrofa neodvratna.«

»Souhlasím,« pravil starý Hartman zamyšleně. »Ačkoli mám obavy i potom nemalé. Manon je tvrdá povaha. Teprve teď se ukazuje v pravé podstatě. Nikdy nám neodpustí násilí, jehož bude obětí. A my máme nepřátel více, není tu jenom Nekola.«

»Pak, otče –«

A Mark se zastavil před otcem s hrozným výrazem ve tváři.

»Nu?«

»Mrtví nemluví, otče!« řekl Mark významně a odhodil zbytek cigarety.

Chvilku bylo ticho. Pak ujal se slova otec.

»Uvídíme,« řekl. »To vše je věc budoucnosti. Zatím nemusí býti věc tak zlá! V několika dnech je ostatně Manon tvou a s ní závět otcova z Národní banky. To je hlavní. Budeš odškodněn v každém směru.«

A strýc Manonin stáhl tvář v ošklivý úsměch.

Mark zapálil si právě nový smotek a stanuv proti otci, řekl:

»Máš pravdu, otče! Buď však jist, že dovedu svého vítězství využitkovati náležitě. Zpupná Manon bude míti tvrdého pána.«

»Připustí-li to Prozřetelnost, já tomu bránití nebudu,« parodoval tajemník slova dívčina a vypukl v nevázaný smích, ke kterému se připojil zlý chechtot synův.

XVIII.

Manon se vrátila po rozčilujícím rozhovoru se strýcem do své komnaty znavena a vyčerpána. Boj s mužem takové obratnosti, jakým byl tajemník Hartman, byl nad její síly. Přes to, že dosavadní život ji zocelil a ztužil, nešetře utrpením a bolem.

Dnes jí dodalo rozhodnosti a rázností rozhořčení nad smělostí, se kterou se jí znovu

zmocnil strýc, a obavy před nebezpečím, které jí zřejmě hrozilo.

A když k tomu přistoupilo hanebné vydírání opuštěného děvčete, jež mělo býti nestoudnou zpronevěrou připraveno o dědictví po otci, stala se Manon sebevědomou, prudkou, hájící svých práv neústupně s vědomím spravedlnosti drze urážené.

Ale když vstoupila do svého pokoje, shroutíly se příliš dlouho napjaté její síly a Manon vypukla v usedavý pláč. Plakala, tisknouc tvář do dlaní, aby nikdo nezaslechl jejího vzlykání, plakala lítostí, hněvem a strachem.

A převládl hněv a strach. Uvědomila si, že není času na nářek, osušila oči a povstavši prošla pokojem.

Pokusila se v klidu uvážiti své postavení. Bylo nutno si uvědomiti, co má činiti dále.

Manon přecházejíc pokojem srovnávala v mysli vše, čeho se od strýce dověděla. Věřila všemu, co jí pověděl; byla také přesvědčena, že je schopen provésti všechny své hrozby.

Znala strýce dobře. Nebezpečí pro svou osobu se nelekala, byla připravena a odhodlána. Ale skličovala ji obava, že strýc, rozhořčen jejím odporem, zničí předpis, svěřený mu otcem Manoniným. Věděla, že strýc je chladně vypočítavý, neústupný a mstivý. Bylo docela pravděpodobno, že zničí vzácný objev, jestliže bude hroziti nebezpečí, že unikne z jeho rukou.

Ach, že otec její takovému člověku jej svěřoval! Což ho neznal? Byl to jeho bratranec, ostatně si Manon vzpomněla, že si nebývali obzvláštními přáteli. Doslechla se toho kdysi.

Ovšem, snad neměl otec nikoho bližšího. A byl zdrcen neštěstím, šílen bolem. Není divu, že v tomto stavu učinil, co jí vyprávěl strýc.

A jakému utrpení vydal tím svoje dítě, které chtěl zahrnouti mocí a štěstím! Teď bude ztraceno jeho dědictví. A nejen to, tíha žalu svírá dceru velikého vynálezce. To jí způsobil jeho objev, neštěstí a smutek. Nežila by šťastně ji, nebýti ho?

Tíha zodpovědnosti leží na ní. Vždyť nejde jen o ni, nejde o věc, která by měla význam jen pro ni. Otcův objev má obrovskou důležitost pro celé lidstvo. Sám strýc tvrdí, že se jím změní tvářnost země, že se zažene bída, utrpení lidstva, osuší slzy a utiší vzdechy milionů.

A nyní má býti vše ztraceno! Pro ničemnost strýce a jeho syna! Vina padne na ně, to je jasno. Manon nebude příčinou ztráty, kterou utrpí lidstvo. Přece však! Je jisto, že by mohla zachrániti otcův objev. Musila by se obětovati. Sebe, svou lásku, Nekolu.

Ale proč ona? Proč neustoupí druzí? Lupiči, kdežto ona je právoplatnou majitelkou! Ovšem ti nepovolí, zná je. A nebude si pak Manon vyčítati, že přece jen z části je vinnou? Vždyť přece, kdyby chtěla… Ale ne, ne! Nemůže!

A Manon sepjala zoufale ruce a nový proud slz vyronil se na její ubledlé líce.

Raději zemříti, než aby Mark …

Vlna smutku zavalila její duši. Vše mžikem přelétlo jí myslí: Bezradostné její mládí, něžná láska k Nekolovi, pak útěk její po dlouhém odloučení a chvíle závratného štěstí v náručí milovaného muže. Tichý život na břehu Rožmberka, uprostřed teplé lásky Nekolovy rodiny. A její naděje, kouzelné, pohádkové naděje na budoucí štěstí po jeho boku.

To vše je ztraceno. Neodvratně, neboť raději smrt, než to, co jí hrozí. A snad by jí smrt mohla býti záchranou. Mohla by se obětovati, zachrániti lidstvu objev, jenž mu má býti vykoupením. Ale pak zaplatiti za to zničením vlastního života.

Manon by dovedla zemříti. Ale nesnesla by života po boku Markově.

A náhle myšlenka jí projela hlavou. Což by to nebylo možno takhle? Nebylo by to nejvhodnějším rozluštěním? Strýc i jeho syn chtějí dostati do rukou vynález otcův. O ten jim jde hlavně. Což by jim jej nemohla ponechati? Vždyť i tak prospěje lidstvu, třeba z něho budou ti dva kořistiti. A Nekola bude šťasten, zachrání-li se ona.

Tu si vzpomněla na slova Markova na konci rozmluvy. Nemínil právě tohle svojí otázkou?

Ale nová pochybnost zaplašila radost z její duše. Závěť otcovu dostane v den plnoletosti anebo v den svatby. Budou chtíti Hartmanové

čekati na její plnoletost? Nebudou se báti, že jim do té doby unikne? Že ji osvobodí její přátelé? Jistě již je zpraven Nekola o jejím únosu, co nevidět přichvátá, aby jí pomohl. A jeho přátelé jsou mocni!

Zákmit radosti jí zasvitl při vzpomínce na drahého muže. Ale hned si uvědomila, že právě tyto okolnosti budou Hartmanům důvodem, aby naléhali na bezodkladné rozhodnutí.

Budou ji zajisté nutiti všemi prostředky. Ubránila by se, kdyby nešlo o tolik. Ďábelskou myšlenku jí nasadil strýc do hlavy, že ona ponese odpovědnost za ztrátu vynálezu, jestliže nepovolí.

Jak je bezradná, jak bezmocná! A Nekola daleko! A nikde není blízké duše, která by poradila, pomohla. Jen ten – dnes – jak ji překvapil! A jak cenné pokyny jí dal! Kdyby aspoň s ním se mohla dorozuměti! Ovšem, těžko by pomohl, prostý dělník v domě Hartmanově. Ale jak by jí ulehčilo několik slov s člověkem přítelem!

Není naděje. Zůstane sama. Podlehne.

Ale ne tak, jak chtějí.

A myšlenka nová jí bleskla myslí a pevně zakotvila v duši. A bude-li přemožena, zachrání otcův objev. Provdá se za Marka. V den sňatku vyzdvihne si otcovu závěť. Dá ji Hartmanům.

A zemře dříve, než se jí dotkne muž, kterého nenávidí a kterým pohrdá!

Nekolo! Drahý Ivo! Ztratím tě, ale milovati tě nepřestanu, věrna ti zůstanu, ty budeš mojí poslední myšlenkou, posledním mým dechem!

V tom zaklepáno na dvéře.

Manon se vzchopila. Nepřítel! Tušila to a rázem se jí vrátila rozvaha i klidný vzhled. V několika okamžicích byla připravena postaviti se v tvář příchozímu, ať to byl kdokoli.

A pevným hlasem vyzvala neznámého návštěvníka, aby vstoupil.

Otevřely se dvéře a vkročil – Mark.

Manon s napjetím sil hleděla zachovati klid, když se ho tázala, čeho si přeje.

Mark byl zřejmě rozechvěn, viděla to. Lekalo ji to a zase nabývala odvahy, když si uvědomila svůj klid.

Trhaným hlasem se omlouval Mark, že vyrušuje sestřenku. A zarazil se, když mu odpověděla chladně, že jí byla povolena lhůta na rozmyšlenou.

Omlouval se znovu a prosil Manonu, aby usedla. Že jí nebude dlouho zdržovati. A posadiv se, žádal jí znovu, aby usedla.

Manon zaujavši místo vyzvala jej, aby sdělil příčinu svého příchodu.

»Povím ti ji,« odpověděl Mark podivným, chvějícím se hlasem a povstav přešel místností.

Manon však vstala s ním zároveň, a jakoby ji pud varoval před čímsi, obrátila se tváří k bratranci. Zpozorovala hned, že mu to není vhod.

Pochopila, že jedná správně a že se musí před ním stříci.

Mark usedl znovu a žádal dívku, aby se posadila.

Poslechla, ale byla na stráži.

»Chci být upřímným, Manon!« ozval se Mark po kratičké pomlčce, »Přiznám se ti, že se mi nelíbí, co se u nás děje. Máš pravdu, děje se to za mého souhlasu, nechci to zapírati. Jen tolik jsem chtěl říci, že jsem k tomu všemu svolil, anebo správněji, že jsem neodporoval jen proto, že je to jediná možnost, abych došel tebe.«

»Ne, nemluv, Manon!« řekl úzkostlivě, vida, že rozhořčení zbarvilo do ruda tvář dívčinu a že v jejích očích zlověstně se zablesklo. »Tohle jsem ti nepřišel říci, vím, že nevěříš a že můžeš mnoho a mnoho proti tomu namítnouti.«

»Přišel jsem k vůli něčemu jinému. Nehněvej se, Manon.«

A Mark povstal, zůstal však státi na svém místě.

Manon chtěla povstati také, ale neučinila toho, když se jí Mark nepřibližoval.

A v tom se Mark vrhl vpřed.

Manon chtěla rychle povstati, ale nebylo již času.

Cítila dvě pevné paže, jež ji ovinuly okolo krku.

A slyšela horoucí slova Markova, podivně vyrážená:

»Zlíbat jsem tě chtěl, dříve než – ty – zlá –«

Ucítila horký jeho dech, viděla hořící oči.

Nadlidská síla se v ní vzepřela.

S napjetím všech sil povstala se sedadla. Sklonila hlavu, aby se vyhnula rtům Markovým, a chopivši se oběma rukama paží Markových, aby je od sebe oddálila, vyrvala se z jeho objetí.

Cítila, že se při tom přetrhl řetízek medailonku na její šíji, ale nedbala toho. Nebylo času, neboť Mark roznícený vášní se k ní vrhal podruhé.

Manon jej odrazila napjetím obou paží a uskočila stranou za stolek. A namířila na něho zbraň, kterou teprve nyní se jí podařilo vybaviti, se slovy třesoucími se vzrušením a námahou, ale studenými a úsečnými jako ocel:

»Zabiju tě, přiblížíš-li se mi o krok. A usmrtím sebe, jestliže se mne jenom dotkneš. Nebudu nikdy’tvou, nikdy, pravím nikdy, smrt je mi tisíckrát milejší!«

A Mark těžce oddychuje a zakrývaje v zahanbení tvář trhavě mumlal:

»Nechtěl jsem tě rmoutit! Chtěl jsem – skoncovat vše – rázem – takto! Ale uvidíme – počkám!«

A vyvrávoral z pokoje dívčina, klopýtaje přes práh.

Manonina ruka se zbraní klesla na stůl. Hruď dívčina prudce oddychovala, zdálo se jí, že se musí zalknouti. A nový křečovitý pláč zalomcoval ubohou Manonou.

Usedla na pohovku vedle stolu a podpírajíc hlavu do dlaní plakala hořce.

A plakala dlouho a pláč neulevoval její stísněné duši, protože strach ji svíral, hrůza před budoucností, strašnou, beznadějnou.

Teprve zvuk hodin jí upamatoval – kdesi se ozvaly a udeřily tři.

A po tolika útrapách zdvihla se hrdinská dívka poznovu, aby se pustila v další zápas.

Chtěla si omýti oči, jistě pláčem zarudlé. Vstala a mimovolně si upravovala šat okolo šíje. Pocítila při tom, že jí chybí řetízek, na kterém visel zlatý návěšek, památka to na drahou matku.

Teď teprve si uvědomila, že se řetízek přetrhl při jejím zápase s Markem. Pohleděla k zemi a nová lítost jala jí srdce.

Zlatý řetízek ležel na zemi schumlán i s návěškem. Ale ten byl znetvořen, patrně rozdrcen nohou Markovou.

S oroseným zrakem sáhla dívka po drahocenné památce.

Zdvihnuvši ji, zadívala se na ni a shledala, že medailonek je zle poškozen. Zkoušela slabýma rukama jej napraviti, ale marně. Již chtěla jej odložiti do zásuvky, když náhle zpozorovala štěrbinu jakousi na postranní ploše návěšku.

Prohlédla ji bedlivěji, a hle, zdálo se jí, že medailonek je dutý.

Nevěděla, že by se dal otvírati, zdál se jí vždy jednolitým, ač ovšem jeho váha nasvědčovala, že

je dutý. Ale nikdy jej neměla otevřený, až teď najednou…

Plna dychtivosti chopila se nožíku a vsunuvši ostří do štěrbiny, pokoušela se otevříti medailon.

Nešlo to snadno, snad proto, že byl tak zprohýbán. Najednou však v něm lehce skříplo, medailon se otevřel.

Se zraky vytřeštěnými patřila Manon na bílý lísteček, který se objevil mezi podobiznami otce a matky, zasazenými do návěšku. Byla ohromena, cítila, že se děje něco velikého, úžasného.

Rozbalila pozorně drobný lístek a se srdcem prudce bušícím naň pohlédla.

Okamžik, druhý – a Manon tlumeně vykřikla a sklesla na pohovku polo ve mdlobách, tisknouc lístek k rozbouřenému srdci.

Ale jen kratičko trvalo ustrnutí dívčino.

Vstala, pohlédla ke dveřím a vidouc, že je dosud sama, četla znovu drobounké řádky, v nichž na první pohled poznala písmo svého zvěčnělého otce.

Řádky zněly takto:

»Manon, dceruško má drahá, milovaná! Odpusť, že zbavuji tě, sirotu, i otce, že nemohu žíti ani pro tebe. Nemám sil, jsem zlomen krutou ztrátou. Vím, že šílím, ale jinak nemohu, Mohu ti jen odkázati výsledek práce svého života. Vynález, který tě učiní královnou světa! Neví o něm po smrti tvé mamičky nikdo, než já, až zemru, bude tvůj. Bude uložen bezpečně, z mé

závěti, kterou jsem uložil v Národní bance, dovíš se o něm. Užij ho k dobru lidstva, nenech ho zneužít nikomu! A ať ti přinese štěstí! Mé srdce krvácí, že tě nechávám samu. Ale nebyl bych ti nic pláten, cítím, že můj duch na vždy propadl temnu. Snad tě ochrání Prozřetelnost. A snad budu tě moci sám chrániti s hůry. Můj poslední dech bude patřiti tobě, má drahá, maličká Manon! Líbá tě naposledy tvůj otec.«

»Otče! Otče!« propukla Manon v nový pláč, v pláč osvobozující, úlevu přinášející. »Proto ty's před svou smrtí přišel ke mně! Abys svůj poslední vzkaz uložil do medailonku na krku své maličké Manony! A tím jsi ji dnes zachránil! Tvůj vzkaz došel včas, ach, cítím tvou přítomnost, cítím tvou ochranu, tatíčku milý, a silná jsem, pevná a nebojím se!«

»Oh, teď chápu,« štkala dále v horečném rozrušení, »teď rozumím. Neznají tvého vynálezu, nemají části předpisu! Píšeš jasně: ‚Neví o něm po smrti tvé mamičky nikdo, než já, až zemru, bude tvůj.‘ Vše je lež, co předstírají, podvodem chtějí oloupiti tvou dceru sirotu. Nyní vím, jak se zaříditi. Nedostane se tvůj objev do rukou ničemných, drahý otče! Jen stůj při mně dále, neopouštěj mne –«

Nedořekla, neboť ode dveří se ozvalo slabé zaťukání.

Vstoupila komorná a oznamovala, že pan tajemník prosí slečnu o rozmluvu. Odešla.

Manon uzavřela lístek znovu do medailonku, jejž ukryla spěšně za ňadry, a odhodlaně vykročila za ní.

Když vešla do pokoje strýcova, zpozorovala hned při otevření dveří, že záclony okenní jsou do poloviny spuštěny. Jarní slunko se opíralo o ně svými žlutavými paprsky a pronikalo matně do místnosti.

A hned na to upoutal její pozornost cizí muž, který vedle obou jejích příbuzných byl v pokoji přítomen.

Strýc ji uvítal nadmíru přívětivě, také Mark se tvářil vesele a usmíval se na vstupující dívku. Za to cizí muž, bledých tváří, ostrých rysů, s hustým kaštanovým vlasem, zahleděl se na Manonu upřeným, pronikavým pohledem.

Manon zachytila jeho pohled, sklopila však ihned zraky. Zdálo se, že se mimoděk zachvěla. Hartman i jeho syn si všimli pohnutí dívčina a úsměv sotva znatelný jim zahrál po lících.

Tajemník Hartman pokročil dívce vstříc a uvítav ji řekl:

»Promiň, Manon, že tě vyrušujeme opětně. Nevoláme tě, abychom tě znovu trápili. Nepovedeme teď dále dřívější rozhovor, vždyť je dosti času na tyto věci. Snad se časem rozmyslíš jinak, anebo možná že i my přijdeme k jinému názoru.

Mrzí nás opravdu, že jsme tě rozrušili, a dovolili jsme si zavolati pana doktora Langa,

našeho nového domácího lékaře. Měli jsme obavy, aby ti neuškodilo rozčilení, víš, jak je nám drahocenný tvůj život.«

Manon chtěla odpověděti, ale muž, nazvaný doktorem Langem, ji předešel:

»Slečna je zřejmě unavena. Snad bude líp, sedne-li si, třeba zde na pohovku, naproti mně.«

Manon uposlechla; proti ní přes stůl se posadil dr. Lang a po obou stranách stolu se umístili Hartmanové.

Dr. Lang chvílí upřeně pozoroval dívku. Pak se obrátil k tajemníkovi:

»Myslím, že není třeba zvláštního vyšetřování. Slečna se něčím rozčilila, její nervy jsou pobouřeny a je značně vysílena. Slečna má jistě pocit únavy, myslím, že stěží udržuje víčka.«

»Mohli bychom zkusiti,« pokračoval stlumeným hlasem, »jak daleko vyčerpání sil sahá. Pohleďte, slečno, na tento diamant, lesknoucí se na mém prstenu! Dívejte se chvíli naň – vidíte – usnete – ano – usnete. A budete spáti, jak dlouho já budu chtíti, učiníte, co vám nařídím, a probudíte se, až vás k tomu vyzvu.«

»Tak – usněte!«

A Manonina víčka klesla, oči se zavřely.

»Je hotovo?« polohlasem a pln nedočkavostí ptal se Mark.

»Jest,« odpověděl sebevědomě dr. Lang, »Nemá nyní své vůle, je úplně v naší moci.«

»Jste zpraven o našich zámyslech, jednejte!« odpověděl tajemník Uhelného svazu zřejmě potěšen.

»Nuže, slečna otevře nyní oči.«

A Manon skutečně otevřela oči.

»Slečna bude nyní ochotna ukončiti dnešní nedorozumění,« pokračoval Lang, upíraje jiskrný zrak na dívku, nehnutě sedící na pohovce.

Odpověď zněla:

»Ano.«

»Slečna Manon splní přání pana tajemníka a stane se ženou jeho pana syna, Marka.«

»Ano.«

A Manonina víčka klesla, oči se zavřely.

»A souhlasí s tím, aby se zasnoubení konalo ještě dnes večer.«

»Souhlasím.«

»Nuže?« A dr. Lang se obrátil s vítězným úsměvem k tajemníkovi.

»Znamenité!« řekl tento. »Však jsem věděl, na koho se obrátiti, znal jsem vaše vynikající schopnosti.«

Mark však se zatajeným dechem patřil na krásnou sestřenku, jež tu seděla nehnuta, jako socha, podrobená cizí vůli. Vzpomněl si na výjev před chvilkou, kdy z vypočítavosti napadl sestřenici v jejím pokoji a prohrál, podlehnuv vášni, jež ho ovládla v přítomnosti krásného děvčete. A žádostivý pohled jeho utkvěl na ruměnných rtech dívčiných.

»Ať mne políbí!« žádal dychtivě hypnotiséra.

»Zajisté,« odpověděl tento, »slečna políbí tohoto mladého muže, který dnes večer se stane jejím ženichem a v nejbližších dnech jejím manželem.«

Mark vstal a chtěl se nakloniti k Manoně, ale ihned se zarazil.

Na tváři dívčině se objevil výraz strachu a ruce její jakoby mimovolně se napřáhly k obraně. Zdálo se, jakoby se i měla probuditi z hypnotického spánku, do kterého ji uvedl nepravý dr. Lang.

Tento se ulekl a ihned zakročil:

»Bude lépe, když vás políbí až večer při zasnoubení.«

»Ať odejde!« šeptala dívka.

»Odejde hned. Odejděte, pane Marku!« nakázal Markovi, ale současně mu kynul hlavou, aby tak nečinil.

»Vidíte, už odešel.«

»Ano, odešel,« odpověděla Manon, zřejmě se uklidňujíc.

»Její odpor proti vám je příliš mocný,« vysvětloval hypnotisér, »dlužno pokračovati opatrně. Ale určitě se to poddá.«

»Jen aby nám něco podobného neprovedla večer, před hostmi!« obával se otec Markův.

»Do večera se uklidní,« ujišťoval dr. Lang, »ostatně ji na to připravíme ještě důkladněji.«

A obrátiv se k dívce, pravil k ní, upíraje na ni pohled svých šedých, pronikavých zraků:

»Slečna bude ženou pana Marka.«

»Ano,« odpověděla Manon bezvýrazným, prázdným hlasem.

»Dnes večer se zasnoubí s panem Markem.«

»Ano,« opakovala dívka jako stroj.

»A při slavnosti té dá mu políbení zásnubní.«

»Ano.«

»Sama a ráda.«

»Sama a ráda.«

»Nu, myslím, že teď jsme jisti,« obrátil se k tajemníkovi.

»Doufám také,« souhlasil Hartman uspokojen, »poddává se přece vašemu vlivu bezvadně. Snad tohle stačí a snad abychom ji poslali odpočinouti si. Aby ji večer nezmohla únava po dnešku!«

»Myslím také, že nic nejedla, co je u nás,« poznamenal Mark. »Je bledá, mohlo by to večer vzbuditi pozornost.«

»Pošleme ji tedy do jejího pokoje, aby se najedla a aby si oddechla,« řekl Lang. »V kolik hodin bude zasnoubení?«

»Mám dnes náhodou sezvánu společnost přátel na šestou hodinu. Použijeme této příležitosti.«

»Dobrá,« řekl Lang, »zařídíme to.«

A obrátiv se k Manoně, pravil:

»Slečna je unavena. Půjde teď do svého pokoje, posilní se jídlem, pak ulehne a vyspí se. Vzbudí se v pět hodin –«

Pohleděl na Marka:

»Máte nějaké přání stran obleku své nevěsty?«

»Ano,« odpověděl Mark, »má bílý šat, který jí sluší překrásně.«

Lang upřel znovu oči na dívku a pokračoval:

»Pak se oblečete v bílý šat, v ten, co se líbí vašemu ženichu, a až pro vás přijde váš pan strýc, odeberete se s ním k zásnubní hostině. Tam provedete vše, jak jsem vám nařídil. Souhlasíte?«

»Ano, souhlasím.«

»Dobře, tedy jděte do svého pokoje!«

A Manon vstala, uklonila se a pevným krokem opustila pokoj.

Mark hleděl za ní pln údivu a řekl pak polohlasně, skoro pro sebe:

»To je opravdu úžasné.«

A zdálo se, jakoby jeho radost nebyla úplná.

Otec jeho však právě nabídl smotek doktoru Langovi. Děkoval mu za znamenitě provedený kousek a žádal ho, aby se určitě dostavil večer.

»Mám z ní přece obavy,« pravil mu. »Je prudká, aby se nám náhle nevymkla. Bude dobře, když budete po ruce. A nejlépe, posadíme vás naproti ní.«

Dr. Lang souhlasil a slíbil, že přijde. Ujišťoval, že není třeba obav a že vše dopadne dobře.

Když odcházel, podal mu otec Hartman ruku a řekl:

»Vy ovšem nevíte, oč jde. Ale snad vám stačí, že pro nás má to děvče cenu a že je nemíníme pustiti z ruky. Vynasnažte se, aby vše skončilo s úspěchem, a odměním se vám způsobem znamenitým!«

A dr. Lang odcházel s ujišťováním a sliby, které u obou Hartmanů způsobily náladu bezpečnou a klidnou.

Markovi však přece něco vrtalo hlavou. Procházeje se po pokoji, zahovořil najednou sám k sobě:

»Přece by mně bylo milejší, kdyby se mi bylo zdařilo dnes –«

Nedomluvil. Otec všiml si jeho samomluvy, ač nezaslechl slov, a ptal se:

»Co pak se ti zase nelíbí, Marku?«

»Inu, víš, otče,« odpovídal syn, »nechtěl bych míti takovou ženu.«

»Jakou pak?«

»Takovouhle, která spí a poslouchá někoho jiného.«

Tajemník Hartman se zasmál a řekl na to bezstarostně:

»Však se probudí!«

SAHARSKÉ SLUNCE

DÍL II.

XIX.

»Ne a ne! A tisíckrát ne! Neuznám nikdy, že jsme zlepšili své postavení. Otroky jsme byli, na jiné jsme se dřeli, a vše to zůstalo. Co se změnilo? Jen tomu jinak říkáme, ale nadvláda, útisk a vykořisťování se světa nezmizely.«

»Jak příkře soudíš! Vím, nejsi sám. Neboť lidstvo příliš brzy zapomíná. Jako by byly tolik vzdáleny doby, kdy výtěžkem naší práce vládl jiný a dělníkovi milostivě uděloval nepatrný díl z toho, co svou prací vydělal. Dnes –«

»Ano! Dnes nám ten nepatrný díl milostivě udělují svazy a organisace a syndikáty, nebo jak se jmenují všechna ta zchytralá zařízení, a z ostatku zase znamenitě žije několik jednotlivců!«

»Snad žijí někteří lépe, sotva bude asi někdy jinak. Ale jest jich aspoň méně –«

»Nevynahradí-li počet svým uměním!«

»A nepodezříváme-li více, než je nutno. Ostatně jsou to aspoň naši lidé –«

»Tak! Myslíš tedy, že to proto méně bolí? Já bych soudil naopak.«

»Já soudím, že jsme si polepšili všichni. Všem se nám daří lépe.«

»Jenže jedněm více a druhým méně. Myslíš-li, že je to v pořádku –«

»Také nemyslím. Ale vím, že nejde vše najednou. Stačí mi, že jsme pokročili, a rád se spokojuji.«

»Že jsme pokročili! Řekni mi tedy, oč jsme pokročili v otázce soukromého majetku! Nekrč rameny a mluv! A řekni, jak se splnil starý požadavek socialismu, který hlásal odstranění soukromého vlastnictví!«

»Nesplnil se, v tom máš pravdu.«

»Vidíš! A proto říkám, že socialismus selhal, že nedošel cílů, které si vytkl.«

»Nesoudil bych tak přísně. Socialismus chtěl odejmouti výrobní prostředky soukromým vlastníkům a předati je dělnictvu. To se stalo. Mluvilo se sice také o dalším rušení vlastnictví. Ale vždy byla neshoda, co všechno má býti odňato soukromé držbě, kam až musí vyvlastnění jíti. Není divno, že leckdy byly kladeny cíle příliš vysoké.«

»Myslíš, že z taktických důvodů?«

»Ano. Aby cíl stál za boj.«

»Ale i v tom tedy byl již klam.«

»Snad. Snad klam dobře míněný, snad ani ne úmyslný. Přes to však socialismu patří dík za to, co vykonal pro povznesení dělného lidu. Spojoval jej, udával mu cíl, budil v něm naději a nadšení.«

»A zničil svět a dělníka s ním.«

»Myslíš velké zničení?«

»Ano. Kdo pak dal podnět k němu? Z čeho vyplynulo?«

»Snad ze socialismu, v tom můžeš míti pravdu. Ale bylo to jeho zneužití. A před zneužitím není chráněno nic.«

»Však socialismus již před tím často sloužil za roušku. Co prospěchářů se krylo pod ním, kolik lidí ziskuchtivých se domohlo bohatství s jeho pomocí, kolik jich došlo moci a vlivu, jichž často byli nehodni!«

»Byla náboženství, příteli, která tvrdila, že je bůh přinesl na svět. Byla opravdu čistá, vznešená. A darebáci prováděli nejhnusnější rejdy pod jejich ochranou. Před zneužitím není chráněna žádná myšlenka, sebe ušlechtilejší!«

»Srovnáváš socialismus s náboženstvím? Chceš tím říci, že ani náboženství nedošla cílů, které si vytkla?«

»Skoro. Vždyť socialismus stejně jako rozličná náboženství byl pokusem, jak by měl býti zlepšen a zušlechtěn život člověka. Byl snad příliš jednostranným a touž otázku řešily i jiné návrhy, leckdy stejně upřímně. Toto učení však dovedlo strhnouti davy, spojiti je a urychliti pochod sociálního pokroku. A to je zásluha, které nelze podceňovati.«

»Přes to, že nepřinesl rovnosti a neodstranil nedostatku?«

»Rovnost! Kolikrát jsme spolu o ní mluvili, Ronku! A nedostatek? Což nechápeš stále, že

nedostatek se neodstraní žádným učením, nýbrž jen a jen prací, zvýšením výroby?«

»A odstraněním soukromého vlastnictví. Na tom trvám a nikdo mi nevymluví, že by bylo lépe, kdyby se provedlo.«

»Jistě by bylo lépe, příteli! Neboť by to znamenalo, že se člověk změnil od základu, že se stal jinou bytostí.«

»Podle tebe člověk tak, jak jest, není schopen podobného společenského zřízení?«

»Soudím tak. Znám člověka dobře a snažím se viděti v něm, co v něm opravdu jest. Pozoruj přece člověka, jeho touhy, vrozené mu náklonnosti! Jak dychtí každý po tom, aby něco nazýval svým! Domek, zahrádku, kousek pole! Jak pečlivě ošetřuje, co může učiniti plně, nezkráceně svým, jak jinak se o to stará, než o věc cizí, svěřenou. A nepopřeš, že i sebe menší kousek vlastní poskytuje radosti tolik, že jí člověk nemá z cizího, do opatrování daného majetku, ani kdyby ho byl celý lán.«

»Však i vlastnictví společné může býti pramenem radostí. Což není potěšením, míti něco s bratry, starati se s nimi o společný majetek, děliti se o zisk ze společné práce?«

»Jistě to není potěšením stejným. Řeknu přímo, že nikoli. Radostnou činí prácí na vlastním právě okolnost, že pracujeme pro sebe, že se nemusíme s nikým děliti. Není-li věc výhradně naší, neodvažujeme se nakládati s ní úplně volně.

Současně však nepracujeme o ní se stejnou chutí, neboť o ní pracuje druhý a my podle své lidské povahy vždy jsme náchylní jej podezřívati, že se nepřičiňuje stejně jako my. Stejně soudí také druhý, takže chuť k práci klesá na obou stranách. Když pak dojde k dělení zisku, mají se za ukráceny strany obě.«

»Mluvíš tak, že za chvílí snad řekneš, že jsme měli továrny ponechati továrníkům!«

»Jak to?«

»Nu, když společné vlastnictví má takové nevýhody,«

»Jen mi věc nepřekrucuj, myslím ji dobře! A dáš mi jistě za pravdu, uvážíš-li vše střízlivě. Řekni mi upřímně! Nemá společné vlastnictví, jehož jsme se domohli převzetím výrobních prostředků, nemá stínů a nevýhod, o kterých jsem mluvil?«

»Inu, do jisté míry, snad –«

»Ne – snad! Ano! A stokrát ano! Vždyť to víme všichni. Ale proto přece neřekneme, že by tento stav byl horší, než byl dřívější. Ostatně, jestliže jsme se chtěli navždy sprostiti vykořisťování, musili jsme továrny vzíti do rukou sami. Ale nemohli jsme si vzíti každý kus, výrobny jsou celky, pracující tím hospodárněji, čím jsou větší. Nezbylo tedy, než spravovati je společně, přes nevýhody, jež z toho plynou. Ale na něco bych tě při tom upozornil –«

»Že vlastně zase nejsme ve svých továrnách pány, ne?« ušklíbl se Ronek.

»Ne! Ostatně záleží na nás, kdo je v továrnách pánem.«

»Nač tedy?«

»Že jsme převzetím podniků nikterak neodstranili soukromý majetek. Nahradili jsme pouze bývalého vlastníka řadou, souborem nových držitelů. Vystřídali jsme vlastníky, to bylo vše. A dokázali jsme, co jsem před chvilkou říkal, že člověk touží po majetku, že v něm nalézá potěšení.«

»Schvaluješ podle toho sobectví.«

»Neschvaluji, počítám s ním pouze jako s danou veličinou.«

»I to je chyba. Je třeba vzpírati se proti němu, bojovati!«

»Příteli! Kolik tisíciletí už je pes bit, aby nekousal! A kouše?«

»Kouše.«

»Nu, vidíš! A se stejným úspěchem vyháníme ze srdce člověka sobeckost a touhu po majetku. Proto se nestydím pronésti větu, které se vysmívali již před tisíci lety: Neodstraňujte soukromého majetku, neboť ho neodstraníte! Ale rozdělte jej spravedlivě, hleďte, ať každý má kousek půdy, zahrádku, svůj domek! Způsobíte tím více štěstí, než kdybyste vzali všem všecko a učinili to společným.«

»A co s továrnami? Nemůže přece zůstati dosavadní stav!«

»V něčem jistě máš pravdu. Tyranie odborových organisací je hrozná, a řekněme si to upřímně, jsme zde sami, musí býti smeten i náš Uhelný svaz. Jinak nebude lépe.«

»Nu, vidíš, nyní připouštíš, co’s dříve chtěl popírati, že totiž dělník je dále otrokem, stejně vykořisťovaným, jako před staletími.«

»Takto bych nemluvil, Ronku! Dělníkovi jistě není hůře, než mu bylo dříve. Naopak, bez odporu je dělník volnější, svobodnější. Zase příliš brzy se zapomnělo a dělník s menší chutí poslouchá vlastních lidí, než kdysi poslouchával svých utlačitelů.«

»Nedivil by ses, že se vzpírá tvrdé, násilnické vládě, kdybys trochu blíže znal naše poměry. Posaditi tě do naší kůže, abys viděl, jak s námi točí pan Hartman a jeho synáček!«

»Však to znám, milý Ronku! Byl jsem přece na dole a byl bych tam dosud, nebýti úrazu, který mi pochroumal pravici. Tak jsem se stal vaším krčmářem zde, u havíře –«

»A myslíš, že si to nesmíš u pánů pokazit –«

»Ach, jak jsi malicherný, Ronku! Však bych se uživil i jinde, nemám proto věru příčiny, mluviti proti svému přesvědčení.«

»A tvé přesvědčení je, že se s dělníkem jedná slušně? U nás, u Dopravní unie, nebo u ‚potravinářů‘?«

»Slušně? To je těžko říci. Ale zaslouženě!«

»Zaslouženě? Tak, jak nyní zevšad slyšíme?«

»Má to svůj důvod. Vzpomeň si jen, proč musila býti zavedena železná kázeň, na kterou si tolik stěžujete! A proč byli sem v massách voláni žlutí dělníci z Asie! Protože jsme v převzatých podnicích všichni chtěli býti pány, všichni jsme chtěli poroučet –«

»Ne, to není pravda! Bylo mnoho těch, kteří chtěli pracovati prostě, oddaně, na dosavadních místech, bez naděje na vyniknutí –«

»Budiž, snad nebyli všichni takoví! Ale nepopřeš, že nás chtělo více poroučeti než poslouchati. Že se nás víc mělo k vládnutí, k řízení a dohledání, než k práci. A že se mnozí hnali a drali k úkolům, k nimž neměli ani vzdělání ani schopností.«

»Inu, nebylo vždy a ode všech jednáno rozumně, je pravda. Ale také zavolání spousty žlutých byl zločin, který se může Evropě hrozně vymstíti.«

»Možná, ale i to jsme zavinili my sami. A je jistě hanbou pro nás, že bychom byli málem zničili sen svých předků, tisíciletý sen všech, kdo pracovali a trpěli před námi. Byli bychom sami znemožnili bytí podniků námi převzatých, a proto bylo nutno, nutiti nás k rozumu. Neúprosnou kázeň i soutěž žlutého dělnictva jsme vyvolali sami, neboť jinak bylo by se vše rozpadlo. Ale máme aspoň vědomí, že nyní posloucháme sami

sebe anebo svých. Kdybychom se nedovedli shodnouti, kdybychom bez ustání se vzpírali, navzájem osočovali a štvali, dokazovali bychom jen, že nejsme hodni svobody, které se nám dostalo.«

»Inu, v lecčems máš pravdu,« povoloval Ronek. »Až člověk žasne, jak by si někteří vykládali svůj poměr k podniku a ke druhům, v něm zaměstnaným.«

»A nezbývá tedy, než aby je nutil k pořádku celek. A naopak bychom měli být odborovým organisacím vděčni, že nám nedovolují zničiti, čeho se dělnictvo domohlo po staletých bojích a těžkých obětech.«

»Nezničí-li to samy odborové organisace,« pravil opatrně Ronek.

Krčmář »u havíře« se rozhlédl a pak řekl polohlasem, nachyluje se k Ronkovi: »Inu, nepopírám, že organisace zneužívají jednotlivci k vlastním zištným cílům. Tito lidé dusí dělníka a hubí hospodářský život lidstva. A to může být zkázou organisací. Uhelný svaz to čeká, myslím, co nevidět.«

»Hartman to obstará,« zněla výsměšná odpověď Ronkova.

Najednou si Ronek na cosi vzpomněl, Naklonil se k hostinskému a cosi mu šeptal. A podivil se, když sebou krčmář prudce trhl a zvolal:

»A proč jsi mi to neřekl hned?«

»Pst! Tiše!« krotil ho Ronek. »To je tajnost! Vždyť ostatně ani nevím, zdali ji přivezli! Divil bych se, že by ji tak snadno dostali, pan Nekola jistě svou nevěstu dobře ukryl.«

»A proto ty’s si vzal dovolenou?« ptal se hostinský, bledý a zřejmě poděšený.

»Nemám dovolené,« vykládal Ronek, »Říkal jsem o ni Berkovi, ale ostře mne odmítl. Znáš ho, je přísný a samá služba a jen služba. Proto jsem šel sám –«

»Ale nemíníš se snad vrátiti?«

»Proč pak by ne? Co bych dělal jinak? Vyřídím si svou věc a třetí den večer se přihlásím u Hartmanů znovu do služby. Což mi udělají? Potřebují mne, budou ještě rádi.«

Ale krčmář ho už skoro neposlouchal. Zamyšlen stál několik okamžiků, pak se vzchopil, chtěje odejíti dveřmi v pozadí místnosti, za nimiž ležel jeho byt.

Zastavil se však, když nový host prudce vkročil. Byl to dobrý známý obou, příslušník Svazu, s krčmářem trochu spřízněný.

»Přátelé!« pravil tlumeným hlasem, přiblíživ se k dvěma mužům. »Víte nejnovější novinu?«

Ronek i hostinský tázavě pohlédli na něho, ptali se.

»Před půlhodinou unesl Kmentův syn dceru našeho předsedy Böhma. Oplátkou za únos Manony, které se zmocnil Hartman.«

Hostinský zbledl ještě více; Ronek se usmál tváře se důležitým.

»A co? Co myslíš? Co?« ptal se hostinský příchozího.

»Myslím, že cosi táhne. A jedu na venek, mám tam ženu se synkem, zná ji tam kde kdo.«

»A co podnikneš? Já, nevím, mám ženu zde i dcerušku,« třásl se hostinský, zachvácen strachem.

»Hm, rada těžká,« uvažoval třetí muž, zřejmě chvátaje. »Já podniknu cestu, s rodinou. Někam, kde nás neznají, až –«

A stisknuv ruku hostinského odběhl.

Hostinský vzdychl a utíraje si spocené čelo proběhl hostinskou místností a zmizel ve svém bytě.

Ronek nechápavě na vše to patřil. Pak dopil sklenku, v níž na dně stálo ještě trochu vína, a pomalým krokem odcházel.

XX.

Prostranná síň v prvním patře Hartmanova domu byla o šesté hodině večerní skvěle osvětlena. Hosté se scházeli nepřetržitým proudem a usedali ke dlouhému stolu, jenž ve tvaru podkovy se vinul po třech stranách místnosti.

Úprava stolu byla nádherná. Nádobí se lesklo zlatem a oslňující třpyt drahocenného skla závodil

se sněhem pokrývek, nad nimiž v bohatých vásách se skláněly velké, pestrobarevné květy, vydechující osvěžující vůni.

Vše svědčilo o zámožnosti tajemníka Uhelného svazu. Však některým z dam neušlo, že tu chybí vybraný vkus ženy, paní domu. A šeptaly si hned mezi sebou, že nedostatek ten bude brzy napraven a dnes že bude učiněn v tom směru první krok.

Ještě důvěrněji však se mluvilo i o lecčems jiném. O Nekolovi, útěku Manonině z domu Hartmanova, o jejím nenadálém dnešním návratu. A tu a tam vysloven podiv nad náhlým obratem; neboť rozšířilo se již, a nikdo nevěděl jak, že se připravuje zasnoubení Manonino s Markem.

Také mezi pánskými účastníky hovořeno různě. Též o věcech, které byly přetřásány, ovšem s větší důkladností, dámami. Ale mužové se zmiňovali současně též o záležitostech obchodních a odborných. Padly poznámky o Nekolově úspěchu, předmětě, o kterém v kruzích Uhelného svazu se mluvilo jen šeptem.

A ještě opatrněji se hovořilo o tajemném podniku Svazu, který se prováděl za vedení Hartmanova syna v Africe na Nigiru.

Trochu hlasitěji se o tom rozpovídalo několik vedoucích technických úředníků Svazu. Počali se dokonce příti o tom, co tam vlastně Svaz zamýšlí. A kdosi se obrátil na ředitele technického oddělení Svazu, Senka, který se bavil se svojí

sousedkou o kráse gloxínií, jež zdobily stůl před nimi, a dělal, jakoby neslyšel zajímavého hovoru vedle.

Uslyšev otázku, co ví o té věci, odpověděl ředitel Senko krátce:

»Nic, pánové. A jsem rád, že nevím nic.«

Obrátil se ke své sousedce a ke gloxiniím. Na to vedle ihned umlkl hovor o Africe a začato o jiném. Zatím se posunula ručička elektrických hodin, řízených z centrálního horologia, na čtvrt na sedm. Síň se naplnila, hosté byli přítomni všichni až na jediného. Mark, jenž zastával úlohu hostitele a vítal přicházející, se marně ohlížel po předsedovi Uhelného svazu Böhmovi.

Doptával se na něho, nezjistil však, nežli že Böhm odejel odpoledne s dcerou Rolou do severní části mosteckého revíru, že se chtěl vrátiti o páté hodině a přijíti potom k Hartmanovým. Více známo nebylo.

Markovi působilo nedostavení Böhmovo značné rozpaky. Odebral se k otci, po chvilce se vrátil, čekáno ještě, avšak čas prchal, nebylo možno odkládati dále.

A tak odebral se otec Hartman do pokoje Manonina, aby ji uvedl mezi hosty. Byl neklidný, podivně rozrušen. Již o půl šesté poslal komornou Annu na zvědy, zdali se Manon připravuje k hostině. Obdržel zprávu, že Manon něco pojedla, pak spala, načež v hodinu určenou Langem se vzbudila a počala se strojiti k večerní slavnosti.

»A šaty? Jaké šaty si vezme?« ptal se sám tajemník dychtivě.

»Má připraveny bílé šaty, které jí tak pěkně sluší,« zněla odpověď.

Přes to však se blížil strýc k pokojí dívčinu s tlukoucím srdcem.

Zaklepal a vstoupil.

A opravdu sám užasl nad krásou dívky. Stála u okna, dívajíc se do zahrady, úplně připravena. Když se obrátila ke strýci, v bělostných šatech, s bílou růží v bohatých vlasech, ubledlá, ale krásná, měl strýc Hartman dojem, že vidí zjev z pohádky.

»Jak jsi krásná!« zašeptal upřímně dojat a chopiv se ruky dívčiny, vznesl ji ke svým rtům.

Manon neodpověděla. Hleděla však klidně, bez rozrušení, a nebylo stopy po nepřátelství ani po zármutku v jejích lících.

Beze slova přijala rámě strýcovo a odešla s ním do slavnostní síně.

Tam byly zraky všech obráceny ke dveřím. A když Manon vešla a zdravíc lehkým úklonem hlavy přistoupila ke stolu, stiskla ruku Markovu a usedla na přední místo mezi něho a strýce, ozval se síní výmluvný šum, svědčící o překvapení a údivu.

Byl jednomyslný úsudek, že tak sličnou nevěstu je viděti pořídku. A mezi muži záviděno synu Hartmanovu, že jemu má patřiti tato krásná žena.

Znovu se rozproudil hovor a křížily se tlumené úsudky a mínění, zatím co hovor lhostejný hlasitě se vedl dále, aby se jím zastřelo, co důvěrně sdělováno od souseda k sousedu.

Manon, která byla středem pozornosti a osou všech rozhovorů, seděla klidně a rozmlouvala přátelsky s oběma svými sousedy i s doktorem Langem, jenž seděl naproti ní a stále se jí zabýval, nespouštěje s ní očí.

Strýci zřejmě se vracela nálada, když pozoroval mírné počínání neteře a vlídnost, s jakou se chovala k nastávajícímu svému snoubenci.

Znepokojovalo jej pouze trochu, že se dosud nedostavil předseda Böhm. Bezděky se ohlížel po prázdném místě, jemu vyhrazeném, a kdykoli někdo vešel do síně, obracel se k němu v naději, že snad přichází očekávaná osobnost.

Böhm slíbil, že se určitě dostaví. Patrně mu v tom zabránilo něco vážného. Ale co? Hartmanovi se vtírala obava, aby to nebyla věc nepříjemná, která by mohla zasahovati i na něho.

To byl hlavní důvod jeho neklidu. Že měl Böhm dodati lesku dnešnímu večeru svou účastí a že nyní jeho nepřítomnost může zavdati příčinu k posudkům, bylo mu sice nemilé. Ale Hartman byl rozumný muž, to dovedl snésti.

Vždyť kynul úspěch a lesk jiný, takový, že se jedinému ze všech těchto lidí, co se u něho shromáždili, o něm ani ve snách nezdálo. Sláva i

moc přijdou, neobmezené, co bude Böhm, co Uhelný svaz proti Hartmanům?

A věc je na nejlepší cestě.

Pohlédl znovu na Manonu a uklidněn podíval se po ostatních hostech.

Manon činila dojem spokojeného, skoro šťastného děvčete. Nebýti její bledosti, mohl ji každý považovati za blaženou nevěstu. Strýc byl již bez obav o ni. Mluvila sice málo, její odpovědi byly jaksi málo životné; ale nikdo si toho nevšiml, zábava se vyvíjela dále a stále hlučněji.

Jen jednou se tajemník ulekl. S druhé strany síně se náhle ozvalo hlasitěji: »To bude věděti doktor Lang. Pane doktore –!« A hned na to bylo slyšeti odpověď muže, sedícího na oné straně síně.

Hartman uleknut pohleděl na muže, který seděl proti Manoně a kterého také nazýval doktorem Langem. A pak se jeho pohled svezl na neteř.

Přišel však pozdě, blesk v očích dívčiných již uhasl a ona klidně hovořila s Markem. Nikdo z nich pak si již nevšiml, že nenápadně pozoruje svůj protějšek a jeho okolí. Byli by zjistili, že snadno by mohla postřehnouti, že doktor Lang, naproti ní sedící, nezapadá do tohoto kruhu přátel tajemníkových a že se k němu, jeho soustolovníci chovají trochu příliš cize na domácího lékaře Hartmanova.

Hostina zatím pokračovala, jídlo za jídlem přicházelo na stoly. Byla to masa, rozličně připravovaná, převládaly však pokrmy moučné, různě upravené ovoce, hlavně však rozmanité druhy likérů a šťáv. K jídlu popíjena voda se šťávami, zvláštní druh vonné, osvěžující vody s nepatrnou přísadou alkoholu a tu a tam lehké, lahodné víno.

Tak jedlo lidstvo téměř stejně, jako před tisíci lety. Široké vrstvy lidu ovšem jedly jinak, prostěji, ale ani u nich nezměnilo se příliš ani množství ani jakost toho, čeho člověk potřeboval k výživě. Ráz potravy je dán tělesným ústrojím, uzpůsobením žaludku. A žaludek lidský není upraven pro potravinu, skládající se z několika krychlových centimetrů výživné hmoty, nehledě ani k tomu, že tělo člověka vyžaduje ke vzrůstu i k udržování množství rozličných látek, jež se tělu dodávají nejrůznějšími druhy potravy.

Proto nepřevrátil dosavadní ráz potravy ani vynález látky, jež v nepatrném množství mohla tělu dodati potřebný počet kalorií. Upotřebilo se jí v ojedinělých případech, jako mimořádné výpomoci, ale způsob výživy člověka zůstal, jak byl po několik tisíciletí.

Potrava se pouze zjednodušila. Hledělo se dodávati tělu, jen čeho opravdu potřebuje, a vylučovalo se vše škodlivé. Zaváděly se konservy, jež obsahovaly dávku pro jedno jídlo a byly složeny z nejvhodnějších látek. Vyráběly se ve

velkých továrnách a ve mnoha druzích, aby se mohly střídati, protože stravě příliš jednotvárné se vzpíral žaludek člověka ve 30. století právě tak, jako žaludek pračlověka v době diluviální.

Byl ovšem rozdíl proti dobám dřívějším. Všeobecně vzato, hladu ubývalo, třebaže se lidská společnost nedovedla dosud uzpůsobiti tak, aby se každý mohl nasytiti a obléci a aby mohl bydliti jako člověk. Ke zlepšení pomohlo nejen zušlechtění sociálního cítění, nýbrž hlavně pokrok technických věd. Neboť otázka lidské bídy není jen otázkou srdce, nýbrž také a ještě spíše otázkou mozku.

Na této cestě ku blahu všech narazilo však lidstvo na balvan. Zmínili jsme se již o něm, byl to nedostatek zdrojů síly, nouze o uhlí. A tato věc zavinila rozdělení lidstva na šťastnější a méně šťastné. Všem, kdo ovládali uhelnou výrobu, dával osud více, než milionům lidí ostatních. A z nich dopřával nadbytku lidem druhu Hartmanova.

Hostina u tajemníka Uhelného svazu byla toho důkazem. A počítalo se s tím jako s věcí samozřejmou v jeho kruhu a nedbalo se proklínání ostatních, kteří i při nejlepší vůli nemohli dojíti k přesvědčení, že mají méně práva na blahobyt a přepych, než několik lidí vyvolených.

Avšak ani štěstí vyvolených z Uhelného svazu nebylo úplné. Kazily je obavy před budoucností, před nedostatkem uhlí, jehož se zmocnil Svaz a

využitkovával ho, podle jeho tvrzení ve prospěch lidstva, podle ostatních ve prospěch svůj. Ať bylo jakkoli, Svaz uhlím šetřil a třeba z něho těžil, zabraňoval jeho vyplýtvání. Dodal mu ceny a tím se udrželo. Zásluha, jíž nedoceňovali protivníci Svazu.

Přes to však blížil se konec. Konec uhlí a slávy Svazu. A nenajde-li se pomoci, konec všech.

Že stav této otázky je opravdu kritický, dokazoval hovor i při hostině. Zábava byla sice stále hlučnější, z hovorů mezi nejbližšími sousedy se vyvinul družný rozhovor celých skupin. Ku podivu však byl obsahu většinou vážného. Až na několik mladých lidí, kteří se spíše zabývali svými záležitostmi, rozmlouváno většinou o veřejných otázkách a úkol a postavení Uhelného svazu, který zde dnes byl celý zastoupen, tvořily hlavní předmět rozpravy.

Byliť mezi hosty nejen úředníci Svazu, stejně byli zastoupeni dělníci a nebylo znáti rozdílu společenského mezi vrstvami, jež zde byly seskupeny. Jen při bližším pozorování se daly poznati rozdíly, jež vyvolává různý druh práce. Ale společenské ocenění bylo stejné a dobře se cítilo, že není myslitelná práce rukou bez vedení ducha, ale stejně že práce duševní potřebuje výkonného orgánu, to jest rukou lidských, a bez nich že je bezmocná. Neboť vynalézti stroj, který by dovedl nahraditi nejdokonalejší, myslící stroj, totiž člověka, se nepodařilo nikomu.

A tak svorně tu seděla společnost, jež tvořila výběr šťastných ze široké společnosti lidstva. Ježto však na její štěstí počaly padati stíny, objevovaly se první známky rozkladu. Neuvědoměle hledal tento dav mezi sebou oběť. A jak často bývá, obracela se nálada proti těm, kteří nejméně zavinili nebezpečí hrozící všem; měli však jiné víny, třeba s věcí nesouvisící, a proto nenávist stihala je.

Zvláštní náhodou postiženi byli nejnebezpečnější protivníci Svazu. Nedostatek uhlí hrozil v budoucnosti, ovšem blízké. Hartmanové strojili se zasaditi Svazu smrtelnou ránu v nejbližších dnech pomocí vynálezu Lesinova. A Svazu používali za nástroj ke svému cíli.

Nevěděli, že Svaz se obrací proti nim, jako Svaz nevěděl, že pracují k jeho podlomení.

Ale nenávist proti nim rostla a blížila se chvíle rozhodnutí. Hartmanové ji urychlovali svými chybami, přes svůj důvtip. Hnali se k cíli příliš rychle a zaslepeni sebedůvěrou nedovedli postřehnouti, že stojí na otřesené půdě.

Strýc Manonin, když se strojil ujmouti se slova a prohlásiti zasnoubení svého syna s dcerou Lesinovou, nevěděl, že z velké většiny nejsou mu přáteli, kdož se sešli u jeho stolu. A byl dalek myšlenky, že v nejbližší chvílí zarazí předposlední hřeb do rakve moci a slávy rodu Hartmanova.

Myslil, bloud, že klade základ k jeho slavné budoucnosti!

Otec Hartman dosud čekal důvěřivě, že se objeví předseda Böhm. Ale blížila se již hodina osmá, hostina se končila, i bylo nutno provésti zasnubovací obřad. Tajemník pohlédl naposledy na místo Böhmovo, pak na neteř, jež opět vlídně hovořila s Markem. Pak povstal – vše rázem utichlo. Většina zraků však se obrátila k ubledlé tváři Manonině, nejostřeji oči doktora Langa, když tajemník Hartman se ujal slova hlasem pohnutým, znatelně se chvějícím.

»Vážení přátelé,« pravil, »prominou mi zajisté překvapení, jímž se dnešní naše schůzka utváří v nezapomenutelnou rodinnou slavnost. Dnes vrátila se podle naší úmluvy z venkovského pobytu, kam jsem ji poslal na osvěžení, milá neteř moje a sestřenka mého syna, slečna Manon Lesinová. Jsem druhým otcem slečny Manony, vyrostla v mém domě po tragické smrti obou svých rodičů, na kterou se zajisté mnozí z vážených hostí pamatují. Slečna Manon rostla spolu s mým synem Markem, přilnuli k sobě od mládí a s lety vykvetl v jejich srdcích něžný květ lásky. Milují se a chtějí na vždy sdružiti své kroky ke společné cestě životem. Dnes používají příležitosti, kdy většina přátel našeho domu je zde shromážděna, aby veřejnosti ohlásili své zasnoubení. Jako otec snoubencův a strýc a spolu poručník snoubenky dovoluji si vám i všem našim

přátelům oznámiti zasnoubení svého syna Marka se slečnou Manonou Lesinovou a žádám vás, abyste k jejich poctě pozdvihli poháry a připili na jejich společné štěstí.«

Ozval se šum, zazvonily poháry a všichni se zdvihali, aby připili na zdraví snoubenců, když náhle podivný rozruch utlumil nadšení. V nejbližším okolí snoubenců poklesly zdvižené sklenky, naráz utichl hlahol. A odtud se rozšířilo utišení po celé síně a vše se obrátilo v napjetí do čela síně, kde seděl hostitel.

Spatřili tajemníka Hartmana bledého na smrt, jak se křečovitě chytá svého sedadla, pak jak, chvěje se na celém těle, klesá zpět. Mark stejně uděšený vrhl se k němu.

A nad nimi se tyčila vysoká postava bledé dívky v bělostném rouše a pravice její vysoko zdvižená svědčila, že se děje něco vážného. V umlkajícím zmatku a šumu doznívala její slova, která způsobila tento rozruch:

»Ustaňte, přátelé! Ustaňte!«

Ticho nastalo ve zlomku vteřiny a síní rázem ztichlou se nesla další slova Manonina:

»Manon Lesinová prosí, abyste jí vyslechli, přátelé! Nikoli snoubenka Marka Hartmana, nýbrž nevěsta inženýra Nekoly stojí před vámi, násilně uchvácená svým nevlastním strýcem Hartmanem a nucená k sňatku s jeho synem, mnou nenáviděným bratrancem, prostředky nejzločinnějšími. Lež za lží bylo, co vám zde řekl

můj strýc. Jste jeho přátelé, ale jste lidé šlechetní, snad nevolám k vám nadarmo o ochranu. Můj otec učinil mne dědičkou vynálezu nesmírného významu. Strýc můj, předstíraje, že je část tajemství i v jeho rukou, chce mne přinutiti, abych se vdala za jeho syna. Chce se tak zmocniti otcova objevu a vykořistiti jej. Víte všichni, že jsem uprchla z domu strýcova, abych zabránila zločinu, nastrojenému mým strýcem proti inženýru Nekolovi. Teprve nyní chápu, že podnětem k atentátu onomu nebyly zájmy Uhelného svazu, nýbrž nekalé úmysly strýcovy. Strýc dovedl zneužíti Svazu a jeho moci, aby odstranil Nekolu. Abych já, úplně opuštěná, byla mu vydána a se mnou nedozírná moc, plynoucí z vynálezu mého otce.

Zachránila jsem tehdy Nekolu, kterého miluji od mládí; stala jsem se jeho nevěstou a žila v skrytu u jeho matky. Dnes ráno však jsem byla přepadena na hrázi rybníka Rožmberka a přes zoufalou obranu dovlečena sem. Výhrůžkami, že zničí otcův objev, chtěli mne oba Hartmanové přiměti k povolnosti. Odolala jsem jim. Pak přepadl mne Mark Hartman v mém pokojí. Vyrvala jsem se mu a zahnala jsem ho zbraní.

Ale zatím už byl připraven zločin nový. Byl zavolán muž, který sedí zde shroucen přede mnou. Byl mi představen jako doktor Lang, nový domácí lékař.«

»Oho!« ozval se protest jakýsi s druhé strany síně.

»Zde je tento doktor Lang,« pokračovala ukazujíc před sebe Manon jasným hlasem. »Měl mne uspati v magnetický spánek, vyrvati mi vůli a učiniti mne poslušným nástrojem těchto lidí. Prohlédla jsem tuto léčku, stavěla se, jako bych byla uspána, poslechla vše, co mi nařídili. Jen políbit jsem se nedala mužem, jehož nenávidím a kterým opovrhuji.

Nechala jsem se dovésti až sem, abych zde strhla roušku s tváře svého nevlastního strýce. Abych vám řekla, že vše je zločin, co je ve spojení s domem Hartmanů. A abych k vám volala o vysvobození z otroctví, které mi zde hrozí a kterému jsem odhodlána vyhnouti se třeba smrtí. Neboť raději smrt, než život ve zločinném domě Hartmanů!«

Okamžik bylo ticho, když Manon domluvila, v zápětí však zaburácela divoká bouře nevole a rozhořčení síní. Vše se hrnulo k čelu stolu, zdvižené ruce hrozily, ozývaly se výkřiky, výhrůžky, kletby.

Ale starý Hartman se vzpamatoval. Zdvihl se, odhodlán čeliti všemu.

»Zpátky!« zazněl jeho mohutný, zlobný hlas. »Sluhové, dvéře domu zavřít, ihned zavřít!« křičel zuřivě zpět ke vchodu a hleděl se vyrvati ze zástupu, který jej obkličoval,

»Je šílená, přátelé!« volal. »Po otci šílená –«

Manonu obklopilo několik žen.

V tom ozval se pokřik zvenku. Zmatený pokřik, podivný.

Vše se obrátilo ke dveřím.

Rozlétly se v tom a v nich se objevil předseda Uhelného svazu Böhm.

Byl bez klobouku, šedý vlas divě rozcuchaný poletoval okolo skrání a strhané oči, vypoulené ze zarudlých víček, planuly žárem šílence.

Vrazil do síně, uviděl zástup. Spatřil v něm tajemníka Hartmana a rozraziv tlum okolostojících, vrhl se na něho.

A jak byl stár a těla vetchého, drobný a šedivý, přece jediným nárazem mrštil tajemníkem na prostřený stůl.

Zařinčelo nádobí, ozvaly se výkřiky. Vše stanulo v ustrnutí.

Böhm dral se na ležícího Hartmana, pěstmi bil po jeho hlavě. Mark skočil na útočníka, aby chránil otce.

Předseda Uhelného svazu jej však odrazil tak mocně, že odletěl daleko mezi hosty. A střelhbitě skočil znovu po zdvíhajícím se Hartmanovi, sevřel jeho hrdlo a zuřivě jím cloumaje křičel hlasem šílence:

»Hartmane, bídáku, bídáku! Dnes bude konec tvých zločinů, neboť tě uškrtím – zabiju – zabiju –«

A sípal už jen hlasem plačtivým, když odtrhli jej od jeho oběti a drželi v křesle, zatím co jiní

zdvihali starého Hartmana, k němuž s nářkem se vrhl Mark.

Nikdo nepozoroval, že do síně se nahrnulo služebnictvo. A nikdo si nevšiml, že jeden z nich pokynul Manoně a že se s ní rychle vzdálil ze síně.

V hrozném zmatku se kupilo vše okolo předsedy Svazu, který zuřivě se vzpíral držícím ho pažím, snaže se znovu napadnouti Hartmana. Pak vysílen ochabl a shroutiv se do křesla štkal usedavě, očividně se potáceje na pokraji mdloby.

Otec Hartman zůstal sám se synem, když bylo patrno, že se mu nic vážnějšího nestalo. Tiskna rukou pohmožděný krk a těžce oddychuje poodešel s Markem stranou shluku ke dveřím.

A náhle se rozhodl:

»Marku,« řekl polohlasem, »jeď ihned dolů a znič ho! Proveď to! V okamžiku může býti pozdě, nevíme, co bude. Jeď ihned!«

Mark se ohlédl. Spatřil vcházeti do jídelny muže z posádky svého letadla, Křemena. Zdálo se mu, že mohl zaslechnouti slova otcova. Nebylo však času, ostatně měl jeti s sebou.

»Křemene!« zavolal jej k sobě.

A polohlasem udělil mu rozkaz: »Okamžitě stroj Hekatu! Berka, ty, Ronek! Ihned, dolů!«

Křemen vyběhl, Mark se obrátil k otci a stisknuv mu ruku zašeptl:

»Buď zdráv, otče!«

A rychlým krokem opustil síň.

Zatím doktor Lang, skutečný, se skláněl nad shrouceným Böhmem, hledě ho osvěžiti jakousi silicí.

Böhm se vzpružil znatelně, vědomí jeho se vyjasnilo; a nový nářek jeho se rozlehl síní:

»Ach, Rolo, Rolo drahá, dítě moje!« štkal usedavě.

A teprve na důtklivé naléhání lékaře i ostatních počal vyprávěti, nesouvisle, hlasem přerývaným vzlyky a štkaním:

»Byli jsme s dcerou, s Rolou, ach, ubohé dítě, byli jsme na dolech mosteckých. Chtěli jsme se vrátit, byl už večer. Šli jsme ke stroji, naši lidé s námi. Vedle našeho stroje bylo dlouhé aero, ach – prokletý Hartmane – spravovali na něm cosi a motor běžel –. Došli jsme k našemu stroji – náhle muži u cizího aera se obrátili – vrhli pumy – omamné – A když jsem procitl, byl cizí stroj daleko v oblacích, jen bod – a dcera má – Rola moje – pryč – unesena!«

»Kdo to učinil? Kdo to byl? Zahájili jste pronásledování?« ozvalo se několik otázek z davu napjatého zvědavostí.

»Ihned, bez odkladu!« odpovídal nešťastný otec na otázku poslední. »Depeše hned vyslány, s nejrychlejšími stroji je stíhali. Z rozličných míst se jim naše aviony vrhaly vstříc, ale jejich štíhlý stroj se kmital jako blesk a zmizel, načisto zmizel. A s ním dceruška má, Roluška sladká, nešťastná!«

Tajemník Hartman se zatím přiblížil a stanul proti Böhmovi.

»Ale jak já s tímhle jsem se ve spojení, pane předsedo?« pokusil se namítati nesměle.

vrhli pumy — omamné —

Předseda Böhm vzkypěl znovu. Stěží jej zadrželi, aby se naň nevrhl znovu.

»Jaká drzost! Jaká nestoudnost!« bouřil a zuřil a sáhnuv do kapsy, vyňal pomačkaný lístek a podal jej doktoru Langovi. A skryl tvář do dlaní a rozeštkal se znovu, když lékař četl slova na lístku napsaná:

»Předsedovi Uhelného svazu Böhmovi. Tajemník Vašeho Svazu Hartman násilně se zmocnil Manony Lesinové, nevěsty inženýra Nekoly. Nemaje prostředku jiného, přenechávám Vám její osvobození a jako rukojmí beru Vaši jedinou dceru Rolu. Stihne ji právě týž osud, jako slečnu Lesinovu. Jestliže však se slečny Manony jen dotkne syn Hartmanův, dám Rolu nejpustším pobudům z ulice.«

»Místo podpisu písmeno K, patrně Kment, předseda Dopravní unie,« dodal dr. Lang, když dočetl a rozhlédl se po přítomných. Všichni stáli užaslí, hned však nová nevole zalomcovala shlukem. Neboť zde byla potvrzena slova Manonina a bylo jasno, že se tajemník Hartman dopustil odsouzení hodné ničemnosti.

A spolu s předsedou Böhmem se vše vrhlo na Hartmana s voláním:

»Vydejte Manonu! Napravte křivdu! Vraťte dívku!«

Tajemník byl by chtěl odporovati, ale odpor byl marný. Hosté vytiskli hostitele ze síně a vedli jej napolo násilím ke komnatě dívčině. Když se hrnuli

chodbou, pohleděl tajemník oknem do nádvoří. Uviděl světlo Markova aeroplánu, stoupající a ztrácející se ve tmách.

Okamžik potom otevřeny dvéře dívčina pokoje.

Byl prázdný.

Volání se ozvalo po celém domě.

»Manon! Manon!« rozléhalo se jeho prostorami.

Nikdo neodpovídal.

Útočeno na vrátné, zda snad dívka neunikla tudy.

Neunikla.

Prohledán celý dům od základů – marně.

Manon zmizela.

Když oznámili tuto smutnou zprávu Böhmovi, zamával jen křečovitě sevřenými pěstmi proti Hartmanovi a omdlel.

Odnesli jej do auta a odvezli.

Hosté se rozešli hluboce rozrušeni. Tajemník Hartman osaměl. Nezůstal u něho nikdo z jeho přátel.

XXI.

Pouhý okamžik.

Bomba, vržená mezi Böhmovu společnost se rozlétla s lehkým zachrastěním, oblak omamného plynu se vyvalil. Böhm, jeho dcera Rola i jejich průvodci shroutili se beze slova zemi. Ještě však nedopadli, když dva muži od aeroplánu vedle

čekajícího se vrhli k omámené dívce. Ruče ji uchopili, vběhli do aeroplánu, jenž okamžitě vzlétl. Stroj obzvláštní rychlosti hnal se k obloze a zmizel v několika minutách vysoko ve mračnech.

Půlhodina únavného zápolení. Z nejrůznějších stran a směrů se rojili protivníci, chtějící zastaviti prchající stroj, který nečinil hanby svému názvu. Jmenoval se Vlaštovka. A opravdu jako pták se nesl vzduchem a vyhýbal všem nástrahám.

Ale pronásledovatelů přibývalo, postavení Vlaštovky bylo stále povážlivější.

V tom se probudila dívka, jež spočívala na volném sedadle v kabině. Namáhavě se zdvihla, otřela si čelo a spánky a zmateným zrakem se rozhlédla. Černovlasá, vyspělá, vědomá si svých předností zachmuřila líce.

»Kde jsem?« ptala se. »Co se dělo se mnou?«

A udiveným zrakem pohlédla na mladého muže, který seděl naproti ní a klidně, ale upřeně se na ni díval.

»Nedálo se s vámi nic zvláštního,« pravil mladý muž dívce, jejíž tvář se zachmuřila, když zpozorovala jeho pátravý pohled. »Byla jste omámena, odnesena na tento stroj, který se jmenuje Vlaštovka, a nyní jste unášena k cíli, který vám bude sdělen až později.«

»Ale to je úžasné!« zvolala dívka. »Kdo se toho odvážil? To je násilí!«

»Ano, to je násilí,« odpověděl jí mladý muž klidně.

»A kde je právo?« vzkřikla Rola rozhořčeně.

»To já nevím,« zněla odpověď, jež na ni padala jako ledová tříšť.

»Což nejsme v právním státě?« zvolala hlasem, ve kterém se chvěla úzkost a strach. Uslyšela však odpověď, která ji ohromila:

»Nejsme.«

»Nejsme?« koktala nevědouc, co slova tato míní. »Kam se podělo – právo – u nás?«

»Zničil a pošlapal je Uhelný svaz, slečno Rolo. Svaz, jehož předsedou je váš otec.«

»Svaz?«

»Uhelný svaz udusil právo. Všecko! Využil moci, nelekl se bezpráví a zotročil lidstvo.«

»Ach, snad, snad. Sama jsem mívala podobné pochybnosti. Ale co já, já?«

A Role zaleskly se slzy v hrdých, krásných očích.

»Chcete vysvětlení?«

»Ano!« A Rola s vášnivým výrazem ve tváři se vztýčila. »Chci vědět, proč ženy mají trpěti za šílenosti tyto. Je mi cizí vše to. A nyní –!«

»Co lidstvo hyzdí tuto krásnou zemi, slečno,« pravil nyní tiše, ale rozhodně muž, jenž postavil se proti ní, »ode vždy platil zákon odvety.«

»Odvety? Proti ženě? Jak hanebno pro muže, využívati síly proti ní!« A Rola opovržlivě ohrnula rty.

»Souhlasím s vámi úplně, slečno Rolo!«

»Jak proč takto jednáte? Proč saháte na ženy! Barbaři!« vybuchla dívka a prudce pokročila planouc hněvem proti mladému muži.

Protivník její však nehnul ani brvou a řekl s ledovým klidem:

»Barbaři jsou na straně Uhelného svazu.«

»Zadržte!« vykřikla Rola. »Neurážejte!«

»Mluvím pravdu,« zněla nová klidná odpověď.

»Naši lidé nejsou schopni, aby takto zacházeli –«

Zarazila se, spatřivši vítězný úsměv na tváři svého věznitele.

»Vaši lidé,« pravil tento nyní důrazně, »uchvátili dnes nevěstu inženýra Nekoly –«

»Manonu?!« zaúpěla Rola a klesla zpět zchvácena strachem.

»Ano, slečnu Manonu Lesinovou,« pokračoval mladý muž, »dal unésti dnes tajemník Uhelného svazu Hartman –«

»Prokletý Hartman!« vyklouzlo ze sevřených úst zdrcené dívky.

»Souhlasím, slečno Rolo! A ježto z nás nikdo nemá moci, aby z Hartmanových rukou vysvobodil ubohou dívku, svěřili jsme tuto práci panu předsedovi Uhelného svazu, vašemu otci.«

»Oh!« a dívka sténajíc zakryla si tváře dlaněmi.

»Nyní má pan předseda Svazu v rukou dopis, ve kterém se mu sděluje, že jeho dceru stihne přesně osud Manony Lesinové.«

Role sklesly ruce a vytřeštěným zrakem pohleděla na muže, který s ledovým klidem jí sděloval hroznou pravdu o jejím postavení. Znenáhla však tvrdl výraz její tváře. Viděla ledový chlad v očích svého protivníka a hryzlo ji v duši, že se mu ukázala tak měkkou.

A obratem nabyla její tvář vzhledu sochy z mramoru tesané. Vstala a řekla tázavě:

»Vy jste syn předsedy Dopravní unie Kmenta?«

»Předseda Kment je můj otec,« zněla odpověď.

»Ah tak!«

»Ano! Tak!«

»Kmentové jsou tvrdý rod.«

»Ale čestný.«

»Do dneška,« řekla Rola a bodavě se zahleděla v tvář mladého Kmenta.

Ten se zarazil a okamžik mlčel. Pak řekl odměřeně:

»Těžko mluviti o této věci s někým, kdo byl vychován v ovzduší Uhelného svazu.«

»Budiž,« navazovala Rola rozhovor, »o to však nejde. Chtěla jsem říci něco jiného.«

»Prosím,« řekl Kment krátce.

»Chtěla jsem vám připomenouti, že je tvrdost i jinde. A opovážíte-li se mne dotknouti –« S výhružným posuňkem se postavila proti Kmentovi.

Následoval však úder, jenž ji rázem připravil o všecku rozvahu.

»Já?« pravil Kment a dodal s nádechem podivu a opovržení: »Necítím se rovnocenným s Markem Hartmanem.«

Rola se obrátila a opřela o stěnu kabiny, vyhlédajíc oknem do nesmírné hlubiny, jež pod nimi zvolna se sunula v dál. Když po delší chvíli pohlédla opět na Kmenta, třpytily se bohaté slzy v jejích temných očích. Mladý muž zahleděl se na ni s tajeným obdivem; zdála se mu nyní, kdy rysy její tváře odložily hledanou tvrdost, dojemně krásnou a dobrou. Díval se do jejích hlubokých očí a zdálo se mu, že se noří do tajů její duše, vzácné, opravdu ušlechtilé.

Rola však nezpozorovala tento zákmit obdivu; se srdcem plným lítosti se tázala: »Proč mne vlastně mučíte? Je to kruté, nedůstojné vás –«

Kment dojat stiskl jí ruku a odpověděl jí vřelými slovy:

»Neměl jsem to v úmyslu! To stará nenávist k vašemu Svazu mne strhla. Vybočil jsem opravdu z úlohy, jež mi ukládá dopraviti vás na určité místo, tam vás střežiti a vyčkávati dalších rozkazů,«

»Jsem tedy vězněm,« řekla trpce Rola,

»Bohužel, slečno, není tomu jinak.«

»A hrozí mi hrozné nebezpečí?« dodala polohlasem, hledíc k zemi.

»Nemohu to popříti, slečno Rolo! Váš osud závisí na osudu Manony –«

»Jak hrozný je život!« zasténala dívka, odvracejíc tvář k oknu kabiny.

»A běda těm, kdo jsou příčinou těchto hrůz!« dodal Kment s čelem svraštělým.

V tom však pohlédl skleněnou deskou ve dveřích do kabiny kapitánovy. Vlaštovka v tom okamžiku učinila prudký obrat, až se Kment, stojící volně v kabině, zapotácel. Temný stín se mihl těsně před okny, přeběhl, zanikl.

»Vaši přátelé, slečno, se o vás příliš starají,« řekl obrátiv se k Role. »Jistě to dobře míní, ale skončiti by to mohlo špatně. Dovolíte, abych vás šel bràniti proti jejich nebezpečné péči?«

»Zajisté, vždyť vězeň nemůže poroučeti svému strážci!«

»Ale může si vynutiti dohled strážcův,«

»Ach, tak! Ne, buďte bez obav. Mám ráda život. A nezoufám, dokud nemusím. Jen jděte, najdete mne zde, jak mne opustíte.«

Nové prudké trhnutí. Mladý Kment vyběhl ze zadní kabiny a beze slova převzal volant z rukou kapitánových. Rola zahleděla se za ním s tichým obdivem a napjatým očekáváním. Znala syna Kmentová, ale jen, jak jej z daleka vídala. Byly odděleny světy, ve kterých oba žili, svět Svazu a svět Unie. To však věděla o mladém Kmentovi, že je nedostižným v řízení letadla, že provádí pravé zázraky v tomto oboru, jichž nikdo nedovedl snad po něm napodobiti.

Byla proto zvědava na let stroje za jeho řízení. Bylo totiž patrno, že stále větší počet stihatelů se

noří z večerních mlh a mraků, že situace Vlaštovky je stále obtížnější.

Očekávání její nebylo zklamáno. Jakmile Kment usedl na místo řidiče, poskočila Vlaštovka znatelně. Její rychlost se zvětšila, její obraty staly se svižnější, byly méně náhlé; zdálo se, že se pohybuje v ustavičných křivkách, ale mírných, snesitelných.

Motor temně se rozhučel. A Vlaštovka jako šipka se kmitala v oblacích, otáčela sem a tam, jako pták se zdvihala k nebesům anebo ruče snášela k zemi.

Rola s údivem patřila na tento vzdušný zápas. Cítila lehkost, s jakou se nesla Vlaštovka, chápala však její těžké postavení, a cítila, že tato na pohled zábavná hra se vlastně hraje o život.

Přistoupila k oknu kabiny, jež vedlo do předního oddělení. Kment se v tom otočil ke kapitánovi, viděla jeho obličej klidný, třeba slabě pobledlý.

Něco hovořil k mechanikovi, jenž právě stál s druhé strany po jeho boku. Mechanik vstal, Kment ohlédl se za ním, Spatřil Rolu, i viděla, že se usmál na ni přívětivě. Hned však vkročil mechanik:

»Pan Kment prosí slečnu,« pravil prostě, »aby se připoutala k sedadlu, zde visí řemen, slečno.«

»Hrozí nebezpečí,« ptala se Rola klidně.

»Nebezpečí náhlých obratů, slečno,« usmál se mechanik, jakoby o nic nešlo, »A tu je dobře sedět pevně, my se připoutáme všichni.«

»Dobrá, poslechnu,« řekla Rola.

»Mám pomoci, slečno?« ptal se mechanik úslužně.

»Ano,« řekla Rola prostě.

Usedla na sedadlo, pevně k zemi připevněné, a mechanik připoutal ji k němu řemenem, jenž přitáhl její nohy k pevnému sedadlu.

Pak odběhl do přední kabiny a odtud dolů do strojovny Rola pozorovala, že se také kapitán připoutává a usedá k druhému volantu. Nemohla viděti, že zatím přivázal i Kmenta.

Byl opravdu čas, neboť Vlaštovka se roztančila v divoký rej. Opět a opět napadána kmitala se vzduchem sem a tam, nahoru dolů, vyhýbajíc se se zdarem všem útokům.

Již se zdálo, že má volnou dráhu, v tom náhle z mlh mračen dvě létadla vyrazila proti ní. Zdála se neodvratnou srážka, jež musila být osudnou. Než Kment strhl kormidlo, příď Vlaštovky sjela dolů a v mžiku řítil se stroj příšernou rychlostí k zemi. Oba protivníci přeletěli těsně nad ním, ale ani o kormidlo nezavadili.

Rola trnula hrůzou vteřinu, dvě. V tom smekla sebou pružně Vlaštovka, narovnala se a jako šipka se nesla dále, prchajíc před pronásledovateli.

Jeden ze strojů však byl obzvláště rychlý; za krátko byl zase v patách prchajícím. Kment ohlédl se zamračeně. Vlaštovka opsala elegantní polokruh, krátký, prudký, vracela se nyní, ale zahýbala dále, až se dostala kolmo ke svému původnímu směru.

Pronásledující stroj se blížil, nevšimnuv si záludu Vlaštovky. Ta však zrychlila běh a prudce jako dravec se vrhla se strany na pronásledovatele. Mohla jej zdrtiti, ale byla by snad ohrozila i sebe. Proto v posledním okamžiku se vzepjala a lehce jen chytila svým spodkem za nosnou plochu protivného aeroplánu.

Ten se převrátil a potáceje se jako padající list, řítil se k zemi. Rola byla by vzkřikla úzkostí – ale již viděla, jak stroj se narovnal, ovšem letu jsa neschopen, a jak pomalu vzduchem klouzá k zemi. Oddychla si a pohlédla na Kmenta pohledem, v němž vedle obdivu se zračila vděčnost za právě provedený čin.

Zatím vyjela Vlaštovka z mračen a octla se v plné záři padajícího, ale dosud oslnivě zářícího slunce. Unikla již, i zmírnila svou rychlost a volněji plynula, jakoby se opájela nádherou, jež se rozevírala pod ní.

Hluboko dole do daleka se rozkládala zasněžená horská krajina, bílá a zářící jako kraj z pohádky. Vysoko se zdvihala čela hor, vrchol vedle vrcholu se tyčil k modravé obloze, stkvěje se oslňující bělostí. Dlouze se táhla údolí, do

nichž stín noci se již skládal, a v nich se bělela města, větší i menší, i drobné vesničky a porůznu podlouhlá, rozlehlá, lesklá jezera.

Nach zapadajícího slunce hořel na vrcholcích hor, jež jakoby se chvěly v jeho jemné růžově zlaté záři. A na horských salaších, v dalekém pozadí, občas se zableskl na oknech žhavý odraz dohasínajícího slunka.

»Švýcary, slečno,« řekl Kment, jenž zatím předal řízení kapitánovi a vrátil se k Role.

»Jak krásný je svět!« vzdychla tato smutně se dívajíc na půvabný obraz, jenž pod nimi zvolna se šinul.

»Ano,« souhlasil Kment, »svět je krásný, ale člověk hanobí čistou a sličnou tvář země. Tento hrozný tvor na ni nepatřil.«

Rola neodpověděla. Sedíc u okna, na klíně řemen, jejž byla odvázala, hleděla dolů na stmívající se, úchvatně krásný kraj.

»Mlčíte? Nesouhlasíte snad s mými slovy?« ptal se mladý muž.

Dívka se obrátila k němu,

»Jak mohu na to odpověděti dnes? Nikdy jsem nesoudila podobně. Dnes je ovšem trpko v mojí duši. Ale to jen osobní trud.«

»Přejde i ten, slečno. Vždyť se vám dosud nic nestalo.«

»Nestalo, vím. A také nestane. Ale mého otce je mi líto. Jak asi trpí!«

A Rola obrátila tvář k oknu.

»Ah, ovšem! Ovšem.«

A Jiří Kment v rozpacích pohleděl z okna do kraje, v němž hory se počaly nížiti a svažovati k rovině.

»Však uvidí vás zase,« pokoušel se navázati hovor.

Ale Rola zavrtěla nedůvěřivě hlavou:

»Nevychvátíte Manony z rukou Hartmanů. Hartmanové jsou ďáblové v lidské podobě.«

Kment pohleděl s účastí na Rolu.

Porozuměla jeho pohledu a vycítila z něho soustrast.

»Ach, buďte bez obav!« řekla rychle. »Mně se nestane nic. Neznáte mne asi. Vyhnu se a včas.«

»Jen otce je mi líto,« dodala po chvilce. V zápětí však sebrala svoje síly. Vyhlédla z okna a ukázala na bělavý, rozeklaný vrchol opodál.

»Toť Mont Blanc!« řekla lhostejně.

»Ano,« odvětil Kment stísněným hlasem. »Na druhé straně ženevské jezero.«

A mladí lidé se odmlčeli a zahleděli se v kraj, který hluboko pod nimi se halil v stíny večera. Stmívalo se rychle. Viděli však ještě, jak území, nad nímž letěli, se sklání v rovinu, širou, zelenavou, protkanou světlými páskami řek. Mířily kamsi k jihu, kde na obzoru širý, šedavý pruh se zdvihal.

»Provence,« řekl Kment po delší chvíli a ukázal na kraj pod nimi.

»A tamo v pravo, na kraji moře je Marseille?« tázala se dívka.

Kment se obrátil tímto směrem. Slunce již zapadlo, ohnivý pruh západu pobledl, tma noci se snášela k zemi. V daleku před nimi shluk světel se míhal, za nimi široká šedá plocha, splývající s temnící se oblohou.

»Ano, toť Marseille,« odpověděl.

»A kam mne vezete? Snad to mohu zvěděti?«

Tvář Kmentova se zasmušila.

»Na Baleáry,« řekl po chvíli váhavě.

Dívka se odvrátila k oknu, aby skryla nové slzy, jež se draly do očí. Vzmužila se však a s pevným pohledem obrátila ke Kmentovi.

Ten hleděl na ni dojat a s podivnou vážností.

A náhle, sám nevěda proč, vztáhl pravici směrem k dívce.

Beze slova stiskla jeho ruku.

Okamžik se ruce jejich pevně vinuly k sobě.

A obě se chvěly.

XXII.

Hekata svištěla noční temnotou rychlostí pěti set kilometrů v hodině. Vzduch byl tichý, nebylo v něm cítiti protivných proudů ani vírů. Proto její štíhlý trup lehce brázdil vzduch, ulétaje téměř stočtyřicet metrů ve vteřině.

Hekata byla nejrychlejší ze strojů Hartmanových. Bylo jí obyčejně užíváno k

africkým jízdám, jež od roku byly u Hartmanů pravidelné. Také dnes, po zmařených zásnubách Markových, byl zvolen tento stroj. Byl připraven v několika okamžicích; posádka jeho byla totiž stále táž a musila býti pořád pohotově.

Patřil k ní kapitán Berka, který řídil kormidlo na přídě, i Křemen, jenž obsluhoval stroje ve spodní kabině spolu se svým pomocníkem Ronkem. Berku vystřídával Mark. Zastupoval sám druhého řidiče, nechtěje míti zbytečně veliké zatížení, jež by snižovalo rychlost stroje.

Neřídil-li volant letadla, zdržoval se Mark ve své kabině na zádi letadla, v horní jeho části. Jeho kabina byla upravena vkusně a účelně, měl v ní všechny potřebné pomůcky, knihy, mapy, dalekohledy i zbraně. Nechyběl ani přístroj pro telefonii bez drátu, přesný a jemný, který i za letu jej spojoval se stanicemi, nařízenými na stejnou délku vlny. Přirozeně hlavně se stanicí v domě otcovském a pak s kanceláří nigirského podniku.

Jinak se Mark při jízdách o stroj příliš nestaral. Nebylo toho třeba právě proto, že mužstvo bylo vždy stejné a znalo dokonale stroj i svůj úkol na něm.

Za vše, i za pohotovost posádky byl zodpověděn Berka. Byl proto velice rozhněván, když k večeru po návratu z výpravy k Rožmberku zjistil, že za jeho nepřítomnosti se vzdálil Ronek. Výpravy pro Manonu se totiž účastnil Berka a Křemen jako hlavní činitelé. Řidič na krátkou tu

cestu stačil jediný a vybrán za něho strojník, jenž pravidelně řídíval hydroplán při výpravách námořních.

Ronek měl zatím zůstati doma. Chtěl užíti vhodné příležitosti a žádal Berku hned ráno za dovolenou na tři dny. Dokládal, že má vyříditi nutnou záležitost, které nelze odložiti a která bude vyžadovati tak dlouhé doby.

Berka nechtěl povoliti Ronkovi žádané dovolené. Dny odpočinku byly přesně vyměřeny za souhlasu zaměstnanců. A každým okamžikem se mohl čekati povel k odletu do Afriky. Proto nepovolil a odkázal Ronka na dobu pozdější, až se vrátí z Afriky.

Ale jaké bylo jeho překvapení, když po návratu z českého jihu shledal, že Ronka v dílně není. Berka, ve věcech služby vždy přísný, ba neúprosný, chtěl hned vše ohlásiti správci domu Fintovi, což by ovšem bylo přivodilo okamžité propuštění Ronkovo.

Neučinil tak jen na přímluvy a prosby Křemenovy. Jistě působilo, že v den zásnub nebylo lze očekávati náhlé nějaké výpravy.

Možno si proto představiti leknutí Berkovo, když o hodině osmé vrazil do jeho bytu Křemen a udýchán vzkřikl:

»Hned odlet! Hekata, Nigir! Okamžitě!«

Berka leknutím ztuhnul. Obratem však sáhl po plášti a několika potřebných věcech a políbiv

ženu Janu a stisknuv jí ruku na rozloučenou hnal se ze dveří.

»A Ronek?« ptal se úzkostlivě Křemena.

»Už je u stroje; byl kdesi zalezlý, zuby ho bolí,« odpověděl Křemen.

A již běželi oba přes osvětlený dům na zahradu, za níž na konci rozběhové dráhy proti světlé obloze jarního večera se tměly obrysy Hekaty. Z oken spodní kabiny vycházela tlumená zář a zaznívalo temné hučení strojů, které byly již v běhu.

»Ronek už je u strojů,« prohodil Křemen běže s Berkou k Hekatě.

»Má štěstí! Dareba!« bručel Berka uspokojen.

»A my s ním!« myslil si a vskočil do řidičské kabiny, zatím co Křemen se vrhl do dolejší. Berka rozsvítil, jediným pohledem přeletěl přístroje. Vše bylo v pořádku.

Usedl a chopil se volantu.

Na dvůr padlo světlo z otvírajících se dveří domu. Hned zase pohaslo, pak se ozvaly rychlé kroky. Zachvění stroje a Mark vstoupil. Nezdržuje se zamířil ihned do své kabiny. Pronesl jediné slovo:

»Jeď!«

Berka stiskl páku, stroje zabraly, Hekata se hnula.

Krátce popojela, vznesla se od země a zabočivši hned k jihu jako veliký přízrak počala

mizeti v tmách. Jen její světlo zářilo, bledlo však, čím výše a dále se nesla, a ztrácelo se.

Byla právě chvíle, kdy se po domě Hartmanově počalo ozývati volání:

»Manon! Manon!«

Cestovatelé na Hekatě zaslechli pouze zmatené hlasy, které si mohli vyložiti způsobem rozličným. Nejpodezřelejšími se zdály Křemenovi a jeho druhovi. Křemen aspoň pln úzkostného očekávání se díval na dvéře strojovny, kterými mohl se shora přijíti Berka nebo syn tajemníkův.

Druha jeho patrně bolení zubů zle týralo, neboť hlavu maje zahalenu ve velkém šátku choulil se na sedadle v koutě kabiny a tiskl tvář do dlaní. Křemen se na něho díval soucitně, odvraceje hlavu ode dveří a letmo pohlížeje na stroje a jejich běh.

Ale chvíle za chvílí prchala. A nic se neozývalo. Křemen počal volněji oddychovati, a když uplynulo víc než čtvrt hodiny od vzletu, pohodil veseleji hlavou a řekl Ronkovi:

»Vše jde, myslím, dobře. Telefon buď mlčí, nebo nepovídá nic o nás. Vyhrajeme, jen odvahu! Vše je v pořádku.«

Zatím telefon však byl právě v činnosti. Mark za malou čtvrt hodinu po odjezdu se pokusil o dorozumění s otcem. Zapjal proud do přístroje, a když se mezi oběma jeho uhlíky utvořil oblouk, nařídil zvláštním zařízením přístroj na vlny určité délky. A počal volati otce.

Delší dobu se nikdo nehlásil na jeho opětovné volání. Mark však neustával.

»Haló, otče! Volá Mark!« ozývalo se neustále, ale dlouhý světelný oblouk elektrický marně se chvěl a vysílal vlny do prostoru. Odpověď nedocházela.

Teprve asi po nové čtvrthodině ozval se přístroj:

»Haló! Tajemník Hartman!«

»Ach, konečně, otče! Jak jsem rád!« volal Mark do přístroje. »Co se děje u nás, prosím tě?«

»Je už klid, jsem konečně sám. Ale postavení naše je hrozné.«

»Proč? Nevydal jsi přece Manonu!«

»Ani jsem nemohl! Manon zmizela.«

»Cože? Zmizela? Jak? Jak je to možno?«

»Nevím. Ve zmatku při útoku Böhmově patrně uprchla. Jak a kam, nevím.«

»To je hrozné! Tím je naše věc ztracena!«

»Neztrácím naděje ani nyní, Marku! Manon není se světa. Vyslal jsem nejobratnější lidi na pátrání.«

»A nenajdou-li jí?«

»Musí zmizeti Nekola. Zůstane sama a po čase se přichýlí k nám.«

»Je tedy třeba pracovati zde,« mínil Mark.

»Ano. Proto jsem tě vyslal dolů, dokud je čas. Neboť v několika hodinách může být Uhelný svaz proti nám.«

»Co Böhm? Co se mu vlastně stalo?«

»Kment unesl jeho dceru jako záruku za Manonu.«

»Proklatě! To je zlé!«

»Velíce zlé. Proto nesmíš otáleti, dokud je Nigir v našich rukou.«

»Před večerem se nedá nic dělat. Nechají nám tolik času?«

»Jistě. Musí se přece svolati schůze. Protáhnu ji. A osm hodin potřebuje i naše Hekata na čtyři tisíce kilometrů k Nigiru!«

»Máš pravdu. Máme náskok, jehož nedohoní ani v případě nejnepříznivějším.«

»Je tedy věc jednoduchá. Jen klid, Marku! A jednej podle našich plánů, zítra k večeru!«

»Dobrá tedy. Vše je připraveno. Nedáš mi ještě zprávu zítra?«

»Snad. Volej ve dvanáct!«

»Délka?«

»Dosavadní.«

»Díky, otče! Buď zdráv!«

»Buď zdráv, Marku!«

Oblouk pohasl. Chvilku ještě planuly uhlíky, zrak Markův se upíral v jejich rudý, pomalu blednoucí žár.

Sáhl si na hlavu. Byla těžká a bolela.

Nebylo divu. Jaký hrozný večer! Po tak krásném, nadějném dnu. V několika okamžicích jaký převrat! S výšin štěstí na kraj propasti.

»Proklatá Manon!« zasyčel Mark vztekle. »Jak dobře sehrála svou úlohu! Jak úskočně si nechala

své odhalení pro celou shromážděnou společnost!«

Zasadila hroznou ránu jejich vážnosti, uvažoval Mark dále. I nejlepší přátelé ztratí k nim důvěru po tom, co od ní slyšeli. A jak štvala Svaz proti nim, proti Hartmanům!

K tomu nyní nenávist Böhmova! Byl opravdu ďábelský tah, provésti takovou odplatu za únos Manony. Böhm, vdovec, miloval svou jedinou dceru jako oko v hlavě. Zoufalost jeho je pochopitelná, i nenávist k tajemníkovi.

Nade všecko však zmizení Manony! Je v té příhodě nejzávažnější, neboť jím se bortí všechny smělé plány, které zosnovali s otcem. Je opravdu jedině možné, co radí otec. Odstraniti bez meškání Nekolu. Pak snad bude možno dostati Manonu znova do rukou.

Ale je zřejmo, že podruhé nebude věc s Manonou tak lehkou, jako byla tentokrát. Bude jistě opatrněji dbáti své osobní svobody, nežli dříve. Tím spíše, že nyní ví o svém dědictví, o kterém před tím neměla potuchy.

Pro nynější chvíli snad je lepší, že sestřenice prchla. Neboť kdyby ji měli v rukou, musili by ji vydati za Rolu. Nezbývalo by nic jiného, Böhmovi by se musilo vyhověti, jeho dcera by musila býti vysvobozena.

Podivné však je Manonino zmizení. Kam utekla? Že měla příležitost uniknouti při zmatku, který povstal při Böhmově vpádu do domu, o tom

není pochybnosti. Několik hostí se vzdálilo hned při rozruchu, který vyvolalo překvapující vystoupení dívčino. Bylo docela možno, že se Manon přidružila k některé z paní a že s ní opustila dům.

Jinak bylo by pro ni bývalo nejlepší přidružiti se k Böhmovi. Předseda Svazu jí byl nejlepším ochráncem právě pro svou dceru a jistě by ji byl vrátil co nejrychleji Kmentovi nebo jejímu snoubenci.

Že Manon této příležitosti nepoužila, zdálo se nepochopitelným. Leda snad, že –. Ale takovou Manon přece nebyla, tak ďábelské pomsty přece nebyla schopna, aby totiž schválně se skryla, s úmyslem, přivésti Böhma do svrchovaného zoufalství.

Zbýval jediný výklad, že totiž Manon opustila síň dříve, než Böhm pověděl příčinu svého příchodu. To bylo pravdě nejpodobnější. Ovšem marně si Mark lámal hlavu přemýšlením, kam se asi Manon uchýlila.

Nenalézal výkladu, a čím více přemýšlel, tím spletitější se mu vše zdálo a horší pro něho a pro otce. Cítil stále jasněji, že se jim otvírá pod nohami propast a že tentokrát jde o všechno.

Zbývala však v jejich rukou ještě jedna karta, která mohla přebíti mnoho. Mohla odstraniti Nekolu a současně zničiti jeho podnik, jenž stával se hrozivým nebezpečím pro Svaz. Nebylo vyloučeno, zdaří-li se věc, že ve Svazu se

zapomene na vše. Úspěch tento mohl upevniti postavení Hartmanovo ve Svazu a vrátiti mu jeho moc.

»A proto, zítřek patří nám!« vzmužil se Mark. »Vyhodíme tuto kartu, a co bude, uvidíme potom.«

Vstal, a aby ulehčil mysli upřením na tělesnou činnost, vstoupil do přední kabiny, aby se ujal řízení stroje.

Berka předal mu volant a odešel ihned do kabiny spodní.

Tam pozorovali již jeho příchod. Křemen zavčas upozornil druha:

»Pozor! Přijde Berka. Lehnout, hlavu ovázat! A mluvit skrze šátek!«

Sotva dořekl, otevřely se dvéře a Berka vstoupil. První jeho pohled se nesl po Ronkovi.

»Tvoje štěstí, že tu jsi,« pravil ne zrovna vlídně, »byl bys letěl na minutu, chybět dnes! Říkal jsem ti, že nejsme jisti ani okamžik a že tě nemohu pustiti!«

»Vždyť jsem nikam nešel!« zaskučel Ronek zkroušeně do šátku, jenž mu zahaloval celý obličej.

»Kdes tedy byl celé odpoledne?« naléhal Berka. »Sháněli jsme tě po celém domě.«

»Hřál jsem se ve svém pokoji.«

»Jako bys nevěděl, že máš býti v dílně, lenochu!«

»Zuby mne bolely, nemohl jsem.«

»Měl’s jíti k lékaři.«

»Jsou zdravé, jsem jen nachlazen.«

»To je zvláštní. Nemohou přece boleti zuby, jsou-li zdravé. Ukaž, který tě vlastně bolí!«

A Berka naléhal, aby Ronek ukázal zub, jenž ho znepokojuje. Ronek se však neměl k tomu a ještě těsněji se choulil do svého obalu.

Ale tu zakročil Křemen:

»Nech ho, Berko!« řekl. »Netrap ho! Víš, že je choulostivý a nesnese průvanu, ani když je v kožiše.«

»Lež tedy!« ustrnul se Berka. »Ale hleď, ať tě to přejde! Bolení zubů a choulostivé tvářičky nejsou pro létadlo, které urazí tisíc kilometrů za dvě hodiny.«

Nechal Ronka a posadil se vedle Křemena. Hovořili spolu, opatrně se ohlížejíce po dveřích, ač věděli, že Mark se nemůže objeviti, jsa připoután k řidítku.

Berkovi nebylo nic známo o událostech, které se toho večera sběhly při zásnubách syna Hartmanova. Křemen mu podával o nich zprávu, pokud se o nich mohl dověděti. Bylo sice jeho vyprávění přeházené, málo úplné; a naopak zase byly v něm věci, jež mohly buditi podezření, jak se jich Křemen dopídil.

Ale události byly tak překvapující a překotné a Berka důvěřoval úplně svému druhu. Nepozastavoval se nad ničím a kýval jen povážlivě hlavou při jeho vyprávění.

Když Křemen zhruba dokončil svůj výklad, řekl mu Berka pološeptem, opatrně se ohlížeje po dveřích:

»Vždy se mi zdálo, že není u nás vše, jak má býti. Mnoho se mi nelíbilo a nelíbí. Také tam –« a máchl rukou směrem jízdy, k jihu. »A míval jsem vždy dojem, jakoby něco mělo propuknouti, něco nepěkného. Nyní to vidíme a není to opravdu kalé. Zvláště se slečnou Manonou – znám ji od dětství, vyrostla u nás. Byla vždy členem rodiny, jako vlastní, třebaže se k ní mladý pán leckdy choval neurvale. A teď, takové násilí, učiněná loupež!«

»Ziskuchtivá, hanebná,« prohodil Křemen, stejně opatrně.

»A nemá nikoho, úplný sirotek! U Hartmanů k ní nelnul nikdo, vím to. Jen mladý Nekola ji měl rád, a proto ho asi náhle odstranili. S panem Markem se vždy slečna nenáviděla. Divíval jsem se, že o ni pan Mark stojí. Ovšem, to jsem nevěděl, že je popelka dědičkou takového pokladu!«

»Ten chtěli, proto tyhle zločiny!«

»Prokleté zlato!« zamumlal Berka. »Prokletá chtivost po moci! Oč by byl člověk lepší!«

Pak se obrátil ke Křemenovi s otázkou:

»A co se stalo se slečnou?«

»Nevím. Vyběhl jsem z jídelny, když se Böhm vrhl na tajemníka. Nevím ani, proč tak zuřil. Ale bylo to patrně něco hrozného.«

»To je ovšem zlé. Böhm je mocný. Je vládcem ve Svazu. Dosud jeho moci užíval Hartman, nyní bude jinak.«

»Kdož ví, co bude? Ale my se, Berko, neztratíme. Nedělal bych si věru pranic z toho, kdybychom se dostali odtud.«

»Také bych se toho nebál. Pracovníci, jako my dva! A podivno, že i já poslední dobu mívám podobné nápady!«

A oba druhové, jež společná práce, těžká, nebezpečná, zkula v pevné přátelství, příchýleni k sobě strojili plány do budoucnosti, počítajíce se všemi možnostmi. Křemen při tom nenápadně získával přítele k cílům svým.

Stroj zatím temně hučel a s ostrým svistem se hnal vlahou jarní nocí k dalekému jihu.

Uběhly asi dvě hodiny od vzletu Hekaty. Berka pohleděv na hodinky vstal.

»Jsme už přes moře,« pravil, »půjdu se chopiti řidítek. Pan Mark bude snad již unaven, bude si chtíti zdřímnouti. A co pacient?« ptal se ohlížeje se po Ronkovi.

Křemen honem přikročil k pohovce.

»Usnul,« řekl tiše, »nech ho již, zastanu to zde!«

»Jak chceš,« řekl Berka, vystupuje po schůdkách.

Ozvaly se hlasy shora, pak bylo slyšeti kroky a vrznutí dveří.

A bylo ticho, jen tlumené dunění strojů a vrtulí otřásalo stěnami kabiny.

Křemen chvílí čekal. Pak se obrátil dozadu k pohovce:

»Slečno, nespíte?«

Zachumlaný obvaz se rozhrnul a líbezná dívčí tvář se objevila v něm:

»Nespím, příteli! Jak bych mohla?«

A Manon povstala a upřímně stiskla ruku dobrému muži, který ji zachránil. Byla oděna ve žlutavý šat strojníka, na hlavě vsazenu lehkou čapku, která jen s nouzí zakrývala její bujný plavý vlas.

»Nechte díků, slečno!« přerušil ji Křemen, vida, že chce pronášeti slova děkovná. »Teď je vhodná chvíle, abyste se trochu upravila, když dříve nebylo času. Hlavně vlasy.«

»Ostříhám je, nemyslíte?«

»Snad nebude třeba. Jen je stáhněte k hlavě, přivažte a nasaďte čepici!«

»Takhle?«

»Ano, to je dobré. Stačí úplně.«

»Ale poznají mne tam, myslím –«

»Kde pak! Neznáte pořádku u nás dole. Tam máme svůj hangar, úplně oddělený od ostatních. Nepřijdeme s nikým do styku, právě jako ostatní. Tam neví jeden, co dělá druhý, patrně abychom nepochopili, nač to všechno je. Ostatně přistaneme v noci. A až budeme odjížděti, loučiti se s nikým nebudeme!«

»A pan Berka?«

»Je dobrý člověk. Povíme mu pravdu, až zastavíme. Jeho se báti nemusíme. Hlavní je, aby vás nepoznal mladý Hartman, kdyby sem náhodou vkročil. Nedělává to sice, a po přistání jde vždy rovnou do své kanceláře, ale nutno počítati se vším.«

»To by bylo hrozné!« děsila se Manon.

»Pro něho!« prohodil Křemen napolo k sobě. »Dopadlo by to asi velmi špatně! Ale snad se tomu budeme moci vyhnouti. Pojďte sem!«

Manon šla a Křemen sáhnuv do nádoby, vedle motorů stojící, uchopil ruce Manoniny a tiskl a hnětl je svýma důkladně umazanýma rukama. Za několik okamžiků měla dívka ruce, za které se nemusil styděti žádný strojnický začátečník.

»Nu, vidíte,« smál se Křemen, »jaké máte hezké ruce! A teď si pěkně pohlaďte obličej, čelo, tak, bradu, výborně! A krk ještě, ještě trochu a vzadu také. Inu, teď bych rád věděl, kdo by ve vás hledal –«

»Pst!« smála se a zároveň hrozila Manon.

»Máte pravdu, ani slova o bývalé hodnosti! Teď jste Ronek a dost!«

»Tak je to dobře,« děkovala Manon. »A dejte mi práci, abych se aspoň trochu uměla –«

»Uměl!« napomínal se smíchem Křemen.

»– ano, uměl okolo vašich strojů otáčeti.«

»To je správné. Hleďte – eh, co povídám, hleď, tohle –«

A Křemen vykládal dívce hlavní pravidla, jak se obsluhují motory, jak akkumulatory, jak ostatní stroje a čeho jim třeba. Za chvíli věděla Manon nejdůležitější věci a mimovolně se oba vrátili v hovoru k úvahám o svém postavení. Bylo nutno vše si dobře promysliti a řádně se na vše připraviti. Až dosud šlo vše hladce, skoro jako ve snách, byl však nutno počítati s horším.

Ani Křemen ani Manon původně neměli v úmyslu, aby se Manon účastnila letu do Afriky. Nebylo to ani možno, protože Mark toho dne vůbec nehodlal se odebrati k Nigiru. Křemen proto lámal si celé odpoledne hlavu všemožnými nápady, jak by Manon dostal z rukou strýcových.

Cestou od Rožmberka, v krátké půlhodině, nemohl dívce pověděti mnoho. Byl rád, že ji upozornil na nebezpečí, které jí hrozilo. Na úmysl hypnotisovati ji a přiměti ji v tomto stavu k povolnosti.

Toto sdělení mělo pro Manonu neocenitelnou důležitost. Vědouc totiž, že má býti uspána, mohla se brániti proti vlivu hypnotiséra plným úsilím své vůle. Manon poznala hned, jaký úkol má doktor Lang, a provedla svoji obranu dokonale. Vyhnula se dalšímu jeho usilování přetvářkou, že již je zmožena spánkem. Poučena od Křemena o rozličných úkazech a možnostech, jevících se při magnetickém spánku, oklamala oba Hartmany i dra Langa. A zdrtila je svým vystoupením, kdy toho nejméně se nadáli.

Dále však plány Křemenovy nesáhaly. Nebylo mezi ním a dívkou dohody o dalším. Křemen byl odhodlán pomoci Manoně, dosud však nevěděl, jak to provésti.

Zarazilo ho, že při prvním propuknutí zmatku byly uzavřeny domovní dveře. Několik osob se sice odebralo hned domů, ale Křemen pozoroval, že je vrátní prohlíželi velmi bedlivě. I usoudil, že tudy uniknouti sotva bude možno.

Napadlo mu, dovolati se stráže. Ale upustil od tohoto úmyslu. Aeroplány stály připraveny ke vzlétnutí každým okamžikem. Jistě by byli Hartmanové dívku vypravili z domu touto cestou, dříve než by ji hlídka spatřila. Také nebylo možno čekati, že by si stráž vedla se zvláštní rázností proti všemocnému tajemníkovi Uhelného svazu.

Byla skutečně těžká rada v tomto nebezpečném postavení a Křemen dlouho nevěděl, co počíti.

V této nouzi, v posledním téměř okamžiku, prolétla mu hlavou myšlenka: Ronek zmizel, celé odpoledne ho nikde neviděl. Nebylo vyloučeno, že se vrátí opravdu až za půl druhého dne. Neboť za tak dlouhou dovolenou žádal před odjezdem Berkovým k rybníku rožmberskému.

Což aby –? Manon je štíhlá, krásně rostlá, postavy asi stejně veliké jako Ronek. Ustrojí-li se, bude večer klam snadno možný. Stačí, aby odběhla na dvůr do dílny, převlékla se a někde v

dílně se skryla. Zatím přejde nejhorší, i co bude dále, se uvidí.

Byly sice pochybnosti, všelijaké. Ale nezbývalo nic jiného, bylo těžko najíti něco chytřejšího. Křemen se rozhodl i rychle a rozhodnutí provedl ihned. Seběhl do dílny, sebral pracovní oblek Ronkův a donesl jej do pokoje Manonina, který byl otevřen.

Odběhl ve chvíli, kdy počala mluviti Manon. A vrátil se v okamžiku, kdy do slavnostní síně vrazil zármutkem šílící Böhm.

Služebnictvo se vhrnulo za ním. Křemen použil příležitosti a vešel také do jídelny. Zahlédl Manonu, od níž se pozornost právě obrátila k zápasu mezi Böhmem a Hartmanem. Pokynul jí, Manon porozuměla. Vyšla a Křemen ji vyzval, aby se s největším kvapem ustrojila do šatu, který i i dopravil do jejího pokoje.

Poslechla, Křemen se vrátil do jídelny. Vcházeje, slyšel slova tajemníkova k Markovi: »Jeď ihned dolů a znič ho! Proveď to!«

V tom jej Mark zpozoroval a dal mu rozkaz k okamžitému odjezdu.

Křemen se ulekl. Nenadálý obrat jej ohromil.

Odkvapil – do pokoje Manonina. A cestou se musil rozhodnouti, nebylo lze jinak. Nezbývalo nic jiného, Manon musila s sebou, v úloze Ronka. Nic se nemohlo státi. Je tma, do strojovny sotva přijde někdo jiný než Berka. I dole na Nigiru může vše jíti dobře. Budou blízko Nekoly, vyčíhají

příležitosti a nějakým způsobem dopraví dívku k němu.

Zaslechl kroky Markovy. Uchopil Manonu za ruku, bílý šat, jejž svlékla, schumlal do balíku a hodil jí do náruče. Tak spolu doběhli k Hekatě. Křemen roznítil světla, spustil stroje. Manon shlédla veliký šátek, ležící na pohovce chopivši se ho, ovinula si jím tvář, jakoby ji bolely zuby.

Křemen, potěšen tímto nápadem, běžel pro Berku.

Tak se dostala Manon do strojovny Hekaty a v aeroplánu Markově, dokonce za jeho řízení, prchala z domu Hartmanova a blíže k muži, kterého milovala.

Byla ovšem stále ve velikém nebezpečí, neboť její přestrojení bylo tak kvapné, že nemohlo nikoho svésti. Jedině šťastný nápad s bolením zubů a pak její dobrá hra a opětovné včasné zakročení Křemenovo bylo příčinou, že ji Berka nepoznal. Teprve po jeho odchodu mohl býti vyhozen z okénka kabiny bílý šat Manonin a dívka se mohla upraviti tak, aby oklamala i pronikavější zrak.

Nyní, když stanula před Křemenem, sotva by byl kdo hledal krásnou Manonu v žlutavých, režných šatech, potřísněných olejem, v placaté plátěné čepici a s rukama zašpiněného strojnického dělníka.

Křemen na ni pohlédl s uspokojením.

»Výborně, Ronku,« řekl, »ujdeš! Ale šátek na zuby si pro jistotu podrž po ruce, budeš ho možná potřebovati!«

Manon pohlédla vděčně na muže, kterému byla tolik povinna. Dovedla oceniti, jakému nebezpečí se pro ni vydává, i jakou službu jí prokazuje.

»Příteli!« ozvala se měkce a podávajíc mu obě ruce se zamlženým zrakem stiskla ruce jeho. »Děkuji vám vřele za vše, co mi dobrého činíte. Odvažujete se mnoho pro mne, vím to, a jsem vám ze srdce vděčná.«

»Ah,« mumlal Křemen rozpačitě, »to nic, to nic není. Povinnost – vždyť je to darebáctví, co s vámi dělají! A pak – víte –«

A Křemen se ohlédl s podivnou opatrností a pološeptem, se zvláštním výrazem ve tváři, dodal:

»Víte – mám nějaký účet – nevyrovnaný –«

»Se strýcem?« ptala se Manon plna účasti. »Ne – s mladým Hartmanem – s Markem –«

»Ublížil vám? Učinil vám něco?« tázala se Manon soucitně.

»Snad – nevím – potom určitě – ale určitě i předtím –« odpovídal Křemen trhaně, hledě při tom do prázdna, jakoby ani nebyl při tom, co povídá.

Manon se ho téměř ulekla a upřela udivený pohled na jeho tvář.

Všiml si toho a jakoby byl procitl, počal horlivě:

»Divíte se asi tomu, co jsem řekl. Máte mne snad za pomatence. Sám někdy mívám takový dojem – nebojte se mne, nemusíte se mne lekati! Vím, je mnoho zvláštního v mém případě. Mně samotnému se hlava točí, když o něm přemýšlím. Mám však dobrý rozum, ale chybí mi cosi.«

»Mám vám vyprávěti svůj příběh?« pokračoval. »Nevím, bude-li vás zajímati. Ale abyste porozuměla tomu, co jsem vám řekl.«

»Řekl jsem, že mi cosi chybí. Je to minulost, moje minulost mi vymizela z paměti. Zůstaly jen její stíny. Ty jsou zde a působí na mé jednání. A nejsou nebezpečny pro mne, nýbrž pro něho.«

»Pro Marka?« ptala se Manon úzkostlivě.

»Ano, pro něho. S ním mám účet – nevyřízený – to je vše, co vím ze své minulosti. A podle toho jednám a budu jednati dále.«

Křemen vyhlédl z malého okénka. Zatím rozhořel se nocí měsíc a žlutavé pláně, rozryté řetězy kopců, vyvstaly dole v jeho svitu.

»Jsme nad Tunisem,« řekl Křemen, »máme času dosti na vypravování. A proti překvapení jsme bezpečni. Berka řídí Hekatu a mladý Hartman je ve své kabině.«

»Slyšte tedy můj příběh!« počal vypravovati.

»Nevím, kdo jsem. Nevím, jak se jmenuji, kde a kdy jsem se narodil, kdo byl můj otec a moje matka. Jméno Křemen, Xaver Křemen je přijaté, dal jsem si je sám, když jsem zjistil, že nemám jména. Soudím, že jsem býval strojníkem v životě,

který vypadl z mé paměti. Protože strojnické schopnosti a znalosti jsem měl hned, jak jsem se probudil z nemoci, za které jsem vše zapomněl.

Ale tím snad předbíhám; začnu raději od chvíle, kdy počal druhý díl mého života, část, na kterou se pamatuji.

První moje upomínka z této části je vzpomínka na mé procitnutí, Otevřel jsem najednou oči a viděl jsem světlo. Ostré, oslňující světlo. Byla mi nepříjemná jeho prudkost. Budila pocit bolesti. A tato bolest vzbudila druhou, uvědomil jsem si, že mne bolí hlava.

Cítil jsem, že mám na hlavě obvaz. Chtěl jsem pohnouti rukou, ale nemohl jsem. Ležely podle mne, pravá i levá byly moje, cítil jsem je, ale nevládl jsem jimi. Byl jsem v posteli, pod přikrývkou, nade mnou byl bílý strop světlé komnaty.

Jakýsi zvuk, tlumený, se ozval. Pak zase jiný.

Strop ztemněl, stín padl na mne. A nade mnou se sklonila tvář, dívčí tvář, úchvatně krásná, s očima, v nichž stálo temno noci a planul nebes žár, ach, krásná, nebesky krásná!«

Křemen se odmlčel, skloniv hlavu v dlaně. Teprve po chvilce znovu se ujal slova:

»Její vlas byl černý. Ale hned zaujaly mne znovu oči, její krásné oči! Bylo v nich tolik dobroty a něhy!

Nevýslovné blaho mnou prochvělo, snad jsem chtěl se vzchopiti, snad sten se vydral z mých úst – pak zmizelo vše.

To je moje první upomínka, na krátký okamžik prvního procitnutí.

Potom, někdy později, probudil jsem se podruhé. Bylo pološero, poznal jsem, že je podvečer. Okna pokoje byla otevřena, neboť jsem slyšel tlumený ruch ulice. A řeka šuměla – podivná hrůza mnou zachvěla, když jsem zaslechl; jednotvárný hukot splavů, které asi byly nedaleko.

Pohnul jsem sebou; kroky, šustění šatu. Vzpomněl jsem si na pohádkový zjev, který jsem nedávno, snad ve snách viděl. Se žádostivou touhou jsem se obracel tam, odkud se ozývaly lehké kroky. Ale ostrá bolest mi projela hlavou, se vzdechem klesl jsem zpět.

Měkká, teplá ručka lichotivě spočinula na mém čele a ozval se lahodný hlas, laskavý a tak milý:

Nehýbejte se, příteli! Jen klid! Tiše ležte a budete zdráv! Všechno přejde, zase bude dobře.

A podala mi lék, jenž mi byl rajskou mannou, neboť ruka, která mi jej dávala, byla rukou anděla. Dodal mi síly, vzpružil mne, neboť jsem chtěl žít, chtěl, chtěl, pro ni!

Usnul jsem.

Když jsem se probudil druhého dne, zdálo se mi, že dívčí zjev z dřívějška byl výplodem snů. Bál jsem se, že ho už neuvidím.

Ale zase skláněla se nade mnou, i den druhý, i třetí. Byla tu, byla skutečností! Dny moje plynuly v tiché radosti za její přítomnosti, bolesti prchaly pod dotekem její měkké ručky.

A dny prchaly, den za dnem.

Má síla se vracela, dík její péči a ošetřování lékaře, který mne denně navštěvoval. Denně se šířil kruh, který jsem obzíral; po týdnu již jsem mohl obrátiti hlavu, přehlédnouti světnici a popatřiti oknem, jímž jsem viděl část stráně za řekou, posetou vilami uprostřed svěží jarní zeleně.

Tu znal jsem již andělské stvoření, které mne zavolalo nazpět do života z cesty, se které není návratu. Znal jsem i matku Hančinu, starou Marovskou, dobrou, šedivou stařenku, jež závodila v péči o mne se svou dcerou.

A miloval jsem již Hanku, miloval ji celým srdcem, plným žárem své dychtící duše. A neměl jsem pochyb, i ona milovala mne, v prvním jejím pohledu mluvila ke mně horoucí láska.

Tak počal můj román. V červnu minulého roku.

Jednoho krásného jitra – ach, jaká krásná vzpomínka! Procitl jsem po dlouhém, osvěžujícím spánku; probudil mne zvuk opatrně zavíraných dveří, zaslechl jsem pomalý krok – poznal jsem, že Hančina matka odchází kamsi. Pohleděl jsem k oknu, venku slunce planulo, vzdálený hlahol probouzejícího se ruchu se ozýval – řeka šuměla a

květiny na oknech – měly velké rudé květy – pomalu se kývaly v ranním vánku.

V tom tiše se otvírají dvéře za mou hlavou. Vedly do druhého pokoje, kde byla ložnice Hanky a její matky. Cítil jsem něhu v opatrnosti, se kterou Hanka dvéře otvírala a zase zavírala. Mimovolně jsem přivřel oči.

Stanula nade mnou, viděl jsem ji pod pozdviženými víčky v bělostném ranním rouchu, bílé její ručky byly nahé i bílá šíje – a byla krásná, úchvatně krásná!

Chvilku stála nade mnou; pak se zvolna schylovala ke mně, blíž a blíže – mé srdce prudce bušilo, sevřeno sladkou bolestí – pak lehce její horké rty se dotkly mých –

Neovládl jsem se, obě mé ruce ji objaly okolo šíje a i divoké vášni strhl jsem ji k sobě a zuřivě se přissál k jejím něžným rtům.

Tehdy jsme si řekli, že se milujeme, a od toho dne byla Hanka mojí milenkou a mojí nevěstou.

A prožíval jsem dny plného, nezkaleného štěstí, dny tak blahé a krásné, že srdce tone v rozkoši při vzpomínce na ně a pláče nepřekonatelnou touhou po jejich ztraceném, zmizelém půvabu.

Zatím jsem se uzdravil tak dalece, že mi Hanka bez obav mohla podati zprávu, jak jsem se k nim dostal a jak těžce jsem stonal.

Za měsíční nocí se vracela od své přítelkyně. Kráčela po břehu Vltavy, neboť její byt ležel v

Modřanech v první ulici, táhnoucí se rovnoběžně s nábřežím.

Byla již nedaleko domova a právě chtěla zahnouti vlevo do příčné ulice, kterou se stoupalo k výše ležící ulici, ve které bydlila.

Noc byla krásná, plný měsíc zaléval spící město svým leskem a Vltava se třpytila roztaveným, rozčeřeným stříbrem. Pohlédla ještě po mihotavé hladině řeky a již se obracela, když její pozornost upoutal jakýsi předmět na kraji břehu.

Mráz ji přeběhl, zdálo se jí, že je to lidská hlava. Chtěla prchati, ale cosi jakoby jí říkalo, aby neodcházela. Přemáhajíc strach, seběhla po náplavce k vodě. Zhrozila se, spatřila tělo muže, jehož hlavu vlnění řeky vyhodilo na nízkou náplavku.

Chtěla utéci, volati o pomoc. Neučinila tak; neznámá síla ji táhla blíže k vodě. Hanka věděla, že muž není mrtev, ač nevěděla, proč tak soudí. Sáhla na jeho hlavu, byla studená, ale nebyl to chlad mrtvého.

A Hanka uchopila nešťastníka za šat a povytáhla jej na břeh, aby jej voda s sebou nestrhla. Když hlava spočinula na dláždění náplavky, zpozorovala, že z její zadní části se roní svěží, rudá krev.

Hanka se rozhlédla, není-li stráž někde na blízku nebo pozdní chodec nějaký. Bylo pusto kolem. Krátce odhodlána rozběhla se pro matku.

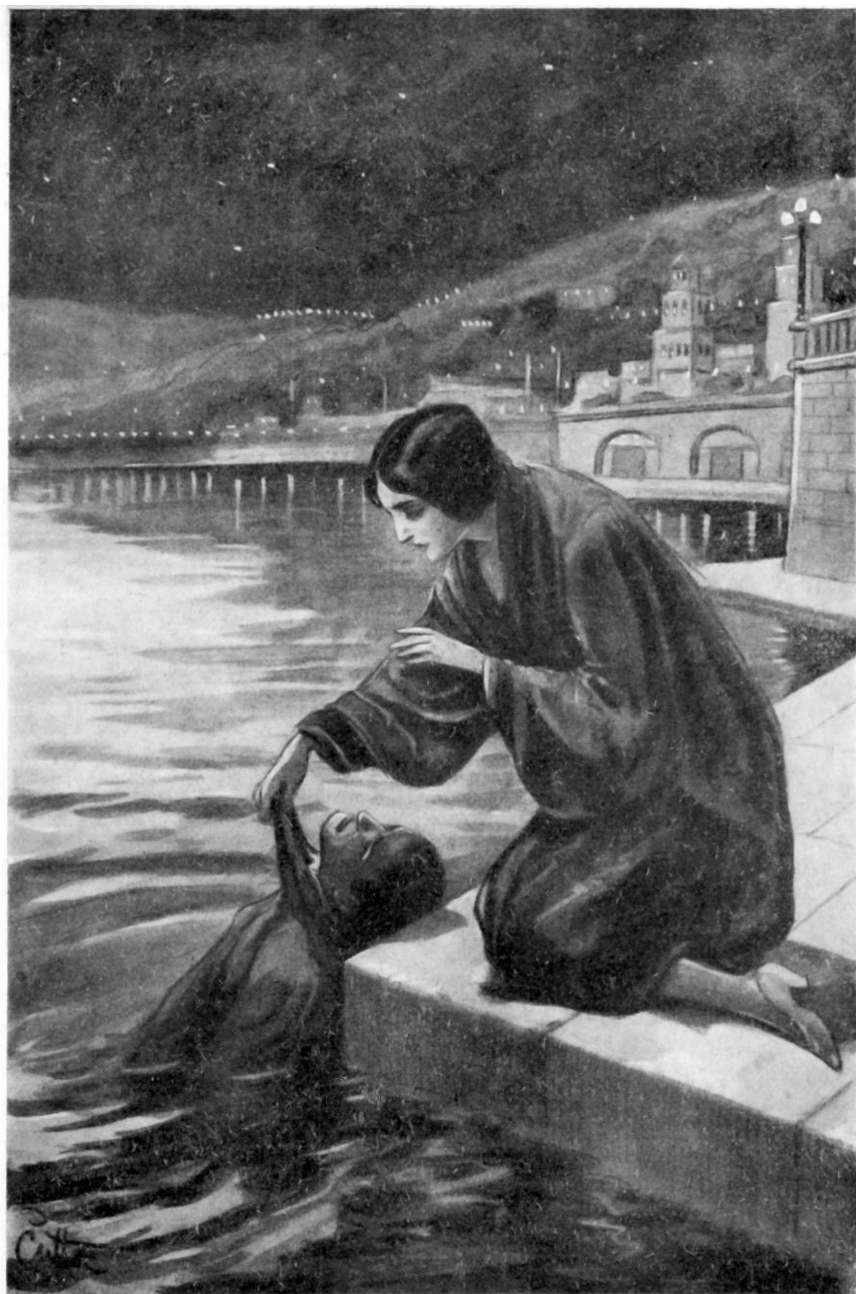
Vzbudila ji, rychle s ní doběhla ke břehu, a když dosud nikoho nespatřily na blízku, vyzdvihly neznámého z vody a se značnou námahou jej dopravily do svého bytu.

V nedalekém domě bydlil lékař. Zavolali jej. Prohlédl zachráněného, přisvědčil, že žije. Na zadní části lebky shledal hlubokou ránu, způsobenou podle jeho náhledu ostrým, ale nepravidelným předmětem.

‚Byl asi úkladně přepaden ze zadu a prudce udeřen ostrým kamenem. Klesl určitě hned po ráně a patrně byl přímo potom vržen do vody. A to ho zachránilo, neboť chlad vody uzavřel ránu a zamezil vykrvácení, kdežto omráčení způsobilo stažení a uzavření plic, takže neutonul. Vedle toho je tu jakési ztrnutí, jehož původ je mi neznám; snad i to působilo, že zůstal živ, třeba zůstal ve vodě delší dobu.‘

‚A bude žít? Nezemře?‘ ptala se Hanka úzkostlivě.

‚Je otázka, co bude, neboť rána je velmi nebezpečná.‘

. . . . a povytáhla jej na břeh . . . .

Také byla, dostavil se těžký zánět mozku a život nemocného se chvěl často na nitce. Ale udržel se, stav chorého se lepšil, až lékař mohl prohlásiti, že vyvázl z osidel smrti.

A den na to poprvé se probral ze mdlob, po mnohých a dlouhých dnech.

Tak sdělila mi Hanka, co se dalo se mnou, a já zlíbal v upřímné vděčnosti její ruce, její líce, oči i ruměnné rty.

Ale v nejbližší chvíli přišlo velké uděšení. Chtěl jsem pověděti Hance, kdo jsem, vzpomínal jsem, jak jsem přišel k úrazu. Nemohl jsem si vzpomenouti, poprvé jsem si uvědomil hroznou pravdu, že život můj před úrazem byl dočista vymazán z mé paměti.

Přelétl jsem v duchu události od svého procitnutí. Každá maličkost, každá podrobnost pevně tkvěla v mé mysli. Marně však jsem hleděl vzbuditi vzpomínky, co bylo před tím. Bez výsledku jsem napínal svou pamět, urputně se namáhal, vyburcovati v hlavě stopy po bývalém životě, po dojmech a citech, které mou myslí přešly.

Má pamět byla prázdná, v mozku nezůstalo stopy po ničem, co se dělo se mnou před úrazem. Patrně zánět mozku zničil všecko, vyhladil nenávratně všechnu minulost z mé hlavy.

Nevěděl jsem, kdo jsem, jak se jmenuji, jak jsem stár. Snažil jsem se vzpomenouti si na podobu otce, matky. Nemohl jsem. Zkoušel jsem

rozličná jména, vyslovoval jsem si je hlasitě, volal je, zaťuká-li sebe menší ozva, že tak mne někdy zvali. Nebylo to nic platno. Probíral jsem jednotlivá zaměstnání, upomenu-li se na některé. Nemělo to výsledku.

Podnikal jsem vše možno, abych aspoň trochu odkryl závoj se své minulosti, namáhal se dlouho a ve všech směrech, ale bez úspěchu.

Chtěl jsem se dotázati veřejnosti v novinách. Snad by se přihlásil někdo, kdo mne znal a kdo si všiml, že jsem zmizel se světa toho dne, kdy mne Hanka zachránila, z vln Vltaviných.

Ale tomu zabránila Hanka. S pláčem se mi vrhla okolo krku a zapřísahala mne, abych upustil od tohoto úmyslu.

Důvodům jejím bylo těžko odpírati. Mínila, že mám patrně zuřivého nepřítele, který mne chce sprovoditi se světa za každou cenu. Útok, jehož jsem se stal obětí, že to dokazuje. Mým štěstím že je, že se moje stopa ztratila. Dokonce že mohu býti vděčen osudu, že jsem zapomněl na dřívější život, neboť tím ztratil jsem se s očí protivníku, který by pravděpodobně dále usiloval o mé zničení.

A radovala se, že vousem zarůstající moje tvář úplně mění mou podobu a činí mne jiným člověkem.

Dověděl jsem se teprve později, že měla k tomuto jednání důvod, který mi zatajila. Hanka sama za mé nemoci pátrala po mém původu a

sháněla zprávy o neobyčejných událostech, které se sběhly oné nocí na hořejším toku Vltavy. A zjistila, že u Zbraslavi byl spáchán příšerný zločin, jehož pachatel zmizel beze stopy. Domnívala se snad, že jsem já pachatelem, který byl buď hned za zločin ztrestán někým, kdo se nepřihlásil ke svému činu, anebo který zvláštní náhodou sám stal se obětí jiného zločinu.

Snad to soudila i z toho, že v kapsách mého oděvu se nenašlo pranic, co by mohlo vésti na stopu mé osobnosti, současně však také nic cenného. To mohlo svědčiti, že jsem se stal obětí přepadení loupežného anebo ze msty.

Proto mne na kolenou zapřísahala, abych ustal od pátrání.

‚Mně stačíš, jak jsi,‘ volala v pláči, ‚nechci věděti, kdo jsi a kým jsi byl. Mám tě, miluji tě a nechci víc. Nač obnovovati nebezpečí a ohrožovati naše štěstí?‘

Tak nezbylo mi, než smířiti se s tím, že moje minulost neodvolatelně utonula v moři zapomnění. Nutila k tomu obava, že by moje minulost mohla býti hrozná. A usnadnily toto rozhodnutí naléhavé prosby Hančiny.

Neboť Hanka milovala mne hlubokou, vášnivou láskou, která se pranic neohlížela, co bylo, hledíc jen přítomnosti a doufajíc v budoucnost. Byl bych rád život za ni dal; proto snadno jsem povolil jejím prosbám a rozloučil se načisto se svým bývalým životem.

Oddal jsem se štěstí, jež mi poskytovala její láska, a v ní a pro ni jsem zapomínal na vše na světě.

Ozdravuje a síle vůčihledě, trávil jsem dny a týdny v přítomnosti Hančině. Neodlučovali jsme se od sebe. Sedal jsem na nízké lavičce u jejích nohou a pokládaje hlavu v její klín díval jsem se na její ruce, líce, rty, vlasy. Vyprávěli jsme si, vzpomínali, snovali naděje do budoucna. Občas pohladila mne její ruka, její oči se obrátily ke mně od práce, a často sklonila se ke mně a naše rty zahořely v omamném, vroucím políbení.

Hanka i její matka se zabývaly vyšíváním. Krásné, drahocenné práce vycházely z jejich rukou a matka Hančina mi leckdy vyprávěla, jak draze jsou jejich práce placeny a že jim přinášejí dobré živobytí. Žily prý vždy v dostatku a spokojenosti.

‚A od tvého příchodu já ve štěstí!‘ řekla při tom Hanka a odhodivši práci, ovinula ručky okolo mé šíje.

Zatím však se naplňoval starý osud lidského štěstí. Na slunné, rozjásané dny našeho blaha počínaly se klásti první stíny blížících se temných mraků.

První, co vzbudilo moji pozornost, byl nenadále přišedší dopis. Nevěděl jsem, komu byl určen, zda Hance, či její matce. Ale neušlo mi, že obě byly znepokojeny. A v očích Hanky jsem postřehl nejistotu a smutek.

Dopisu mně neukázaly; také ne dalších. Přišlo jich několik v mezerách stále kratších. Pozoroval jsem, že Hančin nepokoj roste a že mívá častější rozmluvy s matkou v jejich pokoji. Nechtěl jsem se ptáti, bylo mi těžké, mísiti se do jejich věcí. Když však jednou k večeru vyšla Hanka z ložnice s očima zarudlýma, nezdržel jsem se a zeptal se přímo, co ji trápí.

Ulekla se, hleděla vše zamluviti a prosila mne, abych se tím netrápil.

Toho večera odešla. Něžně se rozloučila se mnou, prosila za prominutí, že musí navštíviti přítelkyni, a slibovala, že se brzy vrátí. Přišla však pozdě večer. Stavěl jsem se, že spím. Zastavila se u mne, ale nepolíbila, jako činila jindy.

A druhý den byla zasmušilá, tesklivá. Její polibky byly podivně tklivé, křečovitě vášnivé.

Od té doby vyšla ještě několikráte, vždy večer. Byla stále smutnější a v jejích polibcích bylo něco zoufalého. Nerozuměl jsem jí. Hrozil jsem se změny, která se s ní stala. Bylo mi, jakoby něco děsného nás obklopovalo, co nás najednou zdrtí.

A stalo se.

Mých sil neustále přibývalo a asi za dva měsíce od noci, kdy mne Hanka zachránila, mohl jsem vyjíti z domu. Vykročil jsem s Hankou za nádherného rána. Zamířili jsme na nábřeží a dýchajíce svěží, vlhký vzduch, kochali jsme se pohledem na mohutný vodní proud, na nesčetné loďky na něm i velké parníky a pak na pohádkový

obraz, jaký poskytovaly dlouhé stráně po obou stranách Vltavy a Berounky, jež nedaleko nad modřanskou čtvrtí spojovaly své vody.

Se zanícením jsem hleděl na široká nábřeží obou řek, na svahy táhlých kopců podél nich poseté vilami a řadami domů, jež se bíle leskly na letním slunci uprostřed syté zeleně, splývaly s ní v daleku a ubíhaly s proudem dolů k Vyšehradu a v dáli se tyčícím Hradčanům.

Ku podivu! Připadalo mi, jako bych znal toto zahradní město, v něž se rozšířila Praha. Ale ulice i jména čtvrtí mi byla neznáma a z lidí, co jsme jich potkávali, jsem neznal pranikoho.

Hanka radostně mi vše vysvětlovala, ukazovala mi čtvrti, třídy, význačná místa. Byla šťastna a veselá, že jde se mnou, zářili jsme oba nadšením a smáli se na svět jako děti.

I druhý den jsme šli spolu, i den třetí a dny následující. A třeba naši spokojenost kalily vzpomínky na Hančiny vycházky, byl přece náš život krásný.

Zatím jsem sílil stále více a pomalu jsem se začal spouštěti samoten na toulky městem. A na jedné takové vycházce došlo k setkání, které vzbudilo první a poslední záchvěv upomínky na můj dřívější život, které však také přivodilo shroucení mého nového života.

Šel jsem po mostě, který z Modřan vede na druhý břeh Vltavy. Vozy hrnuly se v pestré směsici po obou stranách. Právě naproti mně

povstala tlačenice, auta musila zastaviti, až se uvolní cesta. Nevšímal jsem si toho příliš; najednou však z auta, které stálo dva, tři kroky ode mne, ozval se smích. Ostrý, nepříjemný smích.

Jakoby blesk projel mým tělem! Ten smích jsem znal! Slyšel jsem jej kdysi, v situaci nějaké hrozné. Nenávidím člověka, který se tu směje!

Okamžitě jsem se obrátil a pohleděl do auta, na muže, jenž se smál.

A nový div! Tento mladý muž je mi odněkud znám. Z dřívějška. Hrozně mi ublížil, nevím kdy, ale nenávidím ho, k smrti ho nenávidím!

V tom se uvolnilo, auto se hnulo. Skočil jsem do prázdné autodrožky, malou částkou peněz mne opatřila Hanka, a poručil jsem řidiči, aby sledoval auto.

Stanulo asi po čtvrt hodině před velikým, nádherným domem. Palácem se mohl jmenovati. Muž, kterého jsem pronásledoval, vešel dovnitř, auto zajelo s druhé strany do domu.

Nechtěl jsem se ptáti řidiče, zdali zná onoho muže. Bál jsem se upozorniti na sebe, neboť jsem věděl, cítil každým nervem těla a každým záchvěvem duše, že jsem se s tímto člověkem setkal v dřívějším životě, že se provinil těžce proti mně a že se mu musím pomstíti stůj co stůj.

S těmito myšlenkami jsem odešel domů, když jsem si byl přesně zapamatoval dům, v němž zmizel muž mnou žhavě nenáviděný.

Když jsem vše oznámil Hance, byla přímo ohromena mojí zprávou. Vyptávala se opět a opět, kde leží onen dům, jak vypadá. Nedovedl jsem však popsati jí místo tak, aby se z mých slov vyznala. Věděl jsem, že jej druhého dne určité najdu, pamatoval jsem si cestu, ale vyjmenovati spleť ulic, kterými se k němu dojde, jsem nemohl.

Hanka byla kromobyčejně rozrušena. Zapřísahala mne, abych se nevydával v nebezpečí, úpěnlivě prosila, abych se vyhýbal tomu člověku. A když jsem odmítl její prosby hoře nenávistí, žádala, abych ji druhého dne dovedl k domu, o kterém jsem vyprávěl.

Nedošlo však k tomu. K ránu se přihnala prudká bouře, pak vysvitlo horké slunce a po něm se rozpoutalo nové zuření živlů. Vlna za vlnou se hnala bouře od jihozápadu, takže nebylo možno vyjíti z domu.

Byli jsme sami s Hankou celé dopoledne. Byl jsem šťasten, opět a opět líbal jsem krásnou svoji milenku, objímal ji a hladil její měkký vlas. A podařilo se mi aspoň na chvíli zahnati smutek s jejího čela, který je halil stále chmurněji.

Také odpoledne jsme neopustili domova, neboť bylo dusno a parno. Hanka nechtěla toho dne vůbec vyjíti, i zůstali jsme opět spolu. Osnovali jsme plány do budoucnosti a podařilo se mi rozjasniti líce Hančiny, když jsem jí slíbil, že budeme slaviti sňatek, jak se pozdravím, a že se uchýlíme na venkov, někam daleko od Prahy,

skryjeme světu a budeme žíti jen sobě a svému štěstí.

Ale k večeru přišla pro ni družka její, hezké, veselé děvče ruského vlasu, které mne vždy měřilo smělým pohledem a uštěpačně se smálo, když jsme se s Hankou něžně loučili. Neměl jsem rád její návštěvy, zdálo se mi, že vždy nutí Hanku, aby šla s ní, a že by Hanka nevycházela tak často, nebýt jejího naléhání.

Také toho dne se mi zdálo, že byl mezí oběma tuhý spor a že se Hanka rozhodla odejíti jen na její důtklivé nutkání. Šla tedy přece, vyžádala si však, že zůstanu ten den doma a budu čekati na ni. Slíbilať, že se vrátí brzo.

Stalo se však, že jsem nedodržel svého slibu. Mělo to býti, bylo to souzeno. Napadlo mi najednou k večeru, abych šel se poohlédnouti k domu svého protivníka. Chtěl jsem vyzvídati, pátrati po něčem, co by probudilo mé vzpomínky a upamatovalo mne, kdy jsem viděl toho mladého muže a čeho se proti mně dopustil, že taková krutá, nesmiřitelná zášť proti němu plane v mojí duši.

Přešel jsem most přes Vltavu a použiv elektrické dráhy, zanedlouho jsem byl před hledaným domem. Přecházel jsem nenápadně před ním, občas jsem stanul na rohu ulice a pozoroval z povzdálí dům, jeho okna, vchod. Nikde se nic nehnulo, dům i jeho okolí bylo tiché.

Delší doba uplynula, již jsem hodlal odejíti; bál jsem se, aby Hanka nepřišla domů dříve a nepohřešovala mne.

V tom zazní z ulice veselý smích. Ohlédnu se, mimo mne se mihlo elegantní auto. Pohlédnu – a v okamžiku stydne mi krev, srdce stojí sevřeno a hlava se potácí mdlobou.

V autu sedí on a ještě dva mladí muži, naproti nim – moje Hanka se svou přítelkyní.

S vytřeštěnýma očima jsem hleděl na veselou společnost, jak s povykem se vhrnula do domu, jehož dvéře za ní zapadly. Nebyl jsem schopen slova ani myšlenky. Stál jsem jako socha, opřen o stěnu domu, němě, bez hnutí. Obrovský bol mne otupil, ohlušil, zbavil sil.

Nevím, jak dlouho jsem tak stál. Konečně jsem se vytrhl a vrávoraje a hledě zakrýti své hrozné rozčilení, ptám se vrátného, kdo přijel do paláce.

Neodpověděl mi, obrátil se zády ke mně.

Opodál, stranou přes ulici, byl krámek hokynáře. Majitel stál venku, upamatoval jsem se, že tam byl při příjezdu auta. I zeptal jsem se ho na věc, která otřásala mým nitrem, bouřila duši a hrozila zbortiti její základy, hlasem pokud možná lhostejným.

A odpověď, kterou jsem dostal, zdrtila mne docela.

‚Ah,‘ mávl hokynář rukou, ‚to je obyčejná společnost. Tak mají rozděleny úlohy v Uhelném svazu: Uhlokopové se lopotí a hynou v dolech a

synkové svazových pohlavárů probíjejí mozoly jejich s lehkými děvčaty.‘

‚Kdo je ten mladý člověk. Ten velký vzadu uprostřed?‘

‚To je mladý Hartman, syn všemocného tajemníka Svazu.‘

Bez dechu, přemáhaje výkřik bolestí a zoufalého vzteku, odvažuji se ještě k otázce:

‚A obě, i ta bruneta – jsou lehká děvčata?‘

‚Nu, vždyť říkám!‘ odsekl mi již mrzutě. ‚Ta je právě jeho nejmilejší z milých, z Modřan odkudsi –‘

A obrátil se a zašel do svého krámku, aby obsloužil vstupujícího zákazníka.

Já se zaťatými pěstmi jsem se rozběhl proti domu Hartmanovu. Chtěl jsem vniknouti dovnitř, vyvrátiti dům, vyrvati svou andělskou dívku z rukou bídáka a jej zabít, zabít!

A po několika krocích jsem stanul a trpký úsměch stáhl rty: Teď mu ji chci rvát? Kolikrát byla již u něho? A jakým právem? Dobrovolně, s veselým smíchem šla s ním. Co by mi to bylo platno? Což mohu ji milovati nyní, po této hanbě? Vše vzpíralo se v duši proti této myšlence. Ač srdce krvácelo a lkalo po ní, ač v okamžiku hlavou se mihly vzpomínky na všechnu její dobrotu, péčí a starost o mne, na něžnou její lásku a chvíle štěstí v její náruči, přece vše převyšoval a zatápěl hnus. Ne, nemožno – konec!

‚Zachránila ti život,' říkalo mi sice cosi a chtělo vyprávěti dále, o velké, opravdové lásce.

Ale tu vzkřikla druhá myšlenka: ‚Z noční toulky šla tehdy, snad právě od něho!'

A v duchu vyvstal obraz nocí, kterou mi líčila Hanka. Teprve teď jsem chápal, jak mne mohla Hanka v noci najíti na břehu Vltavy, a hrozná nenávist proti Hance znova zabouřila duší. Nemožno – konec!

Ještě horoucněji však vzplanula nenávist proti Hartmanovi. On a zase on! Člověk, který mi již jednou hrozně ublížil, postavil se mi nyní zase do cesty, aby kazil a ničil. Zkazil, co jsem měl nejkrásnějšího, v jediném okamžiku zbořil vysněnou, krásnou budoucnost!

Vše volalo po pomstě ve zmučené duši, A hned zrál úmysl:

Zabít! Co, zabít? Jaká to pomsta? Ráz a konec všemu. Ne tak! Prohnaně, lstivě, ďábelsky jíti mu v patách, sledovati každý jeho krok. Kopati půdu pod jeho nohama, mařiti jeho štěstí, ničiti klid, kaliti každou minutu, každý pohled, každý dech! Připraviti mu tisíc hrozných okamžiků, tisíc chvil otrávených, plných strachu, zármutku, bolesti! A zardousiti jej ve chvíli největšího štěstí, kdy bude musiti od úst odtrhnouti pohár štěstí nejplnější!

Tak snoval jsem svoji pomstu, zatím co shora zněl cinkot pohárů, zpěv a smích, chvěje se bezmocným vztekem a se skřípějícími zuby vnímaje zvuky, jež drásaly zmučené srdce

vědomím, že milovaná žena se kochá v objetí druhého.

Míjely hodiny. Již dávno vzplanuly lampy, ruch večerní se rozproudil, zase utichal. Blížila se půlnoc, když se z domu Hartmanova ozval ruch. Otevřely se široké dvéře a zatím co s druhé strany se přiblížilo auto, vyšly hlavním vchodem postavy, dvě, tři, čtyři.

Poznal jsem v první Hanku a zachvácen zuřivým vztekem, vrhl jsem se na ni.

‚Bídnice ničemná, prodejná!‘ vzkřikl jsem a divokým úderem ji srazil na auto, které právě stanulo před vchodem.

Poznala mne hned a zděšena tiše zaúpěla:

‚Lolo,‘ – tak mně říkala – ‚ty? Ach, běda!‘

Skryla tvář rukama vzlykajíc – pak vztáhla ke mně bílá ramena:

‚Naposled – dnes – odpusť!‘

Odstrčil jsem ji a rozbouřen do nepříčetnosti zablábolil jsem trhaně:

‚Hnus – hrůza – hnus – jdi! – Konec – jdi!‘

Zapotácela se, zakryla znovu tvář rukama. Její družka odskočila zpátky ke dveřím a cosi volala, obě mužské postavy stanuly nehnutě.

A v tom se Hanka vzchopila a beze slova, jako šílená, odkvapila ulicí.

Nezdržoval jsem jí. Nešel jsem do jejího domu. V blízkém hostinci jsem padl na lůžko jako beze smyslů. A v hrozné směsi zmítala se mi hlavou

myšlenka, mám-li se také zabíti, či žíti pro pomstu.

Druhý den jsem zvěděl z novin, že Hanka se otrávila. Zemřela k ránu.

Zpráva ta sotva se dotkla mé otupělé mysli. Věděl jsem, že to učiní. Schvaloval jsem jí to. A bolest má nemohla již býti větší, než byla před tím.

Ale rozloučiti jsem se s ní šel. Byla v komoře pitevního sálu. Byla dosud krásná, úchvatně krásná. A rys trpké bolesti svíral nyní rty, jež jsem ještě nedávno s takovou láskou líbal.

Když jsem odcházel, potkal jsem její matku; i ona ji šla navštíviti. A z několika prostých slov stařenčiných jsem se dověděl tragedii Hančina života:

‚Nemusila tak žít, měli jsme z čeho býti živy. Zlákal ji mladý Hartman, prokletý! Zhnusil se jí ten život, když vás poznala. Měla vás upřímně ráda a chtěla žíti jen vám. Nebylo možno, Hartman vzkazoval pro ni, nechtěl býti bez ní. Nevěděly jsme obě, co počíti. Je mocný, příliš mocný. Musila povoliti, ale vymínila si lhůtu. Včera měla býti u něho naposled. – Nebylo to nic platno, byl to osud, její osud. Nebylo jí štěstí souzeno –‘

A pláč zlomil její slova, jež drtila moje churavé srdce.

Tak skončila moje láska v této části života. Zemřela, ubil ji Mark Hartman. Podruhé skřížil

můj život a vnesl do něho neštěstí. A rozmnožil plamennou nenávist!

Potácel jsem se týdny světem. Žil z ruky do ruky. Uchytil jsem se v kovářské dílně, tam jsem poznal, že se vyznám v zámečnictví. To vrátilo mne k mému původnímu plánu: Přiblížiti se k Markovi.

Zdařilo se mi to pomocí Berky, kterého jsem zachránil před zákeřným útokem. Jsem od té doby stále v patách Markových. Poznal jsem dokonale jeho ničemnost. Je bídák! Nenávidím jej stále více, každý pohled na něho, každý zvuk jeho hlasu bouří moji krev a vyvolává hrůzu vzpomínek.

Jejich hlas jest jeden: Že mám s Markem Hartmanem nevyrovnaný účet. Hrozný účet!

Vím, že ho vyrovnám. Že budu jeho osudem a on mým. A nenamítám nic proti tomu, jen když ukonejším žár své pomsty.

Úklady vám strojené mne k vám přiblížily. Musím vám býti pomocníkem, spojencem. Podle toho jsem jednal. Štěstí nám přálo, připravili jsme Markovi trpké pokoření a otřásli jeho postavením, zdánlivě nezdolným.

Představují si, jak je mu nyní, pasu se na jeho útrapách! A zatím co proklíná a skřípe zuby vztekem, já směji se a jásám. A až bude plakati slzy zoufalství – a kéž by to bylo hodně brzy – budu já výskat! A bude-li to možno, nesevřu dříve jeho zločinný chřtán, dokud bude míti v oku

jedinou slzu, kterou by mohl vyplakati, a jediný nerv v těle, který by mu mohl působiti bolest.

Vy se mne nebojte! Budu vás podporovati i dále, učiním vše, abych vás vytrhl z jeho rukou. Snad budete prostředkem mé pomsty, hrozné pomsty. Ale báti se mne nemusíte, nemáte lepšího přítele nade mne! Vám jediné jsem pověděl svůj příběh, abyste mi rozuměla. Znáte mne teď a podejte mi teď ruku, Ronku!«

Manon uchopila obě ruce nešťastného muže a vřele je tisknouc, pravila s očima zalitýma slzami:

»Příteli! Ubohý příteli! Co jste vytrpěl!«

V tom se ozvaly kroky se shora.

»Pozor, Berka!« odskočil Křemen od Manony. »Sehni se k té klice zde,« pokračoval pak hrubším hlasem, »a otři s ní olej!«

Manon přitáhla šátek více do tváře a otírala horlivě zvlhlou kliku dole u země.

Berka prošel mimo ni a prohodil zívaje:

»Tak vida, už v práci. A já si trochu zdřímnu.«

A ulehl na pohovku v pozadí kabiny.

XXIII.

První nádech světla zjasnil lem obzoru na východě; hlásil den, dvacátý květen.

Bertrand ještě jednou pohleděl do dalekohledu, v jehož zorném poli stála kruhovitá mlhovina v Lyře. Něžný kroužek, věnečku

podobný, s drobnou hvězdou uprostřed, slabě zářil mezi několika menšími hvězdami.

Zamyšlen sklonil hlavu. A cosi jako údiv zavanulo mu duší. To snad tento mlžný útvar vzbudil v ní vzpomínku? Tichou, smutnou upomínku na něžnou dívku z Provence, z milé, daleké vlasti.

Snad na věneček ze sněžných bledulí ho upomenul, který kdysi spatřil na jejím bílém čele, děvčátkem byla tehdy dosud.

A trpkost zalila mu duši. Sníh něžných květů ji vzbudil, jenž se vtíral jako na posměch.

Bertrand prudce vstal. Pohleděl ven výsekem v kopuli. Ebenová čerň oblohy počínala blednouti, blížil se východ slunce. Bertrand se obrátil ke dveřím a vyšed jimi na terasu opřel se o zábradlí.

Kraj kolem dosud ve tmách, matně jen z nich vystupuje svah pod Venuší, nezřetelně za ním do dálky se stírá neurčitá plocha, mírně zvlněná, pak splývající.

Zrak hvězdářův se obrátil k východu, kde se nízko nad obzorem objevil bledý, zlatožlutý pruh. Jas jeho znenáhla sílil, pak počal hořeti do ruda, šířil se, zdvihal a pak rychle se vznášel k zenitu. A najednou se ukázalo slunce ostrým zábleskem, jako skokem vyplulo a ozářilo do široka, do daleka poušť, mlčící, tichou poušť.

Tolikrát opakovaný obraz, tak známý, ale přece vždy stejně působivý a krásný. Mladý astronom se zahleděl po širokých pláních saharských,

pozoroval temno, prchající k západu, pak modravé stíny, jež na žlutavou, jasnící se plochu pouště dlouze vrhaly písečné násypy a osamělá skaliska.

Slunko počínalo hřáti, zavanul slabý větřík. V daleku, vysoko v blankytném vzduchu se objevil bod, jenž volně se vznášel nad budící se pouští. Bertrand poznal obrovského supa, jenž patrně sem zalétl z dalekých stepí.

Dlouhou chvíli sledoval jeho let, pak obrátil znovu zrak svůj k jihu, kochaje se krásami půvabného jitra.

Zatím se počínala buditi také Venuše. Tu a tam se ozval hlas, zaskřípnutí dveří.

Tichounký cupot zvenku; mezi otevřenými dveřmi stanul Karo. Nerozhodně se zarazil; v jeho očích zableskla radost, že našel pána, ale hned zase jej zarazila obava, že přišel nevolán a nevhod. Proto se zastavil na prahu a v rozpacích široce zívl. Ukázal krásné bílé tesáky a sklapnuv hlučně čelisti zdvihl čumák směrem k pánovi, jakoby se ptal, smí-li dále.

Bertrand se zasmál jeho rozpakům a zavolav jej k sobě objal jeho hlavu; zadívav se do jeho chytrých očí pravil mazlivě:

»Ale, Karo, starý hochu, co pak tu děláš? Přišel jsi za mnou a bojíš se, viď! Ale neboj se, neboj, vždyť jsme dva staří kamarádi, ty a já, jen sem pojď! Jen se tolik nemazli, jsi už na to trochu veliký!«

Karo však si nedal říci a pln radosti vyskočil předníma nohama na klín Bertrandův a čumákem mu dorážel do obličeje. Bertrand se bránil, durdě se žertem, pak povstal a odháněl Kara, který skákal jako posedlý.

Než v tom byla jejích hra přerušena. Z pracovny Bertrandovy se ozval zvonek bezdrátového telefonu. Patrně se ho dotkly vlny délky, na kterou byl naladěn, anebo dokonce je volána Venuše, snad z Paříže. Ovšem hodina je neobvyklá.

Bertrand vešel rychle do pracovny, uvedl v činnost vysílací přístroj a přiložil k uším naslouchátka přijímacího zařízení.

A zaslechl slabé, ale přece dostatečně zřetelné volání:

»Haló, Venuše!«

»Tady Bertrand,« odpověděl a čekal na další.

»Tady –« zaslechl, v tom však podivný rachot se ozval v přístroji, a udusil další slova.

Pokusil se o nové navázání hovoru, přes rachocení v naslouchátkách opakoval:

»Tady Bertrand, Venuše!«

Teď na okamžik ustal rachot.

»Haló! Varujte –« bylo slyšeti rychle pronesená slova, hned po nich však se znovu ozvalo rachocení v přístrojí, pro které další rozmluva byla naprosto nemožná.

»Podivno!« uvažoval Bertrand. »Kdo to byl? A koho mám varovati? Zde na blízku je pouze

kolonie saharského slunce a nigirský podnik! Z nich je ohrožen Nekola, to je jisto. Ale kdo to volá? A kdo ruší hovor? Patrně zase Hartman. Neboť jistě on znemožňuje Nekolovi spojení s Evropou, třeba tomu Nekola nechce uvěřiti.«

A Bertrand vstal a přecházeje pracovnou usilovně přemýšlel o záhadě, která vyvstala znenadání a přece tak úzce souvisela s věcmi, které ho už dávno znepokojovaly.

Cítil, že se děje něco vážného, že kdosi je v nebezpečí. Bertrand má patrně možnost pomoci, neboť jeho volají. A na pomoc ho volá ne ohrožený, nýbrž někdo jiný, neboť prosba zní »varujte!« a ne »pomozte!«

Ale o koho jde? Koho varovati? A kdo posílá tajemnou výzvu?

Astronom byl rozechvěn a znepokojen celé dopoledne. Opět a opět bral do rukou naslouchátka telefonu, marně však se pokoušel vybrati lidský zvuk ve zmatené směsi, která bez ustání drnčela mu do uší.

Vzpomněl si na Nekolu. Takhle řádí telefon v kolonii, šílí bez přestání a věčné rachocení zabraňuje dorozumění a přerušuje spojení kolonie se světem. Nekola přičítá vinu na tom svému elektrickému zařízení, transformátorům a proudu o vysokém napjetí.

Nevěřil výstrahám Mlakovovým. A dnes má Bertrand bezpečný důkaz. Tady není nádržek Nekolových, není tu akkumulátorů ani měničů

proudu, a přece týž rachot. Nesporno, to je lidská ruka. A je víc než pravděpodobno, že je to ruka zločinná.

Bertrand si umiňoval, stůj co stůj se dorozuměti s bytostí, která jej volala ráno. Nehýbal se od telefonu. Ale hodina plynula za hodinou a rozruch ve vzduchu neustával.

Bertrand si vzpomněl, že velice často bývá telefonováno v hodinu polední. Byly to sice vlny zvláštní, neobvyklé délky, které neúčinkovaly na jeho přístroj. Zachycoval je pouze jako slabé chrastění; z něho věděl astronom, že kdosi v jeho okolí používá pravidelně polední hodiny k dorozumění s někým vzdáleným. Soudil – a jak víme, ne nesprávně – že je tu telefonováno z nigirského tábora tajemníkovi Uhelného svazu v Praze.

Když se tedy blížila dvanáctá, zbystřil Bertrand pozornost.

Jak byl rád, že to učinil! Právě ve dvanáct hodin v poledne ustal rozruch ve vzduchu. V naslouchátkách bylo ticho, ozývalo se jen slabé rachocení; svědčilo o rozmluvě, sprostředkované vlnami jiné délky, než na jakou byl naladěn jeho přístroj.

Se zimničným chvatem astronom čekal, až ten hovor ustane. Doufal, že bude znovu volán neznámým, jenž ho již ráno zavolal.

Skutečně.

Rozhovor, patrně mezi Prahou a Nigirem, ukončen, v přístrojí ticho – okamžik. A najednou se ozve kvapně:

»Haló, Venuše!«

Odpověděl co nejkratčeji:

»Bertrand!«

A zachytil několik spěšných slov:

»Dnes večer v pět hodin –«

Ani slova však více, neboť další bylo pohlceno rachotem, jenž okamžitě započal znovu a již neustal.

Bertrand vstal od přístroje rozechvěn. Byl volán na pomoc. Určitě on, již podruhé. Cosi se mělo státi. Dnes o páté hodině večer. Není pochyby, že může jíti pouze o Nekolu a jeho kolonii.

Astronom nemeškal.

Zavolal Sima, aby se přihotovil na cestu. A ustrojiv se vyšel na dvůr Venuše. Oznámil správci Malínovi, že odjíždí na kratší dobu, a kráčel po sklonu cesty dolů pod Venuši, kde již před hangárem na něho čekal jeho stroj, Meteor, se Simem u řidítek.

Několik obratů vrtulí, Meteor se vznesl a zaměřil k jihozápadu.

Bylo horké poledne; tropické slunce vrhalo plný žár na vyprahlé pláně, nad nimiž v chladnější vrstvě se svižně hnal Meteor. Cesta ubíhala rychle a v půl hodině se již zaleskla v dalekém dohledu jasná zrcadla Nekolových nádržek.

Jejich řady vystupovaly stále zřetelněji, zblízka slabě zamlženy parami, jež vzbuzoval žár slunce. Objevovaly se domky na hořejším pokraji kolonie, štíhlé stavby měničových stanic, pak řady baráků po obou stranách dlouhého obdélníku nádržek, spějící dolů po svahu, k jihu.

Kolonie letěla vstříc, rostla, podrobnosti vyvstávaly, konečně i dráty elektrické sítě zableskly matně rudě ve sluneční záři.

A Meteor stanul na ploše před řadou bílých domků, právě před úhledným obydlím inženýra Nekoly. Bertrand vyskočil z letadla a za okamžik tiskl již pravici mladého vynálezce.

Nekola dlel právě ve své pracovně a měl jakousi poradu s inženýrem Mlakovem. Tvář jeho byla zasmušilá, vážná.

Bertrand zpozorovav to řekl:

»Promiňte mi mou nenadálou návštěvu! Nerad vás vytrhuji z práce, ale nutí mne k tomu věc, patrně velmi závažná. Nebezpečí, jež podle všeho hrozí vám nebo vaší osadě.«

»Děkuji vám vřele,« pravil Nekola dojat, »jste opravdu laskav a jediným naším přítelem zde v širé pustině. Dovedu si vážiti vaší starostlivosti. Z čeho však soudíte, že nám zde hrozí nebezpečí?«

»Nevím nic určitého,« ujal se slova Bertrand, »vše, co vím, je toto.«

A krátce vyložil oběma napjatě poslouchajícím mužům záhadné události dopolední. Ranní volání telefonu, slova: »Varujte –«, pak nemožnost

jakéhokoliv dorozumění vlivem podivného rozruchu v ovzduší, konečně krátké uklidnění v poledne a výkřik: »Dnes večer v pět hodin –«, přervaný novou poruchou.

Nekola poslouchal vážně, ale klidně. Když Bertrand ukončil svou zprávu, chopil se vřele jeho ruky a řekl:

»Díky vám, příteli! Jsem opravdu překvapen vaší zprávou. Ale divím se. Ne tomu, že by nebezpečí hrozilo nám. Vím dobře, že by Hartmanové s chutí shladili se světa kolonii i se mnou. Ale překvapuje mne, že by někdo zde měl starost o mne a o mé dílo. Nemám zde přátel, vás vyjímaje, mimo naši kolonii nikde.«

»Snad na Nigiru –?« mínil nesměle Bertrand.

»Tam?« mávl rukou Nekola. »Vyloučeno. Kde je Mark Hartman a jeho otec, tam není přátel pro mne.«

»Pak opravdu nevím,« pravil Bertrand. »Přiznám se, že je mi vše podivno. Nerozumím tomu. Ale podceňovati nelze významu těchto zpráv, jež se nutně týkají někoho mně známého. Neboť po dvakráte byla výslovně volána Venuše. A také já zde nemám známého kromě vás. Soudil jsem tedy, že slovo ‚Varujte –!‘ se týká vaší osady.«

»A nemohlo to býti ‚Varujte se!‘,« namítl náhle živě Nekola.

»Snad,« odpověděl Bertrand po krátkém přemýšlení, »ale pochybuji. Nevím, proč, –«

Tu se vmísil do hovoru Mlakov, jenž dosud naslouchal beze slova.

»Promiňte, pánové,« pravil, »věřím, že výstraha se týká nás, naší kolonie, a že je velice vážná. A nejde jen o nás, nýbrž i o naše lidi.«

»Nevím, proč by Hartmanové ohrožovali naše lidi? Jistě mají důvod škoditi mně; ale kdyby byli chtěli, mohli mne už dávno odstraniti,« stavěl se Nekola proti názoru inženýra Mlakova.

»Zjevná vražda jedince je vždy odporná lidstvu,« řekl Mlakov. »A Hartmanové musí se varovati podobného činu, neboť Uhelný svaz nahromadil příliš mnoho důvodů k nespokojenosti.«

»Myslíte tedy, že by veřejnost spíše snesla hromadné povraždění set lidí?«

»Možná,« řekl Mlakov klidně. »Veliká katastrofa ohromí. A dá se snáze svésti na nehodu, než úkladné zabití jednoho člověka. Pro její hrůznost věří průměrný člověk v nehodu, protože si nedovede představiti, že by i nejzvrhlejší člověk mohl býti schopen takového zločinu.«

»Inu, něco je na vašich slovech,« připouštěl Nekola. »Ostatně jste mými spolupracovníky, myšlenka, z níž povstala tato osada, je ve hlavách nás všech zde; chce-li Hartman odstraniti moji myšlenku, jež jistě podkope moc Uhelného svazu, musí zničiti nás všechny, co jsme zde. Proto se asi dosud nepokusil o mne.«

»Ale pak by bylo obratným tahem,« ozval se Bertrand, »uveřejniti podstatu vašeho vynálezu. Pak by nemělo důvodu, vrhati se na vás, když by trvala myšlenka i bez vás.«

Mlakov se usmál a pohleděl na Nekolu.

Nekola porozuměl. V rozpacích řekl:

»Totéž ode mne žádá již delší dobu můj Mlakov. Neodhodlal jsem se k tomu dosud. Přiznám se, proč. Zdá se mi, že moje věc je schopna významného zlepšení. Pracuji o něm, snad jsem již blízko cíle, A obávám se, aby mne někdo v tom nepředstihl – náhoda je náhoda – kdybych podstatu svého vynálezu oznámil veřejně.«

»Ano, je tomu tak,« pravil Mlakov. »Rozmlouváme o věci často, dosud však se mi nepodařilo pana inženýra přemluviti.«

»Po dnešku poslechnu,« rozhodl se náhle Nekola. »Máte pravdu, nejde jen o mne, za životy svých lidí odpovídám já. Jim jsem tím povinen. Zítra vypracujeme článek a vypravíme jej bez odkladu do Prahy.«

Mlakov beze slova vřele stiskl Nekolovu pravici.

»Zatím však budeme na stráži,« dodal Nekola, »ač nevím, co by mohli proti nám podniknouti.«

»Nemohli by poštvati proti vám Tuaregy? Jsou, myslím, aspoň jejich vůdcové, za dobré zaplacení schopni všeho,« soudil Bertrand.

»Sotva,« řekl na to Mlakov. »Je nás zde mnoho a jsme dobře ozbrojeni.«

»A moc Hartmanů kolísá,« dodal Nekola, »pochybuji, že se něčeho odváží proti nám.«

»Jestliže naopak je nepřiměje zoufalství k svrchované odvážnosti,« prohodil Bertrand.

»Škoda,« ozval se zase Mlakov, »že nelze proniknouti k nigirskému táboru.«

»Zkoušeli jsme to vloni spolu,« poznamenal Bertrand, »víte s jakým výsledkem. Já od té doby několikrát jsem vyslal Sima na zvědy, vždy však hlásil, že v okolí tábora krouží hlídková létadla. Vypravoval jsem vám o tom.«

»Však znáte i naše pokusy,« řekl Nekola. »V poslední, době znovu jsme vyslali několik lidí, aby z různých stran hleděli aspoň se přiblížiti k Nigiru nad Hartmanovým táborem. Ale nevrátil se nikdo z nich.«

»A z toho je patrno, že Hartman nezamýšlí nic dobrého,« pravil Bertrand.

»Jistě ne,« souhlasil Nekola, »ale dík vám, budeme nyní ještě bedlivěji na stráži.«

S tím byl skončen hovor o tomto předmětu a Bertrand se zdvihl k odchodu. Jen jako mimochodem zeptal se cestou Nekoly na postup práce v osadě. Odpověď jej zarazila.

Nekola mluvil vážně a jevil velikou starost. Nezdálo se však, že by chtěl jíti dále ve své sdílnosti, proto Bertrand po několika těšivých

slovech zavolal Sima a odcházel ke svému Meteoru.

Jen jako mimochodem se otázal:

»Potřebujete zde zajisté mnoho vody.«

»Ano,« řekl Nekola. »To je snad největší naše obtíž. Naše artézské studně mají těžký úkol.«

Bertrand se již neptal na víc a srdečně se rozloučil s oběma inženýry. Oba ho prosili, aby je laskavě zpravil, kdyby se dověděl něčeho dalšího.

Bertrand slíbil, vstoupil do stroje; Meteor se vznesl a zamířil k severovýchodu. V půlhodině zastavil před Venuší, uvítán radostným štěkotem Karovým.

Bylo horké odpoledne, ve Venuši vše odpočívalo. Mladému hvězdáři však se usadil v duši neklid. Opět a opět se mu vracelo do mysli tajemné slovo: »Varujte!« Nekola mohl míti pravdu, také mohlo následovati slůvko – »se«. Nebylo vyloučeno, že nebezpečí hrozilo Venuši.

Bertrand však nebyl z lidí, kteří čekají, až jak co dopadne. Jeho zásadou bylo, připraviti se včas.

Nechtěje rušiti svých lidí ze klidu za největšího žáru, podnikl sám důkladnou obhlídku observatoře. Zjistil, že se strany propasti, jež obklopovala sever a západ, je naprosto bezpečna. Byla nepřístupná také na jihu, kde svah kopce byl dosti příkrý a kam se observatoř obracela pevnými zdmi.

Jediný přístup byl na straně východní. Cesta sice prudce sloupala ke bráně, byla však schůdná

pěšímu i jezdci. Ovšem, brána byla pevná, železná a zapadala po jedné straně do zdi observatoře, po levé pak do žulového pilíře, jejž tvořilo hladce osekané skalisko, čnící nad propastí. Také zídka, jež lemovala cestu ke bráně na straně ku propasti, souvisela se skálou, na níž stála Venuše.

Cesta však sama byla tvořena pískem, jenž z této strany byl navát až tak vysoko, že umožňoval přístup z roviny na plošinu skály. Byla však utužena a vydlážděna množstvím drobného kamení, odpadky to, povstalými při úpravě skály za stavby Venuše.

Bertrandovi napadlo, že by nebylo těžko odházeti tento písek před bránou a utvořiti hluboký příkop na ochranu brány.

Pohlédl však na bránu a usoudil, že toho není snad zapotřebí, protože byla opatřena dostatečně. Zdálo se, že by mohla odraziti útok sebe šílenější.

Kromě toho byla ještě jiná ochrana. Nad branou se táhly dva silné dráty, třetí se dal provléci v okamžiku dole před ni. Všechny se mohly spojiti s akkumulatorovou baterií takového napjetí, že pouhé dotknutí jich musilo způsobiti okamžitou smrt.

»Ne, zde se nemůže nic státi,« řekl si uspokojen a vrátil se na dvůr observatoře. Zamířil k bubnovitému přístroji napříč přes dvůr. Byl to stroj, který sestavil sám Bertrand. Zabýval se delší dobu studiem elektrických vln a jejich uzpůsobení ke zvláštním účelům. Nedospěl sice k

cíli, po kterém toužil. Ale podařilo se mu – snad náhodou – vytvořiti vlny zvláštní vlastnosti.

Zapalovaly některé z hořlavin, jestliže se jich dotkly. Způsobovaly také vznícení tekutiny, jež vyplňovala nové, obzvláště účinné akkumulátory. Měly totiž vlastnost, poprvé objevenou u paprsků ultrafialových. Činily vzduch vodivý, ionisovaly. I způsobovaly okamžité vybití akkumulátorů, uvolňovaly v okamžiku všechnu jejich energii, při čemž ovšem musilo dojíti ke vzplanutí letadla.

Mohly tedy chrániti proti útokům ze vzduchu. Bertrand vyhotovil již před časem tento přístroj; neměl snad ani tehdy úmyslu, použíti ho skutečně. Když však byl vyslán na Venuši, vzal jej s sebou a postavil na dvoře observatoře.

Základem přístroje byl kruh cívek, v nichž se silným elektrickým proudem budily vlny a vrhaly se vzhůru do prostoru v podobě nekonečného kuželového pláště. Plášť, do výše se rozšiřující, kryl už asi ve výši sto metrů celou observatoř. Letadlo, které by bylo chtělo se dostati nad Venuši, musilo prolétnouti pláštěm tímto. Jakmile však by se ho dotklo, vybuchly by akkumulátory a vzňal by se roztok je plnící, což by ovšem způsobilo okamžitou zkázu letadla.

Bertrand umístil přístroj na Venuši spíše k vyzkoušení a k dalšímu badání. Vykonal s ním již několik pokusů, jež se podařily úplně. Balónky naplněné vodíkem pouštěny za tichého povětří do vzduchu. Stoupaly klidně, pak se přece uchýlily

stranou vlivem vzdušných proudů ve vyšších vrstvách vzduchových. Jakmile však se dotkly pláště ochranného kužele, vybuchly a shořely, klesajíce k zemi.

I dnes šel přístroj dobře; mladý učenec naslouchal s uspokojením jeho hlubokému bzukotu. Vzpomínal při tom, jak se rozpakoval vzíti stroj s sebou. A nyní je docela možno, že ho bude potřebovati. Neboť chtě nechtě byl Bertrand zatahován do tajuplných událostí a bylo patrno, že mu z nich vzejde nepřátelství, pravděpodobně s Hartmanem. A že je Hartman schopen všeho, bylo mu známo.

Ale odvážný hvězdář se nelekal. Věděl, že je povinností poctivého člověka, postaviti se proti Hartmanovi. Za cenu jakoukoliv. Ostatně byl schopen většího odporu, než by kdokoli čekal. Právě skončená přehlídka o tom svědčila. Bertrand byl právem přesvědčen, že by musila přijíti veliká síla a moc, aby mohla ohroziti obyvatele Venuše.

Proto se klidně vracel do budovy Venuše. Vcházeje, potkal správce Malína, jenž s lidmi Venuše se ubíral na nádvoří, kde hodlali provésti jakousi úpravu. Poslední šel kuchař Vranka, protíraje si ospalé oči, a za ním stejně ospale kráčel jeho Labax.

Vida shromážděny všechny své lidi, použil Bertrand příležitosti, zastavil je a vyložil jim

stručně události posledního dne, z nichž vyplývalo, že není vyloučen útok na Venuši.

Nařizoval, aby se každý připravil, obranná opatření aby byla uvedena do pořádku, v noci pak aby se konaly pravidelné hlídky.

Mužstvo Venuše vyslechlo tuto zprávu klidně. Skoro jakoby soudili, že to patří k pobytu v poušti, daleko od obvyklých sídel kulturních lidí.

Jenom na černého druha této malé posádky působila zpráva o možném přepadení jinak. Rozčilil se, byl blízek zuřivosti, ač se hleděl mírniti v přítomnosti Bertrandově. Ale přes to uklouzlo mu několik rozhořčených slov i za řeči hvězdářovy:

»Tuaregové! Tuaregové! Zloději a lupiči! Ať přijdou, uvidí! Tuaregové!«

A z jeho slov čišelo nepřátelství a nenávist.

Bertrand si všiml této zuřivosti. Když se mužstvo odebralo po své práci a hvězdář osaměl se správcem Malínem, zmínil se mu o tom, co pozoroval, a ptal se ho na vysvětlení.

A uslyšel od něho krátkou a smutnou historii Arekova života.

Arek byl z kmene Songájů či Sonrhájů, černošského národa, bydlícího v oblouku nigirském. Kmen jeho trpěl po dlouhá staletí krutým utiskováním Tuaregů, kteří s ním sousedili na východě. Otec Arekův žil jako rukojmí mezi Tuaregy spolu s jinými váženými

muži svého kmene. Arek vyrostl v zajetí a zůstal v něm, i když jeho otec zemřel.

Dospěl v jinocha a zamiloval si Chatiju, Songajku, jejíž rodiče žili v zemi Tuaregů z týchž důvodů jako rodiče Arekovi. Na kraji oasy, pod ochranou starého datlovníku, scházívali se spolu v měsíčních nocích.

Ale štěstí jejich brzy se skončilo. V čele osady stál muž násilnický, nenáviděný. Zvolený svým lidem. Neboť po staletích i kmenové barevní si osvojovali způsoby pokročilejších bílých bratří. Přejímali z jejich kultury, co se jim hodilo, mnohé dobré zařízení nepochopili, učili se však snad všemu špatnému z mravů bílých národů. Neboť třebas byla svržena nadvláda bílé rasy, přece rasa tato zůstala vzorem a podržela pověst a zdání, že je lepší ostatních.

I stalo se, že na vládce osady byl spáchán zákeřný útok. Pachatel zmizel nepoznán, podezření však padlo na Areka. Z náhodných příčin, neboť neměl ve věci pražádné účasti. Přes to však jej lapili, ztýrali a spoutaného zavřeli v jedné z chýší. Druhého dne měl zemříti.

Ale nezemřel, osvobodila jej Chatija.

Jak ji tehdy prosil, aby prchla s ním! Nemohla se k tomu rozhodnouti, bála se, že by Tuaregové trestali za ni její rodiče.

Arek unikl sám.

Ale když třetí noci potom se připlížil na kraj oasy, k datlové palmě, pod níž se scházíval se

svou milenkou, našel tam Chatiju mrtvou a na něho se vyřítil ze zálohy zástup Tuaregů, aby zabil i jeho.

Podařilo se mu tehdy uprchnouti jako zázrakem. Uchýlil se do Tuatu v severní Sahaře a sloužil u francouzského osadníka v datlové plantáži, až si vysloužil na pušku a střelivo.

Pak se vrátil tajně do území Tuaregů, potuloval se pouští, číhal na kraji oas, choulil se za balvany u obvyklých stezk – a střílel Tuaregy ze zálohy jako zvěř.

Aby pomstil Chatiju!

Při takové příležitostí se s ním potkal Malín. Zachránil pronásledovaného. Ujal se ho a neměl věrnějšího služebníka nad něho. Proto vzal jej s sebou na Venuši. Zde sloužil spolehlivě, oblíben u všech. Jakoby neměl nic společného s Arekem, bezcitně vraždícím Tuaregy na potkání.

Zůstala mu jen nenávist k tomuto kmeni, nesmiřitelná, žhavá nenávist.

. . . a střílel Tuaregy ze zálohy jako zvěř.

To byl osud Arekův, stručně vylíčen.

Bertrand jej vyslechl ne bez pohnutí. Zamyšlen odebral se na terasu Venuše a opřev se o nízké zábradlí, zahleděl se k jihu, do dálek pouště.

XXIV.

Hekata dorazila k Nigiru dříve, než vstal den z rozlehlých dálek saharských pustin a stepí. Blížila se k němu na sklonku noci, která jiskřivými hvězdami věstila usměvavý jarní den, plný slunce a jasu.

Krásný jarní den! A přece, co strastí měl přinésti Manoně a jejím přátelům! Měl býti nejhroznějším dnem jejího života. A posledním pro jednoho z jejích druhů.

Měla ovšem zatím jen jednoho spojence, když přicházela do Markova tábora. A mohlo se zdáti šíleností, že dva slabí lidé se do tohoto pekla vrhají s myšlenkou na zápas s ním. Byloť úžasné, co na Nigiru vytvořili Hartmanové, anebo vlastně Mark, jenž nigirskému podniku dal přesnou, do podrobností jdoucí organisaci a vnutil mu krutou, přímo železnou kázeň.

Na soutěsce Burrum, v níž se Nigir obrací k jihovýchodu, povstalo obrovské staveniště. Ohromující dílo, oslňující svou velkolepostí. Na ploše několika čtverečních kilometrů sta strojů dunělo a několik tisíc rukou pracovalo. Vše podle přesných plánů, v postupu pevně stanoveném.

Za stkvělý plat lopotili zde tisícové. Placení nejen za svou námahu, nýbrž i za podmanění, ba přímo zotročení své lidské vůle. Na měsíce prodali ne pouze svou práci, nýbrž sebe. Za velký výdělek, ale přec jen prodáni.

Byl vyměřen každý jejich krok, určen prostor pro práci, pro odpočinek. Po skupinách, jež oddělovaly prkenné stěny, pracovali o díle, jemuž nerozuměli a rozuměti nesměli. Nesměli se stýkati s druhými, nesměli se domlouvati. Celek díla a jeho účel musily jim zůstati tajnými. Pracovní řád byl tuhý, kázeň neúprosná. Zejména nebylo dovoleno opustiti tábor; pod žádnou podmínkou nesměl se vzdáliti před dokončením podniku, kdo byl do práce v táboře přijat.

Tábor byl ohrazen pevnou stěnou kolem dokola, hlídán černošskou stráží, jež neznala okolků. Pokus vzepříti se kázni byl trestán správou tábora, to jest Markem a inženýrem Strucksem. Vinník byl »přeložen k jinému oddělení«. Na které, nikdo se nedověděl, zjistiti toho nebylo lze, protože oddělení byla přísně uzavřena. Jemu se řeklo, že bude propuštěn z tábora. A pak provinilec zmizel a nikdo nezvěděl, kam. Snad vlny věděly. Aspoň v Gao, níže na toku Nigiru, občas tělo spatřili na zpěněných vlnách, bílé nebo negerské.

Přicházela z pekla, o němž nikdo neměl tušení. Z pekla i soutěsky Burrum, nad nímž vládl Mark Hartman a jeho pravá ruka, Strucks.

A do tohoto pekla vpadla Manon v době, kdy rozevíralo svůj chřtán po kořisti, na kterou se strojilo po měsíce. V rozhodné době, kdy šlo o všechno, stanula Hekata v noci na dvacátý květen vedle táborového hangáru na kraji tábora.

Přistála v noci, jak bylo obvyklo. Tma halila celý kraj, jen rudá čtyři světla vyznačovala z daleka obdélník, určený pro přistání letadel.

Mark opustil ihned kabinu a odebral se do svého bytu. Křemen, zabývaje se čištěním strojů, zpozoroval, že rozsvětlila se okna v kanceláři Hartmanově.

»Mark je zabrán prací,« řekl k Manoně, jež mu pomáhala, »jsme nyní zde bezpečni.«

»Ale Berka?« úzkostně se tázala dívka.

»Smíří se s hotovou věcí. Zde, Ronku, tyhle kohouty otevři, vyčisti, pak vezmi do práce baterii!«

Z hořejší kabiny přicházel Berka. Na východě se šeřilo, matné světlo vnikalo do kabiny, den se jasnil. Manon si to uvědomila a bojíc se zrádného svitu odvracela se od Berky do pološera v koutě u strojů.

Tím však právě vzbudila jeho pozornost. Berka se zarazil. Beze slova usedl na pohovku a pátravě pohleděl na Křemena. Když však jeho druh klidně se zabýval stroji, obrátil se Berka od něho a chvíli mlčky pozoroval osobnost, která mu byla známa jako »Ronek s bolením zubů«. Několikrát ji upozornil na tu, na onu věc na stroji a přinutil ji,

aby se obracela na rozličné strany a ukazovala mu tvář.

Najednou jeho hlas ztvrdl. Ostře pronesl krátký rozkaz:

»Ronku! Pojď sem!«

Ronek nechal práce. Váhavě se obracel a pohleděl při tom tázavě na Křemena. Zahlédl kývnutí, povzbuzení k odvaze a otevřenému přiznání. Stanul před Berkou, jenž se tázal pln úžasu:

»Kdo jsi? Ty nejsi Ronek! Mluv!«

A dostal jasnou a pevnou odpověď:

»Jsem Manon Lesinová.«

Berka vyskočil uděšen.

»Manon Lesinová?« vzkřikl a zahleděl se pln údivu ve tvář dívčinu.

»Ano,« pokračovala Manon. »Jsem nevlastní neteř pana Hartmana a v nedostatku jiné záchrany jsem prchla na Hekatě.«

»Za mé pomoci, Berko!« řekl Křemen a postavil se po bok dívce.

Manon, posílena tím, dodala:

»Prchám před neslýchanou křivdou. Důvěřuji ve váš soucit a doufám, že mne neopustíte ani vy!«

A umlkla, hledíc na Berku úzkostným zrakem.

Tu jí přispěl na pomoc Křemen, který s obavami pozoroval výraz Berkovy tváře, jeho leknutí a nerozhodnost.

»Berko,« promluvil klidně a pevně, »vzal jsem slečnu s sebou na Hekatu, abych ji vytrhl z rukou Hartmanů. Pomáhal jsem jí už dříve; cestou od Rožmberka jsem jí prozradil plán, aby pomocí magnetického spánku byla přinucena státi se ženou Markovou.«

»Zachránil mne tím,« potvrdila Manon.

»Ty’s o tom věděl napřed?« žasl Berka.

»Ano, věděl.«

»A jak jsi se toho dopátral?« tázal se Berka pln úžasu.

»Telefonem. Ano, mám spojení s dráty kanceláře tajemníkovy v pražském domě, zrovna tak –« a ohlédl se opatrně – »jako zde.«

»Nešťastníče! Jak jsi to provedl?«

»Kusem drátu, příteli! To není nic těžkého,« odpovídal Křemen, jakoby šlo o maličkost.

»A co zamýšlíte nyní? Jak to dopadne?« tázal se Berka v největších obavách.

»Nevíme,« pravil na to klidně Křemen, »ale důvěřujeme ve spravedlnost, která příliš dlouho zavírala oči k hanebnostem Hartmanů. A co zamýšlíme? Mnoho věcí. Nejpřednější však je získati za pomocníka muže, na kterém nám mnoho záleží. Přímého a čestného, poctivce, který nemůže býti na straně zločinců. Věříme, že bude při nás, a doufáme v to, neboť bez jeho pomoci budeme zde určitě ztraceni.«

»A co chcete podniknouti?« ptal se Berka znovu a usedl, přemožen vážností toho, co právě uslyšel.

»Není toho málo, Berko! A věru máme obavy. Chceme slečnu Manonu dopraviti k jejímu snoubenci do kolonie saharského slunce. A při tom jej chceme varovati před nebezpečím, které mu hrozí.«

»Těžký úkol, přátelé!« kýval Berka povážlivě hlavou. »Zdejší organisace je hrozná, překonat ji anebo obelstíti nebude snadno.«

»Vše bude možno a zdaří se, budeš-li při nás. Pomůžeš-li nám proti Hartmanovi.«

»Proti Hartmanovi!« opakoval Berka pro sebe. »A je to náš chlebodárce, zavázali jsme se mu sloužiti.«

»Pravda,« skočil mu do řeči Křemen, »ale ne k službě zločinu a k záhubě jiných. Neprodali jsme přece za mzdu srdce, svědomí a čest! A to, co se připravuje zde, je veliký zločin! Nevím ještě jaký, je nemožno proniknouti tajemství těchto obrovských prací, ale cítím a jsem jist, že tu jde o veliké bídáctví, hodné obou Hartmanů, A při něm nesmíš pomáhati ani ty, Berko, protože jsi poctivý člověk.«

Berka očividně byl otřesen a kolísal.

»I mně se již dávno mnohé příčí,« řekl. »Není mi volno v této službě, ač nevím dobře, proč. Bojuje v mé duši touha, zůstati věrným

služebníkem, a obava, že pomáhám při něčem hrozném.«

»A nemýlíš se. Slyš!«

A Křemen otevřel malé okénko kabiny, jímž hned zavanul chladný ranní vánek. Současně však dolehl dovnitř podivný hlomoz, jenž se ozýval opodál, přicházeje z východního konce tábora.

Bylo to mocné dunění, mohutný hukot, jakoby obrovský vodopád se řítil na tvrdé útesy skal.

»Co to je? Co se to děje?« ptali se Berka i Manon současně.

»Nevím,« odpovídal Křemen. »Nebylo toho dříve, když jsme odjížděli. Ale ať je to cokoli, je to děsný zálud, hrozný úklad.«

»A míří proti Nekolovi! Zničí ho!« zaúpěla Manon, stěží zadržujíc pláč.

»To lze těžko tvrditi –« nejistě odporoval Berka.

Ale Křemen jej ihned přerušil:

»Je to jisté, Berko!« řekl rozhodně. »Vzpomeňme přece, jak došlo k nigirskému podniku Uhelného svazu! Je odpovědí Společnosti saharského slunce. Počal sice současně s ní, ale je jasné, že plány Nekolovy byly prozrazeny, patrně krádeží. To dokazuje útok na schůzi Společnosti, tehdy již byl si Svaz vědom významu Nekolova podniku.«

»Přes to však nemusí tohle dílo zde –« a Berka pokynul směrem k řece – »míti za účel zničení Nekoly a jeho kolonie.«

Ale Křemen se nedal přesvědčiti.

»Bylo by zvláštní, Berko,« odporoval, »aby Hartman umístil svůj podnik jen náhodou tak blízko Nekolovy kolonie, málo přes sto kilometrů.«

»Pravda, nápadné to je.«

»Vidíš!« pokračoval Křemen. »A nyní uvaž slova, se kterými tajemník Hartman včera večer posílal Marka sem! ‚Marku, jeď ihned dolů a znič ho! Proveď to!‘ Můžeš ještě pochybovati, co to znamená?«

»Opravdu, je těžko pochybovati,« připouštěl Berka.

»Věc je jasná,« dotvrzoval horlivě Křemen.

»Ale pak je také jisto,« a Berka promluvil s chmurnou rozhodností, »žes měl pravdu a že se zde skutečně připravuje veliký zločin.«

»Kterému se musíme postaviti na odpor. My tři!« řekl Křemen a napřáhl ruce k Berkovi a k Manoně.

»Ano, souhlasím,« řekl Berka, »jdu s vámi.«

Podal ruce oběma a spolek tří byl uzavřen. Tři slabí lidé, dívka a dva prostí dělníci se odvážili čeliti obrovské moci, hydře tisícihlavé, poháněné nekonečnou silou peněžní.

Nechtěli jí ovšem přemoci; snahou jejich bylo vyrvati jí kořist z otevřeného hrdla. A přece to byl šílený podnik, cítili to; ale důvod jejích důvěry dobře vysvětlil Křemen, jenž pravil:

»Štěstí lidstva je, že nelze ke zločinu svésti všechny lidi najednou.«

»Díš pravdu,« řekl Berka, »však i zde,« a ukázal na ohradu, jež je dělila od ostatních, »i zde budou lidé!«

Dohovořili a odebrali se z Hekaty, když vše řádně opatřili, do svého útulku. Byl již čas, prodlévali na letadle dlouho, snadno mohli vzbuditi podezření. Ke stroji blížili se již dva mužové, aby jako obyčejně odnesli z něho vybitou baterií akkumulátorovou a nahradili ji čerstvou.

Tři přátelé vkročili do baráku, jim vykázaného; stál vedle domku pro kanceláře a pro ubytování Marka, oddělen jen táborovou ulicí. Mark měl totiž blízko u sebe všechny úředníky a zřízence, se kterými se musil stýkati stále a přímo. Domek vrchního inženýra Struckse a dvou vedoucích inženýrů byl tedy po jedné straně jeho kanceláře, barák pro mužstvo letadel na straně druhé. Hangár pro letadla s plochou pro vzlet a pro přistání stál za barákem Markovým. Zřízenci pro bezdrátovou telefonii a pomocné elektrické přístroje byly, umístěni v přízemí domku Markova.

V nejbližším okolí pak se kupily ostatní správní budovy, domek velitelství stráže s rozlehlými kasárnami pro část mužstva, pošta, budova aprovisace. Přiléhalo oddělení nemocniční, se všech stran přístupné, stejně pečlivě však střežené. Spojení mezi všemi bylo

zprostředkováno velkými, pohodlnými vchody; ale u dveří každého oddělení stál vrátný a propouštěl dovnitř jen na dovolenku, podepsanou vedoucím inženýrem, anebo i bez dovolenky ve zvláště nutných případech.

Byli tedy naši tři přátelé v bezprostřední blízkosti velitele tábora. Měli však i jinou neocenitelnou výhodu, za kterou děkovali Křemenovi. Dovedl je do svého pokojíku a ukázal jim malý otvor ve zdi, zakrytý pokrývkou lůžka. Pak sáhl pod pokrývku, vyňal podušku a podal ji Berkovi.

Vzal ji a otáčel jí, nevěda, co s ní.

Křemen se usmál, rozepjal knoflíky povlaku a sáhl dovnitř. Vyňal neveliký, ale složitý přístroj s několika dráty.

»Pro bezdrátovou telefonii,« řekl. »Jeden konec se zasune do zdi a spojí mne se železným žebříkem, který vede na střechu domku – docela postačující anténa – druhý konec se zastrčí zde níže – spojení se zemí. – Nyní naslouchátka na uši, malá suchá baterie je zde, při tom přístroj pracuje bezvadně a já vím vše, co mluví přítel Mark, i čeho se doslýchá z dalekého prostoru.«

»Krásné zařízení!« uznával Berka. »Škoda, že nemůžeš také mluviti!«

»Proč pak?« ptal se s chytrým úsměvem Křemen.

»Protože bychom velmi snadno mohli provésti nejdůležitější část svého úkolu.«

»Nu?«

»Varovali bychom inženýra Nekolu.«

»Příteli!« řekl Křemen. »O to je postaráno, aby to nebylo možno.«

»Jak to? Nechápu –«

»Také nechápu. Vím jen tolik, že slyším hovor mnohých i daleko vzdálených stanic, najdu-li náhodou délku vlny, které používají. Ale ze stanice Nekolovy jsem dosud nezaslechl ani slova.«

»Čemu to přičítáš?«

»Jsou dvě možnosti: Kolonie saharského slunce je obrovská elektrárna, proud o milionu voltů vychází z konečných transformátorů, je přirozeno, že ovzduší v jejím okolí je nabito elektřinou, ve které se tříští vlny bezdrátové telefonie.«

»To by bylo možno,« soudil Berka.

»Ovšem není také vyloučeno –« pokračoval Křemen.

»Že je toho příčinou rozruch umělý?«

»Ano. Ty si's toho asi, Berko, nevšiml. Já ano, protože jsem to hledal. Na jihovýchodním konci tábora, tedy směrem k Nekolově kolonii, jsem zahlédl antény. Co tam dělají, když jiskrová stanice je zde, vedle nás?«

»A myslíš tedy?«

»Že tam ve dne v noci pracují mocné přístroje – síly pro pohon dává nám v nadbytku Nigir – a že vrhají energii směrem ke kolonii. Tam působí

rozruch, který znemožňuje Nekolovi spojení se světem.«

»A účel toho?«

»I toto mi dokazuje, že se zde, na Nigiru, zamýšlí zločin. Přijde doba, kdy by mohl telefon prospěti Nekolovi, snad jej zachrániti. Ale to nesmí býti. A aby nebylo nápadné, že v rozhodném okamžiku telefon selhal, vzbudí se takto domnění, že spojení s kolonií je vůbec nemožné.«

»Jaké ďábelské zařízení by to bylo?«

»A jistě hodné Hartmanů!«

»A nás činí bezmocnými!« povzdechla Manon.

»Nu, zcela bezmocni nejsme,« namítl Křemen. »Náš přístroj může vlny nejen zachycovati, nýbrž i vysílati.«

»Opravdu?« žasli a zároveň se radovali Manon s Berkou.

»Zajisté,« vykládal Křemen, potěšen jejich údivem. »Je k tomu ovšem třeba silnějšího proudu, ale k tomu není daleko. Odšroubuje se žárovka zde na zdi, na její místo se zašroubuje kontakt s těmito dvěma dráty, proud se zapne a je hotovo. Docela slušná vysílací stanice.«

»Jak jednoduché a jak důmyslné!« divil se Berka.

»Nejdůmyslnější věci jsou nejjednodušší,« řekl na to Křemen samolibě.

»Škoda, že se nelze domluviti s kolonií! Jak lehce bychom provedli, co je nejdůležitější z našich úkolů!« litoval Berka.

»To je vyloučeno,« řekl Křemen. »Ale je jiná možnost.«

»Nuže! Jaká?« ptali se Manon i Berka.

»Víte o Venuši?« tázal se Křemen.

»Observatoř v jižní Sahaře,« pravila Manon. »Není daleko od Nekoly,« dodala radostně,

»Asi tři sta kilometrů na severovýchod. Francouzský astronom Bertrand. Je přítel páně Nekolův, dobře s ním smýšlí. Kdyby byl upozorněn, mohl by varovati pana inženýra.«

»A dorozumíš se s ním? Stačí na to tenhle nepatrný přístroj?« ptal se Berka starostlivě.

»Úplně. Ovšem je otázka, zda se ho dovoláme,« řekl Křemen.

»Ach, neprodlévejte, je-li to možno!« prosila Manon. – »Každý okamžik je drahý.«

Berkovi však přišla na mysl pochybnost:

»Nezaslechne však tvůj rozhovor Mark? Je vedle, se vzorným radiovým zařízením.«

»Vím,« odpovídal Křemen, »ale chrání mne rozdíl délky vln. Vypozoroval jsem délky, kterých Mark užívá a mohu proto zachytiti jeho rozmluvy. Sám však užiji délky jiné, téže, které používá Bertrand a která na přístroj Markův může působiti jen zcela nepatrným rozruchem.«

»Zkusil jsi už mluviti svým přístrojem?« tázal se ještě Berka.

»Ano, jednou nebo dvakrát,« odvětil Křemen a dodal, chápaje, kam přítel jeho míří: »Mark však nepozoroval nic víc než rozruch, jak jsem již řekl. A přičítal to činnosti strojů, o kterých jsem se dříve zmínil. Myslím stroje, které znemožňují panu Nekolovi styk se světem.«

»Nebezpečí ovšem jest přece,« poznamenal Berka vážně.

»Jest málo věcí bez nebezpečí,« namítl Křemen. »Ostatně dnes je to věcí vedlejší.«

»Máš pravdu,« souhlasil Berka.

A Manon vřele stiskla ruku odvážnému muži.

Křemen zatím se hotovil, aby uvedl svůj bezdrátový telefon v činnost. Berka pozoroval v údivu jeho zařízení. Nemohl se přemoci, aby se neotázal:

»A jak jsi tohle všechno sem zavedl? Jsem zde přece s tebou a nic jsem nepozoroval!«

Křemen se usmál.

»Často jsi spal,« odpovídal, »a já se lopotil, pln strachu, abych ničím nezarachotil, aby kleště neskříply, šroubek neupadl. Nejčastěji ovšem jsem prováděl své pokusy, když jsi ty s Ronkem byl něčím zaměstnán na Hekatě nebo někde jinde a já zde zůstal sám.«

»Proto ty jsi nám tak často zmizel se stroje!« smál se Berka.

»Ano, proto,« řekl Křemen, stavě přístroj do zákoutí, odkud by nemohlo zablesknouti světlo ven. Připnul pak dráty na místo žárovky, kterou

odšrouboval, a zapnul proud. Bledým svitem se zaleskla elektronová lampa, ostřeji zazářil elektrický oblouk. A opět a opět se chvělo jeho světlo v pravidelných mezerách, volalo stanice, naladěné na stejnou délku vlny.

Berka pohlédl na hodinky:

»Slunce už vyšlo. Je šest hodin za minutu, snad uslyší.«

Křemen však nemeškal. Naklonil se k telefonu, jenž byl připojen k přístroji a počal volati:

»Haló, Venuše! Haló, Venuše!«

Obličej jeho byl klidný, ale napjatý očekáváním. Berka byl bled. A v očích Manony se zaleskly slzy naděje i strachu. –

»Haló, Venuše! Haló, Venuše!«

Opět a opět zněl Křemenův hlas, rozechvíval mikrofon a s ním elektrický proud lampy, jež vysílala své neviditelné vlny do širého prostoru.

Napjetí přítomných bylo hrozné. Uslyší? Ozve se Bertrand? Či zpozoruje Mark tento úklad a potrestá všechny krutě? Zachrání Nekolu, či padnou sami?

A do těchto úzkostí a obav zněl chvějící se hlas:

»Haló, Venuše! Haló, Venuše!«

V tom sebou Křemen trhl.

Tvář jeho se zjasnila, napřímil se. Byl by vyskočil radostí.

Ani neslyšel, že venku zazněly sirény, volající dělnictvo do práce.

»Tady –« zavolal vesele a chtěl pokračovati, náhle však, jakoby ránu dostal, odtrhl naslouchátka od ucha –

»Proklatě!« zaklel. »Co to?«

»Ach, už ticho!« zaradoval se. »Haló, Venuše!« volal mohutným hlasem, a zapomínaje nebezpečí, že se prozradí, hleděl rychle vyříditi vzkaz.

»Haló!« zavolal. »Varujte –«

Nedomluvil. Odtrhl naslouchátka od uší, jež pevně stiskl rukama. Z naslouchátek se ozýval rachot, pustý rachot, o němž si netroufal říci, odkud je.

Tvář jeho se stáhla v ledový, hrozivý výraz.

»Je hotovo!« řekl. »Umělý rozruch, nedohovoříme se s nikým.«

»Zpozorovali nás snad?« lekala se Manon.

»Nevím,« pravil Křemen lhostejně, »ale pochybuji.«

Pro jistotu však rychle přístroj oddělán a skryt.

A s napjetím čekali všichni tři, co se bude díti. Míjela minuta za minutou, čtvrthodina, půlhodina. Vše bylo ticho.

Křemen znovu zapjal svůj apparát, zjistil však, že rozruch neustává.

»Bude vše marno,« řekl, »mám obavy, že Mark se strojí k poslední ráně a zajišťuje se pro všechny případy. Tohle jsou jiné stroje a zasahují i Venuši i nigirský tábor. Jsem přesvědčen, že nedocílíme spojení s Bertrandem vůbec.«

»Co tedy počneme? Nekola bude ztracen bez nás!« zaúpěla Manon.

»Nevím,« odpověděl temně Křemen, »naše postavení je hrozné.«

»Je ráno, přátelé!« ozval se pevným hlasem Berka. »Zločiny se provádějí v noci, máme tedy celý den. Doufejme –«

V tom sebou živě pohnul Křemen.

»Přátelé, hleďte!« zvolal. »Od Hekaty se vracejí muži, kteří ji opatřili novými bateriemi.«

»Nuže? Co zamýšlíš?« ptal se Berka.

»Jednoduchou věc,« pravil tento odhodlaně. »Půjdeme-li nyní klidně, jakoby o nic nešlo, na Hekatu, naráz spustíme stroje a vzlétneme, jsme za půl minuty na kilometr v poušti. A nikdo nás nedostihne. Hekatu nikdo nedohoní!«

»A pojedeme k Ivovi!« zajásala Manon.

»Ano,« živě vykládal Křemen, »tam jsou sta lidí, uchrání nás a my je uvědomíme, že jim hrozí nebezpečí.«

»Zapomínáš,« pravil mu vážně Berka, »že musí být odlet hlášen táborovým hlídkám, Vzlétneme-li bez ohlášení, srazí nás, v druhé vteřině.«

»Nesrazí!« rozhorloval se Křemen. »Budou jistě překvapeny, vždyť něco takového se nestalo, co tábor táborem –«

Dzin! Dzin! Dzin!

Nedořekl, když trojnásobný úder poplašných zvonců se ozval, Na průčelí jejich domku, na sousedních, po celém táboře.

»Poplach!« vykřikl Berka a zbledl.

»Pozdě!« zasykl Křemen a sevřel rty.

A Manon zdvihla ruce k očím a sklesla polo ve mdlobách.

XXV.

»Jak je svět krásný!« povzdychla Rola hledíc rozníceným zrakem po nesmírné mořské pláni.

Seděli s Jiřím v divukrásné zahradě Kmentovy balearské vily, která byla Roliným vězením od včerejšího večera. Posnídali právě a vstavše od lehkého zahradního stolku opřeli se o kamennou zeď, jež ohraničovala zahradu na straně k moři.

Bylo půvabné jitro, tiché a teplé. Slabý vánek ranní sotva čeřil rozlehlou hladinu moře, jež od jejich nohou do daleka, vpravo i vlevo se táhla jako světle modrý, pestrý i stále se měnící pás.

Obloha byla jasná a její blankyt se obrážel v zrcadle sirého moře. Ale slunce stoupalo. Dlouhým stříbrným sloupem zářily a oslňovaly jeho paprsky na vodě. A skvělý pruh se zvolna sunul se sluncem, úžil se, planul však leskem ostřejším a pronikavějším.

Pod modrým nebem plocha širá, bez hranic. Rozličné barvy hrají na jejím povrchu, modravá, zelenavá. Tam, hle, slabě růžový nádech vyvstal, šíří se. Teď vítr zavanul. Na dlouhé prostoře dlouhé dráhy se šíří, tu světlejší, onde tmavší, klikatí se v podobě řek, jak se vítr rozběhl po

hladině. A zase se mění barvy moře, zdá se, že rudne vpředu, zatím co vzadu lehce fialový nádech se prostírá, do daleka, do daleka.

Nezbadatelné, stále se měnící, stále překvapující a vždy úchvatné, vždy velebně krásné moře.

»Jak by byl život krásný!« vzdychla znovu dívka, patříc zarmouceně do daleka, kde vrchol lodi jakési nad obzor počal vystupovati.

»Byl by krásný, nebýt člověka,« odpověděl mladý Kment trpce.

Rola obrátila se k němu:

»Nebýti člověka, řeknete. Ale život, to je člověk, přece!«

»Myslíte-li to takto, slečno,« řekl Jiří vážně, »nemůžete říci, že je život krásný. Je krásný život přírody. Krásný je strom, květ, nekonečné moře i nebe se svým blankytem anebo s temnými mraky, kmitajícími září blesků. Vše to je krásné, brouk, jenž leze travou, motýl nad lučinou, pták v povětří. Ale člověk –?«.

»Člověk vnímá tuto krásu, těší se z ní, krášlí jí svůj život.«

»A současně ničí tuto krásu, pokud je v dosahu jeho rukou, a hanobí život svůj i život ostatních lidí, plní jej trpkostí a bolestí, jak jen může.«

»Jak příkrý soud!« řekla Rola. »Jakoby nebylo dobra v duši člověka a půvabu v jeho cestě životem!«

»Co však převládá?«

A Kment se prudce obrátil k Role.

»Nečiňte z okamžiků věčnost a ze záblesků ve tmách den!« pravil pobouřen. »Prohlédněte jen život svůj a suďte střízlivě! A nezapomeňte posledních dnů! Na sobě máte: důkaz, co je člověk.«

»Neodsuzujete lidstvo podle několika případů?« ptala se Rola. »Máte člověka právem za tvora špatného?«

»Máte vy jej za tvora dobrého?«

»Neodvažuji si odpověděti na tuto otázku. Ale jistě má člověk i vlastností dobré.«

»Nepopírám. Ukazuji však na to, že člověk nevyplenil zlo ze svého srdce ani po tisíciletích. A že zlo převládá v jeho srdci.«

»Nesoudíte přísně?« ptala se Rola. »Vzpomeňte člověka v pravěku, divocha, prohánějícího se v lesích za lovem a lupem! Jaký je rozdíl mezi ním a lidstvem dneška!«

»Ach, slečno, jak jste to řekla krásně! Nemusím, než opakovati vaše slova: Jaký je rozdíl mezi člověkem divochem a člověkem dneška? Nynější člověk lépe bydlí, lépe se šatí, čte, navštěvuje divadla, studuje vědy, umění. Pravda! Neleze již po stromech, létá vzduchem a pokouší se hovořiti s hvězdami. Ale ve svém srdci zůstal divochem. A neuchýlil se o vlas od svých pravěkých předků. Člověk diluviální běhal po lesích, s mlatem v ruce honil zvěř, ubíjel ji a pojídal. Co děláme my? Vraždíme stejně, snad

lidumilněji, aspoň se toho domýšlíme, ale ubíjíme stejně a požíráme stejně, Namlouváme si ovšem, že jsme lepší, neboť kule vstřelená do mozku dobytčete nebolí a vraždí okamžitě. Ale dobrá rána na lebku mlatem pravěkého člověka zabíjela také bezbolestně a šikmo vypálená rána do lebky vola mučí ho stejně, jako nezdařená rána mlatem. A mezi sebou? Jsme horší divocha, našeho pravěkého předka! Potkal-li on v lese či v poli protivníka, zabil ho, když mohl, tváří v tvář! Co děláme my? Vlídně se s ním pozdravíme, pohovoříme s ním, zasmějeme se. A zabijeme ho za chvilku, snad za den, za týden, ale špatně, to jest úkladně, zákeřně. Zabijeme ho slovem, pérem, posuňkem oka, tak, aby nevěděl, kdo jej stihl, aby nikdo nemohl nám odplatiti, nás ohroziti. Oh, věřte, lepší byl člověk pralesa, pravdivější, upřímnější! Méně nebezpečný, méně zlý.«

»Ale přece je tu rozdíl,« namítala Rola nesměle. »Jistě lidstvo zjemnělo, vytříbilo své ponětí o kráse, o dobru.«

»Zjemnělo ve formě, zušlechtilo se na oko, řekl bych, že lépe upravilo svůj zevnějšek a naučilo se obratně ji deklamovati o tom, co by mělo býti. Pokročilo v theorii, které se odjakživa nedrželo, to je vše. Ale ve svém jádru, v podstatě své bytosti a ve svém jednání zůstalo týmž, jakým bylo od věků.«

»Ale jsou přece lidé dobří!« namítala znovu dívka. »Nelze odsouditi lidstvo jako celek –«

Mladý Kment však potřásl nedůvěřivě hlavou:

»Právě jako celek se lidstvo jeví živlem nedobrým. Jsou jedinci tu a tam, výjimky. Většina však, obrovská většina, je daleka dobra. Člověk zneužil rozumu, který mu dala příroda, upotřebuje ho k výboji a k potlačení druhých, vlastního bratra, člověka, nevyjímaje.«

»Jsou však dobré vlastnosti v lidstvu, u každého člověka najdete rys, záblesk dobra.«

»Jsou však něco platný? Mají význam nějaký? Jednání je hlavní, činy. A činy mluví proti vám. Jen se rozhlédněte a pozorujte! Ubylo zločinů jedinců? Zločinů mas? Vymizely války, vzpoury, občanské boje? Je mezi námi více lásky, bratrství, obětování?«

»Ach, láska, bratrství –!« povzdechla Rola smutně.

»Nuže? Ani vy jich nevidíte! Sobectví vládne, snaha po zisku, prospěchu. A krutost, která bez vlastní výhody působí druhému bolest a škodu. Moc platí a násilí! Kdo má sílu, využívá jí, kdo získá příležitost k prospěchu, kořistí z ní. Právo zůstává dále ochranou pro slabé, ale jen proti těm jedincům, kteří nejsou silnější, než sdružení ostatních slabších. A všechny tak zvané ctnosti jsou dobré pro to, aby se hezky mluvilo o nich a aby byly pěknou útěchou těm, kteří je zachovávati musí.«

»Ve mnohém jistě máte pravdu,« ujala se slova dcera Böhmova. »Mívala jsem podobné hovory velice často s otcem; jeho názory byly tak blízké vašim. Nemohla jsem je nikdy zvrátiti, konejšila jsem se však nadějí, že během času přece dojde ke změně, že převládne dobrá stránka bytosti člověka.«

»Věříte tomu opravdu?«

»Ano, věřím. Pevně věřím.«

»Uvažte jen, kolik tisíciletí přešlo nad hlavou lidstva! Co změnila na člověku tato dlouhá doba? Jak dokonalým tvorem by musil již člověk býti, kdyby byl schopen zušlechtění! Jak dávno byly by již zmizely hrubé, zvířecí jeho pudy a chtíče? Co však vidíme! Leckdy se mi zdá, že člověk se dokonalostí vzdaluje, místo aby se jí blížil. Tak, jako se vzdaluje přírody.«

»Podobně soudí také můj otec,« pravila Rola. »Mluví ovšem jinak, než vy, přiznám vám to. Z úst otcových jsem často slýchala posměch nad snahami, které chtějí lidstvo učiniti jiným. Otec soudí totéž o lidstvu, ale smiřuje se s resignací s tím, co jest, zatím co váš duch se bouří proti tomu,«

»Ano, je správné, těžce nesu lidskou bídu. A třeba vám s trpkostí dokazuji, že se lidstvo nezmění, protože se dosud nezměnilo, přece bych si žhavě přál, abych neměl pravdu.«

»Doufejme, příteli!« řekla Rola měkce. »Důvěřujme přírodě! Učinila člověka prvním z

tvorů, přiřkla mu jistě důležitý úkol. A ten může záležeti jenom v dobru.«

»Věřím, že příroda neklame. Leká mne však dosavadní vývoj člověka. Znáte Martenovu myšlenku?«

»Ano, znám.«

»Věříte, že nebývám daleko od souhlasu s ní?«

»Nesoudím takto. Příroda nestrpí násilného zasahování do svých práv. Kromě toho nevěřím, že musíme zoufati nad lidstvem. Snad přece lze nalézti světlý bod v této smutné otázce, jenž připouští aspoň naději.«

»Znáte jej? Byl bych povděčen každému, kdo by mne donutil jinak mysliti o budoucnosti lidstva.«

»Nenechá se popříti,« pravila Rola, »že lidstvo se snažilo a že se dosud snaží o své zušlechtění. Nelze tušiti v této snaze, již v tom, že tato snaha tu jest, záruku, že přece bude líp?«

»Snad dítě pravdu,« odpověděl Kment zamyšleně.

»Hleďte!« pokračovala Rola. »Člověk miluje dobro, chválí je, třebaže je sláb a nechává se často zlem strhnouti s cesty dobra. Často o tom přemýšlím a vždy se utěšuji, že příroda nic nečiní nadarmo. Dala člověku v srdce lásku k dobru a touhu po něm, jistě mu tedy neodepřela možnosti, aby ho dosáhl.«

»Kéž by tomu bylo tak!« řekl Kment, v jeho líci však vyčetla dívka lehce malou víru, se kterou pronesl svá slova.

Všiml si toho.

»Nechci popírati významu toho, co jste uvedla,« řekl. »Nepodceňuji důležitost nepopiratelné skutečnosti, že lidstvo ve svém celku vždy se prohlašovalo pro dobro, že vždy odmítalo zlo. Myslím však, že lidstvo nemá mravní síly, aby své jednání uvedlo v soulad se svým svědomím. Opírám se o zkušenost, ukazuji na tisíciletý vývoj člověka a na bezvýslednost snah o jeho zušlechtění. A soudím, že se při práci za lepší budoucnost lidstva musí vycházeti od jiných, přímo opačných zásad, nežli se děje nyní.«

»Přála byste si věděti, od jakých?« zeptal se zpozorovav, že dívka dychtivě poslouchá jeho výklad.

»Ach, mluvte, mluvte!« zněla odpověď, které se mu dostalo.

Mile se ho dotkl vřelý zvuk hlasu dívčina. A Jiří Kment pokračoval se vzrůstajícím nadšením:

»Až dosud stavělo se na myšlence, že člověk je tvor dobrý. Věřilo se, že je schopen svrchovaného sebezapření a obětování ve prospěch druhého. Snahy, vycházející z této zásady, ztroskotaly. Musily, neboť člověk je jiný, než vybájená vidina sociálních reformátorů a básníků. Na místo dobra převládá v jeho duši zlo, obětavost nepřekonala vrozeného mu sobectví. I soudím, že je nutno

nechati naděje na přeměnu člověka v jiného, než jakým ho učinila příroda. Je třeba počítati s ním, jaký je. A snažiti se, učiniti jeho špatné vlastnosti neškodnými tím, že se jim odejme podnět. Tím, že se znemožní.

Příčinou věčného neklidu v lidstvu je sobectví, touha po vlastním prospěchu, která vede k boji o hodnoty. Tuto pudovou lačnost po hodnotách se pokoušelo lidstvo vyléčiti společenstvím majetku. Nadarmo, neboť míti, znamená míti sám. Tak společné vlastnictví způsobilo zanedbání a ničení hodnot, ale neukojilo žádostivosti člověka. Asi jako by neuspokojilo milujícího, kdyby dostal milovanou dívku do spolku se svými druhy.

Je nutno ponechati člověku soukromé vlastnictví, neboť touha po něm kotví pevně v jeho duši. Držení jeho naplňuje rozkoší a pudí k horlivé, radostné práci. Majetek však musí býti rovnoměrně rozdělen a musí se ho dostati každému. Pokud ovšem rozdělen býti může, neboť že prostředky výrobní mohou míti jen formu družstevní, že se nemohou děliti, ale také ne ponechati v rukou jednotlivců, o tom nepochybuji.

Vím, že otázka rovnoměrného rozdělení majetku v sobě skrývá nejednu obtíž. Chápu také, že její provedení lze čekati jen od daleké budoucnosti. Ale mám provedení to za možné, tvrdím tedy, že dlužno o ně pracovati se vším úsilím. Tím spíše, že jen ono může přinésti lidstvu štěstí a klid.

Co lidstvem zmítá, je nedostatek hodnot. Jsou některé hodnoty, nezbytné pro člověka a vysoce cenné a není o ně boje. Protože jest jich dostatek a jsou přístupny každému bez omezení. Proto nejsou předmětem závodění a pramenem touhy, nespokojenosti, závisti.

Byl někdy za normálních poměrů boj o vodu? Nikoli, neboť vody je nadbytek, může jí každý spotřebovati, co mu libo. A přece je voda veledůležitou potřebou pro člověka. A je velice váženou tam, kde je k jejímu opatření třeba značné práce.

Vzpomínám na obraz řek a rybníkův o horkých letních dnech. Sta těl se míhá prostřed vln, bez rozdílu, pán, či sluha, bohatý anebo chudý. Shodnou se o vodu, přejí si jí, neboť jest jí dostatek. Ale uzavřete řeku vysokým vstupným! Dostane se jí jen několika vyvoleným. A ostatní budou se závistí v srdci obcházeti opodál a budou toužiti po lázni i ti, kterým by koupání nebylo stálo za svléknutí, kdyby bylo volné.

Slunce, jeho teplo a světlo, jsou podmínkou života. Není života bez nich. Závidí-li kdo druhému teplého místa na slunci, jestliže se může posaditi vedle něho a hřáti se stejně? Jistě ne. Stejná energie sluneční dřímá utajena v uhlí. To však je nutno vydobýti z útrob země, není ho, kolik by si každý mohl přáti. A je boj o tuto hodnotu.

Vzduch, život dávající a osvěžující! Vidíte člověka, jak z dusných ulic města vyšel na čerstvé povětří do luk, do lesa. Vidíte, jak dmou se mu prsa, jak s rozkoší a plnými ústy vdechuje svěží vzduch. A řeknete si prodchnuti radostí při tomto pohledu: Hle, jak mu chutná čistý vzduch, jak si libuje!

Necítíte závisti, máte-li zdravé plíce a můžete-li sami ihned a bez omezení nalokati se dosyta osvěžujícího vzduchu.

Představte si však, že lačný vidí někoho, jak se s rozkoší zakusuje do pěkného kusu masa. A nevraživá závist jej hlodne v nitru, že takového požitku je přáno onomu člověku, jemu však nikoli.

A tak přicházím ke způsobu, jak by mohlo dospěti lidstvo ke klidu a spokojenosti. Kdyby bylo hodnot v dostatku, aby jich měl každý tolik, kolik jich opravdu potřebuje. Jako vzduchu, vody a slunce.

Netajím si, že by pravděpodobně k úplnému klidu nedošlo ani potom. Dokonalou nebude společnost lidská nikdy, neboť se neskládá z tvorů dokonalých. Ale jistě by se mohly třenice omeziti na nejmenší míru, kdyby se podařilo docíliti, aby výroba hodnot se rovnala celkové jich potřebě.«

Odmlčel se na okamžik. A Rola se zrakem planoucím nadšením, uchopila jeho pravici:

»Jak krásný plán, příteli! Ale provedení jeho! Nepatří do říše snů a marných tužeb?«

»Snad ani ne,« odpověděl mladý Kment pevně.

»Hleďte!« pokračoval. »Je jasno, že lidstvo pokračuje neustále ve vynalézavosti prostředků, jež ulehčují jeho bytí. Sociální bouře třetího tisíciletí zdržely ovšem tento rozmach. Ve mnohých oborech začínalo vlastně lidstvo znovu. Ale dosáhlo brzy bývalé výše a nastoupilo hned cestu dále a ještě výše.

Stále více uvolňuje se člověk od práce nalézáním strojů. Každý nový stroj propouští z područí práce část dělníků a koná práci za ně. Vyrábí rychleji a levněji. A jde jen o to, nalézti takové stroje, které by s nejmenším použitím lidské součinnosti a s nejskrovnějším nákladem hmotným vyrobily v dostatku potřebné zboží.«

»Ale hnací sílu pro ně –!« připomněla Rola.

»Ano, nezapomínám,« odpověděl Kment. »To je hlavní předpoklad. Mám však pevnou naději, že tuto otázku lidstvo rozluští. Lidstvo si otevře nevyčerpatelný pramen síly. Pokusy nynější – a za pokus takový považuji také myšlenku Nekolovu – vše to jest jen příprava. Ale přijde čas a snad dosti brzy, že lidstvo nebude potřebovati takovýchto zdrojů, nákladných a přece nespolehlivých.«

»Míníte využití energie atomů?« ptala se dívka.

»Ano. A zkuste si představiti, dovedete-li, jak se změní život člověka, až bude moci bez omezení čerpati z těchto ohromujících zásob energie. Pak bude moci stavěti stroje jakékoliv a vyráběti

předměty spotřeby bez námahy a v takovém množství, že bude vyloučen zápas o ně.«

»Ach, jaké to výhledy!« pravila Rola ve vážném zamyšlení.

Ale Jiří nedbal pochybnosti, jež se zračila ve výrazu její tváře.

»Vše to je možno,« tvrdil s důrazem, »a já se odvažuji říci, že nepochybuji, že to také bude. A představuji si, třeba jen zhruba a nedokonale, jaký převrat způsobí rozluštění této otázky. Nejen že tím okamžikem vyvoláme horníky z dolů. A že otevřeme jezy vodních nádrží, zavřeme elektrárny, pošleme hlídače strojů do přírody a necháme zase vodopády padat a bouřit po skalách v úchvatné bílé kráse.

Všechna výroba bude změněna a rozhojněna a přece bude možná kratší doba pracovní a snížení cen všech výrobků. Břemeno práce se umenší a získaný čas a síla budou se moci věnovati zušlechtění a zkrásnění života.

A přece bude výroba na takovém stupni, že všechny potřeby budou přístupny bez omezení a všem stejně. Neboť to jest jediná možnost, jen tak může nastati rovnost mezí lidmi ve spotřebě, když bude předmětů spotřeby dostatek. Proto neváhám tvrditi, že otázka sociálního klidu a štěstí je otázkou výroby.«

»A což potraviny?« otázala se najednou Rola. »Myslíte, že i těch bude míti lidstvo jednou dostatek nebo dokonce nadbytek? Jejích výroba

závisí od počasí, od slunce. A síla slunce klesá, aspoň se to tvrdívá.«

»Otázka výživy je jistě z nejvážnějších. A chabnutí slunce, je-li opravdu, je velkým nebezpečím pro lidstvo. Ale rozluštíme-li otázku jak užiti síly, dřímající v atomech hmoty, nahradíme i úbytek síly slunce. Je to odvážné tvrzení a přece nepřehání.«

»Míníte podporovati vzrůst rostlinstva jinou energií?«

»Zajisté. A nejen to, mám i jinou naději. A opírám ji zase o vědu. Což je vyloučeno, že se podaří zlepšiti při dostatku energie výnos rostlin, jež nás živí, tak, že bude potravin dostatek? Proč by se nemohly vypěstovati nové druhy na př. bramborů nebo obilnin, které by měly větší výživnost a výnos řekněme desateronásobný? Vytvořili jsme již tolik nových druhů rostlin, proč by se nezdařilo i toto?«

»Bylo by to možno?«

»Proč by nebylo? Zvláště když budeme míti neobmezené množství umělého hnojiva, neboť to přece dovedeme vyráběti při nekonečné energii, kterou nám dají rozvolněné atomy hmoty. A když budeme moci pole libovolně vytápěti a sytiti elektřinou, která tak zázračně podporuje vzrůst rostlinstva!«

»Vidíte!« pokračoval rozjařeně, vida, že vyvrátil poslední pochybnosti dívčiny.

»Není nikterak vyloučena naděje, že pokrok lidstva dospěje cíle, o kterém mluvím. Vždyť, uváží-li se věc dobře, vyjadřuje má myšlenka jen pochod, který se již ve skutečnostech děje. Jaké byly kdysi potřeby člověka, před tisíciletími, a jaké jsou nyní! V oděvu, potravě, bydlení, v ohledech kulturních a jiných a jiných. A lidská práce, zdokonalující se působením vědy, zvýšila svůj výnos tak, že ukojí tyto zvýšené potřeby. Proč by jej nemohla stupňovati tak, aby ukojila potřeby všech a v plném rozsahu? Jen otevříti onen tajuplný pramen síly, s jehož závěrou lidstvo lomcuje a otřásá již přes tisíc let! A rázem bude na zemi hojnost a s ní sociální mír. Na zemi bude ráj.«

»Dokáže-li věda, čeho od ní čekáme,« poznamenala Rola.

»Ano, ve vědě je budoucnost lidstva. Vědy technické zajistí a zpříjemní život člověka, vědy ostatní jej zkrášlí. Proto musí lidstvo pěstovati vědy. Usilovně a všecky bez rozdílu. Nejen proto, že bude potřebovati všech. Mohlo by se ovšem zdáti, že nejdůležitější jsou pro nás vědy technické. Ale bylo by chybou pro ně utlačovati ostatní. Neboť potřeba věd ostatních nezaniká vedle věd technických, třeba že jejich důležitost se plně uplatní hlavně tehdy, až svůj úkol naplní vědy technické.

Jest však ještě jiná příčina, stejně důležitá. Každá věda potřebuje vhodného prostředí,

zpracované půdy. A půda nesmí býti zpracována pouze jednostranně, jen pro jednu vědu. V zájmu každé jednotlivé vědy jest, aby byly pěstovány i vědy ostatní. Tak jako rostlinám se daří nejlépe, jsou-li přesazeny do půdy, ve které před tím rostly druhy jiné. Jen tímto způsobem vyspějí vědy, povznesou člověka a zbaví ho nouze a bratrských sporů.«

»Vy tedy věříte,« ptala se Rola, »že působením výsledků vědy zmizejí sociální zápasy a všechno zlo?«

»Úplně nevymizejí nikdy. Lidé nikdy nebudou žíti životem andělů, protože nikdy nebudou anděli. Ale jistě ubude svárů a zmírní se jejích ostrost, neboť pomine hlavní příčina rozbrojů, když nikdo nebude trpěti nedostatkem, nebude bídy a z ní plynoucí palčivé závistí.«

»Myslíte, že pak bude rovnost mezi lidmi?«

»Nemyslím. Nerovnost zavedla mezi lidmi sama příroda, proto jí neodstraní nikdo. Ostatně vždy budou předměty, kterým bude ceny dodávati jejich vzácnost. Lidé budou i nadále vyhledávati věci, které by měli jen oni sami a nikdo kromě nich. A vždy budou lidé, kteří si je budou moci opatřiti, a lidé, kteří toho moci nebudou. Nevěřím proto v naprostou rovnost lidí.«

»Zůstane-li však nerovnost, zůstane i závist a s ní boj. Neboť nerovnost vždycky budí závist.«

»Souhlasím úplně. Ale co myslíte. Závidí hladový chuďas boháčovi jeho hedvábí a

diamantů? Touží po nich? Jen po nich samých? Proto, aby je navěsil na sebe, na ženu a na děti?«

»Jistě ne,« odpovídala Rola. »Vidí v nich prostředek k opatření chleba, a kdyby je dostal do rukou, prodá je a chleba koupí. Ale až bude nasycen –«

»Jen dopovězte!«

»Bude toužiti po přepychu pro přepych.«

»Snad,« řekl Jiří, »anebo ještě spíše, beze vší pochyby. Co však myslíte, je stejná závist člověka, který má tolik, co potřebuje, a vidí jiné, že mají více, než potřebují? A závist hladového, otce a matky, kteří vidí svoje dětí trpěti hladem a zimou, hynouti nedostatkem, tupěti a zanikati v nevědomosti, zatím co jiní tyjí v nadbytku, mají neobmezený přístup ke vzdělání a zušlechtění a otevřený celý svět?«

»Ach, zajisté, toť rozdíl,« doznávala Rola.

»Vidíte,« pravil Jiří. »Jistě uznáváte, že nejhorším bičovatelem nenávistí je zoufalství. A k němu dohání člověka nedostatek. Proto musí býti snahou lidstva ne učiniti strádání společným pro všechny, nýbrž naopak opatřiti všem dostatek. Pak zmizí palčivá závist, o které jsem mluvil. Pak se zmírní protivy, zmírní se sociální rozpory a boje. A lidstvu bude lépe, bude šťastnějším.«

»Věříte,« dodal Jiří, »že to jest jediné, co mne utěšuje v hrůzách přítomnosti, tato naděje v lepší budoucnost lidstva?«

»Doufejme, že se splní,« promluvila Rola pohnuta. »Snad aspoň po nás ubohému lidstvu svitne štěstí. Nám připadl osud tvrdší –«

A slzy se zaleskly v jejích očích.

Mladý muž byl dojat jejím tichým smutkem, který hleděla zakrýti, obracejíc tvář stranou k moři. Uchopil její ruku a vřele ji stiskl.

»Odvahu, jen odvahu! Každé utrpení přechází – –«

Ozvaly se kroky na žlutavém písku pěšiny.

Někdo se blížil od vily.

Ohlédli se. A spatřili kapitána Vlaštovky, Olivu.

Došel až k nim.

Zarazil je podivný pohled, jímž je změřil.

A uvědomili si teprve nyní, že se dosud drží za ruce.

Mladý Kment pustil ruku dívčinu a tázavě pohlédl na Olivu.

»Telefon, pane!« řekl tento. »Volá Praha.«

»Jdu hned,« řekl Kment.

Oliva se obrátil k vile.

Kment uchopil znovu pravici dívčinu.

»Neplačte, slečno!« řekl chvějícím se hlasem, vida, že slzy stékají po ubledlých lících dívčiných. »Snad přichází radostná zpráva –«

»Pochybuji,« odpovídala Rola v slzách. »Hartman nevydá Manony –«

»Pak –« řekl Kment hlasem temným.

»Pak uvidíme!« dodal a pohleděl za odcházejícím Olivou.

Viděl, že se na záhybu pěšinky na křižovatce ohlédl po nich. Podíval se na dívku a spatřil, že tiskne obě ruce k očím a hrud její že se zmítá křečovitým pláčem.

Chopil ji za ruce a odtáhl je od zvlhlých lící.

Slzy se na nich leskly jako krůpěje rosy v paprscích ranního slunce.

A náhle sehnul se Jiří k rukám těm, slíbal slzy z nich a prudce je přitiskl na svá prsa.

»Neplačte, Rolo!« vydralo se z jeho úst.

A obrátiv se, odkvapil za Olivou.

XXVI.

Bled a chvěje se rozčilením vracel se Jiří k Role.

Spatřil ji, přišed na křižovatku stezek, jak opřena o nízkou zídku zasmušile hledí do šplouchajících vln.

Obrátila se, slyšíc jeho kroky a dychtivě naň upřela zraky.

Vyčetla z jeho tváře nebezpečí. Strach sevřel jí srdce. Vzchopila se však a vykročila Jiřímu vstříc.

»Je zle, Rolo!« pravil Jiří spěšně tlumeným hlasem.

»Co se děje?« tázala se s úzkostí.

»Manon zmizela. Není stopy po ní. A v Praze je dusno, před strašlivou bouří.«

»Ubohý otec!« děsila se Rola. »Není ohrožen? Nestalo se mu nic?«

»Nikoli. Váš otec je v bezpečí,« řekl rychle Kment, »ale jde o vás!«

Rola zmlkla.

Zmaten bledostí její tváře pokračoval Jiří stísněně:

»Mám vás ihned dopraviti odtud –«

»A kam?« ptala se dívka tichým, nezvučným hlasem.

»Na Lagostu, ostrov u Dalmácie.«

»A proč?« zněla nová, úzkostlivá otázka.

»Mého otce došla zpráva, že vaši lidé mají tušení o vašem zdejším pobytu. Proto nařizuje Dopravní unie, abyste byla převezena.«

Rola pozdvihla hlavu.

»Půjdu,« řekla odevzdaně, »s důvěrou v budoucnost, protože si nejsem vědoma viny.«

Jiří se odmlčel. Ohlédl se úzkostlivě; pak uchopil ruku dívčinu a trhaným hlasem pravil:

»Nebojte se, Rolo! Zachráním vás! Mám plán. Povezu vás sám. Zaměříme k Lagostě, přímo, ale pak zahneme k jihu, na Sicílii. Mám přítele v Taormině, ukryje nás.«

Na křižovatce cest se objevil kapitán Oliva.

»Pojďme, Rolo!« vytrhl se Jiří a pustil dívčinu pravici.

Vykročili k vile. Oliva však jich nedočkal; obrátil se, vídá, že již jdou.

Setkali se s ním až u vily.

»Je vše hotovo?« ptal se ho Kment.

»Ano,« řekl Oliva krátce.

»Připravte se tedy, slečno!« obrátil se Jiří k Role. »Vyrazíme bez odkladu.«

»Přijdu ihned,« odpověděla dívka a vešla do domu.

Oliva se obrátil k Jiřímu a řekl:

»Jdu k hangáru, pane.«

»Jděte, přijdeme ihned,« souhlasil Kment a obrátil se ke vchodu, čekaje na Rolu.

Přišla za krátkou chvíli.

A beze slova následovala Jiřího, jenž počal jí opatrně vyprávěti:

»Pojedeme sami. Dal jsem připraviti Alku, malý, ale rychlý jednoplošník. Mé věci dali již na stroj.«

Tak vstoupili, obešedše vílu, na pokraj letiště a zamířili ke stroji, vedle něhož stál již Oliva se strojníkem Lachem.

Než v tom zarazil se dech v prsou mladého muže.

Spatřil, že místo Alky je připravena Vlaštovka a vedle ní že stojí kapitán se strojníkem, uchystáni na cestu.

Hněv zalomcoval mladým Kmentem. Prudce vyrazil k Olivovi a s hrozebným výrazem ve tváři vzkřikl:

»Proč jste přistrojili Vlaštovku? Řekl jsem vám přece, že pojedu s Alkou!«

Kapitán Oliva nehnul ani svalem v osmahlé tváři.

»Promiňte, pane,« řekl klidně, »patrně jsem přeslechl vaše přání, jeti na Alce! Proto jsem vše zařídil tak, jak bylo nařízeno panem předsedou Dopravní unie. A rozkaz jeho zněl, aby slečna byla dopravena ihned Vlaštovkou na ostrov Lagostu v Jaderském moři a tam ponechána pod spolehlivým dozorem, vy pak a já abychom se s Vlaštovkou vrátili do Prahy, aby snad naše osoby a náš stroj neukazovaly cestu přátelům slečniným.«

Jiří ztrnul při těchto slovech. Již již byl by se vrhnul na kapitána – ale včas se ovládl.

Kapitán vždy poslouchával druhým naslouchátkem, když Jiří hovořil z Baleár s otcem. Bylyť to vždy úřední záležitostí, týkající se Unie, a nebylo důvodu, proč by jich nemohl slyšeti kapitán, starý a věrný činovník Unie. Jiří mu v tom nikdy nebránil; obyčejně mu řekl po ukončení hovoru: »Slyšel jste, zařiďte, čeho třeba!«

Jak mohl mu dnes vytknouti, že sledoval jeho rozhovor tak, jako obyčejně? Dnes, kdy bylo zapotřebí svrchované opatrnosti! Jediný chybný krok dnes mohl býti osudným. Role totiž hrozilo strašlivé nebezpečí – předseda Kment, zoufalý, že nedovedl ochrániti Nekolovi jeho nevěsty, a vydrážděný marným pátráním po ní, byl hotov splniti hrozbu, kterou sdělil na lístku otci Rolinu – – –

Jiří se neodvážil pověděti Role, že proto má býti odvezena z Baleár.

Předseda Unie si nepřál, aby zločin byl proveden na sídle, které často navštěvoval. A kam dal Rolu dopraviti v přesvědčení, že nedojde k nejhoršímu a že pouhá hrozba jeho vykoná svůj úkol.

Sebe menší chyba mohla tedy míti nejvážnější následek. Tím spíše, že kapitán Oliva patrně si všiml důvěrného styku mezi Jiřím a Rolou.

Proto se zarazil Jiří a potlačil nával hněvu, který se ho zmocnil v první chvíli. Viděl, že jeho plán je vážně ohrožen, ale pochopil hned, že jenom rozvaha může mu pomoci.

A tak váhal jen krátký okamžik. Potlačil své rozhořčení, jež se ho zmocnilo při slovech kapitánových, a odpověděl Olivovi s klidnou, přívětivou tváří:

»Ah, máte pravdu, zapomněl jsem, že je nutno, aby se také Vlaštovka objevila u nás doma. Těžko bychom někomu vykládali, co se s ní stalo, kdybychom se v Praze objevili na jiném stroji.«

Obrátiv se potom k Role, řekl jí dokonce vesele:

»A vy již Vlaštovku znáte, nebude vám na ní smutno.«

Chtěl jí podati ruku, aby jí pomohl vstoupiti na schůdky.

Místo toho však vystoupil na ně sám a vkročiv do přízemní kabiny, podal ruku dívce, jež ihned vystoupila za ním.

Nemeškal a spěchal na druhé schody, vedoucí ze strojovny do kabiny kapitánovy.

Všiml si, že Oliva se strojníkem hovoří cosi a že se omeškali dole.

»Prosím, račte laskavě sem, slečno!« volal po schůdkách dolů, čině, jakoby Role podával ruku.

Zatím však, co Rola sama, bez jeho pomoci, vystupovala, skočil ke stěně řidičské kabiny. Otevřel skříňku pod příruční lékárničkou a uchopiv jakési klubko ze skříňky, rychle je vsunul do kapsy kabátu.

A již byl u schodů a uchopil ruku dívčinu, pomáhaje jí vystupovati.

V tom vkročil Oliva do strojovny, za ním strojník.

Kapitán vystoupil za Rolou.

»Mám říditi stroj, či budete jej říditi sám?« tázal se uctivě Kmenta,

»Vezmu stroj sám, vystřídáte mne potom,« řekl Jiří.

Usedl k volantu, zatím co Rola se odebrala do zadní kabiny. Kapitán Oliva sestupoval zatím do strojovny k Lachovi.

Jiří obhlédl stroj; a pokynuv stařičkému správci vily, jenž vyšel rozloučit se k Vlaštovce, spustil motor a trhl pákou stroje.

Vlaštovka se rozběhla po písčité ploše. Vzlétla – okna vily se mihla, koruny stromů se potopily v hloubi – a pod strojem se zaleskla hladina moře.

Zamířili k severovýchodu, proti větru, jenž se znatelně počal zesilovati. Bylo to viděti na vlnách, jež se začaly výše zdvihati. Lesk moře se pokalil a tu a tam do běla zasvítily korunky vln.

Vlaštovka hnala se vpřed prudkým letem. Na ní však bylo zasmušilo. Rola usedla vedle okna zadní kabiny a se ztrnulým pohledem patřila do nekonečných dálek moře. Jiří Kment s tváří zachmuřenou řídil stroj. Občas se ohlédl po Role a pak zase po dveřích do strojovny. V očích jeho bylo lze čísti nevoli, stejně však odhodlání a naději. Když se podíval po dveřích strojovny, stáhly se znatelně a ztvrdly rysy jeho obličeje.

Zatím ubíhalo moře pod letící Vlaštovkou. Na západě zmizely v daleku zelenavé skvrny Baleár a nedlouho potom vyvstal na východě šedavý pruh sardinských hor.

Spatřiv je, obrátil se Jiří k Role a pokynem hlavy ji zavolal k sobě.

»Rolo,« řekl, »nyní rychle! Usedněte ke druhému volantu a řiďte stroj!«

Dívka beze slova poslechla, neptajíc se po důvodu, rozechvěna, ale pevná. Jakmile se uchopila volantu, vyskočil Jiří od druhého řidítka a ihned je vypjal. Ruče pak vytáhl z kapsy klubko drátu, rozmotával je, nožem odřízl dva kusy.

Nyní se sehnul k zemi. Od příruční baterie táhly se tu dráty k lampám, jež byly připevněny v čele Vlaštovky i na zádi. Jiří spojil své dráty, vedl

je do prostory pod volantem, v níž se točil hřídel vrtule.

Rola marně se snažila vypátrati smysl jeho počínání. Zahlédla jen, že zkouší cosi na hřídeli vrtule, tam, kde se rychle točil šroubek na něm, tvoře mihotavý prsten okolo hřídele. Sem a pak odtud vedl Jiří své dráty. Viděla, že je pak lehce otočil okolo silné roury, v níž se točil volant. A pozorovala, že konce drátů ovíjí okolo kola, jímž se řídil směr Vlaštovky. Bylo kovové, ale obalené povlakem žluté kůže, aby ani nestudil, ani nepálil vodivý jeho kov.

Zdálo se jí, že jeden konec drátu ovinul na levé polovině kola, druhý na pravé. Pak vyňal nůž a opatrně odstraňoval isolaci drátu. Byla nažloutlé barvy, ani jí ani žlutavého drátu nebylo lze pozorovati na kůži řidítka. Nyní byl hotov. Prohlédl vše, byl spokojen. Pohnul čímsi u příruční baterie, pak usedl k volantu a zapjal jej.

»Slečno Rolo,« řekl, »buďte dobré mysli! Doufám, že vše dopadne dobře. Buďte však připravena – bude toho potřeba – abyste mi pomohla. Počítejte s tím! A nyní se laskavě odeberte zase do kabiny!«

Rola přislíbila a vrátila se na své místo. Jiří znovu se poohlédl po strojovně. Ale jen jakoby mimovolně. Tušil, že tam se umlouvají proti němu Oliva a strojník Lach, věděl, že ho podezřívali a že sledují každé jeho hnutí.

Nezapomínal toho.

Přece však, když se ocitli nad rozeklanou vrchovinou Logudoro, kryjící sopečnými kopci severozápadní část Sardinie, pohnul dosti náhle kormidlem a obrátil běh Vlaštovky směrem jihovýchodním, tam asi, kde na obzoru se zdvihal mohutný Monte Gennargentu.

A s podivným úsměškem v líci čekal, otevrou-li se dveře strojovny.

Ku podivu však nikde se nic nepohnulo. Vlaštovka přelétla koryto řeky Tirso, přehoupla se přes massiv Gennargentu a veplula znovu nad moře.

Příkré břehy Sardinie se nížily, skaliny jejich splývaly a mizely. A zase jen širé, daleké moře naskýtalo se zraku.

Jiří opět a opět se obracel po dveřích strojovny.

»To se divím! To se divím!« hovořil sám k sobě, když bylo stále ticho a Vlaštovka bez překážky rychle ubíhala k jihovýchodu.

Role neušla změna ve směru cesty. Tázavě se dívala na Jiřího a na jeho pokyn přišla na okamžik do přední kabiny.

»Nevím,« řekl Jiří na její otázku, »myslím však, že chtějí míti jistotu a proto že mne zatím nechávají. Ale přijdou, určitě, čekám je každým okamžikem.«

Přece však nepřicházeli. Z vln vynořila se zelenavá Ustica, uběhla vzad po levici a vpředu napravo se zaleskly šedobílé srázy Monte Pellegrina. Jiří zamířil s Vlaštovkou podél pobřeží,

na němž počaly se objevovati bělavé skupiny budov palermských ve svěže zeleném rámci.

Stroj hnal se nyní šikmo k pobřeží, přímou cestou k Etně, či spíše k Taormině, ležící na východním pobřeží sicilském, nedaleko od mohutné sopky,

»To se divím!« opakoval si Jiří již po několikáté. »Což pak nás nechají doletět až do Taor –«

Nedořekl. –

Dvéře strojovny se otevřely a jimi vstoupil kapitán Oliva s tváří bledou, ale odhodlanou. Strojník Lach kráčel za ním.

»Pane tajemníku,« pravil Oliva – Jiří měl tento titul v úřadech Unie –, »promiňte, že si dovoluji se vás dotázati! Znepokojuje nás směr naší jízdy. Neletíme k cíli nám vytčenému. Jako zřízenci Unie máme za svou povinnost upozorniti vás na to a žádati od vás vysvětlení.« Mladý Kment se usmál:

»Ah, to vás znepokojuje? Pozoruji na vás již déle jakousi starost, zbytečnou, pane kapitáne. A také směr naší jízdy nemusí mařiti váš klid. Vybočil jsem z přímé dráhy, protože vede přes Řím, a chci se vyhnouti i Neapoli. Je mi tam příliš živo a nerad bych, abychom byli spatřeni. Ostatně přesvědčím vás nejsnáze o svých úmyslech, předám-li vám řízení Vlaštovky.«

Pohleděl na Olivu, který s údivem naň patřil, »Bude nejlepší,« pokračoval Jiří, »dovedete-li sám

stroj k vytčenému cíli. Pojďte!« řekl povstávaje a předávaje řidítko.

»Jsme zde,« ukazoval na mapě, »před, či spíše za Palermem. Jeďte dále, jak chcete, já chtěl podél pobřeží až před Liparské ostrovy a pak na sever.«

Oliva již se blížil, aby přejal řidítko z ruky mladého Kmenta. Najednou však se rozmyslil, patrně se mu zdálo nedosti vhodným, aby se ujal sám řízení stroje. Usoudil asi, že by to bylo přílišným projevem nedůvěry.

»Pane tajemníku,« pravil proto, »není snad zapotřebí, abych stroj řídil. Račte jen zůstati u řidítka, nám stačí úplně vaše prohlášení, že míníte vyplniti příkaz organisace.«

Jiří se usmál.

»Jak myslíte,« řekl. »Máte-li však přání stran směru naší cesty, vyjádřete je bez obalu,«

Oliva vyhlédl okny řidičské kabiny, podíval se na Lacha, jenž stál vedle, blíže dveří do strojovny, a pravil potom:

»Snad bychom se mohli obrátiti k severu již teď, vyhnuli bychom se aspoň Liparám.«

»Jak myslíte, je to jedno,« odpověděl Jiří a otočil řídícím kolem.

Vlaštovka změnila směr svůj, zamířila dlouhým obloukem skoro k severu, Jiří seděl dále u volantu, hovoře s Olivou. Pak se odmlčel, nenápadně pohlížeje po strojníkovi, jenž se nehýbal z přední kabiny.

Kapitán se obrátil nyní k Lachovi. Hovořil s ním, vyhlížeje na sicilské pobřeží oknem, k němuž se postavil. Pozoroval, jak břeh Sicílie ubíhá vzad, níží se, šedne.

Strojník Lach zůstal u něho. Mladý Kment pozoroval každý jeho pohyb a tváře se docela klidným, čekal, až se vzdálí.

Ale strojník neměl se k odchodu. Hovořil s Olivou, místy živě rozkládal, pohazuje rukama. Stroje v dolní kabině patrně nepotřebovaly jeho přítomnosti; Jiří však doufal přes to, že se vzdálí, byť jen na chvíli.

Čas však prchal. Na východě se ukázaly šedavé homole ostrovů Liparských, naposled vyvstal z vln kužel Stromboli s lehounkým nádechem dýmu nad vrcholem.

Pak ztratil se i on, utonuv v šedavé hladině. A do široka, o daleka jen moře, moře a moře. Kment pohleděl na hodinky; blížilo se poledne.

A strojník se dosud nehnul, stál u kapitána a o čemsi nim hovořil.

»Což pak tu přimrzl?« zahučel sám k sobě Jiří. »Jako z udělání!«

Ohlédl se po Role. Viděl, že její zraky utkvívají na šedavém pásmu hor na jihovýchodním obzoru.

»Kalabrie,« prolétlo hlavou Kmentovou. »Pomalu se blížíme k italské pevnině. Jsme ovšem ještě značně vzdáleni, aspoň –«

Nedomyslil. –

Lach, strojník, najednou se obrátil a prohodiv ještě několik slov k Olivovi, otevřel dvéře do strojovny a odešel.

Jiří Kment vyhlédl z okna. Neshledal nic zvláštního, nebylo létadla v dohledu, nebylo ani lodi na modré hladině Jen zelenavá skvrna jakási se mihla hluboko dole, asi některý z drobných ostrůvků, o které kdysi sopečný výbuch obohatil tyto mořské končiny.

Jiří nenápadně se obrátil k Role. Pokynul jí, aby byla připravena. Přikývla, ač nevěděla, co se bude díti; tušila však jistě význam a nebezpečí budoucích okamžiků.

Kapitán Oliva se odvrátil od okna a přistoupil k Jiřímu. Kment se usmál na kapitána přátelsky a najednou řekl vlídně, zdvíhaje se od řídícího kola:

»Buďte tak laskav, pane kapitáne, a převezměte volant. Bolí mne už ruce od něho.«

Oliva poslechl. Usedl na Kmentovo místo a chápal se kola, jež Kment pouštěl. Sevřel je oběma rukama, v zápětí však se schyloval k němu, aby si je prohlédl.

Dříve však, než mohl postřehnouti, proč se mu zdá povrch kola podivně drsným, sehnul se Jiří ke skříňce s náhradní baterií. A již se vzpřímil, jednou rukou se chopil druhého volantu a druhou vypjal řidítko Olivovo.

Bylo to nutno, neboť s kapitánem Olivou se udála zvláštní věc. Jak se Jiří sehnul k baterii, vyskočil Oliva divoce se sedadla. Prsty jeho se

křečovitě sevřely, ruce se zachvěly, prudce sebou zaškubly.

Oliva sklesl na sedadlo, znovu se vymrštil, znovu klesl zpět. Zoufale sebou lomcuje snažil se kapitán odtrhnouti od řídícího kola, ale marné bylo jeho úsilí.

Rola, jež přiběhla na pokyn Jiřího, a chopila se druhého volantu, teprve nyní pochopila. Olivu držel proud náhradní baterie, přerušovaný šroubem na hřídeli vrtule a dráty zavedený na řídící kolo, do rukou kapitánových.

Oliva byl bezmocný, silný proud držel sevřené svalstvo jeho rukou, marné bylo namáhání, aby se vyprostil. Svíjeje se prudkou bolestí klesl na sedadlo a musil strpěti, jak Jiří sáhl do kapes jeho kabátu a vyňal mu z nich zbraň.

A nyní stanul Jiří nad ním.

»Pane kapitáne!« řekl vítězně, ostře. »Buď slíbíte, že se podrobíte všem mým rozkazům, na své čestné slovo, anebo budete takto seděti až do Taorminy. Neboť tam nyní pojedeme, podle mých rozkazů, pane kapitáne!«

Oliva skroutil se v novém záchvatu bolesti. Ale nemínil povoliti.

»Lachu! Lachu! Pomoc!« vzkřikl, jak mohl nejsilněji. Ale mladý Kment skočil ke dveřím do strojovny a otočil v nich klíčem. Na schodech ze strojovny se ozval dupot, kdosi padl na dvéře. Nepovolily. Zuřivé rány na ně dopadly, ozvalo se divoké klení. Ale vše marně.

»Zbytečně se mučíte, Olivo!« řekl Jiří znovu. »Vzdejte se!«

»Ne, nikdy!« vykřikl Oliva.

Ale nový nával bolesti jím zachvěl, Pot proudem tekl po jeho tváři, čapka se nachýlila na stranu. Ještě jednou se pokusil odtrhnouti od začarovaného kola, bez výsledku.

»Pusťte!« vzkřikl. »Udělám – vše –«

»Vaše čestné slovo, že se podrobíte všem mým rozkazům. Upřímně, bezelstně!«

»Ano – čestné slovo –« svíjel se Oliva.

Jiří se sehnul k baterii, vypjal drát. Oliva byl vyproštěn. Odtrhl ruce od osudného kola, spustil je k zemi a sklesle růstal seděti, nehýbaje se s místa.

Jiří si ho již nevšímal. Přenechávaje řízení Vlaštovky Role, jež seděla již u druhého volantu a obracela let stroje zpět, k jihu, obrátil se Jiří ke dveřím strojovny.

Ale zarazil jej podivný, nevysvětlitelný zvuk, jenž se ozval zdola. Mohutné, dlouhé prasknutí, řinčení, šum jakýsi.

Nerozpakuje se, hnal se Jiří ke strojovně,

»Jiří! Buďte opatrný, prosím vás!« volala naň Rola. Ale Jiří se jen usmál. Otevřel dvéře, aby vběhl do strojovny.

V tom zaslechl Rolin výkřik:

»Jiří! Motor nejde! Padáme.«

Nyní se Jiří ulekl. Vyhlédl z okna.

»Vskutku!« zvolal. »Klouzáme, vrtule stojí.«

A nedbaje již ničeho vrhl se do oddělení pro stroje. Bylo slyšeti jeho rychlé kroky po schodech, pak okamžik, a najednou výkřik.

A v zápětí vyrazil Jiří zpátky.

»Darebák! Darebák!« křičel. »Pomstil se nám a dokonale –«

»Co je? Co se stalo?« ptali se Rola uleknuta. »Lach – ničema – vybil baterii!«

»A – jak? Jak?« žasla Rola.

»Způsobil krátké spojení – snad tyčí – nevím. Ale dalo mu to, odhodilo ho to, leží bez sebe –«

»Není mrtev?« tázala se Rola i Oliva, jenž se zdvihal nyní se svého místa, dosud ochromený, patrně zachvácený škodolibostí v prvním okamžiku, hned však naplněný starostí. »A co počneme?« ptala se Rola úzkostlivě.

»Musíme dolů. Na moře.«

»Máme zařízení pro plování, přeměníme Vlaštovku na hydroplán. Dovolte, převezmu stroj.«

Vyhlédl oknem a viděl, že se vrátili k ostrůvku, jejž zahlédli před chvílí. Zelenavá jeho skvrna se jasnila, rostla, vystupovala blíž a blíž.

»Ostrov!« vzkřikl Jiří vesele. »Ničeho se nebojte!« dodal obraceje se k Role. Pohlédl pak na Olivu, jenž stál vedle, kroutě a rovnaje neustále své ztýrané ruce. Jiří jej poslal k Lachovi, aby se pokusil o jeho vzkříšení, sám pak věnoval pozornost stroji.

Sevřel pevně rukověť, kterou se řídilo výškové kormidlo. A Vlaštovka jako obrovský pták v širokých kruzích se snášela k moři, níž a níž kroužila, až s hlučným šplouchnutím dopadla na hladinu moře, prudce se rozjela po ní a vyběhla na plochý písčitý břeh ostrůvku, kdež stanula.

Mladý Kment i dívka spěšně sestupovali se stroje. Ve strojovně zastihli Olivu s Lachem, jenž právě procital k vědomí. Jiří s Olivou jej uchopili, vynesli z Vlaštovky a položili na svěže zelený trávník pod nedalekým stromem.

»Zůstaňte zde s ním, pane kapitáne! Obhlédnu se slečnou ostrov.«

A odcházel s Rolou, veda ji za ruku a rozhlížeje se po kousku země, který jim poskytl útočiště. Byli na západním břehu ostrova, nevelikého, ale zřejmě velmi úrodného. Hned od písčiny se zdvihalo návrší, nejvyšší bod ostrova, jak si všimli již při sestupu.

I vyběhli ruku v ruce na kopec. A vraceli se uspokojeně, zjistivše, že ostrov je pln ovocných stromů, hlavně oranží, osypaných zlatožlutými plody.

»Na Vlaštovce jsou potraviny pro několik lidí na několik dní,« hovořil Jiří, sestupuje s Rolou s kopce. »Vody máme dosti ve studánce, kterou jsme viděli tamhle, cestou vzhůru. A úkryt na noc je hned vedle, viděla jste nehlubokou jeskyňku, se zúženým vchodem a k jihu obrácenou, sluncem vyhřátou. Zakryjeme-li vchod větvemi, uchrání

nás před nočním chladem. Chcete-li, zůstaneme zde, Rolo,«

»A co s kapitánem a se strojníkem?«

»Oliva je řádný muž,« odvětil Jiří, »jeho slovu lze důvěřovati.«

»Třebaže bylo vynuceno?«

»Myslím, že i v tomto případě. Ostatně jsou oba odzbrojeni, nemohou nic podniknouti. Ale přes to myslím, že bude lépe, když se jich zbavíme.«

»Ale jak?« ptala se dívka.

»Mám už plán,« řekl Jiří vesele. »Přišel jsem naň cestou. Je tam příruční baterie, připneme-li ji k motoru, požene sice vrtuli pomalu, ale dosti dlouho. A vítr jde nyní od severovýchodu, ohneme-li svrchní plochu nosnou, aby tvořila plachtu, a pustíme-li takto Vlaštovku i s oběma našimi přáteli po vodě, budou dnes večer anebo v noci někde na Stromboli. A tam už si pomohou.«

»Nemůže se jim nic přihoditi?« ptala se Rola.

»Sotva,« ubezpečoval Jiří. »Moře je klidné, jako rybník. Kromě toho bych rád dal zprávu otci, aby neměl o nás starostí.«

»A nevyhledají nás znovu?«

»Nemám v úmyslu napsati, kde jsme. Zakáži i Olivovi, aby nás neprozrazoval. V tom ohledu nemám obav, jde mi o jinou věc.«

»Oč pak?«

»O vás.«

»Jak to?«

»Rád bych měl od vás odpověď na otázku,« řekl Jiří zmateně, »chcete-li zde zůstati, sama, se mnou?«

Rola se odmlčela. Pohlédla do očí mladého muže, vlahých, dobrých, prosících. A pak řekla, sklopivši oči:

»Chci, Jiří!«

Hodinu potom se roztočila znovu vrtule Vlaštovky. Vítr se opřel o její horní nosnou plochu, s polovice obrácenou vzhůru, a Vlaštovka nyní jako zcela slušné plavidlo se rozeběhla po vodní pláni k jihozápadu.

Oliva stál v přední kabině u otevřeného okna a se zatrpklým úsměvem kýval na rozloučenou mladému Kmentovi.

»Šťastnou cestu!« volal na něho Jiří trochu posměšně a trochu doopravdy. »A doručte dopis a dodržte, co jste slíbil!«

Kapitán přikývl. Obrátil se k Lachovi, který zesláblý seděl u volantu a nemohl si odepříti, aby nezahrozil proti Jiřímu. Ale toho již mladý muž nezahlédl. Vlaštovka se vzdalovala, tlačila k vlnám, ztrácela se na nich.

Dva mladí cestovatelé její, kteří zůstali na břehu, dlouho se za ní dívali. Když se konečně obrátili od moře, uchopila Rola ruku Jiřího.

»Podnikáte mnoho pro mne, Jiří, vysazujete se jistě svízelům. Jsem vám tolik vděčná, příteli –«

Slzy se zaleskly v jejích krásných očích.

Ale Jiří jí nenechal domluviti:

»Ah, toť maličkost, za řeč nestojí –«

»Vytrhl jste mne z rukou Unie, to není malá věc, Jiří –«

„Šťastnou cestu“, volal na něho Jiří —

Tu Jiří zvážněl. Upíraje zraky do hlubokých očí dívčiných, řekl po chvíli vřele:

»Což víte, proč jsem to udělal?«

Hned však přešel ve veselý tón a zasmál se:

»Ale dnes vám to, Rolo, nepovím, jsme tu na to příliš sami!«

Uchopil ji za ruku a táhnul ji za sebou po písčitém břehu. I běželi spolu, smějíce se jako dvě děti.

»Musíme ukliditi svoje zásoby,« vykládal, když doběhli ke kupě, na kterou složili potraviny a rozličné potřeby z Vlaštovky. »Je třeba udělat chladný sklípek u studánky a ohniště vystavět u naší jeskyňky. Neboť v domácnosti musí být krb, že ano, Rolo!«

»Ano, Jiří!« zasmála se dívka šťastným smíchem.

»Tak tedy do práce, hospodyňko moje!«

XXVII.

V úzkostlivé nejistotě čekali tři přátelé, zdali poplach neplatí jim. Každým okamžikem se mohly otevříti dvéře a jimi vejíti záhuba. Čas však prchal, nikdo se o ně nestaral.

Počali věřiti, že události v táboře se rozvíjejí podle určitého plánu, předem pevně stanoveného, a že oni nejsou příčinou opatření, která je děsila.

Bylo patrno, že nastává rozhodující chvíle. Ač byly všechny části tábora spojeny telefonicky,

přece nejdůležitější činitelé byli povoláváni do kanceláře Markovy, kde byl hlavní stan podniku. Cesta k ní se netrhla, stále několik lidí čekalo na vpuštění. Mlčky, každý se staraje o své a dbaje zákazu, plésti se do věcí cizích.

Berka se svými přáteli pozorovali tento ruch s beznadějnou úzkostí. Byli už sice přesvědčení, že jim nehrozí přímé nebezpečí. Ale viděli stále jasněji, že obrovský stroj, zvaný nigirským podnikem, je v chodu a že rozpřáhá svá ramena k úderu. A byli zoufalí vidouce, že jsou bezmocní a nemohou mu v tom zabrániti. Vždyť ani nevěděli, oč jde, co se tu zamýšlí!

O Křemena pokoušely se záchvaty šílenství. Nejdivočejší nápady se mu honily hlavou. Štěstí jeho i Manony bylo, že získali pro své cíle Berku, Nebýti jeho, byl by Křemen provedl něco, co by nebylo prospělo Nekolovi, ale určitě zničilo jeho přátele.

Stále se mu vracela myšlenka, zabíti zloducha, který byl hybnou silou tohoto hrozného podniku. Nečinnost, ke které byli odsouzeni, a pouhé přihlížení k přípravám díla, které mělo zničiti všechny jeho sny a přání, vše to jej dráždilo k zuřivosti a pudilo k nerozvážným činům. Štěstí, že za něho myslil Berka, jenž neztrácel klidu ani za poměrů nejstísněnějších.

»Dosud není nic ztraceno. Velký zločin není lehké dílo. Ztroskotá snáze, než dílo dobré. Lidstvo tomu nevěří, ale je tomu tak. Přesvědčíte

se o tom. Cítím v duších, že zmaříme tenhle úklad.«

Tak dodával dobrý ten muž důvěry svým ochabujícím přátelům, ač jeho naděje klesala s každým stupněm, o který se slunce vzneslo nad obzor.

Nepřestával ovšem jen na řečnění. Byl neúnavný ve vymýšlení možností, o kterých se ani nezmiňoval přátelům, nechtěje připravovati jim zklamání. Byl však brzy zde, brzy onde, nenápadně se stýkal s přicházejícími a odcházejícími, pátral, vyzvídal, zkoušel. A při tom si vedl jako liška, vždy záminku našel, s předmětem některým přišel, dotaz měl ten či onen.

Den však pokračoval, blížilo se k poledni. A marno dosud všechno úsilí.

Zatím Křemen se lopotil bez ustání s bezdrátovým telefonem. Nebylo však možno dorozumění s kýmkoliv, neboť rušivé vlny třásly se vzduchem a křížily vlny jím vysílané. A v naslouchátku se ozýval stále jen pustý rachot a praskot; od rána zněla bez ustání tato hudba, která přiváděla: Křemena v zoufalství.

Jaký proto úžas, když přesně ve dvanáct hodin v poledne naráz nastalo ticho.

Byl by vykřikl radostí a již chtěl zavolati a pokusiti se o rozmluvu s Bertrandem. Ale zarazil se. Pro něco ticho nastalo. Patrně bude mluviti Mark; asi s otcem. Za hovoru by jistě ucítil vlny,

vysílané v sousedství, třeba jeho stroj, jest laděn na vlny jiné. A to by byla zkáza Nekolových přátel.

Nařídil proto svůj přístroj a přitiskl naslouchátka k uším, aby sledoval rozhovor Markův s tajemníkem. A skutečně!

»– ne, není stopy!« zaslechl a poznal hlas otce Markova.

»To je k zoufání!« ozval se na to Mark.

»A Böhm?«

»Je ve vězeňské nemocnici.«

»Cože?«

»Napadl Kmenta, střelil po něm a byl zatčen.«

»To zhoršuje naše postavení.«

»Nemůže býti už horší. Musíme počítati s tím, že se proti nám obrátí i Svaz, jenž má schůzi dnes odpoledne.«

»Nezbývá tedy, než –«

»Využíti moci, dokud se nám nevymkne z ruky. K vlastním cílům. Tak, jak jsem ti řekl. Manon musí být zbavena opory a musí býti zničena myšlenka Nekolova, jež by mohl zmenšovati význam věci naší.«

»Dnes večer tedy.«

»Za každou cenu.«

»Určitě. O sedmnácté hodině. Veřejnost však zpracovat, nezapomeň!«

»Buď bez starosti, náš tisk udělá, co možného. Ale vše záleží na tobě. Buď zdráv!«

»Buď zdráv, otče!«

Dokončili. Křemen zaslechl poslední slova, chvěje se na celém těle. Ne snad tím, co slyšel. Ale čekal, až Mark domluví, a třásl se obavou, že mu neponechá tolik času, aby zavolal tak touženou Venuši.

Malý okamžik váhal, když Mark domluvil. Pak zapjal svůj přístroj a zavolal:

»Haló, Venuše!«

Okamžitě se ozvala odpověď:

»Bertrand!«

Astronom chápal nebezpečí, nemařil času ani slůvkem »zde«.

Křemen učinil totéž a hned zabočil k věci:

»Dnes večer v pět hodin –«

»Drrrr –!«

Hotovo!

Křemen vyskočil, s očima vztekem i lítostí zaslzenýma a prudce uhodil přístrojem, A zaštkal, zmítaje se jako v křečích.

Manon odpočívala vedle na lůžku. Usnula, zmožena únavou i zármutkem. Teď ji probudilo vzlykání Křemenovo. Procitla; pochopila, že znovu neštěstí dolehlo na jejich věc. A rozplakala se bolestným pláčem.

V tom se rozlétly dvéře. Do místnosti vběhl Berka.

»Ven!« volal. »Ven! Ale opatrně! Tábor spí poledním spánkem a nikdo nemá tušení –«

Ze dveří domku se vyhrnuly tři postavy. Berka zavedl druhy za roh, na stranu západní.

»Tiše!« krotil jejich otázky. »Ani slova! A vizte!«

A ukázal na oblohu, které zde veliká část byla volná, daleko k západu, směrem, odkud Nigir valil své vlny, vzedmuté jarní plíští.

Pohlédli na oblohu.

Křemen sevřel pěstě, hrozná kletba se mu drala z úst.

Manon zaplakala a klesla na kolena.

Bylo žhavé poledne.

Po studené noci a chladném ránu zavanul vítr z jihu. Z kraje, nad nímž slunce stálo. Přinesl horký vzduch, pak ustal. Dole na Nigiru, nad vodami, byl vzduch chladný.

A povstala nádherná fáta morgana.

Paprsky světelné, lámajíce se při přechodu mezi vrstvami rozdílné teploty, vykouzlily na obloze obraz Nigiru nad soutěskou Burrum. Skvěl se vysoko na obloze, trochu neurčitý, ale přece tak zřetelný, že z něho bylo jasno, co se děje na Nigiru.

Jako v mlhavém závoji se chvěl na obloze obraz řeky. Ale jaké řeky! Vysoko byly vzedmuty její vody, daleko široko zatopeny břehy. Po obou stranách daleko do pouště sahaly vody, hraničily se žlutavým pískem a obrážely ve své hladině průzračné modro oblohy.

Byl to ohromující obraz mohutnosti a síly.

Zmizely palmové háje na březích Nigiru. Z oas opodál i břehů ležících tu a tam čněly vrcholy

datlovníků jako drobné body na hladině. Zmizel dravý proud u skal Tossajských. Na jeho místě tichá, široká vodní pláň se táhla mezi skalami, šířila se a stáčela ke Kabaře, kterou oblévala s obou stran. Až k Timbuktu šly vody.

K mrtvému Timbuktu, mrtvým krajem.

A za Timbuktu, jaká nesmírná rozloha vod. Několika proudy se tu valívala Džoliba – velká voda – na středním toku Eghirreu či Issa zvaná, evropsky Nigir či Nigír. Dnes jeho ramena zmizela, splynula v širý, nepřehledný tok. V pozadí však zmizela laguna Debo, zmizela jezera Faguinbi, obě Dauny i Bukora – pohltilo je moře, moře, jen moře vod, širých, pustých, vysoko vzdutých vod, jež se prostíralo až daleko k obzoru a nyní leželo tu vysoko na obloze prohřáté poledním sluncem v mlhavém přeludu víly Faty Morgany.

V horním povodí Nigiru nastal již čas pravidelných dešťů. Jdou v krajinách tropických se sluncem, dostavují se, když stojí slunce nejvýše. Opožďují se však za ním, na západním pobřeží Afriky méně, čím dále k východu pak více.

V Sieře Leoně nastává déšť již v dubnu, horní povodí Nigiru bylo tedy již vzduto. Ale v tomto roce si patrně deště přispíšily a počátkem května stoupal již i střední tok Nigiru u Timbuktu.

Hartmanové pravděpodobně chtěli vyčkati pozdější doby, až vody v nigirském veletoku stoupnou nejvýše. Pro jistotu však je zadrželi

hned počátkem plíště. Pozorovali vratkost svého postavení a chtěli býti připraveni. Počítali dobře; úskok Manonin, rázné její vystoupení, hlavně však zasáhnutí Kmentovo, únos dcery Böhmovy, ohrozil rázem postavení Hartmanů. Octli se na pokraji zkázy.

Ale na druhé straně příroda jakoby jim pomáhala. Nigir stoupal rychleji, než čekali, a nad stometrovou přehradou burrumskou se nahromadily koncem května spousty vod, jež překvapovaly i tvůrce této mohutné nádrže.

V této době Nigir obyčejně zaplavoval plochu as 530 kilometrů dlouhou a přes 160 kilometrů širokou. Nyní byly jeho vody vzduty hrázemi v soutěsce Burrum a pokrývaly plochu daleko přes 200 kilometrů v šíř a přes 700 kilometrů v dál. Přes půldruhého tisíce krychlových kilometrů vody zalévalo tu širý kraj a víc než polovina těchto vodních spoust byla vzduta vysoko nad obvyklou výší, hotova přelíti se tam, kam se jí otevře cesta.

A na tuto obrovitou spoustu v němém úžasu hleděli tři lidé, kteří teprve při tomto pohledu pocítili plně svojí bezmocnost.

První z nich se vzpamatoval Berka.

»Pryč! Dovnitř!« zvolal tlumeně. »Zjev se rozplývá a naše meškání zde je nebezpečné.«

A skoro násilím vtáhl své druhy do domku.

Křemen zlomen usedl a polohlasně, jakoby pro sebe proklínal Marka Hartmana. Zdálo se, že se

ho vzmáhá šílenství. A opět a opět vracela se na jeho rty slova:

»Vrahové! Úkladní vrahové! Hromadní zabijáci lidstva! Proto vyvraždili malarií povodí Nigiru. Zabijáci!«

Manon pak se oddávala usedavému pláči, pro který se jí už nedostávalo slz. Zatím jediný Berka neztratil ducha a dlouhými kroky měřil místnost, zabrán jako v usilovné přemýšlení. Mozek jeho pracoval zimničně. Usuzoval, nač může býti tato uměle nadržená spousta vod. Mohl dojíti k jedinému závěru. Potom vzpomínal útvaru krajiny na východ od tábora Markova. Písčitá poušť, tu a tam vlny navátého písku, dále k východu polo holá step. Zvláštní však ráz kraje. Břeh Nigiru po levé straně skalnatý, vysoký. Skoro hráz, nebol hned potom se území níží a tvoří širokou kotlinu, jež běží k východu a zahýbá pak na jih.

Snad od tisíciletí má kraj tento vzhled; snad mu jej dodalo zemětřesení, které ve dvacátém pátém věku zachvátilo rovníkovou Afriku a nadělalo hrozných škod.

Berka si vzpomněl, že asi před týdnem viděl lidi, kteří daleko od tábora pracovali cosi na táhlých náspech dyn, jež na několika místech přetínaly široký žleb, k východu se táhnoucí pod břehem Nigiru.

Berka si uváděl na mysl každou podrobnost, kterou věděl o této části území. Uvažoval dlouho a rovnal si v mysli vše v logický řetěz. Jeho

posledním článkem byla myšlenka, znenadání pronesená:

»Zde bude míti slovo Zyka –«

A hned byla jeho myšlenka potvrzena. Teprve nyní si vzpomněl, že viděl dnes Zyku, jak šel do Markovy kanceláře. Dlouho tam pobyl. Jak vše souhlasí!

Zyka byl vrchním ohněstrůjcem v nigirském táboře. Dobrodruh světem prošlý a všeho schopný, ale zkušený a neohrožený, řídil trhací práce na nejdůležitější části nigirského staveniště. Berka nepochyboval, že při nastávající práci se neobejdou bez něho.

»Zyka je ničemný chlap,« probral se Křemen ze svého zármutku. »Než jej potkati, raději se vyhnouti.«

»Hm, věc názoru, příteli!« odpovídal Berka.

A najednou, jako by jej bodlo, vyskočil s místa, na kteří právě byl usedl.

»Nemýlím-li se,« zvolal, »byl Zyka nemocen?«

»Ano,« odpovídal Křemen, »krátké spojení při zapalovacím přístroji mu popálilo levici.«

»Á je už zdráv?« tázal se Berka nedočkavě.

»Kopřivu mráz nespálí! Ale dosud chodí do nemocnice.«

»Chodí k obvazu? O čtrnácté hodině?«

»Ano, jako ostatní. Ale nechápu –,« divil se Křemen.

»Nic nevadí, že nechápeš,« odtušil Berka; zřejmě rozradostněný.

A sehnav kousek papíru a tužku, usedl v koutě na lůžko.

Trvalo hezkou chvíli, co se takto zabýval něčím tajeným. Blížila se čtrnáctá hodina, ruch v táboře se vzmáhal, neboť někteří z dělníků začínali práci o této hodině, kdežto jiní, slunečnímu žáru více vydaní, o dvě hodiny později.

Berka patrně spěchal. Napsal cosi, jakási znamení na svůj lístek. Pak list vsunul do zápisníku a opatrně zápisník ukryl v náprsní kapse. Ozvaly se sirény, volající do práce, táborové hodiny tloukly čtrnáct.

Berka vyňal z kapsy nůž a rozevřel jej. Usedl ke stolu a chopil se mosazného kohoutu, který tu patrně čekal na správku. Drže jej levou rukou přisunul jej na okraj stolu. Pak opřel oň otevřený nůž. Chtěl asi něčím mocí pohnouti, přitiskl nůž pevně – než v tom –

Výkřik se ozval z úst uleknuté Manony.

Berkův nůž klouzl na kovu, sjel dolů a zasáhl pravou nohu Berkovu. Na žlutavých kalhotách na pravém stehně Berkově vytryskla krev.

Berka vstal, položil nůž a řekl jen:

»Tak, teď mohu do nemocnice.«

Křemen stanul vedle něho a vřele mu stiskl ruku.

Manon šeptala cosi v slzách vroucích díků.

Ale Berka neposlouchal. Vyběhl z baráku aviatiků a bolestně stahuje tvář běžel ke dveřím,

jež vedly z prostory před kanceláří dovnitř tábora. Ránu svíral pravicí, pod níž jeho šat mokval krví.

Když přiběhl ke vrátnému, odtáhl zkrvácenou ruku a ukázal na ránu.

Bez překážky byl propuštěn a zaměřil k nemocnicí.

V domku aviatiků zatím pobíhal Křemen po nevelikém pokojíku, chvěje se rozčilením a nedočkavostí.

Manon seděla na židli vedle okna, vedoucího k východu, a její zrak byl upřen v modro daleké oblohy. Její tvář byla nepohnutá, rty němy. Ale srdce se chvělo vroucí nadějí i zoufalým strachem. A modlil-li se kdy člověk, povznášel-li své srdce ke komusi Neznámému, jenž řídí osudy lidí, sotva kdy vřelejší, horoucnější modlitba tryskala k obloze nad tu, kterou k ní vysílala zmučená duše nešťastné dívky.

Zatím plynula minuta za minutou; vlekly se olověnými kroky. Rozmnožovaly trýzeň nejistoty.

Konečně po plné hodině se vracel Berka. Šel zvolna, kulhaje. Rána jeho byla zavázána. Když na jeho tváři utkvěly oči jeho druhů se žhavou nedočkavostí, pohlédl na ně klidně a obrátiv se potom k Manoně, řekl:

»Budete-li za dvě hodiny něco dlužna ohněstrůjci Zykovi, budete mu dlužna mnoho.«

Manon stiskla ruku šlechetného muže. Promluviti nemohla. Věděla, že má velkou příčinu

k vděčnosti, neměla však síly se tázati na podrobnosti.

Za to Křemen byl pln zvědavosti. Zaplavil Berku otázkami, nedostal však z něho víc, nežli že se skutečně sešel se Zykou. Více nechtěl pověděti. Není jisto, zda se jeho plán zdaří, nechce předbíhati. Uvidí, jaký bude míti výsledek a co bude.

Na tom zůstalo, více se již Křemen nedověděl.

Jeho trpělivost však měla býti brzy ukojena. Vše nasvědčovalo tomu, že nadchází rozhodný okamžik. V táboře bylo jako v úle, většina dělnictva byla zaměstnána v jeho jihovýchodním konci. Pak najednou se počala část východní prázdniti. O půl sedmnácté bylo tam téměř úplné ticho, jen dunivý hukot vodopádu rachotil s této strany.

Málo před sedmnáctou hodinou se objevil před kanceláří Mark se Strucksem a ještě několika inženýry a odešli kamsi vlevo. Současně se ozvaly telefony po celém táboře a nařizovaly otevříti všechna okna.

Ozval se řinkot oken, chvilku trval a zas umlkl.

Berka zavolal své druhy a vyšel s nimi za barák aviatiků, odkud se otvíral pohled na východ přes dřevěnou ohradu tábora. Pohlédl na hodinky a pravil:

»Teď pozor! Hleďte tam, na oblohu! A klid! Naprostý klid!«

Nedořekl. –

Obrovský sloup černého kouře s děsivou prudkostí vyletěl do nesmírné výše, stanul a počal se rozkládati v šíř – v okamžiku však vedle něho druhý – třetí –

A – ráz! ráz! ráz! – tři ohlušující rány zaduněly, země se třikrát zachvěla, dřevěná ohrada se zakymácela a domky okolo jakoby se chtěly sřítit. A nové tři sloupy o něco dále – znovu – ráz! ráz! ráz! – zadunělo s ohromujícím rachotem.

Křemen div nevykřikl. Stěží se mu podařilo zadržeti hlas.

»Berko! Berko! To je volání o pomoc!«

»Tři body za sebou – o – o – o – ano,« odpovídal Berka na pohled lhostejně, zatím co jeho oči zářily vítězně a s lačnou nedočkavostí hltaly východ oblohy. »Však pozor! Dál!«

Dva sloupy vedle sebe – ráz – ráz!

»S – značka signálu – ale také písmeno – s –« jásal Křemen, když dvojí hromový rachot otřásl vzduchem i zemí.

A nové dva sloupy – dva rázy za sebou –

»S – s –« vyskakoval radostí Křemen, zatím co Manon s rozjasněnou tváří a plna naděje se zahleděla k východu.

Zas dva sloupy – dva rázy –

»S – s – s!« šílil přímo Křemen a vzpíral se Berkovi, jenž pln strachu jej vlekl zadním vchodem do baráku.

Tři mohutné údery se ozvaly zatím –

»Pomoc!« křikl, či spíše pokusil se křiknouti, ale nemohl, ježto Berka sevřel mu hrdlo a udusil zvuk v něm.

Křemen padl na lůžko a zmítaje sebou smál se smíchem šílence.

Manon pak stiskla vroucně ruku Berkovu.

»Více se nedalo dělati,« řekl tento skromně, »ale tohle stačí. Zyka provedl věc dokonale a zaslouží vašich díků, slečno!«

»Dostane se mu jích, jestliže –«

»Jestliže?« ptal se Berka.

»– ho nezabijí!« řekla Manon. A s obavou se zahleděla ven, kde nyní sloup za sloupem vylétal a odkud zaznívalo nepřetržité dunění. Brzy pravidelné, brzy nepravidelné, patrně, aby se zastřela počáteční pravidelnost.

»Buďte bez obav!« konejšil ji Berka. »V takovýchto případech nejmakavější věci ujdou pozornosti i bystrých lidí.«

»Ostatně už je teď pozdě!« smál se Křemen.

»Jistě. V této chvíli je pan Bertrand jistě u svých seismografů. Rozechvěly se asi mocnými těmito otřesy!«

»Tancují jistě jako blázni!« radoval se Křemen, povstav a toče se vesele prostřed světnice.

»Určitě! Venuše je dokonale zařízená stanice.«

»A pan Bertrand byl již dříve upozorněn,« řekl Křemen. »Volal jsem jej ráno, slyšel však jen: ‚Varujte –‘. V poledne už čekal, zaslechl: ‚Dnes večer v pět hodin‘ –«

»Teď je pět,« pravil Berka. »Není možno, aby si nevšiml tak překvapujících otřesů země.«

»Vyloučeno!« dotvrzoval Křemen. »Na tisíc kilometrů je bude cítiti. A pan Bertrand vyčte z nich na první pohled ve značkách bezdrátové telegrafie: »Pomoc – s – s – s – pomoc.« A co znamená – S – S – S – ví už každé dítě.«

»Díky vám, Berko! Díky vám, přátelé!« pravila Manon pohnutě.

»Náš pan Mark je chytrý pán, to věc je nesporná, že je Berka chytřejší, se brzy rozpozná,« zpíval si Křemen, toče se dále po pokoji.

A zvážněv dodal:

»Další splátka na účet. A přijde i poslední, třeba život stála!«

Zaťal pěsti a pohrozil k východu, odkud nyní hodně zblízka nový hromadný rachot zalomozil.

Sotva dozněl, ozval se mohutný hukot nedaleko. Bylo jisto – nesmírné, divoké proudy vod hnaly se tam kamsi k východu, hřměly, duněly, řvaly, ječely a hučely dál a dál, zatím co zvolna umlkalo a tichlo hlučení starého vodopádu.

»Tedy takhle to bylo míněno,« řekl Berka.

»Zkáza se valí,« pravil Křemen, »ale přijde pozdě.«

»Zachrání se? A jeho lidé?« ptala se úzkostně Manon.

»Doufejme!« pravil Berka. »Co bylo v lidské moci, stalo se.«

A naslouchali hučení vod a výbuchům, které nyní se vzdalovaly od tábora a slaběji sem doléhaly.

Zatím se rychle sešeřilo. V blednoucích červáncích nízko nad západem se zaleskla Venuše, spěchající ke slunci. Obloha temněla, nové a nové hvězdy prosvitaly. Noc uléhala široce nad saharskou pouští.

XXVIII.

Chmurné myšlenky vířily hlavou mladého astronoma, jenž s terasy Venuše patřil v zamlklou poušť. Osud lidstva táhl jeho hlavou, krutý úděl člověka, nejdokonalejšího z tvorů a přece tak ubohého!

Od dob nejdávnějších. Nejstarší zkazky lidstva mluví o prolité krvi a vraždách bratří. Staletí lidských dějin naplňují války, bez krvavých bojů není jediného. V lidstvu vládne surová moc, boj všech proti všem jím zmítá od jeho počátku. Plemeno zápasí s plemenem. Bílý člověk zničil a vyhubil rudou rasu a podrobil si ostatní barevné bratry. Staletí je svíral v útisku. Pak přišel čas a barevná plemena setřásla se sebe patu bělochovu. A nebude snad trvati dlouho a žlutá Asie zavalí jeho krajiny a shladí jej snad s povrchu země.

Ale také mezi národy je věčný boj. Říše za říší povstává, žije čas a pak se utápí v krvi a dýmech

požárů. A v národech zuří zápas tříd a svár nesčetných stran, a není to láska ke svým, jež je pojí v celek, nýbrž spíše nenávist k druhým.

A rodiny? A jednotlivci?

Ach, kde je láska?

Opět a opět vyvstávají její apoštolově. Jako blýskavice v temnotách se vynořují proroci, hlásající lásku a dobro. Hynou na křížích, nebo umírají jako světci oplakávání miliony. Vše jedno, svět jde dál. Vyznává ústy dobro a v srdci tají zlo. A ve chvílích vášně střásá se sebe i zdání dobra a hýří v potocích krve a slz.

Nešťastné lidstvo! Což nikdy nebude konce jeho utrpení?

A dosud ani červánků lepší, šťastnější doby.

Stačí jen obraz, jenž se jeví jedinému člověku a jedné době. Zde Arek, ubohý trpitel a hned zase hrozný rozsévač bolesti a smrti. V pozadí násilní Tuaregové a utištění Sonrhajové. A vedle jiná rasa, jiná tvář. Hartmanové! Zpupní škůdci lidstva a bezcitní vyssavači neuvědomělých davů. Co však s nimi bude zítra, pozítří? Zůstanou rozdrcení v bouřlivém víru, tak jako se dosud stalo všem, kteří chtěli ovládati ostatní.

A Uhelný svaz? Jaké asi budou konce tohoto sdružení, založeného jen na osobním zisku, vlastním prospěchu?

A co jest jedinec v tomto děsném zmatku? Mimo svou vůli je strhován jeho kolotáním a

zmítán jeho vlnami. Ani nevěda, ocitá se na pokrají srázu a uprostřed nebezpečí.

Právě jako on, Bertrand stal se znenadání účastníkem tajemných událostí, jichž rozuzlení kdo by mohl tušiti?

A myšlenkový pochod přivedl hvězdáře ke skutečnosti. Pohlédl na hodinky, minula šestnáctá. Slunce klonilo se k západu.

»Dnes večer v pět hodin –«

Tato slova opět mu vstoupila do mysli. Co se stane v tuto hodinu? Bude to zde? Na Venuši? Mužstvo je v pohotovosti, ochranný přístroj proti útoku ze vzduchu chrlí již do prostoru své ničivé vlny. Víc nelze učiniti.

Týká-li se však zpráva někoho jiného? Podle výkřiku »Varujte!« jde o nebezpečnou příhodu pro někoho. Podle zprávy druhé je to útok, neboť nehody nelze předvídati na hodinu. Ale jak se doví Bertrand, co se stalo a kde?

Ostatně, co by mohl chtíti více? Má na Venuši všechny pomůcky, jež vynašla věda! Telefon bezdrátový, nejdokonalejší dalekohledy, seismografy, přístroje pro pozorování a zaznamenávání otřesů země a konečně tlakoměry, ukazující otřesy vzduchu.

Jen trochu význačnější událost v dalekém okruhu nemůže ujíti pozorovateli na Venuši za pomoci těchto přístrojů.

To byl závěr myšlenek Bertrandových. Uklidněn opustil terasu; sešel do nádvoří,

prohlédl mužstvo a jeho poslední přípravy k obhájení observatoře.

Vše bylo v pořádku. Jen jedna věc trochu zamrzela hvězdáře. Vzpomněl svého letadla, Meteoru. Bylo by škoda výborného stroje, který byl uložen v hangáru pod Venuší. Hangáru nebylo lze hájiti v případě přepadení, byl mimo Venuši. Ale Sim měl radu: Ve dne nemůže přijíti útok neočekávaně, protože širá poušť je přehledná do velikých dálek. Kdyby hrozilo nebezpečí, vytáhne se lehký stroj na nádvoří Venuše. A pro jistotu se totéž učiní večer.

Tím byla i tato nesnáz odstraněna a Bertrand odebral se na terasu observatoře bez starosti o osud Venuše.

Klidu však v jeho mysli nebylo. V napjatém očekávání pozoroval běh hodin, jež kvapem se blížily k sedmnácté. Měl již vyzkoušeny všechny své přístroje a uvedeny v pohotovost, zejména se přesvědčil, že zvonky seismografu mají náležitou citlivost. Také telefon účinkoval bezvadně, rozruch v ovzduší však trval dosud a nebylo možno telefonu použíti.

Přece však přiložil naslouchátka k uším, když nadešly poslední minuty šestnácté hodiny. A se zrakem upřeným k jižnímu obzoru očekával příchod rozhodného okamžiku.

V tom však mu napadlo, aby zaměřil svůj dalekohled k jihu, směrem ke kolonii Nekolově.

S největším kvapem v poslední chvíli nasadil okulár pro přímé, pozemní pozorování a sklonil dlouhou rouru dalekohledu na jižní obzorovou čáru. Nekolova kolonie ovšem ležela pod obzorem, v kruhu dalekohledu objevilo se skalisko kdesi v daleku, vlastně jeho vrchol, vyčnívající jako temný bod nad obzorem.

Bertrand usedl, rozechvěn, zíraje napjatě do dalekohledu a tiskna k uchu lehce naslouchátko telefonu, neustále rachotícího.

Hvězdářské hodiny za ním odbíjely pravidelně a přesně svoje vteřiny.

»Cink!« – silnější úder – pět vteřin před sedmnáctou.

Cin – cin – plynula vteřina za vteřinou –

Cin – cin – další dvě vteřiny –

Cink! – úder – sedmnáct –

Smysly Bertrandovy se chvěly v napjetí, v uších hučelo, oči se zalévaly slzami –

Sedmnáct!

A dál – jedna – dvě – tří – čtyři –

Pěti –

Šest, sedm, osm –

Vteřina za vteřinou prchá – je ticho všude – jen v naslouchátkách věčné rachocení, venku jemný cinkot hodin –

A nic se nehýbe. Nic se neděje.

Kruh v dalekohledu nepohnut – skalisko v něm temný bod –

A hodiny hlásí patnáct, třicet – minuta –

Znovu pět – deset – patnáct –

Bertrand zklamán chtěl odložiti naslouchátka a povstati.

Cin – cin – cink!

Dvacet – pětadvacet – třicet –

Aj! – Co to?

A Bertrand sebou trhl. – A vytřeštil zrak do zorného pole dalekohledu.

Minutu třicet vteřin po sedmnácté hodině poskočilo skalisko na jižním obzoru, vlastně ne – celý jižní obzor sebou znatelně trhl –

A teď znovu – a zas –

Pravidelně – tři údery – ráz – ráz – ráz –!

»Co to?« řekl Bertrand polohlasně a se zatajeným dechem. »Co se děje? Proč se otřásá země? A v pravidelných mezerách? Neboť není pochyby, že obzor poskakuje v zorném poli proto, že se zachvívá země, do které je pevně zapuštěn podstavec dalekohledu.«

V tom však nový náraz v dalekohledu, druhý, třetí. Zase přesně pravidelně.

Hvězdář užasl.

»To je znamení! Dvakrát po třech rázech – znamená o-o-o – o-o-o – výkřik o pomoc v abecedě bezdrátové.«

A vytřeštil oči do dalekohledu, který započal nový rej.

Ráz, ráz – ráz, ráz – ráz, ráz –!

»Dva rázy – značí signál – ale také písmeno – s – ach – už chápu – s-s-s – Společnost saharského slunce.«

A teď – tři rázy – přestávka – zase tři rázy – volání o pomoc!

Zrak se zaléval slzami usilovného napjetí.

Teď znovu sebou trhá skalisko na obzoru – ale nepravidelně – zase – ale už jen nahodile, bez ladu a skladu, bez významu. A čeho také by bylo třeba, vždyť začátek byl jasný, docela jasný.

Nebylo pochyby, otřesy země přinášely poselství – opravdu nový způsob telegrafie bez drátu – a poselství znělo:

»O-o-o, o-o-o, s-s-s, o-o-o, o-o-o.«

A nebylo možno mu nerozuměti. Znamenalo:

»Pomoc – Společnost saharského slunce – pomoc!«

Zvláštní shoda okolností, příhodnost zkratky S. s. s. přivedla někoho – bylo vedlejší, koho –, aby použil tohoto způsobu k upozornění Bertranda.

Hvězdář vyskočil se sedadla. Opustil dalekohled, v něm dále se otřásal kruhový obraz vzdáleného obzoru. Odložil naslouchátka, stále rachotící.

A teprve teď si všiml, že zvonky seismografu jemně zvoní.

Seběhl dolů, pohleděl na proužek papíru, na kterém byly naznačeny ostrými vlnami záchvěvy země. Omyl byl vyloučen, i zde mohl vyčísti zřetelně ze záznamu rázů táž písmena:

»O-o-o, o-o-o, s-s-s, o-o-o, o-o-o.«

Bertrand neváhal.

Zběžně pohleděl na další zákruty čáry, jež svědčily o nepřetržitých záchvěvech země. Způsobených patrně mohutnými výbuchy v daleku.

Popatřil na přístroj, ukazující směr, odkud přicházejí otřesy.

Vzdálenost – asi 300 kilometrů.

Počátek otřesů – sedmnáct hodin, jedna minuta, třicet pět vteřin.

Vše souhlasilo. Výbuchy se počaly přesně o sedmnácté hodině – v nigirském oblouku – u Hartmana!

Nyní bylo vše jasno.

Bertrand zazvonil na Malína a na Sima.

Předal řízení observatoře Malínovi, upozorniv jej znovu na možné její ohrožení.

A v necelé minutě potom vznesl se Meteor k jihu nesa Bertranda a řízen Simem. Nedorazil však daleko. Byli asi deset kilometrů od Venuše, když najednou Sim prudce strhl páku výškového kormidla. Meteor se obrátil k zemi a sjel na písek pouště, jako když ostříž se vrhne z vysoka na kořist do polních brázd.

Tam stanul nehnutě.

Bertrand udiven patřil na Sima, mlčel však a nepřenesl slova, vida jeho pokyn. Tak seděli vedle sebe drahnou chvíli. Pak vyhlédl Sim opatrně pod nosnou plochou Meteoru k východnímu nebi.

»Vidíte,« ukazoval, »neviděli nás, přeletěli.«

Skutečně. Mohutný avion pomalu plul k východu, vysoko na obloze, právě přes místo, na němž se k zemi přitiskl Meteor. Lidé na něm patrně neshlédli Bertrandova létadla, jež mělo úplně stejnou barvu se zažloutlou písečnou plání.

»Nehýbejte se mnoho!« napomínal Sim. »Myslím, že se vrátí.«

Měl pravdu. Veliké letadlo mizelo zvolna v modru oblohy, ztrácelo se, až se ztratilo docela. Po dlouhé chvíli však objevilo se znovu v daleku, pomalu se blížilo, až volným letem přeletělo nad Meteorem a vzdalovalo se k západu.

»Hlídají Venuši,« zašeptal Bertrand.

»A o nás zde nevědí,« odpovídal stejně Sim, ač bylo vyloučeno, že by jejich hlas mohl dolehnouti k létadlu na obloze.

»Nezbude, než hráti si na automobil,« řekl Sim, »abychom se dostali z tohoto nebezpečného pásma.«

»Zaměř však na jihovýchod!« radil Bertrand. »Ať se dostaneme ke kolonii s druhé strany, tam snad je volno.«

»Ano, pane, tak bude nejlépe,« souhlasil Sim. A vida, že nepřátelský avion na západě zmizel, spustil motor. Letadlo se rozjelo, zůstalo však u země a uhánělo rychle, ale opatrně, k jihovýchodu.

Urazilo tak značný kus cesty. Ale musilo zastaviti opět, když Hartmanovo strážní letadlo zase přiveslovalo ze západu.

A ještě jednou, potřetí, donutilo je k nedobrovolné zastávce, ačkoliv o hodně postoupili již od svého původního stanoviště. Patrně se i nepřátelský avion přiblížil k osadě Nekolově při tomto rozběhu. Když však se vracel po čtvrté, zahnul zase blíže k Venuši. A tak mohl Meteor pokračovati ve své pěší cestě, ovšem ještě pomalu. Potom však nedbal již nebezpečí. Vznesl se do vzduchu, zakroužil k jihozápadu a prudkým letem se hnal k osadě saharského slunce.

Přece však bylo již slunce pod obzorem, když se Meteor snesl k zemi před kanceláří Nekolovou. Jen stanuli, zpozoroval Bertrand, že je v kolonii neobvyklý ruch, že se asi něco přihodilo. Co, dověděl se od Mlakova, jenž mu vyběhl vstříc před dům.

»Vítejte, příteli, vítejte!« volal Mlakov zdaleka. »Uslyšíte novinu, co se u nás stalo.«

A než mohl Bertrand promluviti, mluvil Mlakov dále: »Usvědčil jsem zrádce. Tursu. Holuby! Měl jsem pravdu.«

»Opravdu?« žasl Bertrand, sám zaujat jeho zprávou.

»Vyjel jsem k Nigiru,« hovořil rychle Mlakov, »brzy po vašem odjezdu. Musil jsem však zpět, tábor je hlídán, anebo my jsme hlídáni.«

»Pozoroval jsem,« poznamenal Bertrand.

»Prchaje potkal jsem holuba, poštovního,« vyprávěl Mlakov, nevšímaje si poznámky Bertrandovy. »Srazil jsem ho k zemi vrtulí, chytil ho, měl lístek. Nerozumíme mu ovšem, jsou to šifry, tajné písmo. S námahou jsem se dostal zpět, před chvílí. A hned jsme udělali prohlídku u Tursy a holuby jsme našli.«

»Kde je měl?«

»Pod jeho lůžkem byl vykopán v zemi otvor, přikrytý prkny a na nich země. Tam byli.«

»A co jste udělali s ním?« ptal se Bertrand.

»Je zavřen v naší věznici, první vězeň v ní! Ale stojí za to!« radoval se Mlakov, veda Bertranda do domu. V nejbližší chvíli vkročili do Nekolovy pracovny. Nekola nebyl v ní sám, několik mužů sedělo s ním u stolu. Když uviděli Bertranda, vítali jej všichni radostně.

Užasli však, když Bertrand stanuv před nimi a stisknuv ruku Nekolovu, pravil:

»Pánové, připravte se na svrchované nebezpečí! Víte, jak jsem byl dnes tajemně vyzýván, abych někoho varoval. Myslil jsem, že se to týká vás. Nyní však to vím určitě.«

Nekola vyskočil, druhové jeho s ním a obklopili Bertranda, zahrnujíce ho dotazy. Bertrand odpověděl:

»Po páté hodině ukázal dalekohled i seismograf v mé observatoři mocné výbuchy ve směru západním. K mému úžasu však první

nárazy se daly v pravidelných přestávkách. Byl to signál –«

»A zněl?« ozvalo se z několika hrdel najednou.

Zněl takto:

»O-o-o, o-o-o, s-s-s, o-o-o, o-o-o.«

»Úžasné! Úžasné!«

A inženýři Nekolovi pohlédli na sebe plni údivu. Nekola pak pravil:

»Nyní je věc jasná. Zdá se, že jsme opravdu vážně ohroženi.«

Mlakov však beze slova vstal a přistoupil k telefonu. Stiskl tlačítko, zvonky se ozvaly. »Haló! Haló! Syrakusy!« volal Mlakov.

Marně. Opět a opět zvonil a volal. Nic se neozvalo. Obrátil se od přístroje:

»Zde je další důkaz. Spojení je přerušeno, nesmíme ztratiti ani vteřiny.«

Úžas všech přecházel v ohromení, na většině však se zračila bezradnost.

»Co však počíti? Nevíme, oč jde! Jak se máme brániti?«

Slova se ujal znovu Mlakov: »Pánové! Nevím nic určitého. Ale myslím, že je možné jedině, abychom ihned vyklidili kolonii, vzali s sebou, co se dá, a obsadili kopec nad vápenkami.«

»Voda? Myslíte? Tady na Sahaře! A mezi námi a Nigirem je úžlabina Vadi Tilemsi!« Takové a podobné námitky se ozývaly proti návrhu ruského inženýra.

Ale Mlakov se nenechal mýliti: »Nezapomeňte, že poslední zemětřesení změnilo úplně ráz zdejší krajiny. Koryto Vadí Tilemsi se zdvihlo právě asi v místech, ležících proti soutěsce Burrum, za to však se snížila krajina na východ odtud. A úžlabina ta jde přes nás, vlastně správněji naše osada stojí v ní.«

Tu se ozval Nekola: »Mlakov má pravdu, pánové! Voda z Adraru jde tudy. Ovšem spodem; proto jsem zvolil toto místo, proto také měly naše artéské studně tolik vody.«

»Pak ovšem není pochyby!« pravil nejstarší z inženýrů za souhlasu všech.

Také Nekola již neváhal. Znal ostatně Mlakova a důvěřoval mu. I stiskl tlačítko poplašného telefonu. Zvuk zvonků se ozval po celém táboře, náhradní lampy zazářily a osvětlily osadu světlem denním.

»Tábor jest ohrožen zničením,« volal Nekola do přístroje a telefony po celém ležení opakovaly jeho slova. »Nařizuji okamžité vyklizení tábora. Vezměte potraviny a vše, co se dá odnésti, a odeberte se na kopec nad vápenkami!«

Obrátil se k Mlakovu a ptal se:

»V kolik hodin soudíte, že může katastrofa nastati?«

»Od Nigiru sem je na dvěstě kilometrů. Spád je sice značný, ale přece nemůže tu býti před jedenáctou.«

»Také jsem tak počítal,« řekl Nekola a obrátiv se k telefonu, pokračoval:

»Mužové ať se ihned vrátí do tábora, aby pomohli při vyklízení skladišť. O půl jedenácté však musí býti tábor bezpodmínečně prázdný. Zůstati v něm déle, znamená odvážiti se života.«

»To stačí,« řekl pak ke svým inženýrům. »Vy, pánové, zachraňte svoje věci a kanceláře! Mlakove, vy buďte při mně! A vám, příteli,« obrátil se k Bertrandovi, »děkuji ze srdce. Prokázal jste nám patrně větší službu, než nyní všichni dovedeme pochopiti.«

»Oh,« odmítal Bertrand, »službu vám prokázal, kdo tak pravidelně vypaloval svoje rány na Nigiru. Má zásluha je při tom směšně nepatrná.«

A odešel, aby se Simem dopravili do bezpečí Meteor.

Výjev, který se zjevil jeho zraku, když pohleděl po kolonii saharského slunce, byl úchvatný. Celý tábor byl osvětlen jako ve dne. Sta lidí se hemžilo a honilo mezi domky, davy proudily po cestách mezi nádržkami, jednotlivci i celé zástupy se draly již se zavazadly všeho druhu a nejrůznějšími potřebami na osvětlenou stráň táhlého kopce, jenž ležel na východ od kolonie. Ležení bylo podobno úlu, v němž vře a víří nejbujnější život, z něhož však včely v davech prchají, vlekouce zásoby s sebou.

Tlumený hlahol se nesl z celého tábora, ostřeji prorážely jednotlivé výkřiky; ozvaly se i ryky

zvířat, jež byla ve kvapu hnána z tábora. Vyklízelo se, odnášelo vše, co mělo i nemělo cenu, ale co se mohlo odnésti. Přenášeny i spisy a plány z kanceláří. A když první poplach utichl a zástupy rozbíjely svůj nocleh na písku kopce, počalo soustavné vyklizování podnikových skladišť za dozoru úředníků.

Tu strhl se pokřik na dvou místech najednou. Měla býti dopravena létadla na kopec nad vápenkami. Šipka, druhé cestovní aero a Mamut. Shledalo se však, že nelze je uvésti v pohyb. Stroje byly poškozeny.

»I o to bylo tedy postaráno!« pravil Nekola temně. »Abychom byli zničeni s naprostou bezpečností!«

S námahou byla vlečena létadla po svahu písečného vrchu. Zvlášť Mamut působil mnoho obtíží svou velikostí a váhou. Pátráno bylo mezitím po pachatelích. A teprve nyní se zjistilo, že několik lidí chybí již od odpoledne. Byli někteří hledání na sklonku dne, ale marně. Nepřikládalo se však významu té věcí.

Mezi pohřešovanými byl i jeden z řidičů Šipky. Nikdo ho nezahlédl od třetí hodiny odpolední.

»Přímo u sebe měli jsme lidi Hartmanovy!« řekl Mlakov udýchán, táhna z kanceláře těžký měřicí přístroj, na který by se málem bylo zapomnělo.

Tak rychle plynul čas. Po desáté hodině ruch utichal. Jen tu a tam někdo se ukázal v osadě, jež se skvěla v záři tisícerých světel.

»Jakoby se byla vykrášlila na poslední okamžik,« řekl Mlakov teskně.

Jen domluvil a nastalo cosi, co otřáslo všemi. Od severozápadu, v dáli několika desítek kilometrů, se ozval mohutný, dunivý výbuch. Ozvěnou se rozlehl po tichých pláních pouště a zanikl v jejích dálkách.

V té chvíli byli již téměř všichni obyvatelé osady na kopci nad vápenkami. V tlumu jejich rozhostilo se mrtvé ticho. Posměváčkové – a nebylo málo těch, kteří tvrdili, že vše je nesmysl a zbytečnost – utichli. Tábor se rázem vyprázdnil.

Najednou však se ozval výkřik ze zástupu. Muž se prodral a úprkem se hnal se svahu kopce.

»Mlakove! Mlakove!« volal za ním Nekola a chtěl se rozběhnouti za ním.

Zadrželi jej. Zůstal po boku Bertrandově a patřil s ostatními, jak Mlakov kvapí ulicemi osady. Zmizel mezí domky, pak jej zahlédli, jak veběhl do ultrafialové stanice. A za okamžik počala světla v kolonii kmitati v nepravidelných přestávkách.

Nekola pochopil.

»Jaká to myšlenka!« zvolal pln obdivu. »Posílá zprávu Evropě,« dodal obraceje se k Bertrandovi.

Hvězdář chtěl odpověděti, zarazilo jej však utišení, jež najednou nastalo kolem. Napjal sluch

– a opravdu – zdálo se, že temný, neurčitý zvuk sem doléhá odněkud od severozápadu.

V tom se objevil Mlakov. Úprkem se vracel, proběhl mezi domky a nejkratší cestou počal vylézati po svahu kopce. Všichni si oddychli, radostný šum provanul zástupem, umlkly hlasy, jež ruského inženýra pobízely k většímu chvatu.

Nyní obrátila se pozornost všech znovu k tajemnému hluku. A hle, bylo jej slyšeti nyní zřetelně, třeba že zněl zdaleka a tlumeně, Ale táhlý, jednotvárný zvuk se zesiloval, brzy slyšeli všichni podivné hučení, jež znatelně se blížilo s velkou rychlostí.

Všem se tajil dech, zraky nadarmo se upíraly v neproniknutelnou temnotu, která halila kraj. Jen temný hukot bylo slyšeti, jenž hrozivě rostl, vzmáhal se a šířil, takže se zdálo, jakoby hrozná jakási spousta šíř a šíř se valila ke kolonii.

»Teď bychom se asi byli budili, snad,« poznamenal jeden z inženýrů.

A naráz rozlehl se v největší blízkosti pustý, divoký rachot. Ve tmách nad kolonií, na rozhraní mezi černým pozadím a světlem, vrhaným táborovými svítilnami, vyvstala náhle vysoká zeď, neurčité, temně šedavé barvy, která jako báječný meteor s příšernou rychlostí se vrhla na kolonii.

Bylo viděti, jak vysoká vlna se bortí, část jí, už v polojasném osvětlení lamp, se vrhá korytem na západ od osady, část se řítí korytem východním, v

tom však znovu se tyčí hrozná stěna uprostřed a padá přímo na kolonii.

V strašlivý hukot rozbouřených vln zaléhá drtivý praskot a rachot. První světla na horním konci osady uhasínají. Přece však je viděti, jak se kolísá budova kanceláře. Domky a baráky okolo ní vyzdviženy obrovskou silou kupí se na sebe a k sobě, drtí a tříští, nad neurčitým zmatkem vln se rýsují břevna, částí střech, kácejících se stěn – pak vše klesá v temnou změť, valí se dál, trhá, bortí a ničí baráky další.

Proud hltá celou hořejší část kolonie, kácí a strhuje stanicí ultrafialových paprsků, vrhá se dolů po kolonii a vzpíná se na svah kopce. Je viděti Mlakova, jak s největším napjetím sil uniká zkáze, několik přátel najednou vrhá se mu vstříc, vlekou ho výše a sami stěží utíkají vlnám, jež se vzdouvají a stříkají za jejich patami.

Zatím rychle hasne světlo za světlem, jakoby vichr zavanul od severu.

Proud hltá celou hořejší část kolonie

Temno a proud zavaluje vápenky. Okamžik vzdorují komíny, pak se naklánějí a klesají. Tma letí dál a se světlem mizejí v rozzuřeném přívalu baráky dělníků, domky správní, budovy transformátorů, ústřední skladiště a celé zařízení velkolepé kolonie saharského slunce.

Dílo tisíců rukou a dlouhých měsíců za pekelného rachotu se řítí v trosky, jež do temnot s sebou unáší dravý, řičící proud.

Bylo dílem malé chvíle toto ohromné zničení. Brzy zhasla poslední lampa daleko na jižním konci tábora a na jeho místě zel jen černý, ječivě hučící a zuřící proud.

V zástupech na hřbetě písečného kopce se neozval za tu dobu ani vzdech. Ohromeni úžasem a němi přihlíželi všichni dílu zhouby a teprve po jeho dokonání zazněl společný výkřik hrůzy.

Z tlumu inženýrů a úředníků se ozval vzlyk. To Nekola zaštkal bolestí nad zničeným svým dílem. Přátelé se seskupili okolo něho, ozývala se útěšná slova.

V tom někdo vzpomněl: »A Tursa? Vzal ho někdo s sebou?«

»Ne,« pravil Mlakov temně. »Došel odplaty, jaké zasloužil.«

Výkřiky strachu se ozvaly se svahů kopce. Rozléhal se křik, nářky a kletby. Ukázalo se, že voda prudce stoupá a že obklopuje kopec s obou stran. Mnozí, zvolivší místa níže na svahu, byli jí ohroženi a prchali výše.

Bertrand se Simem se namáhali na kraji svahu a snažili se zachrániti Meteor, kterého již se zmocňoval dravý proud. Podařilo se jim dopraviti jej na horní plochu kopce a zatím se zjistilo, že voda již nestoupá. Ale dlouhou chvílí kupila se tu k sobě sta lidí, obklopených temnotou a neznámým nebezpečím, jež hrozilo je uchvátiti a zničiti.

Jako vykoupení působil najednou zásvit, jenž od východu přeletěl pouští. Všichni se ohlédli po něm a radost jim zjasnila líce. Na východě bledý pruh měsíčního světla se objevil, rychle se vyšinul nad obzor a za ním vyplula luna, veliká, oslnivě bílá. Nad pouští se rozjasnil téměř bílý den. A v jeho měkkém světle se rozhlížely udivené zraky po strašlivé spoustě, kterou způsobila záludná povodeň –

Od severozápadu se valil mohutný, široký proud. Temný, jen vrcholky vln tu a tam se zatřpytily bílou pěnou. Počátky jeho mizely v pozadí, z nenadání se zjevoval na obzoru, blížil se rozsáhlým lesklým pruhem a vrhal se pak zlomiv se dravě na svah, na kterém stávala kolonie.

Té však již nebylo. Vše bylo smeteno, kalné vody se hnaly po kolonii, volněji ve středu, kdežto po stranách se utvořily prudké řeky, jež se divoce řítily vpřed. Kraj dokola byl vodou zatopen, jen písečná duna, útočiště zachráněných obyvatelů kolonie, čněla z vodní spousty.

Mnohému se zamlžil zrak při pohledu na tuto spoustu. Ale všichni, kdo věděli, kým byl tábor varován, se obraceli s vřelým díkem k Bertrandovi. Cítili, že bez něho by nebyl životem vyvázl ani jediný z nich.

Bertrand však odmítal všechnu vděčnost.

»Ruka, která otvírala cestu těmto vodám,« pravil, »posílala do světa volání o pomoc pro vás. Ona vás zachránila, anebo ten, kdo jí k tomu získal. Já udělal jen svou povinnost, bez nebezpečí; ale kdo vypaloval podkopy na Nigiru, dával v sázku krk. A nedal bych za to nic, že ho neztratil.«

Nekola však stiskl ruku hvězdářovu se slovy:

»Zachránil jste nás. I vám patří náš dík, neboť nebýti vás nebyli bychom nic zvěděli o výstraze, o níž mluvíte. Díky vám za nás za všechny! Mně ovšem by lépe bylo tam –«

A zahleděl se v černý proud, který se valil nad zničeným jeho dílem. Tu však čísi ruka uchopila jeho pravicí. Byl to Mlakov.

»Pane inženýre!« ozval se tlumeně. »Tak často jste mi nevěříval. Snad teď už mi důvěřujete více. Věřte tedy také tomu, co vám teď pravím: Bez téhle vody byla naše kolonie ztracena. Hartman vás chtěl zničiti, ale zachránil vás. Vaše vědecké jméno i váš podnik. A pomohl vám. Teď vystavíme kolonii, na kterou se podívá svět!«

Pak se obrátil k Bertrandovi:

»Snad bude dobře, vezmete-li pana inženýra na Venuši. Bude potřebovati klidu, aby se zotavil. Já zůstanu zde s našimi lidmi a zařídím, čeho bude potřeba.«

Bertrand souhlasil a chopil se ruky Nekolovy, aby jej dovedl k Meteoru. Tu však počal hluk mezi dělnictvem, jež se kupilo okolo:

»Co bude s námi? Co my máme dělati? Rozejdeme se. Zaplaťte nám a půjdeme!«

Mlakov promluvil několik slov s Nekolou. Pak se obrátil k zástupu a zvolal silným hlasem:

»Přátelé! Mám plnou moc zaříditi vše, čeho třeba. V souhlasu s naším chefem, panem inženýrem Nekolou, pravím všem spolupracovníkům toto: Jste volni, jako jste byli dříve. Kdo chce odejíti, může tak učiniti beze všeho. Ovšem, až bude moci, až voda opadne. Plat i slíbené cestovné bude vám vyplaceno bezodkladně. Ale koho z vás těšila práce v kolonii, komu se zalíbila krásná poušť saharská a kdo si zakládá na tom, že svou prací zachraňoval svoje bratry na severu od mrazu a temna a od tyranie Uhelného svazu, ten ať zůstane s námi. Začneme stavěti novou kolonii saharského slunce. A víte kde? Tady –« ukázal dolů – »co stála naše stará osada. A víte, kdy? Zítra! Ano, nic se mi nedivte. Do zítřka opadne voda a zbudou z ní dvě řeky, které budou omývati rovinu, na níž stála a bude státi kolonie saharského slunce.

Neboť, přátelé, náš přítel Hartman provedl za obrovsky veliké peníze obrovsky hloupý kousek. Myslil, že je geniální myslitel, a dokázal, že je trulant. Nám zde už bylo zle, mnozí z vás si toho všimli. Chyběla nám voda. Nádržky jí spotřebují mnoho, protože se z nich rychle vypařuje pod žárem saharského slunce a v suchém ovzduší pouště. Naše artéské studně nestačily a hrozily vyčerpáním. A ještě jedna věc nám byla nepříjemná. Saharská poušť nás tísnila; byla kolem nás a pouhé zavanutí chamsinu mohlo zničiti naráz ovoce naší práce.

A tu v nouzi opravdu nejvyšší přišel dobrák Hartman a poslal nám vodu. Z Nigiru, neboť tahle špína, co teče u vašich nohou, přátelé, je z Nigiru. Pan Hartman ovšem nám jí poslal trochu mnoho, rozhodně víc, než jsme potřebovali. Proto jsme se jí vyhnuli. Včas, začež máme co děkovati zde našemu příteli hvězdáři Bertrandovi z Venuše, krásné stanice hvězdářské asi 200 kilometrů od nás na severovýchod. Pan Bertrand tam čeká na přechod hvězdičky Venuše přes slunce, ale má při tom vedlejší zaměstnání. Zachraňuje dobré lidi od úkladů lidí špatných.

Pan Bertrand nás tedy varoval a jeho zase upozornila nějaká dobrá duše z tábora Hartmanova, o které mám odůvodněné obavy, že se už houpá na některém datlovníku nad vlnami Nigiru, neboť znám dobráka Hartmana až příliš dobře. Ale buď jak buď, my jsme zachráněni,

voda, kterou nám poslal Hartman, nám neublížila. Už opadává, podívejte se, a zítra zbudou z ní dvě pěkné řeky, z nichž jedna poteče onou struhou na západ od osady a druhá touto zde hned pod našima nohama.

Bude z toho ovšem proces, velice zajímavý proces, s kterým páni Hartmanové nepočítali. Myslili, že nás utopí jako koťata a že budou míti od nás pokoj. Zatím my jsme tu a jako náhradu za zničení našich nádržek a domků budeme chtíti také víte co? Tyhle dvě řeky tady. Nejprve ovšem bude náhrada škody, které jste utrpěli na svém majetku. Uhelný svaz bude platit jako mourovatý, všecko zaplatí, všechnu škodu a všechny naše ztráty. Myslím, že vrátí hezkou část z toho, oč již ubohé lidstvo okradl. Myslím také, že nám, zaměstnancům v kolonii, to přinese zlepšení platů. Nepochybuji o tom, neboť teď je patrno, že jsme tu přestálí nemalé nebezpečí. Nebude ho sice příště, neboť Hartmanům zajde jistě chuť po výprasku, který jim obstará Evropa za dnešní jejich špatnost. Přes to však vám mohu zaručiti, že nám společnost platy upraví, třeba snad na útraty Uhelného svazu.

Hlavně však, jak jsem řekl, necháme si zde ty dvě řeky, o nichž jsem se zmínil. Trochu si je přihradíme, aby nebylo vody víc, než potřebujeme, hezky jim vykážeme cestu, ale budou naše a my pomocí nich tady vykouzlíme ráj. Představte si, přátelé! Zde potekou dvě řeky,

podél nich budou palmové háje a v jejich stínu, na bujně zeleném trávníku budou vaše domky a před nimi si budou hráti vaše děti. Bude to krásný, široký pruh pohádkové vegetace a bude míti znamenitý účel, bude chrániti naše nádržky a celou osadu před chamsinem, který zde bývá trochu dotěrný, jak jste nedávno zkusili.

A mezi těmito řekami, mezi zelení na jejich březích bude dlouhý ostrov, pěkné mosty k němu, a na něm budou naše nádržky, naše dráty a transformátory. Vystavíme novou ultrafialovou stanicí, znovu prorazíme otvor vzduchem a širým nekonečným prostorem budeme posílati svým bratřím na studeném severu sílu a život. Bude tu ráj, všemu lidstvu prospěšný ráj. A já prosím každého z vás, kdo chce tento ráj budovati s námi, kdo ho chce užívati, aby zde zůstal. Nebylo vám zde zle, shodli jsme se vždy vespolek. A jistě vám tu nebude hůře. Je to dobré dílo, které zde budete opět konati. A vy jistě nepřipustíte, aby tohoto díla snad se musili ujímati lidé z Hartmanova nigirského tábora, který se po dnešku bude rozpouštěti. Vy to ani nesmíte připustiti, musíte zde zůstati každý, kdo jste dobrý. A já doufám, já vím, že zde zůstanete všichni. A proto se vás ptám s důvěrou: Přátelé, kdo zde zůstanete?«

»Všichni! Všichni!« zabouřilo dokola a sta rukou se vztahovalo k výmluvnému, lidí znalému Mlakovu.

Bertrand se uchopil znovu ruky Nekolovy a pravil:

»Pojďte, příteli! Vaši lidé jsou v dobrých rukou, můžete je opustiti bez starosti.«

»Máte pravdu, Mlakov je výborný muž«?

Ještě jednou stiskl ruku ruskému inženýru, okolo něhož se hned na to uzavřel kruh dělnictva. Bylo slyšeti další slova Mlakovova, veselý smích v davu. Nekola usedl s Bertrandem do Meteoru. A v měsíční noci, nad pouští, zalitou kouzelným světlem oslnivě zářící luny, nesl se Meteor k severu jako veliký noční pták.

XXIX.

Veselý zpěv a bujný smích, pokřik a pustý hlahol se rozléhaly večer po otevření nigirských hrází z domu Markova. Se svými inženýry a úředníky oslavoval mladý Hartman svůj úspěch způsobem bouřlivým, jeho povaze vlastním. Také ostatním v táboře bylo dopřáno, aby se těšili z dokonání své práce. Hostinou ovšem, nevázanou pitkou.

A tak se otřásal tábor hlukem a povykem.

Manon s úzkostí naslouchala tomuto řádění. Lekalo ji a zviklávalo nadějnou její důvěru. Marně jí utěšovali její přátelé, bez úspěchu vykládali jí, že otřesy výbuchů s naprostou jistotou musily býti pozorovány na Venuši. Manoně se zdálo

nemožným, aby se všichni ti lidé okolo ní takhle radovali bez příčiny.

Berka ji správně upozornil, že veselí v nigirském táboře začalo hned s večerem, tedy několik hodin dříve, než mohla povodeň nigirská vůbec doraziti ke kolonii Nekolově. To dívku trochu upokojilo, ale obavy její vracely se a rostly s přibývajícími hodinami noci.

Okolo jedenácté hodiny, kdy podle výpočtu měly vody dostihnouti tábora Nekolova, dostoupila zoufalost Manonina vrcholu. Nedbala sebe pádnějších důvodů a svíjela se na lůžku Ronkově v křečovitém pláči.

Konečně usnula únavou, spánkem však horečnatým, nepokojným. Občas ozval se výkřik úzkosti z jejích úst a bolestné zasténání.

Také oba přátelé byli rozrušeni a znepokojeni. Když Manon usnula, obrátil se Křemen k Berkovi s tlumenou otázkou: »Co myslíš? Zachránili se?«

Berka pohleděl na něho vážně a řekl:

»Jsem přesvědčen, že ano. Jistoty však nemáme – kolika rozmarům náhody bylo vydáno poselství, jež do širého světa vyslal Zyka svými prvními výstřely!«

A oba přátelé usedli vedle sebe na Berkovo lůžko. Tiše rozmlouvali, druh druhu dodával naděje a síly. A venku zatím se rozléhal jásot a výskot, jenž přehlušoval hučení nové řeky. Valila se dále s hlomozným hukotem a nesla do daleka zkázu. Noc plynula zvolna v hrozné nejistotě,

konečně však přemohla přece oba přátele. Usnuli, opírajíce e druh o druha.

Druhý den ráno se probudil první Křemen. Bylo již skoro půl osmé, nic však nebylo zmeškáno, protože i druhý den byl věnován odpočinku a zábavám. Křemen však se nezdržel doma, nepokoj ho pudil ven. A letmý pohled z okna jej pobouřil. Otřev si tedy oči trochou vody, opatrně, aby nevzbudil přátel, vyšel z domku. Ale krátká jen chvíle a Křemen vpadl opět dovnitř, šíle radostí:

»Přátelé!« vzkřikl hned na prahu tlumeným, ale radostí se třesoucím hlasem. »Vyhráli jsme! Zvítězili jsme! Jsou zachráněni!«

»Co je? Co se děje?« ptali se Manon i Berka probouzejíce se ze spánku. A oba skokem byli u Křemena, jenž horlivě vykládal, šťasten a s očima zářícíma:

»V táboře je děsný zmatek,« pravil, »mladý pán prý šílí, i volali k němu Struckse a lékaře. Proč, je jasno. Hledají Zyku, ale není po něm stopy.«

»Bodejť by bylo!« řekl Berka a vesele se zasmál, »co pak jim to napadá, hledati ho zde, když je už dávno v Gao!«

»Zachránil se?« ptala se radostně Manon. »Ale my jej vyhledáme, najdeme –«

»Podle všeho,« pokračoval Křemen, »selhal Markův plán. A zuří-li on, máme my jistě příčinu k radosti.«

»A já k díkům, přátelé!« dodala Manon, tisknouc oběma ruce.

Oba muži stiskli ruce Manoniny, odmítajíce její děkováni. Všichni pak opatrně se přiblížili k oknu, aby pozorovali, co se venku děje.

Tam byla opravdu nevylíčitelná panika. Vše divě pobíhalo, sem a tam se honili dělníci, mistři, úředníci. Z domu Markova bylo slyšeti tlumený křik, rozkazy létaly po celém táboře, zvonky telefonů drnčely bez ustání.

»To už je pozdě, kamarádi!« ušklíbl se Křemen, »Teď to už těžko spravíte.«

»Zasáhli jsme ho na citlivém místě,« dodal temně, »z mého účtu zase část je vymazána. Ale jen část –!« A zahrozil k domu, ve kterém dlel jeho nepřítel, muž, jehož nenávidí vší silou duše.

Ale jak bylo nyní tomuto muži!

Včerejšek byl dnem jeho úspěchu. Dovršil dílo, které bylo jeho, Markovou myšlenkou, jež sám řídil a také provedl. Veliký byl jeho cíl. Ve vynálezu Nekolově povstalo nebezpečí pro vládnoucí postavení Uhelného svazu. Uhlí, na kterém spočívala jeho neomezená moc, nemělo být jediným zdrojem energie. Svět měl se obejíti bez něho. A Svaz čekalo sřícení s jeho výše, snad i pokoření za krutovládu, se kterou svíral hospodářský život Evropy.

To se nesmělo státi. Musil býti odstraněn Nekola a znemožněno provedení jeho plánu. Ano, Nekola musil z cesty. Také z jiného důvodu. K vůli

Manoně a pro vynález, jehož dědičkou byla. Hartmanové věděli, že dívčin otec učinil objev netušeného významu. Otec Markův nenápadně sledoval již dlouho před tragedií v rodině Lesinově práce a pokusy svého bratrance. Zdálo se mu, že jde o věc velikého dosahu. Byl proto bedlivým pozorovatelem všeho, co se dálo po smrti Manoniny matky. Nevzdálil se na krok od bratrance, šílícího zármutkem. Naslouchal každému jeho slovu, naslouchal nepozorován jeho šíleným samomluvám, když myslil, že je sám. A z nich seznal, že se nemýlí, že Lesina opravdu učinil objev, který dobře zužitkován znamenal moc, jaké dosud nikdy nebylo v rukou člověka.

Pak Lesina zemřel, dobrovolně, na hrobě své ženy. Tajemství jeho však zapadlo s ním. Přes všecko úsilí nezdařilo se Hartmanovi najíti stopy po něm. Cítě však správně, že dostane-li se někdy někomu do rukou vynález Lesinův, že to bude jeho dcera, nepustil tuto ze svých rukou. Později se přesvědčil, že se nemýlil, zvěděv, že existuje závěť otce Manonina, uložená den před jeho smrtí.

Podle toho utvořil si Hartman svůj plán. Manon vyrůstala v milé děvčátko, jeho Mark byl bystrý, divoký však hoch, rostl s ní. Byla nasnadě myšlenka, učiniti Manonu ženou synovou. Tak by se dostalo jemu dědictví po Lesinovi.

Tu však objevila se závada. Manon se nechtěla odtrhnouti od svého druha, Nekolova synka.

Hartmanovi nezbylo než jej vzíti do svého domu s Manonou. Myslil, že ji časem hoch omrzí, že si zvykne na Marka a zapomene na Nekolu. Mýlil se však. Jeho syn neměl vlastností, kterými by mohl získati náklonnost děvčátka. Naopak svou příkrostí a neurvalostí je lekal a odpuzoval, takže ještě více lnulo k mírnému, něžnému Nekolovi.

Z této náklonnosti se vyvinula láska. Když to Hartman pochopil, bylo už pozdě. Vzdálil Nekolu, ale všechna snaha získati Manonu byla bez úspěchu. Marně se i Mark přetvařoval, k dívce lichotil a stavěl se k ní pozorným a měkkým.

Tehdy pokusil se Hartman lstí dostati do svých rukou závěť Lesinovu. Přiznal se k tomu Manoně, když myslil, že mu již neunikne. Ale pokusy ty ztroskotaly, protože místnosti v Národní bance byly příliš dobře hlídány.

Zatím však vyvstalo nové nebezpečí. Byl to Nekolův plán využitkovati energie saharského slunce, transformovati ji v energii elektrickou a převésti do Evropy.

Tento pokus křižoval plány Hartmanů několika směry. Ohrožoval postavení Uhelného svazu. Zmenšoval význam objevu Lesinova, o kterém dosud Hartmanové nepochybovali, že jim padne do rukou. Vedle toho činil Nekolu přes noc známým, ba slavným mužem, že nemohlo zůstati bez vlivu na lásku Manoninu k němu. Bylo jisto, že dívka přilne nyní k němu ještě vroucněji, Nekola pak že bude míti daleko mocnější

prostředky, aby chránil dívky před úklady Hartmanů.

Proto vypátrali Hartmanové za pomoci Mertovy tajemství Nekolova plánu. Mark, jenž byl mužem bystrým, podnikavým a do krajnosti odvážným, přišel na myšlenku zničiti dílo Nekolovo a jej s ním vzdutými vodami Nigiru. Lákalo k tomu místo, které Nekola zvolil pro svou osadu. Musila se ovšem věc provésti obratně a najíti vhodná záminka pro nigirský podnik. Musil se najíti nějaký smysl pro něho, neboť nebylo možno přiznati se přímo: »Zadrželi jsme Nigir, abychom zatopili kolonii saharského slunce a usmrtili Nekolu.«

Mark našel důvod pro stavby nigirské. Pak uvědomil předsednictvo Uhelného svazu o nebezpečí, jež mu hrozí se strany Nekolovy, a o svém plánu na odstranění Nekoly. Nepověděl ovšem, že chce zničiti Nekolu vlastně z té příčiny, že jemu překáží v cestě k objevu Lesinovu. Objevu, který měl podlomiti moc Svazu úplně.

Předsednictvo Svazu nemělo o hře Hartmanů tušení. Po jakýchsi rozpacích přistoupilo na návrh ve příčině financování nigirského podniku. To ovšem mělo státi veliké peníze. Schválena proto také myšlenka Markova, pokusiti se o zničení Nekoly atentátem při ustavující schůzi Společnosti saharského slunce. Dobrý výsledek atentátu mohl ušetřiti náklad na nigirský podnik. A pomoci Uhelnému svazu i Hartmanům.

Víme, jaký úspěch to mělo. Nekolu zachránila Manon, jež se vytrhla z moci strýcovy a utekla pod ochranu Nekoly a Dopravní unie. Nekola počal budovati svoji saharskou kolonii a Hartmanům a Svazu nezbylo, než s plným úsilím se vrhnouti na nigirský podnik.

Hartmanové však dbali svých zájmů dále. Nespouštěli s očí veliký cíl, který si vytkli, vynález Lesinův. Znepokojovala je obava, že jim unikne, i když zničí Nekolu, nebudou-li míti v rukou jeho dědičku, Manonu. Vypátrali proto úkryt dívčin a zmocnili se jí násilím. Strýc Manonin se rozhodl přinutiti dívku jakýmkoli způsobem, aby se provdala za Marka. Znaje vážnou a svědomitou povahu Manoninu, předstíral, že vynález jejího otce je z části v jeho rukou, a hrozil, že jej zničí, jestliže nevyhoví jeho přání. A použil i hypnosy, aby zlomil dívčin odpor.

Tu však došlo ke katastrofě. Dosavadní štěstí opustilo Hartmany a nastal obrat. Hrozil sestup s vrcholu, na který dospěli, a nebylo v jejich silách to zameziti. Hartmanové nemohli počítati s tím, že se jim v cestu postaví muž, který jich nenáviděl, protože mu kdysi jeden z nich ublížil.

Byl to Křemen. Podařilo se mu dostati se do služeb Hartmanů. A nahodila se mu příležitost k pomstě dříve, než sám očekával. Náhodou byl on s Berkou poslán, aby uchvátili Manonu. Cestou od Rožmberka upozornil dívku na nebezpečí, jež jí hrozilo, a tím ji zachránil.

Křemen však učinil ještě více. Zpravil předsedu Dopravní unie ihned o únosu Manony. A Kment odpověděl stejným způsobem. Unesl jako rukojmí dceru předsedy Uhelného svazu Rolu.

Hartmanové náhle viděli, že se v jejich plánech objevila trhlina, která se rozšiřovala v propast, hrozící je pohltiti. Únos jediné dcery Böhmovy otřásl jejich postavením, neboť bylo nesporno, že jej zavinili odvlečením nevěsty Nekolovy. Tento čin však nebyl v zájmu Uhelného svazu. Hartmanové byli by marně dokazovali, že zde nejednali jedině ve svůj vlastní prospěch.

K tomu přistoupilo záhadné zmizení Manonino. To byla největší pohroma, neboť ohrozila vlastní cíl všeho jejich snažení. Bylo nebezpečí, že nyní jim unikne dědictví po Lesinovi, pro něž podnikli všechny dosavadní kroky. I atentát na Nekolu i stavbu přehrady na Nigiru.

V této tísni zbývala jediná záchrana. Zdar nigirského podniku.

Odstranění Nekoly mohlo zbaviti Manonu její jediné opory a vydati ji znovu Hartmanům. Zničení jeho myšlenky a jeho díla pak mohlo snadno obnoviti jejich vliv u Svazu, obnoviti jejich moc, která jim byla přirozeně prospěšnou pro dosažení velikých jejich cílů.

Na mínění veřejností se neohlíželi víc, než bylo nutno. Počítali s tím, že se proti nim rozzuří bouře nenávisti. Doufali však, že je ochrání Svaz,

o němž věřili, že má evropský svět pevně ve svých rukou.

Myslili, že dostačí, nebude-li přímého důkazu o jejich úmyslu zničiti Nekolovu kolonii. Čekali, že veřejnost se bude musiti spokojiti s tvrzením, že jde o nehodu. A že vinu na ní nese spíše Nekola, který počal budovati svou osadu nedaleko Nigiru, ač bylo známo, že Uhelný svaz již počal se stavbou na Nigiru.

Konečně šlo hlavně o to, aby čin byl vykonán. Bylo samozřejmo, že přinese také následky nepříjemné, ale s tím se musilo počítati. Hartmanové ovšem byli tak rozumní, že podnikli vše, aby veřejnost zpracovali, připravili. Našli výklad pro nigirský podnik, jenž se mohl zdáti pravděpodobným. A rozdělili si úlohy, zatím co Mark v Africe prováděl jejich odvážné dílo, měl na Evropu působiti a v jejich prospěch pracovati vychytralý jeho otec.

Vše bylo připraveno dobře. Nebylo nejmenší obavy, že by jejich plány mohly ztroskotati. Proto se večer po otevření nigirské hráze mladý Hartman oddal bezuzdnému veselí jsa přesvědčen, že se přiblížilo splnění jeho nejsmělejších nadějí.

Byl jist, že jeho otec v Evropě provede svůj úkol stejně dobře, jako jej provedl syn v Africe. A opět a opět chápal se mezi hostinou listu, na kterém byl koncept článku, jejž podle úmluvy s

otcem příštího dne měly otisknouti ranní listy příznivé Svazu.

Četl si se zálibou tuto novinářskou zprávu, již pracoval spolu s otcem:

»Historický okamžik. Otevření nádrže Uhelného svazu na Nigiru, utvoření saharského moře – vykoupení Evropy!

Po nákladné a úmorné práci mnoha měsíců došlo včera večer k uskutečnění geniální myšlenky Marka Hartmana, syna tajemníka Uhelného svazu. Konečně můžeme odestříti závoj s tajemného díla, které ku blahu Evropy podnikl Svaz, neprávem nenáviděný a tupený. Na ohbí mohutného toku africké řeky Nigiru vystavěna za vedení tvůrce této myšlenky Marka Hartmana obrovitá přehrada, která zachytila nesmírné spousty jarních vod nigirských. Na tisíc pět set krychlových kilometrů vody, tedy na patnáct miliard obsahuje dnes tato nádrž, jediná ve své velikosti. Z těchto vodních spoust téměř dvě třetiny, to jest na tisíc krychlových kilometrů se vylije po vyprahlých pouštích saharských, aby vykonaly dílo záchrany pro chladnoucí Evropu.

Je jistě všem našim čtenářům znám vliv Sahary na evropské podnebí. Žhavé slunce tropické pere svým žárem do vyprahlých pustin saharské pouště. Tím ohřívá se prudce vzduch nad Saharou, stoupá do vyšších vrstev ovzduší a na jeho místo hrne se chladnější vzduch od pólu. Tento monsun, vanoucí směrem

severovýchodním, ochlazuje Evropu. Jeho účinky lze pozorovati na isothermách, čarách to, spojujících místa stejné teploty. Čáry tyto klesají zvláště ve východní Evropě k jihu vlivem saharského monsunu, hlavně v měsících zimních. Je jistě příznačno, že isotherma, značící místa s teplotou 0°, dotýká se v lednu téměř Jaderského moře, odtud však stoupá prudce k severu a zasahuje západně od Norska až k 70° severní šířky, tedy čtyři stupně za polární kruh. Působí zde ovšem golfský proud, který k Anglii a Norsku přivádí teplo ze zálivu mexického, na ochlazení východní Evropy má však nemalou vinu Sahara. A jest přirozeno, že působí i na ostatní Evropu a že by i v této byla průměrná teplota daleko vyšší, kdyby nebylo saharského monsunu.

Odtud tedy vychází myšlenka Hartmanova. Nejteplejší části Sahary jsou na sever a východ od Nigiru. Zatopí-li se tato území, změní se podstatně směr větrů v severní Africe a v Evropě. Místo pravidelných severních větrů nastanou větry jižní, vlivem jichž zvrátí se klimatické poměry v Evropě. Podnebí evropské bude mírnější, teplejší, zmenší se útrapy lidstva, plynoucí z nedostatku uhlí. Tím také se oddálí vyčerpání tohoto černého pokladu, na kterém závisí osud lidstva.

Uhelný svaz podnikl provedení díla, které má přinésti ulehčení Evropě, obětavě a nezištně. Dává darem Evropě toto dílo, bez náhrady a bez

naděje na nějaký prospěch. Uložilo do něho všechny kapitály, jež nashromáždilo za řadu desítiletí. Chce odmítnouti způsobem tím všechny výtky jemu činěné a zasloužiti si díků člověčenstva.

Včera večer byly otevřeny hráze nigirské. Okamžik historický, jehož nebude zapomenuto. Nechť skloní se v tu chvíli Evropa před gigantickým dílem, před dílem ducha a práce. A vděčnost a obdiv nechť sledují zakončení jeho, vděčnost k Uhelnému svazu a obdiv geniálnímu projektantu nigirského podniku a tvůrci myšlenky Marku Hartmanovi«.

Několikrát za večer předčítal si Mark tento článek. A nakonec sám věřil tomu, co v něm bylo psáno. I když uléhal na lůžko, opakoval si některé věty z něho a těšil se na probuzení a na otcovu zprávu z Evropy. Ve svém rozjaření maloval si budoucnost v nejkrásnějších barvách a snil o Manoně, o jejím kajícím návratu k němu, slavnému tvůrci nigirského podniku. Přece bude jeho dívka, které sice nemiloval, ale po které horoucně toužil, protože ho odmítala.

Usínaje, byl na vrcholu štěstí.

Jaké však probuzení.

Ráno o páté hodině probudilo jej zvonění bezdrátového telefonu. Rozechvěn se chopil naslouchátka. A zjistiv, že jej volá otec, ptal se žádostivě:

»Co nového, otče? Zde vše v pořádku.«

Ztrnul však. Slyšel odpověď, nad níž mu ztuhla krev:

»V pořádku? Ubohý Marku!«

Sotva vládna jazykem, jenž trnul hrůzou, ptal se otce:

»Cože? Vždyť – hráz otevřena – včera –«

»A Nekola zachráněn, Marku!«

»Cože, vždyť kolonie – musí být – zničena!« koktal třesa se leknutím.

»Jest,« slyšel z telefonu, »ale Nekola unikl, byv varován.«

»Varován? Kým? Jak je to možno?«

»Jak mohu věděti já, zde?« ptal se otec Hartman trpce.

»Ale jak to víš?« ptal se nyní zase Mark. »Snad –«

»Oh, ne! Zprávu poslal sám Nekola.«

»Nekola!« žasl Mark.

»Před půlnocí ohlásil celé Evropě světelnými signály, přerušováním svého proudu, že jsme otevřeli Nigir a vrhli zátopu na kolonii.«

»Pak jsme byli zrazeni! Zrada! Zrada!« křičel Mark, jakoby byl zachvácen šílenstvím.

»Toť marno, Marku!« napomínal otec.

»A Praha? A lid?« ptal se Mark, snaže se vrátiti k chladné rozvaze.

»Děsné bouře v celé Evropě,« mluvil rychle Markův otec. »Stěží jsem zachránil život, škody však jsou obrovské.«

»A jest již po všem?«

»Ah, po všem! Vše dosud pouhá předehra. Skutečný výbuch přijde, každým okamžikem.«

»Pak prchni, prchni, otče!«

»Ovšem, proto tě volám. Zpravím tě sice, bude-li zle. Ale kdybych nemohl, nehledej mne v Praze. Přestroj se a Lissabon, náš hotel.«

»Prokletý Nekola!« sténal Mark. »Vyhledám ho a zničím, zničím!«

»Buď svrchovaně opatrným, Marku!« napomínal otec. »Jsme nad propastí, nezhoršuj náš osud!«

»Co může nás ještě stihnouti?«

»Vyčkej! Vše je v počátcích. Uvidíme, co se bude díti.«

»A Manon?«

»Jakoby se země po ní slehla.«

»Ztratíme tedy vše!«

»Snad. Ale zoufati budeme až potom.«

»Ano, otče! To's ty! A já budu hleděti, abychom nepadli sami.«

»Zatím čekej, nepodnikej nic!«

Mark chtěl odpověděti. V tom však slyšel v telefonu čísi hlas. Zdálo se mu, že slyší Finta, správce domu.

»Haló, otče!«

»Haló, otče!«

Ale tajemník Hartman neodpovídal. Teprve po chvíli se ozval jeho hlas, Kvapně a nejistě: »Marku! Marku!«

»Haló, otče! Jsem zde.«

»Zatím konec, synu! Zavolám později. Teď nemohu.«

»Buď zdráv, otče! Budu čekati.«

»Buď zdráv, Marku!«

Tak skončil rozhovor, z něhož Mark seznal hroznou skutečnost. Jako bez ducha seděl chvíli v křesle, do něhož klesl, zmámen, neschopen myšlenky. Pak najednou žár pomstychtivosti vzplanul v jeho duši.

S horečnou rychlostí vzpomínal včerejších událostí, přemítal a pátral, kým mohl býti Nekola varován. A najednou mu na mysl připadla Venuše. Že nemohl hned na začátku srovnati to hnízdo se zemí! Otec však varoval, že by se tím vzbudila pozornost, že by se Nekola lépe střehl. A přece by bylo bývalo tak lépe, neboť Mark nyní již nepochyboval, že zrada vyšla odtud.

Otázka ovšem, jak se Bertrand dověděl o prolomení nigirských hrází! Z tábora na Nigiru se nevzdálila ani noha. Všechna opatření byla provedena, bylo dokonce přerušeno bezdrátové telefonní spojení v celé západní Sahaře. A Nekola neměl tušení. Hartmanovi lidé opustili jeho osadu před večerem, vykonavše co jim bylo nařízeno. Dorazili do Gao a v noci došla od nich zpráva, že v Nekolově kolonii byl úplný klid a bezpečí.

Zůstal tam jen Tursa. Neměl ponětí, co se chystá na Nigiru. Byl poslán do Nekolovy kolonie, aby podával důležité zprávy holubí poštou. Plnil dosud svůj úkol přesně. Byl ponechán v kolonii,

byl obětován, aby Mark až do poslední chvíle měl v něm zpravodaje. Zpráva od něho však nedošla, patrně se nestalo v kolonii nic zvláštního až do pozdní hodiny noční. Anebo něco Tursovi zabránilo, snad byl prozrazen. Ale ani jeho dopadení nemohlo věc zkaziti, protože Tursa nevěděl, co se strojí, zrovna tak jako ostatní vyzvědači Hartmanovi, umístění v kolonii.

S té strany tedy nebylo prozrazení možné? Odkud tedy?

A tu se dostal Mark v myšlenkách na výbuchy, jimiž byly hráze Nigiru otevřeny. Jako náhle blesk osvětlí krajinu, tak znenadání se mu v duši vynořila vzpomínka na první výstřely a na jejich pravidelnost.

Okamžik ještě, myšlenky jeho se rojily, kvapné předstihovala jedna druhou, kupily se a družily, až se jejich tlum zastavil u Zyky, Zyky ohněstrůjce.

Mark vyskočil a vykřikl divoce. Stiskl tlačítko telefonu, zavolal Struckse, po něm ostatní inženýry a úředníky. Přicházeli po několika minutách, ospalí a znavení po včerejším veselí. Strucks byl mezi prvními a vystřízlivěl nadobro, když pochopil, co se stalo.

Konána porada s několika předními inženýry, dobrými přáteli Markovými a Strucksovými. Ti věděli jediní, oč šlo vlastně při nigirském podniku. Všem bylo nyní jasno, že nezdar zavinil úmyslně Zyka. Vzpomínali všichni, že jim byla

nápadnou pravidelnost prvních výbuchu. Nepřikládali však tomu významu. Myslili, že chce způsobiti slavnostnější dojem touto pravidelností.

Nyní ovšem bylo pozdě. Nezbývalo, než zatknouti hned Zyku a přinutiti jej, aby udal, kdo ho navedl či najal. Neboť bylo patrno, že jednal z cizího popudu.

Jaké však bylo překvapení, když byl prohledáván Zykův domek. Po ohněstrůjci nebylo ani stopy. Přece však! Když otevřeli stolek v jeho pokoji, našli tam kus papíru s těmito slovy:

»Musí být velká ničemnost, která se příčí i ničemovi.«

Když byl tento lístek ukázán Markovi, rozzuřil se tak, že se obávali, že ho zachvacuje šílenství. Upokojil se teprve za pomoci lékařovy a při zprávě, že bylo zahájeno stihání uprchlíka. To však skončilo brzy. Pod hrází, jež přepínala Nigir, chyběla nejrychlejší z motorových loděk. Bylo patrno, že ji Zyka použil k útěku při ochablé pozornosti hlídek za uplynulé noci. Naděje na jeho dopadení bylo nutno se vzdáti.

Mark by se byl asi pokusil i o nemožnosti. Pozornost jeho však byla odvrácena jiným směrem. Před půl sedmou hodinou ranní se ozval znovu bezdrátový telefon. Volal otec Hartman.

Dychtivě skočil Mark a chopil se telefonu. Slyšel však slova, jež ho ohromila:

»Zab ho, Marku! Zab! Za každou cenu!«

»Otče! Otče! Co se děje?« volal Mark jektaje zuby, když zaslechl změněný, jaksi podivný hlas otcův.

»Jsme ztraceni! Zabiti! Veta po všem.«

»Co se – děje –?« koktal znovu Mark.

»Vše ztraceno! Mají Dorna – přiznal se. A Mert, Mert! Oh, já to říkal!«

»Mert? Mert?« A Mark nevěděl, co mluví a proč mluví.

»Ano, Mert! Dobil nás!« padalo na něho tíhou balvanů. »Jeho dopis, prozrazuje všechno.«

»A kdo jej měl?«

»Hastingsová. Bestie! Marno však, musím prchnout.«

»A Uhelný svaz? Nezachrání nás?« s úzkostlivou nadějí se ptal Mark.

»Svaz!«

A otec Hartman se zachechtal v telefonu. »Evropa padla na Svaz jako dravec a sápe jej, rve a brodí se v krví nás a našich lidí.«

»Hrůza!« zachvěl se Mark.

»Ano! Hrůza! Děs! Marku! Marku! Prchám! Lissabon! Buď – Zab –«

Nedokončil. Telefon umlkl.

Mark s vytřeštěnýma očima tiskl k uším naslouchátka. S duší chvějící se hrůzou drásal si spánky studeným kovem, necítil potůčku krve, jež vytryskla na jeho levé skráni.

Chtěl slyšeti! Slyšeti! Co se děje? Co se stalo?

Otec patrně neměl kdy uzavříti přístroj. Mark mohl slyšeti, třeba nejasně, silnější zvuky, které dopadaly na mikrofon. Mark chtěl slyšeti. Musil slyšeti! Celá jeho duše se upínala zoufale k slabým zvukům, jež donášel mu z otcovského domu telefon.

Mark slyšel vzdalující se kroky otcovy. Slyšel neurčitý, vzdálený lomoz. Byl duší tam, u otce. Utíkal s ním pracovnou, kde tak často dlívali spolu, prchal chodbou, dolů po schodech.

S hrůzou slyšel Mark, jak se vzmáhá pokřik, jak sílí. A otec mohl býti ještě v zahradě. Teď asi pádí k startu, kde čeká stroj.

A Mark se modlil. Nevěda se modlil. Se srdcem zkamenělým počítal, odhadoval dobu, co otec uprchl od telefonu, odhadoval sílu zmateného pokřiku. A hleděl vytušit, přál si, cítil to, že hluk přichází z ulice, že je ticho v pozadí domu, v zahradě, kam asi otec prchl.

Ach, okamžik – jen okamžik. Ještě – jen – jen –

Praskot ozval se v telefonu – řinčení skla – hlahol – kroky – dunivé kroky – křik – pokřik – rány – praskající dvéře – proč? – a pustý řev a ryk.

A umírající srdce synovo chvělo se radostí, slyšelo vztek z těch hlasů – vztek, hněv, zklamání.

A ještě chvílí naslouchal pusté vřavě, slyšel, jak chabne, vrhá se kamsi – a pak se vrátila, prudší, divočejší, vzteklejší.

Sklesl do křesla – spustil naslouchátka.

Hrůza a žal zaplavily mu duši a zase vlhlo v ní.

»Zachránil se!«

»Vyvázl.«

A chvíli seděl Mark nehnutě, zchvácen a vyčerpán napjetím minulých okamžiků. Pak zvolna povstal a pravil hroze k východu:

»Ještě jsem zde já! Není ještě dohráno! O Marku Hartmanovi ještě uslyšíte!«

Vešel pak do vedlejší místnosti, kde na něho čekal sbor jeho poradců. Propustil je až na vrchního inženýra. S tím se chvíli radil, pak Strucks vyšel z kanceláře. Nezaměřil však ke svému bytu, nýbrž někam nalevo. Za malou chvíli na to se vznesl velký žlutý aeroplán nad Nigir a zaměřil k východu. Křemen zahlédl náhodou mihnouti se ve vzduchu toto létadlo. Upozornil na ně své přátele a dodal k tomu poznámku:

»Divil bych se, jestli ten mladý krahujec nekuje zase nějakou lotrovinu.«

A měl tisíc chutí zapnouti svůj telefon a naslouchati, nevěda, z poslední a nejdůležitější zprávy již propásl. Berka však nedovolil. Zdržoval Křemena celé dopoledne od tohoto pokušení.

»Vykonali jsme nejdůležitější část svého poslání,« pravil. »Víme, že vše dopadlo dobře, o tom nemůže býti nejmenší pochybnosti. Co bychom chtěli více? Ostatní se dozvíme později, času dosti. Nač se tedy vydávati v nebezpečí? Snad, kdybychom byli sami. Ale je zde slečna Manon, kterou chceme a musíme dopraviti buď k

jejímu snoubenci, nebo aspoň na Venuši. Proto se musíme vyhnouti každé neopatrnosti.«

»A hrozí-li Nekolovi nové nebezpečí?« namítl Křemen.

»Však si také trochu pomůže sám. Je muž a nyní ví, s čím musí počítati.«

Sotva dořekl, ozval se zvonek telefonu.

Všichni tři se zarazili a zbledli. Berka se vzpamatoval první, chopil se naslouchátka a ptal se po rozkaze

»Kapitán Berka se má ihned dostaviti k chefovi tábora,« zněla odpověď.

Všem se zachvělo srdce obavami. Ale Berka nabyl okamžité klidu a řekl:

»Není třeba obav, přátelé! Nemusí býti na tom nic zvláštního, bývám k panu Markovi takto volán často.«

A vzav čepici a stisknuv ruce oběma druhům, kteří se beze slova k němu přiblížili, odešel do kanceláře.

Manon pohlédla plna strachu na Křemena.

»Vrátí se?« ptala se úzkostně.

Křemen pokrčil rameny a odvětil:

»Těžko říci. Ale nemusí býti vždy nejhorší. Ovšem počítati třeba se vším.«

»Mne do rukou za živa nedostane,« řekla Manon a vyňala drobný revolver z kapsy.

»Mně se z rukou za živa také nedostane,« poznamenal k tomu Křemen, ukazuje svoji zbraň.

XXX.

Kdykoli vypravoval Berka o svých příhodách na Nigiru, nikdy nezapíral, že mu jen ještě dvakrát v živobytí bylo tak úzko, jako ve chvíli, kdy vstupoval do kanceláře Markovy.

Nebylo také divu, protože málokdo v táboře měl více příčiny se obávati, nežli on se svými druhy. Vždyť vše, co se udalo, osudné ztroskotání celého Hartmanova plánu zavinil Berka. On přemluvil Zyku, aby vypálil první podkopy určitým způsobem, slíbil mu velikou odměnu a dal zároveň radu, aby hned s večerem prchl z tábora.

Bylo sice zvláštní shodou okolností, že ho nikdo neviděl jednati se Zykou. Potkali se, když Zyka vycházel z místnosti lékařovy; nikým nepozorován zavedl jej ohněstrůjce na sklepní schodiště a v několika okamžicích s ním vše projednal. Zyka byl rozmrzen na Hartmana pro cosi, vedle toho však pozoroval, že práce na Nigiru končí a s ní jeho výdělek. Obrovská suma, jež se mu nabízela a která mu nemohla ujíti, provede-li svůj úkol dobře, jej snadno zlákala.

A pak, Zyka, dobrodruh, zvyklý sám na sebe se dívati jako na ničemu, byl hrdým, že najednou má sloužiti dobré věci. Lichotilo mu to, povznášelo jeho sebevědomí. I vrhl se do dobrodružství, jež bylo jeho živlem.

Proto měl s ním Berka prací lehkou a krátkou. Když se rozešli, počkal Berka ještě dlouhou chvíli

ve svém úkrytu. Pak teprve vběhl k lékaři. Nebylo tedy důkazu proti Berkovi. Ovšem, zde stačilo podezření; jakého důkazu potřeboval Mark, který zde byl pánem života i smrti?

Berkovi ovšem nešlo o jeho vlastní osobu; pro sebe se nebál ničeho, jeho starost se týkala Manony. Té chtěl hájiti za každou cenu a s tím úmyslem vstupoval k Markovi, pevně a jistě.

Než vše dopadlo nad obyčej dobře a krátce. Jen vkročil do kanceláře mladého Hartmana, uvědomil si z výrazu tváře Markovy, že se podezření neobrátilo proti němu. Mark byl sice zřejmě rozrušen, stísněnost však hleděla z jeho nejistého pohledu a zdála se převládati nad nenávistí a zlostí.

Spatřiv Berku chtěl k němu promluviti, v tom však ozval se zvonek telefonu. Přiložil naslouchátko k uchu a za okamžik se jeho obličej rozjasnil. Berka však měl dojem, že to byl spíše zlý úsměch, zlověstný, než úsměv radosti.

Jen okamžik poslouchal, pak přerušil mluvícího:

»Dovolte, Struckse, na okamžik!«

Pak se obrátil k Berkovi a řekl:

»Chtěl jsem vyjeti ihned do Lissabonu, ale nové zprávy, jež právě dostávám, věc mění. Pojedeme asi večer, hodinu vám ještě sdělím. Připravte vše!«

»Hekata je pohotově každým okamžikem,« řekl Berka. Vida pak, že Mark chce pokračovati ve své rozmluvě telefonem, uklonil se a opustil síň.

Vyšel z domku a slunce jej skoro oslnilo. Zdálo se mu vše tak světlé, veselé, byl v nitru spokojen a šťasten, ba vesel, že by byl zpíval. Pohleděl na okna domku aviatiků; zahlédl neurčitě v pozadí místnosti dva páry očí, jež hleděly k němu s úzkostlivým napětím. Usmál se na ně a znovu jej zachvátila radost, když viděl, že mu porozuměli, že není nebezpečí.

Vešel dovnitř ke svým přátelům a zkonejšil jejich nedočkavost stručným vylíčením své návštěvy u mladého Hartmana. Poznali, že byly zbytečny jejich přílišné strachy a smáli se jím nyní všichni tři, plni bouřlivé veselosti.

Uklidněni usedlí nyní, aby vypracovali svůj další plán. Zbýval jim dosud nesnadný úkol, dopraviti Manonu z dosahu Markova. Věděli, že večer mají se vydati do Lissabonu. Křemen i Berka znali dobře toto město a souhlasili v tom, že v Lissaboně budou míti daleko větší volnost než zde, i než v Praze a že by tam nebylo nesnadno Manoně uniknouti.

Než Berka nechtěl se spokojiti s tímto řešením situace. Nevěda, co se zatím udalo v Evropě, počítal s nebezpečím, jež mohlo odtud přijíti.

»Mám obavy,« pravil, »že nás prozradí Ronek, »skutečný« Ronek, jehož vy zde zastupujete. Předvčírem ráno žádal o dovolenou na tři dny,

dopoledne se ztratil, vrátí se tedy pravděpodobně dnes večer.«

»V devět hodin,« poznamenal Křemen.

»Ano, neboť to je u Hartmanů obvyklá hodina.«

»Nuže, a co bude potom?«

»To je jasné,« řekl Berka. »Správce Fint je oddán Hartmanům duší i tělem. Je přesný, pozorný i v podrobnostech a zvyklý o všem zpraviti tajemníka. Teď jistě spravuje Fint palác Hartmanův, Ronek se bude tedy hlasití u něho.«

»Přesně v devět hodin,« poznamenal Křemen.

»Ano,« souhlasil Berka, »ani o minutu dříve, to jsem jist. A nesměl bych znáti starého Finta! Jsem jist také, že mu bude podezřelým, že jsme nepohřešili Ronka.«

»Je skoro jisto,« soudil Křemen.

»A oznámí to tajemníkovi, který zase ihned se obrátí na Marka, ať bude zde, či jinde. Pak jsme ztracení, všichni!«

»Nuže, máš ty nějakou radu?« ptal se Křemen.

»Ano, měl bych –«, odpovídal Berka váhavě. »Závisí však od slečniny statečnosti.«

Manon pohlédla naň s jemnou výčitkou a pravila:

»Zkusila jsem již mnoho, myslím, že mne život ztužil. Zápasím těžce s osudem; naplakala jsem se mnoho, ale nepodlehla jsem. Vím, co mi hrozí. Čeho bych se měla lekati, může-li mi to přinésti záchranu?«

»Promiňte, slečno!« pravil Berka vřele, »nechtěl jsem nikterak pochybovati o vaší statečnosti. Vím, že se postavíte směle každému nebezpečí. Ale co já míním, přináší nebezpečí, jemuž se nelze bràniti ani mocí ani chytrostí. Je to hra náhody, která jistě skončí dobře, o tom jsem přesvědčen, ale jež přece není bez nebezpečí.«

»Nuže, mluvte jen! Učiním vše možné, s důvěrou ve vaše slovo.«

»Slyšte tedy!« počal Berka ztlumiv hlas. »Dnes večer vyjedeme do Lissabonu. Podle Markova obyčeje vzlétneme asi o deváté hodině, v dobu, kdy se Mark obyčejně odebírá na lůžko. Pochybuji, že by dnes vedl si za jízdy jinak, než obyčejně činívá. Ulehne asi, ještě než vzlétneme, ve své kabině. Podle všeho také brzy usne, spíť obyčejně na počátku jízdy. A my –«

»– poletíme nad Venuši,« dodal Křemen.

»Ano!« vykládal Berka dále. »Zastaviti ovšem nemůžeme, ale je možno provésti vše jinak a docela dobře. Až budeme něco málo před Venuší, vstoupíte vy s padákem v ruce na zadní palubu, přivážete se k němu a skočíte jednoduše dolů. Nic se vám nemůže státi; obtíž je v tom, že skočíte-li příliš pozdě, zaletíte na některé skalisko nebo do strže, která zeje vedle Venuše. Naopak vyskočíte-li příliš brzo, můžete se octnouti značný kus od Venuše, sama v poušti.«

»Ovšem i v tom i v onom případě můžete být bez zvláštních obav, neboť dovedete upozorniti na

sebe lidi z Venuše a ti vás vybaví z případně nemilého postavení.«

»To je můj plán,« pravil Berka, »nenašel jsem nic lepšího a zdá se mi, že za těchto poměrů je to jediné východisko.«

»Má své obtíže,« řekl na to Křemen, »ale bez nich sotva to půjde. Myslím, že tento plán je dobrý a ostatně se mi zdá, že nám ani nezbude nic jiného. Jsem pro to, abychom Berkovu myšlenku provedli. Slečna Manon –«

»Je vám vděčná, přátelé –«, vskočila mu dívka do řeči. »za vaši námahu a starost, kterou jí věnujete. To je první. A druhé je, že se Manon nebojí a ráda učiní, co jí poradíte, víť, že je to dobré a za těchto poměrů nejlepší. Přichystejte mi vše, poslechnu všech vašich pokynů.«

Tak skončil rozhovor o chystaném útěku Manonině. Blížilo se zatím poledne. Berka se svými druhy se odebrali na Hekatu, aby vše na ní dali do pořádku a připravili ji pro noční cestu. Neměli ovšem práce mnoho, protože stroj byl v bezvadném stavu, věnovali tedy více péče starostem vlastním. Promyslili svůj plán do nejmenších podrobností, uvážili každou možnost a náhodu. Byli přesvědčeni, že mohou počítati s jistým zdarem.

Když ozvaly se polední signály, odebral se Křemen do společné kuchyně pro jídlo sobě a druhům. Trvalo dlouho, než se vrátil. Železná kázeň v táboře se očividně lámala. Práce podniku

byly skončeny, každý to věděl, ale nebylo rozkazu, který by dělnictvo propouštěl.

Mladý Hartman nemohl určiti přesně den, kdy budou otevřeny hráze nigirské nádrže. Musil tedy držeti své lidi pohromadě, aby neprozradili tajemství nigirské přehrady. Nyní, kdy bylo již odhaleno, a vše zmařeno, byly poměry tak nejisté, že nevěděl, co počíti.

Ostatně měl patrně starosti jiné. Inženýr Strucks vrátil se před polednem a měl delší poradu s Markem. Po ní vstoupil znovu do aeroplánu a odjel.

Důkazem umenšené opatrností bylo, že aeroplán Strucksův tentokrát se snesl před kanceláří, vedle Hekaty. Dříve byly aeroplány inženýra a s nimi i aeroplány výzvědné přísně odděleny od mužstva létadel Markových. Dnešní novota se hodila Berkovi; opatrně vyzvídal na kapitánu letadla Strucksova, kde až byli.

»U Venuše, nad kolonií saharského slunce a pak až na kraji Airu.«

»Mezi Tuaregy?« tázal se Berka na oko lhostejně.

»Ano,« odpověděl kapitán nedbale.

A Berka ukončil rozhovor a zamyšlen se odebral k Hekatě. Co slyšel, budilo jeho podezření, že mladý Hartman opravdu kuje zase něco nekalého proti Nekolovi, Ale nechtěl znepokojovati Manonu, nezmínil se tedy, co slyšel od kapitána Strucksova.

Zatím přišel Křemen s jídlem a při obědě hovořili o osudu rozpadávajícího se tábora nigirského, o zaslouženém zhroucení Markových plánů, i o svém osudu vlastním.

Odpoledne ubíhalo jim zvolna. Byli plni neklidu, ustavičný nepokoj zmítal uštvané jejich duše. Těšili se na večer jako na vysvobození. Berka vedle toho s rostoucími obavami pozoroval počínání Markovo a Strucksovo. Něco se dělo, bylo jasno, že něco připravují.

Nadešel soumrak, nad západem zazářila stkvoucí Venuše; ale hned zapadala a po ní bledší hvězdy se objevily na kvapně se tmící obloze. Noc padala spěšně na usínající poušť.

Blížilo se k desáté hodině večerní. Hekata stála připravena k odjezdu. Berka v přední, kapitánské kabině, dole u strojů Křemen s Manonou, jež v zastoupení Ronka pomáhala mu obsluhovati motory. Čekali tak již dlouhou chvíli, všech zmocňoval se nový nepokoj, zdali tento průtah nepřinese jim nové nebezpečí.

Berka bál se v duchu dvou věcí, zprávy o Ronkově objevení a jakéhosi neočekávaného zasáhnutí inženýra Struckse. Věděl o něm, že se soumrakem odletěl směrem k východu, tušil, že nevzdaluje se nadarmo. A nevěda proč, bál se toho muže, a přičítal jemu vinu za neočekávané zdržení.

A nemýlil se, Strucks byl opravdu příčinou, že Mark dosud se nevydal na cestu do Lissabonu. Při

západu slunce vypravil se za podnikem, o kterém, z návodu Markova ovšem, pracoval celý den. Měli umluveno, že podá Markovi zprávu telefonem ze svého létadla. Mark čekal minutu za minutou, hodinu, dvě – telefon se neozýval.

S počátku se mrzel, potom však znenáhla se ho počal zmocňovati strach. Podivný, nevysvětlitelný strach před čímsi neznámým, velikým a mocným, co stavělo se proti němu a drtilo jeho plány. S každou minutou hlubokého ticha, jež prchala, cítil Mark, jak se na něho silněji a silněji vkládá mohutná ruka osudu, moci tvrdé a nezdolné.

Tak čekal Mark do jedenácti hodin.

Pak sebou náhle trhl; přetřel zrosené čelo rukou a namáhavě vstal. Rozhlédl se po místnosti, která mu byla po dlouhé měsíce milým příbytkem i místem velké duševní práce; zde tvořil a prováděl dílo, od kterého závisel osud jeho života.

Zde hrál velikou hru. A prohrál. Včera a dnes, jak se zdá, podruhé. Nedá se nic dělati, nutno se skloniti, přiznati porážku.

Mark se rozhlédl naposled po své pracovně a vyšel z ní. Na chodbě čekal na něho jeho příručí, který spravoval vždy za jeho nepřítomností kancelář, zejména přijímal a případně i dále podával přicházející depeše.

»Dnes spravujte vše, jako vždy,« řekl mu Mark louče se s ním, »až přijde Strucks, podřiďte se jemu! Provedete likvidaci tábora za jeho pomoci a

podle jeho pokynů. Potom dostanete další rozkazy.«

Odcházel, ale u východu z domu na prostranství, na němž čekala Hekata, se obrátil a pravil k příručímu:

»Čekal jsem dlouho na jakousi depeši a zapomněl jsem vypnouti bezdrátový telefon. Zavřete jej, budu slyšeti na Hekatě, kdyby něco přišlo!«

Berka maje otevřeno okno před sebou slyšel poslední slova Hartmanova. Zachvěl se, nehnul však ani brvou; zavíraje okénko uvítal pozdravem Marka, který zřejmě rozčilen a unaven vcházel do své kabiny.

Mark odpověděl na jeho pozdrav; ubíraje se do své kabiny stanul nerozhodně. Sám k sobě šeptal:

»K Venuši? Či rovnou?«

Chvilku, nepatrnou, přemýšlel; pak pohodil hlavou a rozkázal:

»Lissabon!«

Odcházeje do své kabiny, zeptal se ještě Berky:

»Vydržíš říditi stroj až do Lissabonu? Nepotřebuješ vystřídání?«

»Nikoli, pane,« řekl Berka. »Noc je tichá, stroj půjde sám. Buďte bez obavy!«

»Dobře tedy!« řekl Mark. »Uložím se na chvíli, jsem k smrti znaven.«

Zašel do zadní kabiny a Hekata se zdvihla. Z okruhu rudých světel se vznesla k nebi jako

obrovský přízrak. Chvilku bledla a ztrácela se její světla v daleku, pak zmizela.

Zamířila k Venuši.

XXXI.

Zatím co zdrcen a bezradný se vydával Mark Hartman na cestu, bylo již v Evropě drama dohráno. Živelní bouře otřásla touto částí světa. A očistila ji, osvěžila. Dík nápadu Mlakovovu vypukla hned v okamžiku, kdy byla zničena kolonie Nekolova.

V pařížské opeře se končilo první představení hry, která vzbudila pozornost celého města a přilákala nejvybranější obecenstvo. Blížilo se k jedenácté hodině noční a nastával konec představení.

A tu najednou zbledl jas elektrického světla. Dráty v žárovkách jen slabě žhnuly a vydávaly matné, zarudlé světlo.

Netrvalo dlouho a jas prolétl rozsáhlou prostorou divadla. Hned však pohasl, pak opět vzplanul – a nyní se střídal jas s polotemnem. Ale bylo patrno ihned, že zatemnění trvá vždy stejně dlouho, kdežto rozsvětlení brzy bylo delší, brzy kratší.

Nemohl nikdo nepochopiti, že jas světla, maje trvání buď dlouhé, nebo krátké, podává značky. Že se tu posílá zpráva tímto ryze novým způsobem, snad velmi důležitá.

V tom byl kus ukončen, opona padala.

Ale nikdo netleskal, zájem všech obracel se k světlu, stále podivně kmitajícímu.

»Je tu nějaký telegrafista?« ozval se hlas.

»Tu, tu!« zněly odpovědi z jednoho balkonu. »Zaznamenává si značky již od počátku, nevyrušujte ho!«

Shromážděné obecenstvo utichlo. Nebylo slyšeti ani hlasu, ani šelestu.

A světlo kmitalo, tu dlouze, tu krátce, dál a dále.

Najednou konec. Světlo svítilo svým obvyklým jasem.

Ale na balkonu rozruch.

»Přátelé!« ozval se třesoucí se hlas. »Hroznou zvěst oznamuje tento tajuplný zjev. Slyšte! Kmitání světla naznačuje písmeny telegrafické abecedy. Zpráva je v universe, v mezinárodní řeči. Francouzsky zní takto:

»Občané Evropy! Děsný zločin spáchán. Hartman přehradil Nigir a vrhl nesmírnou zátopu na osadu saharského slunce. Valí se. Ve chvíli je naše dílo zničeno. Trestejte a mstěte! Nekola.«

Úžas zachvěl shromážděním. Tisícové chvěli se úzkostí a hněvem.

A s nimi se chvěly miliony, neboť tak, jako se třásla světla a kmitala v pařížské opeře, tak se chvěla v celé Evropě od Sicílie až po Hammersfest, od Gibraltaru až k Uralu.

Byl hrozný nápad Mlakovův, jenž zprávu o zkáze kolonie poslal do celé Evropy několik okamžiků před jejím začátkem.

A hrozně působila!

Ohromila. S vytřeštěným zrakem patřila nejen pařížská opera, nýbrž i celá bdící část Evropy do jasu žárovek, v nichž dosud, ještě teď – a pořád ještě planulo saharské slunce.

Až najednou – lesk lamp bledne – bledne – skok – pád –

A světlo pohaslo, jen dráty do ruda žhnuly a rozlévaly matnou, děsivou zář. To byla síla vodních elektráren, jež sama nestačila udržeti světlo v jasu.

Bylo dokonáno.

A jediný výkřik zazněl pařížskou operou. Zazněl Evropou.

Co následovalo, není schopno vypsati žádné péro. Není možno postihnouti a vylíčiti vír bolesti a hněvu, který zalomcoval zeměmi, úžasný výbuch zášti a rozhořčení, který se vybíjel nejrůznějšími způsoby v nesčíslných městech a osadách, a z toho vyplývající zmatenou spleť divokých a hrůzných dějů a výjevů, jichž jevištěm byl téměř celý jeden zeměděl.

Jako nevypíše a nevylíčí nikdo pohyby a útvary a barvy a zvuky miliard vln, jež divoce kypí a se ženou a ječí a zmítají se na rozbouřeném moři.

Neboť Evropou také táhla bouře. Rostla a mohutněla po prvé zprávě, kterou poslal Mlakov,

a událostmi dalšími se rozburácela v příšerný výbuch, na který něm a se zatajeným dechem se díval v ohromení ostatní svět.

Z pařížské opery se davy vrhly na bulváry. Rozlily se jako moře, vzburcovaly město. O jedné hodině v noci Paříž potopená v polotmu byla vzhůru celá a kypěla a vřela jak přetopený kotel. A půl hodiny potom se mohlo zdáti, že se Paříž vrátila o 12 století zpět, do dob revoluce.

Počátek byl nedaleko vendomského sloupu, kde dav poznal a ubil místoředitele pařížské Uhelné ústředny. Hned potom došlo k nepokojům na Náměstí republiky; zástupy odtud se vrhly i na bulvár sv. Martina a demolovaly trojhranný palác ústředny, stojící mezi sochou Republiky a Bursou práce.

A pak došlo k bouřím v celém městě nad Seinou, ve kterých byly zničeny a vybity všechny domy, kanceláře a sklady patřící Uhelnému svazu.

O druhé hodině vyskočila záplava nad Meudonem a brzy na to nad Charentonem, z vil pohlavárů Ústředny.

Zatím docházely zprávy o nepokojích v ostatních hlavních městech Evropy, Praha, Berlín, Záhřeb i Milán a Řím vřely a bouřily. Všudy docházelo ke krvavým srážkám.

Ale zároveň se zdvihly uhelné revíry. V bojiště se změnila valencienneská pánev na severovýchodu Francie, bojovalo se v Creuzotu, v

St. Etienne. Následovala pánev rurská, saarbrückenská a hornoslezská v Německu.

Nastal příval zpráv, často zmatených. Nejdivočejší snad z Čech, z Kladenska a pak z Ostravska.

K nim přidružily se telegramy z belgického Monsu, z Ujbanye v Uhrách. Oznamováno pohnutí v donské pánvi v jižním Rusku. A pak hlášeno, že v Římě na náměstí delle Terme nově postavený palác Uhelné dovozní společnosti stojí v plamenech a do daleka září do rovin Campagne.

To vše se stalo dříve, nežli se mohl vzpamatovati svět a ti, kdo řídí jeho osudy.

Do všeobecného zmatku zasáhl policejní prefekt pařížský vyhláškou, promítanou na význačných místech Paříže a rozeslanou zároveň na všechny strany jiskrovým telegrafem:

Že není dosud jisto, zda byla kolonie saharského slunce opravdu zničena, a že není prokázáno, že byla zničena buď Uhelným svazem nebo Hartmanem. Že dlužno vyčkati zpráv a přesvědčiti se. A že je tedy nemístným všechno zuření a násilí.

Toto upozornění působilo jako sprcha. Nastalo uklidnění téměř okamžité.

Přispělo k němu, že zatím počínaly svou činnost tepelné elektrárny, které začaly vytápěti své kotle hned, jak kleslo napjetí v evropské síti, namnoze ještě dříve, než došel rozkaz k tomu z

provozní kanceláře Sdružení středoevropských elektráren v Praze.

Tím stoupalo napjetí v síti, světla planula jasněji. Temno ustupovalo a nálada pobouřených davů se uklidňovala.

Tak v poměrném klidu nastával den.

Ale současně počaly poletovati jiskry, které byly schopny, aby zapálily a doopravdy do vzduchu vyhodily evropský podkop.

První přišly z Prahy.

Ve dvoraně paláce na Letenské čtvrti byli opět shromážděni členové Společnosti saharského slunce. Svolal je předseda Kment, když první poplašné zprávy se rozlétly městem a když došlo k prvním útokům na budovy Uhelného svazu a jeho činovníků.

Naslouchajíce zprávám, které hlásila Informační kancelář o rozruchu a pak o bouřích v hlavních střediskách evropského světa, radili se, co by měli podniknouti. Byli úplně přesvědčeni, že zpráva o zničení kolonie naprosto je správná. Pomoci svým nemohli, ale planuli touhou po pomstě. Mlakovova poslední slova: »Trestejte a mstěte!« nerozpalovala ničí duši tak žhavě, jako u těchto lidí, kteří se skupili za krásným, šlechetným dílem, kteří je viděli zkvést, radovali se z jeho úspěchu a nyní patřili na náhlou jeho zločinnou zkázu.

»Trestejte a mstěte!« hlaholilo bouřlivě shromážděním, když předseda Kment ukončil svou zprávu.

Pak bylo dlouho jednáno. Zatím hlásily zprávy, z ciziny i z Prahy, že nával rozčílení ochabuje, že se lid uklidňuje vlivem vyhlášky pařížského prefekta.

Tu zdvihl se znovu Kment,

»Přátelé!« zvolal. »Přišel čas k účtování. Zločiny Svazu a obou Hartmanů překročily míru. Musí být učiněn konec jejich řádění. Čekám v nejbližší chvíli zprávu z Afriky, která potvrdí smutnou skutečnost, že dílo naše bylo zničeno. Ať je veřejnost na ni připravena! Ať ví všecko! Ať je soud její tak hrozný, jak hrozné jsou činy našich protivníků! Navrhuji: Ihned ven s materiálem, který máme! Souhlasíte?«

»Souhlasíme! Souhlasíme! Vzhůru! K útoku!«

»Ano!« vzkřikl Kment s mladickým zápalem. »To je slovo! Doposud jsme trpěli, mlčky, bez obrany. Teď dost! Vzhůru! K útoku!«

Obrátil se k dvěma úředníkům Společnosti, kteří stáli u něho.

»Zavolejte telefonicky předsedu hlavní soudní stolice. Ať přijde ihned, v státním zájmu! Se svědky. Musí přijít! Telefonujte, že musí!«

A zatím co jeden z úředníků odešel, kázal Kment druhému:

»Přiveďte pana inženýra Dorna!«

Otevřely se dvéře. Vešel mladší muž, přísné, energické tváře.

»Okamžik!« pravil Kment. »Nežli přijde soudní komise, rád bych vám vyložil, oč jde.«

Chtěl pokračovati, ale do dvorany vkročil první z úředníků.

»Pan předseda hlavní stolice,« hlásil.

»Tím lépe! Žádal jsem, přátelé, pana předsedu již mezi naším jednáním, aby byl přítomen důležitému doznání a vyšetření případu, o kterém jsem jej již dříve byl zpravil. Udal jsem před třemi dny předsedu Uhelného svazu Böhma, tajemníka Hartmana a jeho syna Marka Hartmana ze zločinu. Věc byla vyšetřována. Když dnes přišla tajemná zpráva o zničení kolonie, oznámil jsem hlavní soudní stolici, že jsem dostal do rukou svědka zločinu, pro který stihám Uhelný svaz. Žádal jsem za vyslání komise. Zde jest.«

Předseda hlavní soudní stolice provázen dvěma úředníky a zapisovatelem, uklonil se shromáždění a zaujal místo u stolu. Kment postaviv se stranou, pokračoval:

»Chtěl jsem vám vyložiti, z jakého zločinu žaluji Uhelný svaz. Dne 5. srpna minulého roku jsem navštívil kolonii saharského slunce. Za této mé návštěvy byl spáchán na mne a mé průvodce útok. Náhodou jsem unikl, ale výbuchem třaskaviny neobyčejné síly byly zničeny vápenky našeho podniku a bylo zabito přes 150 lidí,

raněno na 300. Pachatele útoku jsme lapili. Zde jest a je ochoten mluviti.«

Před předsedu soudní stolíce se postavil muž, kterého Kment nazval inženýrem Dornem. Předav předsedovi jakési listiny, promluvil krátce:

»Jsem inženýr Dorn. Do kolonie saharského slunce mne vyslal Mark Hartman, abych výbuchem zničil kolonii. Dostal jsem přesné rozkazy; psal jsem si je, právě jsem je předal panu předsedovi soudu. Měl jsem způsobiti výbuch vápenek v okamžiku, kdy v nich bude pan Kment a pan Nekola. Pracoval jsem jako dělník u vápenek. Třaskavinu jsem v kuse, podobném vápenci, hodil do vozíku, který měl podle mého výpočtu přijíti do pece ve chvíli, kdy oba zmínění pánové by byli ve vápenkách. Počítal jsem dobře, viděl jsem pány přicházeti, odhadoval jsem správně rychlost jejich chůze. Ale v poslední chvíli vskočila celá společnost do vozíku polní dráhy a svažující se ulicí dříve přijela do vápenek a opustila je před výbuchem. Tak vyvázli. Já sám jsem prchl před výbuchem, ale byl jsem dopaden na útěku v poušti. Činím dnes přiznání, připomínám, že jsem byl najat a bohatě zaplacen Markem Hartmanem a že jsem ochoten nésti trest za svůj zločin.«

»Jste zatčen, inženýre Dorne,« pravil předseda soudní stolice. »Jděte, pane adjunkte, a odešlete zprávu soudní stolici!«

Jeden z úředníků odešel, zatím co shromáždění v ustrnutí hledělo na Kmenta i na mladého muže, který právě se přiznal k tak hroznému zločinu.

A všichni chápali, co znamená tato událost a jaký rozruch ve veřejnosti způsobí zpráva o ní.

Předseda soudu se zdvihal, aby odešel.

Tu však bylo pozorovati rozruch u vchodu. Vše se obrátilo ke dveřím, kde se objevilo mladé děvče, jež se ptalo po předsedovi Kmentovi.

Spatřivši jej, běžela dívka k němu. Pak spatřila předsedu soudu. Zarazila se, ale hned se její tvář rozjasnila.

»Nikdy jsem neměla tolik štěstí jako dnes. Nemohla bych si více přáti! A jsem vděčná i ctěnému shromáždění, které bude mi svědkem při tom, co chci říci.«

»Mluvte jen! Mluvte, milé dítě!« povzbuzovali děvče Kment i předseda soudní stolice, starý Kmentův přítel.

Dívka, půvabná, milá blondýnka, krásných modrých očí a stepilého, něžného vzrůstu, okamžik těkala kolem, trochu zmatena. Ale pak počala mluviti, měkce, tlumeně:

»Jsem Hastingsová. Marie Hastingsová, původem Angličanka. Jsem písařkou v kanceláři Uhelného svazu. A byla jsem nevěstou Merta, Hartmanova agenta Merta.«

»Již nejsem,« dodala smutně. »Merta zabili Hartmanové třicátého května minulého roku, zde, před touto budovou. V den, kdy byl spáchán útok

zde na vás a na pana Nekolu. Mert věděl, že ho Hartmanové zabijí. Čekal to určitě. A hodinu před smrtí mi dal dopis. Vím, co je v něm, ale přísahám vám, že jsem se dověděla teprve z tohoto dopisu, jakou hroznou úlohu hrál Mert.«

Podala předsedovi hlavní soudní stolice dopis.

»Mert mne prosil, abych tento dopis dobře uschovala. Abych se o něm nikomu nezmiňovala. A abych jej předala veřejnosti v okamžiku, kdy bude se sesouvati půda pod nohama zločinců Hartmanů. Oplakávala jsem šíleně milovaného muže. Žila jsem jen proto, abych vykonala jeho rozkaz a tím i svoji pomstu. Dnes provedli Hartmanové poslední svůj zločin – svět se bouří proti nim. Je třeba opravdu soudit a trestat – zde je důkaz jednoho z jejich zločinů. Vezměte a čtěte!«

Předseda soudu se zatajeným dechem poslouchal. Vzal pak dopis, otevřel jej a četl: »Prohlášení.

Já Arnošt Mert, obchodní agent, prohlašuji, že jsem byl ve službách tajemníka Hartmana a jeho syna. Na jejich rozkaz jsem odcizil inženýru Nekolovi jeho plány a obkreslil je, aniž co mohl pozorovati. Prozradil jsem Hartmanům místo, kde chce Nekola stavěti svou kolonii. A oni podle toho započali svůj podnik na Nigiru, v jeho blízkosti, aby ho mohli zničiti. Aby byli sami v onom kraji, vyvraždili jej bacilem malarie, zvláště pěstěným, který vynalezl jejich pomocník inženýr Strucks.

Ježto však náklad nigirského podniku byl značný a Uhelný svaz jen s nechutí se uvoloval jej hraditi, učinili pokus o odstranění inženýra Nekoly a jeho myšlenky. Na jejich rozkaz jsem vložil pekelný stroj do psacího stolu ve dvoraně Společností saharského slunce, který má vybuchnouti dnes o 111. hodinu, v době, kdy bude zasedati schůze Společnosti za účasti inženýra Nekoly. Nedočkám se asi chvíle té, neboť budu zabít dříve. Cítím to, vím to. Tuším však také, že Prozřetelnost ochrání ty, kterým jsem nastrojil záhubu. Přeji si toho žhavě, ač nemohu učiniti nic k odvrácení zla toho, neboť jsem stopován krok za krokem, Jen tento dopis jsem mohl napsati. Snad otevře oči veřejnosti, aby setřásla jho Uhelného svazu a bídáků Hartmanů. Odevzdá jej veřejnosti má nevěsta Mary Hastingsová, nevinná, přísahám, na mém zločinu. Snad její nevinnost přispěje k usvědčení vinníků. Já nemohu podati jiného důkazu o jejich vině. Ale snad stačí na důkaz má smrt, mnou předvídaná a zde předpovídaná. Snad pochopí veřejnost, až budu mrtev, že jsem mluvil pravdu ve chvíli před svou smrtí, tak dobře předvídanou. A snad súčtuje konečně se zločinci Hartmany i s Uhelným svazem. Arnošt Mert. V Praze dne 30. května.«

Předseda soudu dočetl.

Nežli však se mohl ujmouti slova, promluvila Mary Hastingsová:

»Splnila jsem přání svého Arnošta. Doufám, že ve chvíli vhodnou. Ale snad by mohla povstati nedůvěra, zdali je dopis pravý. Prohlašuji, že Mert psal dopis tento před mýma očima. Že mi vše dotvrdil, co v něm psal. A podávám důkaz, jediný, který mohu. Ale takový, že mu snad nikdo neupře víry. Zemru na důkaz, že je pravdivý.«

A dříve než jí kdo mohl zabrániti, přiložila Mary Hastingsová pravici k pravému spánku.

Cosi krátce třesklo a plavovlasá dívka sklesla beze slova k zemi.

Bylo po šesté hodině ranní, když bezdrátový telegraf hlásal do světa nejnovější noviny:

O úkladu Hartmanovu proti osadě saharského slunce a o přiznání inženýra Dorna.

O listu zavražděného Merta a jeho odhaleních.

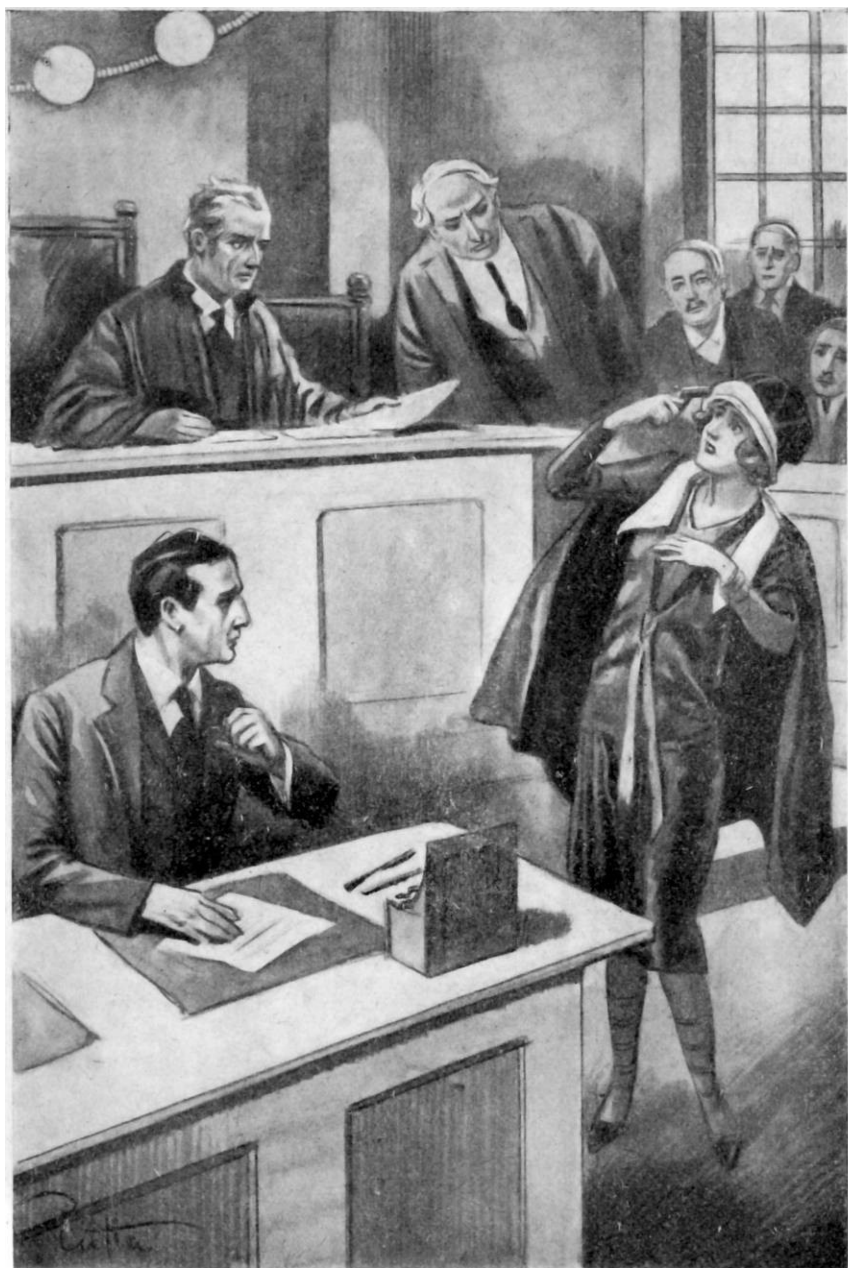
O usvědčení Hartmanů a Uhelného svazu.

I o smrti Mary Hastingsové.

A zatím co vína rozhořčení se vzdula do hrozivé výše a Evropou prolétala slova: »Trestejte a mstěte!« – v tom přišla telegrafická zpráva Nekolova z Telie.

»Dnes v noci o jedenácté hodině byla kolonie saharského slunce zničena vodami Nigiru, jež Mark Hartman vrhl na poušť. Mužstvo kolonie zachráněno, byvši varováno astronomem Bertrandem z observatoře Venuše. Nekola.«

Tato zpráva se rozlétla bleskem.

„Zemru na důkaz, že je pravdivý.“

V tom vyšla zvláštní vydání černého tisku. Obsahovala článek Hartmanů o otevření nigirských hrází. Přišla naprosto nevčas. Potvrzovala vlastně zprávy o zničení kolonie Nekolovy, obsahovala doznání Svazu.

Marně vydal tajemník Hartman ihned nová vydání a dokazoval, že úmyslem Svazu bylo vytvořiti saharské moře. Zatím měl již Nekola zprávu z kolonie. Mlakov vzlétl ihned z rána, aby obhlédl proud, přicházející od Nigiru. Zaletěl pak k Venuši a nenašed tam Nekoly, pospíšil za ním do Telie. Dorazil tam právě v okamžiku, kdy Kment žádal dalších zpráv, aby mohl vyvrátiti Hartmanovo tvrzení.

Bylo zásluhou Mlakovovou, že Nekola mohl podati tuto přesnou zprávu:

»Není saharského moře. Hartmanové vyhodili do vzduchu všechny překážky, které vodu z Nigiru zadržovaly, a vrhli na kolonii divoký proud, který se po ní valí přímo ke Gao.«

Tato zpráva rozhodla. Zapálila evropský podkop. Nemohlo býti pochybností o zločinném úmyslu Uhelného svazu. A slova: »Trestejte a mstěte!« – stala se skutkem.

Lidstvo Evropy zešílelo. Vzepjalo se jako dravec a s divokým rykem padlo na Uhelný svaz. Evropa se zachvěla v základech, od Atlantiku až k ruským stepím zazněl jediný výkřik. K nebi vzlétl třeskot, zaduněl rachot řítících se zdí a praskot padajících krovů, křik hrůzy a zuřivý skřek,

chrapot obětí a divoký řev davů. Rudlo nebe požáry a země krví.

Po sedmé hodině ranní prolomily zástupy řetěz miličních vojínů okolo Ústředního paláce Uhelného svazu na pražských Hřebenkách. Vyraženými dveřmi, okny se draly postavy dovnitř budovy. Zevnitř padlo několik výstřelů. Dav se zvlnil a za pekelného řevu nová vlna narazila na zdi paláce. Temný rachot a pokřik zalétal z budovy a venku ryčely zástupy, jež nemohly k domu.

Třesk oken tu a tam. Cosi podivného, skrouceného vylétalo, točilo se vzduchem a padalo mezi davy. Teplé krůpěje z toho pršely, A zástupy se rozestupovaly a se šíleným křikem se opět srážely a dravě padaly na rozdrcenou hmotu, slabě se chvějící na dlažbě.

Zatmělo se, obláček, dýmu se vyvalil z krovu, tamo se zakouřilo z okna.

Zarostlý muž řval ochraptělým hlasem v tlačenici. Dral se divoce davem, mávaje zaťatými, pozdviženými pěstmi, nechávaje za sebou cáry ze šatu, rozedraného shlukem. Cosi padlo mu na tvář; utřel se pravicí a skočiv znovu v před, rozrazil tlum před sebou, padl na zeď paláce a nehty počal drásati její omítku.

Dlouhé pruhy se objevily po jeho prstech, do ruda se zardělo pod zedranými nehty. Pod jeho nohy se svalila dvě těla, jež v šílenosti se vrhla proti sobě a za krátkých, vzteklých výkřiků se

rdousila a rvala. Klesl na zeď, zdvihl se však znovu a vyskočiv na zmítající se těla znovu zaryl nehty do zdi paláce. A sta lidí se vrhlo za ním a zkrvavenýma rukama rvali kusy omítky, trhali plech z říms a lámali cihly se zdí. V půlhodině zbyly z pyšného paláce trosky, jež hořely vysokým plamenem a s rachotem občas se kácely na dlažbu, potřísněnou děsnými kalužemi a znetvořenými těly.

Inženýr Strucks se nemýlil, když prorokoval, že svět jednou rozdrtí Uhelný svaz, jako rozzuřený slon rozšlápne mahuta na špinavou kaši.

Neboť co se dalo v Praze a před Ústředním palácem, to ve stejné hrůze se odehrávalo po celé Evropě. Přede všemi budovami Uhelného svazu, před nádhernými paláci správních budov, před filiálkami, sklady, prodejnami.

Před velkolepými vilami tajemníků a předních úředníků, u domů dělníků a zřízenců i nájemných bytů ostatních činovníků. Všude, kde bylo cokoliv, co souviselo s Uhelným svazem. Anebo kde na to dav cestou narazil.

Uchránila se jen některá převážně hornická města; ale i v jejích ulicích zuřil krvavý boj, na jejích pokrajích zápoleno o vstup do města, o každý dům. A v pozadí domy hořely, hořely těžné budovy a dým se počínal valiti z šachet.

Většina horních měst však padla prvním návalem. Marně jich bránily čety bitevních létadel. Jako komáři se vyrojila aera

nepřátelských odborových organisací a vrhla se na města Uhelného svazu. Ale nebyla sama. Útoku se účastnila létadla soukromá a mnohá z nich uškodila více, než bitevní aviony nepřátel. Neboť byli lidé, kteří se vznesli do vzduchu, vrhli se přímým směrem proti flotilám svazovým a se šíleným náporem vpadli do jejich řad a drtili jedno, druhé, třetí, tříštili sebe a řítili se i se svými obětmi na střechy domů, do mezer ulic anebo na plochy náměstí.

Tomuto živelně zběsilému vzepjetí nemohl odolati překvapený Svaz. V několika hodinách súčtovalo s ním lidstvo a vyrovnalo křivdy dvou století. A nebylo moci, která by tomu mohla zabrániti.

Okolo poledne trval Uhelný svaz jen jako právní útvar.

Ale v tu dobu již rozhodovala porada, jaké nebylo posledních tisíc let. Presidentové tří evropských republik zasedli k telefonům. Moskva, Londýn a Paříž byly spojeny a jejich představitelé se radili. A rozhodnutí znělo:

»Uhelný svaz a jeho odbočky ve všech třech evropských státech se rozpouštějí.«

Výrok tento padl do nejprudšího zuření. Byl přijat s jásotem a zadostiučiněním. Přispěl k uklidnění.

Nezachránil však ředitele pařížské Uhelné ústředny. Našli jej skrytého v Opeře, ze které nevyšel od večera, Pronásledovali jej. Krev jeho

zbarvila stupně Garnierova schodiště. Padl před krbem ve foyer a jeho mrtvola byla shozena s loggie na schodiště a rozsápána zuřícím davem.

Také v Praze hledali zástupové Hartmana. Pokusili se sice vzíti útokem vězení, ve kterém byl předseda Svazu Böhm. Ale věděli, že zloduchem Svazu byl tajemník, a šli po něm.

Nebylo ho v Ústředním paláci, který hořel jako žertva a svítil s Hřebenek přes celou Prahu.

Vrhli se na jeho palác v radotínské čtvrti. Policie pokoušela se vniknouti do domu před davem a zmocniti se tajemníka. Nezdařilo se jí to, rozzuřený dav vtrhl do paláce současně.

Ale Hartmana nenašli, zmizel.

I pobíjeli jeho lidi a chystali se zapáliti dům, když dovnitř dolehl hlahol tisíců hlasů:

»Zpátky! Zpátky! Nechte to! Vše patří Společností saharského slunce!«

To byla znamenitá myšlenka, jež vyšla z konference tří presidentů. Důkaz, že i vysoko postavené hlavy mohou míti dobré nápady. Aby se zabránilo dalšímu ničení, bylo rozhodnuto, aby všechen majetek Uhelného svazu byl zabrán a dán náhradou za zničení kolonie Společnosti saharského slunce.

Opatření to pomohlo, V paláci Hartmanově správce Fint rozbíjel právě nádherné zrcadlo v jídelně nohou, urvanou pianu. První zaslechl výkřiky z venku a vrhl se mezi dav ostatních plenících:

»Dosti! Dost! Ustaňte!« křičel. »Vše patří Společnosti saharského slunce! Ustaňte! Dost!«

A dav poslechl, měl úctu k Fintovi, jenž první s nimi se vrhl na Hartmanův dům a ničil a plenil. Lid odcházel nucen Fintem, jenž s rozbolestněným srdcem se rozhlížel a se utěšoval, že snad přece více zachránil, než poškodil.

Takový byl konec Uhelného svazu.

Bylo po něm.

Bouře ovšem uléhaly zvolna. A propukaly opět a opět, aby se zase pomalu tišily.

K večeru zbývaly jen sloupy dýmu, jež stoupaly k obloze z trosek.

Tu a tam zapraskal ještě doutnající trám a zažhnul, jak vítr naň zavanul. Anebo zapraskl výstřel, jenž kosil plenící lupiče, lidské hyeny.

XXXII.

Jasný svit tropických hvězd měkce se chvěl na temných pláních ztichlé pouště, když druhého dne po katastrofě kolonie Meteor s Bertrandem a Nekolou se blížil k Venuši teplým vzduchem nočním.

Přijížděli od Nekolovy osady po celodenní perné práci. Smutný to byl den. Když se Nekola probudil na úsvitě v observatoři, usedl na lůžku a zoufale stiskl hlavu dlaněmi. Ale hned byl u něho Bertrand. Povzbudil jej, dodal mu nové odvahy a přiměl ho, aby se hned vrhl do nové práce.

Vědělť, že mu práce bude nejlepší úlevou a že ho strhne, vzpruží, Vyjeli spolu bez odkladu, aby navázali spojení s Evropou. Bylo třeba podati zprávu Kmentovi a dotvrditi, co před pohromou osady Mlakov ohlásil.

V Telii shledali, že spojení s Evropou je neporušené. Po delší chvíli docílili přes Syrakusy, Messinu a Villa San Giovanni spojení až s Prahou. A uvědomili předsedu Kmenta, co se stalo. Brzy na to dorazil do Telie i Mlakov. Jak jsme již slyšeli, přišel ve vhodný čas, aby vyvrátil Hartmanovu pohádku o saharském moři.

Další hovor s Prahou byl však nemožný. Jen několika slovy se dověděli o hrozných bouřích, jež počaly buráceti Evropou. Na více ptali se marně. Nadarmo se Nekola dotazoval také po Manoně. Kment se odmlčel a odpověděl mu zběžně o něčem jiném, takže Nekola se neodvažoval znovu se ptáti. Myslil, že se Kmenta nemile dotkl jeho dotaz v takovou chvílí. Kdyby byl tušil, jak těžce bylo Kmentovi při jeho otázce! Jak si vyčítal, že jej neuvědomil již dříve o uloupení dívčině! Doufal stále, že se mu podaří vyrvati ji Hartmanům. Chtěl zpraviti Nekolu o nehodě, až by byla napravena. Nyní však byl nejméně vhodný okamžik pro takovou zvěst.

Tak se stalo, že ani při této příležitosti Nekola nezvěděl o únosu své nevěsty. Neměl však ani mnoho času, aby se zabýval touto věcí. Vrátil se s oběma přáteli ke kolonii, kde se ihned pustili do

práce. Do zachraňování zbytků z osady a do stavby nejnutnějšího přístřeší pro její obyvatelstvo.

Nebyla to práce lehká. Mimo nadání neklesla výše vody, přes kolonii se valící, značněji. Při prvním nárazu do úžlabiny vzdula se hladina povodně, ježto se opřela o písečné dyny na jih od kolonie. Utvořilo se jakési jezero a voda v něm stoupla tak, že vytápěla téměř vrch písečného kopce, jenž sloužil za útočiště uprchlíkům.

Brzy však si vody prorazily cestu; písečné překážky nevzdorovaly dlouho, podemlety vodou se sřítily a uvolnily průchod vlnám. Voda nad kolonií klesala, uvolnilo se dýně, obsazené trosečníky. Ale obklopena vodou zůstala. Když se vrátil Nekola s oběma přáteli, byli jeho lidé dosud uzavřeni na vrcholu a na svazích pískového kopce. A vody již neklesaly, se shora se valily dále spousty jich s nezmenšenou prudkostí.

Ježto byl prudký a nebezpečný i proud, jenž se hnal východně od dyny, dostal Meteor se Šipkou úkol, jakého dosud neměly. Byla jim svěřena přeprava zajatců z písečného kopce na pevnou zemi za vodou. Nejlépe by se byl k tomu ovšem hodil Mamut. Ale nebylo možno dosud ho spraviti, protože poškození jeho strojů bylo příliš důkladně provedeno.

A tak počala obě menší létadla prováděti krátké jízdy s kopce na rovinu s nákladem lidí, co jich mohla unésti, a pak vyprázdněná zpět

nahoru, aby znovu naplněna s něho klouzla vzduchem za temného hučení motoru na pláň mimo zátopu.

Tato doprava trvala dlouho; pak přišly na řadu zásoby a zachráněné potřeby z kolonie, pokud bylo nutno je skrýti pod střechu. Zkrátka, lze to říci, oba aviony měly plná křídla práce. Ale dostály svému úkolu se ctí. Zvláště se osvědčil Meteor a byl právem naň hrd Sim, který jej řídil při těchto nekonečných okružních cestách.

Také ostatní však neleníli. Bertrand, oba inženýři a s nimi i ostatní se ujali práce se vší energií a houževnatostí. Bylo zle, sta lidí zde byla, a neměli co jísti, kam hlavy skloniti. Jen vody měli dosti, více než potřebovali.

Proto počal Mlakov organisovati sběrnou službu na březích nového saharského veletoku, Budovy v osadě saharského slunce byly vesměs ze dřeva. Většinu trámů a prken strhl s sebou proud, ale nemalé množství jich bylo vyhozeno na oba břehy, a když voda klesla, zůstaly spousty dříví vězeti na rozbahněných březích.

Co bylo na pravém břehu, bylo prozatím nepřístupno. Mlakov se proto omezil na levý břeh a zaměstnal značnou část lidí sbíráním tohoto vyplaveného materiálu. Prkna, trámy, dvéře i okna byla odnášena na pláň proti kopci a tam nakvap stavěny baráky aspoň pro slabé a choré, jichž se mezi tolika lidmi vyskytlo nemálo.

Nekola jakoby byl nabyl nové energie, řídil tyto práce obezřele a rázně. Jako pod kouzelným proutkem rostla nová, prozatímní kolonie. Domky její neměly zůstati zde stále, počítalo se s tím, že budou přeneseny na své staré místo.

Ale k tomu bylo zapotřebí, aby se zmenšil přítok vod, jež se valily nigirskou odbočkou. Na to však podle stavu vody nebylo naděje. Bylo patrno, že na Nigiru bylo vzduto obrovské množství vody, ježto stále stejné spousty se hrnuly na bývalou osadu.

V tom se musilo něco státi. Bylo třeba otevříti nigirskou přehradu a část vody pustiti hlavním řečištěm. To však nebylo možno, dokud neměli nigirskou přehradu v rukou. Nekola na to pomýšlel již ráno a dal pokyn Kmentovi, aby jako náhradu za způsobenou škodu žádal také nigirskou přehradu.

Kment uposlechl a věc byla již okolo poledne v Evropě rozhodnuta příznivě. Nekola nemohl o tom věděti, nemaje spojení s Evropou. Proto ujednali s Mlakovem, že se Nekola opětně odebere na noc na Venuši, ráno pak že zajede do Telie, aby vše ujednal s předsedou Kmentem.

Dělnictvu oznámili tyto své úmysly ještě před polednem. Chtěli, aby jejich lidé byli o všem zpravení, věděliť, že jen tak udrží si jejich důvěru. Potřebovali jí, byla nezbytná pro zdar jejich plánů. Že by dosud mohl býti mezi jejich lidmi Hartmanův důvěrník, s tím nepočítali.

A tak se stalo, že po západu slunce Meteor odvážel na Venuši Bertranda i Nekolu.

Večer byl krásný; větřík táhl od jihu, vzduch byl vlahý. Sim řídil stroj maje otevřena postranní okna řidičské kabiny. Jednou rukou drže volant hladil druhou rukou chundelatou hlavu Karovu.

Karo byl celý den v osadě se svým pánem. Naběhal se notně a naštěkal, vždyť musil pokaždé vyprovoditi Meteor, když se vydával na cestu na kopec, a zase jej musil uvítati, když se s kopce vracel. Byla to nemalá práce. Karo ji obstarával svědomitě a propotil se důkladně v horku sálajícího slunce.

Proto se teď opravdově těšil z odpočinku a z chládku, jenž byl v přední kabině. Byl také trochu uražen. Před chvílí byl v zadní kabině; několikrát se pokusil položiti hlavu na klín svého pána; Bertrand však zabrán v živý rozhovor s Nekolou vytrvale jej odstrkoval.

Karo ovšem byl neodbytný; a tu spustil na něho pán ostřeji. Zahnal jej od sebe s výhrůžkou velmi máloslibnou a dokonce si postěžoval:

»Že jsem tě bral s sebou, dotěro! Chvíli nedáš pokoj!«

Karo se urazil; šel ke dveřím a od nich se zamračeně ohlédl po přísném pánu.

Bertrand mu porozuměl a se smíchem mu otevřel. Karo se urazil ještě víc a šel. Usedl vedle Sima a nechal se jím laskati; položil tlamu na

nohu kapitánovu a moudrým hnědým okem se na něho zadíval.

Tak ubíhala cesta. Karo byl stále tichý, jakoby se v mysli něčím zabýval. Přemýšlel-li však o nevděku, nejbližší okamžiky mu připravily zadostiučinění.

Světla Venuše se objevila nízko na obzoru a daleko ve tmách. Rostla a stoupala, jejich jas se stával ostřejší. Tím temnější zdál se kraj pod návrším, na kterém stála hvězdárna. Na Sima působilo skoro tísnivým dojmem, když spustil stroj dolů, k ztemnělé zemi, zahýbaje do prava na rovinu těsně k patě návrší, kdež Meteor vždy přistával.

Již zmírňoval rychlost stroje. Meteor zvolna se snášel k zemi.

Než v tom sebou hnul Karo. Zastříhal ušima, vyskočil od Sima a větře k otevřeným oknům kabiny tlumně zaskučel. Sim znal tento jeho hlas, varovný, věštící cosi neobvyklého. Vzpřímil se tedy ihned v sedadle a pohleděl ven, do kraje nejistě ozářeného světlem Meteoru.

Srdce se mu zachvělo leknutím.

Viděl lidi, tu a tam, k zemi přitisknuté, schovávající se před světlem reflektorů. Poznal hned tyto postavy, zahalené v dlouhé bělavé řízy. Byli to Tuaregové a nevěstili zde jistě nic dobrého. Sim pochopil, že číhají na létadlo na místě, kde obyčejně přistávalo. Pohlédl dále a zdálo se mu, že vidí davy, velké, temné davy.

Trhl pákou, příď stroje se zdvihla a Meteor znovu se vznášel do vzduchu. Motor znovu zabral, Meteor zalétl nad oasu za Venuší, kde se obrátil k observatoři.

Nekola i Bertrand překvapeni nahlédli ze své kabiny do místností řidičské. Ptali se, co znamená tato projížďka nad Venuší. Sim však mohl jim odpověděti jen krátce:

»Dole je záloha, úklad!« volal hlasitě. »Pokusím se přistáti na nádvoří Venuše!«

»Tam se zabijeme!« odporoval Bertrand.

Tu se vzchopil Nekola. Vyhlédl z okna, spatřil temné zástupy okolo Venuše.

»Sime! Sime!« vzkřikl. »Ti čekají na mne. Ohrozíte lidi na Venuši, přistaneme-li tam,«

»Musíme tam,« odpověděl Sim. »Motor selhává, spadli bychom v poušti.«

A napjal všechnu pozornost na stroj, který zmírňuje rychlost padal k observatoři. Přeletěl nad propastí, snesl se nízko ke skále, na níž stála Venuše. Těsně se přesunul přes zeď, jež dělila nádvoří Venuše od strže. Vrtule v tom okamžiku se rozezvučela, otáčejíc se směrem opačným.

Ale bylo patrno, že neběží jako jindy. Meteor těžce, jako raněný pták, dopadl na nádvoří Venuše, rozběhl se po něm, přejel je po celé délce a se zbytkem pohybové síly narazil na zídku na protější straně dvora. Bylo slyšeti ostrý praskot roztříštěné vrtule.

Bertrand i Nekola bez úrazu vyskočili z letadla. Hvězdář pohlédl na stroj, rozhlédl se po úzkém dvoře, jehož celou téměř šířku vyplňovala křídla Meteoru, a řekl káravě Simovi:

»Byl to mistrovský kousek, příteli, ale mohl po čertech špatně dopadnouti.«

»Dole je nepřítel, pane!« odpověděl na to Sim. »Budeme v okamžiku přepadeni, vyburcujte hned naše lidi!«

»Cos viděl?« ptal se Bertrand rychle.

»Tuaregy. Velké množství. Budou tu v mžiknutí.«

»Ano, Venuše je obležena,« dotvrzoval Nekola. – »K vůli –«

Ale Bertrand se již na víc neptal, Skočil ke vchodu Venuše a stiskl tlačítko vedle dveří. Po celém domě zařinčely zvonky a vzbudily rozruch. Rozlehl se šum, zaznělo táhlé, dušené zavytí psa. A již se otvíraly dvéře, světlo z nich padalo na dvůr a zase mizelo. Zahlaholily hlasy, temné postavy vybíhaly na dvůr.

Arek drže Labaxa vyběhl s kuchařem Vrankou za Malínem, který již stál před Bertrandem. Labax trhal sebou divoce na řetěze a zuřivě se vrhal ku bráně. Arek vida jeho chování, volal tlumeně:

»Jdou! Jdou! To jsou oni!«

»Co se děje, pane?« ptal se Malín Bertranda.

»Nevím,« zněla odpověď. »Sim i pan Nekola zahlédli jakési postavy, které na nás číhaly pod

Venuší. Psi jsou zřejmě znepokojeni – a slyšte! – z pouště sem zaléhá podivný šum.«

»Tuaregové! Tuaregové!« opakoval tvrdošíjně Arek.

»Budeme přepadení, pane!« řekl Malin pohlédnuv na psy, kteří zlobně se obraceli větříce proti bráně. »Dejte rozkaz k obraně!« dodal kvapně.

»Ke zbraním!« zavelel tiše Bertrand. »Rozdělte ruční granáty, pak na místa. A natáhnouti ochranné dráty před branou!«

Mužstvo se chopilo beden, které byly přivlečeny ze zbrojnice; okamžitě byly vyprázdněny. Arek byl první hotov a hnal se s Labaxem ke bráně skřípaje zuby a mumlaje: »Tuaregové! Tuaregové!«

Bertrand pohnul pákou přístroje, který měl Venuši chrániti proti útokům shůry.

»Ku bráně! Jde o život, braňte se!« velel pak silněji.

A sám i s Nekolou nabravše ručních pum a chopivše se mnohoranných karabin vrhli se ke bráně. V několika vteřinách zaujal každý své místo a stanul tiše, udýchán, ale neohrožený, u své střílny.

Areka už našli připraveného; stoje u svého kulometu tiskl se ke střílně a vyhlížel v temno před branou.

Najednou – tatatata – tatatata – zarachotila jeho strojní puška a výkřiky a sténání se ozvaly před branou a s nimi výkřik Arekův:

»Oni! Oni! Lampy! Střílet!«

Rázem vzplálo světlo elektrických lamp, ukrytých vhodně na rozličných místech. A den se rozevřel před branou Venuše, zatím co dvůr i brána ležely v stínu. A v paprscích zářících světel objevil se před branou úžasný obraz:

Sta postav, černých, v bělavých pláštích, plížilo se po příkré písčité cestě ku bráně; za nimi se tísnily jiné, temné, hrozné postavy, promísené jezdci, spoustou jezdců, a dále nové a nové davy, příšerné, strašidelné.

Jak zaplanuly lampy, zarazil se celý tento podivný průvod. V tom však ozval se rachot obou kulometů –

A tu zdvihli se jako vítr Tuaregové a divokým návalem se vrhli na bránu.

Oba kulomety se rozeřvaly, jak dovedly nejdivočeji.

Tatatata – tatatata – drnčely oba stroje a chrlily záhubu do řad útočníků, jež zakolísaly, padaly, řídly –

Nic však platno, nové postavy v davech se hrnuly v před, padaly zase, kupy těl hromadily se před branou, ale nové zástupy draly se přes ně. Déšť ocele pršel do jejich řad – nadarmo! Nesčetné kule, jež svištěly vzduchem, nestačily je odstřelovati.

Zástup za zástupem se dral dopředu, nepřemožitelný svou slepou odvahou a svým množstvím. Již se octli skoro u samých ochranných drátů, když obránci Venuše počali vrhati ruční pumy.

Byl děsný boj, vraždění ve velkém. Výbuchy pum duněly a divě práskaly před branou, záblesk za zábleskem kmital se nocí, vzlétaje až k temné obloze, a po každé ráně v tlupách se káceli Tuaregové, nové a nové hromady těl kupíce před branou observatoře.

Najednou Tuaregové pochopili, že tenhle způsob boje by byl marný. Tlupy pěší se náhle rozevřely, ustoupily – a jako bouře se přihnaly roty jezdců a přes kupy mrtvol se řítily ke bráně.

Strašný okamžik! Země duněla pod údery kopyt, divý křik otřásal vzduchem. Marně drnčely kulomety, marně práskaly ruční pumy. Černí jezdci jako vichr se přemetli přes překážky a narazili na ochranné dráty.

První řady ovšem klesly bez hlesu, jak se dotkly drátů; padly však na ně, strhaly je. A řady další hynouce zničily ochranný drát druhý – třetí –

Než se obránci nadali, objevily se černé tváře před ústím jejích zbraní. Padly sice ihned, ale nové bezpočtu se hrnuly za nimi a v okamžiku slezli bránu. Deset, patnáct divokých černých hlav objevilo se nad horním lemem brány.

»Jsme ztraceni!« vzkřikl kdosi z obránců.

»Nikoli! Braňme se!« zvolal Bertrand.

»Bijte je! Takhle!« slyšeli Nekolu a viděli, jak obrátil svojí karabinu a drže ji za konec hlavně srazil pažbou najednou tři hlavy s brány. Vrhli se za ním, Karo vyskočil na ramena Bertrandova a zahryzl se vztekle do jakési černé hlavy.

Nové stíny však vyvstávaly nad branou, hrnuly se přes ni. Černá postava přemetla se přes bránu a dopadla na dvůr, zavyla však pouze pod čelistmi Labaxe, jenž skočil po ní jako po zajíci.

Znovu ozval se úzkostlivý hlas;

»Prchněme! Je veta po nás!«

»Ne! Ne!« bylo náhle slyšeti Areka, jenž ječel vzteky. »Počkat, ještě – drát –!«

Zase řada postav se objevila nad branou.

Ale jen vyvstaly – pokročily –

Blesk – oslňující, dlouhý blesk až k nebi – výbuch, děsný rachot –

Obrovský sloup ohně a dýmu vyrazil před branou, vzlétl a vrhl se proti Tuaregům.

Okamžik ohlušující třeskot – praskot brány, jež vlomila se do dvora, řinčení rozlétlých oken, vyražených dveří –

A na ráz ticho – němé ticho.

Pak teprve výkřiky, nejprve obránců, kteří uděšeni zdvíhali se se země, poraženi silou výbuchu. Potácejíce se stírali s čela krev, vlastní i cizí krev, která stříkala z něčeho, co zasvištělo vzduchem nad nimi. A všichni tiskli hlavy rukama a chránili se proti spoustě kamení, jež počala se hrnouti s výše.

Pak teprve podivná směsice hlasů se ozvala odkudsi zdaleka z pouště. Sténání, proklínání, výkřiky vášnivého vzteku i skřeky divé bolesti, A pak pokřik, dusot splašených koní, jekot strachu a děsu.

Obránci kolísavým krokem se hrnuli k vylomené bráně.

Uzřeli dílo spousty. Celá šíje před branou byla vyhozena, nebylo jí. Obrovskou silou trhací látky, jež při výbuchu se opřela o skalisko, na němž stála Venuše, byla celá massa písku a kamení vržena jako obrovskou minou do pouště, proti útočícím zástupům.

Před branou čněla nyní hluboká propast, na jejímž druhém konci tu a tam se cosi bělalo.

Do dálky, kam až dosahovalo světlo z observatoře, jevily se stopy zkázy. Písek výbuchem smetený a rozvířený visel ve vzduchu jako bělavý, matně světly Venuše ozářený mrak. Než i země, kamení bylo odneseno, půda rozryta, rozervána, drobné pahorky rozmetány a srovnány se zemí.

V pozadí pak skrovné zbytky Tuaregů hluboko v poušti hnaly se pryč divokým úprkem, aby teprve hodně daleko a jen na okamžik se zastavily a strachem jsouce bez dechu, pohleděly zpět k strašidelnému domu na skále.

Tam však už se nestarali o Tuaregy. Když prohlédli spoustu, způsobenou výbuchem, odvrátili se od brány k domu, zachvěla všemi

radost nad vysvobozením z hrozného nebezpečí. Shledali, že jsou všichni bez úrazu, jen Vrankovi se zakousl do ramene rozzuřený Labax, maje ho ve zmatku za jednoho z útočníků.

Kuchař však se jen smál této příhodě a těšil svého čtyřnohého druha, který jediný ze všech byl zarmoucen, dobře chápaje nemotornost, kterou vyvedl.

Všechny bavila tato příhoda a vesele se obraceli ke vchodu do domu, když rozechvělým hlasem je zadržel Nekola:

»Přátelé,« pravil dojatě, »nežli odejdete z místa, kde jste tak udatně bojovali, přijměte srdečný dík toho, k vůli němuž dnes tak jste byli ohroženi. Neboť já toho byl jistě příčinou, že Tuaregové napadli Venuši.«

»Zase dílo Hartmanovo!« poznamenal Bertrand.

»Určitě,« pokračoval Nekola, »a buďte přesvědčeni, že jsem si toho vědom a že toho nikdy nezapomenu, že hrstka vás mne zachránila před jistou smrtí.«

Bertrand chtěl odpověděti, předešel jej však Malín:

»Pane inženýre, buďte ujištěn, že nemáte ani příčiny k díkům. Je sice podle všeho pravda, že ti černí ďáblové mířili na vás. My však hájili svou kůži a jistě nám ani nenapadlo, že Tuaregové nejdou na nás, nýbrž na vás. Ovšem kdybychom to byli věděli, byli bychom všichni rádi položili

životy za vás. Víme, co znamenají pro lidstvo mužové jako vy a náš pan Bertrand. Nehledě k tomu, že jste náš přítel, pane inženýre!«

Nekola byl dojat odpovědí Malínovou, jíž ostatní lidé Bertrandovi hlučně přizvukovali. Bertrand se usmíval, a když domluvil Malín, pravil:

»Příteli, odpověděl vám pan správce a správně. Souhlasím ze srdce se vším, co řekl. Ale i já bych rád poděkoval našim lidem za to, že se drželi tak zdatně. Největší dík nás všech patří však tomu šibalovi, který zpronevěřil naše dyno –«

Dva hlasy se ozvaly najednou:

»Arek!« volal Sim.

»Pan Sim! Pan Sim!« volal zase Arek.

Všichni se rozesmáli nad tímto sporem, který však ihned pokračoval:

»Arek chtěl mít lepší opevnění Venuše,« dokazoval Sim.

»Pan Sim přišel na to, udělat podkop. Já tomu nerozumím,« hájil se Arek,

»To Arek stále tvrdil, že na Tuaregy naše zbraně nestačí –«

A hádka by snad byla šla dále, kdyby ji nebyl rozhodl Bertrand:

»Patrně jste provedli věc společně. Přestoupili jste přísný zákaz, ale zachránili jste nás všechny. Patří tedy naše díky všem, protože statečně se bili všichni, nevyjímaje Kara a Labaxe. Obzvláště však

musíme býti vděčni těmto dvěma hochům, kteří –«

Arek jej znovu přerušil: »Arek nezaslouží chvály. Nenávidí Tuaregů, dnes vyrovnal účty za sebe, za – –«

Nedořekl –

Nový blesk šlehl vzduchem – odkudsi ze shora – pak slabá zář dolehla na dvůr.

Všichni zdvihli hlavy vzhůru. Spatřili nádhernou žlutavou hvězdu – velkou – plápolavou – hořící!

Hvězda rostla, padala. Obloukem, jenž stále ostřeji klesal, padala k zemi.

V tom prudký výbuch, tlumený dálkou, zarachotil z vysoka, pak ozvěna hlučně opětovala jeho zvuk.

A hvězda byla stále blíže, rostla, padala. Nyní se řítila přímo dolů.

Již byla nízko, mžikem vzrostla v hořící chomáč a s oslňujícím bleskem sjelo obrovské hořící těleso – pravé peklo – do propasti pod Venuší.

Některým se zdálo, že zaslechli divoký skřek, když již ze zdola se ozvalo temné zadunění a slabý praskot.

Vše shrnulo se ke zdi na pokraji srázu. Skalné stěny propasti třásly se v plápolavém světle a dole na dně prohlubně cosi dohořívalo.

Ohromeni nenadálým tímto zjevem ztrnule patřili do hlubiny. Najednou zdálo se jim, že slyší zdaleka jakýsi hlas. Pohleděli k obloze. Zdálo se

jím, že se ozývá z toho směru, kterým přišlo nešťastné létadlo, zapálené přístrojem Bertrandovým.

Se zatajeným dechem naslouchali. Skutečně!

»Pomoc! Pomoc!« ozývalo se tam stále níže.

»Padá na poušť!« vzkřikl najednou Bertrand. »Vidíte?«

A ukázal druhům bělavý bod, jenž zvolna se snášel na poušť pod úpatím Venuše ležící.

»Nutno pomoci,« ozval se Nekola.

»Ano. A ihned!« vzkřikl Bertrand, »Sim a Nekola zůstanou zde, ostatní za mnou! A oba psy s sebou! Zbraně do rukou! Ruční granáty!«

Tak vyzbrojeni po zuby spěchali ke bráně. Provazový žebřík se vyskytl, nikdo nevěděl odkud. Kvapně slezli po něm a rozeběhli se přes prohlubeň způsobenou výbuchem.

Labax a Karo byli daleko před nimi. Labax však před Karem, ač tak nikdy nebývalo. Dnes však chtěl patrně odčiniti ukvapenost, které se dopustil v prudkém boji.

XXXIII.

Klopýtajíce přes balvany, jež odkryl písek smetený výbuchem, dospěli zachránci z Venuše na úpatí svahu. Ke změti kamení a písku, potrhaných cárů šatů a těl.

Odbočili vpravo, do roviny.

»Světlo! Světlo!« zvolal Bertrand vzhůru.

Nedořekl však a na Venuši se ostře zaleskl reflektor a vrhl dlouhý chvost světla po temnotách pouště. Sim patrně sám si naň vzpomněl a uvedl jej v činnost.

Oslnivý pruh bloudil pouští. Osvětil prostor před branou, zalétl pak do dálky před ní. Hledal zbytky útočníkův; ale marně, do daleka ležela jen prázdná pustina. I přeskočil světelný chvost na pravo, sunul se dál a dál. Tu a tam zalesklo se skalisko v daleku, vystoupil z temnot táhlý svah písečného náspu.

Dál postupovala zář, zalila temné postavy malé výpravy, přešla a sunula se pomalu dále.

Najednou se světelný kruh zúžil a utkvěl na jednom místě. Zhasl a znova zableskl. Patrně na znamení, že tam objevil, co hledal.

Pak přeskočil zářivý chvost zpět, spočinul na výpravě, která nyní s největší rychlostí se brala k naznačenému místu. Postupoval s ní, osvěcuje jí cestu a veda ji.

Občas však zakroužila zář dokola, v širokém okruhu oblétla poušť okolo výpravy. Patrně pro jistotu, aby někde se neskrýval třeba ojedinělý nepřítel, jenž by z temna snadno mohl ohroziti výpravu, postupující v jasném osvětlení reflektoru.

Minulo tak několik minut. Ozval se štěkot Karův a Labaxův.

Zase zakroužil chvost světla; dopadl několik set kroků před místo, na němž právě byl Bertrand

se svými druhy. Na osvětlené pláni se objevily postavy obou psů, kteří každý s jiné strany se hnali k místu, na němž na žlutavé ploše se cosi bělalo.

Zrychlili kroky v běh.

A v několika okamžicích stanuli u postavy mladého muže, oděného v žlutavý šat. Ležel na písku pouště nepohnutě, opodál padák, pádem poškozený.

Přeřízli provaz, kterým byl muž připoután k padáku. – Obrátili tělo obličejem vzhůru. Hlava klesla bezvládně zpět.

»Je mrtev,« pravil kdosi.

Bertrand však sáhl na čelo neznámého.

»Nikoli,« řekl, »žije. Pouhá mdloba. Myslím, že ani poraněn není. Rychle na Venuši!«

Dva muži chopili se těla a provázena září reflektoru vracela se výprava bystrým pochodem k observatoři.

Asi v půlhodině dorazili k cíli. Neznámý, jenž dosud neprocitl, byl uložen na lůžko v nejbližší z přízemních místností. Se shora přichvátal Sim s Nekolou.

»Vodu!« zavelel Bertrand.

Dva z mužů odběhli. Kruh okolo lůžka se rozevřel, Nekola přistoupil blíže.

»Je poraněn?« tázal se s účastí.

»Sotva. Padák nebyl značněji poškozen,« řekl Bertrand a odsunul vzad s čela neznámého čapku, pevně a hluboko vtlačenou.

V tom přinesena voda. Bertrand omočil prsty a vstříkl několik krůpějí ve tvář omdlelého.

Pohnul sebou.

»Žije!« zaradoval se Bertrand.

Nekola však užasl.

Pohleděl bystřeji ve tvář neznámého, znesvářenou prachem.

Bertrand otřel právě tvář procitajícího –

Nekola ohromený údivem se sklonil nad lůžko.

A neznámý otevřel očí, zatékal zmateně kolem v ostrém světle elektrické lampy. Pak utkvěl na Nekolovi.

A dvě ruce zdvihly se z lůžka a ozvala se tichá, něžností se chvějící slova:

»Ivo! Drahý Ivo!«

Nekola sklesl v otevřenou náruč Manony, své nevěsty.

V zápětí však zalekli se všichni.

Manon vytrhla se z rukou Nekolových.

»A co Křemen? A Berka? Kde jsou?«

Nerozumějíce jejím slovům patřili na ni všichni s úžasem.

Myslili, že zešílela.

Snad to pochopila.

»Hekata!« vzkřikla, »Aeroplán! Hořel, padal, viděla jsem.«

»Leží rozbit a spálen v propasti,« řekl Nekola.

»A v něm byli dva moji přátelé,« zaplakala Manon hořce, »Ubozí! Křemen a Berka!«

Náhle se vzchopila.

»A Hartman? Mark Hartman?«

»Byl v aeroplánu?« tázal se Bertrand, počínaje chápati.

»Ano. Byl. To byl Hartmanův aeroplán, Hekata!«

»Pak je mrtev, slečno!« řekl Bertrand.

A hrůza zmocnila se přítomných, když si uvědomili dosah události, jež se před necelou hodinou stala nad Venuší.

»Zde soudil osud!« řekl Nekola.

»A spravedlivě!« dodal Bertrand.

Tu však nový pláč zalomcoval Manonou.

»Spravedlivě?« zvolala, »Pak nesměli zahynouti Berka ani Křemen, Nesměli! Nesměli! A nezahynuli, oh, vím, nezahynuli. Musí žít. Musíte je najít. Ach, hledejte, hledejte je!«

A nový pláč otřásal rozechvěnou, uštvanou dívkou.

Počali chápati. Počali se opatrně vyptávati.

A trhanými, nesouvislými větami jím pověděla dívka, co se dělo. Kdo jí pomáhal, jak unikla z rukou strýcových.

Nekola chvěl se hrůzou při těchto kvapných, kusých zprávách. Dovídal se teprve nyní, v jakém nebezpečí byla jeho nevěsta. A seznával, kdo zachránil jej i jeho lidi v kolonii.

Beze slova klesl vedle lůžka a se slzami líbal ruku statečné dívky.

Nebylo však možno váhati.

Bylo jasno, že se dnes u Venuše skončil poslední díl velké truchlohry. Ale skálopevná důvěra dívčina v zachránění jejích přátel ovládla přítomné. Tím spíše, že chápali z jejích slov, jak dobří to byli lidé.

Proto se bez meškání vydalo Bertrandovo mužstvo na nové pátrání.

Opatřeni svítilnami obešli sráz propasti a druhou stranou, po mírnějším svahu sestoupili do prohlubně. Reflektor Venuše nedosahoval dna, ale opíraje svůj zářivý kruh o lesklou stěnu propastí, pomáhal matným odrazem plašiti temnotu.

Bylť již aeroplán, vlastně jeho trosky, dohořel a hluboká temnota ležela v chladné hloubi.

Netrvalo však dlouho a výprava stanula u místa neštěstí. V nejasném svitu svítilen objevila se hrozná změť trosek. A prostřed ní dvě těla, zuhelnatělá. Hlavou proti sobě leželi v pitvorném postavení, ruce vztýčené proti sobě, Jakoby smrt byla přetrhla jejich boj.

Nebylo možno zjistiti, kdo zde zahynul. Třetí z mužů chyběl. Který? Snad ne Hartman? Zachránil se, právě on jediný? Či leží zde před nimi pod ssutinami svého stroje? A pod zříceninami svých plánů?

Bertrand a jeho průvodci se odvrátili od hrozného podívání. Bylo nutno pátrati po třetím muži. Jen nález jeho těla mohl zodpověděti

otázku, zdali opravdu tu dnes zahynul syn všemocného tajemníka Uhelného svazu.

Bertrand se rozhlédl. Pátravě pohleděl vzhůru, aby si uvědomil, s které strany stroj přiletěl. Pak popatřil znovu na zříceniny a všiml si, že není mezi nimi stopy po nosných plochách.

»Zvláštní případ,« řekl sám k sobě. »Ale možný! Patrně se aero při výbuchu akkumulátorů rozletělo na několik větších částí. Není vyloučeno, že část zůstala viseti na nosných plochách.«

»Pak by mohl býti třetí muž zachráněn,« pomyslil si Bertrand a hned pokročil ku předu. Blížil se k stěně prohlubně, kde husté křoví bujelo na vlhkém dně a šplhalo vysoko po stěnách srázu.

A skutečně! Tam nalezli další část Hekaty. Odhozena výbuchem, byla přední část s kabinou řidičovou ušetřena ohně. Zadržována zbytkem nosné plochy snesla se pomaleji k zemi. Náhodou se smekla po křovinách na stěně propasti a dopadla do hustého křoví s rychlostí valně zmenšenou.

Tak jako zázrakem ušetřen byl život jednoho z přátel Manoniných. Pod troskami leželo tělo člověka. Když je zdvihli, shledali, že muž není mrtev, že žije.

A podle popisu dívčina poznávali, že zachráněný jest Berka.

Manon se nemýlila, aspoň jeden z jejích druhů žil. Těžce raněn, ale žil.

Nesporno však bylo, že zahynul Mark Hartman. A poloha jeho a Křemenovy mrtvoly svědčila, že několik okamžiků před zhoubným výbuchem propukl žár staré nenávisti mezi oběma muži, žár plamenného záští, který uhasily smrtící plameny.

A bylo tomu tak!

Bylo již po třiadvacáté hodině, když odplula Hekata z nigirského tábora. Zamířila bez vědomí Markova k Venuši. Před ní, v její blízkosti, měla seskočiti Manon, opatřená padákem, a vyprostiti se tak z moci Hartmanů.

Berka ovšem chvěl se obavami, ne o sebe, nýbrž o Manonu. Strachoval se, že zpráva o znovuobjevení Ronkově zastihne Marka příliš brzy a že ohrozí zdar jejich podniku. Dal proto strojům největší rychlost, takže Hekata řítila se nocí se šílenou prudkostí.

Bylo by bývalo možno, že by si Mark všiml nepravého směru letu, Dráha k Venuši se uchylovala značně na východ od směru k Lissabonu, přístroje v Markově kabině jistě by byly prozradily Markovi při prvém pohledu nepravý směr. Avšak i zde pomohl Křemen. Způsobil úchylku Markovy magnetické střelky, tak jak jí bylo potřebí, aby přístroj neprozradil jejich záludu. Mohl dokonce později poruchu napraviti, až by se Hekata dostala do své správné dráhy. A vše svým jednoduchým způsobem – kusem drátu!

Přes to však nebylo nebezpečí zažehnáno docela. Zbýval telefon a naň se Křemen neodvažoval sáhnouti, aby nevzbudil podezření.

Čas však prchal, Hekata svištěla nocí pod hvězdnatým nebem.

V dolejší kabině připravovala se již Manon k odvážnému skoku za pomoci Křemenovy. Zůstaliť sami, ježto Berka řídil Hekatu.

V tom zazněl tiše zvonek. Objevila se světla Venuše, Berka dával znamení. Z dolejší kabiny vedly dveře dozadu do místnosti akkumulátorů, z této pak zase na plošinu na zadní část letadla. Berka měl druhým zvoněním označiti okamžik k tomu nejvhodnější.

Jakmile tedy se ozvalo zvonění první, vyběhl Křemen s Manonou na zadní plošinu. Ruče ovázal dívce okolo pasu pevný provaz padáku, do ruky jí vložil provaz tenčí, odbočný, kterým měla zajišťovati si přímou polohu těla při sletu.

Vyhodil pak padák přes nízké zábradlí, jež ohrazovalo plošinu.

A nastával okamžik rozloučení.

Pevně stiskly se ruce obou, beze slov. Manon nebyla schopna řeči, ale srdce její přetékalo vděčností k mužům, kteří tolik učinili pro ni.

Opětovný stisk a Křemen odběhl ke strojům, aby nepropásl Berkova znamení. Nechal dvéře akkumulátorové kobky otevřeny, aby Manon mohla viděti pohyb jeho ruky.

Obrátil se zpět k ní. A v tom –

Otevřely se dvéře a se shora vstupoval – Mark Hartman.

Proč? Co se udalo?

Stalo se, čeho se obávali? Vrátil se Ronek do Hartmanova domu a ohlásil správce Fint telegraficky jeho návrat?

Nikoli. Fint sice opravoval poškozený palác tajemníkův, nepatřící ovšem již Hartmanovi. Ale Ronek byl příliš chytrý, než aby se mu byl přiblížil. Když vypukla bouře, ve které hynul Uhelny svaz, učinil, co zamýšlel příbuzný krčmářův. Vmísil se mezi dav, jenž ho neznal, a tak se zachránil.

Byla jiná příčina, proč se Mark objevil. Události posledních dnu překonaly jeho sílu; z opoždění Strucksova soudil, že ztroskotal i poslední jejich plán, a to stupňovalo jeho rozčilení k nesnesení. Nemoha spáti, vstal, usedl k stolku ve své kabině a podepřel do horkých dlaní svou rozpálenou hlavu. Tak seděl netuše, že Hekata změnila směr a unáší ho k Venuši.

Ale vzbudil jeho pozornost jakýsi neklid na Hekatě. Zdálo se mu, že slyší kroky. Nebývalo tak obyčejně. Proč to dnes? A opět kroky, hovor. Podezření se mu vplížilo v duši. Vstal, stanul u dveří do přední kabiny. – A slyš – zdola hlas zvonku!

To Berka zazvonil poprvé naznačuje Manoně, aby byla připravena.

Mark okamžik ještě váhal. Naslouchal tuše, že se něco děje. Pak vkročil neslyšně do kapitánovy kabiny. Spatřil otevřené dveře do strojovny a veden pudem zamířil k nim. Berka neslyšel jeho příchodu, jsa zabrán řízením stroje a usilovným pozorováním Venušiných světel. Zahlédl jej teprve, když byl na schodech do strojovny.

A nerozmýšleje se, zazvonil podruhé.

Křemen současně zaslechl znamení a zpozoroval Marka. Vyskočil, pokynul dívce.

Zahlédla pokyn, spatřila však současně přicházejícího Marka.

Mark uviděl znamení Křemenovo, otevřené dvéře. Vrhl se se schodů, zahlédl však již jen, jak se bělavá postava mihla přes zábradlí. Ale uviděl tvář její v záři lampy, poznal Manonu. Bleskem pochopil vše, co se stalo, rázem bylo mu vše jasno. Krev zaplavila hlavu, s divokou zuřivosti skočil se schodů.

A narazil na Křemena, jenž již byl přirazil železné dvéře do kobky akkumulátorů a zamkl.

Šílen vztekem Mark zdvihl ruku.

Ale Křemen zahlédl pohyb.

Zachytil pravici Markovu oběma rukama, vyrval z ní zbraň. A obrátil ji na Hartmana.

Mark couvl poděšen.

Křemen však vítězně zajásal.

»Upíre lidstva, vyžírači dělníků, ničemo nad ničemy! Vrahu Hany Marovské, trýzniteli Manony

Lesinové, zločinče, který jsi i mně tak hrozně ublížil, třes se, třes před hroznou pomstou!«

A hoře nenávistí vrhl se na Marka a udeřil jej plnou silou.

Mark zachytil ránu. Vrhaje se na Křemena křičel zuřivě:

»Kdo to byl? Kdo to unikl?«

»Manon Lesinová! Dědička moci nad světem!« chechtal se Křemen.

»Na Venuši, hleď, tam, světla Venuše!«

A ukázal okénkem na světlé body, jež rostly v temnotách, blížily se, letěly vstříc.

»Bídáku!« zuřil Mark a znovu se vrhl vpřed.

Odražen zpět dopadl kamsi –

V tom však –

Hekata proletěla ochranným pláštěm nad Venuší –

Světlo – úder –

Rachot.

Bolest.

A pád –

Kolotavý – zmítavý –

Kymácí se stroje, stěny, okna –

Kdesi blízko hukot zuřivých plamenů – žár – světlo –

A za vířivého potácení hledají se dva muži – těla – ruce – zuby –

Spleteni v zuřivě se zmítající klubko padají s hořícími troskami –

A pád –

Děsný, hrozný úder –

Dopad.

Smrtelně zraněné, zalité krví odtrhuje od sebe náraz –

Ruce umírajících však vzpínají se znovu, nehty se zatínají – a umdlévající paže sahá po protivníkovi.

Křemen náhle sbírá poslední síly.

Teď – teď –! Úder dopadu vrátil mu paměť.

Minulost – našel minulost!

Ví – –

»Vrahu!« chroptí sténaje. Opírá se o ruce, s námahou zdvíhá hlavu krví zbrocenou.

Oheň šlehl odkudsi zblízka.

Ožehl vlas i vous obou.

A Křemen zdvíhá hlavu. Proti němu Mark – hlava jeho klesá – umírá –

Křemen chroptí – sípá:

»Pavillon – pavillon – vrahu –«

Po čtyřech se dere – plazí –

Padá, snaží se znovu povstati. V bolestech se svíjí, hroutí se na záda, zase se vzpřímí.

Padá – ruka se vztahuje k Markovi.

A Mark poznává – vetřelce z pavillonu – svou oběť.

Oběť, která mu byla osudná. Teď, jak ležel Křemen před ním, jako tehdy v řece, do které jej hodil, poznává jej – bezvousého –

Hledí se vzpřímiti – klesá.

Klesajíce v temno smrti, vztahují tuhnoucí ruce...

A ruka Křemenova znovu se vzpíná – vzpíná – nehty zatíná.

Dva nepřátelé se poznali v okamžiku smrti; šílená nenávist bičuje poslední síly. Svíjejíce se bolestmi plazí se proti sobě. Klesajíce v temno smrti, vztahují tuhnoucí ruce – rdousit – vraždit – ničit!

A zase šlehl oheň.

Šlehl znovu.

Obklopil oba –

Zavalil –

XXXIV.

»Jak nám zde těch pět dní uteklo!« pravil Jiří usedaje vedle Roly. »Je už dnes čtyřiadvacátého května.«

»Zdá se ti, že jsme zde již dlouho?« zeptala se dívka čtveračivě, neodvracejíc se od své práce. Klečela u malého ohniště, na němž plápolal oheň, a připravovala snídani. V hrnku se vařila klokotem voda. Nalila do ní kondensovaného mléka, přidala trochu kakaa.

Tu však musila práci přerušiti. Jiří objal ji okolo pasu a strhl ji k sobě. Padla do jeho náruče, temný vlas se shrnul do obličeje, rozzářeného štěstím.

Chtěla se vyvinouti, ale nemohla, Jiří jí nepustil.

»Že jsme zde již dlouho?« ptal se jí. »Nezdá se mi, ty pokušitelko, naopak, chtěl bych celou věčnost žít, kdyby celý život mohl býti takový, jako tyto dny s tebou, ty, má, drahá!«

A zasypával horkými polibky její rty, oči, čelo i vlas.

V tom však se ozval sykot od ohně. Rola se prudce vzchopila a již byla u ohně.

»Počkej, počkej!« smála se. »Tady se nesmí nechat utéci mléko pro líbání. Musíme šetřiti, každé kapky škoda!«

»Ach, ne,« řekl Jiří vesele. »S tebou se hladu nebojím. Zadívám se do tvých černých očí a zapomenu na celý svět, duše moje!«

A políbil ruku dívčinu, jež mu podávala koflík teplého nápoje.

»Tak se vždycky mluví, dokud není hlad,« škádlila Rola.

»Škoda, že nemohu vyvrátiti tvoje černé podezření,« litoval Jiří. »Neboť zde hladu nezakusíme, i když naše zásoby dojdou.«

»Saháme však na cizí majetek, zloději jsme!«

»Ať nás zavrou!« smál se Jiří. »Zavrou-li nás pohromadě, nebudu se mrzeti.«

»Ani já,« řekla Rola a opřela hlavu o rameno mladého muže.

V tom však sebou trhla.

»Zapomněla jsem na suchary! To jsem hospodyně!«

A zdvihala se, aby doběhla do jeskyně, ve které měli uloženy svoje zásoby.

Ale Jiří jí nepustil. Přivinul ji k sobě a líbaje ji vášnivě pravil:

»Nepustím tě od sebe. Nepustím. A nač je nám třeba sucharů, když se můžeme líbat?«

Rola se nebránila. Nechávajíc hlavu klesnouti zpět na ruku Jiřího, zdvihla volnou levici a hladila jí vlas milého druha.

Ale najednou se ruka její vzpřímila a ukázala nahoru k modré obloze.

Mladý Kment postřehl tento pohyb. Pohleděl vzhůru a užasl.

»To je Vlašťovka!« zvolal. »Jdou jistě pro nás.«

Rola snažila se vyvinouti se z jeho náruče. Ale Jiří držel ji pevně.

»Neprchej mi!« prosil.

»Uvidí nás,« odporovala dívka.

»Ať,« smál se Jiří, »nebudeme aspoň musiti mnoho vykládati.«

Ale dívky neudržel. Vymkla se mu a svižně povstala. Mladý Kment vyskočil také a postavil se vedle Roly. A oba se zadívali na aeroplán, který v kruzích stále větších se snášel na ostrov.

»Přistanou jistě proti naší písčině,« soudil Jiří, »pojď, půjdeme jim vstříc!« A vedouce se za ruce sestupovali oba k mořskému břehu.

Ale aero bylo dole dříve, než myslili. Padlo na vodu, rozjelo se po ní a vyběhlo na plochý, písčitý

břeh. Než se Kment s dívkou k němu mohli přiblížiti, vyskočili dva muži z něho.

Když objevil se první, zachvěla se Rola a úzkostlivě se přitiskla k Jiřímu. Všiml si toho a potěšil ji pevnými, mužnými slovy:

»Neboj se, Rolo! Ochráním tě před celým světem. Mám na to nyní právo, ženo má!«

Ale v tom Rola sebou radostně trhla:

»Otec!« zvolala. »Můj otec! Také!«

»Oba,« pravil Jiří překvapen, »a spolu! Co se děje?«

Zatím přiblížili se k nim oba mužové. Předseda Dopravní unie a předseda Uhelného svazu se vrhli vstříc svým dětem.

Jen se objali a políbili a již popatřili na sebe všichni navzájem, neboť bylo opravdu všelicos, co potřebovalo vysvětlení. Předseda Kment pravil proto synovi, pohledem ukazuje na Böhma:

»My už nejsme nepřátelé!«

»My už také ne!« sjelo se rtů Roliných v radostné horlivosti. V zápětí však se ulekla svých slov a zmateně se obrátila k Jiřímu, hledajíc u něho pomoci.

Ale Jiří se smál bouřlivým smíchem, který zachvátil i oba otce. A vina k sobě do ruda uzardělou dívku pravil:

»Ano, Roluška má pravdu, nejsme si nepřáteli. A radujeme se ze srdce, že vidíme vás pohromadě.«

»A my jsme měli obavy, že se nebudou chtít! Že to byl jen záchvat šlechetnosti se strany Jiřího,« obrátil se Kment k Böhmovi se šťastným smíchem. Böhm však svíral již oba v náruči a slze opakoval:

»Děti! Děti! Drahé děti!«

Kment však jej přerušil:

»Jestliže se nemýlím, přetrhli jsme vám snídani. Pozoroval jsem vás dalekohledem, tamhle jste byli, nahoře.«

»Ano,« odpovídala Rola, »a potěšíte nás, zúčastníte-li se s námi naší robinsonské snídaně. Ovšem to bude chviličku trvati, než uvařím i pro vás. Musili jsme zde velmi šetřiti, nemohli jsme věděti, jak dlouho –«

»Bude trvati, než si pro vás přijdeme?« smál se otec Kment.

»Ano, ovšem,« odpovídala Rola skoro v rozpacích. »A báli jsme se vašeho příchodu,« doznávala upřímně. »Kdož by si byl pomyslil, že přijdete spolu, že takový krásný den –«

»Nemýlím-li se,« dráždil Kment, »bylo tohle jediné, co vám zde ztrpčovalo život. Jinak se mi zdá, že se vám tu nedařilo špatně.«

»Ach, krásně, krásně tu bylo!« přiznala se Rola a obrátila se s něžným pohledem k Jiřímu.

Otec Kment zvážněl; ale hned zahrál mu znovu úsměv na rtech.

»Jak se tak na vás dívám,« pravil, »zdá se mi, slečno Rolo, že by bylo nejlépe, abych vám říkal »ty«! Nemyslíš – dceruško?«

»Ano – otče!« A Rola s radostnými slzami se vrhla v náruč předsedovi Dopravní unie. I Böhm se rozplakal a přitiskl na svá prsa Jiřího.

Tu však zakročil starý Kment:

»Tak, Roluško! A teď sem snídani! Snad si nemyslíš, že jsme sem jeli z Prahy plakat?«

»Ach, hned, hned, otče!« chvátala Rola a počala sypati kakao do vařící se vody,

»Však jsme toho měli dosti doma!« vzdychl Böhm.

»Co se vlastně dělo ve světě bez nás?« ptal se Jiří zpola žertovně a zpola vážně.

»Ach, děti!« řekl Kment zasmušile. »Snad léta by nestačila k vylíčení, co se událo v posledních dnech, hlavně však o nešťastném jednadvacátém květnu.«

A Kment počal vyprávěti. Vyprávěl dlouho a bledý jako stěna poslouchal ho Jiří, zatím co Rola tiskla zvlhlé ruce ke zrudlým očím a chvějíc se jak osykový list vinula se k Jiřímu, jakoby u něho hledala útočiště.

Teprve po dlouhé chvíli ukončil otec Kment:

»A tak není již dnes Uhelného svazu. Doly převzal stát a doufám, že náš hospodářský život bude se nyní vyvíjeti způsobem normálním. Je aspoň všude klid, všichni jakoby těžké břímě byli

svalili s hrudi, dýchají volněji a připravují se na nový život.«

»A kolonie?« tázal se Jiří.

»Nekolova kolonie se staví znovu. Práce jsou v plném proudu a osada se nyní buduje za daleko příznivějších podmínek. Společnost saharského slunce má v rukou nigirskou přehradu, řídí si přítok vody ke kolonii a Nekola s Mlakovem se těší, že vybudují na místě staré osady saharského slunce hotový ráj.«

»A Hastingsová je mrtva!« poznamenala tlumeně Rola.

»Ach, ne! To jsem neřekl?« obrátil se živě předseda Kment. »Nevíš ani, jak jsem rád, dceruško, že ti mohu říci něco radostnějšího. Mary Hastingsová už byla na pitevním stole. Ale tam zjistili, že je dosud živa. Provedli na ní operaci, snad jedinečnou toho druhu. Vyňali střelu z mozku, dali jí vše v hlavě do pořádku, nevím, co a jak, nerozumím tomu, není to můj obor. Ale naše milá Mary má hlavu v sádrovém obvazu a je živa. A lékaři tvrdí, že ji udrží, že nezemře.«

»Ubohá! Co zkusila, co žalu a bolesti!« litovala Rola pohnutě Mary, kterou dobře znala, Přicházívalať často se vzkazy nebo listy od tajemníka Hartmana k jejímu otci,

»A Manon je živa a zdráva u Nekoly v Africe!« řekl Kment vesele. Bylo viděti, že tohle je největší

jeho výhra ve spletené změti událostí z posledních dnů.

»Jaká to hrdinná dívka!« zvolala Rola upřímně.

»Však i naše Roluška byla statečná!« řekl Jiří vřele a chopil se ruky dívčiny.

»Ach, toť rozdíl, Jiří!« odpověděla Rola. »Já bych byla dovedla umříti, toť vše. Ale Manon, ta jednala! Vždyť, uvažte, kdo způsobil vše, co jste zde vyprávěli? Zachránění Nekoly a jeho lidí, potření Svazu a zkázu Hartmanů? Manon! Jí kdyby nebylo, nic z toho všeho se nestalo! Byl by mrtev Nekola, triumfoval by zloduch Hartman a Evropa by dále se chvěla jak přetopený kotel. Čekala by teď na spásu nebo na zkázu.«

»Ach, ovšem, Manon prokázala neobyčejnou odvahu a sílu.«

»Je dosud v Africe?« tázal se Jiří.

»Ano. První den byla chorá, útrapy její v kritických dnech byly jistě hrozné. Ale nyní je zdráva již, nechce však se hnouti od Nekoly.«

»A tělo Marka Hartmana?«

»I nepřátelé chválí čin Nekolův,« pravil Kment. »Dopravil Marka k Nigiru a pohřbil jej na jeho břehu. U největšího díla, jež Mark Hartman vybudoval. Hledal také tělo inženýra Struckse, jehož aeroplán našli roztříštěný ráno po útoku nedaleko Venuše. Nenašli však po něm ani stopy.«

»A také tajemník Hartman je mrtev?« tázala se Rola.

»Ano, dceruško,« odvětil předseda Kment. »Zastřelil se ve svém hotelu v Lissaboně, když se roznesla zpráva o smrti Markově u Venuše. Nedivím se mu,« dokončil svou odpověď. »Vše co podnikal, dobré i zlé, i jeho zločiny, vše směřovalo ku prospěchu jeho syna. Jemu chtěl získati slávu i moc. Když jeho nebylo, co mu zbývalo?«

»Tak z lidí Uhelného svazu nezůstal nikdo?« tázala se Rola.

»Já, dítě,« ozval se nyní Böhm. »A víš, kdo mne zachránil?«

»Pan předseda Kment,« pravila Rola tiše, obracejíc se k otci Jiřího.

»Ano!« řekl Böhm. »Vyprostil mne z vězení, pomáhal mu jeho přítel, předseda vrchní soudní stolice. Vyvedli mne odtud zadem několik minut před tím, než davy rozrazily bránu vězení. Nebyl bych zde, Roluško, nebýti otce tvého Jiřího.«

Rola chopila se ruky starého Kmenta a stisknuvši ji vřele, pokryla ji polibky.

»Nech, dítě, nech!« bránil jí Kment, hladě ji druhou rukou po kučeravých černých vlasech. »Věděl jsem, že zloduchem Uhelného svazu byl Hartman. A tvůj otec že je dobrý člověk, ovšem slabý!«

»Ach, slabý, slabý!« přikyvoval Böhm. »Byl jsem sláb a umožňoval Hartmanům jejich zločiny. A děkuji vřele Bohu, že mne za to nepotrestal. Že mi zachránil mé dítě, Rolušku moji!«

A stařec se rozplakal vina k sobě sličnou svoji dceru.

»Děti! Děti!« vzchopil se otec Kment. »Řekl jsem vám přece, že jsme sem nepřijeli z Prahy plakat! Tak řekněte, kdy pak vystrojíme svatbu? Ať přijdeme na jiné myšlenky!«

»Nám je to jedno, otče,« řekl Jiří,

»To věřím, vy – dva! Otče Böhme, zakročte!«

»Příteli!« zasmál se Böhm. »Já bych jim ponechal, aby si to rozhodli sami. Zdá se mi, že jsou dost samostatní.«

Oba otcové se vesele rozesmáli. Rola však se zasmušila. Beze slova se zahleděla do temné modře dalekého moře. Všimli si jí; ptali se, co jí zarmoutilo.

»Nic,« odpověděla. Když však znovu se tázali, řekla smutně:

»Vzpomínám. A myslím si – škoda, že nemám mamičku.«

»Také já,« přidal se Jiří zasmušile.

Tu zvážněl i Kment.

»Ah, děti!« řekl měkce. »Dobře vzpomínáte. A snad leckterá bolest by vám byla ušetřena, kdyby ruka matky byla spočívala na vašich ramenou. Vizte Manonu, její život, její mládí.«

»Ano, ano!« kýval hlavou starý Böhm a jeho oči se zaleskly novou vláhou.

»To však je všechno marný stesk,« pokračoval Kment. »Smrt jest jediná ztráta, které nelze odčiniti. I nám nezbude, než slaviti svatbu bez

maminek. Jako Manoně. Musíte si poraditi, pomáhati navzájem.«

»A pak bychom snad mohli míti svatbu společně s Nekolou,« řekl Jiří.

»Ach, ano! Ano!« radovala se Rola.

»Chtěli jsme vám to navrhnouti, milé děti,« řekl Kment. »Jiří a Nekola jsou staří přátelé, a vy s Manonou se také sblížíte, Roluško! Je to vzácná dívka.«

»Ach, budu jí dobrou přítelkyní. Vynasnažím se o to ze srdce,« řekla Rola vřele a jako na důkaz podala pravici otci Kmentovi.

Za oslňujícího lesku slavili svatbu Nekola a mladý Kment. Celá Praha jim jásala vstříc, celá Evropa jim přála štěstí. A málo bylo míst na zemi, kde by se jich nebylo aspoň vzpomenulo v tento slavnostní den.

Mladí lidé, obklopeni svými přáteli a předními osobnostmi, se oddávali štěstí, kterého si zasloužili svým utrpením. Nebylo šťastnějších tvorů v té chvíli nad ně a nad jejich staré rodiče.

V arkýři, do jehož oken se smála nádherná Praha v bělostném hávu jarních květů, osaměla Manon s Nekolou a Mlakovem. Přistoupil k nim Bertrand na vlídný pokyn Manonin.

»Dosud jsem vám ani nemohla poděkovati za váš velkolepý svatební dar. Jsem vám zaň upřímně vděčna, ač jsem daleka touhy po slávě a přeji si již jen tichého štěstí.«

Mladý Francouz se usmál na Nekolovu choť a pravil jí s galantní poklonou:

»Věřte, že bychom vám všichni rádi hvězdy s nebe snesli. Doufám, že proto nezazlíte ani mně, že jsem si dovolil pojmenovati na vaši počest jednu z nich. Prchavou, záhadnou, ale tím zajímavější.«

Nekola se obrátil k malému stolku v koutě arkýře.

»Snad by si’s mohla nyní prohlédnouti v klidu,« pravil, »zprávu o své hvězdě. Viděl jsem, že jsi měla dosud málo času k tomu, má drahá!«

Podal jí poslední číslo novin a ukázal na článeček, umístěný na předním místě listu. Manon chopila se časopisu a četla polohlasem:

»Nová hvězda. Včera o 13. hodině objevil Bertrand na observatoři Venuši v západní Sahaře novou hvězdu v souhvězdí Blíženců, asi v místě delta, hvězdy třetí velikosti. Překvapující je, že hvězda byla spatřena ve dne, při pozorování přechodu Venuše přes slunce, Světlo její bylo neobyčejně silné, takže po zprávě Bertrandově, zaslané pařížské astronomické společnosti, byla nová hvězda spatřena z několika jiných hvězdáren. Světlosti hvězdy však rychle ubývá a zmizí patrně v nejbližších dnech nadobro. Je málo pravděpodobno, že by mohla býti nalezena později, až souhvězdí blíženců bude viditelno na nebi nočním. Vším tím se stává nová hvězda z nejzajímavějších jevů přírodních. Její objevitel ji

nazval Nova Geminorum Manon na počest nevěsty inženýra Nekoly.«

Manon dočetši stiskla ruku Bertrandovu se slovy: »Děláte mé jméno příliš slavným. Nezasluhuji si toho, příteli!«

»Není možno je učiniti slavnějším,« odpověděl hvězdář, »než jste je učinila vy svou statečností, milostivá paní! Koří se jí, i kdož vás neznají, nedivte se proto neomezené úctě nás, kteří jsme měli štěstí a byli svědky vaší hrdinnosti.«

»Dostává se ti jistě vzácné cti, drahá Manono!« řekl Nekola. »Tvé jméno bude zvěčněno na hvězdných mapách, mezi hvězdami se bude stkvíti, tak jako ty se stkvíš mezi všemi.«

»Ale sotva asi spatřím hvězdu, jež má jméno po mně,« prohodila najednou mladá žena.

»Spatříš ji, spatříš, miláčku!« řekl Nekola radostně. »Pojď námi, v mé pracovně je připraven hvězdářský dalekohled a namířen na Novu Geminorum Manon. Pojď, pojďte, přátelé!«

Vesele se rozběhla Manon, provázená přáteli. Za okamžik stanula u velkého teleskopu, jehož roura vyzírala k nebi otevřeným oknem. Usedla a pohlédla do dalekohledu.

Na jasné, zvětšením pobledlé obloze uzřela světlý bod, mlhavý, neurčitý. Upřela naň zrak, chvíli jej pozorovala, sotva dýchajíc.

Najednou se obrátila a zvolala:

»Okolo však je mlhovina! Slabá, sotva znatelná, ale jest.«

»Zajisté, milostivá paní. Vidíte dobře, nemýlíte se,« řekl Bertrand.

»A výklad?«

»Jen dohad je možný, milostivá!«

»Nuže?«

»Patrně nebeské těleso, snad před tím temné, proletělo mlhovinou, která mu stála v cestě. Rozžhavilo se třením, jako meteor, když projede ovzduším naší zeměkoule. Těleso zazářilo a objevilo se jako nová hvězda; a rozžhavila se i mlhovina a svítí, jestliže ovšem nevidíme ji ozářenou světlem nové hvězdy.«

»Jak tajuplný úkaz!« hovořila Manon jakoby sama k sobě. Pak se obrátila k okolostojícím. »Věříte,« pravila, »že mám dojem, jakoby tato hvězda byla nám značně blízko?«

»Soudí se,« odpověděl Nekola, »že zde jde o hvězdu, nejbližší naší zemi vůbec«

»Ano,« dotvrzoval Bertrand. »Neznali jsme dosud bližší hvězdy nad alfa Centauri, vzdálenou od nás čtyři světelné roky. Nova Manon, jak se zdá, je nám bližší.«

»Přece však světlo, které nyní padá na sítnici mého oka,« řekla Manon, »vzlétlo od této hvězdy před několika lety.«

»O tom není pochyby,« dotvrzoval Bertrand a ustoupil od dalekohledu, aby od něho mohla odstoupiti Manon, jež byla vstala a strojila se k odchodu.

»Jak úžasný je vesmír! A co jest člověk,« řekla vážně, »a jaký smysl může míti všechno jeho zápolení? Ach, myslím, že jediný. Štěstí, vid, Ivo můj!«

Nekola mohl jen vřele stisknouti rámě své ženy. Přicházelť zástup hostí svatebních, mezi nimi Jiří se šťastnou, blaženě se usmívající Rolou. Rozvinul se veselý rozhovor, žerty, smích. I vážný Mlakov živě rozprávěl a bavil společnost vyprávěním o kolonii saharského slunce, o Venuši, i o nové hvězdě. Škádlil dokonce přítele svého Bertranda nejrozmanitějšími vtipy.

Jednu chvíli utvořil se okolo něho kroužek spiklenců. Vyprávěl jim cosi, po očku se ohlížeje po Bertrandovi. A najednou se zdvihla malá, hezká brunetka s hnědýma očima a potutelnými důlky v kulatých tvářích a přistoupivší k Bertrandovi, řekla:

»Ale že jste nám dosud ani nepověděl, pane Bertrande, jak jste vlastně tu novou hvězdu našel! Samé učené výklady, ale jak to bylo, o tom dosud nic a nic.«

Bertrand se zapálil ve tváři a ohlédnuv se po Mlakovu odpověděl:

»K tomuhle vás navedl tamhle ten dobrodinec, viďte, slečinko!«

A když odpověděla veselým smíchem, řekl, směje se s ni:

»Povím vám tedy, velectění, jak to bylo. Prosím však, aby vše zůstalo mezi námi; udělali byste mi

špatnou reklamu, kdyby se tohle vypravování rozneslo.«

Všichni jej ujišťovali svou skálopevnou mlčenlivostí a Bertrand počal vyprávěti, nikterak při tom nepotlačuje smích:

»Nepovím vám toho mnoho, přátelé! Jen tolik, že jsem přes rok čekal na saharské observatoři na přechod Venuše, že jsem si opatřil všechny přístroje a pomůcky a – když přechod Venuše měl nastati, že jsem – se díval jinam, a že bych jej byl vůbec propásl, totiž nejdůležitější okamžik, první styk temného terče planety se zářícím kotoučem slunečním.«

»To zavinila Nova Manon?« tázalo se několik hlasů najednou.

»Ano,« přiznával Bertrand. »Vše bylo připraveno, oba velké dalekohledy nařízeny na kotouč Venuše, pohybovány hodinovým strojem, sunuly se pomalu s planetou vstříc slunci, vedle nich pak třetí dalekohled, opatřený filmovým fotografovacím zařízením. Znamenitá věc, která učiní ve vteřině sto, tisíc nebo sto tisíc snímků, jak ji nařídíte, podle kterých lze přesně určiti okamžik, kdy se Venuše dotkne slunce.

Ovšem nebyl tento stroj dosud v činnosti, čekal, až pohnu pákou, aby spustil. Nezbývalo mnoho do chvíle, jíž se měl Venušin přechod začíti.

A v tom nevím co mne nutí a táhne, abych se podíval na nebe opodál slunce. Pohlédnu a vidím

světlo. Za jasného dne světlo! Veliká hvězda září tu na obloze, jako na výsměch všem zvyklostem. Chopím se menšího dalekohledu, nařídím jej rychle na neobyčejný ten zjev.

Žasnu nad tím, co vidím. Něco takového jsem nespatřil, co živ. Zapomínám na vše a s vytřeštěným zrakem se dívám jen a jen na místo, kde klidně září tajemná hvězda.

Venuše však zatím nečekala; blížila se víc a více slunci a byla by před ně vstoupila beze mne. Představte si vědeckou ostudu, která mne mohla stihnouti. Přes rok čekati na tento okamžik a pak jej zmeškati. Zachránil mne však Mlakov, jenž najednou uvedl v pohyb fotografický přístroj a mne zavolal k mému teleskopu. Nic se tedy nestalo. Ale málo chybělo, a byla by se z toho stala velice pěkná historka.«

»To je všechno,« dodával Bertrand. »Víte však, vážení přátelé, co je na tom nejhorší? Že to ví Mlakov!« řekl, vida zvědavost na všech tvářích dokola. A vypukl s ostatními ve veselý smích, kterého se hlučně účastnil i Mlakov.

Tak v družném veselí byl slaven sňatek obou dvojic v radostném kruhu přátel. Byly však asi tři hodiny po poledni, když přistoupil otec Kment k Nekolovi. Několik slov spolu promluvili a Nekola se odebral se zprávou k Manoně.

Zvážněla, vyslyševši ho, její sličná tvář se zasmušila:

»Musilo to býti dnes?« zeptala se v zřejmé úzkosti, obracejíc se jako o pomoc k Nekolovi.

»Banka plní rozkaz, který jí dal tvůj zvěčnělý otec. Má ti vydati jeho závěť v den tvé svatby.«

»Ach, Ivo!« tiskla se Manon k svému choti. »Bojím se! Jaký úkol nám uloží budoucnost? Jakou zodpovědnost přivalí na naše ramena?«

»Nelekej se, Mánuško, duše drahá!« těšil ji Nekola. »Vždyť nevíme, co závěť skrývá! Uvidíme! Netřeba se ti obávati!«

»Ach, Ivo!« opakovala Manon. »Tolik jsem se těšila na klid. Na tiché štěstí po tvém boku, po tolika útrapách!«

»I mně bylo by milejší,« souhlasil Nekola, »aby se nic nezměnilo v našem životě. Netoužím po slávě a moci, třeba jsem ochoten všechny své schopnosti a síly věnovati prospěchu a štěstí lidstva.«

Malou chvíli potom byla v rodinném kruhu otevřena závěť Manonina otce za přítomnosti úředníka Národní banky a předsedy hlavní soudní stolice.

V objemné obálce nalezena nejprve závěť, pocházející z doby asi dvě léta před smrtí Lesinovou. Činil v ní Manonu dědičkou celého svého jmění za souhlasu její matky. I její podpis byl na této listině. Manon dozvěděla se teprve nyní, že je majitelkou značného jmění, o němž z velké částí nevěděl ani její nevlastní strýc Hartman.

Když tato listina byla přečtena, sáhl předseda hlavní soudní stolice po druhém spise, který zbyl v obálce. Manon i její přátelé tušili, co by měl obsahovati tento list. S napjetím patřili na ruce soudce, jenž opatrně papír rozvinoval. A Manon se chvěla jako list a tiskla se k Nekolovi a jeho staré matce, jakoby jí hrozilo svrchované nebezpečí.

Předseda hlavní soudní stolice otevřel listinu, nahlédl do ní. A podal ji Manoně.

Třesoucí se rukou chopila se jí a četla:

»Mé drahé dcerušce Manoně! Na srdci matky najdeš nejdražší poklad, Jaroslav Lesina.«

Manon vypukla v pláč. Tisknouc zaslzené oči dlaněmi, sklonila se k Nekolovi, jenž jí sevřel v objetí. List, vypadší z její ruky, uchopil Kment.

Přečetl jej a řekl hlasem, chvějícím se soucitem:

»Ubožák! Byl šílený.«

Konec prvního dílu.